

746

ה ש מ

פרולובוס - מסמכים מאלוף למילק

מס' הת"ק
746.444

שם
לשכת השר אהרן אוזן - פרוטוקולי
6604 / 12 - ג
מזוהה פיזי: 374647
מזוהה לוגי: 08/09/2013
מס פריט: 97.2/2 - 390
02-107-10-03-02

המשרד
המהלכה-המדור
המקום

מדינת ישראל

משרד המשלה

746.444

נוכחים :

סנסה יוספטל; א. גלבוע; ש. גוטליב; צ. מגן; ר. גרינקר; בן עמי הראל; א. בן יעקב;
מ. מלחי; ד. רביב; י. בר לבב; ז. ארנון; מ. שור; א. גולדברג; א. יודנפרוינד;
י. סעדי; ד. גל; מ. ארזי.

מוזמנים :

ד. גלבוע; א. שטיין; י. קריפין; י. פרייס; י. הררי; ח. מולכו; ד. אגמון;
צ. לטוביזקי; י. רוזנברג; א. לישי; י. דורון; צ. נוימרק; א. הלר; א. פרלמן;
א. יוסבת; ש. ריין; א. בן אהרון; ניסן שפיצר; אחיעם בן יעקב; מ. סל; אריה אוריאל.

סדר היום : קרן נזקי טבע.

סנסה יוספטל :

נפתח את הישיבה בשמיעת דו"ח מפי הח" ד. גלבוע על הבעיות הכלליות של
הקרן וכן ימסור הח" א. בן יעקב על דיוני ומסקנות הועדה, אח"כ ננסה למכס את דעתנו בענין.

ד. גלבוע :

שלא כמו בפעמים הקודמות, הייתה לי הזדמנות הפעם להעלות על הכתב את
הנושאים שאני מחכוון להציגם בפני מסגרת זו. 11 הנקודות, הכלליות בחומר מקיפות לדעתי את כל
הבעיות בהן מתלבטת הקרן וגם פועלת. ישנם ענפים בהם ערכנו טיוויים מהותיים בחנאי הביטוח וחשוב
להבהיר אותם, מפני שאת תהיה המגמה של הקרן לגבי ענפים אחרים. אני מעבור מספר ענפים, כדי
להמחיש מה נעשה.

פרחים - הסנה יסיים ענף זה בקרן בגרעון של 7 מליון ל"י. הפרמיה תגיע

למליון ל"י. גבוה זה חייב אותנו לבחון מחדש את הדרך בה הלכנו עד כה. כחוצאה מדיונים עם
המועצה החלטנו להגביל הסנה את הביטוח רק לפרחי הסיפנים, שעליהם הוחתמת המועצה על הסכמי יצוא.
וזאת מתוך ידיעה שהכמות המצויה בפועל בסטחים היא הרבה יותר גדולה מאשר הכמות המבוססת. ידוע
לנו, שיהיו מגדלים רבים שיגזלו את הסיפנים מתוך הימור. אבל עשינו זאת על מנת לתת שהות לבדוק
נושאים מקצועיים מאתונניים בהם נתקלנו בענף הפרחים, כדי להגיע, בסופו של דבר, לפרח ראוי ליצוא.

הדרים - כחוצאה מנזקי הקרה הצטבר בקרן ההדרים גרעון גדול. הוא גדל

גם הסנה ב 6 מליון ל"י נוספים. ס"ה הגרעון מגיע ל 52 מליון ל"י. עד כה היה הביטוח מבוסס על
הנחה מנזקי הקרה נסנים אחד ל-5 סנים. מכיוון שזה קרה גם הסנה, החלטנו לבחון את הנושא. לאחר
דיונים ממושכים עם המועצה וכל הגופים המהכייבים את המועצה, הגענו לנוסחא של ביטוח ההדרים בהתאם
לתמורה הריאלית בעונת 1974/75.

החשבונות הסופיים יוצאו למגדלים רק בתום העונה; לאחר שנערך הסוואה בין
התמורה החזויה לבין התמורה הריאלית, הכוללת גם את הסכום שקבל עבור נזקי הקרה, אם אמנם יהיו נזקים.
זה ימנע את החופפה שהיתה בסנה שעברה. שלמנו כמעט 7 מליון ל"י עבור פרי עבר במיטריין מן הפרדס
אל התעסיה וכאשר הסוואה את התמורה הריאלית שהמגדל קבל הן מהקרן והן מהתעסיה, התברר שהוא קבל יותר
מהתמורה שקבל היצואן בחו"ל באחוז רגיל של בררה.

לשיטה זו יש יתרון נוסף. לפי השיטה הקודמת, כאשר בדקנו נזקי ברד, לא
היה בסחון סאחוזי הכררה הגבוהים נובעים ממזג מהפגיעה של הברד. אני הרגשתי שהרבה אנשים במועצה
סוענים שהסנה ישלמו פרמיות גבוהות ואילו פיצויים לא יקבלו, למרות נזקי הברד שיסגס. אני חושב
שעלינו בענף הזה על דרך המלך מבחינת המסגרת. אלטרנטיבית, היינו צריכים לבדוק נזקים ב 400 אלף
דונם פרדס - דבר הנראה לנו, לאחר בדיקה, כבלתי מעשי.

יתרון נוסף - הפרדסן הבודד יהיה מודע בדיוק למה שהוא מבוסס.

לול - אנו מסימים עכשיו את התאמת סכומי הביטוח להוצאות הריאליות בעקבות הפיחות ההסכם עם המועצה, יהיו סכומי הביטוח מותאמים וחופפים להעלות המחירים.

בענף זה יש לנו 3 בעיות מרכזיות. עד כה בטחנו את הפסימים עד גיל של 70 יום ועתה הרחבנו את הביטוח לפרגיות עד גיל של 6 חדשים. ישנה בעיה של העברת פרגיות ממסק למסק, שאנו בודקים אותה, אבל טרם יכול להגיד שמצאנו לה פתרון מלא.

הבעיה השניה נובעת לאפרוחים המוזמנים ע"א המשקים, שתוך כדי תהליך הבקיעה מחברר שהם נסגרים עקב מחלת ניו-קסל. הנהגנו מספר מגבלות, אשר המדגרות קבלו חלק מהן ברצון ואילו את האחרות בתור חובה המוטלת עליהן ע"י המועצה. הן ידווחו לנו על מספר הביצים שמכניסים למדגרות ואנו נשווה את המספר לזה שחולק בפועל. קבענו עבור ההזמנות לאפרוחים של אותם המשקים שנכנסו להסגר האי אפשר היה למלאי אותן - תשלום סכום כזה שלא יהיה בו מסום עידוד למדגרות לשווק את האפרוחים לקרן. אנו מחיחסים לכל הנושא הזה כנסיון ונבחון אותו לאחר תקופת זמן.

הבעיה השלישית מחיחסת לעצם קביעת תמורת העופות. אנו מנסים להגיע הסנה, יחד עם המועצה והסירותים הוטרנריים, לשיטה אמינה יותר של הערכה. אנו חייבים לבחון את הנושא, משום שיסנה תופעה של סיווק בגילים מאוחרים, ואנו לא יודעים עליה, ולעתים מקבלים פיצויים גם כאשר לא מגיע להם.

בננות - בענף זה עלינו מהפכה שאינה קימת בשום ענף אחר. בענף זה ישנה פרמיה דיפרנציאלית לכל מסק. ישנם מסקים המסלמים פרמיה מסוימת וישנם אחרים המסלמים פי 4, משום שהתביעות שלהם, במקרה של נזק תהיינה גדולות יותר.

הקרן לבננות נטאה הפסדים המגיעים עתה ל-5 מליון ל"י. הפרמיה גדלה מדי שנה, אבל עדיין אינה מספקת כדי לעמוד בגרעון. אני מקוה, כי השנה נגיע להפחתה ניכרת של הגרעון. בענף זה מבוססים, למעשה, רק מסקים החברים בארגון מגדלי בננות. העובדה שיסנם מסקים שאינם כלולים בביטוח זה, מהווה פגיעה בנושא הביטוח כולל. במידה ויהיו להם נזקים בקנה מידה גדול, אזי יהיה להם טולחן אחד לדפוק עליו - וזוהי הממשלה. אני חושש שהממשלה חפנה אותם לכתובת היחידה - אל הקרן - שהיא מכירה כמטפלת בנושא הביטוח. ע"כ צריך לעשות כל מאמץ, כדי להכניס את כל המוסכים לביטוח זה, למרות שבדבר זה מעורר בעיות במיטורים אחרים.

מדגה - ענף זה גרם לקרן גרעון מעל מליון ל"י. הנזקים העיקריים נגרמו כתוצאה מתמותת אמנונים. קימנו מספר דיונים אינטנסיביים בקרן. כדי להחליט אחת מן הסתים - להפסיק את הביטוח של דג זה, או שנקבע תנאי ביטוח כאלה שיביאו לחיסול הגרעון. הפתרון השני נתקבל על דעת הארגון והחלטנו, איפוא, להעלות בשיעור ניכר את הפרמיה לאמנונים. בשנה שעברה הגיעה הפרמיה ל 44 ל"י; השנה היא תעלה ל 200 ל"י ובשנה הבאה היא תגיע ל 350 ל"י לשונה, לגבי מחצית המסקים.

אגוזי אדמה - זהו הענף שהקרן שלו נמצאת לפי הנתונים שקבלתם ביתרת זכות. לפני שנה החלטנו לכלול את הביטוח לשחת במסגרת ההסכם הביטוח של אגוזי אדמה. זאת היא דוגמא לכך, שענף המגיע לצבירה בקרן, יכול להרחיב את הביטוח שלו מעבר לאותו חחום מוגדר שנקבע בתחילה.

הסדר ביטוח פרחים בחממות - נעשה עד כה רק לגבי הפרחים עצמם ובעיקר לגבי הורדים. ואילו הביטוח של החממות עצמן נעשה ע"י חברות הביטוח של התנועה הקיבוצית והמוסבית. התברר שהמגדלים "הלכו לאיבוד" בתוך היער של המבטחים. המועצה החליטה לכנס תחת גג אחד את כל הביטוחים גם של החממות וגם של הפרחים. לצערנו, לא יכולנו לקבל על עצמנו את ביטוח החממות, בגלל התנגדות האוצר להיכנס לביטוח של ציוד חקלאי וגם כתוצאה מן העובדה שהביטוח הקיף עד כה נושאים שאינם בדיוק בתחום של נזקי הטבע. האוצר הסכים להכיר כתוצאה בחלק מן הפרמיה שתטולם לטתי החברות וע"י כך

ישמר העקרון של השתתפות הממשלה. בשלב זה מצא, איפוא, הנושא הזה את המסגרת שלו בחברות המבטחות.

ביטוח בקר - הינו הנושא השני שאיגו כלול במסגרת הקרן. לפני 3 חדשים

הוטל עלינו לבדוק אפשרות צירופו ועתה אנו עומדים בפני סיכום בנושא המקצועי. אנו נחקשה להציע שיטת ביטוח המקיפה את כל הבקר לחלב, כל זמן שהסירותים הוטרינריים לא יהיו מאורגנים לפי אותם הקווים שהותוו על ידנו. בכל אופן, ההמלצות המתגבשות לא תופעלנה, כל עוד לא יחול שינוי של המבנה המתבסס על הסירותים הוטרינריים בשדה. אני אופטימי שהתכנית תופעל, הינה וההתארגנות של הסירותים הוטרינריים הינה מחוייבת מציאות ללא קשר עם הביטוח.

אלו הן בעיות ביטוח, אשר אנו נתקלים בענפים השונים. ועתה ברצוני להתייחס בצורה תמציתית לכמה בעיות כלליות.

קראתי במסקנות הועדה את הסעיף: תשתית הקרן - "לתכנון להשתית את הקרן על

בסיס צבורי ולא מספטי בתהליכי הקרן". עליכם לזכור, שהקרן הינה חברה, המקבלת על עצמה התחייבויות כלפי הארגונים ולמעשה כלפי החקלאים ולא יתכן, שלא יהיה בסיס מספטי להתחייבויות אלו. לכל חוזה המוצא ע"י הקרן ישנו חוקף חוקי וכל יהודי יכול ללכת לבית המספט - וגם עושים זאת - ולדרוש את מימושו. ע"כ חפסנו מסגרת הנשענת על בסיס חוקי ואינה פוגעת בעקרון הצבורי. הקמנו ועדות בוררים ענפיות, כאשר חברה מספטית כנציגי הקרן וכן של המועצה הנובעת לענין והיו"ר הוא הנציג של המנהל הכללי של משרד החקלאות. אנו מפעילים ועדות אלו בכל הענפים וחושבים שהדרך הזאת היא טובה למגדל מפני שהוסכת לו את הצורך להזדקק למערכת המספטית שעולה הרבה כסף ובו בזמן, לברר את העניינים בצורה יעילה. האנשים מבינים במה מדובר והבעיה יכולה למצוא את פתרונה תוך פרק זמן קצר יחסית. במסגרת הסכמי הביטוח מופעלות גם ועדות ערר, שיש להן חוקף חוקי לפי חוק הקיים במדינת ישראל.

אחרי שנת הקרה נתקלנו בבעיות מקצועיות וארגוניות הקשורות בהערכת נזקים.

הלמידה של הערכת נזקים הינה תהליך איטי, מסום שזהו מקצוע חדש בארץ. אני לא יכול לציין, שיטת התלחבות גדולה במכון וולקני וגורמי מחקר אחרים לעסוק בנושא זה, למרות שכללנו בתקציב המחקר סכומים לעבודות קונות.

אנו נתקלים גם בבעיות ארגוניות, המתייחסות בראש ובראשונה למידע שהמגדל

יכול למסור לנו. כמובן, ישנו הבדל גדול בין המסקים מבחינת יכולת מסירת מידע נכון. לכן אנו משתדלים לבסס את הביטוח על ארגוני הסיוע השולטי על הענף. זה פועל בענף הכותנה, וסלק הסוכר שאי אפשר למכרם בשוק הכרמל. אבל לא הגענו לשלב זה לגבי ירקות, פירות ופרחים, כרם לתחום היצוא שקודם ציינתי.

המידע שהמגדל מספק הוא בלתי אמין בשלב זה. אנו חייבים למצוא דרך, כדי

ליצור כלים בסיסיים לאספקת מידע טוב. אני אומר זאת ברצינות הכי גמורה. זהו הדבר הגורם לערעורים הרבים והמסורתיים. מגדל לא יודע ולפעמים לא רוצה למסור, מהו האינפורמט שלו וחושב, שאם יקרה נזק, העניינים יסתדרו כרגע שקודה משהו, מתחילה מיד בדיקה וחקירה ואנו נתקלים בבעיות, שאפשר היה למנוע אותן, לו הייתה קיימת מערכת ארגון מתאימה במסקים. דוגמא קלסית לזה, הוא נושא המיפוי. אנו סותפים היום עם מועצה הפירות למיפוי המטעים במדינת ישראל. ידוע לנו, שגם מועצת ההדרים מבצעת מיפוי משחית והוא יסתיים תוך כדי העונה הנוכחית. אבל ישנם הרבה מאוד מסקים שבהם המפות אינן מסודרות, אנו נתקלים בתופעה זאת מבקשים מפה, כדי לברר גודל הסחית והגידולים, מתברר שאינה קיימת.

הפתרון לבעיות האלו הינו יקר ואין ביכולתנו לשאת בו. ברור, שאין זה גם

בכחו של המסק הבודד וצריך, איפוא, למצוא את המסגרת המתאימה שתפתור בעיה זו. אנו מנהלים עתה "רומן" עם "כים אויר", הרוצה להיכנס לתחום זה של צילומי אויר ומיפוי. אנו מקוים שיצא מזה משהו.

ברצוני להסביר עתה את נושא הפעילות של הקרן. אנו פועלים באמצעות מספר מוסדות, אשר דרך הפעילות שלהם והיחסים ההדדיים קובעים את קצב העבודה של הקרן. למה אני מתכוון? - הנהלת הקרן מתכנסת אחת לשבועיים ומחליטה על הפעילות השוטפת של הקרן, כולל תשלומי פיצויים. בלעדי אישור ההנהלה לא מסלמים פיצויים. נושאים של הטכני ביטוח - חידוש, או אישור קימים - הם בטיפול של ועדת פרמיות, בה יושבים שני נציגי הממשלה, ב"כ המרכז החקלאי והתאחדות האכרים. זאת היא ועדה המורכבת מאנשים שאינם אינטרסנטים בענפים כל שהם. הם חייבים לבחון יחד עם ב"כ הענפים את תנאי הביטוח ומחליטים לגביהם. באמצעות הקשר הזה בין ההנהלה לבין ועדת הפרמיות ועם הענפים, אנו סוגרים את המעגל של סינון ובירור נושאים הקשורים לביטוח של ענפים. אפשר להגיע למיצוי של בדיקת הנושאים כדי שתנאי הביטוח יגיעו למגדלים מבעוד מועד וזאת בתנאי, אם האנשים יקדישו את זמנם לכך ולדעתי, צריך להיות להם הזמן לכך. אנו מעבירים בהרבה מקרים את תנאי הביטוח למגדלים באיחור של 3-4 חודשים, בעת שכל העונה נמשכת 8 חודשים ולפעמים גם פחות. אנו צריכים להגיע לטיסה שתאפשר למגדלים לדעת את תנאי הביטוח, לפחות, עם התחלת הזריעה. אנו מנסים, איפוא, להגיע ללוח זמנים מדויק של גמר הבירורים והבאתם לידיעת המגדלים, ע"מ שהחוצאה תהיה אפקטיבית.

הנושא של הסתתפות הממשלה בקרן עובר עכשיו כל מיני זעזועים, עקב המצב הכללי של מדינת ישראל. ישנם באוצר אנשים שיש להם דעה נפרדת, ש"התרגיל" הזה הוא יקר מדי למדינה וצריך לחשוב על דרכים אחרות. אנו פועלים כיום לפי המלצות ומקבלים כספים, אבל אין לנו "ניר" אחד עם הממשלה, אשר יגדיר בדיוק את חובותיה. זהו מצב לא סימפטי ביותר, מסום סקס דור חדש של מכיר כל כך את האופרה הזאת. לכן צריך, לדעתי, לפתור את הבעיה ע"י חוזה, או החלפת מסמכים, כדי שנהיה "מכוסים" ואלטרנטיבית, לסקול את נושא החקיקה. אני מדגיש את המלה "לסקול", מסום שיסגן שתי אפשרויות. אנו יכולים ללכת בדרך קלה יותר של חקיקה ע"י הכנסת תיקון בתוך החוק של אותן מועצות היצור שיש להן חלק כזה. תיקון כזה מצוי כבר בחוק מועצת הפירות בצורת סעיף מפורט האומר, שהמועצה יכולה לבטח את כל המגדלים. הדרך השנייה, שהיא מסובכת יותר, היא ע"י חקיקת "חוק הקרן". אפשרויות אלו יכולות, לדעתי, לפתור חלק תקופה סבירה בצורה ממוסדת את בעיית הסתתפות הממשלה בקרן.

אנו נחקלים כאום בבעיה של מימון הסתתפות הממשלה בקרן. חלקה של הממשלה מסתכם השנה ב 30 מליון ל"י והוא נכלל במסגרת תקציבו הרגיל של משרד החקלאות. התקציב הממשלתי צריך להיות בשנה הבאה 35 - 40 מליון ל"י. נכון הוא שהקרן מקבלת תמיד את המגיע לה, היות ויש לה התחייבויות כלפי המגדלים ואנו צריכים לקבל את הכסף במידיה. אולם לא תמיד ממלא התקציב את יעודו ואז אנו מתבקשים לחפש כספים בבנקים לפי הפניה של האוצר. האפקט של הסכומים הראליים המופיעים בתקציב הממשלתי הולך ופוחת. אני חושב, שאין לבנות בצורה כזו את עבודת הקרן ומנהלים על זה מאבק קשה. המרכז החקלאי יכול לסייע לנו בנקודה זו.

בהקשר לזה אני רוצה להעיר חשומת לבכם לבעיית היתרות. מי שעיין בחומר שחלקתי, יכול לראות - שהצטברו יתרות בסך 11 מליון ל"י בקרנות הענפיות, מזה חלקם של החקלאים (פרמיות) בסך 5,5 מליון ל"י. בשנה שעברה בקרן הממשלה, בגלל נזקי הקרה הגדולים, ליעד את היתרות לתשלום פיצויים ולא להפקיד אותן. כתוצאה ממה שקורה בתקציב הממשלתי, עלול להתהוות מצב ש"ישכחו" את הסכום הזה. אני חושב צריך לעודד קרנות ענפיות עם יתרות, אחרת יהפך כל נושא הקרנות להיות חסר תכלית.

אנו רוצים שיתרות אלו יהיו יתרות ריאליות ולא רשומות. מה שקרה ב 1972/73 צריך להיות מקרה חד פעמי ולא דבר שמוסיפים אותו מזהנה לשנה.

הנושא של ערבות הממשלה קבל אמנם החלטה של שני השרים הקודמים, לפני שסימו את הפקידים. אבל צריך לדאוג שלא יהיה על זה ויכוח, באשר הקרן לא יכולה לבטח אפילו בלירה אחת, מבלי שזה יהיה מעוגן בהתחייבות ממשלתית. הנושא יובא בודאי לשר האוצר החדש. מאחר והוא לא מצוי בעניין חשוב, איפוא, למסד רשמית את הנושא של השתתפות הממשלתית.

כפי שאמרתי כבר, אנו מסיימים את שנת הביטוח 1973/74 המסתיימת באוקטובר באתרה של 11 מליון ל"י בקרנות הענפיות. סכום דומה היה לנו גם בשנה שעברה. לעומת זאת, ישנו איזון בקרן המרכזית ומסמעות הדבר היא, שאנו נשארים בה ללא אגורה נחוצה אחת. זהו מצב המעורר קצת דאגה, כי בסופו של דבר, הקרן המרכזית צריכה להיות מוכנה למקרה של נזקי קרה חדשים. לכן זה מחייב לעשות עוד פעם בדיקה של אותם הענפים, אשר לא מאזנים את עצמם גם בשנים רגילות, ללא אסונות טבע. אני חושב, איפוא, שאנו צריכים לבדוק את נושאי הפרמיות והפיצויים בענפים אלה.

הערה לגבי נושא הקרוי: הוצאות יצור. אנו חובעים כמעט מן הענפים לבטח את הגידולים בסכומים ריאליים. יש לכך שתי סיבות. אנו מפחדים שאם תהיה קטסטרופה תחזור התופעה של שנת 1972/73 - סמג'יזם שני חשבונות מקבילים ואומרים, שהקרן שלמה 50% מהוצאות היצור, אבל את היתרה צריכה לשלם הממשלה. דבר נוסף. אנו חושבים כי חת ביטוח בקרן זה לא מעשי. ישנם אמנם ענפים המבוססים בהוצאות יצור מלאות ואף מעבר לזה, אבל ישנם ענפים שבצורה כרונית לא מעוניינים בזה בגלל סיעור הפרמיה המחייב. אני חושב שצריך לחתור לכך, שכל הענפים יבטחו, לפחות, את מלוא הוצאות היצור.

בהמלצות הועדה מופיע סעיף 8 המתייחס לנושא ההלואה ואני מניח שתהיינה שאלות לגבי נקודה זו. אני יכול רק להסביר, כי הקרן המרכזית סבלה בשנת 1972/73 גרעון בסך של 46 מליון ל"י, כחוצאה מנזקי הקרה. לפי ההסכם הלא כתוב עם הממשלה, מקבלת הקרן מחצית הגרעון כמענק והיתרה כהלואה. המענק והן ההלואה ניתנים לקרן המרכזית המסמנת את הגרעונות של הקרנות הענפיות. מכיוון, שחלקה של הממשלה בקרן המרכזית הוא 75%, אז היא נושאת במילא באותו אחוז בהוצאות הקטורות בקבלת ההלואה. על עקרון זה החלטנו ב-1970 והפעלנו אותו בתקנות שלנו לאחר הקרה.

א. בן יעקב : הועדה לנושא הקרן קיימה מספר ישיבות, בהן נדונו בעיות טובות של הקרן - ובעיקר אלו שהתעוררו לאחר הקרה הקשה של 1972/3, והשלכותיה לגבי הקרן והמבוססים. כמו כן נדונו בעיות ארגוניות, כספיות, והמסקנות הנובעות מאת המציתן אנחנו מביאים בזה :

1. הסתחת הקרן : - לתבוע להסתחת את הקרן על בסיס צבורי ולא מספסי בתהליכי הקרן.
2. חוק הקרן : - להמשיך להתייעץ עם חברי הכנסת והשר, אך לא לזרז לדרוש חוק.
3. ארגון : - נוסף למנהל הכללי שהוא איש מסעם הממשלה, לתבוע סגן מנהל עובד איש צבור.
4. ביטוח גידולים : - לחפש כל דרך שכל הגידולים יהיו מבוססים באמצעות המועצות.
5. פיצוי : - הוצאות ייצור מלאות והתקדמות לקראת בטוח הכנסה (בחלק גדולים כבר קיים).
6. תשלום : - פצויי מזורז כדי להקטין במעט את הנזק, כחוצאה של איבוד ערך הכסף.
7. השתתפות הממשלה : - אין ערעור על ההסכם בין הממשלה והקרן, אך קיימת בעיה של פיגור רב בזמני תשלום ההשתתפות. תביעתנו היא, לתיקון מצב זה.
8. ההלואה : - הממשלתית לקרן לכסוי נזקי-קרה בסך 23 מליון ל"י בנוסף לאותו גודל סכום כמענק. אין הועדה מציעה לערער על ההסדר בין הממשלה - והקרן המרכזית.
9. תקציב הקרן : - חייב לקחת בחשבון את המדיניות הכלכלית של הממשלה, אך עם זאת, יש לעשות הכל למען לא חיפגע עבודתה התקינה של הקרן.

ועתה הערות מספר לגבי ההמלצות והדו"ח של ד. גלבווע. אני מסכים עמו,

שהקרן לא יכולה לעבוד בלי בסיס משפטי. אולם כוונת הפשטות היא, שהקרן תהיה מכוסה בגיבוי צבורי וייצוג הולם של המגדלים. הוא הדין לגבי חוק הקרן. אני מסכים שאשור החוק יקח זמן רב וע"כ יש להתייעץ עם חברינו בכנסת ושר החקלאות איך למסד את השתתפות הממשלה בקרן.

המגמה הכלולה בסעיף "ארגון" היא ברורה ונדמה לי, שאף אחד מהנוכחים

כאן לא יתנגד לכך. שיתופו של איש צבור רק יחזק את עבודתו של הח"ד. גלבווע.

הכללת כל הגידולים בביטוח באמצעות מועצות היצור יבטיח את המגדלים

במקרה של פגיעה וגם יפתור את הבעיה של ביטוח כולל וולנטרי, כל עוד לא קיים חוק הקרן. ישנו מספר לא קטן של ענפים, שטרם הגיעו לביטוח לפי מלוא הוצאות היצור, היות והם מעדיפים לשלם פרמיה קטנה ככל האפשר. דבר זה מעורר בעיות קשות, כאשר קורה אסון סבב בהיקף רציני. אנו יודעים, שאם ישנם נזקים בחקלאות, אזי ההפסד הכספי הוא גדול מאוד. מצד שני, ישנם ענפים אשר הגיעו לביטוח מעבר להוצאות היצור. לדעתי, יש להתור לזה שכל הענפים ילכו בדרך זו. צריך לבטח את הכנסת החקלאי ולא להסתפק בביטוח של הוצאות היצור ובשלב רחוק יותר, אף ללכת לביטוח יבוליים.

הסכמת שיטתם בחסלום הפיצויים גורמת לחקלאי הפסד, בגלל הסיכון החסר ל

וכן, בגלל ירידת ערך הכסף. יש לסיים בהקדם את הערכת הנזקים ושניה, לפתור בעיה חסר כסף הקימה בקרן. עם זאת, אני חייב לציין, כי הקרן מתחשבת עם החקלאים, אולם יותר מכפי שזה קים במוסדות אחרים ומעניקה את העזרה הדרושה ובמירב המקרים גם בזמן סביר.

השתתפות הממשלה בקרנות הענפיות מגיעה ללירה מול לירה של החקלאים

ואילו בקרן המרכזית היא משתתפת ב 25% יוצא, איפוא, כי הממשלה צריכה היותה להשתתף לפי התקנון בקרן נזקי סבב בהיעזר של 55% והחקלאים כדי 45%. למעשה, כאשר ישנם מקרים של הכרח בחסלום פיצויים גדולים השתתפותה מגיעה כדי 75%. בסנה הקרה היא השתתפה אף יותר מזה. אנו מציעים, איפוא, לא לשנות את המצב הקיים, אלא למסד אותו כהסדר לתקופה מסוימת. הבעיה הכי קשה בשלב זה הוא הפיגור במועדי השתתפות הממשלה. אנו עדים לכך שיטנו פגור בחסלומים בחסוואה לשנה קודמת והקרן לא יכולה לשלם למגדלים את הסכומים שאושרו כבר. בעיה זו חייבת למצוא את פתרונה המהיר.

בהקשר לנזקי הקרה נתנה הממשלה 50 מליון ל"י, מזה חצי כמעט וחצי

כהלואה. בזמנו קיימנו כאן דיון בעניין זה וחברים התרעמו על זה שמעמיסים על הקרן סכום גדול כהלואה, כאשר זה יקשה על הענפים. הועדה התייחסה לנושא זה ולאחר דיון מעמיק סכמנו שאנו לא רואים אפשרות לנות את הדבר והסכום יסאר, איפוא, כהלואה ובתנאים שנקבעו בזמנו.

תקציב הקרן הוכן, למעשה, עוד לפני הפיחות, והוא אינו גדול בהתחשב

עם הצרכים. ההתיקרויות עלולות לפגוע בעבודה התקינה. יהיה צורך ליעל את עבודת הקרן מבלי לפגוע בעבודת הסדה ובצרכים שיש להיענות להם. איני חושב שניתן לצמצם את התקציב הזה. עלינו לדעת, שיטתם ענפים בעייתיים ונצטרך "להתאכזר" לגביהם. אנו עושים זאת כבר השנה. אם פעלינו את הפרמיה לענף האמנונים מ 41 ל"י ל 200 ל"י ובשנה הבאה היא תועלה ל 350 ל"י, הרי זהו דבר שקודם לא היינו מסוגלים להעלותו על הדעת. נצטרך לנהוג בצורה זו גם בענפים נוספים, כדי שהקרן תוכל בעזרת השתתפות הממשלתית, לעבוד בעתיד ללא גרעונות.

מנסה יוספטל : הענפים משלמים פרמיות מחוץ חקוה שלא יצטרכו להזדקק לשירותי הקרן. אבל כפי

שחיינו מחוץ החומר, הם נזקקים אליו הרבה מאוד ולכן, מן הראוי לתת את הדעת לכל הבעיות שהועלו ע"י הח"ח ד. גלבוע וא. בן יעקב. יושבים אחנו נציגי כל הענפים ונשמע; איפוא, מביהם את דעתם לבעיות אלו.

ד. דורון : אני רוצה להתייחס רק לכמה בעיות שהן חמורות מבחינת ראות של מועצת הלול.

הקרן לא היתה קימת כאשר חוקקו את חוק מועצת הלול ולכן, גביית הפרמיה נעשת במסגרת אותו סעיף המתייחס להיטלים. מאחר ומוחר לנו, לפי החוק, לגבות עד 4% מן הפדיון הממוצע שהיה בשנה שעברה, אזי אין לנו אפשרות בחקופה של אינפלציה להגיע לביטוח מלא של ענף סערך התפוקה שלו מגיע ל-2 מיליארד ל"י. כל פעולה שאין לה "כיסוי" חוקי עשויה לעורר את מיטתו לבחון את חוקיותה מבחינה מספטית. ע"כ יש הכרח, לדעתי, להגיע לחוק מסגרת של קרן נזקי טבע. החקופה הזאת, בה חשבנו שנוכל להסתדר ביננו, אינה קימת עוד במדינת ישראל. אפילו מסקים מכובדים, הסייכים למספחת ההתייחסות העובדה, מתעלמים מן המרכז החקלאי ומן התנועה שלהם, כאשר נדמה להם שהאינטרס שלהם הוא עדיף על האינטרס הכללי של הענף. אני חושש, שאם לא נפתור את בעית החוק, אנו עלולים לעמוד מחר בפני מצב של "סברו את הכלים". אני מציע, איפוא, לבחון את הבעיה מנקודת ראות זו.

שנית, קיומו של חוק אינו מונע בהכרח אפשרות של גימיונות מסוימת. החוק כתוב באופן כללי, כאשר לא ניתן לכלול בו את כל האפשרויות הצפויות. ע"כ ישנם "כללים", כפי שזה קיים במועצות היצור, המהווים את הבסיס הצבורי לביצוע החוק, ומאפשרים גם לפעול חוץ גמיונות. הגמיונות הזאת נחוצה כאשר בלעדית לא ניתן להתקיים. דוגמא קטנה - לפי ההסכם עם הקרן מבוטח הפסס עד 65 יום. כאשר קורה תקלה ואי אפשר להוציא את העופות, ואז מצד אחד, המסקים נפגעים מזה שלא יכולים לטווק את העופות ומצד שני, הם לא מכוסים ע"י החוק, היות וגיל הפסס עבר את 65 יום. פעולה על בסיס מספטי בלבד מחייבת בהכרח גישה נוקשה. לכן יש הכרח לתת תשובה לבעיות הספציפיות במסגרת ועדות צבוריות, אשר יכולות לנקוט בגמיונות מבלי לסטות מן המסגרת החוקית.

ההערה הסליטית מתייחסת לבעית המימון. אני מזהיר את עצמנו שלא ניגדר למצב בו מצויות הרטריות המוניציפליות. הממשלה מנסה לא פעם לפתור בעיות כספיות, הקשורות בפעולות הקרן, ע"י הלואה פה ושמה וזאת כרביית שאינה נמוכה ביותר. המרכז החקלאי צריך, איפוא, להבהיר וגם להסדיר את צורה היחסים שבין החקלאים לבין הממשלה במסגרת הקרן, כדי למנוע הסתבכויות כספיות.

דבר אחרון. אני בעד קיום יתרות זכות בקרן, כאשר הן מסמטות רזרבות לטנים רעות. אנו שמח, שהענף אותו אני מייצג, מופיע פה כגורם חיובי לאיזוניה של הקרן. עם זאת היסתי מציע לבדוק את האפשרות שיתרות זכות אלו יהיו גם צמודות וגם נוסאות. איזה שהיא רבית. באותה מידה שלוקחים הלואה בנקאית ומשלמים רבית, מותר לנו לדרוש חסלום רבית עבורה יתרות. הרבית היסירה תגדיל את הקרן וגם תביא להגדלת השתתפותה של הממשלה, בעת המו"מ על השתתפות לירה מול לירה.

ז. נוימרק : לדעתי, הקרן ממלאת את הפונקציות שלה ב 95% וע"כ אדבר רק על ה-5%.

הח"ד. גלבוע היה "אדיב" באומרו, שהממשלה השתתפה ב 75%. היא גם נתנה הלואה בכך 22 מליון ל"י, בתנאים שהם חצי מתנה. ואם אני לוקח את כל הסנים, אזי השתתפות הממשלה מגיע ל 80%. זה אמנם טוב, אבל ספק אם יחנו לנו להמשיך ביחס זה.

אי לזאת, אנו צריכים להגיע בהקדם לזה שהקרן המרכזית תעמוד ביתרת זכות. אנו לא נוכל לכסוח את כל הגרעון של 77 מליון וע"כ יש לדבר קודם אדבר על 50 מליון ל"י שנתנו לנו כעזרה מיוחדת ולהפוך את ההלואה למענק. צריך לדעת, שהממשלה קבעה שהיא נותנת לא רק לירה מול לירה, אלא היא מכסה גם את הגרעונות. זאת לא היתה החייבות כלתי מוגבלת, מבחינת מספר הסנים, וע"כ עלינו להתכונן לזה, שיהיה צורך לקבל אישור מחודש על כך.

הפעולה השנייה קשורה בביטוח הענפים, ישנם ענפים המבטחים רק חלק מן הגידולים ולא בהתאם למלוא הוצאות הייצור. אמנם טרם הגענו לחוק ביטוח חובה, אבל לא חיתכן חלוקה כזאת של הסיכון - חלק נוחנים לקרן ולגבי חלק לעצמם. הפורום הזה צריך, לדעתי, לקבל החלטה מפורשת, שאין לבטח ענף באופן חלקי ושניה, שאין מקבלים ענף לקרן, אלא אם הוא מבטח, לפחות, לפי מלוא הוצאות הייצור.

אנו חיים בחקופה אינפלציה, אבל המלחמה בה לא מוצאים את ביטויה בקרן. איני יודע להציע פתרון, אבל עובדה היא שמי שמגיע ליתרת זכות יוצא מופסד. כמובן, זה פועל גם בכיוון שני. אותם הענפים שיש להם גרעונות יחסלו אותם בהקדם וללא קושי בגלל האינפלציה. הח' י. דורון הצביע על פתרון ביחס לרביית. אני לא חושב שאנו יכולים לדרוש מן הממשלה שתשלם רבית לקרנות ענפיות, אטר במקרה, או שלא במקרה, הגיעו ליתרת זכות וזאת לאחר שהיא שלמה את הסתחפותה וגם כסתה את הגרעונות. ישנה בעיה נוספת הקשורה באינפלציה. אנו קובעים את הפרמיה וגובה הפיצויים בתחילת העונה. יוצא איפוא שאנו רחוקים מכיסוי מלוא הנזקים הקורים במסך העונה ושערכם עולה לפחות ב 30% בגלל האינפלציה.

אלה הם דברים שלא פתרנו ורצוי שבמקום ועדה לקרה חנסה עתה ועדה לפתור את

בעית הסטטוס של הממשלה בחוך הקרן ומה לעשות בקשר לביטוח מלא של הענפים.

א. בן אהרון :

מחוך הדברים שנאמרו, מסתמע כאילו, הרק האמנונים הם מבוטחים. למעשה, מבוטחים כל הדגים. האמנונים מהוים ענף חדש ורגישים לקרה וע"כ כאשר קורה נזק, ניתן לקבוע פר אקסילנץ שזה נזק טבעי. אולם ישנו קושי טכני בקביעת אופי הנזק, שטרם התגברנו עליו. אחרי 5 שנות ביטוח, רוצה הקרן להעמיד את הענף במצב לא מוצדק. הגרעון של ענף זה הוא למעשה 230 אלף ל"י ולזה מתווסף מליון ל"י מהקרה הגדולה. אם נחלק את נזקי הקרה ל 8 שנים, אז יוצא כ 130 אלף ל"י לשנה. לעומת זאת, רוצה הקרן לגבות במסך שנה אחת פרמיה מדג האמנון כדי 550 אלף ל"י. האם יש הצדקה לכך? נכון, טקסה לקבוע בדיוק ביקף הנזק. האם בגלל זה צריך ללחוץ אותנו אל הקרן ולמנוע את ביטוח הענף הזה?!

אם נעשה חשבון של יחס ההפסד בענף לעומת הפרמיה המשתלמת, היה צריך כל הענף על 13,5 אלף טון הדגים, לסלם 683 אלף ל"י. והנה רוצים לגבות רק מ 1700 טון האמנונים 550 אלף ל"י! יש צורך שהנהלת הקרן תעשה רביזיה לגבי גובה הפרמיה מאמנונים. לדעתי, יש לקבוע את גובה הפרמיה ביחס יסיר לסיכון אפשרי בענף זה וכדי למנוע גרעון בקרן הענפית.

צ. לסוביצקי :

אני רוצה לציין, כי הענף שלנו פועל תוך הרמוניה מלאה עם הנהלת הקרן וכן עם הח' א. בן יעקב. אולם נדמה לי שהגישה הליברלית הזאת הכשילה לא במעט את הקרן והבזא אותה למצבה הנוכחי, מבחינה כלכלית וכספית. מצד שני, אני יודע שלא ניתן להתעלם ממצבה הכלכלי של הממשלה והאוצר, אבל ההתחשבות שלנו, כפי שצ. נוימרק בטא אותה, הכשילה את הכיוון של הקרן. מפני שלקחנו על עצמנו דברים למרות שלא היינו בנויים לכך. אנו סגלנו לעצמנו הכרה של אסון טבע ונסינו "להיות בסדרף" כפי שאנו רגילים בדרך כלל, וחלקנו את הסיכון לחקופה של 7 - 8 שנים. אני מקוה שהקרה "תתחשב" בחלוקה זו, אבל המצב הכספי לא התחשב בכך.

כאשר הקמנו את הקרן לא לקחנו בחשבון אסון טבע בהיקף כזה, כפי שזה קרה בסנת הקרה. לו היינו חושבים על כך, היינו צריכים לעשות ביטוח משנה למקרה כזה. או שהיינו צריכים לבוא באותה שנה לממשלה ולהגיד, שאסון טבע בהיקף כזה לא יכול להיכלל במסגרת המבנה הקיים של הפרמיות. הלכנו בדרך השניה והממשלה השתתפה בסכומים גדולים וע"כ האחוז שלה הוא גבוה. אבל, למעשה, השתתפות זו אינה מסודרת ואינה נוחתת איזה שהוא כסחון של כיסוי בעתיד.

לו היינו צופים מראש מה עלול לקרות, היינו בודקים יותר טוב את מצב הענפים והתביעות העוללות לבוא והקרן לא היתה מגיעה למצוקה כספית. למשל, ענף ההדריס העמיד את הקרן תוך שנתיים במצב קשה ביותר וזאת מפני שלא בדקנו מספיק מה צריכה להיות הפרמיה.

ע"כ אני מציע להסדיר את ההשתתפות הממשלה וכו' בזמן לבחון מחדש את נושא הפרמיות ולא לבנות אותן על בסיס של אסונות טבע. אם נלך בדרך זו נקבל דברים אבסורדיים, כפי שזה קרה לגבי אמנונים. זה יכול לקרות גם בענפים אחרים. יש לבנות את הפרמיות על בסיס של נזקים נורמליים ולא למקרה של אסון טבע.

אין ספק שהיטבי הקרן הם לא מעטים, בהתחשב עם תקופת קיומה הקצר יחסי. במיוחד יש לציין, שלמרות שהקרן לא היתה בנויה מבחינה ארגונית לספל במקרה כזה של אסון טבע, כפי שזה היה בשנת הקרה, הרי היא התגברה על הבעיות, פחות או יותר, בהצלחה. עם זאת, אני חושב, שישנם הרבה דברים המחייבים שיפור בתחום הארגוני ויש להתוות לכך.

מעטים הם הענפים בהם קיים האיזון בין הפרמיה לבין הוצאות היצור. לדעתי, צריך להקדים את כל תשומת הלב לבעיה זו ולתכליתה לגבי כל הענפים.

ד. גוטליב : אני רוצה להתייחס בעיקר למסקנות הועדה. כאשר קוראים את הסעיף הראשון, נוצר הרושם שיטנה כאילו סתירה בין בסיס צבורי לבין בסיס מספטי. אני לא רואה כל סתירה בין שני הדברים. צריך להסתית את עבודת הקרן על בסיס מספטי וזאת תוך סינתזה עם הבסיס הצבורי וההתחשבות בצרכיו.

סעיף 4 אומר, שיש לחפש דרך לביטוח כל הגידולים. לדעתי, הדרך הטובה והבטוחה לכך היא ע"י חקיקה. זה ימנע מצב סארגון, או מועצה מסוימת, יחליטו על ביטוח חלקי של הענף, או על ביטוח שאינו מכסה את מלוא הוצאות היצור. אמנם קבלנו כאן איזה שהוא הסבר, למה לא ללכת בכיוון של חקיקת חוק, אבל הוא לא נראה לי כל כך.

עד כמה טידוע לי, הפרמיה כיום אינה קבועה, אלא מהווה כפי שאומרים פרמיה "צפה". לדעתי, באותם הענפים בהם הצטברו יתרות זכות ואין חשש שהן ידרשו בעתיד הנראה לעין לכיסוי ההפסדים, אפשר בהחלט לצמצם את גובה הפרמיה, מבלי לפגוע בגובה הביטוח.

א. ליט : אולי זה לא מקובל ויתכן שיהיו כאלה שיחלקו על כך, אבל אני סבור, שיש הגיון בזה, שהפרמיות יהיו דיפרנציאליות. אחת הסיבות לכך, שהקרנות אינן מאוזנות מבחינה כספית היא - שיטנם גידולים באזורים מסוימים הפגיעים יותר מאותם הגידולים במקומות אחרים והקרן נאלצת לשלם פיצויים, מבלי שזה יתבטא ברמה הפרמיה. נכון הוא, שיטנם ענפים הנפגעו באופן רצוף במשך 4 שנים מהקרה וזה מעוות קצת את התבונן. אולם, ידוע שיטנם אזורים, בהם ההסתברות לפגיעה לגידולים מסוימים היא גדולה מאוד ואין כל הגיון להמשיך לגדלם. למשל, ישנם מגדלי בננות המסלמים פרמיה של 80 ל"י וישנם כאלה המסלמים רק 18 ל"י וגם את זה לא היו צריכים לשלם, היות והם כמעט לא נפגעים. לא מוכרח להיות קשר בין מסק א' לבין מסק ב' אך ורק מפני שהוא מגדל אותו גידול. ישנו איזה שהוא גבול לאחריות הדדית במסגרת אותו ענף. נכון שיטנה הספעה בשוק המקומי. אם מסק א' נפגע, אז מסק ב' נהנה מזה, וזה נותן כאילו את הזכות לדרוש הסתתפות גדולה יותר בפרמיה. עם זאת אני סבור, שהדרך של פרמיה דיפרנציאלית היא נכונה, במידה ויש סוגי בריציפות הפגיעה.

נאמר כאן משהו בקשר לכיסוי מלוא הוצאות היצור ובשלב שני, על הבטחת כל היבול. לדעתי, זה עלול להביא למימדים כאלה של פרמיה, שאיני מאמין, שאלה הנפגעים במידה קטנה יותר יסכימו ללכת לשותפות כזו.

אני גם חושב, שאי אפשר לחייב בצורה חוק שכולם יבטחו את עצמם. ישנם מסקים שאין להם כמעט כל פגיעה בגידול מסויים. הם צריכים להסתחף במטהו, או אפשר לומר שהם יסתוּפו באותה מידה כמו המסקים הנחונים באופן קבע לפגיעות טבע. כל האידיוולוגיה הזו על ביטוח חובה היא מוזרה בעיני ולא מתקבלת על דעתי. על המסקים לערוך בעצמם את החשבון איפה ומה הם מגדלים ואם ובכמה לבטח. אי אפשר שאחד יחזיק את השני ע"י קרנות משותפות. אני גם לא מאמין שהממשלה תלך לקראת הסדר כזה.

תמוה בעיני מדוע אי אפשר להסדיר בצורה חוקית, שמי שבטח לבטח יהיה חייב למסור נתוני אמת על הסיווג שלו. המסקים המאורגנים בארגון מגדלי בננות מוסרים בדיוק באמצעות המועצה כמה כ"א סיווג בטנה שעברה וכמה ניזוק והוכר ע"י הקרן וזה מסמך בסיס להערכה בטנה הבאה. המגדלים הפרטיים אינם מבוטחים, מפני שלא יכולים להגיש שום מסמך המאשר כמה הם מסווגים. לו אפשר היה להסדיר את הדבר בצורה אחרת, הם היו מבוטחים. אני הצעתי פעם ללכת לפי דונמים, אזי אפשר היה ג"כ להגיע לאומדן ע"י הכפלה במקדם של יבול. אבל זה לא נחקל ומחוסר חוק אי אפשר גם לחייב אותם.

לבסוף עלי לציין, כי הקרן עושה בדרך כלל עבודה טובה ומהירה וללא תהליכים מסובכים, ובסופו של דבר זה הינו לסובת המגדלים.

ח. מולכו : מתוך עבודתי הקצרה בהנהלת הקרן, אני יכול להתייחס רק למספר בעיות שלדעתי, הן חייבות פתרון.

בעיה התחפפות הממשלה בקרן אינה מסודרת עדיין. לו היינו צריכים לפעול רק על סמך הבסיס הקיים, היינו טומן פוטטים את הרגל. בתקציבו של משרד החקלאות מופיעה 8 מליון ל"י בלבד ואת היתר אנו צריכים להשיג ע"י אלתורים שונים. מאחר ואי אפשר להמשיך בדרך זו, סכמנו עם האוצר לחפש דרך מתאימה יותר לכיסוי ההתחפפות של הממשלה. אם נצליח בכך, זה יתן פתרון לכל הסענות שהוטעמו כאן.

סמכנו כאן טענה, מדוע אנו לא דואגים לקרנות הענפיות. רבותי, מה עשינו עם יתרות של קרנות אלו - סלמנו פיצויים! אם אנשים באים ואומרים שיש פיגור בתשלומים אבל הוא אינו גדול, אז זה הודות לעודפי הקרנות האלה. יחד עם זאת, אנו נדרוּס מן האוצר שישלם לנו רבית עבור הקרנות הענפיות שהן רשומות באופן חשבוני כיתרת זכות. יש לנו הזכות לכך, באשר קבלנו מן הממשלה הלוואה לתשלום פיצויים ואנו משלמים עבורן רבית די משמעותית. איני בטוח אם נשיג את זה השנה, אבל נפעל בכיוון זה.

נושא גבית הפרמיות ובטוח הענף הינו חשוב ביותר. אולם יש לזכור, כי באותן מועצות יצור שהן מסודרות, אז גם הגביה, הביטוח ותשלום הפיצויים הם מסודרים. כל הבעיות שישנן מתיחסות לאותם הענפים בהם המועצות אינן מסודרות. ענף ההדרים קבל פיצויים גדולים. אבל לא בטוח לגמרי, אם סלמנו למי שצריך היה לקבל את הכסף ולמי שבאמת ניזוק. הוא הדין לגבי הפרחים. עדות לכך - מגישים תחשיב בו כתוב: הכנסה מיצוא; הכנסה מקרן נזקי טבע ובמקום שלישי הכנסה משיווק מקומי. עד היום יש לנו עדיין בירורים אין סוף עם מגדלים שונים.

עשינו צעד קדימה בענף ההדרים, אבל הוא עדיין רחוק מלהיות ביטוח אמיתי. אני מקוה שנוכל לאט לאט למצוא את הכלים וגם את השיטות המתאימות, כדי לאחר את הנזקים ולשלם פיצויים רק לאלה שניזוקו. הקרן נוצרה רק למטרה זו ואנו פועלים בכיוון זה. מי שלא ניזוק לא צריך לקבל מיל אחד!

אני לא מומחה לענף המדגה, אבל אני יודע דבר אחד - שאם קבלנו במשך השנתיים האחרונות 60 אלף ל"י פרמיה מענף האמנונים ושלמנו בו בזמן 600 אלף ל"י פיצויים, אז זה אומר דרשני! עובדה היא, שבאנו ואמרנו שנפחית את הפרמיה לקרפיונים מ 42 ל 28 ל"י ולעומת זאת, יש להעלות את הפרמיה לאמנונים. אנו יודעים שמגדלים דג זה במקומות שיש בהם תמותה גבוהה. שלא יגדלו שמה! מה החלוננו על זה שהעלינו את הפרמיה ל 350 ל"י. אז אני מודיע לכם שבכל זאת ישנם מגדלים המבטחים את הדג הזה. כנראה, שזה כדאי להם.

אני יודע שהיו הרבה בעיות ארגוניות בתחום ההערכה. האנשים פעלו לפי מיטב הידע שהיה להם. עם זאת, נכנס עתה אדם חדש לנושא זה והוא ירכז את המעריכים ואני מקווה, שנוכל לבצע את העבודה בצורה טובה ומהירה יותר. במקרה של ערעור יכול כ"א לפנות אל ועדת ערר או להנהלה, ולדרוש בירור ענייני.

אני חושב שהקרן יצרה לה כלים טובים ואם נשפר אותם נגיע גם לתוצאות טובות יותר. ואם לא - אנשי האוצר הציעו לנו לפני 2-3 שבועות לבטל בכלל את הקרן! זה עולה יותר מדי למדינת ישראל! הבה נחזור לשיטה הקודמת - יהיה נזק אז נקים ועדה שתחליט על גובה ההוצאות - וזה יעלה אולי פחות! אני מקווה, שאנו נוכל לעמוד בזה ואולי אוכל למסור לכם בדיון הבא שיתקיים כאן, שההסדרים עם הממשלה יהיו טובים יותר, מכפי שהיו עד כה.

א. בן יעקב : בהנהלת הקרן הועלתה הצעה לא לבטח את האמנונים, היות שהוא הגידול היחיד שאי אפשר להעריך בו את הנזק. טענו שיטנם ריכוזים במקום על כל דג. נכנס לבריונות ואין סיבה לא להתחשב בפה, בסופו של דבר, הוטבה כמעט הסכמה לחלק יסלם פרמיה של 200 ל"י וחלק 350 ל"י, אבל לאחר שהח" בן אהרון הסכים ל 350 ל"י, אף נחקבל סיכום בהתאם.

ד. גלבוע : אין ספק, שהמרכז החקלאי יכול לסייע לנו הרבה בנושא החקיקה. אולם מה שכתוב במסקנות בק"ר לחוק הוא, לדעתי, לא חלב ולא בשר. נכון הוא, שהועדה מונתה, בסופו של דבר, לצורך הקרה, אשר עוררה בעיות ממדרגה ראשונה. זה שאנו שלמנו 70 מליון ל"י ובנוסף לזה שלם מסדר החקלאות דרך האוצר יוד 18 מליון ל"י, ז.א. שמשהו לקוי בכל המערכת. יש להודות, שאין לממשלה מדיניות בנושא זה. הסדר כזה שהיה לגבי הקרה לא יחזור אוטומטית. היא פלך לנושא, במידה ולא יהיו לה קטנים בתקציב שלה. אני חושב, איפוא, שזה אינטרס החקלאים למסד את הנושא במסגרת חוק.

(א. בן יעקב : אם יהיה חוק ויקבע תקציב מסויים, אז לא נוכל להגדילו במקרה הצורך) לא נכון. לדוגמא, ביטוח לאומי משלם תשלומים בהתאם לחוק, אבל הוא מגדיל אותו באמצע השנה בהתאם להתיקרויות. ע"כ זה לא חשוב כל כך מה כתוב בתקציב. הייתי מאחל לקרן להגיע לדרגה זו של הביטוח הלאומי. לקרן ישנם כל הכלים הדרושים וצריך רק למסד אותם במסגרת החוק.

תשובה אחת לח" צ. נוימרק. אני מצטער שעלי להופיע בעניין זה כאילו אני נמצא על הצד הנגדי של המתרס. לאחר הקרה אמרתי, כי הנושא של נזקי טוואה הוא בטיפולו של הקרן, מפני שאין לממשלת ישראל כל כלי אחר. בסביל זה קימות הקרנות הענפיות ואם אין להם יתרות זכות, אז נעזרים בקרן. צריך רק ליצור קרן מרכזית כזאת, ואם חלילה יקרה ב 1984 עוד פעם קרה, יהיה לה מספיק כספים, כדי לשלם פיצויים. לדעתי, על הממשלה לסמור על זה, שכן תהיה רזרבה מספקת ושאפשר יהיה לשלם את הפיצויים, מבלי שתידרש ערבות. אני הסברתי, שהיות ואנו נוטלים על עצמנו התחייבויות לתשלום פיצויים בכל מקרה, אזי הערבות הממשלתית היא חלק מן העבודה שלנו. ע"כ הח" צ. נוימרק אינו צודק. אם הוא מבטל את הערבות הזאת. הקרן לא יכולה לעשות ביטוח אפילו על דונם אחד, אם אין לה ערבות ממשלתית על כל סכומי הביטוח. יש לנו בקרן ביטוחים על סך של 2 מליון ל"י ואנו צריכים כיסוי לזה. ע"כ אני מציע למסד זאת באמצעות החקיקה.

ברצוני להעיר עוד משהו, שאני חוזר עליו בכל פעם שאנו נפגשים כאן. ברגע

שתהיה חקיקה אז יהיו לא רק הפרמיות, והפיצויים ממוסדים, אלא זה יחייב את כל הגידולים להיות מבוססים. אם אנו מחליטים ללכת בכיוון זה של חקיקה, אז יש צורך בתקופת הביניים להכין את הכלים בשטח, כדי שהמידע של ביטוח יזרום בצורה תקינה. חלק מהמגדלי אינו מוכן כיום למסור מידע על האינפורמציה המבוססת שלו, או שהוא מוסר אינפורמציה חלקית ולא נכונה. ישנם מספיק כלים בשטח, כגון: ועדות חקלאיות, מועצות אזוריות וכל הארגונים החקלאיים האחרים שאפשר לנצלם, במטרה להרגיל את החקלאים למסירת מידע אמין. רק אז נוכל לטפל בצורה לא חשדנית ולפצות אותם במהירות.

סנה יוספטל : אם הבינתי נכון מה שנאמר כאן, הרי אפשר להגיד, שיסנה הסכמה על כך שיש לחתור לחקיקה. זכור לנו מה היה המצב לפני הקמת הקרן, איך מדי שנה - והרי בחקלאות אין כמעט שנה ללא פגעי טבע - עמדנו בעניים בפתח. חמיד היה צורך במקח וממכר לא מכובד, היות והיו כאלה שחשבו שעושים לנו טובה. למרות שהקרן היא צעירה יחסית ועליה עוד ללמוד. ולהשתכלל, הרי זהו כלי שעלינו להתבונן בו. אנו צריכים, איפוא, להיות מעוניינים שהקרן תהיה מעוגנת בחוק. הדוגמא המצוינת של ביטוח לאומי מוכיחה, שהיות והחוק אינו קובע פרטים, הרי הוא מאפשר גמיסות והסתגלות לתנאים המשתנים.

לדעתי, חוק כזה יכול להבטיח גם את המימון הדרוש לפעולות הקרן. בינתיים אין להבהל מהלואות, כאשר הממשלה ערכה להוצאות הקרן ומשתתפת ב-75%. צריך להתחשב עם זה, שלפעמים קל יותר לממשלה לגייס הלוואה מאשר לכלול את זה בתקציב. ובפרט כאשר קורה אסון טבע כזה כמו הקרה.

הח"ד. גלבוע אמר כאן שיטנס כל כך הרבה ארגונים ואפשר להיעזר בהם להטבח מידע אמין. כאשר מקבלים מידע ממקורות טובים, אני לא בטוחה שהמידע יהיה אמין וסוה לכל ענף ולכל אזור. לדעתי, הקרן צריכה להתרכז בכלי מסויים, אם זה ע"י המטרדים האזוריים של משרד החקלאות, או על ידי הארגונים המקצועיים, או על ידי מועצות הייצור, כדי לקבל את המידע הדרוש. הנהלת הקרן צריכה להחליט בנקודה זו.

אני חושבת, שמה שאמר הח"א. לים לגבי הבטחות, צריך להיות נכון גם לגבי הדגים. אין לגדל גידול באותו אזור שהינו מועד לפורענות! אם עושים זאת, אזי אני בעד עזרה הדדית של הדגים באותה הברית. א.א. שהקרפיונים ילמדו עבור האמנונים. באותם האזורים בהם המגדלים מסתכנים ומטשיכים בגידול האמנון, למרות שקורה לו מה שקורה, אזי הם צריכים לדעת, שהבריכה בתור טכזאת צריכה לכסות את החשבון ולהראות את הרווחיות. בכל אופן, לא נראה לי, שאפשר לקיים איזה שהוא ענף ביטוח, אם הפיצוי של הביטוח הוא חלק מן התחסיב. זה מנוגד לכל הפילוסופיה של הביטוח ואנו לא צריכים לשפח דבר כזה.

כסיכום הדיון, אני מציעה למנות 2 - 3 חברים, אשר יגבשו יחד עם הח"ח

ד. גלבוע וח. מולכו את המסקנות וזאת בהתחשב עם ההערות שהוטעו כאן, ולהביא אותן כעבור זמן קצר לאיסורה של מזכירות המחלקה להתייבות.

ההצעה נחקבלה

ישיבת מזכירות המחלקה להתיישבות

תל-אביב, כ"ט באב תשל"ה - 6.8.1975

א. כ.

סדר היום:

1. הסתגפות ההתיישבות במסגרת הוצאות הועה"פ של ההסתדרות
2. הקצאת מים באופן גמיש.

נוכחים: ס. יוספטל - יו"ר, א. בן-יעקב, י. בר-לבב, י. גדיס, ר. גרינברג, א. גולדברג, נ. חובב, א. יודנפרוינד, ח. יוליס, י. פאר, ד. פלג, ד. רביב, א. רנד, ס. סור, ד. סיבא.

1. הסתגפות ההתיישבות במסגרת הוצאות הועה"פ של ההסתדרות

היו"ר ס. יוספטל: אני פותחת את הישיבה ומקדישה סעיף זה, הואיל והח' יוליס ביקש זאת, כי הוא מוכרח ללכת מכאן מוקדם.

אני רוצה לרענן את זכרונכם. הכאתי נושא זה כאינפורמציה לפני כסלוסה חדשים, כאשר ועדת הכספים של חברת עובדים החליטה לראשונה לסתף במסגרת הוצאות הועה"פ של ההסתדרות את ההתיישבות העובדת פרופר. ז. א., לא רק את התאגידים של ההתיישבות כמו "תנועה", "המטביר" "מרכזי", "ניר הסיתופית" וכו', סמסתתפים כבר שנים רבות במסגרת הוצאות אלו, אלא גם את מסקי ההתיישבות העובדת כולה. ועדת הכספים של ההסתדרות או של חברת עובדים החליטה אז להסיל עלינו 12% - מה סמסתכם בערך ב-16 מיליון ל"י.

אחר כך בחרה ועדת הכספים בועדה שקבעה את הסכום שיוטל על כל גורם, כדי לאסוף את הסכום הנ"ל. בראש הועדה עומד יעקב לוינסון. חברי הועדה היו: יהודה כספי, עמוס ערן, ישראל קזסור ויוצאים. (ס. סור: מאיר עמית היה חבר לועדה זו!) עתה עומד בראשה יעקב לוינסון.

קיבלנו אינפורמציה בועד המנהל של חברת עובדים בדבר

ההצעה על חלוקת ההיסל הזה. תחילה "כיבדו" את ההתיישבות, כאמור, ב-16% נוסף על כל מה סמסתתפים בזה התאגידים שלה, סזה בסיעור של 8.6%. מסנודע לנו הדבר, ערערנו על ההחלטה, ומסלחת סלנו הוזמנה להופיע בפני הועדה. אנחנו סענו את סענוסינו המסכנעות ביותר בפני הועדה, והצלחנו להפחית את האחוזים מ-16% ל-13%.

בסבוע סעבר הובאה התכנית הכספית של חברת עובדים

לאיסור הועד המנהל, ואז נאמר שהתכנית היא סודית בהחלט ואסור לפרסם את המספרים שבה. אבל על-סנת ססני הדברים יתקסרו, אני אמסור רק את המספרים הרלבנטיים סלנו. אך עוד לפני זה אקרא בפניכם פיסקה על כיצוע מסקנות הועדה היא לגבי סיסת הגביה. הפיסקה הזאת אומרת:

1 "בנק הפועלים יסמס כזרוע מבצעת סל גזברות הועה"פ

לענין הגביה. הסכומים סנקעו כחלקם סל התאגידים הסונים במסגרת התקציב לנוכו מסכונות התאגידים כבנק או מן הכספים המסולמים להם במסגרת התכנית הכספית באמצעות הבנק, לפי בחירתם, ויועברו לחסכון הועה"פ.

2. גזברות הועה"פ תסלח בראשית כל שנה תקציבית

מכתב הוראה לאותם תאגידים שאינם מסתתפים בתכנית הכספית של חברת עובדים, לפיו יידרשו להעביר לחשבון הועה"פ בבנק הפועלים את הסכומים שנקבעו כחלקם בכיסון התקציב ב-12 תשלומים חדשיים שוים". (כי כלולות בזה, כמובן, גם חברות פיננסיות שאינן צריכות לקבל כסף במסגרת תכנית הכספית באמצעות הבנק, כמו "הסנה", "ביר" בע"מ וכו').

3. תוך שלוש שנים, תינו בסוף שנת 1977,

ייבדקו הקריטריונים שנקבעו פעם נוספת ויעודכנו במידת הצורך בהתאם למצב הכלכלי הסנתי של התאגידים הסונים, המיבנה הארגוני של מסק העובדים והצרכים התקציביים בפועל של הועה"פ.

כאשר הבאתי בסעתו לישיבה את הכרירה הזאת, טענו

כל החברים: "מה זאת אומרת לחייב את החשבון שלנו בכסף? איפה קיים כדבר הזה? האם הבנק הוא בעל-הבית על חשבונות הלקוחות?" על כך ענו לנו שזה יסתדר עם ביצוע התכנית הכספית של חברת עובדים. הסעיפים הנוגעים לנו בתכנית חברת עובדים הם: המפעלים האזוריים יקבלו 30 מיליון ל"י, התעסיה הקיבוצית - 50 מיליון ל"י, התעסיה הסובבית - 3 מיליון ל"י, הסיכון בקיבוצים הותיקים - 35 מיליון ל"י, הסיכון במוטבים - 30 מיליון ל"י. בסך הכל 148 מיליון ל"י. אחר כך באים התאגידים, שהם תמיד כלולים בתכנית הזאת: "תנובה" - 10 מיליון ל"י, "המטביר המרכזי" - 6 מיליון ל"י, "ביר בע"מ" - 35 מיליון ל"י, המועצות האזוריות - 40 מיליון ל"י. יחד עם הסכום הקודם (148 מיליון ל"י) זה מסתכם ב-239 מיליון ל"י.

בדברי יעקב לוינסון הוסבר לנו שאין בטחון סיטיגו את כל הסכום הנ"ל בביטוח הצמדה. מי שזקוק יקח את הכסף בהצמדה או סירות על החלואה. כדוגמא הוא הביא את טולל-לונה. הוא אמר: טולל-לונה זקוק מאוד לכסף, אבל אין מי שיסכים לתת לו ביטוח הצמדה. ויטב עוד כאלה.

אנחנו צריכים לסלם, כפי שאמרתי לכם, 13% מ-16 מיליון ל"י, שזה מסתכם ב-2,080 אלף ל"י. אם נחלק 2,080 אלף ל"י אלה על ה-148 מיליון ל"י (הסכום בלי מה שמסלמים התאגידים בנפרד) זה יהווה 1.4% מסכום החלואות המוקצבות הנ"ל.

קיימות שתי אפשרויות עקרוניות:

- (1) שאנחנו אומרים: טוב, אלה שמקבלים את החלואות - הם יסלמו. דבר זה נכון כודאי לגבי המפעלים האזוריים, לגבי המועצות האזוריות, אני חושבת שגם לגבי התעסיה הקיבוצית. כל מפעל שמקבל חלואה יסלם. אך הבעיה היא הרבה יותר פרובלמטית בקשר לסיכון. אמרתי לכם, לסיכון הותיקים/תינתן חלואה בסך 35 מיליון ל"י, וזאת מתוך תכנית של 90 מיליון ל"י. לסיכון במוטבים חלואה בסך 30 מיליון ל"י מתוך תכנית של 53 מיליון ל"י. ואז נשאלת השאלה: מדוע דוקא אלה שמקבלים הסנה יחידות סיכון יסלמו 1.4% ואילו אלה שקיבלו יחידות סיכון לפני שנה יהיו פטורים מתשלום זה? יטבו כאן גם איזה דבר סרירתי מסעם מסך הסיכון בקשר לזה. אין. הוא מחלק חלואות אלו. כי הן זהו חלק מתקציבו. מטרד

הסיכון מקבל ממסדר האוצר תקציב בכסף מס. אחר כך הוא מקבל סכום לביטוח הצמדה, והוא חפסי למדי לחלק לכל פרויקט כסף תקציבי וכן כמה שהוא קובע לכל פרויקט כסף בנקאי. הוא גם עושה, בדרך כלל, חישוב של ריבית ממוצעת, כי כסף של מסדר האוצר הוא בריבית זולה יותר, בה בסעה שהריבית הבנקאית יקרה יותר. זאת ועוד. הכסף לתקציב של ההתיישובות הצעירה איננו כולל כמעט כסף בנקאי, ואת ההלוואות בכסף בנקאי מרכזים עבור המסקים הותיקים. כאן קיימת, כמובן, אפשרות של חלוקה אחרת: שלא כל יחידת סיכון תסלם את ההיטל של 1.4%, אלא שהתנועות תחלקנה את העומס הזה בצורה סיווגית יותר בקרב מסקיה.

לא צריך לסכוח גם, שפרט להיטל הזה בטיעור של 1.4: מגודל ההלוואה, שזאת הסתתפות בתקציב הוצעה"פ של ההסתדרות, מסלמים כבר זה סנים רבות 3% לקרן ההסקעות של הוצעה"פ. למרות בקשותי בכל הזדמנות סיראו לי כה עושים בקרן ההלוואות ואיטוה מסקיעים את הכספים המצטברים בה, הרי זה עד כדי כך סודי שעד כה לא הצלחתי לקבל את הנתונים על כך. אבל אני עדיין לא התיאסתי מלקבל אותם פעם. וזאת ביחוד לאחר שגם יעקב לונסון אמר, באחת הישיבות, שלאחר שזא סמוע כל פעם את "האיטרה הקנטרנית" שלי, הוא רוצה פעם לשבת ולהסביר את כל מיכלול הבעיות... אבל, כידוע לכם, בינתיים אין מחלקים הלוואות מבלי לנכות את האחוזים. הללו. אינני בטוחה אם זה העיכוב היחיד שבגללו אין מבצעים את ההלוואות. כי ישנם עוד כמה עיכובים. מכל מקום, ברור לכלרי שהלוואות אלו לא תתבצענה כל עוד לא נסדיר את העניין באחת מסתי האפשרויות: סיגבו את האחוזים מכל הלוואה; או סנודיע כיצד אנחנו אומרים לסלם את ההיטל הזה. כי אם הם מוכנים לקבל מתאגידים סאינם סותפים לתכנית ההלוואות תסלום מדי חודש במסך 12 חדשים, - הרי סידור זה יתכן גם לגבינו. מה שאנחנו צריכים להחליט פה הוא - על דרך ביצו ע ה ג ז י ר ה הזאת. אין לנו אפשרות לא לקבל אותה עלינו, כי הדבר הוחלט במוסד שהוא מחייב אותנו. כי הוצעה הסנהל של חברת עובדים הוא מוסד מקביל לוועדה המרכזת של ההסתדרות. אפשר גם לסלם 2,080 אלף ל"י אלו של ההיטל באנחות ובחריקת סיביים. מכל מקום, כל מה שאנחנו צריכים להחליט הוא - איך לפעול בנדון.

ח. יוליס: אני רוצה, קודם כל, לחלוק על ההנחה היסודית של סנטה סצרייך לסלם. אני כופר בעיקר. לו הייתי מדקדק בתקנות של חברת עובדים, הייתי טואל: האם היא, בכלל, מוסמכת להסיל חובת תסלום על מסק עצמי סאין לה סליטה עליי? אינני בטוח בסמכותה זו. אני מציג את זה בתור טאלה, כי לא בדקתי את זה. ידוע לי כי ב"המסביר המרכזי" יש לחברת עובדים מה לומר. כנראה, שגם ב"תנובה" (אם כי לגבי "תנובה" לא ברור לי הדבר לגמרי). אינני מציץ לערער על העבר. ב"ניר הסינופית" יש לה, כידוע לנו, לחברת עובדים מה לומר. אך ברור לי בכל אופן, כי מבחינה סטאטוטורית אין על ההתיישובות העובדת - על התנועה המוסבית ועל התנועות הקיבוציות שלה - שום חובה כזאת. כחברי ההסתדרות, אנחנו חייבים להיסמע לוועדה המרכזת של ההסתדרות, אבל לאו דוקא לסינהלת חברת עובדים, לצורך זה של הסלת פסיים על ידה עלינו.

בקטר לתשלום הזה למיכון תקציב הוצעה, המוטל על מסקי ההסתדרות, אינני חושב שאנחנו חלק של ההסתדרות. הייתי מוכן למסור את זה לבדיקה תחקיתית אם אנחנו, לצורך זה, חלק של ההסתדרות או לא. כי אנחנו תמיד טוענים, שהננו מסק עצמי ו לא מסק מסודר. זה, למעשה, היסוד.

למעשה, יכולתי בזה לגמור. סוף כל סוף, זה מוסד דמוקרטי, ויכול להיות שיוחלט סכן בשלט. אבל גם אז אני בדעה שההנחות של סבטה אינן נכונות גם לגבי הכלל. ברור לי שזה יפול כתוספת מס אחד מסויי על חבר מוסב או על חבר קיבוץ. את דיברת, סבטה, שישנה בעיה איך לחלק את זה על הסיכון. כנ"ל - לגבי התעסיה. במקרה גמר קצוץ אחד לבנות את מפעלו לפני סנה. הסנה בונה קיבוץ אחר מפעל מסלו, ועליו תיפול כל המעמסה של ההיסל הזה, לפי החישוב שיעשה, של חלקו בתשלום של 2 מיליונים הלירות האלו. זה ענין מקרי בהחלט. יכול להיות שבמחזור של 20 סנה העיוותים איך שהוא יתאזנו.

אינני מדבר על המפעלים האזוריים, שהם תמיד מקבלים הלואות, והדבר מתחלק על כולם. אבל הזכרת את התעסיה הקיבוצית. לגביה זה מקרי לגמרי. את מסכימה לענין הסיכון. היתה לי היום הזדמנות לטאול את "סיכון עובדים", שגם עליו הוטלה תוספת מס: האט הוא יפנה בקטר לזה אל המסתכנים? כי אצלנו פירוסו של הדבר הוא שהמסתכן משלם. והתשובה שקיבלתי היתה: "מה פתאום? אנחנו סופגים את זה בתוכנו". ואילו אצלנו רוצים להטיל את זה על המסתכן. (היו"ר ס. יוספטל: מותר לקרנות לטפוג את זה!) אנחנו זרוע יסירה של אותם היסובים שמאוגדים בכל קרן וקרן. אני גם לא בטוח אם זאת, בכלל, הוצאה לצורך מס הכנסה. אני כמעט בטוח, שזאת הוצאה לא מוכרת. (ס. סור: ודאי שלא מוכרת!) ז.א., שזה נופל, כאמור, על הנשו.

אני חושב, שאם יהיה צורך ללכת למזכ"ל ההסתדרות - צריך לעשות כן. ואם נצטרך לשלם - צריך יהיה להטיל את זה על התנועות שהן תחלקנה את זה לפי ראות עיניהן, בהתאם למפתח כלשהו. הן כבר תסתדרנה עם זה.

אני אומר את זה מתוך הכרת מלוא הצורך שאנו עלולים, לזמן קצר, להינזק. פירוס הדבר של אותה הודעה שלפונת סקיבלת הוא שנתקבלה הודעה בבנק הפועלים שלא לבצע את ההלואות. ועל כן, תזדרזו לסדר את הדבר, כי אחרת יעכבו לנו הלואות... (ס. סור: בכלל, הקטר הזה הוא - חזירות!) אני בדעה שגם אם וכאשר זה יגרום לנו קשיים זמניים - לא לקבל את זה. על כן, אני מציע לה לחט ולא לשלם את 2 מיליונים הלירות הללו, כי זאת גזירה על חלק קטן של חברי ההסתדרות. יתרם לא ינזקו ממנה.

היו"ר ס. יוספטל: אני רוצה רק להעיר ליוליס שלתנועה הקיבוצית ישנם

כמה מפעלים "קטנים", שאי-אפשר לשעון שזה מס-חבר

שהם מסלמים באופן כזה. מותר להם לשלם סכומים אלה למען המסק, כפי

ס"סיכון עובדים", "המטביר המרכזי" וכל הקואופרציה היצרנית ו"יכין-חקל"

מסלמים. מותר לנו לשלם מן המסק. איש אינו דורש מאתנו לשלם את זה כמס

עבור יחיד זה או אחר. כאן הטסק הקיבוצי הוא מ ס ק כמו כל יתר התאגידים ההסתדרותיים - כמו "יכין-חקל", האגודות הצרכניות, החברה לפיתוח קולנוע ומפעלי תרבות. כל אלה מסלמים. (ח. יוליס: הקואופרציה הצרכנית גם כן מסלמת?) כן. גם הקואופרציה היצרנית. (פ. סור: "אגד" ו"דן" - לא!)

דב סיכא:

תחילה סתי הערות מוקדמות. הוזמנתי פעם לישיבת התיעצות בבית הזה, ובה סיכמנו ס ל א מסלמים. נדמה לי, שהחלטה זו נתקבלה פה-אחת. (היו"ר ס. יוספטל: סיכמנו שאנחנו מ ע ר ע ר י ט. ואכן, ערערנו!) לפי מיטב זכרוני (ואינני יכול להגיד את זה בודאות של מאה אחוזים) טענו שאנחנו צריכים לסלם את המס רק לפי מה שמגיע מהתאגידים. כלומר, אם יתקנו את החלוקה במסגרת התקציב הכולל - אז נחשוב על התאגידים שלנו כיצד צריכים הם להסתתף בענין הזה. כמה אחוזים צריך לסלם "כור" או "סולל-בונה"? (היו"ר ס. יוספטל: "כור" - 17%, סולל-בונה - 15%, בנק הפועלים - 9.9%).

מענין הוא לא בטמכות הגוף שהחליט, בטרם קיים איזה דיון מהותי יותר בתוך התנועות עם עצם החלוקה ועצם הנטיאה בעול. אני מקבל את מה שאמר חיים מסום סיבה פשוטה: אני חושב, שאנחנו מסלמים את המס שלנו; אנחנו מסלמים גם 3% על כל הלואה שאנחנו מקבלים מחברת עובדים. אינני חושב, שאנחנו צריכים לסלם גם 1.4% אלה. לפני זמן לא רב הוכפל גם המס האחיד שהתיישבות מסלמת.

(ב) בנק הפועלים איננו מסרד ההוצאה אל הפועל. אני חושב, שבענין זה צריך להחזיר לו את החוזר. בנק הפועלים הוא בנק מ ס ח ר י. נקודה. לא יתכן שה"אוניה-פרסונלית" תיהפך גם להוצאה אל הפועל של החלטות של מישהו, שזה לא בטמכותו. אם ארצה לסלם - אסלם. יש מוסדות וישנן דרכים לקיים אותי לסלם, בלי הביצוע של בנק הפועלים. אני חושב, שתביעה כזאת לא נשמעה עוד. אני חושב, שעל זה צריך הסולחן הזה ל ס ח ו ת בכל התוקף ולומר שזה לא יתכן! כי אם כך ינהגו כלפינו, אינני יודע לאן נגיע בטישה הזאת. לולא צריכים היינו לסלם 6 מיליון ל"י, היתה קיימת בעיה טכנית א י י לחלק עלינו את תשלום הכסף הזה? אני אינני מקבל את זה.

אני מרשה לעצמי לומר, שהועדה הזאת מינתה את ע צ ס ה. סופט פוטל את עצמו להיות סופט, כאשר הענין שעליו להפגש בו נוגע לו. ואילו פה החליטו האינטרסנטים הגדולים בעצמם על הדבר הזה. כיצד זה יתכן שיעקב לוינסון ומאיר עמית וזמיר יחליטו עלינו על יותר ועל עצמם פחות?

אני מתנגד לכל הפעולה הזאת. המרכז החקלאי מוכרח להחליט, במס ההתיישבות העובדת, שהוא איננו מקבל את גזר-הדין הזה וכי הוא תובע להעביר את הדיון בנושא הזה לוועדה אוביקטיבית, שהיא תבדוק את זה. כי הועדה הקיימת איננה אוביקטיבית. עצם א ו פ החלוקה מוכיח לי שזאת איננה ועדה אוביקטיבית. אינני נכנס לסוג ענינים יורדיים. אני חושק ולהסתדרות מותר להטיל על גורמים טובים היטל, אבל רק על ידי

ועדה אוביקטיבית, שנוכל להסמיע בפניה את טענותינו, כגוף שסייצג את המתייבשים.

אני מוכן להצמיד ושהתשלום של בנק הפועלים יהיה חלק מסויים של הריבית שמסילים על כל הלקוחות. אם מחזור בנק הפועלים הוא 37 מיליארד ל"י ואם יש לו אמיסיה של 200 מיליון ל"י, לא נורא אם הוא יתן אחוז אחד של האמיסיה למטרה הזאת. ישנן דרכים רבות ללכת בהן. אינני מוכן להיכנס היום לויכוח הזה. כשם שהם לא שולטים עלינו כן איננו שולטים עליהם. אבל במידה שזה נוגע לנו, אני מציע שאנחנו נשקול את הדבק היטב. כי זה עלול להיות תקדים מסוכן. אינני יודע מה מצבו של סולל-בונה. אם יהיה מיתון - הוא לא ישלם. יסילו על מיסו. אותם מוסדות שהסתתפו עד היום - הם ישלמו גם להבא. אם צריך יהיה להוסיף לביטוח ההצמדה - הם ישלמו עוד מסו. אני אתבע מהתנועה הקיבוצית שלא נקבל את הענין הזה. (ס. יוטפסטל: אני העברתי את החומר לכל התנועות! ח. יוליס: מזכירות האיחוד לא דנה בזה, אבל חברי מספר דנו בזה. ס. יוטפסטל: אם התנועות לא דנו על כך - הרי זאת אסמתן. אני העברתי את הנושא הזה להן עוד לפני 3 חדשים. כאן בדון, כאשר זה יהיה אקטואלי בקטר לתכנית חברת עובדים.)

ג. חובב:

אני חושב כי להתחמק מזה איננו יכולים לגמרי. אבל, מצד שני, אם מסרד הסיכון קבע למיסו זכאות בהלואה מסובסדת להקמת ביתו - הוא חייב לתת לו את ההלואה כפי שנקבעה. על פי רוב הודיעו ל-95% מהזכאים על מתן ההלואה ועל ההיקף שלה. ביום ראשון בשבוע הבא יהיה דיון מכריע בענין זה, ובנק הפועלים מוכרח יהיה לבצע את זה.

אני חושב, שצריך לקיים דיון עם אותם החברים ממינהלת חברת עובדים, על-מנת להפחית ככל האפשר את הסכום הנדרש מאת ההתיישובות, ולהטיל אותו על המפעלים הכלכליים שבה.

י. בר-לבב:

לא היתה לי הזדמנות להגיע בטעתו לישיבה שדנה בנושא זה. המצב הוא כזה שתחת לחלק את ההיטל הזה על אלה שצריכים לשאת בו, הרי בנק הפועלים, סולל-בונה ו"כור" מסילים אותו על ההתיישובות העובדות... טנטה אמרה שדחו את הערעור שלנו. אבל לא יתכן שמוסד אשר הוא האינטרסנט בדון הוא גם יחליט ויקבע כמה אנו צריכים לשלם. לטעם כך צריך להיקבע מוסד אחר, אוביקטיבי, שהוא יקבע את זה. לא יתכן שה"כרטיס" הגדולים בעצמם יחליטו מהתאם למה שבוט להם.

נכון שבזמנו הסכמנו שאם אין כל אפשרות אחרת, הרי שהמקסימום שנמכים לו הוא על אחוז קטן וטמלי סיוטל על המפעלים האזוריים. זהו הדבר שעליו סיכמנו בישיבה. זאת יכולה להיות הפטרה. אבל אני חושב, שבינתיים השתנו קצת הדברים. הריבית שמסלמים הלקוחות בבנק הפועלים - זאת טוב איננה אותה ריבית שמסילים אנו, כאשר קיימנו את בדיון. החל ממחר ואולי כבר גם מהיום אנחנו מוסיפים על הריבית ההיא. הריבית עבור פיגורים בבנק, שנושא את השם "בנק הפועלים" היא גם כן במסדי גדולים.

ודאי, שבמינהלת חברת עובדים אנחנו במיעוט. אבל יש איזה שהוא פורום בהסתדרות שהוא יכול להחליט על זה. ואם לא - הרי זאת שיטה לא דמוקרטית. אם "תנועה" ו"המטביר המרכזי" כבר מסתתפים בחלקם בתקציב הועה"פ של ההסתדרות, והם בעצם א ב נ ו, - הריני חושב שאנחנו צריכים להתנגד לכך שנסתתף בזה גם כן.

(ב) אנחנו צריכים להתנגד גם לסנקציות. לא יתכן שייקבע כאן דבר כזה. וכבר ציינו את זה החברים בכון גם קודם. שמעתי פעם מורלינסקי המנוח שהוא לא היה מוכן לבצע שום סנקציות, בלתי אם המסק עצמו כתב לו שהוא מסכים לזה. שום תנועה ושוט גורם אחר - אמר - אינם יכולים לקבוע במקרה כזה.

עם כל הכבוד ללוינסון, הוא לא יכול לבצל את העובדה שהוא חובש סני כובעים. יש צורך לבנות ביטובי הספר חדרי-בטחון, והחלואה ניתנת למטרה זאת. באיזו זכות הוא מעכב את העברתה? רק היום נתקלתי בפרט זה. בגלל זה סכעבירים דרכו את כספי מסרד הבטחון לבניית חדרי-בטחון ביטובי הספר, הוא יכול לעכב את מטירת הכספים? צריך להסביר לו את הדבר הזה תחילה, ואם הוא לא יתחשב - אז ישנה גם עתונות, והוא מתחשב מאוד-מאוד בדעת העתונות. והצגתה את הדמות הציבורית שלו.

היו"ר ס. יוספסל: אני רוצה להוסיף משהו בתורת אינפורמציה. היה לנו ויכוח מעניין על תכנית פאז"ה. מדי שנה בא חלק מהכספים של פאז"ה מחברת עובדים. הסנה הודיעו לנו בחברת עובדים שכספי חברת עובדים יתבצעו רק באמצעות בנק הפועלים, ואם אנחנו רוצים לקבל לתכנית פאז"ה כספים מחברת עובדים, אנחנו צריכים להעביר את כל כספי פאז"ה לבנק הפועלים. גיהלתי מו"מ עם לוינסון, והוא הסכים, בתור פטרה, מצידו, שמחצית התכנית תתבצע באמצעות בנק הפועלים והמחצית השניה - באמצעות בנק החקלאות. אבל היות ויש מכלל בנק אחר, שיש לו אמביציות - מנהל בנק החקלאות, הרי זה האחרון שען: "מי צריך את חברת עובדים? אני אגייס את הכסף! מסרד הסיכון מסלם את ביטוח ההצמדה. אינני צריך את כספי חברת עובדים!" לכן חסכנו על כספי פאז"ה 1.4%.

י. גדיס: אני מבין שהקיבוץ הדתי הוא מחוץ למסחך הזה. (היו"ר ס. יוספסל: לא! אתם סותפים בקבלת הכסף ובתשלום עבור הכסף!) אנחנו איננו חברים בהסתדרות. יש לנו, ברוך השם, הסתדרות שלנו. אני לא צריך לממן את מנחם כהן. יש לנו "מנחם כהן" שלנו ודברים כאלה וכדומה. הכסף של חברת עובדים הוא כסף של מדינת ישראל או כספים שמדינת ישראל מסלמת עליהם ביטוח הצמדה. אפשר לקבלם גם באמצעות בנקים מסחריים. ישנם בבנק "המזרחי" 10 מיליון ל"י עם אותם ביטוחי ההצמדה של מסרד הוצר. יתר על כן, יש - לפחות - עוד בנק אחד שהוא מתרגז על שחלק גדול מאוד מהתכניות עובר דרך בנק הפועלים ולא באמצעותו. אני חושב, שאף אחד אינו עושה כאן טובה, כאשר הוא מוכן לקבל ביטוח הצמדה של מסרד האוצר. ההליכה בכיוון זה היא הליכה

בדרך הבלתי נכונה ביותר, כי מטילים את זה סמס על הנסו, בה בסעה סיסנן דרכים סאפסר להטיל את זה על מערכת הייצור הנקיה. לא "אגד" ולא "דן" וגם לא חברי הסתדרות אחרים, סיס להט איזה עסקים אחרים, לא התנסו בזה סיסילו על העסקים שלהם את הסס הנוסף הזה.

זה איזה סין קו סמטגבס והולך. לפני שבוע היה פה ראובן איילנד והטביר סיסננס למסרד החקלאות קסיים גדולים מאוד במחקר, והציע שההתייחסות תהיה כ-15 מיליון ל"י בהוצאות של מכונות המחקר. הסתובבתי כמה שנים טובות במכונות המחקר האלה, ואני חושב שאם המגמה היא לצמצם במקצת את הטרות, סבלי שזה יפגע באופן יסיר במחקר עצמו (ומי שמסתכל גם בדברים אחרים מסוג זה יודע שזה אפסר) אפסר לתרום על ידי כך למערכת הייצור של המסק. אינני חושב שאנחנו צריכים להיות אלה המדרבנים לתהליך ההפוך.

בסך הכל, כתנועה, איננו רואים את עצמנו כפרטגרים לדברים האלה. אם הדבר הזה יוצג כתנאי, הרי רוצה שזה יעמוד אצלנו לסיקור דעת: האם לותר או למצוא דרכים אחרות כדי לקבל את הכספים האלה. איננו רוצים לקבל את ההלואות לסיכון באמצעות בנק הפועלים, אלא באמצעות "ספחנת". הן זה דבר המותנה בכך איך כתב יוסקה רכינוביץ את הסכתב. דב סיבא: זה יהוסע רכינוביץ ולא יוסקה רכינוביץ!

אדם רנד: ידי לא פטכו את הדם הזה. אני מבין, שההתייחסות העובדת, כטקטור מסקי, לא תוכל להתחמק מלסאת בחלק של המס המסקי. כסט שכל עובדי "כור" מטלמים מט אחד להסתדרות ואילו "כור" עצמה, כתאגיד, מטלמת את חלקה לכיסוי הוצאות הועה"פ של ההסתדרות, כן בצטרך לנהוג גם אנחנו, כתאגיד מסקי. אינני מביח סאפסר יהיה לברוח מזה. אני רק אינני יודע אם החלוקה היתה נכונה או לא.

הקריטריון המרכזי היה סמכטפן חברת עובדים, בהיקף של 180 מיליון ל"י, שהם בלתי צמודים וטעליהם יסנו ביסוח הצמדה בתוקף הטדר בין מסרד האוצר וחברת עובדים (שהוא, אגב, נגמר ב-1975). הסאלה עתה היא אם כספים אלה יכולים, בכלל, לסאת הסתתפות מסויימת. זה קריטריון סצריך לברר אם הוא נכון. יכול להיות שהועדה גם לא היתה במיבנה נכון. אבל עקרוית התשובה לא יכולה להיות "אנחנו לא!"

דב סיבא: "כור" וטולל-כונה - אלה הם מוסדות של ההסתדרות.

המסקים הקיבוציים - הם אינם מסקים של ההסתדרות. יסנו מסק אדמיניסטרטיבי שהוא הוקט בתור סכזה, וצריך לתת לו תנאים טובים, אך הוא גם כן צריך לעזור להסתדרות. ויס הבדל בינו ולכין מסק שהוא סל חברי ההסתדרות ולא סל ההסתדרות. ההבדל גדול. אתה יכול להתוכח אם "תנובה" זה קואופרטיב או אין לחברת עובדים מניח-יסוד בה. ב"המטביר המרכזי" יש לחברת עובדים מניח יסוד. אנחנו אומרים כי הננו מוכנים לסלם את החלק שלנו דרך המוסדות שלנו, כפי ש"המטביר המרכזי" ו"תנובה" ו"תנובה אכטפורט" מטלמים.

אם אני עושה את חטבוני של ההתיישובות בכלל מסקית,
הרי שהיא מסתתפת בטכום מספיק. פה לא מדובר על הסלת היטל נוסף מעל
לזה שהיה היום. הגיוני היה לשעון כי מה שהיה לפני שנתיים הוא לא
מספיק, וצריך לסלם לפי קריטריון חדש או לזסיף על היסן. אני יודע את
הנימוקים שלהם. אם המסק הוא רוחי - גם אז אין הוא צריך לסלם נוסף על
המס שהוא מסלם. אני כבר לא מדבר על זה כ מ ה אנחנו מקבלים מתוך
תקציב הוצעה"פ של ההתדרות לפעילויות שלנו בהסוואה למה שמקבלות מועצות
הפועלים וכו'. כך שזאת לא רק בעיה טכנית, אלא גם איך לחלק את ההיטל
בסך של 2 מיליון ל"י אלה.

דב פלג:

מרגע שיש פה ולו חבר אחד התובע דיון בתנועתו
(ועדיין לא קיימנו ישיבה על כך) הרינו מכובזים
קצת, למעשה, את הזמן. ובעיקר סאני חושב שיש כאן גם ויכוח בתוך
התנועות - דבר שמגלה פה מעל-פני הטולחן. אני מציע איפוא שהחברים
יבואו אל תנועותיהם לסט דיון בנושא, ואנחנו נקבע פה מועד של 2-3
שבועות, אסר לאחריו יבואו באי-כוחם המוסמכים של התנועות ויודיעו על
החלטתן.

אני עצמי, מבין חברי תנועתי, חושב כי להתנגד
עקרונית לתשלום ההיטל - תהיה סגיאנה לעצם הענין. כי המס הארגוני הוא על
סכריים, ואילו אנחנו מנהלים פעילות כלכלית ועל
פעילות כלכלית אפשר להגיד שמסק זה או אחר צריך לסלם יותר או פחות.
לצורך זה אנחנו לא רק כמו הסכירים. לכן, אני חושב, שאם המס
ההתדרותי צריך להתחלק עקרונית בין מס ארגוני המוסל על סכירים ולבין
מס על פעילות מסקית, - הרי אנחנו צריכים להסתתף בזה בצורה זאת או אחרת.
לכן, אני מציע שאנחנו לא נסיר עקרונית את התביעה הזאת כלפינו, אלא
נדרוס בקטר לזה שני דברים: (א) ועדה אובייקטיבית; (ב) תשלום יסיר.
כי איננו מוכנים שתונהגנה שיטות גביה כפי שמדובר עליהן פה.

מאחר והמדובר הוא על מס שחל על פעולה מסקית, אני
מציע שבחלק את זה כפי שאנחנו מחלקים, בדרך כלל, בינינו דברים, לטובה
ולרעה, לפי גודל האוכלוסייה. שאם לא כן, נסתכן בינינו בצורה שהיא לא
הגיונית. כמובן, שלא יתכן לסדר את זה באופן בלתי הגיוני באמצעות
של הלואה מקרית לסיכון או לתעסיה וכדומה. אבל, כאמור, אלה הם רעיונות
לדיון בתנועות. אני מציע שדעבור שבועיים נחזור לנושא זה ונסכם בו.

ח. יוליס: בינתיים צריך לפנות לבנק הפועלים שלא יעכב את
מתן ההלוואות.

היו"ר ט. יוספסל: יטבה אלטרנטיבה: ברגע שהתנועות תסכסנה - לסלם
את ההיטל ב-12 תשלומים חדשיים.

ס. סור: לאחר שטמעת את רוח המרד, רציתי להציע את הצעתו
של דב פלג.

הדבר הוא, לדעתי, הרבה יותר רציני והרבה יותר חסור מכדי שנוכל להתפק רק במרד. היחסים בין ההתיישובות העובדות ובין ההסתדרות הם יחסי מורכבים יותר במקצת. (י. בר-לבב: זה לא מרד נגד ההסתדרות!) אנחנו מעוניינים, קודם כל, בקיומה ובהתפתחותה וביחסי-גומלין בינינו ובינה ברוח אחרת מאשר של מרד. הויכוח שאנו צריכים לנהל צריך להיות בגבולות של ויכוח נגד האקזקוציה של יעקב לוינסון. איזה נושא הוא זה?

אנחנו צריכים להיות גם אחראים להסתדרות. אני חושב, שאנו צריכים, בכל זאת, לחשוב גם על כך איך לקיים את ההסתדרות על כל מסכת פעולותיה. חסרים, גם לאחר גביית המס הארגוני, 16 מיליון ל"י. יחד עם זאת איננו בעד זה שיעלו את גובה המס הארגוני. אם חסר סכום כזה, איננו יכולים להגיד שזה לא איכפת לנו. זה לא אוסר שאיננו יכולים להתווכח על גובה הסכום שהוטל עלינו. הלכתי יחד עם טבה, סמחה אסף ויעקב זק לישיבה וערערנו על ההחלטה. זה היה בחדרו של מאיר עמית. דב סיבא, מאשר החלטתו, הרי ההחלטה אמרה שצריך לערער, ואת זאת עשינו. בחדר היו אז עמית וקיסר. ואת החסכון בין ההסתדרות וההתיישובות העובדות עסייתי דוקא עם. היה לי מה להגיד על כך מי מרויח ומי מפסיד. יעקב לוינסון הסחין מאוד את דיבורו בנושא הזה.

אני בדעה, שכל דבר קטור בעתו י. לא הייתי רוצה שהסון של ההתיישובות העובדות יהיה כאילו זה לא איכפת לנו. אם אפשר להסיג חלוקה אחרת או פרופורציה אחרת - בבקשה. אבל אינני מקבל שאנחנו איננו צריכים לשלם שום דבר. חסרים 16 מיליון ל"י. ובהתאם לכך קבעו חלוקה מסוימת. (י. בר-לבב: חסרים רק 4 מיליון ל"י) אז אתה רוצה להטיל את כל 4 מיליון הל"י האלה על בנק הפועלים? בעיני זה לא רציני. ההתיישובות העובדות איננה יכולת להגיד שאנחנו צריכים להיות מחוץ לנושאים בהיטל הזה. יחד עם זאת, 2 מיליון ל"י שדורשים אמתנו - הם סכום גדול מדי עבורנו.

אחרי כל זה, צריך להיות ציון על כך בתנועות, ואחר כך לסכם יחדיו בישיבת מזכירות המחלקה להתיישובות.

א. יודנפרוינד: אין לי התנגדות לכך שיתקיים דיון בתנועות בנושא זה. אבל אם זה מוטיב במס ארגוני - איננו צריכים לשלם אותו. (ט. יוטפטל: זה לא מס ארגוני. המסק הנהגה מכספי חברת עובדים צריך לשלם!)

אני רוצה לסאול: מה דינו של מוטבניק, בענין זה, שהוא חבר באיגוד סיתופי ויט לו גם מסק? האם גם הוא צריך לשלם את זה? "תנוכה", "המקביר המרכזי" והמפעלים האזוריים מסלמים בין כך. אבל להטיל היטל זה על המסקים - לא יתכן. ואם זה מס ארגוני - אנחנו לא בתוך העסק הזה.

היו"ר ט. יוטפטל: יודנפרוינד, סאל את מזכיר המפלגה שלך הם לא יקבל 5 מיליון ל"י מתכנית כזאת.

א. יודנפרוינד:

אם אנחנו רוצים ללזכות בחלק של מימון מקרנות - אזי
אנו גם כן מסלמים. בזמן כהונתם של כהנא וכנרת י
כמרכזים של המחלקה להתיישובות במרכז החקלאי, הם אמרו לנו: "בבקשה, אתם
יכולים לקבל סכום כזה וכזה, אבל אתם גם צריכים לשלם". וגם עכשיו זה
יכול להיות כך.

א. בן-יעקב:

קודם כל לחלק העקרוני אם לשלם או לא לשלם. אני
חושב שמוסכם על כולנו שמחזירים את זה לדיון
לתנועות.

אבל יש פה דבר חמור מאוד והוא - שמעכבים את מתן
הכספים. זה דבר שנעשה בין מוסד ממסלתי לבין בנק, כשהוא האחרון צריך
לבצע את מתן ההלוואות. ולא חשוב כלל אם המבצע הוא בנק הפועלים, חברת
עובדים או גורם אחר. המוסד הממסלתי יכול היה לעשות את הפעולה הזאת גם
באמצעות בנק אחר, ואז לא היתה באה תביעה כזאת.

כאן יש עניין בין מוסד הסתדרותי ובין ההתיישובות
העובדות. הנושא הסני הוא נושא הסיכונים. כשם שבנק הפועלים איבד
את עניין הסקעת כספי פאז"ה בו - כן הוא עלול לאבד גם את העניין הזה של
ביצוע הלוואות מטעם משרד הסיכון. זאת מבחינה יורידית. כי אם יועלה דבר
זה באורח פורמלי - זה יהיה סקנדל, כי פירושו של דבר הוא שהבנק סיכם
עיסקה בנושא בנקאי טהור, אבל הוא מחזיק גם את הקצה הסני של המקל בגד
ההתיישובות העובדות. דבר כזה לא מתקבל על הדעת! אנחנו כל פעם לוקים
בטטח שהוא כלל לא נוגע לעניין כסלעצמו. פעם זה מצד האוצר ופעם מצד בנק
זה או אחר, ופה - מצד ההסתדרות וחברת עובדים, וכתוצאה מכך - הסיכון
עצמו טובל. עוד מעט ירדו כבר גסמים ולא יוכלו להתחיל בבניה. צריך
לסכנע בעניין זה שלא יתכן קטר בין עניין מתן ההלוואה ובין עניין גביית ההיטל.
ההיטל - הוא עניין תנועתי גרידה, ויטנם עוד להסתדרות ולחברת עובדים
אמצעים להידבר אתנו ולא באמצעות המסל.

היו"ר ס. יוספטל:

התנועות רוצות לדון. מובן איפוא, שאנחנו לא נסכים
היום. אני רק מתרעמת עליהן שלא דנו עד כה, כי הן
הבאתי לידעתן את כל הפרטים.

הואיל ויש לנושא זה קשר לתכנית חברת עובדים, בדאי
לדעת מהו הקטר הזה. כאשר . את החלוקה הזאת, בהגו בכל זאת לפי איזה
קנה-מידה, כגון: בכמה התעסיה, כגורט מסקי, בהנית מתכנית חבר עובדים,
ובהתאם לאותה מידה גם מסתפים אותה בנוסאה בעול. אבל אם אני אקח את כל
המסק ההתיישובותי בכללותו - הרי זה 22.2%. גם מה שאנחנו מקבלים בהלוואות
- זה 22.2%. כך שיש איזה שהוא קטר. זה לא מטפר שמצוץ לגמרי מן האצבע.
גם כאשר חילקו את הנטל הזה, לקחו את זה בחשבון.

אנחנו ערערנו על החלוקה וטענו שיש הצדקה להטיל זאת
על "תנובה" ו"המטביר המרכזי" וכו', אבל אין הצדקה להטיל את זה על
המסק. ואז ענו לנו, שיטנה אפשרות לשלם את זה בצורה אחרת. עייתי חשבון,

סאט יט לנו 50 אלף יחידות מסק, הרי טעל כל יחידת מסק יחול היטל בסך של 40 ל"י. ל ט נ ה. חברי! אנחנו איננו צריכים לבטח את הענין טעל ומעבר לכל מידה. מה הן הוצאות הקיום של כל יחידת מסק שלנו אינני צריכה לספר לכם. גם מהו היקף הייצור של כל יחידת מסק ידוע לכם. תובעים 40 ל"י לסנה מכל יחידת מסק למימון הוצאות ההסתדרות. זה לא מס חבר. זה היטל על ה מ ס ק בסכום של 40 ל"י על כל יחידת מסק בסנה. אני חושבת, שהיכוח הזה עם התרעומת המובעת בו "מה מטילים עלנו?" - הוא ויכוח מופרז, מנופח, מעבר לכל מידה מציאותית.

דב סיבא:

זה נכון. אבל אט את לוקחת מ ה מטילים ע ו ד על המסק הזה ושההסתדרות א י נ ב ה עושה מה שהיא צריכה לעשות למענו - המצב הוא אחר.

היו"ר ט. יוטפטל:

אנחנו מתגאים בכך, ובצדק, שהמסק שלנו יצא למרחב. המסק שלנו בממוצע הוא מסק יעיל, רווחי וטוב. היו טבים רבות טבהן הוא היה מסק צולע למדי, ואז היינו זקוקים לתמיכה ולהכרה ולרחמי טמים. עתה אנחנו מתגאים שיצאנו למרחב. מצד אחד, אנחנו מתפארים בתעסיה שלנו שהיא תעסיה יעילה יותר בארץ, ואנחנו רצים קדימה בפיתוחה יותר מכל הסקטורים האחרים. ובחקלאות יש לנו בכלל היטגים בינלאומיים. ומצד שני, איננו מסוגלים לתרום להסתדרות, שהיא בכל זאת גם ההסתדרות שלנו, את החלק הצנוע הזה של 40 ל"י לסנה על חשבון כל יחידה מסקית שלנו? כאשר תביאו את זה לסולחן התנועתי, כל אחד בתנועתו, לדיון, אנא הביאו גם את המספר הזה שבקבתי בו, כדי להכניס את הדיון לפרופורציה מתקבלת על הדעת. כסטדברים על 2 מיליון ל"י - זה נטמע כפי שזה נטמע, אך כסטדברים על 40 ל"י ליחידת מסק - זה נטמע כבר אחרת! דב סיבא: זה החשבון של הגזבר עם חצי הגרוס לגלידה!... ט. סור: את החשבון שלך, כפי שטעה אותו הגזבר, דב, צריך לבטל!

יעקב גדיס ויודנפרוינד יכולים לשעון שהועד הטבהל של חברת עובדים לא יכול לחייב אותם. אבל לגבי יתר החברים הרי הועד הטבהל של חברת עובדים הוא מוסד המקביל לוועדה המרכזת של ההסתדרות, וזה המוסד העליון של המסק ההסתדרותי, והוא מחייב אותנו. אנחנו יכולים לערער בפני סינהלת חברת עובדים, שזה המוסד המקביל לוועדה של ההסתדרות. אני אתבייש לערער. אתם יכולים להגיד שהועדה היא לא טובה. אנחנו יכולים לבקש שיאפשרו לנו לערער טוב בפני ועדה בהרכב אחר. אני חושבת שהפרויקט הוא לא מפיץ גדול כדי לעשות את זה.

אותם חברים הדואגים עכשיו לביצוע ההלוואות שהם

צריכים לקבל, אני מציע להם שתנועתיים תיתיבה מכתבים שהן אחראיות לכיסוי חלקן - ואז לא יהיה כל עיכוב בביצוע ההלוואות. יתכן שישנם עוד עיכובים אחרים. (דב סיבא: גם עצם הבטחת ההצמדה עוד לא יצאה לפועל!)

לענין ה ז מ נ. היום ה-6 באוגוסט. מזכירות

האיחוד, ככלל, בחופשה. מהיום בעוד שבועיים תהיה לנו ישיבה נוספת עם.

חברי הכנסת בנושא מס ערך מוטף. כך שנושא זה יוכל לבוא לדיון ב-27 באוגוסט, וזה יהיה יום מוקדם לדיון ולהכרעה. תנועה שתדון בזה עד אז - ון, תנועה שלא תדון - אז לא תדון.

דב פלג: סנטה, את צריכה לשלוח מכתב עם הנותנים הסודיים אל כל התנועות.

היו"ר ט. יוטפסטל: נשלח מכתב מתאים.

2. הקצאת מיט באופן גמיש

היו"ר ט. יוטפסטל: נסמך מטתי על התכנית של הקצאת מיט באופן גמיש.

פ. טור: מובטחי סמרבית היוסבים פה כבר שמעו זאת, אבל גם פורט זה צריך לשמוע את הדברים ולאסר את הדבר.
י. גדיס: (לפרוטוקול!) כהחלט לפרוטוקול.

אפשר לומר שההצעה הזאת להגמשת המיט או למתן מי-חורף נוטף על מי-חורף שביתנו עד עכשיו (כי גם עד עכשיו חילקו כ-20 מיליון קוב מיט בדרום ובנגב) בכמות של 85 מיליון קוב - זוהי, בלי כל ספק, הצעה נועזת, ויט אומרים גם מהפכנית, מכיון שהיא לוקחת בחשבון הרבה מיט בה בטעה שטוענים כי כל רגע עומדים לקצץ מהמיט שלנו. אנחנו חיינו בסביבת האחרונות תחת האיום הזה של קיצוץ במיט. והנה אומרים שישנה תוספת של 85 מיליון קוב מיט.

לאחר שגמרנו עם הפרטה של 19 מיליון קוב מיט שחולקו (וכל המיבצע הסתכם יפה) אין כל ספק, שהשאלה שניצבת לפנינו איננה - טוב - מקומית בלבד, ומתבקשת איזו שהיא הצעה כיצד לשפל בה.

ביסיבת פורום המיט ביטיתי להטביר את הסינוי בגישה הנובע מתוך כך שבאזירה של מסרד החקלאות הפך ענין המזון לענין רציני וקובע מאוד. כאשר אתה אומר הגברת הייצור של המזון פירושו של דבר גם חיטכון בדולרים. כל הכלכלנים עשו הרבה מאוד תרגילים בטטח זה. לכן, כאשר העמידו זה מול זה את הסיכון בהחרפת מצב המיט בארץ אם יבצעו את ההצעה הזאת נוכח היתרון של קבלת כמויות מזון נוספות וחיטכון בדולרים - גבר היתרון על הסיכון. (קריאה: כיצד חיטכו את הסיכון?) הם לקחו בחשבון, בהסתמך על הנתונים הטטטיסטיים, שאם נכיה יתנו הסנה תוספת מיט ולא יצטרכו לתת אותה בסנה הבאה, במקרה אם לא יהיה מצב טוב במיט, וראו מהי הפסקנה לגבי מידת הסיכון שבזה, ותירגמו את זה אחר כך גם לערכים כספיים, ונוכחו לדעת כי הסיכון הוא בגבולות של 3%, בו בזמן שיתרון הצפוי הרבה בהרבה יותר גדול. זאת היתה המחשבה שתתגבשה או נתבטלה בת.ה.ל. ובמסרד החקלאות.

הדבר השני מתקשר עם הסיכון ועם היתרון כאחד. משהו חדר, כנראה, להכרת אנשי המיט, שענין ה ה ה ה הוא לא כל כך בטוח, כפי שהם קודם היו בטוחים לגביו. התברר שחלק מהמים המוחדרים לאקו יפר

של הסדרון, אחרי שנה גסומה ביותר כמו שהיתה הסנה האחרונה ולפני שנה, הרי לאחר שהאקוויפר התמלא - חלק רציני למדי של ההחדרה בורח לים.

על יסוד שני הדברים האלה גם יחד פלוט הדבר המסתמע מההצעה הזאת, הם החליטו להענין ולהציע את ההצעה.

כדי להיות יותר שקטים בסיכום, הם הציעו את ההצעה,

מסכלול בה גם קוץ מטוייט בה שני דברים: (1) צריך להבטיח איזה סמנים לסיכון. נבית שבקבל את המים בחורף. אבל את המים הרגילים, שהיו למסק בתור מי-חורף, יוכל המסק להפנות לסולים של המים בעובות א' ו-ב' - קדימה או לאחור - ואז להסתמס בהם. אבל בחורף יקבל אזי המסק את המים הנוטפים.

נבית, שהיתה שנה טובה וזה הסתדר כך. אבל אם הסנה הבאה תהיה קשה מבחינת המים - המסק לא יקבל מים. אם הסנה הסליטית תהיה - טוב - שנה רעה, כי אז חייב יהיה המסק, שהתקטר בענין זה בחוזה מיוחד, התופס לפי החוק, אשר נציבות המים עיבדה אותו (וזה צריך לבוא עוד לסועצת המים לדיון. ולפי ההצעה יצטרך כל מסק לחתום עם נציבות המים על חוזה זה) שבמקרה אם הסנה הסליטית תהיה שנה חסורה במים (ובינתיים הלא הוצאו מהאקוויפרים 85 מיליון קוב מים) הרי המסק מתחייב להחזיר 50% ממה שהוא קיבל, ואותו 50% יהיה 10% מהמיכסה הקבועה שלו. כי מסק מים לו 1 מיליון קוב מים מיכסה קבועה יוכל לקבל בחורף הזה עד 200 אלף קוב מים. אז במקרה של שנה סליטית במצב חסור במים, הוא יצטרך להחזיר 100 אלף קוב מים מתוך ה-1 מיליון קוב מים שבמיכסתו הקבועה. ז.א., תהיה במקרה כזה נגיטה ממבת-הברזל שלו, אפילו אם יט לו רק 70% ממכיסת המים שלו.

באופן כזה מבטיחה נציבות המים את עצמה. המסק הזה

הוא למחזור של 3 שנים, ובגמר 3 השנים יתחיל המסק מחדש: אם תהיה שנה טובה - יקבל 200 אלף קוב מים, אם תהיה שנה טובה - יקבל 200 אלף קוב מים. הוא הדין בסנה הסליטית. ואם להיפך - אז כל המסק חוזר מחדש גם כן מדי 3 שנים. ברט, כידוע לנו, בצורת שפוקדת את הארץ שנה אחרי שנה - זאת תופעת הצטברות של 40 שנה. (א. בן-יעקב: אחת ל-19 שנה נופל גובה המים בנחל דליה עד לאפס.) על ידי סידור זה מבטיחה נציבות המים את עצמה בפני סיכון יתר. כי אחרי 3 שנים אתה צריך להחזיר כבר מהמיכסה הקבועה שלך.

זה קוץ או עוקץ אחד. העוקץ השני הוא - ענין המחיר.

הם שועבים סאלה הם מים מיוחדים, אם כי זה במקום ההחדרה. אבל היות ואלה הם מים שמובלים מהצפון לנגב - יש על זה הוצאות נוטפות. הוצאות האנרגיה לבד לסם העלאת המים ודחיפתם - שועבים הם - עולות קרוב ל-50 אגורות לקוב מים. אבל הם מודיעים שהם דורשים עבורם רק מחיר ב', שזה בערך 43 אגורות (זה 1.8 כפול של מחיר א'). למרות שזע ישראל מסלם את הוצאות ההחדרה, וצריך היה לנכות מזה את הוצאות ההחדרה, הרי שהם אוסרים שכבר הורידו אותן.

אני מוכרח לומר שיש גם עוקץ סליטי, אשר תבועה סלטה

- תבועת המוסבים - הביאה לפני. מרה, שלא נובח בפורום המים, אבל קרא

את הדו"ח שלי, בא אלי במיוחד ואמר כי תנועת המושבים מתנגדת לגביה של 20%. "מה פתאום 20%? אנחנו - אמר - נקבע את האחוזים!" אמרתי לו שאפשר לדאוג לצד ושהעסק לא יתבצע או שגם לא יתבצע כלל. אז הוא הסכים לכך שמי שמטוגל להערך לקבל מיט אלה - סיקבל אותם. זה גם מחייב תוספת צינורות - דבר שעולה, בכל זאת, במסך. 200 אלף קוב מיט ל-1 מיליון קוב מיט - אומר מרה - זה לא דבר קטן. את כל זה הוא איפוא מקבל, אבל לא 20% של 200. אולי יציעו גם לאיזה שהוא מסך 30%, אם יש לו עד עתה רק 70%.

מכיון שבפורום המיט עלתה הנקודה הזאת, אם גם בצורה אחרת, ומכיון שזה גם טוכט על דעת כל הפורום שבהזדמנות זו אפשר לבחון כל מיני דברים שניתנים לתיקון, ואנו טיכמנו שזה בא בחשבון, אמרנו בכל זאת, שהדבר מחייב עוד בדיקה לפני שאנחנו בראה איך זה יפעל. מסרד החקלאות אומר שהוא חושב שאפשר יהיה להוסיף על 20% גם בלי בעיות, כי לא כולט אולי יהיו מוכנים לקבל.

יסנה עוד איזו שהיא הטתייגות פנימית במסקים שהם אומרים שלא יוכלו לקלוט את המיט, כי אינן להם אדמה בטכיל המיט האלה. מסקים כאלה נוטים יותר סיחזירו מיט אלה שהיו להם מיט, כי היתה להם כבר הכנסה.

ליעקב גדיס יסנה עוד הטתייגות אחת. הוא חוסט ס-85 מיליון קוב מיט אלה יפגעו במיפלטיט לאורך החוף. הכוונה היא להמטיך אמנט בהחדרה למי התהום, אבל להפטיק בפעולה הזאת ליד חדרה, בטורון. עכסיו אביא את הטיכום של פורום המיט:

(א) פורום המיט איננו מקבל את ההצעה בדבר חוזה יסיר בין המסק ונציבות המיט על התחייבות ההחזרה. אבל אנחנו מציעים ללכת באותה דרך שכבר הלכנו בה כאשר קיבלנו את ה-14 מיליון קוב מיט. כאשר חילקנו את 14 מיליון קוב המיט, תבעה מאתנו נציבות המיט התחייבות בגלל בג"ץ (וזהו, אגב, גם הנימוק לעריכת החוזה בינה ולבין המסקים). על כך הסיבנו סגט לגבי 85 מיליון קוב מיט אלה אנחנו נחליט כיצד לקצץ במקרה שיהיה צורך בקיצוץ. (ר. גרינקר: מי זה "אנחנו"? המרכז החקלאי. (ר. גרינקר: מתי תחליטו על זה? על זה צריך להחליט מראש!)

פואום המיט טיכט בפירוט, שאנחנו מתנגדים לתבאי בדבר חוזה יסיר בין המסק לבין נציבות המיט. אבל אנחנו גם החלטנו לא רק מה לא, אלא גם נתנו תשובה ענינית מעטית שאנחנו מסילים על המרכז החקלאי משהו מוגדר. ואכן, היה לנו כבר נסיון לא רק בקטר ל-14 מיליון קוב מיט, אלא גם בסעה סעמדה הסאלה בדבר קיצוץ של 100 מיליון קוב מיט בגמר שנת 1973. ואחד ההיסטים הגדולים של ועדת המרכז החקלאי היה בכך שהיא גילתה כוסר ויכולת בין כל התנועות כיצד לקצץ. עסינו אז עקומה, סקאלה שלמה לפי האחוזים של כל מקום. והיה אם תתרגט עלינו סכנת הקיצוץ, חט וחלילה, יציע המרכז החקלאי טקאלה של קיצוץ.

(ב) אמר לסחיר אמרנו שאיננו רוצים במחיר ב'. איננו רוצים שיהיה איזה דבר חדט במחיר, כי אנחנו מעוניינים במחיר א ח ד.

אבל אנחנו מבינים שיטנה פה תוספת הוצאה, וסנטה השילה עלי לנהל מו"מ.
(ג) אשר לתיקון עיוותים. כאשר נראה את הרייטה,
אנו בהחלט נחפז פתרון על מנת שהדברים האלה יוכלו להסתדר על דעת כל
הנוגעים בדבר ולסביעות רצונם.

א. גולדברג: אם הבינותי נכון, הרי יש הבדל בין ההצעה לקיצוץ
סהכינו בטעתו לגבי 100 מיליון קוב מים ולכין ה-14
מיליון קוב מים. אם אין הבדל, אז כל מה שאמרת, מתי, זה נכון. אבל אם
יש הבדל - אז דין המסקים האלה צריך להיות כדין יתר המסקים בארץ.

מ. שור: לגבי 85 מיליון קוב מים החליט פורום המים שזה
יהיה כמו שזה היה לגבי 100 מיליון קוב מים.

היו"ר מ. יוספסל: אם אנו רוצים לקבל על עצמנו התחייבות כזאת, הרינו
צריכים להחליט עכשיו איך מחזירים. בטעת מצוקה
נהיה זקוקים למסמר הגבול כדי לבצע את זה. אם אנחנו מקבלים על עצמנו
החזרה, אנו צריכים לקבוע את המפתח כיצד היא תבוצע בזמן סיקור
מהמסק את המים בחזרה ולא בזמן שנותנים לו אותם.

מ. שור: יש לנו מפתח - כדוגמת 100 מיליון קוב מים!

היו"ר מ. יוספסל: לקבוע מפתח להורסת מים - זה קל יותר. אבל
אם לוקחים מים וצריך להחזיר - קביעת המפתח קשה יותר.

מ. שור: היות וזאת אינפורמציה ואני רואה שחברי האיחוד הם
בחופסה וגם ועדת הנגב איננה מיוצגת בישיבה זו, הרי
סלמען ההגיונות נסתפק הפעם באינפורמציה. אגב, אנחנו צריכים עוד להיפגס
עם מנחם קנטור.

י. גדיס: איננו יכולים לעבור על נוקא זה לסדר היום מכלי
לקבוע סדרי החזרה. פירוש הדבר שיחזירו אלה שיש
להם מיכסת קרקע ומיכסת מים מתאימות. ועל הדבר הזה אי אפשר להחליט.
הצעת נציבות המים היא הגיונית יותר.

היו"ר מ. יוספסל: גם אני בדעה כי מי שקיבל את המים - הוא גם יחזיר.
לתת ליהנות לחלק ואחר כך להשיג על
כולם - בעיני זה לא כל כך מתקבל. אבל פורום המים החליט על זה.

מ. שור: תסמכו עוד את אנשי הנגב, את אנשי הסובבים ואת מרה.

היו"ר מ. יוספסל: הדיון עוד לפנינו.

הישיבה נעולה.

הישיבה בסתימה.

נוכחים : סנסה יוספסל; בן עמי הראל; ש. גוטליב; מ. שור; ד. רביב; ד. פלג; א. פינקלמן;
י. סעדי; י. בר לבב; א. יודנברוינד; ד. מירון; א. ארגוב; י. פרי.

מוזמנים : א. בן מאיר; י. קנטור.

סדר היום : (1) אינפורמציה: מים גמישים

התישבות עירונית

(2) מקורות בינוי ופיתוח

סעיף א' - אינפורמציה

- סנסה יוספסל : מים גמישים - מועצת המים דנה בנושא של הקצאת מים גמישים והיא החליטה להקפיא את התקנות ל 60 יום, כדי לאפשר לצבור להגיש הצעות תיקונים. על סמך זה הגשנו 4 הצעות כדלקמן :
- (1) אין החזר אוטומטי של התוספת הגמישה, אלא זה יעשה כמקובל לגבי קיצוץ במכסות מים. ז.א.
- צריכה להיות החלטה של סר החקלאות ואח"כ יתקיים דיון וסיקוח במועצת המים כמה ואיפה לקצץ.
- (2) בקטנו הרשבת ה"טוליים" של עונת החורף לאוקטובר - אפריל, במקום נובמבר-מרץ.
- (3) דרשנו, כי במקרה של סנוה בצורת ממוסכה, יהיה ההחזר כל פעם 5% ולא 10%, כפי שהציע נציב המים. ז.א. ההחזר יבוצע לא במסך שנתיים, אלא במסך 4 שנים. אני חושבת שחיה נכונה להתפטר על 3 שנים.
- (4) כן דרשנו, לא לקצץ בכלל כאותם הסטובים שטרם הגיעו למכסה של 70%-77% (מקסי טדה).
דבר זה נחשב כבר על דעת סר החקלאות בישיבה הזאת של מועצת המים.

גם יחד התיקונים מחקלים, פחות או יותר, על דעת הסר, אבל לא לגמרי על דעת נציב המים. אני מקוה, שנחבר גם על בעיה זו. לא נכנסנו לדיון על המחיר של המים הגמישים. נעשה זאת לאחר אישור עצם ההקצאה.

התישבות עירונית - לפני כחדשים קימנו דיון על נושא זה והוטל על ועדה מצומצמת לאסוף

את המידע. למעשה, הועדה היתה מאוד מאוד מצומצמת, באשר לרוב אני בעצמי עסקתי בזה. אספתי מידע על אופירה, קריה ארבע, ימיה, בני יהודה ואלון טבות. מחברר שהבעיות הן כל כך שונות ומגוונות מדי טקסה יהיה לספל בהם במסגרת אחת. הגעתי לכסקה, כי מה שנחוץ להתישבות העירונית החדשה הזאת היא מסגרת עירונית ממלכית. בכל אופן, המרכז החקלאי לא יוכל להיות כתובת לנושא זה.

נמסרתי עם היר י. גל, יו"ר ועדת הסרים לענייני התישבות וטמנא את

ה"בייבי" על סף ביתו, באשר אני חושבת שהוא הכתובת הסבבית לזה. הוא הפכיר לי, האפשר אמנם לחסוב שהוא הכתובת לכך, אבל היות ואין לו מנגנון אין הוא יכול לספל באופן מעטי בענינים אלה. הצעתי לו כאלטרנטיבה טניה כי בעתה, או ביוזמתו יוקמו בכל אחת מן היטובים צוותי-הקמה ובהם יהיו מיוצגים כל משרדי הממשלה, כאשר תמיד משרד אחד הוא המוביל, והיחובים ינוהלו, איפוא, ע"י האנשים המתייטבים במקום ולא ע"י מקידיים היושבים בת"א, כפי שזה קיים כיום.

השר י. גלילי הבטיח לי לספל בענין, גם אם הוא לא יקבל על עצמו תפקידי ביצוע. אני מקווה שהוא לא יתן לענינים להימשך כפי שהם.
אני אקרא עתה בפניכם את המכתב ששלחתי אח"כ לשר י. גלילי :

חל-אביב, ג' בתשרי תשל"ו

8.9.75

3/01/9

לכבוד
השר ישראל גלילי
הקריה
רח' ב' 13
חל-אביב.

ח.נ.

בהמשך לשיחתנו מיום 4/9/75 אביא לפניך את הירהורי והטבות בענין

ההתייבות העירונית החדשה.

לפני כחדשים פנה אלי עוזי גדור בשם ארגון ההתייבות העירונית החדשה

בבקשה לקבל את הארגון תחת חסותו של המרכז החקלאי. נציגי היטובים מרגישים שדרוש להם גב צבורי, עזרת מוסד שביכולתו להניע מוסדות ממסלתיים, סוכנותיים וצבוריים אחרים, כדי לקדם את פיתוח הערים החדשות בדרך הנכונה.

מזכירות מחלקת ההתייבות של המרכז החקלאי החליטה שקודם כל יט לאסוף מידע

על הבעיות, ורק אחרי זה אפשר להתחיל את המרכז החקלאי יוכל וצריך לקבל על עצמו תפקיד איזה שהוא בקשר להתייבות עירונית זו.

נפגשתי עם נציגי אופירה, ימית, קריה ארבע, בני יהודה, אלון סבות. אחרי

סמיעת בעיותיהם הגעתי למסקנה שאין בכוחו של המרכז החקלאי לקבל אחריות זו. אבל השתכנעתי, שאסור להשאיר את המצב כפי שהוא כעת.

אציין כמה עובדות: כל אחד מן היטובים האלה מנוהל ע"י פקידים שמקום

ישיבתם חל-אביב. אופירה מנוהלת ע"י מרחב שלמה שבדאטו עומד ראובן אלוני, מסרדי מרס"ל בת"א והוא מסונף למסרד החקלאות. מסרד הטיכון פועל באופירה על דעת עצמו, כ"כ מסרד התיירות. אין במקום איש בעל סמכות תאום או התערבות. כל הבעיות מופנות אל מסרד מרס"ל בת"א, וזה למרות ש 50 משפחות סוכר התייבו באופירה כלן ותיקות בארץ, יש להן דעות ותכניות מסלהן, אין להם הספעה על הנעשה ביטובם.

קריה ארבע יוצאת דופן במובן שיש לה ועד נבחר. אבל ועד זה עוסק בפוליטיקה

ולא בנחינת סירותים מוניציפליים, או פיתוח כלכלי. הועד מודרך ע"י גוש אימונים.

מסתמט בקריה ארבע כבסיס לפעולותיו. היות ואין איש הדואג לפיתוח כלכלי, עובדים הגברים בירושלים.

במפעלים הקטנים הקימים במקום זה הפועלים הם ערבים. אם היה צריך להיות משמעות בסחונת לקריה

ארבע, כעמדה מגן על ירושלים, המציאות היא הפוכה. בעצת היום רוב הגברים היהודיים לא נמצאים במקום,

אבל נמצא מספר רב של גברים ערביים. תופעה לווי נוספת: מאחר והחוק הישראלי לא חל על קריה ארבע

וגם חוקי העבודה לא תקפים, מועסקים במפעלים הקטנים גם ילדים מתחת גיל 14, והמבוגרים מועסקים

בסכר ובחנאים רחוקים מלהיות מקובלים בישראל.

ימית נבנית ע"י מסדר הסיכון, המינהל לבניה כפרית, המינהל רואה את עצמו

ממונה על הקמת העיר, איכלוסה ופיתוחה. ההכרעות מתקבלות בתל-אביב. נציגי 2 הגרעינים, הרוסי והאמריקאי, הנמצאים כבר שנה וחצי בארץ ממרכזים במרכזי קליטה, שותפים כמסקיפים בועדת איכלוס, אבל אין להם ידיעה והשפעה על אופי הפתוח הכלכלי. רק בימים האחרונים אותר שטח תעשייה. פירוש הדבר, שבימים הקרובים יופנו כ-90 משפחות לדירות הגמורות, מבלי שהוקם אף מפעל, מבלי שיש תכנית ממשית תפרנסו. המועצה האיזורית איכול קיבלה על עצמה לספק בהתחלה שירותים מוניציפליים ראשוניים, מתוך אחריות לנעשה, לא בגלל שמי שהוא טרח לחשוב מי יספק שירותים כאלה. אם הבינותי נכון את מר אבני, העומד בראש המינהל לבניה כפרית חוקם גם קצרים ברמת הגולן באותה דרך: המינהל יתכנן ויבנה, המינהל יאכלס, יחליט, וכל זה בתל אביב, בלי קשר עם אלה שיתייסבו בקצרים.

בני יהודה מהווה בעיה מיוחדת במינה, בעיה המצריכה פעולה מהירה והכרעה.

בני יהודה מורכב מ-2 חלקים: המרכז האיזורי, המיועד לסתת את ישובי דרום הגולן, ועובדי המפעל של התעשייה האווירית. הוסכם מראש עם מתייבני 2 החלקים, שקבלת דירה בבני יהודה מותנית בתעסוקה באחד מ-2 הגורמים במרכז האיזורי, או במפעל. אבל החיים יותר מורכבים מחוזי ההתקשרות. מבין המשפחות שעברו לבני יהודה בכוונה להתפרנס מעבודה במפעל או במרכז האיזורי, ישנן היום 5 משפחות שמסיבה זו או אחרת עזבו את מקום עבודתן, אבל רוצות להשאר בבני יהודה. מתייב אחד פתח נגריה פרטית ועובד בחביל היטובים בסביבה. אחר נהפך לקבלן לעבודות עפר ומפעיל ציוד כבד בסביבה. שליטי הוא מורה ביטיבה של מגשימים ומסרב לעבור למגשימים. הגוף השולט בבני יהודה מורכב מנציגי הסוכנות היהודית (האחראית למרכז האיזורי נציג המפעל, נציג המועצה האיזורית עמק הירדן. נציגי המתייבים מסתתפים כמסקיפים ומתחשבים בדעתם לגבי קבלת משפחות חדשות.

נציגי הסוכנות והמפעל החליטו שיה לפנות כל משפחה שאינה קטורה למרכז

האיזורי, או למפעל והוציאו צווי פינוי מספטיים. נציגי המתייבים מתנגדים בכל חוקף והמתיחות במקום רבה. כדי למנוע התפתחות המהרה יט, לפי דעתי, למנות ועדה בדרג גבוהה, שמטותה תתקבל גם ע"י הסוכנות והמפעל. היה טוב מאוד, לו היית מסכים לעמוד בראש ועדה כזאת ולסתף בה את יחיאל אדמוני (הסוכנות) משה נצר (מסדר הבטחון) יונה רוזן (המועצה האיזורית עמק הירדן).

אלון שבות חוקם כמרכז איזורי בגוש עציון, אבל גדל כבר ל-100 משפחות.

המפרנסים שאינם עוסקים בשירותים איזוריים עובדים בירושלים. הקבוצים הסמכיים של הקבוץ הדתי מעונינים לא לתת למרכז לגדול, חושבי המרכז רוצים להפוך אותו לישוב-עירוני פתוח. הבעיות עדיין לא חריפות בגלל הצביון התנועתי המסותף לחושבי המרכז ולחברי הקבוצים, אבל הם יחריפו, אם לא תהיה הכרעה סמכותית: מה צריך להיות אופי הישוב.

מכל הנאמר לעיל הגעתי למסקנה, שהרצוי ביותר היה להקים "מחלקת התייבות

עירונית" במסגרת ממסלתית, יד מרכזת את כל הסמכויות ותוכל לתאם בין המסדרים הממסלתיים ולהיות כתובת למתייבים.

באין אפשרות מעשית כזאת, אני חושבת שצריך לאמץ את הדרך בה הוקמו ערד

נכרמיאל: לכל ישוב חדש יהיה צוות הקמה ובו מיוצגים כל משרדי המסעלה הנוגעים בדבר: סיכון, מסחר ותעשייה, פנים, חינוך ותרבות, עבודה, כסמטרה אחד יהיה המוביל ונציגי המתייבים יהיו שותפים פעלי דעה מלאה. הדבר החשוב ביותר מנציגי המסדרים יתייבבו במקום ויזדהו אתו והחלטות יתקבלו במקום, ולא ע"א פקידים בתל אביב.

אטמח אם תפעל לקידום עניני היטובים העירוניים החדשים. אנו עומדים לפני

הקמת יטובים נוספים ואסור לחת לעניינים להתגלגל ללא הכוונה, ולכבות שריפות שאת התהוותן ניתן למנוע.

אני מוכרחה להגיד לכם, ככל שנכנסתי יותר לענין הזדעזעתי יותר מחומרת המצב. נוצר אצלי הרושם שחזרנו למדינת ישראל של שנות ה-50! בונים כיום ישוב עירוני, כפי שבנו בזמנו את שדרות ואפקים! בונים בתים ואח"כ מצפים לנסים.

בכל אופן, כפי שברור לכם מן המכתב לטר, אני לא רואה אפשרות שאנו נטפל בהתארגנות החדשה של ההתיישוב העירונית.

י. בר לבב : אני שמח שנכנסנו לבדוק את הענין וחשוב, כי הסיכום של הח' סנסה יוספטל מהווה דוקומנט חשוב ביותר. ברור לי מחוך המפגשים בשטח, כי המרכז החקלאי אינו הבחובה וכי אין זה מתפקידנו לטפל בהם. רק היום חזרתי מהגליל ולצערי הרב, אני יודע מה מתרחש בבני יהודה. לא עושים כלום! לפני שבוע הייתי באופירה ואני יודע ש"הפקיד" החדש י. אייגס, המנונה מטעם משרד הסיכון על מחוז ירושלים והדרום, מנסה לפתור את הבעיות. אבל סר הסיכון סוען, סיכ לו צרות עמו, באשר הוא רוצה להיכנס לכל הבעיות החברתיות וכו'. ז.א. שמסתפקים רק בסיכון ונקודה! ז.א. שאין כתובה. טוב, איפוא, שהמרכז החקלאי בדק את הענין ומצביע על הבעיות. לדעתי, אין צורך להסתפק רק בהעברת המכתב לטר י. גלילי. אני חושב שרצוי להעביר את הסיכום גם לידיעת ההסתדרות ולחברי ההנהלה הציונית. אני המיד סוען, טאחה החולסות שלנו הוא בזה, שאנו מתרכזים רק בבעיות הכלכליות. חשוב, איפוא, שכל הגורמים ידעו, שהמרכז החקלאי לא דחה את הפנייה, אלא בדק את הענין ומתברר שזה לא מתפקידו.

סנסה יוספטל : אני לא חושבת, סיכ לפנות לכל מיני גורמים ללא ידיעת והסכמת הטר י. גלילי. ע"כ אינאל אותו אם זה רצוי לו ינעשה זאת.

מה שכן עשיתי הוא - פניתי למחלקת האיגוד המקצועי בבקשה להיכנס לענין קרית ארבע, היות וסמה נעשים בחחום העבודה דברים שלא צריכים להיעשות.

א. פינקלמן : ברצוני לראות, באיזו מידה בדוקים הממצאים בקשר לעבודה ע"י בני 14? (סנסה יוספטל: הם בעצמם אמרו את זה!).

אני מסכים שאנו לא צריכים לטפל בנושא הזה וזאת, מחוך סיבות עקרוניות, פרגמטיות וכו'. אבל אני מסופק אם אנו צריכים להצביע בפני ממשלת ישראל, או הסר המסונה על ועדת הסרים לעניני התיישוב, איזו התארגנות נחוצה כאן. כדי להצביע על צורת ההתארגנות, יש ללמוד באופן יסודי יותר את הענין ואני לא הייתי מציע סנעשה זאת.

סנסה יוספטל : אני סימתי את תפקידי בנושא זה. אם עוד אתענין בו, זה יהיה בתור "הובי" ואני חושבת שאתם בודאי לא תתנגדו לכך.

סעיף ב' - מקורות בינוי ופיחוח

סנסה יוספטל : ב 3/8/75 נחקימה התיעצות בלתי פורמלית של חברי הקרובים לעניני מקורות. הסתתפו בה הח"ח. מולכו; מ. בן מאיר; ס. קנטור; י. אדמוני; מ. טור; י. פרי; י. בר לבב; י. גדיס; י. זכאי; א. נחמקין; ד. רביב וסנסה יוספטל, כדי לסכם עצה איזו עמדה לנקוט לגבי הבעיה של חברות הבת של "מקורות".

אחת מחברות הבת, הממונה על ביצוע של תקציבי הפיתוח של חב' מקורות,

מקבלת בנוסף לזה עבודות קבלניות בשוק העבודות הצבוריות והבניה. זאת היא חברה שהוקמה לפני שנתיים, במטרה להפוך אותה במדרגה לגורם עצמאי ולקדם את הפרדה מחברת האם - "מקורות". הכוונות הטובות דאז לא יצאו לפועל. חברת הבת היא מאוד מאוד סמוכה על סולחנה של חברת האם, וזאת מסיבה פשוטה - היא עובדת בגרעונות וזקוקה, איפוא, לתמיכה ולעזרה נוספת ומתמדת של חב' האם. העובדה הזאת מחברת הבת מפסידה כספים, בעת שחברת האם נהנית מסובסידיות למסך המים, מעוררת בוודאי חשד ות, שאולי הסובסידיה המיועדת למסך המים דולפת לחברת הבת, שהיא קבלנית רגילה בשוק הבניה.

בגלל המצב הזה החליט סר החקלאות, לפני חדשים בערך, שצריך להגיע להפרדה מוחלטת והדרך היחידה כמעט היא ע"י זה שחב' בינוי ופיתוח תעבור ל"סולל בונה". הדברים הובאו גם לידיעת המזכירות הארצית של עובדי חב' מקורות והם נתקבלו שמה בהתנגדות נמרצת. כזכור לכם, היה תהליך דומה לפני הקמת חברת הבת. גם אז היתה כוונה להגיע להפרדה ממסך המים, אבל היא לא בוצעה בגלל התנגדות העובדים. לפני הקמת חברת הבת טפלה ועדה מסעם מועצת המנהלים של חב' מקורות והיא הגיעה למסקנה שצריך לתת "סאנס" - שאולי חברת בת תהיה מסוגלת להתארגן ולפעול, מבלי לגרום להכבדה על חברת המים. מאחר וזה לא קרה מה שצריך היה לקרות, חזרו לאותה תכנית של הפרדה ומכירת חב' בינוי ופיתוח ל"סולל בונה".

אני אקרא בפניכם סיכום אותה התייעצות, אשר היתה מאוד בלתי פורמלית והוא

ישמש, איפוא, כבסיס לדיון זה:

- (1) מזכירות המחלקה להתייבות של המרכז החקלאי חובעת הפרדה מוחלטת בין מסך המים לבין כל העיסוקים האחרים של חב' מקורות. רק הפרדה כזו מאפשרת יעול מסך המים ופיתוחו, מבלי שכתפי הפיתוח בחלקם יופסדו בעבודות פיתוח אחרות.
- (2) מזכירות המחלקה גומכת בהחלטת סר החקלאות להעביר את חברות הבת של מקורות אל חב' העובדים. כל נסיגה מהחלטה זו, תמנע את הבראת חב' מקורות ומסך המים ומסכנת את צבור העובדים. הערה. בגיוסוים עם ב"כ חב' העובדים התברר שאם היא צריכה לקבל את החברה הפרובלימטית - בינוי ופיתוח - אזי היא רוצה לקבל גם את החלקים הלא פרובלימטיים, כגון: יובל גת; שח"ס וכו'. ז.א. עיסקה חבילה. אמרנו, למרות שהעובדים מתנגדים היום אנו מסוכנעים שזהו הפתרון לעובדים. אם ימשיכו לעבוד במסגרת הגורמת להפסדים, הרי במוקדם או במאוחר, תצטרך המסגרת הזאת להתפרק, מפני שיש גבול ליכולת צבירת הפסדים. אם יעברו ל"סולל בונה", יש סיכוי סביר שיקלטו בתוך הקונצרן הגדול, אשר ידע בודאי איך להעסיק אותם בצורה היעילה ביותר.
- (3) "מזכירות המחלקה מקבלת בברכה את החלטת חב' העובדים לקלוט את חברות הבת של מקורות, מתוך הכרה טרף צעד כזה יוכל להבטיח את עתידם של העובדים שבנו את מפעלי המים בחנאית קטים ובהתמסדות רבה. החלטה נוספת - לא לפרסום - היא לפנות אל סר החקלאות בתביעה, שיזאג לתיקון תקנות לשעת חירום, המגדירות את מסך המים כשירות חיוני ומבטיחות את קיום השירות בכל החנאית".
באתי במגע עם הנהלת משרד החקלאות ונאמר לי, שהתקנות קיימות, אבל הן מוקפאות בשלב זה. במידה והתהליכים האלה יעוררו סכנה של שביתה במסך המים, אפשר יהיה לפרטט את התקנות. אין לשכוח, כי האיום של השבתת מסך המים הוא אשר גרם אז לאותו תהליך שהוביל להקמת חברת הבת - בינוי ופיתוח. חשבנו, איפוא, שצריך הפעם לראות מראש מה עלול לקרות ולעשות את ההכנות, כדי למנוע את רוע הגזירה הזו.

החלטת סר החקלאות נחקלה ביולי השנה ואי אפשר להגיד, שהחלטות יולי-אוגוסט הם המתאימים ביותר לעריכת ניתוחים במסך המים. חסכו, איפוא, בהחלטה על מתן אורכה לחיפוש פתרונות. הוקמה ועדה מטעם מועצת המנהלם של חב' מקורות ומזכירות עובדי מקורות, אשר מתפקידה היא לחפש פתרונות כאלה. הח' מ, שור הוא אחד החברים בהעדה זו והוא בוודאי יוכל להסביל אותנו, איפה עומדים דיוני הועדה.

מ. בן שאיר : הח' סנטה יוטפטל הסבירה את הנושא בצורה יסודית ביותר וספק, אם אפשר לחדש משהו.

מי שהיה ריאליסט יכול היה לעשות מראש את הסצנריו. עברו חדשים מאז סדר החקלאות החליט על אורכה ולא היה מגע עם העובדים. חודש אחד נמשך התהליך של בחירת נציגי העובדים ואח"כ לקח זמן עד שנבחרה הועדה מטעם מועצת המנהלים לניהול המו"מ. מועצת העובדים התכנסה והיא החליטה - אני מוסר את הדברים, מבלי להיות אחראי לדיוק המילולי - שנציגיה בועדה הפריטטית צריכה לחתור לכך, שחב' בינוי ופיתוח תועסק רק במסך המים. כלומר, כל הצבור הגדול הזה של 2000 עובדים יהיה "נאמן" להחלטת סר החקלאות ובמקום לעסוק בפיתוח מסך המים ובעבודות נוספות, הוא יעסוק אך ורק בפיתוח מסך המים. נקודה. משמעות החלטה זו ברורה ביותר ומאחר להוסיף על זה דברים.

אני לא רוצה להיכנס לספקולציות מה יהיה ומה לא יהיה. ברצוני רק למסור לכם אינפורמציה טרייה מהיום. שתי עבודות בהיקף של 50 מליון ל"י, שצריכות היו להימסר לאלתר לח' בינוי ופיתוח, לא יתבצעו, בגלל עיכוב מטעם משרד הבטחון ולא מסיבות הקטורות בחב' בינוי ופיתוח. זה רבע מהקבולת הסנתית של עבודות החברה הזו! נוצר, איפוא, "חור" של 50 מליון ל"י. זה יהיה "חור" אקוטי, היות ובחדשים האחרונים אנו מתמודדים על הסגת כספים ברכית של 32%, כדי לשלם את המסכורות. אני רוצה שהחברים יבינו על מה מדובר פה. ז.א. אנו ממימים קסטטרופה על הענין כולו! מי שידו לא רועדת לקבל כספים ברכית כזו עבור גוף שאינו מרוויח - וכמובן, הפזמון ידוע, שהוא אינו מרוויח באסמת הנהלה כושלת - אך ורק כדי לסתום חורים, אזי אני רואה את הסצנריו עד הסוף. (א. פינקלמן: אני רוצה לסמוע את הסצנריו עד הסוף). אני לא יכול לפרט יותר ממה שאמרתי עד כה. מה שאני יכול רק להוסיף הוא, שבלעדי הכסף ההוא, אני צריך לבקש משר האוצר שיעביר לנו כסף, כדי לשלם מסכורות. (א. פינקלמן: אני לא מקבל קו זה!) אני מוכן שמיהרו אחר יתווה את הקו. אני קבלתי "סין דבר שכזה" ואני צריך עוד להציע קו ?! אני מוכן לבצע מדיניות, אשר יחליטו עליה ובתנאי שינתן לי אח"כ גיבוי מלא. אם כל התקציב הוא 170 מליון ל"י זס"ה הפעולות של חברת הבת. מגיעות ל-300 מליון ל"י, ויחס למעלה מ-2000 עובדים, אז העסה לך את החשבון לאן זה יוביל!

מ. שור : אני לא רוצה להסתפק במסירת אינפורמציה על עבודת הועדה ועל המו"מ עם נציגי חב' העובדים - הח"א, ריינרץ צ. זמיר ומ. עמית. את זה אסאיר לסוף דבריי. אני רוצה שנחליף ביננו דברים, על מנת ללבן את הענין באופן היסודי ביותר. חבל רק, שחברים בישיבה זו חברים, שחשוב היה היסתתפו בדיון זה. ההתייבות העובדת הינה הצרכנית הראשית של המים ולא יתכן שהיא לא תמעמק בנושא ולא תאציל את כל מסקלה. אני חושש שאנו חיים באיזה גן עדן של שקטים (אני לא רוצה להסתמס בהגדרה אחרת) וביוט אחד נהעורר ונמצא את עצמנו בפני קסטטרופה.

לי ברור, שהיה לנו טבעון של גדלות וחטאנו מזה שסטינו בתחום המים מן הדרך הטבעית של ההתייבות. אני מתכוון לסולחן הזה. לפני 8, או 10 שנים, כאשר השלימו את המוביל הארצי לא עמדנו בפרץ ולא אמרנו שאנו לא רוצים שמקורות תועסק בפרו, או באירן! - מה לנו ולמסך המים ולאירן ?! כל ההסתבכויות החלו מכאן ולא ידעו איך לצאת מזה. בחרו בועדת 7 והיא הוציאה מסקנות שלא בוצעו לעולם. היא הייתה צריכה לפתור בעיה הקטורה עם 4200 עובדים, ולא היה האומץ

ולא היכולת ואולי גם מפני שהענין היה כל כך מסובך ונתנו לענינים להסתבך. הסתכנו אח"כ בפרשת ורד (סנסה יוספטל: זה לא היה קשור בכלל עם "ורד"). זו אותה גברת, אבל בשינוי אדרת. במקום לעבוד בחו"ל אמרו שה"גברת" תעבוד בארץ מה שרציתי לציין הוא, שהיתה ססיה ואנו מוכרחים לחזור בכל מחיר. לדרך ההיסטורית של ההתישבות העובדת במשק המים! אנו צריכים לשים את מלוא מסקלנו, כדי שהצבור - אחו אנו צריכים להתמודד - ידע שזהו ענין הקשור לעתידה של הארץ ולעתידה של ההתישבות כאחת.

לדעתי, אנו נמצאים עכשיו בפני סיטואציה כזאת שיכולה לגרום לזה שתחזור

סגירת הפרטה של ועדת ה-7. ז.א. תהיה טוב דחיה, או סחבת שתעלה מליוני לירות והבעיה תלך ותחריף.

העברת חב' בינוי ופיתוח לחב' העובדים לא צריכה, לדעתי, לפגוע חלילה בזכויות של העובדים. אני לא מבין איזה הגיון יש בעובדים מתעסקים להסגר בחברה שאין לה עתיד. לו הייתי אחד העובדים, הייתי מתקומם נגד זה. הפתרון המוצע נותן סיכוי של הבראה לחב' מקורות וגם לעובדים, אני אמרתי לה"ח מל וריינר וגם לשם החקלאות ואני מוכן להגיד זאת גם לסר האוצר ולראש הממשלה, שזאת היא אחת הבעיות הגדולות של ההתישבות העובדת ושל תנועת העבודה! במידה והענין יתפוצץ אזי הסרחון של "ורד" יהיה כלום לעומת הסרחון הזה! לא נוכל אז להסתחר מאחורי הנימוק "שלא ידענו". הצבור עוד לא יודע מה מסתחר מאחורי הנתונים ואם הם יתפרסמו, אז הקורבן הראשון תהיה תנועת העבודה! (י. בר לבב: זה הופיע גם בעתונות!) הצבור לא יודע עדיין את חומר המצב.

היום קבלתי את העלון של עובדי "מקורות" ובו כתוב, שהפתרון המוצע הינו מזימה והוא קורא לכל העובדים לעמוד נגדה. בין היתר הם מאשימים, כמובן, את ההנהלה בזה שהגיעו לדפיציטים וכו'. אני חושב שהתנועות צריכות להקים ועדה, ע"מ לבדוק את הענין. אם הם צודקים, אז צריך לפטר את ההנהלה. אולי היא באמת לא מוכשרת לנהל עסק גדול כזה. אני גם מבין את הדאגה והחרדה של העובדים, אבל לדעתי, הם לא מתיחסים בצורה רציונלית לפתרון הבעיה. אני מסכים שיש צורך להבטיח את עתידם. ישנם עובדים אשר הקדישו 25 שנים לחב' מקורות. ע"כ אמרתי שזה ענין מסובך ועדין. אבל אני מסוכנע שהם טועים בזה שלא רוצים לעזור להגיע בכחות מסותפים לפתרון היחיד הקיים כיום והוא - הפרדה ממשק המים והעברת בינוי ופיתוח לחב' העובדים.

כדי שלא נעשה את מלאכתנו קלה, צריכה ההתישבות לדעת בפני מה אנו עומדים. זה יעלה לנו הרבה מאוד כסף! עלינו לגייס את דעת הצבור - ההסתדרות, המערך, התנועות וכל האנשים האחראים במדינה הזאת - על מנת שידעו שלא יכולים לחקק בפילוסופיה של בת יענה. עליהם לדעת שזהו ענין הנוגע לצפור נפשה של ההסתדרות ואין אפשרות לדחות יותר את פתרון הבעיה. אני מאמין שהעובדים יתחילו גם לחשוב קצת בצורה רציונלית יותר.

הועדה נפגשה עם הח"ח צ. זמיר; א. ריינר ומ. עמית והציגה בפניהם את הבעיה ברוח זו שאני דברתי כאן. הזהרתי אותם שלא יהיו כל כך סקטיים. הח"ח זמיר אמר שכל העסק הזה לא מענין אותו, כאשר הוא צריך לדאוג ל"סולל בונה" ולא ל"מקורות". הסיבותי לו שעליו להתיחס לענין לא כמנהל "סולל-בונה", אלא כחבר מינהלת חב' העובדים. הוא אמר לנו, שרק ככה הוא מוכן לראות את זה. הח"ח מ. עמית אמר שהוא מתיחס לנושא מחוץ היכס כללי... וכי אני צודק ביסודו של דבר, וכו'... וכי הוא מוכן לקחת את זה וזה. ואז התחיל ויכוח ביניהם מי ומה יקח כל אחד. אני באתי ליטיבה זו עם "נדונייה" די רצינית. אמרתי להם - מה אתם רוצים? - זה לא כל כך נורא. הנה נותנים לכם מיד עבודה על 50 מליון ל"י מטעם משרד הבטחון, ואפילו גם לעבור לקידוח נפט וכו'... בכל אופן, הם קבלו על עצמם לבדוק את הענין, מחוץ מגמה חיובית.

אני חושב, איפוא, שאם ההתיישבות העובדת תדע "לצלצל" חזק בפעמון בנושא זה ואם ההסתדרות והממשלה יכנסו לענין זה ויחד עם זה, ננהל מדיניות של אי ניתוק הקשר האנושי והאישי עם העובדים - אני מקוה שנגיע לפתרון. אבל דבר אחד ברור לי, שאין פתרון אחר מאשר לחזור למסק המים ואין מקום לפשרות בענין זה.

י. בר לבב : אין ויכוח ביננו על הסיכומים העקרוניים שהובאו ע"י הח' סנסה יוספטל, באשר ברור לנו שלא ניתן להמשיך במצב הקיים. אבל יש לי סימן, שאלה גדול בקשר לביצוע.

נניח שמחר יבוא משקיף מחו"ל ויקנה את בינוי ופיתוח ונפתור את בעית העובדים. גם אז תהיה קימת הטאלה - הרי אנו דורשים מלירדי לירות לפיתוח מים - מי יבצע את זאת ? אבל מאחר וברור לי שלא ניתן להמשיך במצב הקיים, הרי אני מקבל את הסיכום לגבי הפרדה, אבל מסופק אני אם ניתן יהיה לבצע את המכירה ל"סולל בונה". העובדים לא יקבלו את זה ולדעתי, בצדק.

אני זוכר שבחקופת המיתון בא אלינו עוזר סר האוצר והתחיל לסכנע אותנו על חשיבותה של "ורד". היה אז חוסר עבודה והרבה מהנדסים ומתכננים ירדו מן הארץ. התחילו לחפש כל מיני פרויקטים ב"רצות יונות, החל מקמבודיה וכלה באירן, כדי שתהיה תעסוקה למהנדסים. וככה קמה "ורד". אותו דבר היה לגבי בינוי ופיתוח. כל הזמן התלבטו אם כדאי לפטר את העובדים, או אם להחזיק את היחידה. לבסוף, נכנסו לתחום הבניה. אני לא מבטל, איפוא, את המדיניות דאז, כאשר ההנהלה החליטה לנצל את היחידה המצוינת הזאת.

אני רוצה להגיד לכם, שאני חסיד גדול של חב' בינוי ופיתוח, בתור חברה לבניה. אני מכיר את הנעשה בצפון ואני יכול לקבוע קטיגורית סולל בונה לא הגיע לקרסוליה של חברת זו. עייתי יחד עם הח' בן עמי הראל מאמצים גדולים כדי להוציא את "סולל בונה" מן רמת הגולן, באשר הוא בצע את העבודה למטה מכל בקורה. כאשר צריך היה לבנות ב 1967 את המקלטים, אזי "בינוי ופיתוח" עשתה זאת במהירות ובצורה הטובה ביותר. היא בנתה גם ישובים ולא רק שלא נסמכו תלונות מצד המתיישבים, אלא הם הלכו ונחתנו מתנות לכל אחד מן העובדים. זה מוכיח מהו. לו הייתי עובד בחברה זו והיו אומרים לי, שאני צריך לעבור ל"סולל-בונה", הייתי אומר גם כן שזאת היא מזימה. הם יודעים בדיוק מה הולך ב"סולל-בונה" ומהו היחס לעובדים. אגלה לכם סוד. במידה ואני יכול, אני עושה כל מאמץ להעביר עבודה לחב' בינוי ופיתוח. אני עושה זאת, היות והם עובדים "עם כל הלב". זאת היא חבורה של עובדים שאיכפת להם. ע"כ אני מודיע לך חבר מ. סור, שלא יהיה קל להעמיד מולם את ההסתדרות. (מ. סור : לא מולמ!) אם אחת רוצה למכור אותם ל"סולל-בונה", הם לא ילכו לזה! אני מכין אותם, באשר כואב להם על היחס ועל חוסר ההתחשבות במסירות שלהם עד כה.

אני הייתי שמח, לו הייתה קימת חברה הסתדרותית נוספת ל"סולל-בונה". אחרי מלחמת ששת הימים היה צריך היטוב שלי לקלוט משפחות. האנשים נאלצו להסתדר בכל מיני חורים, היות ו"סולל-בונה" לא היה מסוגל לבצע את העבודה. באותה תקופה, לא רק שחב' בינוי ופיתוח בנתה בכל דרום הגולן, אלא העבודה שלהם היא היתה גם טובה יותר. לו הייתי בעל הון קנדי, הייתי אומר לשר האוצר, הבה נקנה במסותף את חב' בינוי ופיתוח. אחת תתן חצי ואני אתן חצי ותן לי לנהל את העסק. אני מסוכנע שהייתי עושה עסק טוב. החברה הזאת היתה דוחפת את "סולל-בונה" מכל מקום שבצפון הארץ.

אם רוצים לפתור את הבעיה, עלינו להתחשב, איפוא, גם עם רצון העובדים.

לדעתי, אין להעביר את העובדים ל"סולל-בונה". (מ. בן מאיר: אף אחד לא אומר שיש להעביר אותם ל"סולל-בונה", המו"מ הוא עם חב' העובדים). זה היינו הך! אני מציע לדבר עם הר האוצר, על מנת שיבדוק את האפשרות לענין את חברת ישראל, או בעל הון אחר שיקנו במשותף עם ההסתדרות את חב' בינוי ופיתוח. אולם אין למסור את החברה בלעדית להסתדרות. (מ. בן מאיר: ההסתדרות מהווה, לדעתך, החלק השלישי שבהצעה הסיכום!?) כן! העובדים לא רוצים ללכת מפסיסת רגל אחת לסניה.

בן עמי הראל : לדעתי, עלינו למקד את הסיבות שגרמו למצב הקיים ולבחון לאן זה יכול להוביל, מבלי לשכוח שמדובר כאן לא רק בכסף, אלא גם באנשים חיים.

כל מה שקורה בארץ הוא תוצאה של מדיניות מקצועית של ההסתדרות, המונעת לפעמים ניהול יעיל של מפעל; קיום נידוח; וכו'. כאשר גמרו את המוביל הארצי והחליטו לספל במסך המים - להמשיך להניח צנורות, הסתות וכו' - צריך היה מפעל רציני, כמו חב' מקורות, לדעת, שאם האדם אינו מתאים, אז יש לסלק לו פיצויים מוגדלים ולהיפטר ממנו. היה צריך לפטר את העובדים הלא יעילים ולהשאיר את הטובים, אבל ההסתדרות התנגדה לפיטורים מסוג זה, והגענו לאן שהגענו. לו ועדת ה-7 האתה יכולה להגיע, בזמנו, לפיטורים של 500 עובדים, לא היינו מגיעים למצב הקיים. אני מניח ש"סולל-בונה" ו"כור" לא יקלטו את כל ה"קליקס". ואז נצטרך לסלק הון תועפות בתור פיצויי פיטורין. יתכן ש"כור" מוכל להעסיק חלק מהם בתעסיה שלה. אבל השאלה היא, אם אפשר יהיה לחייב את העובדים לעבור לסמה.

מה שאנו אומרים כיום הוא שחב' מקורות חמשיך לספל במסך המים וגם תקיים את השירותים הנחוצים לקיום מסך המים. אם לא נדע לנהל מסך יעיל, אזי נגיע טוב לאותו מצב. אם לא יהיה לנו הכח לפטר מדי פעם עובדים מיותרים, אזי כדור השלג יתגלגל מעצמו ונחזור לבעיה הפרובלמטית הקיימת כיום.

לפני שנחיים פנחה עיריית חל-אביב באמצעות נציב המים בבקשה שחב' מקורות תניח את קוי הביוב. זה נבע מזה, שהקבלנים התחילו לנצל יותר מדי את המצב. כאשר יש מפעל צבורי, למרות הבקורת שיטתה, אז יש על מי להיסען. אנלוגית, זה דומה ל"תנובה". על יד העגלה הכבדה יכולים גם הבלתי מאורגנים להחזיק על ידי שהם נסענים עליה. עלינו גם לזכור, מי קרא את חב' מקורות לעזרה בעת שהיה צורך לבנות את המקלטים? אף אחד לא היה מוכן לבנות והיטובים צעקו "געוואלד". ואז חב' המרכז החקלאי מחב' מקורות ללכת לזה. אין, איפוא, להאשים במצב הקיים רק את חב' מקורות. היא נהלה את המדיניות לפי עצתנו.

ס.ח.מ. הינו מסך רוחי, אם תוריד את העובדים האלה שבכלל לא עובדים. אם החלטנו להחזיק את מסך המים, יכול להיות שהח' מ. בן מאיר יגיד סימסור את כל השירותים למיטתו אחר (מ. בן מאיר: הרי אתה רוצה שירותים זולים! - לא!?) כאשר נחטב את כל העלות של הביצוע בהחזקת מסך המים של "מקורות", אני לא בטוח שמחר לא תצטרך להחליט שיש צורך להקים הכל מחדש.

השאלה העומדת כיום בפנינו היא, איפוא, האם אנו מוכנים היום לעשות את הניתוח שפעם פחדו לעשות אותו ואם ההסתדרות מוכנה לתת גיבוי לפיטורי העובדים המיותרים? זאת היא בעצם הבעיה! אם אנו יכולים לעשות את הניתוח, אז יש לעשות אותו בצורה קונסטרוקטיבית. אם אין אנו מסוגלים לזה, אזי אין לי ברירה אלא להסכים למסקנות ולמסור את חב' בינוי ופיתוח לחב' העובדים. במקרה זה, צריך להגיד לעובדים, שאם לא ילכו לזה, אזי יסגה סכנה רצינית שכל העסק יפסוט את הרגל.

ט. קנטור : אני חושב שאנו טועים לפעמים בניתוח הדברים. אנו מדברים רק על מסגרות של חברות ולא על מסגרות של נושאי פעולה. נכון שחב' מקורות מאורגנת כיום עם שתי חברות בת לביצוע. אבל לכל חברת בת לביצוע יש נושאי פעולה מסוימים, שהיא עוסקת בהם. יכול להיות שצריך לדבר על שחב' מקורות אינה חייבת שתהיה לה מסגרת של עבודות עפר. בתנאי הארץ דהיום, ישנן כל כך הרבה אפשרויות להטגת ציוד, שאינן מחייבות להחזיק מסגרת זו. אבל יש לי ספק, אם אין צורך שב"מקורות" תהיה מסגרת של סיפול בדיזלים גדולים. באשר אף אחד אחר לא יכול לעשות זאת.

בפגישה הנתיקמה דברנו על נושאי מסוימים, אבל הוא לא קבל מסום מה ביטוי בסיכומים. אני הייתי מציע לסקול, אם לא מבאי להכניס אותו. איני רואה כל סתירה להחלטות, אם הן תכלולנה צורך לבדוק מהם נושאי הפעולות הממשיים שחייבים להישאר במסגרת חברת האם. יש לנו דוגמא של חברה - אני לא אומר שיש להעתיק ממנה, אלא כדי שהחברים יבינו במדויק למה אני מתכוון. חב' החסל לא עסקה אף פעם בהקמת תחנות כח. אבל יש לה דברים שהיא לא מסרה לאף אחד אחר, כגון: הרכבת תחנות הכח, מתחת החושים, חיבורים וכו'. העלינו בעיה זו בעת ההתייעצות ואמרנו, שהיא חייבת בחינה, כדי לדעת איזה כלים יש להחזיק לסם קיום מוסדר, מבחינת הזמן, מחירים וכו', של מסק המים. חושבני, שצריך לחת לזה ביטוי בהחלטות.

בהחלטה מספר 1 כתוב: "רק הפרדה כזאת מאפשרת יעול מסק המים ופיתוחו, מבלי שסכפי הפיתוח בחלקם יופסדו לעבודות ביצוע אחרות". מזה עלול להשתמע שכאילו יש למיטה וודאות שאמנם סכפי הפיתוח הופסדו לעבודות ביצוע אחרות. אני מציע לסקול, אם הסיפא של המספט הזה הוא הכרחי (י. פרי: אתה בטוח שזה לא נכון?) משתמע מתוך המספט דבר שאף אחד לא הצליח להוכיח שזה נכון. כאשר מספט כזה יגיע למקומות מסוימים, הוא יעורר מיד סאלות, גם אם לא התכוונו בתחילה להעלות אותן.

ד. פלב : גם אני שמתי לב לנוסח של הסעיף, עליו דבר הח' ט. קנטור, ואני מציע שחוא יכתב בספה העתידית. אני לא מחיט עכשיו לנוסח המדויק, אבל הכוונה ברורה.

אני מקבל את הנוסח המוצע של הסיכומים ומציע לח"ח י. בר לבב ובן עמי להצטרף אליו. ישנה בעיה ההפרדה הנוגעת לנו ולגביה אין ויכוח ביחס אליה. לעומת זאת, ישנם שני דברים המעוררים חילוקי דעות. האלה אחת היא - האם אנו יכולים וצריכים לעסוק בשאלה העסקית, שמטמעות היא, מה לעשות בחברה עסקית הנקראת חב' בינוי ופיתוח? האלה שניה - האם אנו צריכים לעסוק בשאלה הצבורית ולפתור את בעיה העובדים, אשר המדינה היתה זקוקה להם פעם לתפקיד מסוים והיום היא זקוקה להם לתפקידים אחרים. אני מציע לא ללכת בקו של הח' י. בר-לבב ולא להיכנס לבעיה העסקית וכן לא מקבל את הקו של הח' בן עמי הראל המציע איזה חלק לזרוק ואיזה להשאיר וכו'. אני חושב שזה לא מחובתנו ואנו גם לא מתאימים להתעסק בזה. אני מציע שאנו נעלה את הענין במסגרת הצבורית של ההסתדרות וחב' העובדים, ע"מ שהם יחליטו לא על הצהרת כוונות, אלא שיקבלו החלטה מפורטת שההסתדרות רואה באמצעות האיגוד המקצועי וחב' העובדים את האחריות לעובדים שמלאו תפקיד לאומי, וכי אחריות זו יכולה להתבצע אך ורק ע"י הפרדה, באשר אחת יפסדו העסק את הרקל (י. בר לבב: למה אתה מסתדר את הממשלה ואת הסוה"י מכל אחריות לנושא זה?) ההסתדרות היא אשר צריכה לקחת על אחריותה את הענין הכלכלי וכן הדאגה ל 2000 העובדים. אני מציע לא לסייג את הדגס, שזה עולה לנו כסף ושה מספיק על מחיר המים וכו'. זה יהרוס את העובדים וגם אותנו. לכן, אני מציע כי המוסד הזה יסתפק בדרישה להפרדה ובתביעה מההסתדרות ושחב' העובדים לקבל על אחריותם את הענין הזה.

לכולנו ברור שהעיתוי מוכרח להיות מידוי. אנו צריכים לדאוג שהענין יתחיל להתגלגל מהר ובכל האמצעים, אני מזהיר את עצמנו שאנו לא נעסוק בכל הבעיות האחרות, פרט בקטע הזה של ההפרדה. ברגע שנעשה זאת נסבך את הענין ואז העובדים יעלו את המחיר שלהם. הם יודעים שמדובר על בעל בית חלש והכי פגיע וחסר יכולת למפל בעניינים מסוג זה. ההסתדרות וחב' העובדים צריכים למפל בבעית העובדים, באשר אנו לא מתאימים לכך.

פ. בן מאיר : אתה יכול לומר: 2000 עובדים שנחנו את חייהם!... ואתה יכול לומר את ההיפך - 2000 קליקס. קל מאוד להגיע מקיצוניות אחת לסנייה. צריך לסמור על איזה שהיא פרופורציה בענין זה. ישנה בעיה של מאות עובדים שהם בעיה הומנית ממדרגה ראשונה. ואח"כ ישנה בעיה של החמודות עם עובדים אחרים, האינם רוצים, או לא נוח להם כל כך לעבוד. נכנס אלי לחדר בחור שהוא בס"ה בן 25 והפך את הסולחן, מפני שהוא "נתן את כל חייו" לחב' בינוי ופיתוח!... אין להכליל, או לערבב מוטיבציות של אלה עם המוטיבציות של האחרים! ואין צורך לפרט יותר. עם זאת אני רוצה לך לומר לך - הח' בן עמי - אתה יודע, ראם אפשר להוציא עובד כל שהוא, אנו עושים זאת, גם אם זה מחייב פיצויים מוגדלים. וישנם מקרים רבים כאלה.

אני רוצה עתה להגיד מסהו, לאו דוקא כאיש "מקורות", אלא כחקלאי וכצרכן של מים. כאשר אנו נאבקים על גובה תקציב הפיתוח, אין אנו יכולים להגיד שזה לא מעניננו. האוצר אומר כיום מפורשות, שהוא יחרר תקציב פיתוח רק אם תהיה הסוואה של עלויות עם אלו של הסוק. הטוואה זו פירושה, לגבי מי שאחראי לניהולה של חב' מקורות, כי אין אפשרות לבצע את העבודה! מהו הסעם להתעלם מעובדה זו!? ישנה עכסיו ועדה, המסותפת לנציבות המים, האוצר ו"מקורות", אשר צריכה לקבוע את הנהלים לחרור תקציב הפיתוח. אף אחד מאתנו לא רוצה שהוא לא יסתחרר. ישנה בעיה של נוהלים בלתי צבוריים, בלתי מבוקרים וכו' ואנו לא יכולים להתעלם ממנה ובוודאי שאנו לא יכולים לעסוק בה בפומבי. אבל מכלל "לאו" אתה יודע את ה"הן"! וזה לא עוזר לך כלום.

הדבר הכי מדאיג הוא סגירת הברז. ברגע שצפוי הפסד לחברה מסחרית מתקצבת וזה יכול לקרות אפילו לחברה המצוינת, אשר הח' י. בר לבב הזכיר אותה, ואינך יכול למנוע אוונו, אלא ע"י סגירת הברז ע"י בעלי החברה, אזי אינך יכול יותר לפעול! טוב אידיולוגיה של בניה רמת הגולן לא עוזרת כאן! אל תציג, איפוא, אותי כ"אנטי" ואת עצמך כ"פרו"! ברגע שיסגנו הפסדים בחברה מסחרית ויסגנו קטר אינסגרלי בין ההפסדים לבין החלק המתקצב ע"י כנסת ישראל, כאשר כל חבר כנסת יכול להציג טאילנות, הרי אי אפשר להתעלם מזה. בכל החברות המסחריות ולא מסחריות ישנו כעת מאבק על פירוש חוק הרפורמה. אני לא מוכן לוותר לפירוש לא נכון של הרפורמה ואיני מוכן בחור חברה צבורית לשלם מתחת לסולחן - מה שמפעל פרטי יכול כן לעשות. אני מתמודד, איפוא, עם העובדים בנושא זה, באשר אין לדרוש מסום הנהלה צבורית החיה מתקציב הממשלה להתנהג בניגוד לחוק. אבל אם אני מתמודד ולא נכנע לעובדים אני גם יודע, כי פירוש הדבר "איום אחד על הכל"! וברור מה יקרה אחרי חג הסוכות, ראם לא נשלט עבור הוצאות רכב ועבור טלפון וכו'. ע"כ עליכם להיות מוכנים גם לזה ואם שרץ מסהו אל תהיו מופתעים.

אני לא רוצה להיכנס לויכוח, אם הטיקולים בעבר היו נכונים, או לא. ברצוני רק לשאול שאלה פשוטה - איך אפשר לכרוך באגודה אחת נושא מסחרי הצפוי ללחצי הסוק, מבחינה מסחרית ומקצועית, עם חברה שצריכה לקיים את עצמה, ע"י זה שאחיה מכנים את ידך לקופת האוצר!? הקטר הזה מוכרח להינתק! איך עושים את זה? - קודם כל, אומרים שהפתרון הוא הכרחי ולא מרפים ממנו עד שמטיגים אותו! ואז יהיו בדרך פיסורים מרצון; פיסורים עם הרבה פיצויים; פנסיה מוקדמת לכל מיני חצאי פתרונות. אם מישהו חושב שזה יפתר חוך חודש, אזי הוא טועה! הלואי וזה יבשר חוך שנה.

יש, איפוא, צורך להגיד שניגשים לפתרון. אם לא עושים זאת, אז צריך להגיד להנהלה הזאת, המכהנת בס"ה חצי שנה והיא האחראית לכל הגרעונות שהצטברו, שהיא ממשיך לנהל את העסק ואחם חבטיחו לה כל מה שצריך. יהיו שאלותיו בכנסת? - אל תדאגו! אבל אי אפשר לשלוח אנשים לתפקיד כזה, ולהגיד להם, שכל הכללים הצבורים והכלכליים חלים עליהם, מבלי להוריד מהם את המטען המונע ביצוע כללים אלה.

הויכוח הזה עם העובדים מעורר בי צמרמורת. הם לא יכולים להגיד לה"י. מסל, שהוא מעביד פחות טוב מכל מעביד אחר! זה לא יכול להיות! לא לעבור להסתדרות הושך להיות מעין אידיולוגיה. מדוע לא מאמינים, כי ישנה גם דאגה לעובד? אני חושב שלא עושים כל טובה לעובד ע"י דחית הניתוח. מובן לי שמי שהולך לניתוח פוחד. אבל אם בגלל הפחד הזה נדחה את הטיפול במחלה?!

א. פינקלמן : הח"י בר לבב אמר, כאילו, זה לא נוח להסתדרות וע"כ הממשלה והסוה"י צריכים לשאת בעול זה. אין ספק שזה יעלה הון עתק ובסופו של דבר, תצטרך הממשלה והסוה"י לשאת בו, בין אם העסק יסאר במתכונת הקימת ובין אם יגמו לפתרון רדיקלי.

אני מסכים עם הח"י ד. פלג, שאנו לא צריכים להיכנס לבעיה העסקית. אבל כדאי שנדע את המציאות הקימת במדינה הזאת. לא צריכות להיות הסליות שניתן למצוא פתרון במסגרת ההסתדרות שלא דרך "סולל-בונה". כתוב אמנם כאן חברת העובדים, אבל כאשר יצטרכו לתרגם את זה מעטית, אז זה יהיה חברת העובדים וכסוגריים "סולל-בונה". הויכוח אינו עם ההסתדרות אלא עם העובדים ולכן צריכים להתמודד עם בעיה זו. אם יבוא בעל הון קנדי צריך הח"י בר לבב לדעת שגם אז הוא ניהל עם הבעיה הזאת.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם למאורע מעניין, אשר קרה לפני כחדשים במקום נידח שקוראים לו חמנע. המפעל עומד בפני טאלה של המסך קיומו, בגלל הפסדים של 5 מליון ל"י לכל חודש, הנובעים מירידת מחירי הנחושת בעולם. העובדים חסכו בשלב מסוים, שבגלל החסס מפגיעה בעיר אילת הם יוכלו לחקק את המסחק המקובל. כאשר התברר להם שהעניין הוא רציני מדי, אז בא ועד העובדים והודיע, שיסכים לפיטורי עובדים ועם זאת יגדילו את פריון הייצור ב 120% לעובדים היתה, איפוא, תחושה של מסבר קיום המפעל ומטה לחמם. לדעתי, צריכה הנהלת חב' מקורות להתכנס ולחשוב, איך להקנות לעובדים שלה תחושה זו של מסבר.

פ. בן מאיר : כאשר יהיה להנהלת מקורות גיבוי צבורי חד משמעותי, אזי תוכל גם לטקול צעדים! כיום היא אינה יכולה לעשות זאת. אני לא יכול להיכנס למלחמה, כאשר איני בטוח בטוס החלטה. אני אכנס למאבק עם העובדים ומחר יחליטו להסאיר את חב' בינוי ופיתוח ויגידו אח"כ שגרמתי למסבר ביחסי העבודה. אני צריך מחר לקיים מו"מ עם העובדים בענייני יום יום ולא יכול להופיע כ"מפלצת", כפי שכתוב היה בעלון העובדים.

ט. קנטור : פינקי! אתה שוכח, שיטנו נוהג של פיטורים לפי העקרון של אחרון נכנס ראשון יוצא. בעיה זו מונעת אפשרות של פיטורי יעול.

פ. בן מאיר : פינקי אומר דבר פשוט - העובדים יודעים שימנעו בכל מחיר מסבר!

א. פינקלמן : ולכן אחת לא תעשה טוס דבר! לא יעזור לנו אם הח"י מ. טור ינאם בפני א. רזינר נאומים גדולים, עם פחוס, או בלי פחוס, בכתב או בע"פ. זה חשוב, אבל לא מספיק.

מ. בן מאיר : צריך לדעת שההנהלה מבצעת מדיניות ולא קובעת מדיניות מקצועית. אתן לך דוגמא. ישנו עובד שפוסט בזמנו לפי החלטת ועדת הבקורת. למרות זאת החזיר אותו הח' י. משל לעבודה והוא מקבל עכשיו פיצויים מלאים כאילו פוסט ומשכורת מלאה כאילו הוא עובד! (בן עמי הראל: וזאת לאחר שכולם החליטו שיש לפטר אותו!).

א. יודנפרוינד : כולנו מסכימים, שיש לפתור את הבעיה ויש להעלות את מסק המיס על דרך המלך. הניאלה היא רק, איך אפשר לבצע הפרדה זו. אני לא מאמין, שניתן יהיה לעשות זאת ללא הסכמה ותיאום עם העובדים, באשר לא יכולים להפריד בין העובדים ולהגיד שזה שייך למסק המיס וזה שייך ל"בינוי ופיתוח". הייתי רוצה לשמוע, איך חושבים לממש את ההחלטה על הפרדה (מ. בן שאיר: נניח שאתה חבר הנהלה ואז מה אתה מציע ?) לדעתי, לא ניתן לעשות את זה ללא הסכם עם העובדים. (מ. בן מאיר: אנו נוכל להגיע להסכם עם העובדים, אך ורק אם ההנהלה תקבל גיבוי מצד כל הגורמים ההסתדרותיים והממשלתיים). (בן עמי הראל: עדיין לא חדרה לתודעת העובדים ההכרה, שהעניין הוא חסור ביותר. יותר נכון להגיד, שהם בטוחים שלא יפגעו בהם. י, איפוא, להביא אותם לזה, שיבואו ויגידו, הבה נחפש במסותף פתרון לבעיה).

י. פרי : אני מבין, שהח' מ. בן מאיר הגיע למסקנה, כי הבית הזה ידרוש בצורה חד משמעית, כי העובדים הולכים לסמה, או לסמה. אני מבין גם שיטת הסכמה כללית לזה, שכאילו מפעל המסתיין למסק העובדים מפריע לפתרון הבעיה. אני מוכרח להגיד לך הח' מ. בן מאיר, שאני לא מקבל את זה. אני חושב שצריך לחפש דרך לפתרון ולא להסתפק בהצהרה כללית, כפי שהח' ד. פלג מציע, שמסמעותה היא שאנו מחליטים ואילו את רוב הבעיות המעשיות מעבירים לבעלים של חב' מקורות. (ד. פלג : אני הצעתי לפנות לוועדה המרכזת!) זאת היא החלטה כללית מדי. אם הח' י. מטל יצטרך להתמודד עם הבעיה, ללא קשר עם זה שהוא נפגע מזה שאמרו עליו שהוא מעביד פחות טוב מרבינוביץ, ואז הוא יצטרך להילחם עם העובדים והם יסבחו ויסגרו את הברזים. אני לא בטוח שזה יביא לפתרון וגם מסוסק, אם ההסתדרות תחן לנו גיבוי במקרה של שביחה.

אנו צריכים להיות מוגדרים בנושא זה בצורה ברורה ביותר. לגמרי לא ברור לי, שזה יעזור לנו אם נסתפק בזה שנחליט, כפי שהח' מ. טור אומר, שמחפשים דרך להידבקות עם העובדים. אם ננקוט בגישה כזו, אזי החבל הדק נקרע! ואם מישהו יצטרך להסיק את המסקנה ויסיק אותה בסופו של דבר, אנו נצטרך לפרוע סדר זה. כל זמן ששני החלקים לא יפרדו, מבחינת העובדים, יהיו לוחצים כלליים להמסך המאבק. ישנה עובדה אחת החייבת פתרון והוא - אנו מוכרחים בכל צורה שהיא לבטח את העובדים, מבלי להתעלם מן הבעיות ההומניות והסוציאליות וכו'.

סנטה יוספטל : לפני שאגש לסיכום, ברצוני להוסיף כמה משפטים לדברים שכבר נאמרו. לי ברור, שהמפתח הוא בידי ההסתדרות כאיגוד מקצועי ולא בידי חב' העובדים. ההסתדרות צריכה להיות מוכנה להתמודד עם העובדים ולהסביר להם, שלא תהיה להם הגנה הסתדרותית, אם יעמדו על המסק המצב הקיים ולעומת זאת, כן תהיה להם הגנה זו, אם יתנו יד לפתרון המוצע של הפרדה והעברה לחב' העובדים. רק כך אפשר יהיה לבצע את הדבר. ה"מסריה" ההסתדרותית היא אשר מנעה עד כה מן העובדים מלראות את המציאות במלוא האכזריות. הם כל הזמן בטוחים, שגם אם יגיעו לטגירת הברז, ההסתדרות תעמוד לימינים ותגן עליהם. הדוגמא של העובד ההוא, שפוסט והוחזר, בודאי שאינה תורמת לתדמית של חב' העובדים. אם "כזה" נהנה מן ההגנה ההסתדרותית אל אחת וכמה העובדים ההגונים והמסורים הזכאים באמת להגנה זו.

החברים שלנו יושבים במועצה המנהלים של חב' מקורות על חשבון מניות

חב' העובדים, כאשר ההסתדרות רואה במרכז החקלאי את הזרוע שלה ב"מקורות",

אני חושבת, שאנו לוקחים בהחלט חלק באחריות ולא יכולים, איפוא, לצאת ידי חובה

על ידי זה, שנפנה אל הועדה המרכזת, או למינהלת חב' העובדים וכו'. אנו צריכים להיכנס לפעולה

ממסית ולעזור להנהלת חב' מקורות להשיג את אותו גיבוי צבורי, שבלעדיו היא לא תוכל לבצע את העניין.

היות ואין לצפות לגיבוי כזה מצד הממשלה והסנה"י, כאשר הנושא בסבילם הוא עסקי, הרי נקודת המוצא

היא ההסתדרות. אני חושבת שאנו חייבים להירתם למאמץ הזה ולכפות את המיכת ההסתדרות לפתרון של

הפרדה. אני גם הסתתפתי באותה ישיבה של מינהלת חב' העובדים, בה החליטו איזו החלטה מאוד מאוד

פוסחת. הם החליטו, שאם יפתרו את בעיה העובדים, אזי מוכנים לקלוט. הנוסח המוצע על ידנו אומר,

שאנו לא ננהל את המאבק עם העובדים. לכן צריך האיגוד המקצועי לתת יד לפתרון. כל עוד יש לעובדים

תקוה, שההסתדרות תגן עליהם, הם לא יתנו להפרדה זו תבוצע.

אני בעד זה שננסה את ההחלטה בצורה טובה יותר ולהדגיש, כי הקטר בין

החברה המסחרית לבין חברה צבורית מטובסת ע"י חקציב המדינה, חיינו דבר לא רצוי. למ. בן מאיר:

לו הייתה החברה רוחית, גם אז "הסידוך" הזה אינו רצוי.

אני מציעה למזכירות ליפות את כח' של הח' מ. כור לפסח סופיות את הסיכ

שלנו והוא יובא לידיעתכם לפני פרסומו. כמובן, לא נכלול בו את הסיפא בקטר לתקנות העת חירות.

(ד. פלג: אני מציע כי הסיפא ימחק בכלל מהחלטה המרכז החקלאי).

ההצעה נחקבלה

להלן הסיכום שנוסח לאחר הישיבה והועבר לידיעת מזכיר ההסתדרות הח'

י. מסל ומזכיר חב' העובדים הח' א. ריינר :

(1) מזכירות המחלקה חובעת הפרדה מוחלטת בין מסק המים לבין העיסוקים האחרים של חברת מקורות.

רק הפרדה כזאת תאפשר ייעול מסק המים ופיתוחם

(2) מזכירות המחלקה תומכת בהחלטה של החקלאות להעביר את חברות הבת של מקורות אל חברת העובדים.

הצמידות של חברה עסקית-קבלנית אל חברה צבורית מתקצבת ונתמכת ע"י חקציב המדינה גורמת את

העקרונות של ניהול צבורי תקיין.

יחד עם זה, יש מקום לבדוק אידו פעולות, המבוצעות היום בידי חברות הבת, הסייכות אורגנית לחברת

המים, כגון טאיבות נסיון, קידוחים וכו', רצוי להטאירן במסגרת חברת המים.

(3) מזכירות המחלקה מקבלת בברכה את החלטה חברת העובדים לקלוט את חברות הבת של מקורות, מחוץ

הכרה שרק צעד כזה יוכל להבטיח את עתידם וזכויותיהם של העובדים שבנו את מפעלי המים בתנאים

קשים ובהתמסרות כבה.

(4) מזכירות המחלקה פונה אל הועדה המרכזת ומזכירות המחלקה לאיגוד מקצועי לתת יד בפחרון כל

הבעיות, שהתעוררנה בשעת העברת חברות הבת אל חברת העובדים.

נוכחים :

סנטה יוספטל - יו"ר, י. בר-לב, י. פרי, ש. גוטליב, ב.ע.הראל,
נ. חובב, א. יודנפרוינד, ד. מירון, ד. פלג, מ. שור, מ. מלחי,
מ. מצקביץ, א. גולדברג, ר. גרינקר, י. גדיש, ח. פלד, י. ברק,
א. ארגוב, ח. שפאר, ארטור, ד. אגמון, ד. סדובסקי, צ. מגן,
א. פרלמן, ז. ארנון, מ. ברכמן, אץ חס, א. בק-יעקב.
פרופ' מיכאל ברונז - יועץ שר האוצר.

סדר - היום :

1. אינפורמציה על ההסכם בדבר מחיר הכותנה.
2. מדיניות ההשקעות של הממשלה במסגרת המדיניות הכלכלית הכוללת.

1. אינפורמציה על ההסכם בדבר מחיר הכותנה.

היו"ר ס. יוספטל: לפני שנעבור לסעיף המרכזי שבסדר יומנו, נשמע אינפורמציה קצרה בדבר ההסכם על מחיר הכותנה.

דב אגמון :

אנחנו הוזמנו לוועדה הכלכלית של הכנסת, אחרי שישבנו כבר עם חברי ועדת הכלכלה, והפעם הצלחנו לסבת סוף-סוף עם אנשי התעשייה. אחר כך אמרנו: הואיל וכבר הצלחנו להיפגש בכנסת, נצא למסדרון. וסם דיברנו שעה ומחצית השעה חכלית. לבסוף אמר מר יעקובוביץ: "אין לנו נושא מסוים. איננו רוצים לחתום"... אחרי זה היתה פגישה שלישית עם השר בר-לב, ובאותו יום ד' נערכה פגישה בין שני השרים עם חיים מולכו ושלמה גור-אריה, ובה נערך זכרון-דברים, הוך השארת שני זיכרים פתוחים. נקבע מחיר ל-6,000 טונות עד ה-1 באפריל לפי 9.20 ל"י. נותר רק לקבוע עוד (1) מה תהיה ההנחה מן המחיר הבין לאומי (2) מסך החוזה או יותר נכון פרק הזמן בין חתימת חוזה לבין חידושו.

ביום ה' החלטנו "לתפוס" יוזמה וסילפנו להתאחדות התעשיינים, לענף המטויות ולגור-אריה בירוסלים והצענו לסבת בבית-המלון של "כלל" בהחלטה שעד שלא יצא העטן הלבן - אנחנו איננו נפרדים. הצד שלנו, של החקלאים, היה מיוצג ע"י מחס, עובד סדה ועל ידי. הצד שלהם היה מיוצג ע"י וכס ורוס מאגף המטויות וכן ע"י יעקובוביץ ואוסטרוב מהתאחדות תעשייני הסקסטיל. שני יושבי-הראש היו חיים מולכו ושלמה גור-אריה. היה עליז ושמח. אינני רוצה לפגוע בסמה הטוב של התעשייה בישראל, ולכן לא אעמוד על הפרטים. אחרי זה כתבנו זכרון-דברים, הצריכים לחתום עליו הנוגעים בדבר כולל שני השרים. אני אקרא אותו במהירות האפשרית (קורא מן הכתב את זכרון-הדברים).

(נספח מס.2)

הסכם מסגרת למכירת כותנה

ב י ן :	המועצה לייצור ושיווק כותנה בע"מ	(להלן "המועצה")
ו ב י ן :	אגוד המטויות	
	המטויות המפורסות משה:	
	אתא בע"מ	סיבי דימונה
	אופ אר בע"מ	סלילים חולה טקסטיל בע"מ
	המטויות המאוחדות בע"מ	רמח חיב בע"מ
	כיתן בע"מ	עדון טקסטיל בע"מ (להלן "המטויות")
	מולר טקסטיל בע"מ	

בכדי להסדיר מכירת הכותנה בשוק המקומי בארץ, הגענו בזה להסכם המפרט את העקרונות ואת תנאי ההסכם בהתאם לפרטיכל מיום 16.11.75 הרצ"ב. (נספח מס. 1)

1. ה כ מ ו ת

המועצה מתחייבת למכור והמטויות מתחייבות לקנות כמות מוגדרת שנתיית של כותנה. כמות זו תסופק במסך 3 תקופות כדלהלן:

תקופה א':

1.10 - 31.1 - שליש מהכמות השנתית כולל 16% אופציה תקופתית

תקופה ב':

1.2 - 31.5 - שליש מהכמות השנתית כולל 15% אופציה תקופתית

תקופה ג':

1.6 - 30.9 - שליש מהכמות השנתית כולל 15% אופציה תקופתית

המועצה תשמור את האופציה של 15% עד סיום התקופה. תוקפה של אופציה זו יפסק עם סיום התקופה. חלוקת הכמויות לפי המיונים לכל אחת מהמטויות תיעשה בהתוף עם אגוד המטויות ובהתאם לנתוני היבול והמכירות הקיימות, בכדי לספק במקסימום את צרכיה הספציפיים של כל מטויה.

2. ה מ ח י ר

המחירים יקבעו בנפרד לכל תקופה.

המחירים יבוססו על המחיר הבינלאומי בסנסים לפאונד ועל סער דולר היצוא לכותנה.

המחיר הבינלאומי: יחושב לפי ממוצע המחירים השבועיים שפורסמו ב 16 השבועות שבפגמרו שבועיים לפני התקופה החדשה, כאינדקס * בפרסום *Cotton Outlook* ליברפול. לממוצע זה תחווסף סנט אחד לפאונד בכדי לתת מקל לזן *ST1*. המחיר הזה תנוכנה הוצאות ההובלה, בטוח, עמלה וכו' (סיף, פו"ב).

סער הדולר ליצוא הכותנה - המחיר פו"ב יוכפל בסער הדולר האפקטיבי ליצוא הכותנה (סער הדולר + חמריץ וכו') ויהיה בפועל ביום הראשון לחודש שבן מחילה התקופה.

יציבות המחיר והנחות - בכדי למנוע חנודות חריפות של המחירים הבינלאומיים על הכותנה בארץ, יקויימו סוליים של 5% מהמחיר בסנסים לפאונד שרר בתקופה הקודמת. עם הסנוי במסך התקופה לא יעלה או ירד מעבה להוליים אלה, לא יסתנה בסיס המחיר הבינלאומי. והיה וסנוי זה עבר את הסוליים הנ"ל, יחושב מלוא הסנוי מהמחיר האחרון (סנט שבפועל).

סנוי מסמעותי במדיניות הכלכלית (מס ערך מוסף, סנוי מסבע וכו') יחייבו דיון מחודש במחיר אך לא במבנה השיטה.

ה נ ח ו ת

בזמן עלית מחירי הכותנה (ל"י), יחנו המגדלים הנחות למטויות ובעת ירידת מחירי הכותנה לא ינצלו המטויות את מלוא הירידה ויספבו חלק ממנה לפי הטבלה ההבאה שהינה חלק בלתי נפרד של ההסכם הזה. (רצוף טבלה, נספח מס. 4).

ת נ א י ם

דמי אחסון, ריבית ובטוח - 1.5% לחודש מצטבר.

עמלה - 1/4% (יבול 1975 - 20. ל"י)

הובלה - לפי עלות מחירי ההובלה, שנויי מחיר ההובלה במשך השנה לפי עליות מאושרות של

מסרד התחבורה. בסוף השנה תבדוק עלות ריאלית של ההובלה.

(מחיר ההובלה ל 1.11.75 - 50. ל"י לסוף).

תנאי תשלום

קביעה סופית תיעשה ע"י ה"ה מ. וכס וצ. נוימרק ותחייב את הצדדים בהתאם.

ריבית פיגורית - או, כזי עבור תשלום מוקדם 24% שנתי.

ולראיה באו על החתום :

מועצת הכותנה	
	אגוד המטויות
	אתא בע"מ
	אופ אר בע"מ
	המטויות המאוחדות בע"מ
	כיתן בע"מ
	מולר טקסטיל בע"מ
	סיבי דימונה
	סלילים חולה טקסטיל בע"מ
	רמח סיב
	סרון טקסטיל בע"מ

תנאי ההסכם נקבעו במחוק אגף הטקסטיל בהתאחדות בעלי התעסיה,

על החתום :

אגף הטקסטיל בהתאחדות בעלי התעסיה

(נספח מס. 6)

ה ס כ ם

למכירת כותנה לשכת יבול 1975 שנחתם ונערך ביום

1975 לחודש
(להלן "המועצה")

ב י ן : המועצה לייצור ושיווק כותנה בע"מ

ו ב י ן : אגוד המטויות

ו ב י ן : המטויה

הסכם זה מבוסס על המסמכים הבאים :

- (1) פרוטוקול מיום 16.11.75 הרצ"ב (נספח מס. 1)
- (2) חוזה מסגרת (נספח מס. 2)
- (3) חלוקת כותנה למטויות (נספח מס. 3)
- (4) טבלת הנחות ותוספות (נספח מס. 4)

הכמות

המועצה מתחייבת למכור והמטויות מתחייבות לקנות עד 21,000 טון, כולל אופציה של 15%

לפי נספח מס. 3.

חלוקה תקופתית

התקופה	הכמות	מחיר	ריבית, אחסון, בטוח
א' 1.10.75-30.11.75	3,000	8.85 ל"י	-
ב' 1.12.75-31.3.76	7,000	9.20 ל"י	1.5% לחוד מצטבר מיום 1.12.75
ג' 1.4.76-31.7.76	7,000	-	1.5% " " "
ד' 1.8.76-30.9.76	4,000	-	1.5% " " "
סך 21,000			

המחיר בתקופה ג' - בהתאם לנספח מס. 1

" " ד' - כמו בתקופה ג' בתוספת השנוי היחסי בשער הדולר האפקטיבי לייצוא: כותנה בין 1.4.76 ל 1.8.76 ללא הנחות נוספות.

המועצה תשמור אופציה של 15% שהם סוף עד סיום התקופה. חוקפה של אופציה זו ימקע עד סיום כל תקופה ותקופה.

תנאים

עמלה - 1/4% לא יותר מ-20 ל"י

הובלה - לפי עלות מחירי ההובלה. שנוי מחיר ההובלה במסך הסנה לפי עליות מאוחרות של מחיר התחבורה. בחוף הסנה תבדק עלות ריאלית של ההובלה. (מחיר ההובלה ל 1.11.75 - 50 ל"י לשון).

תנאי תשלום

קביעה סופית תיעשה בין ה"ה וכט ונוימרק ונחייב את הצדדים בהתאם. רביה פיגורים - או זכוי עבור תשלום מוקדם 24% שנתי.

ולראיה באו על ההגות :

המטרה

מועצה הכותנה

אגוד המטויות

(נספח מס. 4)

טבלה הנחות

החקלאים יתנו למטויות את ההנחות כלהלן :

הנחה ממוצעת	התיקרות בתקופה האחרונה
0%	5%
1.5%	עד 5.1%
4%	" 10.1%
7%	" 20.1%
10%	" 30.1%
13%	" 40.1%
16%	" 50.1
19%	" 60.1

המסויות לא ינצלו ירידת מחירים כלהלן :

ספיגה ממוצעת	ירידה במחיר
0%	0 מ 5.0%
1.5%	עד 5.1%
4%	" 10.1%
7%	" 20.1%
10%	" 30.1%
12%	" 40.1

כאמור, אנחנו רוצים ששני השרים יחתמו על זה.

היו"ר ס. יוספטל : חברים! אני חושבת שיש יתרון גדול מהסכם הזה והוא בכך שהוא לטווח ארוך יותר, גם אם איננו נותן לנו מה שביקשנו להשיג. אני מקווה שמעתה לא נצטרך לעבור מדי שנה תקופה מורטת עצבים, כפי שעברנו עכשיו.

עתה נעבור לנושא המרכזי של ישיבתנו -

2. מדיניות ההשקעות של הממשלה במסגרת המדיניות הכלכלית הכוללת

היו"ר ס. יוספטל : אני מברכת את פרופ' ברונו, שנענה להזמנתנו, מיד לפנייתי אליו, לבוא הנה. כפי שאתם זוכרים, היינו מופתעים למדי לקרוא בעתונות ולטמוע בבלי-התקשורת שפרופ' ברונו מציע להקציא את ההשקעות במסק. היות וההתייבות העובדת היא פקטור רציני בהשקעות לא רק בחקלאות, אלא גם במיגזרים אחרים, כמו המפעלים האזוריים והתעשייה הקיבוצית, חשבנו לנכון לטמוע מן המקור ^{מה היא} הכוונה, על-מנת שתהיה לנו גם אפשרות לטאול טאלות, להחליף דברים ולהביע דעות. כפי שאני מכירה את פרופ' ברונו, הוא בהחלט פתוח לדיונים כאלה.

אגב, פרופ' ברונו ביקש שזה יהיה דיון פנימי, שלא יגיע לכלי התקשורת. ואנחנו מקיים בקטחו זאת בנאמנות, כפי שאנחנו נוהגים בדרך כלל.

פרופ' ברונו, בבקשה !

פרופ' מיכאל ברונו : הייתי מעדיף שיטה של טאלות ודיון, אבל אני מניח שיהיה לכם קל יותר אם אפתח בקצרה. אשתדל לא להאריך בדברים ובאמת אטאיר את הענין פתוח.

מכיון שנסתה התקטרה אתי ואמרה כי הענין טעורר אליו חטומת-לב ביותר היה ענין ההשקעות - אגב בזה יותר. אבל חרטו לי איזו פתיחה כללית, כדי לשים את הדברים בקונטקסט המתאים בעניני המסק.

אני ניגט לבעיות, כמובן, בחוקף תפקידי. אבל גם לולא הייתי בתפקיד זה, הייתי ניגט לבעיות מנקודת-ראות לאו דוקא של סקטור מסוים במסק, אלא מנקודת-ראות שאני חושב אותה לטובה למסק. אינני אומר את זאת טחם. כי דוקא בויכוח בנושא ההשקעות, שזה, דרך-אגב, ויכוח על השקעות בתעסיה בעיקר, אינני יודע באיזו מידה זה נובע לחברים היושבים פה. (היו"ר ס. יוספטל: יושבים פה גם ממפעלי "גרנות", שזה חלק גדול מהתעסיה שלנו). המפעלים האזוריים נכנסו תחת הכותרת של מה שאני עומד להגיד.

בויכוח הזה, כפי שהוא הופיע - לפחות - בעתונות, הדיון איננו ענייני במקצת

במובן זה שאותם האנשים הטוענים לעניין ההשקעות בתעסיה (ואלה הם בעיקר אנשי משרד מסחר ותעסיה) בסיס סיעונם הוא: מה טוב לתעסיה. אם ניגשים בגישה האומרת מה שטוב לתעסיין זה טוב לתעסיה וטוב למסק - אין לי ויכוח רב. אני גם כן הייתי פעם חקלאי, לא להרבה זמן, אמנם. אם הגישה היא מה שיהיה יותר מימון והשקעה לחקלאות זה הדבר הטוב יותר - אז אפשר להבין זאת. אבל נקודת-המוצא שלי היא: מה טוב יותר למסק, ואני עוד אחזור לנושא של סקטורים לעומת המסק כולו.

סדר הגודל של הבעיה, לפניה אנחנו נמצאים כיום, הוא הקובע. אני מוכרח להודות, שאם כי אני אישית עוקב אחרי מה שקורה במסק (ועקבתי גם כאשר לא עסקתי בחפקיד שה טבו אני עוסק זמנית עכשיו) אני עצמי נדהמתי, כאשר התחלתי, לאחר הפסקה של שנה-שנתיים, בצורה קצת יותר מדוקדקת בתמונה של הבעיה העיקרית, שזו בעית מאזן התשלומים. מה שקרה לנו בשנתיים האחרונות, זה יותר נכון, מלפני מלחמת יום הכיפורים עד, נגיד, שנת 1974 ו- 1975 - זאת מהפכה, פשוטו כמשמעו, במובן הבא: ספאחת הבעיות של המסק, נגיד, שהתבטאה במונח של גרעון שנתי של 1 מיליארד דולר, קפצנו חוץ שנתיים להיקף בעיה של פי שלושה וחצי - ל-3.5 מיליארד דולר גרעון, כשהמסק לא צמח יותר מחוץ בהיקף של 10%. כך שהבעיה הפכה להיות לא רק כמותית, אלא גם איכותית. זה כאילו הסיל עלינו העולם בבת-אחת מס של 2.5 מיליארד דולר, שמחציתו נובעת ממה שכלכלנים קוראים הרעת תנאי הסחר. כלומר - עליית מחירי הייבוא. דלק - זה אחד הדברים הבולטים. אבל זה קרה גם בחומרי-גלם ודברים אחרים, ולא התפצה על ידי מחירים מקסימליים בייצוא. אבל גם אילו התפצה במחירים מקסימליים בייצוא - הרג כל התייקרות כזאת פוגעת בתעסיה. מההפחתה של 2.5 מיליארד דולר - מיליארד אחד הוא בטל. גורם ההתייקרות הגורם השני הוא - הוצאות הבטחון בדולרים, שאף הן גדלו במיליארד אחד, היתרה - היא מעט. ידענו, ז.א., מחדלנו העצמיים. גם לנו לכולנו יש יד בעניין. אבל זאת קפיצה חדפעכית במסך שנתיים בלבד. דבר בממדים כאלה לא היה אף פעם בחולדות המסק.

בו-זמנית קרה משהו במהלך הפוליטי - קסיי גיוס דון.

כך יאנחנו עומדים בפני בעיה המבחינת ממדיה והגרכים בפעולה מתאימה היא איננה ניתנת ליום השוואה עם הממדים והצרכים בכל תקופה אחרת. האלטרנטיבה האחת - לא לעשות מסתיק כדי לסתום את התופעות האלו, האלטרנטיבה השניה - להשתדל, במל זאת, לקדם את פני הרעה לפני שהיא מתחוללת.

קודם כל, עלי לדבר על כך מהי הרעה העלולה להיות, אם נסתכל על זה מנקודת-הראות הבאה. מאזן התשלומים הוא ההבדל שבין סך הייבוא והמסק זיבא לביץ סך הייצוא שהמסק מייצאת, וכמה נותר עוד לכסות בגרעון הזה על ידי שאיבה ממקורות אחרים.

הייבוא של המסק הוא ב-8 מיליארד דולר לשנה. חלקו את הסכום הזה על מספר האוכלוסים - וחקבלו בערך 2,000 דולר לנפש או 8 אלפים דויר למשפחה ייבוא בשנה. לעומת זאת, הייצוא הוא מכסה כיום בערך רק את מחצית הסכום הזה, לעומת כיסוי של בערך שני שלישים לפני 3 שנים. ז.א., לא זו בלבד שהגרעון גדל, אלא שגם אחוז הכיסוי ירד בצורה משמעותית. ז.א. מ-8,000 דולר ייבוא למשפחה לשנה 4,000 דולר הם גרעון. ז.א. זה לא מכוסה על ידי הייצוא.

מובן, שאנחנו כיום מצליחים עדיין לקבל איך שהוא מכל מיני מקורות סיוע, מסיגים גם הלואות, חלקן נוחות יחסית, אך בטנה האחרונה או בחדשים האחרונים פחות ופחות נוחות, הן מסום שהריבית שחלה עליהן היא גבוהה יותר ואם מסום שמועדי הפרעון נחקצרו. ז.א. אנחנו מקבלים אסראי לסווחים קצרים. לפני שנה עמד הסכום שקיבלנו בהלוואות כאלו בהיקף של 300-350 מיליון דולר. היום הוא כבר הוכפל. צריך לזכור את זה, כאשר מדברים על רזרבות במטבע-חוץ. הן אמנם קבועות, אבל צרפך להסתדכל על ההחייבויות של המסק, לבחון את אופי ההלוואות ותנאיהן לעומת הרכבן לפני שנה.

הבעיה היא בכך שהייבוא שלנו בעיקרו איננו ייבוא מאפסר לקצץ בו בממדים גדולים בסווח הקצר. אינני אומר שלא ניתן לקצץ בו בכלל. צריך להס כך ללמוד ממה הוא מורכב. 30% מהייבוא - הוא ייבוא לצרכי בטחון. ואני מדבר עכשיו על הייבוא היטיר והעקיף כאחד וגם על הייבוא הדרוש לנו כדי לייצר בארץ גופא, באשר כדי לייצר מוצרים מסויימים אנו צריכים לייבא חומר-גלם מחו"ל. 50% בערך מן הייבוא (ואולי אף בסדר גודל של מעט יותר מזה אחוזים) אלה הם חומר-גלם שמממסים במערכת הייצור שלנו בצורה זאת או אחרת. אחר כך יש עוד ציוד בטכומים לא קטנים - בערך קצת פחות מ-10% (7%), ולאחריהם מוצרי תצרוכה, מוצרים מוגמרים.

החלק הגדול של הייבוא האזרחי (ז.א. אותו ייבוא שהולך למסך האזרחי) הוא ייבוא של חומר-גלם או פריטים מסויימים שעוברים תהליך ייצור נוסף במסך. זה מסב מיד את הסומת הלב לבעיה שעשויה להיות במסך, אילו קרה, חלילה, מצב קשה שהדולרים שבידינו היו נגמרים ביום אחד. נגיד, שהרזרבות היו פוחחות ולא היו נעשות בזמן פעולות למנוע זאת, בין אם על ידי מאמץ עילאי בייצור או במאמץ גדול מאוד בריסון ייבוא, - כי אז עלול להיווצר במסך מצב שלא יהיה חומר-גלם כדי להתגביר את תהליך הייצור, ואז הבעיה הגדולה שעלולה לעמוד בפני המסך היא - אבטלה. וכאשר מדובר על אבטלה, נגיד, במקרה של מסבר - ודאי שזה לא דבר רצוי כשלעצמו. על כך ליה מן דפליג.

מדוע אני מדגיש את הנקודה הזאת? אסביר זאת. נסאל את עצמנו: כיצד אפשר להתגבר על בעיה מאזן התשלומים הסלילי? - יעד ראסון טצריך להגיע אליו בקטר לכך הוא - הייצוא. ב-1975 היעד הזה לא הושג. הייצוא ב-1975 לא גדל באופן מסטי. אני מדבר על סך הכל של הייצוא. הייצוא החקלאי מעודד, אבל לא כן בתעסיה. אינני רוצה להיכנס לאפולוגטיקה או לנסות להסביר מדוע זה קרה כך. מי רוצה להתנחם - יכול להתנחם בכך שהטווקים שאנחנו מוכרים להם הצטמקו מאוד. לדוגמא: גוש תאצרות המערביות העיקריות הצטמק בהיקף קניותיו בשיעור שבין 12% ל-13% ב-1975. ואם אתה מצליח, בכל זאת, לסמור על היקף ייצוא קבוע - אז זאת עובדה שמי רוצה להתנחם בה - יכול להתנחם.

הבעיה העיקרית לקראת שנה-שנתיים-שלוש השנים הקרובות היא איך להתגביר בסווח קצר, הוך מאמץ עילאי, את הייצוא בכל דרך אפשרית. ישנם אופטימיסטים המדברים על גידול הייצוא בהיקף של 10%, ובחור זה נועד לתעסיה תפקיד מרכזי של קצב גידול בשיעור של 20%-25% לשנה. אך ישנם גם אופטימיסטי פחות והללו מדברים רק על 17% גידול, משום שבתעסיה קשה יותר לקבל מאשר 15% גידול בשנה במכה ראסונה. אבל זה מסתובב בערך בסדרי גודל אלה. אם מביאים בחשבון כמה דולרים אפשר לקבל בתור סיוע - הרי שהיקף הסיוע הזה קובע לך גם כמה ניתן יהיה לייבא. תקציב מקסימלי בשטח זה, גם בהנחות האופטימיות, איננו מאפסר גידול הייבוא ב-1976. לכן, הדרך היחידה להתגבר על הבעיה הזאת בסווח הקצר, פרט למאמץ גדול מאוד של ייצוא, היא להשתמש בייבוא הזה בצורה הרציונלית ביותר בשנה-שנתיים-שלוש השנים הקרובות. וזה אומר לרסן מאוד ייבוא שאיננו דרוש מידית לצרכי המסך. זאת נקודה ראסונה טרצית להדגיש אותה - הנקודה של מאזן התשלומים והבעיות שהוא מציג לפנינו.

זה מביא אותי לשאלה מה עוזר לצמיחה - געים הפריון, בעית גורמי הייצור. אנחנו רגילים לחשוב במונחים שבהם כוח-אדם, עובדים - אלה הם הדברים שחשובים לנו יותר מכל דבר אחר. כך בינינו את התעסיה, כך בנינו את מערכת הייצור במסך, כשהדרך היחידה להפיק יותר מהעובדים היא להסיע ככל האפשר יותר.

בסווח ארוך מאוד של 5-6-10 שנים קדימה כוח-האדם הוא יהווה את גורם-הייצור שיקבע את הייצור במסך בהתאם לאיכות כוח-האדם הזה ואכוונתו וכו'. אולם, ככל שלא יישמע הדבר כפרדוקס, הבעיה העיקרית היא לא איך להגדיל את כושר הייצור, אלא איך לנצלו טוב יותר. התפוקה בייצור נועדה לשני כיוונים - לשוק המקומי ולייצוא. כמובן, שהייצוא הוא יעדו העיקרי של המסק. המסק מעוניין - במידה שזה מתבקש ואפשרי - שלא יקטן כושר הייצור לצורך של ייצוא. לעומת זאת, כאשר אנחנו מדברים על השוק המקומי, על הצריכה הפרטית של מסקי-הבית והיעדים האחרים במסק - שם צפויה האספה. כחם שב-1975 ניסתה המדיניות הכלכלית של הממשלה להתגבר על הבעיה באמצעות ריסון מידל של רמת החיים (ורמת-החיים פחתה באותה שנה) כן מחייב הצורך בריסון מירבי ירידה נוספת גם בשנת 1976. ולכן, יש להנאח שהקף השוק המקומי לא יגדל אלא ב-1%-2% בשנת 1976. אבל הייצוא צריך לגדול ב-10%-11%. מי יתן ואף יותר מזה!

זה אומר שאתה צריך לעשות בחינם ההסקעות שני דברים (וזה הנושא שהועלה לפני, ואני אתרכז, קודם כל, בו): (1) לפני שאתה מסקיע הסקעות נוספות במקום שיש לך בו עודף כושר ייצור, בדוק את עצמך! (2) רציונליזציה של הסקעות שחלכנה באמת ליעדים המועדפים.

האמירה אחר שביבה נטב הויכוח מבוססת בעיקרה על הנחותים בקשר לתעסיה. אינני מוכן לדבר פה על הנעשה בחקלאות. אינני יודע אם מה ראני אומר פה זה נכון גם לגבי החקלאות. אבל אם אנחנו מסתכלים על מה שקרה בשנים האחרונות בתעסיה, הננו רואים תופעה כזאת: מבחינת ניצולת כושר הייצור - ואני מדבר על כושר הייצור במונח של ציוד ומיבנים - רובה של התעסיה עובד במסגרת אחת. יתכן רק כמה תעסיות, שבחוקף אופיין הטכנולוגי, הן חייבות לעבוד יותר מאשר במסגרת אחת. ישנן כאלו תעסיות כן גם מחזיקות כלכליים. אבל בכללותה עובדת התעסיה בקצת יותר מאשר במסגרת אחת. אינני יודע אם זה 1.2 מסגרות, פחות או יותר מזה. מחקר שנעשה על-ידי כלכלן בשם ד"ר מורביץ, שמתיחסים אליו עכשיו הרבה, ניתח את כושר הייצור ב-1972, והוא קובע שיסנה בארצנו תת-ניצולת גדולה של כושר-הייצור.

ישנו ויכוח על כך אם ניתן להסיק מהמחקר הזה מסקנות או לא. נעזוב את המחקר הזה לרגע קט. נסתכל כמה שקרה מ-1972 עד 1975. במשך 3 השנים האלו גדל כושר-הייצור במונחים של ההון המוקדם, של טך ההסקעות מה שנקרא "מלאי הון" בערך ב-30%, בעוד שהתפוקה גדלה למעשה רק ב-9%. ז.א., גם אם לגבי 1972 ישנו ויכוח אם באמת היתה תת-ניצולת או לא, הרי ברור שב-3 השנים האלה הקטנו את הניצולת במידה ניכרת. זה, בין השאר, קיור בעובדה שבנופת ההסקעות נמסכת, בעוד שהביקוש לתפוקה לא עלה בהיקף המתאים. קודם כל, הייצוא התעסיתי לא גדל בשנים אלו, אבל גם התפוקה לשוק המקומי לא גדלה. בחלק - בגלל מדיניות מכוונת, כי בוצעה פעולת ריסון, ולא ניתן היה להגדיל יותר מדי את התפוקה לשוק המקומי. אבל עובדה היא שיסנה תת-ניצולת של כושר-הייצור.

במצב כזה נוכל אדם את עצמו: כיצד זה קורה שממשיכים להסקיע, כאשר ישנו עודף בהסקעות? - הנסיה לסבור על עודף כושר ייצור ודאי אופיינית לכל יצרן, מתוך תקווה שגם יכולת הייצוא תגדל. אבל התופעה הזאת בסקנו היא תופעה שהינה בהרבה מעל ומעבר להסברים הגיוניים. אני טוען ששנה, שטוענים אותה גם אחרים, שהתופעה הזאת היא, בין השאר, עדה לכך שההסקעה באופן יחסי לסימוס בכוח-אדם היא דולה בהרבה יותר. ז.א. אילו היתה משנה את מערכת המחירים שצומדת לפני היצרן, כמובן, חוץ כדי תקלה על הזמינות של העובדים, באופן כזה שהיית מאפר להטיג עובדים בכושר-ייצור כאן ומייקר לעומת זאת את ההסקעה, - כי אז היה היצרן בונה את הייצור במפעלו בצורה רציונלית יותר: היה מנצל יותר את כושר-הייצור של הציוד וגם עובד במספר מסגרות העולה על אחת.

אני רוצה להביא דוגמא מתחום שהוא קרוב לכם, ונראה לי שזאת דוגמא רלבנטית בעיקרה. כי ישנם הסוענים שאם תיקר את ההון - אז לא ישקיעו בכלל. אבל ישנם כאלה האומרים שיסנה סכנולוגיה נחונה, ואינך יכול לשנות את המערכת הזאת. והדוגמא שאני אביא - היא מתחום מסק המים במדינה. לפני כך וכך שנים, כאשר החלו לדבר על מחסור במים, הטענה שנשמעה לא פעם היתה: מים הינם גורם-ייצור מגביל בחקלאות במובן זה שאם לא יימצאו מקורות מים חדשים - החפוקה בחקלאות לא תגדל. אי-לכך דובר על החפלת מי-ים ועוד כל מיני הצעות כאלו.

אנחנו יודעים, כי מי-ים לא הוחפלו בקנה-מידה גדול, ואי-אפשר גם לייבא מים ולספקם מתקציב המדינה. זאת תכונה שלילית של המים. אי-אפשר לנסוע לירושלים ולשאול במסרדי הממסלה: "על מה נותנים היום?" ולסמוע תשובה: "על מים"... זה גורם-ייצור מגביל, כי כמות המים מוגבלת. מה קרה איפוא במסק? - הן העובדה היא שבמסך השנים גדלה החפוקה החקלאית וגם אותה חפוקה חקלאית שמשתמשת במים גדלה - השלחין. מזה הייתי מסיק ואפשר להפיק מגורם-ייצור נחון חפוקה רבה יותר על ידי סימוס רציונלי בו.

גם המים התייקרו. אני חושב שהם לא התייקרו במידה מספקת, אבל הם התייקרו. אני יודע שאני אקומס נגדי את היוסבים פה (זה טוב אולי בשביל לעורר קצת ויכוח) באומרי זאת. אבל אני יודע שנעשו גם מאמצים להשתמש בכל מיני שיטות של ניצול יעול יותר של המים כמו שיטת הטיפטוף ועוד. במקרה הקיבוץ שמיצר אביזרים לסיסה זו הוא אותן קיבוץ שהייתי חבר בו פעם, ואני קצת קרוב לעניין. ז.א. השיטות הסכנולוגיות של הסימוס במים יעילות יותר.

את האנלוגיה הזאת הייתי מעביר גם לתחום של מערכת-ייצור אחרת, אם יש לך מחסור באיזה גורם-ייצור - אתה מסתמש בו יותר טוב. צרתנו הגדולה היא בכך שהון-הסקעה נעשה יקר מאוד-מאוד; הוא היום באופן אובייקטיבי הרבה יותר יקר מאשר היה אי-פעם, בעוד שבסווח של 2-3 השנים הקרובות יהיה כוח-עבודה בארץ בנמצא יותר, אם כי הדבר עוד לא מורגש ויש עוד מדברים על מחסור בעובדים כמו בענפי המחכת והאלקטרוניקה, אבל בסך הכל במסק, אם נסתכל ל-2-3 שנים קדימה - זה טובילא יהיה גורם מגביל במסק, והגורם המגביל יהיה - ההון.

ישנו עוד דבר. לשם רכיחת ציוד. דרוש לך הון הסקעה, והציוד בעיקרו מובא מחו"ל. כך ש"מרכיב הייבוא בהסקעה", כפי שקוראים לזה הכלכלנים, הוא מרכיב גבוה מאוד. בתעסיה זה בערך 75% מהיקף ההסקעה. כדי לנצל באופן יעיל הסקעה של 1 מיליארד דולר בתעסיה, אתה צריך להסקיע מזה 750 מיליון דולר לייבוא ציוד. אי לכך, בחקופה שמטבע החוץ של המדינה הוא במחסור, וכל דולר נוסף אשר אתה מסיג עוזר לך למנוע אבטלה קשה - הרי סרציונליזציה בהסקעה היא חשובה פה ביותר. וברציונליזציה של ההסקעה שימת הדגש היא על האפשרות להגדיל את כושר-הייצור לייצוא.

מכון-תערובת הוא מסמס בעקיפין גם לייצוא, אבל בעיקרו של דבר, אם הצריכה לא תקטן או תקטן רק במעט - אז זה לא ענף שהייתי מייחס לו עדיפות ראשונה להסקעה נוספת, אף על פי שהאנשים המטפלים בו היו רוצים להרחיב את הענף הזה.

או ניקח דוגמא מתחום התעסיה. מדברים על מפעל מלט רביעי. כיום אנחנו מייבאים מלט בהיקף לא גדול. עכשיו מחוכננת הקמת מפעל רביעי. הברירה היא: אתה מקים עוד מפעל ואז יהיה לך בעוד 4-5 שנים ייצור נוסף של מלט; או שאתה אומר שהקמת מפעל כזה הינה הוצאה גדולה מאוד במטבע חוץ, (אגב, ישנו עתה ביקוש גדול מאוד למפעלים למלט בארצות אחרות) ואז אתה יכול להשתמש בדולרים שיש לך לצרכים הנוערים במסק.

כל מה שאני רוצה לומר בזה הוא שהבעיה הזאת מחייבת גישה אחרת. צריכה

להיות ניצולת גדולה יותר של גורמי-הייצור וכן שלקציה בהעדפת גורמי-ייצור מסוימים.

האם זה יתאים לגורמי החקלאות? - לא בדקתי. אני יכול לחשוב גם על בתי-

מלון לחיירות. הם יצרנו קיבולת עצומה בסונחים של מיטות לחיירות, ואפילו גידול פנומנלי בהיקף

החיירות לא ינצל את התפוסה הזאת. כך שיש פה מקום לעצור קצת, כי ישנם דברים אחרים שהם בעדיפות

גדולה יותר.

כמובן, שהדברים הצריכים לעשותם אינם מתמקדים רק בבעיה של סלקטיביות

בהסקעות. ישנם עוד דברים שהם בתחום הייצור וכו'. זה רק קטע. (מ. כור : אחת אמרת לא רק את ה"לא",

אלא גם סלקטיביות בהסקעות. ז.א., כן הסקעות, אבל סלקטיבית (!) אני לא אמרתי לעתונאים שום דבר,

אלא שהם ציטטו אותי מדיון והיה בישיבת הממשלה בין הרב בר-לב וביני, משרד המסחר והתעשייה נתפס

לויכוח הזה, שבקשר אליו היה יש של תזכירים, שכללו גם הרבה דברים לא נכונים. אגב, טענו כלפי,

בקיר לדברים שאני כלל לא אמרתי. אני טענתי שאין די כסף להסקיע בכל כיוון וצורך. לא הייתי רואה

רע בכך שההסקעות בתעשייה פוחתות, אלא כיצד הן יכולות לעזור למסק. יש לי גם כיוון של הפעולות, וזה

בדיון עכשיו.

משרד המסחר והתעשייה טוען שהוא מנהיג ממילא סלקטיביות. על זה אני הייתי

טוען פשוט כי הסלקטיביות הטובה ביותר וההגיונית ביותר היא סלקטיביות באמצעות מנגנון המחירים.

פקיד במשרד איננו יכול לקבוע את זה. לכן, הייתי מעדיף סייקס מחיר גבוה יותר על הסקעה על ידי

הצמדה חלקית של ההלוואה וריבית נמוכה יותר; או האתה מעלה את הריבית בהיקף לא מבוטל, אבל הגיד

כי מי שמסתמס בהלוואה הזאת לצרכי ייצוא - יזכה בהחזר בצורת מענק. באופן כזה אפשר לדאוג לייצואן

הפוטנציאלי בצורה שלא ייפגע. אבל לעומת זאת תיזקק את ההסקעה לאחרים.

אם מסתכלים מסביב רואים המון מפעלים, שכוסר הייצור טבהם הוא לאו דוקא

לייצוא, וקשה להטב אותו לייצוא. אולם מה שהיה טוב בתקופה של טפע - הוא איננו טוב בזמן של טפל.

היו"ר ס. יוספטל: חברים! אני הושבת, שיש כבר מספיק חומר שאפשר לנהל עליו דיון. אולי מוטב

שתיאלנה תחילה סאלות להבהרה, ואחר כך יטמיעו חברים חות דעת שלהם.

אחיעזר בן-יעקב :

מה מחיר הייצוא? אתה ניגש בקונצפציות לפי רוחי: שהכדאיות חייבת להיק

על ידי המחירים. אבל לא לזה אני רוצה לכוון, אלא אם לא כדאי מהרגע הזה לבוא ולהגיד: "אני רוצה

לייצא. כמה לירות תיהן לי המורת כל דולר שאני אביא לך?"

פרופ' מ. ברונר :

הסתכל עלפמה שהדולר מביא היום. זה המינימום שהוא כדאי. טאם לא כן -

הדולר לא היה נקבע ברמה הזאת, טפורושה מחיר ריטמי פלוס הפרמיה - קרוב ל- 9 ל"י. הדולר נקנה במחיר

גבוה מזה, כי בתוך הייצוא טסונות עוד כל מיני טיטות עידוד, טקטה לחטב את מה טהן מוסיפות: אטראי

זול, החזר היטלים על ציוד ועוד. אינני יודע איפוא אם דה-פקטו זה 10 ל"י או יותר. זה טער מינימלי

של מה טעולה למסק באופן טולי לקנות אפירות של ייצוא נוסף.

הייתי טוען, שבמצבנו כיום כדאי להסקיע יותר מ- 10 ל"י לדולר. אינני

ממליץ בזה להעלות את הון החליפין, אלא כדאי לתת עידוד מעל ומעבר לעידוד הניהן לייצוא כיום. אם

נכונה התמונה, טניסיתי לצייר בתחילת דברי, טאתה נמצא במחסור בזה של מטבע חוץ טאתה נאלץ לרסן את

התפוקה במסק כדי לחסוך בדולרים, אז כדאי לטאול: מה המחיר שהמסק היטראלי קונה בו את הדולרים,

טהוא מאיץ את הייצוא? זאת אומרת, בכמה אתה יכול להגדיל את החל"ג. אם מחטבים את המחיר הזה אז זה

כטביבות 15 ל"י. זהו מחיר בטוות הקצר. זה לא המחיר בטוות הארוך יותר. אבל בגלל המכה של 2

מיליארד דולר - הרי זהו המס שהמיל טלינו העולה, ואתה נזקק לתקופה-טעבר כדי להעביר את המסק למסלול

חדט, ובתקופה-המעבר הזאת המחיר טבו אנחנו חוטכים דולרים הוא המחיר של ריטון, ובריטון כל דולר

הוא יקר מאוד.

אם זה כך - אז כדאי לתת עידוד לייצוא שהוא גבוה יותר מאשר 10 ל"י.

האם הסברתי את עצמי? (קריאה: בכמה גבוה יותר?) גם של 11-12 ל"י. אני מדבר על זה מה כדאי למשק לשלם עבור דולרים שוליים נוספים, מכאן היתה יכול להגיע למסקנה: "נעשה פיחות ונגיע לשער הזה!" אלא שהשימוש בשער המטבע כבכלי מחייב זהירות. כלומר, אתה יכול להסתמך בו, אבל במידה, מכיוון שהגדירה של מערכת המחירים וההתייברויות יכולה לסתור את מערכת הפיחות.

עכשיו ישנו ענין הפרמיות. אפשר להגיד: "תעלה את הפרמיות!" זה באמת

מכשיר יעיל. אבל אי אפשר להעלות את הפרמיות בגלל הסכמים בינלאומיים. אני מניח שאת הפרמיות היה מישהו מוצא דרך להעלות, אילו מותר היה להעלותן. בעית הפרמיות היא בכך שקרן המטבע אוסרת עלינו להסתמך במכשיר הפרמיות. ולא זו בלבד, אלא כל פעם שבאה לכלל ביטוי המדיניות הזאת, פונים אלינו מטעם הקרן ונואלים: "מתי תורידו את הפרמיות הקיימות?" בפיחות האחרון, כשעלה שער הדולר, היינו יכולים להגדיל את הפרמיה בד בבד עם הפיחות. זאת יכולה היתה להיות טיפה טובה, אילו ניתן היה לנקוט בה. אבל קרן המטבע דרשה שהפרמיה תישמר בערכה המוחלט וטלא יעלו אותה, והיא נשארה ב-1.80 ל"י.

את דרכי העידוד העיקריות של הייצוא יש לחפש בכל מיני צורות. מדובר,

למשל, על ביטוח סיכוני סחר-חוץ. זאת אפשרות טובה. הוא הדין בקשר להסדרי האסראי הנוחים יותר לייצוא, ישנה גם הצעה על ביטוח עלויות סחר. זה איזה פטנט עקיף למתן פרמיות. ישנה הצעה גם על ידי הקלות במס. שבחחוס זה ישנו קוטי מבחינת הרפורמה במיסוי, והוא בכך, שאם אתה מתחיל במקום אחד - אין לדעת איפה תגמור. זה נושא סדנים בו ומדברים עליו, אך לא ברור איך הוא ייחתך בצורה כזאת או אחרת.

משה ברכמן : אני רוצה לברך על הפגישה הזאת, כי הפרופ' ברונו צוסט בצורה פסטנית,

למרות שדבריו היום (גם היום!) חושפים אותו לציטוט כזה. ענין הסלקטיביות ונושאים אחרים לא הובהרו בצורה נכונה, ואני רוצה להציג כמה שאלות.

קודם כל, פרופ' ברונו, בקשר לסימוס שלך בביטוי "טווח קרוב וטווח

בינוני". קשה לי להאמין שאתה מאמין שכל כך פשוט להעביר קו בין מדיניות לטווח קצר לבין מדיניות לטווח בינוני. אינני מכיר היום מפעל, שאפשר להקיסו בחיכנון של "בוא, נחיה אופטימיים שהוא יפעל תוך פרק זמן פחות משנה". אני רואה לפי החיובים על פני הנוכחים שזה נכון. (פרופ' מ. ברונו: נגיד של 2-3 שנים!) הרצתו של כל מפעל ראוי לשמו נמשכת 8-9 חודשים. לכן, להסתמך כיום בצורה ברורה כזאת בהגדרה שבין טווח קצר לבין טווח בינוני - הוא מסוכן, לדעתי, וספק אם זה בכלל נכון ויעיל בתחום הזה, כאשר אנחנו מדברים בו על השקעות.

הערה שניה. סר החקלאות האמריקני ביטר, שארה"ב תמסין לספק לנו גרעינים

וכו' בהיקף של 300 מיליון דולר לשנה. נניח שיהיה אפשרות לחסוך מיליון דולר כל שנה בתקופה של 10 שנים, בהשקעה של 5.5 מיליון דולר ב-12%, בגין חחליף יבוא. נמצא שאם נקבל היום הלוואה של 3 מיליון דולר ונסקיע אותם במפעל ונחסוך מיליון דולר לשנה במסך 10 שנים - כי אז נחסוך 2 מיליון דולר נטו.

דיברת על המיס שהוחלפו בהון. אתה אומר: נחליף הון בכוח-אדם. אין זה

רלבנטי בכלל להציע למשק, שיש בו גם תעשייה שחליף את ההון בכוח-אדם. יש אצלנו בקיבוץ חוג של בנות העוטקות במלאכתן עבודת-ידים. אולי אפשר להחליף גם את עבודת-יד שלהן באיזו מכונה. אבל זה איננו שייך לעבודה בשתי מסמרות. אצלנו בבית עשו פעם חישוב ומצאו שמכונות מעל למחיר מסויים עובדות גם בחלוט מסמרות. אבל ישנה בעיה רצינית מאוד של אחזקה.

אני מכיר מכון של תערוכה. עבודה של שלוש משמרות במכון לתערוכה

אפשרית רק בתהליכים תעשייתיים מסוימים מאוד. אבל בין משמרת אחת לשלוש המרחק הוא רב. אין איפוא מה לדבר על החלפת ציוד בעבודה. זה יכול להיות נכון במקרה בודד מסויים: תחת לקנות עוד מכונה בתעשייה הצבאית, שכל מכונה כזאת היא יקרה מאוד, יכולה שם לעמוד השאלה בצורה כזאת. אבל לעשות מזה אלטרנטיבה - זה מזכיר לי את התקופה שבה חטבו כי יקטעו כוחנה רק בידים.

לדעתי, הנושא הוא בסלקטיביות של ההסקעות ולא בצימצום. אם אתה אומר

שהיצוא צריך לגדול ב-7%, יס לצמצם את ייצור מוצרי הצריכה ולחסוך בחלק מחומר הגלם שמיועד למוצרי הצריכה ולפעול בסלקטיביות בעניין הייצוא והחלפת הייבוא. מדינה שמייבאה בהיקף של 8 מיליארד דולר לשנה - 1% מה- 8 מיליארד דולר - זה כפליים מאשר 1% מ-4 מיליארד דולר.

אם נכניס טכנולוגיות חדשות בהסקעות מתאימות - אפשר יהיה להקטין

באופן משמעותי את ייבוא המספוא. עובדה היא, כי בינת 1974/75 ייבאו אותה כמות של מספוא כמו בשנה הקודמת, אבל ייצרו חלב, ביצים וכו' יותר. אבל רוב התערוכה איננה נעשית במכונים. בארגון שאני עובד בו משתמשים במכונים ב-52% גרעינים במקום ממוצע ארצי של 60% וכו', וזאת בזכות הטכנולוגיה.

אני חושב שעניין ההסקעות הוא רציני מאוד מכדי לעסוק בו בצורה

פופולרית. ההצעה לצמצם ההסקעות היא פופולארית מאוד, אך צריך לקטור אותה בטאלה: כמה תעשיינים ישנם בארץ? צריך להמשיך להסקיע, אבל לפי סלקטיביות מסוימת.

למחיר הדולר הטולי ישנה עוד חסובה. אם האלטרנטיבה לדולר אשר נכדי

ירוחו אותו הוא ללוות אותו כרגע מבלי לדעת מתי אפשר יהיה להחזיר אותו - אז אני בודאי לא אחזיר אותו, ורק לנכדי ישנו סיכוי סביר להחזירו. ואם כך, נטאלת השאלה: מהו המחיר של הדולר שאני לווה אותו עכשיו וממשיך לשלם בעבורו ריבית.

האם אין מקום לשילוב האמצעים הכלכליים והאמצעים האדמיניסטרטיביים

גם יחד? אינני מדבר על פרמיות. אבל חלק ממטבע הזה יכול להיות מסוחרר מייבוא. מצד שני, יכול להיות פיקוח אדמיניסטרטיבי מלא. אני רק נבהל מהביורוקרטיה העלולה לצמוח בעשיו של הפיקוח.

דב פלג : אני מקבל את נקודה-המוצא של פרופ' ברונר. אבל לא מובן לי, אין

קוטר מהפכה בנושא מאזן התשלומים עם מצב שבאקלים הכלכלי והחברתי במדינת ישראל אין שום מהפכה?

המהפכה הזאת קרחה לפני שנתיים. זה ארך חצי שנה עד שהתרגלו אליה, ומאז היה שקט, פחות או יותר.

גם היום אנו שומעים שמנגנוני המחירים, הריבית וכן ההצמדה הם, בעצם, כפי שהיו קודם. אי אפשר איפוא לומר שהבעיה היא מהפכנית וכי האמצעים יכולים להישאר רגילים.

אני חושב, שכל אחד מאתנו העוסק לא רק במאקרו, אלא גם במיקרו, יודע

שכל העניין הזה של טווח קצר וטווח ארוך הוא דבר מסוכן מאוד, כי הטווח הארוך מורכב מסווחים קצרים,

ואי אפשר לתכנן את הטווח הארוך, אם אין מספלים בו כבר היום. לכן, הנקודה המרכזית היא: אין

לתרגם את הבעיה המהפכנית לסינוי מהפכני בגישה.

אם אומרים שיש ירידה בצריכה, צריך לדעת צריכתו של מי ירוה וכיצד

זה משפיע על החברה. האם העובדה שצריכתן של שכבות מסוימות לא ירדה יכולה להספיע - ואין זה

משפיע - על החברה?

אנחנו משק יצרני וההשקעות בן סם-החיים שלנו, כי אנחנו הננו משק מודרני

ומתפתח. ישנם מיגזרים מסויימים מאוד, מצומצמים במספרם, שהתיאוריה שלך היא נכונה לגביהם. ישנם אצלנו מפעלים, שמחוך נוחות או סיבות אחרות ניבנו למסמרת אחת, אבל בלחץ נסיבות מסויימות הם יכולים לפעול בסחי מסמרות. אצלנו יש בעיה של עבודה עצמית, שאנחנו חיים אותה, שהיא מקשה עלינו במקצת לתקן עיוותים שנוצרו. אבל בסווח ארוך יותר - זה ניתן לסידור.

מהי כאן, לדעתי, הטעות הבסיסית? - בטעבר המהיר מדי מהגישה הכללית אל

הדבר המיוחד. בעצם, חוץ מכמה החומים מסויימים, אין תעסית ייצוא. ישנה תעסיה שהיא צריכה להתקדם ולהתפתח, שבחלקה הגדול או הקטן יותר היא מייצרת לייצוא ובחלקה - לשוק המקומי. אבל אין אפשרות להפריד ביניהם באופן ספציפי כל כך.

אם מחמסים באמצעים כלכליים לעצירת ההשקעות ולא כל טכן במנגנון

המחירים - אז הפגיעה היא כללית, ואינך יכול בטום אופן להבטיח לטווח קצר לתעסיות הנוגעות בדבר להתקדם, כדי שיוכלו בטווח ארוך יותר לתרום לייצוא. לכן, הבעיה המרכזית היא מה שנאמר בסוף דברייך, שלדעתי היא נקודת הויכוח - ענין הסלקציה. אנחנו יודעים, מחוך נסיוננו בניהול מסקנו, שמכסיר המחירים הוא אחד המכסירים היכול לקבוע, אבל הוא איננו העיקרי, ולא כל טכן. אם אנחנו רוצים להגיע לתוצאות מהירות. אנחנו מסתתפים בניהול ענף שטמו החקלאות, ואנחנו יודעים, שאילו רצו ליעל אותה על ידי מנגנון המחירים בלבד - מעולם לא היו משיגים יעול. בכל זאת העניינים מתקדמים, כי יש אצלנו טילוב של אמצעים כלכליים עם התערבות ישירה. כאשר מחליטים שצריך להפסיק לפתח ענף אחד - אז מתערבים. אני יודע שבחקלאות זה קל יותר. אבל באקלים של היום הדבר אפשרי גם בתעסיה וגם בבניה.

מנגנון המחירים הוא מכסיר הפועל לטווח קצר, ואיננו יכול להיזקק בכלל

לסינויים העסויים להתחולל כעבור שנה-שנתיים או שלוש שנים. הוא הדין עם מכסיר הריבית, שחור קטלני, מטום שכאשר אתה נוקט בו כלפי השקעות - הוא מגיע גם להון חוזר והוא מסוגל להחניק את המפעלים הטובים ביותר, אם הריבית תעלה, חוץ חודש-חדשיים. תעסיינים פרטיים, בעלי מפעלים מצויינים, מציעים לנו לקנות מהם את מפעליהם, כי אין להם כסף לשלם משכורת לעובדים.

מכסיר הרבית והמחירים רואה את כל המשק - את התעסיה, החקלאות, המסחר

ואת הצמודים - כחטיבה אחת. אולם בתנאים השוררים היום במשק הישראלי, מסוכן מאוד לייצר, כי איש אינו יכול להתחרות בבטחון טמקנים הצמודים. אשר למכסיר ההצמדה, יש לנו בו נסיון מלפני 12 שנה. לכאורה, האינפלציה מכסה אותה. אבל קורה שהאינפלציה נחלשת, ואז ההצמדה הזאת חונקת כל משק ואינה מאפשרת לו להתקדם, כי הוא אינו מסוגל לעמוד בסיכון הזה. זה לא אגרות חוב, שאם אתה חושש לירידת ערכן אתה יכול למכור אותן. לא רק קיבוץ אינו יכול למכור את השקעותיו, אלא גם תעסיין פרטי. נמצא שהאמצעים הקונכנציונליים אינם מתאימים למהפכה טבמציאות, שאנחנו מגדירים אותה.

לנקודת השניה: מה פירוט הדבר שההון יקר והעובדים זמינים? זה מיחון.

האם האמצעי הזה רלבנטי היום למדינת ישראל ולמשק הישראלי? אם לא יהיה מיחון - האמצעי הזה לא יפעל. ואם האמצעי הזה יפעל, חס וחלילה, עלולים להגיע ב-1976 למה שקרה בארץ ב-1966 - ואז המדינה עלולה להתמוטט. האם אפשר יהיה לשבור על מצב החברה שיש בה עליה וירידה מן הארץ והפער טקיים בתוכנו במצב של מיחון? האמצעי הזה לא יוכל לפעול כראוי, כי אחת מן השתיים: או שיעברו עליו - וזה הוא לא יפתור טום דבר; או שיהיה טטבר חמור מאוד.

בניח, צריך היה באמת לפטר 3,000 עובדים מהחטיבה האווירית.

האם זה ניתן לביצוע? האמצעי היחיד היכול לעזור הוא התערבות ישירה יותר וסלקטיבית. אומרים לנו: בחטיבות זה אפשרי. אבל יכול להיות צריך ליצור אקלים כזה במדינה שלפחות בחלק מן המסך יהיה הדבר אפשרי.

לכן, איננו מאמין ואיזו מטרה שהיא תושב על ידי מכסיר הריבית,

ההצמדה ומערכת המחירים. זה יכול להיות רק חלק קטן מהאמצעים, אם רוצים באמת לגרום, בסיוע של 2-3 שנים, לטינוי שיש לו מסמעות בגרעון טבדל ב-2 מיליארד דולר.

מתן טור : ככל שאני זוכר, הרי בקורס הראשון של לימודי כלכלה באוניברסיטה,

לימדנו, פרופ' ברונו אהרן או חבריך, על הנושא "מה עושים כאשר התיאוריה סותרת את המציאות? אני זוכר שיסנה שאלה כזאת, וגם התשובה מודפסת. יש אזי באמת מי שעונה על כך: "אוי לה למציאות!" אבל התשובה המודפסת היא אחרת במקצת.

אהרן עכשיו יועץ סר האוצר של ממשלת ישראל, ואנחנו רוצים להיות

מה אנטי-עצה לבעל-העצה. אחזור על הדוגמא, אשר אהרן הבאת אותה - ענין המיס. החברים הנוכחים בישיבה יודעים, שנושא זה מקפיץ אותי מיד. במסך 15 השנים האחרונות הכפלנו את פירון הייצור מקוב מיט אחד אנחנו מגיעים לשיאים פנטסטיים בשטח זה. האם הכפלנו את פירון הייצור בגלל זה שייקרו את המיס? - לא דוברים ולא יער! יתר על כן, אני מעיז להגיד שאם ינסו להתאים את התיאוריה של גר יעקובי המדברת על הקטנת הפער בין היעילות והמחיר על המיס ויגדילו את מחיר המיס עוד יותר - אז לא תעלה היעילות של התוצרת, כי הבעיה איננה בייקור המיס.

אהרן נבעת בבעיה הבסיסית של הייצוא ומאזן התשלומים. כנראה, נראה

לא מיעץ להנהיג מיתון, אבל היית רוצה יותר הסבה. ואני באמת חושב, שבעיה הבעיות של מרקנו בארץ היא כיצד להגדיל את הייצוא, על-מנת לנצל את כושר הייצור העודף, מבלי להידרדר במיתון. ופה צריך באמת לעשות הסבה. אבל הסבה במדינת ישראל בשום פנים ואופן לא תובצע רק באמצעות מנגנון המחירים והטקס. בארץ הזאת עם חומר הנוסעי סבה, עם העלויות הסוגות - זה קשה מאוד. גם אם תיתן חמריץ של 3-5-6 לירות ליום - אז השפעת ההסבה תהיה קטנה ושולית למדי. למה? כי כוח-הייצור מהסוג האחרונה הלך לטרותים ולא לייצור. למה? - כי לא רק מנגנון המחירים ולא רק מחיר הטקס הם הקובעים, אלא גם מהו אורח-החיים של הממשלה והמדינה. לכן, המכנה המשותף של השולחן הזה הוא בענין הסלקטיביות. אם תבוא היום לשיחת-קפה או לישיבה בכרית התנועה הקיבוצית ותודיע שיש הכנה להגדיל את הייצוא וכי זה מחייב 10,000 חברי קיבוץ שיעברו, בטביל הצלת המדינה מהעטיה זאת וזאת להעטיה אחרת - אז ינידו לך: "עושים את זה!", כשהם שיעשו זאת עם הקבוצה של נחום טריג, כאשר צריך היה לגייס עובדים לצא. דבר כזה יכול להיות אפקטיבי. אבל אם תבוא לתנועה הקיבוצית ולתנועת המושבים ותאמר: "אני נעלה את הריבית על ההלוואות ומטיל על ההלוואות גם הצמדה, אם הן נועדו למפעלים" - אז חנקת כמה פרויקטים טובים.

לי נדמה, שבעיה הסלקטיביות צריך להעסיק, ואילו אהרן רוצה להעסיק

על ידי המנגנון של המחירים והטקס. אני מוסיף לך עוד מידע, אשר השולחן הזה וההתייחסות שלנו הם ממש בית-ספר בקטר לכן. אם הארץ הזאת לא תחזור קצת לבית-הספר הזה - לא יהיה מוצא.

לכן, אינני חושב שהפנסט הוא בייקור המיס או בייקור הריבית. לא

בהם הפתרון. נלמד את עיקרון הסלקטיביות. סיפרנו כאן בחחילת הישיבה על המו"מ בקטר למחיר הכוחנה. יסבחי באוחו מלון בישיבה עם התעשינים האלה, ושמעתי היטב מה המסיבציה שלהם. הם אפילו לא ראו את הענינים שליד קצה האף שלהם. מענין אותם רק מה יהיה בעוד חודש. לכן הדגש צריך להיות על הסלקטיביות. אינני מזלזל גם במנגנון הטקס והמחירים, אבל צריכה להיות ראייה משולבת. אני חושב שהשולחן הזה לא רק שיחזק ידו להיקון המצב, אלא גם יכול להיות לעזר רב.

פרופ' מ. ברונז:

נאסרו פה הרבה מאוד דברים ועם חלקם הגדול אני מסכים. החלק שאינני

מסכים עמו יכול לסמס חומר לתשובה ארוכה מאוד. מוסכם שהסקעה שהסקעה באיזה מפעל מחייבת לפחות 2-3 שנים עד שאתה רואה את התפוקה ממנה. על זה אין ויכוח. הנקודה שאני בעיקר רוצה להדגיש אותה היא, שבעיה המסק הלוחצת ביותר היא הייצוא של 1-2-3 השנים הקרובות שיבוא מכוסר הייצור הקיים.

לא אומר שנחוץ לנו ייצוא ולא הסקעות. אני חולק על דב פלג ואומר,

כי מנגנון המחירים יכול לפעול דוקא לטווח ארוך יותר ולא כל כך לטווח קצר. לזה דרושים אמצעים אחרים. אבל הענין של חסיבות הייצוא לטווח הקצר טוביל אותי לזה שיטנה התעסקות עצומה עם מסקיעי-חוץ ומה אפשר לעשות בזה. אני מקוה שיהיה עוד מידת התעסקות עם ייצואנים. ד.א. סוקראו לייצואנים וינסו לדבר עמם. אני מקבל את זה בהחלט. לא בכל תחום הסיטות הספיריות הן גרועות. זה מקובל.

לענין הון ועבודה. דיברנו על זה אולי מעבר לפרופורציה. דיברנו על

זה, כי זאת הייתה כאילו העילה להזמנתי הנה. ייצור של מוצר מסויים - הטכנולוגיה כבר, בדרך כלל, נחונה בו. אינך יכול להחליף עבודה בהון בתהליך ייצור נתון, אלא על ידי זה שאתה עובד יותר ממסמרת וזאת. אבל ישנה תחלופה במסק שהיא לאו דוקא באותו תהליך ייצור, אלא כשהבחירה שלך מבחינת הרכב הייצור יכולה להעדיף ענפים שהם עתירי-הון או עתירי-עבודה. לטווח הארוך זה יכול להשפיע. אני טחכוון לומר בזה שהצורה של עידוד הסקעות - לפחות, לדעתי - מעודדת יותר מדי ייצור שמשתמש הרבה בהון ומעט בעבודה. אם תיקח את התעסיה האלקטרונית, למשל, או אפילו של מוצרי מחכת - היא איננה תעסיה עתירת-הון ביותר. תעסיה אלקטרונית היא תעסיה עתירת-עבודה, עבודה מקצועית ברובה. הוא תחילת תעסיה אשר משתמשת במחוקר מדעי. זאת גם כן לא תעסיה שהיא פיזית עתירת הון. מקימים מפעל עצום של פטרוכימיה ב-700 מיליון דולר. זה מפעל שהוא עתיר-הון ביותר. אינני גורס, אם ההחלטה להקים הייתה באמת נכונה מנקודת-הראות של המסק. דברים אלה אינם פועלים דוקא בתהליך ייצור מסויים, שבו אתה יכול להחליף הון בעבודה.

אשר לצימצום של ייבוא מוצרי צריכה, יש להבחין בין יבוא מוצרי

צריכה לבין יבוא גלם לייצור מוצרי צריכה. לדוגמא: היבוא של נעלים איטלקיות, מכונות כביסה וכדומה, מסתכם לא בסכומים גדולים של דולרים. אינני אומר שלא צריך לצמצם, כי יש לזה מסמעות חברתיות חשובות, אבל מבחינת חיסכון בדולרים - זה איננו המקור הגדול של חיסכון. מה שנכון הוא - שאתה יכול לחסוך בחומר גלם שמשתמשים בו למוצרי-צריכה.

ישנה עדיין בעיה, שדב פלג הזכיר אותה ואני מסכים עמו לגביה:

אצל מי יורדת הצריכה? זה נושא לדיון בפני עצמו. יש הרבה מה לעשות בתחום הזה. כל הנושא הזה של חלוקת הנטל קטור בך, ואין אני מזלזל בו. אבל מכיוון שלא דיברנו עליו הרבה - לא ארחיב עליו את הדיבור.

ישנה עוד נקודה אחת - מחיר ההלואה. לקבל דולר נוסף של הלואה -

זה לכאורה מה שעולה לך הריבית בחו"ל. אם בשוליים - אחת מסלם 9%-10% ואילו באסראי ספקים - הרבה יותר. אז זה עולה לך. לכאורה כדאי לך לקחת הלואה בחו"ל בכל זמן שתחזור-ההון הוא גבוה יותר. כאשר זה מגיע ל-10% - יש לי ספק אם זה מתאים לכל התעשיות.

אנחנו נמצאים היום במצב כזה, שאילו גם אפשר היה לקבל הלואות נוספות

- אז המחיר האמיתי של ההלואות הוא לא בריבית. המחיר העיקרי שאני רואה כיום בסיוע הוא + המחיר הפוליטי. הייתי מיעץ לממשלה הזאת או לכל ממשלה שיכולה להיות, שביעדיט של מאזן התשלומים לא תולך מעל ומעבר לסיוע האמריקני שניגע אליו לסנה הבאה, לא ללכת לגבול המקסימלי האפשרי. כי במקרה של מסבר או מסבר ציק - אז המחיר הגבוה ביותר, מעבר לאבטלה - יהיה המחיר הפוליטי. אנחנו חבים לסוף השנה הזאת

7.5 מיליארד דולר. לנפש - זה היה כבר מזמן החוב הגדול ביותר. אלה הם סכומי כסף גדולים מאוד. סיוע החוץ לנפש בישראל הוא גדול יותר מאשר ההכנסה הלאומית לנפש של רוב הארצות המתפתחות. כל הוא מחקבל בהיקף של 700 דולר לנפש. זה יותר מאשר ההכנסה הלאומית של כל ארץ מתפתחת בעולם. ברור שלא נוכל לעמוד בזה לאורך זמן, ולכן, המחיר האמיתי של הסיוע הזה הוא מעבר למחירו הכלכלי.

היתה סימטא שלישית, גם מצד משה ברכמן וגם מצד דב פלג, סימטא הקטורה באופי הטבת האמצעים. אינני רוצה להיטמע כפי שדוגל רק במנגנון המחירים. ברור שיש נוסאים ומצבים שבהם צריך להסתמך גם בשיטות אחרות. אבל, לדעתי, צריך להיזהר באנלוגיות של מחי אפטר ומחי אי-אפטר, וצריך להכיר גם בחולשות של לא-מנגנון-המחירים. החקלאות בישראל היא שוגמא יפה מאוד של טילוב שני דברים אלה. אני בספק אם אפטר להעביר אנלוגיה זאת לכלל המסק. יש לקבא בחשבון סמבצעי המדיניות הם בני אדם, ויש מערכת ביורוקרטית מסועפת, וכל מנהל מפעל במדינה במקום להתעסק במפעל שלו הוא מתעסק בטאלה "אצל מי ועל מה אני יכול לקבל?...".

אינני אומר, שצריך ללכת לקיצוניות שניה. אבל מי שמציע שימוש נרחב באמצעים אדמיניסטרטיביים, צריך לחשוב גם על המנגנון המבצע, וזה עסק לא פשוט. לכן, יש הרבה מה לומר לסובת אמצעים שהם כלליים, שמידת הדיגרסיה הנגרמת לאיש הבודד בהם היא קטנה בנתאי טחם אפקטיביים.

דוגמת המים היא, לדעתי, לא דוגמא טובה, כי בה פעלנו גם באמצעות מערכת המחירים, וגם בהקצבה כמותית. וכאשר אתה מקצב כמותית - אז המחיר לא רסום על קוב-המים, אבל אתה מתנהג כאילו הוא רסום. הסתכל על מה שקורה במוטב, שבו ישנו אפילו מסחר במיכסות-מים. יש מחיר למיכסות-מים! יש לזכור גם זאת שאם מדברים על חלוקת נטל - אז גם בהקצאות כאלו של מיכסות יש מי שמקבל את המיכסה ומי שאיננו מקבל אותה. אז לא כל כך ברור אם אתה מצליח להשיג התחלקות טחית יותר מוצדקת מבחינה חברתית מאשר על ידי מנגנון אדמיניסטרטיבי. יש הרבה דוגמאות של מיכסות: מיכסות חלב, מיכסות קרקע וכו'.

היתה פה הערה יאני מקבל אותה. אמרת שזוהי מהפכה, ואילו באקלים המדינה אין מהפכה כזאת. אני מסכים לאמירה הזאת. אני בהחלט מקבל אותה, ואני חושב שגודל הכעיה טחיתב דרסיות של גיטה. זה מקובל עלי.

טחים-טלוט הערות לדברים בקשר לחוסר האפשרות להפריד בין ייצוא לבין ייצור. אני מפריד בין אלה. הרעיון של מחס הוא פונקציה של אחוז הייצוא בחפוקתו של המפעל. אבל אין לך מפעל המייצר רק לייצוא.

לענין הריבית כ"מכחיר קטלני". אילמלא זרקת לי את האתגר / לה היתה נוגע בענין זה. מה שנעשה במדיניות המוניטרית לזמן קצר - הוא טעוריה. אם הסתכלו במה שקורה בחחום האסראי כיום - תראו כי מסך שני שלישים האסראי במחק הם אסראי מכוון וטליס אחד אסראי חפטי. פעם היה האסראי החפטי רובו של האסראי ועתה הצליח האסראי המכוון להיהפך בהדרגה לאסראי מכוון בריבית נמוכה מאוד. לדעתי, אי אפשר להקצות בצורה רציונלית אסראי גם להון חוזר, כאשר מחיר האסראי הוא כל כך נמוך.

אל חטענו נגדי טריבית גבוהה מיוקרת את הוצאות הייצור וזה מעלה מחירים וזאת אינפלציה. אני פשוט אטיב לכם כנגד זה שבמצב של מחסור כדה, כאשר אין אפילו התאמה חלקית בין מחיר האסראי למחיר המתבקש - לא יכולה להיות הקצאה סבירה. האסראי המכוון נועד לא רק לייצוא. ישנם בו גם סכומים נכבדים מאוד שנועדים לצרכי הייצור לסוק המקומי. שבהם יצרנים במסק (וזה לא רק בחעטיה אלא גם בחקלאות) מקבלים, מצד אחד, אסראי מכוון זול, ומצד שני מסקיעים כספים אלה באותם ניירות-ערך

צמודים, שעליהם אתה מדבר. האיס מקבל איפוא מהקופה של הממשלה אסראי בריבית של 8% - 12% ומסקיע אותו בניירות ערך צמודים של המדינה, כשהאינפלציה מוסיפה לזה 25% - 30% בשנה והריבית היא בגובה של 4%. זאת מחנה שהמדינה נותנת אותה למי שהיא נותנת את האסראי הזה. (קריאה: צריך לתפוס את הגנבים האלה!) יחד עם תפיסת הגנבים האלה אתה צריך להביא לאיזו שהיא סימטריה נכונה יותר בשני הצדדים של התמונה.

לענין המיתון. לא טענתי לאבטלה כיעד של מדיניות. אני חושב שאחד היעדים של המדיניות הוא לשמור על תעסוקה מלאה. החסר הגדול שלי הוא שאם לא נעשה איזה דברים פרסטיים - אז היכפה עלינו אבטלה.

אחד התנאים ההכרחיים להסבה הוא שהממשלה תרסן באמצעות תקציבה. ז.א. לא לקבל עובדים נוספים, כולל לרשויות המקומיות.

תרטו לי בזה לסיים. אני מצטרף שהנני נאלץ ללכת.

היו"ר ס. יוספטל: קודם כל, אנחנו מודים לך. אני חושבת שלא גמרנו. אנחנו עוד נתייעץ ואולי עוד אתקשר אתך.

אני רוצה שבאמת נתייעץ אם יש מקום להמסך. לפי דעתי, בהחלט. ודאי שמעתם שיטנה הצעה להעלות את הריבית על האסראי המכוון ל-20%. זה מתקשר עם הדעות ששמענו. אני חושבת שיטנן עוד הרבה גאלות לשאול, וצריך לשאול אותן. אני מאיצה שנכין את השאלות שאנו רוצים להעלות לפני פרופ' ברונר, ואני אביט לו אותן, ונקבע אתו תאריך להמסך הטיחה. מי שרוצה לשאול שאלה בקשר לנושא מסויים - יעלה אותה בכמה שורות על הכתב וימסור אותה לי. אני מקוה שנוכל להמשיך בטיחה, שהיא לדעתי, חשובה מאוד, כי לפרופ' ברונר יש היום הספעה גדולה מאוד על כיוון המדיניות, והוא בהחלט מעוניין לשמוע גם אותנו.

הישיבה נסתיימה.

נוכחים : סנטה יוספטל; א. גולדברג; א. בן יעקב; ס. מצקביץ; ר. גרינקר; מ. שור;
ד. פלג; צ. מגן; בן עמי הראל; ד. רביב; י. גדיש; ד. פירון; ז. ארנון;
מ. אוזילבסקי; י. סעדי; א. יודנפרוינד; ח. פלד; י. בר לבב; י. פרי; מ. מלחי;

מוזמנים: ד. אלראי; י. לנדסמן; צבי גור אריה (מסקי יזרעאל); ישראל אפרח (מסקי הנגב);
צ. גרשוני, כ.צ. חלפון; ד. שיבא; ח. טפאר; א. זיו; י. פורת; מ. הרץ; ח. יולט;
ס. ריין.

סדר היום : (1) אישור הח' טוביה מצקביץ כפעיל המרכז החקלאי

(2) השפעת הפיחות על מחירי התוצרת החקלאית

(3) מחירי המים

(4) מחיר הכותנה

(5) הצמדת הלואות פיתוח

(6) העלאת הרביית

(7) מחיר הובלת חלב גלמי - אישור מסקנות ועדה.

סעיף א' : אישור הח' טוביה מצקביץ כפעיל המרכז החקלאי.

סנטה יוספטל : ברצוני לקדם בברכה, בסמי ובשם כל חברי המזכירות, את הח' טוביה מצקביץ, עם כניסתו לעבודה כפעיל המרכז החקלאי, במקומו של הח' א. בן יעקב. הנני מבקשת לאשר חילופין אלה.

החילופין אנשרו

סעיף ב' - השפעת הפיחות על מחירי התוצרת החקלאית.

סנטה יוספטל : המדור הכלכלי עשה חשבון של השפעת הפיחות על מחירי התוצרת החקלאית, על יסוד הנחה של התיקרות החטמל ב 25%; דטנים ב 20%; והמים ב 25%. לפי זה יוצא שליסר חלב יתיקר ב-3.74 אג', הכולל גם את ההתיקרות בהכנה התערובת. כידוע, החמרים לתערובת לא יתיקרו, אבל לא כן הכנה התערובת, כגון אריזה וכו'. ההתיקרות ביתר המוצרים מסתכמת כדלהלן :

ביצת מאכל	0.34 אג'
בשר פטימים	7.71 "
" הודיים	6.50 "
" בקר	8.70 "

לפי המקובל עלינו להתחיל את המו"מ עם משרד החקלאות לאחר פרסום מדד אוקטובר, שזה יוצא חמיד ב 15 לנובמבר. מאחר והמדובר כאן על התיקרות של פרוטות בודדות, ע"כ אני חושבת, שלא כדאי כעת "לבזבז את התחמושת" על נושא זה. יש להניח, כי אינדקס אוקטובר יבטא התיקרות נוספת וע"כ אני מציעה לא ללחוץ על הקדמת המו"מ. נחכה לפרסום המדד ובק אז נתחיל בספול בנושא.

ההצעה נתקבלה

סעיף ג' - מחירי המים.

סנטה יוספטל : כפי שציינתי לעיל, היחה הנחה של עליות מחירי המים ב 25%. אנו יודעים

עבר, שהנחה זו אינה נכונה. הועדה למחירי המים, בראשות הח' ר. אילנד, התחילה בפעולתה ולפי הזומר שקבלנו מסתמן שה"גב" להתיקרות המים יהיה 50% וממוצע ההתיקרות של המים להקלאות יהיה 36%. התיקרות זו חיכנס בתוקף רק מ 1/11/75 בגלל חלוקת העונות. הסבירו לנו, שאין טעם להעלות את המחיר באוקטובר, היות וכל החקלאים כמעט משלמים בחודש זה מחיר ב' ואין הצדקה שישלמו מחיר ב' לפי המחירים החדשים. היתה אמנם הסכמה להפעלת המחירים החדשים מ 1/11/75, אבל יוסיפו למחיר את ההפסד של חודש אוקטובר, שיחבטא באיזה שהוא פסיק. זה נראה היה לנו לסביר. טרם נגמר הדיון על המחיר הסופי, אבל אני חושבת, שהקו הזה של "גב" 50% וממוצע של 36% הינה כבר עובדה, המבוססת על כך שכל ההתיקרות תיפול על החקלאים ללא צורך בתוספת סובסידיה למים. בכל אופן, אנו נדווח לכם פרטים נוספים חוץ מהלך דיוני הועדה.

פ. טור : אנו מזמנים את פורום המים לישיבה דחופה לפני מועד ישיבת הועדה למחירי מים, ובה נמסור לחברים נתונים יותר מפורטים.

טעף ד' - מחיר הכותנה.

פנטה יוספטל : כפי שידוע לכם מחוך העתונות, אנו עדיין רחוקים מאיזה שהוא הסכם על מחיר הכותנה. ישנו פער גדול בין מה שהחקלאים חושבים למינימום הכרחי, לבין מה שהמסויות מוכנות לשלם.

פ. טור : היות ובעתונות ישנם פרטומים המנסים לקומם את פועלי המסויות בעיירות הפיתוח נגד ההתייבבות, יש צורך שהמרכז החקלאי יפרסם קומפליקט בנושא זה.

פנטה יוספטל : חשבתי על זה, אבל הינת ומועצת הכותנה פרסמה לפני יומיים ^{קומפליקט} בדיוק באותו נוסח שהינו צריכים להוציא אותו נראה לי, שיש להסתפק בזה. (פ. טור: המרכז החקלאי צריך לפרסם קומפליקט משלו, ללא קשר עם הפרסום של מועצת הכותנה). אם אתם חושבים שזה נחוץ, נעשה זאת.

בן עמי הראל : הנושא קטור במדיניות יבוא ויצוא ולדעתי, אין לפרסם ^{קומפליקט} כזה לפני שמתקיים דיון על כך במסגרת המזכירות.

פנטה יוספטל : חברינו במועצת הכותנה נקטו בעמדה, אחרי התייעצות במרכז החקלאי, כי המסויות יכולות לקבל כותנה במחיר של 10 ל"י הק"ג, למרות שהמחיר הבינלאומי הוא - 11 ל"י. היות והן מתכוונות לקנות 20 אלף טון כותנה, הרי זאת היא הנחה של 20 מליון ל"י בערך. אני חושבת, שהחקלאים הראו בזה מחווה די מכובד כלפי התעשייה המקומית. המסויות הודיעו לטר המס' והתעשייה וגם למועצת הכותנה שהן לא יכולות לשלם יותר מ-7,5 ל"י הק"ג, שזהו המחיר דאשתקד. אם יחילבו אותן לשלם יותר מ 7,5 ל"י, אזי יאלצו לסגור את המפעלים ולפטר את הפועלים וכמובן, כל ההאשמה תיפול על החקלאים.

הפער בין הצדדים הינו, בסלב זה, גדול מאוד. אני לא אגיד שאין מקום לפשרה, אבל ברור, שכל עוד קימת עמדה כזו של המסויות אין מקום למו"מ. לא מחקבל על הדעת, שהמסויות יודיעו שהן יכולות לשלם רק את המחיר שהן שלמו לפני שנה, כאשר בספטמבר שלמו כבר 9 ל"י, בגלל הוצאות אחסון, רביית וכו'. מי יכול להאמין שהן לא יכולות לשלם יותר מ 7,5 ל"י! אני יודעת שמצבם הוא קשה, היות ויש להן מלאי גדול של סחורות, שלא ניתן למכור אותו, בגלל המסבר הכלכלי בעולם. אבל מצד שני, ידוע שהמסויות המקומיות הן בדרגת יעילות נמוכה מאוד. לפי מחקר שנעשה ע"פ מסדר המס' והתעשייה מתברר, שהמסויות נמצאות בתחתית הסולם של יעילות בהסוואה לארצות אירופה. הציוד מנוצל רק ב-40% והסקעה בעבודה היא גבוהה יותר בכמה אחוזים. מצבם הוא, איפוא, קשה, אבל זה לא נובע ממחיר הכותנה.

הח' מ. שור הציע שנפרטס ^{קומניקס} מסעם המרכז החקלאי. עלינו להחליט אם לעשות את זה, או לא. אם נחליט בחיוב אני מבינה שעלינו להדגיש, כי החקלאים מוכנים לבוא לקראת המטויות עד גבול סביר, אבל הם לא מוכנים להיכנע להסתה האומרת, שבגללנו יצטרכו לסגור את המטויות. יכול להיות שיצטרכו לסגור את המטויות גם אם ישלמו רק 7,5 ל"י מפני שלא יכולים למכור את הסחורה.

בן עמי הראל : אני מבין לפי זה, שהמדיניות לעתיד תהיה מבוססת על המחיר הבינלאומי?

סנטה יוספטל : זה מה ש. מגדלי הכותנה מציעים.

מ. שור : ישנן ארצות מסוימות המצויות במצב קשה, ואכן הן מוצאות תמיד את האסם והוא היהודי! המטויות הולכות גם בדרך זו. הן נמצאות אמנם במצב קשה, אבל הן נוקטות באמצעים מאוד לא סימפטיים. הן מאימות בהסתה המפעלים ומסיתים את הפועלים נגד החקלאים וזאת, על מנת ללחוץ על הממשלה. ע"כ חשוב שנגיב על כך.

מגדלי הכותנה טוענים שהם מוכנים לקבל את המחיר הבינלאומי, שהוא עתה יותר נמוך, ולתת הנחה גדולה, שהיא כמעט בלתי סבירה, למטויות המקומיות. האחרונות לא מוכנות לקבל זאת, מפני שזה לא בדיוק הדבר שמעניין אותם.

אין להחלים מזה, שאם חולצה עולה 90 ל"י, הרי בחוץ זה יש כותנה בערך של

2-3 ל"י ולא יותר.

שלושת הדברים האלה, מחייבים את המרכז החקלאי להגיד לצבור בארץ, שהמטויות לא יכולות להשיג על חשבון החקלאים את המטרות שלהן.

בן עמי הראל : אני סייך לאלה החושבים, שאין לנהל מדיניות לפי מצבי רוח. ע"כ שאלתי מה שאלתי קודם, היות ורציתי לדעת, אם זאת הצעה של רגע, או זאת היא מדיניות לטוח ארוך. אני מסופק אם התבססות על המחיר הבינלאומי הינה מדיניות נבונה כלפי החקלאי עצמו. המחיר הבינלאומי עשוי להשתנות לרעה מאז הוא יצא מופסד.

מ. שור : גם אם תחשב את התיקרות התשומות שהגיעה, לפי נתוני משרד החקלאות ל 64,4%, הרי על בסיס של המחיר שאותה שהיה 7,5 ל"י, מגיע לנו גם כן 10,5 ל"י.

סנטה יוספטל : נכון. ובכל זאת אנו מוכנים לספק את הכותנה ב 10 ל"י ויתכן אפילו, בפחות מזה. אבל המרחק בין הצדדים הוא גדול מדי, שאפשר יהיה לנהל מו"מ. בכל אופן, אני מבינה שיטנה הסכמה על פרסום ^{הקומניקס}. אני מקבלת על עצמי לנטח אותו לפי רוח הדברים שהוסמעו כאן.

ההצעה נחקבלה

להלן נוסח הקומניקס שפורסם :

המרכז החקלאי מביע מורת-רוח על מסע ההסתה שמנהלים בעלי המטויות נגד מגדלי הכותנה. כידוע, טוענים בעלי המטויות אינם מסוגלים לשלם יותר מ- 7.5 ל"י בעד ק"ג כותנה, והם נאלצים לסגור את מפעליהם בגלל חביעת מגדלי הכותנה להעלות את המחיר.

טענה זו של בעלי המטויות מופרכת ביסודה, שכן בחודש ספטמבר שילמו המטויות

9 ל"י לק"ג כותנה על-פי ההסכם דאשחקד, שקבע באוקטובר 1974 מחיר של 7.50 ל"י, בתוספת כל הוצאות האיחסון והמימון, שהעלו את המחיר לכמעט 9 ל"י לק"ג. עובדה היא שמאז שקבע לפני שנה המחיר ל- 7.5 ל"י עלו מחירי התשומות החקלאיות של מים, חמרי הדברה וזבלים ב-64%.

סיבת המשבר במסויות אינו במחיר הכותנה הגלמית, אלא בחוסר

היעילות של המפעלים, שהציוד בהם מיושן וניצולו נמוך.

אף-על-פי שמחיר הכותנה בשוק הבין-לאומי הוא 11.5 ל"י הק"ג, הציעה

מועצה הכותנה למכור כותנה למסויות המקומיות במחיר של 10 ל"י. פירוש הדבר, שמגדלי הכותנה

יסבסדו ב-26 מיליון ל"י את המסויות הצורכות כ-20,000 טונות כותנה בשנה.

המועצה גם הציעה לספק כותנה למסויות כחשבון פתוח עוד לפני גמר המו"מ

על המחיר, כדי לא לסכן את העבודה התקינה במפעלים.

בתגובה על הצעות נדיבות אלה מסיתים בעלי המסויות את פועליהם נגד

החקלאים ומאיימים בפיטורים המוניים, כדי להפעיל לחץ בלתי הוגן על המגדלים.

המרכז החקלאי דוחה בטאט-נפש חכמים שקוף זה וקורא לפועלי המסויות

לסיתוף פעולה עם החקלאים נגד בעלי המסויות, כדי להבטיח חמורה הוגנת לעבודת החקלאים ולפועלי

התעשייה גם יחד.

סעיף ה' - הצמדת הלואות פיתוח.

סנסה יוספטל : נמסר לנו ממשרד החקלאות שמחכוננים לעורר מחדש את בעית הצמדת

הלואות פיתוח. לפני מספר חדשים פורסם גם טרוצים להצמיד את ההלוואות הניתנות לחקלאות ולתעשייה

באזור ג' (מרכז הארץ), במידה וההתייקרות תעלה מעל 20%. הנושא נדון בממשלה וישנה החלטה ללכת

לזה. נאמר לשר החקלאות שהוא יגיש רשימה של ישובים שלא צריכים לשאת בגזירה זו. הכוונה, לישובים

צעירים, מסקי ביסוס וכו'. שר החקלאות מינה ועדה בחוץ המשרד ונתבקשו לסגר אליה יועצאם מטעמנו.

לא עשינו זאת והועדה גם לא פעילה עדיין, היות ואף אחד אינו מתלהב לגשת לנושא.

חשבתי לנכון להביא בפניכם את העניין, באשר נצטרך לקיים דיון על כך.

אני מציעה שלא נדון בזה הערב, בגלל עומס סדר היום, אלא בישיבה הבאה. (י. סעדי: עלול להיות

מאוחר). שר החקלאות נוסע בשבוע הבא לחו"ל וע"כ אני חושבת שלא נאחר את הרכבת.

סוכס: להעלות את הנושא בישיבה הקרובה כל

מזכירות המחלקה להתייבות.

סעיף ו' - העלאת הרבית.

סנסה יוספטל : הזמנתי לנושא זה את פעילי הקרנות וארגוני הקניות וכן את הח' י. לוינסון.

האחרון הופיע, כפי שראיתם, אבל התנצל על זה שהוא מוכרח ללכת, היות והוא צריך לקבל את פניו של

שר בריטי. אני מציעה שנקיים בכל זאת את הדיון, אחרת הוא יאבד מן האקטואליות שלו.

ב.צ. חלטון : אני מניח, שאין ויכוח ביננו שיש להתנגד להעלאת הרבית. ע"כ אני מציע לדחות

את הדיון ולקיימו בשבוע הבא, בהסתתפו הח' י. לוינסון.

סנסה יוספטל : הח' י. לוינסון אמר לי אמנם, שהוא היה רוצה מאוד להסתחף בדיון זה, מפני שהוא היה יכול להסביר לנו כמה דברים שאנו לא יודעים עליהם. מאחר ואין בסחון שהוא כן יוכל להסתחף בשבוע הבא, אני מציע לקיים את הדיון. במידה ויתברר שיהיה צורך אח"כ לקיים אתו דין ודברים, נמצא את הדרך לכך.

אחרי העלאת הרבייה ב 3% ע"י כל הבנקים, פנו אלי ב"כ הקרנות, ארגוני קניות והתנועות שיש צורך לקיים דיון זה. או"ה על האמת, לא שטתי לכך, היות והיה לי הרושם ש"בוכים על חלב שנשפך". אבל מאחר וישנה הרגשה אצל חבריט שצריך לדון, אז זמנתי ישיבה זו. בינתיים בקשתי מהמדור הכלכלי להכין חומר והוא הועבר לכל החברות. לפי החומר הזה, ניתן האסראי לחקלאות ב- 3 צורות - אסראי מכוון; הלואות מפקדונות מאסראים (קרנות מסוחפות) ואסראי בנקאי. בטלב זה, לא הועלתה הרבייה מאסראי מכוון. הרבייה של הקרנות המסוחפות התיקרה, במידה והבנקים יקרו את חלקם. לא כל הבנקים עשו זאת. סביר להניח שכולם יעלו במסך הזמן על עגלה זו. בהנחה שכספי הבנקים יעלו ב 3%, זה יטיל, לפי נתוני בנק ישראל, עומט על החקלאות בסדר גודל של 24 מליון ל"י. אם כל האסראי יתיקרו, פרט לאסראי מכוון, זה יהווה עומט של 45 מליון ל"י. במידה והבנקים ייקרו את חלקם באסראי מכוון, אזי זה יוסיף עוד כמה מליוני לירות.

העלאת הקימת מטחמת אמנם בסכום נכבד של 24 מליון ל"י, אבל היא מהווה חלק צנוע מן המחזור החקלאי. ערך התפוקה החקלאית בתשל"ה נאמד ב 8.4 מליארד ל"י ויקור הרבייה לא חספיע בהרכה על הוצאות היצור. הוא יספיע, כמובן, על מגזרי מסך אחרים הסובלים ממחסור בהון חוזר ובעיקר על המגזר המסחרי. עם זאת, יתכן שיש ערך פרופילקטי לדיון זה, ע"מ למנוע יקור האסראי המכוון וההלואות הניתנות ע"י הקרנות המסוחפות.

צ. גרשוני : אני מצטער שחברי הכנסת הנוספים שהוזמנו לישיבה זו לא הופיעו וגם

על זה שהח' י. לוינסון לא יסתחף בדיון זה.

לדעתי, הטלה היא מאוד אקטואלית. יש מיסהו הסוען להעלאת הרבייה בכל

מגזרי האסראי, כולל האסראי המכוון. ההצעה הופיעה מעל דפי העתונות וכן בועדת הכספים וחדורי

בשמה, הוא אדם, שצריך בהחלט להתיחס אליו בכבוד, גם כאשר מתנגדיט לה. מדובר על נגיד בנק

ישראל אשר פקסם ב 8/9/75 מאמר בעתון "דבר" בשם "הרחבת האסראי והסלכותיו". מאמר הבא להגיד

שצריך להעלות את הרבייה. אני אוהב לשים לב לדברים שאומר ד. הורביץ ובעיקר, כאשר אני מתנגד

להם מבחינת טולחי.

למה הוא צודק בחלקו ? - הוא צודק בזה שקשה לקיים הפרטיות כזאת

בין הרבית המכוונת לבין הרבית החפשית. ישנם כספים הניתנים ברבית מוזלת הבורחים לשוק החפשי. אני בסוף החקלאים לא עושים זאת וד. הורביץ טוען ובצדק, שלא ניתן להילחם נגד זה באמצעים אדמיניסטרטיביים כאשר קיים הפרט כזה ברבית. ואז הוא בא ומוסיף טאם מגיעה סובסידיה לענפי היצור, אז צריך לתת להם אותה שלא דרך הרבית. עד כאן הוא צודק. אבל הוא אינו צודק בזה שלא נלחם על זה שיחננו את זה בצורה אחרת. אני אמרתי לו, שהוא הולך בקו ישר ובנקודה מסוימת עושה תפנית וממשיך הלאה. הבעיה היא, איפוא, שאתה ב"פנייה" אומר שמגיע לנו, אבל מסתפק בזה ובטופו של דבר, זה מגדיל לנו את הוצאות היצור לא ב 45 מליון ל"י, אלא הרבה יותר מזה.

לגיטה זו של ד. הורביץ ישנם הרבה שותפים. עלי לציין, שלא כל חברי

חנועת העבודה תומכים בנו. ישנם אפילו חברים שהיו בעקיפין נציגים שלנו בחקלאות ובתעסיה והם הולכים בדרך הכלכלית הטהורה. מצבנו מבחינה זו קשה ואני חושב שזה לא צודק. כידוע, אנו מתנגדים להגדלת נפח הסובסידיות. אבל כאשר דנים על מחירים ואנו מביעים את דעתנו, אזי צועקים בקריאות ביניים - הרי אתם מתנגדים להגדלת הסובסידיות, אז למה אתם בעד העלאת הסובסידיות לחקלאים ?! בטח שאנו בעד העלאת הסובסידיות לחקלאות, מפני שלא נותנים לנו להעלות את המחירים. נסכים לאי הגדלת הסובסידיה בפידה ותהיה זחילה של מחירי התוצרת החקלאית.

אני מציע, איפוא, שהמרכז החקלאי יפגש בהקדם עם כל הנוגעים בדבר -

ד. הורביץ; נגיד בנק ישראל; נגיד הבנקים; סר האוצר וכו' - ולהסביר להם קידם כל את עמדתנו. אני נפגשתי איתם ולפני דעתי, ישנה אי הבנה גדולה כלפי ענינו. אני מציע להיפגש גם עם ועדת הכספים של הכנסת, המקבל "זריקות" בכוון אחר ומתקבל רושם לא נכון שאנו מציגים "ק עמדה אינטרסנטית". כן יש להיפגש עם כלי התקשורת ע"מ לעשות פעולה הסברה מקיפה, וכן עם גרמים תעסיתיים, שהעניין הזה נוגע להם לא פחות מאשר לנו. אני חושב, שגישה מסדר המס' והתעסיה בענין זה היתה נכונה יותר מאשר אלה שמציגים אותנו.

בסיכום דברי, אני רוצה להגיד שלא יהיו ערך לפעולה שלנו אם היא לא

תיעשה במשותף ע"י 3 הגורמים - המרכז החקלאי; משרד החקלאות וחברינו בכנסת. המרכז החקלאי לא יכול לפעול לבדו, כאשר הוא לא ינקוט מעשים דוגמה אלה הנעשים באסדרה. חברינו בכנסת לא יכול להיות פור מייצג ללא גיבוי החקלאים. הני הגורמים האלה לא יכולים לפעול מבלי שמשרד החקלאות ילך איתם ביחד, מפני שהוא מנהל גם ע"י החברים שלנו. אנו יכולים להשיג דברים אם החברים שלנו יהיו מאוחדים. אני מסתפק ברמז זה, מפני שיש לי מה להגיד למשרד החקלאות, אבל לא אעשה זאת כאשר אני לא רגיל לבקר מישהו שלא בנוכחותו.

ח. יולט : חבל שהח' י. לוינסון לא נשתתף בדיון זה, מפני שיש לי מה להגיד לו

בנושא זה. הוא היה בן ברית נאמן במאבקים שלנו הקטנים בבעיות המימון. יש לי רושם שהוא נסחב בנושא הרבית בזרם הדוגל בקונצפציה האומרת, שאם תיפגע הרחיות של הבנקים לא יהיו השקעות. אני מסוכנע, שלו היה עומד בתוקף, לא היו מעלים את הרבית בכלל.

הח"ח צ. גרסוני וסנה יוספטל ציינו - וגם שמענו את זה מהנהלת בנק

ישראל - שיטנה מדיניות, האומרת שהרבית צריכה להיות ריאלית. מאחר והממשלה מבטיחה הצמדת ערך לכספים שהיא מגייסת מן הצבור, אזי היא זכאית לדריש, שהרבית עבור הלואות שהיא נותנת תהיה גם כן צמודה וזה האידיאל שאליו צריך להגיע. אני בטוח כי זה יביא לכך וזאת במוקדם ולא במאוחר, שילכו באותו כוון בקרב לאשראי המכוון והלואות הניתוח. זה יפגע, לדעתי, בדבר היסודי ביותר - ביצור של ידינת ישראל! זה יפגע ביצור החקלאי והתעסיתי כאחד ולא חשוב כרגע, אם מדובר על קיבוץ, או מוסב, או על

ברצוני לקרוא בפניכם קטע מן המאמר הזה. אחרי שהוא מסביר,

שהוא היה זה שגרם לכך, שיהיה בכלל אסראי מכוון מפני ואני מצטט: "טהיחה טכנה שהסקטור העיקרי שיסגור בארץ - היצרנים לכל סוגיו - לא יהיה אסראי בכלל, אם לא יהיה אסראי מכוון"... והוא ממשיך הלאה ואני מצטט: "אבל לא היתה כוונה, שהרבית תהיה בהפרש כזה גדול מן הרבית שהיא נתונה בשוק הכספים הרגיל". והוא מגיע למסקנה, שהכותרת שלה היא: "זהירות בהרחבת האסראי המכוון", והוא כותב: "בזמן הנהגתו של האסראי המכוון, לא היתה כל כוונה להסתמך בו באמצעי לטובסידיה, אלא רק כמכשיר לטריון והבטחת נפח אסראי מספיק לענפים חיוניים בתנאים הקיימים. כיום הוא הפך למקור של טובסידיות ועלה בד בבד עם האינפלציה אם יש צורך לתת טובסידיה לענפים קיימים מסוימים, אין להתנגד לאמצעי זה של מדיניות כלכלית וכו'... אבל לא ברבית!... ולא מעל וזעבר להפרשים ברבית בין האסראי המכוון והאסראי החפטי". ז.א. שהח' ד. הורביץ הינו בדעה, שיש להעלות לא רק את הרבית לאסראי מכוון, אלא יש להעלותה קרוב לרבית של האסראי החפטי.

אני יכול למסור לכם, חכמה חברי כנסת חקלאיים התנגדו מן הרגע הראשון להחלטה של העלאת הרבית ב 3%. נקטנו צעמדה זו, מבלי להתייעץ עם המרכז החקלאי ועם סר החקלאות. אני רוצה להגיד לכם, טאולי ראיתי אז את הענין בדיוק, כפי שראתה אותו הח' סנטה יוספטל. אבל זה, שהיא ממשיכה לחשוב ככה זה, לפי דעתי, לא טוב. אז לא ראינו בהעלאת זו של 3% כ"אסון", באשר היא עדיין רחוקה מהרבית של השוק החפטי. אבל היה ברור לנו, שהיא סומנת בחובה העלאת נוספות ובעיקר חססנו שזה יחול גם על האסראי המכוון. לפי ההערכה של ח. פלד לגבי תשל"ו, בחזור חלקו של האסראי המכוון להיקפו בשנים 1971 - 1973 ויגיע עד 50% בקרוב מס"ה ההון החוזר. איני יודע על סמך מה הוא מבסס הערה זו. (ח. פלד: זאת היא תחזית!) בינתיים אני רואה שחלה עליה באחוז האסראי מכל הסוגים - וזה מה שמטריד את קברניטי המדינה והכספים ובצדק - ואילו האחוז של האסראי המכוון לחקלאות דווקא ירד. בינתיים מדברים על הורדת האסראי ועל העלאת הרבית וספק, איפוא, אם התחזית של ח. פלד תתאמת.

אני מוכרח להגיד לכם, שאני אוהב להתווכח עם אנשים בעלי רמה אינטלקטואלית כמו ד. הורביץ. משמעות הופעתו בפני הצד הכלכלה של המערך היא ברורה. אבל קשה לפעול עם אנשים - ומדובר על דרג סבירו המפתח - הסוענים, אל תדאגו, לא נעלה את הרבית מאסראי המכוון! אולם אין לי ספק, שהם יהיו הראשונים אשר יגידו - הרי אתם רואים סד. הורביץ הציג את הענין באנדרה כל כך הגיונית ומכובדת, (סנטה יוספטל: ד. הורביץ תבע בועדה הכלכלית של המערך לא להוסיף טובסידיות האם אסור לו להביע את דעתו?) אני לא רק שלא אמרתי זאת, אלא חושב שהוא צודק בחלקו. מה שגוי רוצה להדגיש, שהוא לא הצליח מפני שהיה גורם שהתנגד לזה ואמר מפורשות שזה לא יהיה. גם פה הוא עשוי לא להצליח, אם תיעשה פעולה נבדית על ידינו.

תעשין פרטי. לפי הנתונים, ישנה כבר השנה ירידה בחוצר הלאומי ונראה לי, שהמדינה הולכת לליגליזציה של הורדה נוספת של החוצר הלאומי. אני חושב, שזאת אינה דרך נכונה. יש להפנות את כל המסוביט להגברת היצור ובעיקר ליצור לפס יצוא וליצור של תחליפי יבוא.

הדיון על הרביית הוא, איפוא, משמעותי ביותר, באשר יש קשר בינה לבין בעיה ההצמדה, הנושא מחייב פעולה מהירה ואני מקבל את ההצעות האופרטיביות של הח"צ. גרסוני, הכוללות גם תיאום בין 3 הגורמים. אולם אין להתעלם גם מן הגורם הרביעי, שהינו בעל עצמה כלכלית, גדולה והוא - בנק הפועלים. הוא חייב להיות בן ברית שלנו לכל דבר.

אנו יודעים שישנה בריחה של הון ממטרות יצור לצורך ספקולציה. שנית, התעסיה הפרטית באזור המרכז - וייתכן שהוא אינו הגורם היחיד - נרתעת כיום מן השקעות וברור לי, שאחת הסיבות לכך היא הסכנה של הצמדת הלואות פיתוח. אם אנו רוצים לסמור על זה שהמדינה שלנו תהיה מדינת יצור, אנו צריכים לתבוע בכל לשון את ביטול ההעלאה האחרונה של הרביית ולסמור על הקו הקים לגבי האסראי המכוון והלואות צמודות.

ז. ארנון : נדמה לי, שהויכוח דהיום הוא מוקדם מדי, או מאוחר מדי. כדי להשפיע על ההחלטה שתקבלה כבר, הרי אני חושב שאחרנו את הרכבת. לעומת זאת, אנו עומדים בראשית הויכוח על האסראי המכוון והלואות צמודות.

רק עכשיו גמרנו סקר על סכום האסראי הדרוש בתשל"ה בכל ענפי המסך החקלאי עבור החוצרת המטווקת בשוק המקומי. לפי זה יוצא, שאנו זקוקים למליד ורבע לירות אסראי עבור ערך תפוקה של 7,4 מליד לירות, פרט להדרים. אני מוציא ענף זה, באשר הסוני במועדי השיווק עשוי לסבס את החמונה. האסראי המכוון מספק כיום מעל 50% מס"ה ההון החוזר. בזמנים הכי טובים הוא הגיע בעבר ל 30%.

לפי החישוב שערכנו נהיה זקוקים בשנה הבאה לאסראי של 24% מס"ה ערך התפוקה החקלאית. כל האסראי בא מ 3 מקורות - האסראי הבנקאי; אסראי מכוון והון עצמי. אני לא מטלים כל כך עס ההתיקרות של האסראי הבנקאי, כפי שזה קיים בפועל. הוא צריך להתיקר בגלל גידול הנפח וההתיקרויות אבל לא בגובה הקיים כיום. בנוסף לאסראי הבנקאי נהיה זקוקים בשנה הבאה לאסראי הרבה יותר גידול למימון המלאי. בגלל מדיניות הממשלה קשה יותר עתה להשיג אסראי ספקים, ואיני חושב שחלק זה יגדל. ע"כ צריך להיערך **כך**, שכל תוספת אסראי תתקבל בעיקר ע"י הגדלת האסראי המכוון, ואילו את החסר צריך לקבל בתנאי מימון זולים יותר, מכפי שניתן להשיגו בשוק החפשי.

היתה צריכה להחקיים פגישה של נגיד בנק ישראל עם שר החקלאות ובמקום זה הוגש חומר למשרד החקלאות, בו נאמר כי בשנה הקודמת עלה היקף האסראי המכוון ב 80 וכמה אחוזים.... המסקים והמטרות החקלאים הודקקו במידה מועטה לאסראי מסחרי. הוץ מזה נאמר, כי הופיע גורם חדש - פקדונות מאושרים - אשר קשה לסווגם אם הם נותנים אסראי להון חוזר, או להשקעות. בכל אופן, ישנו גידול ניכר באסראי.

נדמה לי, איפוא, שאנו צריכים קודם כל להגיע לעמדה מוסכמת עם משרד החקלאות על היקף הבעיה ולעבד חכנית לכיסוי צרכי המימון בתשל"ו, הדרושים לענפי המסך החקלאי ולמטרות החקלאים.

ד. פלב : אפשר להתווכח אם זה מאוחר, או לא, כאשר מדברים על ההעלאה האחרונה של הרבית, אבל אין כל ספק שהדיון הוא בעיתו, כאשר עלינו להעריך את הצפוי בכל תחומי המימון. שנית, אני לא חושב, שהבעיה היא הבנקים והרנחים שלהם, אלא היא נובעת מהמדיניות הכלכלית. הבעיה היא, שהולכת ומשתלשלת הפילוסופיה היסודית של ד. הורביץ ומ. זנבר שכל המשק מהווה יחידה אחת. לא משנה, אם מדובר על צמודים, או על תעסיה, או על חקלאות וכו', כאשר קובע, לדעתם, המחיר השולי. פ. ספיר ז"ל היה אחד הגורמים שנלחם נגד גישה כוללנית כזו ויכולנו להיעזר בו. השאלה אינה של 24 מליון ל"י ולא של אטראי כזה, או אחר, אלא מה מדובר על גישה האומרת, שאפשר לכוון את הפעילות המסוקית כאשר האמצעי היחידי הוא הכסף והמחיר שלו. זה נכון לגבי הסקטור המסחרי והפיננסי. הוא עובד עם הכסף והוא יכול כן לעבוד ולא לעבוד. מי שמחזיק צמודי ערך מחכה לשינוי הערך ועובר לסוג אחר של נייר. אצלנו מהווה הכסף אחד מגורמי היצור! לפעמים אין לנו ברירה ולשלם רבית של 40%, מפני שאחרת כל היתר יעמוד זאנו לא נוכל להתקיים. אנו לא יכולים למכור את הפרות כאשר ההון החוזר לחציר עולה לנו 40% ולקנות אותן בחזרה כאשר זה יעלה רק 20%.

לפי הערכתי, הדיון הזה הינו בעיתו, מפני שאנו עומדים בפני דבר הרבה יותר יסודי מאשר החשבון של 24, או 45 מליון ל"י. עלינו לזכור, כי ההון החוזר מהווה התקעה הקבועה **תר** בכל פעילות כלכלית. הון התקעה הוא מופחת אחרי 5 - 10 שנים בהתאם לאובייקט, וחוזר בחזרה. אבל כל עוד אנו פועלים - ואנחנו הרי לא ספקולנטים ולא רוצים לסגור את המסק - ההון החוזר ילך ויגדל. לכן אנו צריכים להבין, קום כל, מהו מימד הסכנה. אנו עלולים להגיע במהירות למצב שהיה לפני - 8-10 שנים, כאשר חלק מתוצאות הפעילות שלנו נאכל ע"י מחיר הכסף. בנתיים-סלוס האחרונות - זה לא מורגש כל כך וע"כ אנו יושבים שאננים. וזאת היא הסכנה הגדולה ביותר! כאשר הבעיה אינה מתמקדת רק ברבית, אלא גם בהצמדת הלואות פיתוח ומקורות אחרים והתשובה עליה מצד גורמים שונים היא $\neq$ הרי זאת היא סובסידיה!

אני לא יודע מדוע נבהלו כל כך מהח"י. לוינסון. לפני כמה חודשים שמעתי אותו והוא היה בהחלט בדעה דומה לסלנו. חבל שהוא אינו מתחנף אתנו בניתוח הרברים. אבל ברור לי, שהוא לא יושב בצד השני של הסולחן.

אין כל ספק שכל הסקטור היצרני נמצא בסירה אחת - החקלאות; התעסיה הקיבוצי ההסתדרותית והערתית כאחת. אני רוצה לציין עוד גורם אחד. אנו צריכים ללמוד ממה שקרה בכוחנה. אם מציגים את הענין, כפי שד. הורביץ מציג אותה - ואני אומר זאת קצת בצורה דמגוגית - שהבעיה היא של כמות הסובסידיה הנובעת מאטראי המכוון, אז כמובן כל מי שמחננד להתעשרות קלה אומר שיש לבטל סובסידיה זו, או לפחות להפחית אותה. אבל הבעיה אינה כמות הסובסידיה, אלא נפח הכסף שאנו מסוגלים לקחת במוכיל לקיים את היצור! אם הנפח יקטן, הרי יהיה פחות יצור והראשונים שיפגעו יהיו הפועלים, כאשר זה מהווה זמן למיתון. לכן אנו צריכים, לפי דעתי, להגיע למצב שגם הנציגות של הפועלים הסכירים תתמוך בנו בענין זה.

דרך אגב, אותם האנשים הסועגים להעלאת הרבית אומרים שהמסק זקוק לאבטלה מסוימת. גם ד. הורביץ, לפי המאמר שהוזכר, לא נבהל ממיתון. (פ. סור : הוא רוצה בזה!) הוא לא נבהל מזה שהחוצר לא יגדל הסנה ואילו ב"נה הבאה הוא יגדל רק באחוז אחד וכו'. התעסיה לא גדלה זה שנה וחצי ולדעתו, זה דוקא טוב למסק.

לדעתי, עלינו לחתור לכך שיהיה חיץ ברור בין אשכנזי מכוון לבין אשכנזי חופשי. הנימוק שישנו בשוליים אשכנזי מכוון הבורח לשוק החופשי, אינו עומד בפני שום בקורת. אפשר להגיד להם - תתפסו את הגנבים! אם אנו רוצים להשיג תמיכה להשקעות ולהון חוזר, אזי הדרך היחידה היא ע"י אשכנזי מכוון. הוא חייב להיות סלקטיבי לפי מסרות ועל הממשלה למנוע את בריחתו לשוק החופשי. אנו חייבים, איפוא, לראות את התמונה בכללותה והיא אינה נובעת רק להעלאת הרבייה, אלא גם לבעיית ההצמדה. עלינו להיות היוזמים לפעולה אינטנסיבית בשיתוף עם כל בני הברית הנוגעים לעניין. אני אומר במפורש, שזה נובע לא רק לחקלאות, אלא גם לתעשייה הקיבוצית וגם לתעשייה ההסתדרותית והפרטית. עלי לציין לבסוף, שמסרד המס' והתעשייה הופיע באומץ רב יותר מאשר גורמים אחרים ובצדק!

בן עמי הראל : הח' צ. גרשוני אמר, בית היתר, שיטנה בריחה רצינית של הון (צ. גרשוני: ד. הורביץ אומר שזה רציני!) לו זה לא היה רציני, לא היית מתיחס בכלל לנושא. ובהמשך דבריו אמרת, שעלינו להכין הצעה של פיקוח, ע"מ שההון המוזל ילך למסרות הרצויות שנבקעו. כולנו שייכים לסקטור מועדף מבחינת יצור וצריכה. ואנו מדברים על רמת חיים צנועה ושואלים, איפה ההון הזה?! ... מדוע הוא חסר?! ... ולמה צריך לשלם כל כך הרבה רבית?! וכו'. אולי הגיע הזמן שנעשה חשבון נפש לעצמנו ונבחון, אולי הרבייה המוזלת וההון המועדף הניח לנו מעלה את רמת החיים שלנו? - דבר שכולנו אומרים שזה לא צריך להיות! מה הח' צ. גרשוני אמר בקשר לבריחת הון מן היצור זה נכון לגבי כל הסקטורים. מספיק שקים אחוז אחד לעונה זאת ואזי זה מכה את כל ההתייחסות. ואם לא נעשה סדר זה יפגע בכולנו. לא יגידו ש 99% מן ההתייחסות הם בסדר והם מיצרים מזון בזול ושהם מספקים את כל המזון לאוכלוסייה וכו'. .. אלא יסיחו בנו את ההאשמה שלקחנו הלוואות למסרות יצור ואילו ארגון הקניות קנה מניות! זה קים גם בקיבוץ וגם במושב!

ע"כ אני אומר, שאם לא נעשה בדיקה כללית ע"מ להבטיח שהכספים הניתנים לאשכנזי מכוון, להון חוזר ולהשקעות ילכו לביצוע ממשי של קידום המסרות היצרניות, אזי אין לנו כל יסוד מוסרי להתנגד להעלאת הרבייה ולביטול המגמות של הצמדת הלוואות פיתוח.

ב.צ. חלפון : גם אני שמעתי כמו הח' צ. גרשוני, את גדולי הדור שלנו בכלכלה, ויש לציין, שהתיאוריה שלהם היא נכונה, כשלעצמה, כאשר מדברים על מסק אינפלציוני. אבל אין להם חשבה על טאלה אחת - לאן הם רוצים להוביל אותנו! בינתיים אנו מגיעים כמעט לרבייה של 40% ונגיע, בסופו של דבר, לזה שדאי יהיה לקחת את ההלוואות ולשים את הכסף בבנק. על זה אין להם חשבה.

כולנו יודעים שיטנם מליירי לירות המתגלגלים בין אנשים שונים במדינה וכל עליה בערך הרבייה רק מגדילה את עושרם של ספקולנטים אלה העוסקים בשוק ההון השחור. עכשיו מספרים לנו שהיות והאינפלציה עולה, הרי אי אפשר להחזיק את הסער הקיים של הרבייה. בד בבד עם עליית הרבייה החפסית מעלים כל הספקים ו ללא יוצא מן הכלל - ההסתדרותיים ולא ההסתדרותיים - את הרבייה עבור כוספא, טובין, זבלים וגרעינים בין אם צריך ובין אם לא צריך!

אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אלא אציין רק דוגמא אחת המוכיחה לאן כל זה מוביל. רק היום יסבתי עם ב"כ שאר יישוב בקשר להסדר חובות לארגון הקניות שלו. הישוב חייב כיום 2 מליון ל"י והארגון מחייב אותו, במקרה הכי טוב, ב 22-24 אחוז. ישוב כזה, שיש לו 40 משפחות צריך, איפוא, לשלם חצי מליון ל"י רבית לשנה, ש.ז.א. 15-20 אלף ל"י למשפחה! איך הוא יכול לעמוד בזה?! ואין יוכל הארגון לעמוד בזה?!

בזמנו נקבע שהאשטאי המכוון לגידול פסימים, הודיים, מטילות וכו' צריך להיות בממוצע 50% מן הוצאות היצור, כאשר 25% צריך להינתן ע"י האשטאי המכוון ו 25% ע"י אשטאי ספקים. זה בדוק ע"י כל הפרופסורים שלנו, כולל פרופ' ברונו, וכל מי שבדק את הנושא יאשר את הדבר. כדי להגיע לאותו מפתח, שכולם חושבים שאנו צריכים לקבל, יש צורך כיום בחצי מלירד לירות אשטאי מכוון רק לחקלאות.

לפני 3-4 חדשים נדון הנושא של הרבייה בועדת הכלכלה של הכנסת והוצע לא להתערב בנעשה בטוק ההון החפשי, אלא לתבוע שהמימון הנדרש לקיום מסקי יצרני ינתן ע"י הטוק המאורגן. אשטאי זה לא חייב להיות צמוד לאינפלציה ולתנודות החריפות בערך הרבייה הנקבעת ע"י הבנקים בטוק החפשי. בהזדמנות זו עלי לציין, שחשוב היה מאוד שח" י. לוינסון יסתחף עמנו בדיון זה. בנה"פ הוא בין הבנקים המובילים כיום במסק ואני חושש מאוד שהוא גם כן בין המובילים להעלאת שער הרבייה.

בסיכום עלי להגיד, שיטנן סמועות העומדים עוד פעם להעלות את הרבייה. ע"כ אנו צריכים לתבוע בחוקף את הקפאת הרבייה לחלק היצרני של המסק. במידה ומעלים את הרבייה, חייבים להגדיל את נפח האשטאי המכוון, כדי למנוע פגיעה ביצור החקלאי והתעשייתי כאחד.

ד. אלראי : היסיבה דהיום הינה חשובה, באשר לו לא היו מקימים אותה, היינו עומדים בפני הפתעות נוספות לצו של ההעלאה האחרונה של הרבייה ב 3%. כפי שנאמר כאן, קימת גישה האומרת, שהרבייה של האשטאי המכוון לא יכולה להיות רחוקה בהרבה מן הרבייה של הטוק החפשי. לפי האינפורמציה שיש בידי, זה הולך לקראת זה ואני חושש שהם יתקרבו לדרגה הגבוהה ביותר. נשאלת, איפוא, השאלה - היכן פה החסכון הכלכלי - יצרני, לפחות, של הסקטור החקלאי? החקלאות מקימה את עצמה בצורה טבירה ואני חושב, שהיא לא צריכה להיות מכחיר לכל מיני מנופילציות, המתהוות בטוק הכספים החפשי. יש, איפוא, להתור להינתקות של האשטאי היצרני מן התנודות של הטוק החפשי. אני חושב, שיש צורך להפעיל את כל הגורמים, כפי שהוצע כאן, לסם השגת מטרה זו ובסופו של דבר, תודה המדינה עבור זה שמצאנו את הדרך הנכונה והמתאימה לא רק עבורנו, אלא גם עבור כל המגזרים היצרניים.

באשר להפרה שהוסמעה כאן לגבי ארגוני הקניות, אני חושב, שאנו כן מראים סימנים של התנגדות אקטיבית לתהליך הרגיל, אשר אנו פוגשים בזמן האחרון בטוק הכספים. אני חושב שאנו החלק הפחות נכבד ופחות הולך בחלם, הן ביחסים עם הבנקים והן ביחס לגובה הרבייה והן ביחס לאשטאי ספקים.

סנטה יוסטפלט : אני רוצה להגיד כמה מהפסים לעצם הויכוח, שאולי יראו גם כאפיקורסים, לפני שאנסה לסכם את הדיון.

לפי ממצאי 3 הבנקים הגדולים מתברר, שהמסקים נצלו בהנה האחרונה את הדביטורי שלהם רק באופן חלקי (קריאת ביניים: מקובל שמנצלים רק 70% מהדיביטורי!) (בן עמי הראל: אני מכיר מסקים הלוקחים פי שניים מזה!) אני הקטבתי לכם בסבלנות ואבקע, איפוא, לתת לי להמשיך לדבר ללא הפרעות. עובדה היא, שאנו לא נצלנו את כל האשטאי שהועמד לרשותנו ועם זאת, הגדלנו את היצור הרבה יותר מאשר כל סקטור אחר בארץ! הגדלנו את היצור המיזי ב 12% - וזה אינו היטב מבוטל - מבלי לנצל את כל מקורות האשטאי שעמדו לרשותנו. אני חושבת, ששוב מאוד שלא נצלנו את האשטאי היקר במלואו, אבל כנראה זה גם לא היה נחוץ. לו היינו חנוקים ולולא יכולנו לקיים את היצור, היינו כן לוקחים! לכן הזעקה הבלתי מרוסנת, שזהו גורם היצור המוגבל ביותר, אינה מתקבלת על הדעת. אם אנו רוצים להשיב איזה שהוא דבר, אין אנו צריכים להשתמש בנימוקים, שאפשר מיד לסתור אותם.

אני רוצה להזכיר לעצמנו, מה קרה בזמן שקבלנו את התוספת האחרונה של אסראי מכוון. (ד. שיבא: מותר לשאול שאלה?) כן. (ד. שיבא: כדי שתוכלי לבסס את טענתך, אולי תוכלי להגיד לנו מה היה גודל האסראי הדביטורי ומהו האחוז שלא נוצל?) אני לא יכולה להגיד לך, לפי הזכרון, את המספרים המדויקים. אני חושבת, שתוכל לקבל אותם מהח"ח. פלד וז. ארנון.

כאשר קבלנו לאחרונה את התוספת של אסראי מכוון, העמידו אותנו בפני ברירה. אמרו לנו שאתם רוצים תוספת אסראי, אזי צריך להעלות את הרביית של האסראי המכוון, היות והוא מורכב לא רק מכסף ממסלתי, אלא גם מכסף בנקאי. כולנו היינו בדעה, שכדאי לנו לקבל יותר אסראי מכוון ולשלם רבית של 15% (במקום 12%), במקום להשיג את האסראי הנוסף הזה ב 20 וכמה אחוזים. אני לא רוצה לנבא, אבל נראה לי שההחלטה הזו עומדת טוב בפתח. אם נרצה יותר אסראי מכוון יגידו לנו, שיש צורך לגייס לזה גם כסף בנקאי וזה מחייב העלאת הרביית, או כנסתפק בנפח הקיים. אני בטוחה, שכולנו נעדיף תוספת אסראי מכוון גם אם תועלת הרבית.

אחד החברים ציין כאן, שניסו כל החנים לסמור על איזה שהוא הפרט סביר בין גובה הרבית לאסראי מכוון לבין גובה הרבית בסוק החפטי. אנו מתנגדים להעלאת הרבית של הכסף החפטי, אבל אנו לא שולטים על מגזר זה. לו לא היו לוקחים הלוואות ברבית גבוהה, הבנקים לא היו מעלים את הרבית. אבל אם האסראי הבנקאי עומד כיום על 24-25 אחוז ואילו הרבית של האסראי המכוון מגיעה ל 15%, אני חושבת שלא ניתן יהיה לסמור על הפרט זה אם נרצה להשיג גם תוספת אסראי מכוון. (ד. פלג: כמה אסראי יש ליצוא?) זאת היא "אופירה" אחרת לגמרי. אנו מקבלים אסראי ליצוא כמו כל היצואנים האחרים. אתם יודעים שלא ניתן לתת תמריצים דיפרנציאליים ליצוא, בגלל ההסדר עם הסוק המשותף. האסראי הזול הינו אחד התמריצים ואנו נחנים ממנו כמו כל יצואן אחר. אין לנו מה להתלונן, היות ואנו מקבלים את כל המימון הדרוש ליצוא.

אני חושבת, שאתם צעמוד בחוקך על מה שמציעים כאן - שלא תועלת הרבית לאסראי המכוון, אזי נשיג את זה אבל הנפח לא יגדל. נראה לי, שהרבה יותר חשוב לנו לקבל תוספת אסראי, אפילו אם יעלו את הרבית ב-2-3 אחוזים, באשר תמיד הממוצע שנשלם יצא לנו יותר זול. (ד. שיבא: קודם נתת להעלות את הרבית ב 3% וזאת היתה העלאה של 15% לעומת הרבית הקודמת) בגללי העלו את הרבית? (ד. שיבא: לא בגללך, אבל זה דומה למאבק על מחיר הכותנה. אם לא תילחמי, אזי נקבל רק 7,5 ל"י הק"ג. כפי שאמרת בסעיף הקודם - אנו לא צריכים להתווכח על כמה אחוזים, נשאר את זה הלאה. הבעיה היא, שאת נוקטת בקו מטויים, באשר את חושבת שההתייבשות מתעשרת ולכן את אומרת, שלא צריכים להילחם נגדה זה!) למה אתה מכניס בפי דברים שלא אמרתי! האם אמרתי, שההתייבשות מתעשרת? יש לי אמנם דעה שונה מזו שלך, האם זה מקנה לך זכות לשובב לי את המליון בפה? זאת היא חוסר סבלנות שקטה לסבול אותה! בס"ה לא אמרתי דבר העשוי לפגוע במיטהו, אלא הבעתי דעה, שאני חושבת שאינה כל כך יוצאת דופן.

אני מציעה, איפוא, שתבחרו ב-3 חברים שינסחו את סיכום הדיון ויפרסמו אותו בעתונות.

צ. גרשוני: הנושא הינו חשוב עבור החקלאים וע"כ יש ללבן אותו עד תום. אם ישנם חילוקי דעות - וזה לגיטימי - אז צריך להבהיר אותם ובמקרה הצורך להגיע גם להכרעה.

לנושא הנדון יש פנים לכאן ולכאן. אלה הנמצאים בהנהגת המדינה אין להם דעה אחידה. ישנם האומרים, שצריך קודם כל לחקור אם העלאת הרבית פוגעת ביצור ליצוא וביצור לתחליפי יבוא. אין להתעלם מזה, שלא כל היצוא הוא טוב. הענין נמצא, איפוא, בבדיקה וזה כולל גם את הסענה, שישנם כאלה המשתמשים לרעה באסראי המכוון. נכון הוא, כי היצוא החקלאי גדל ב 48% וזהו הישג גדול, בפרט כאשר היצוא של יתר הסקטורים הוא בירידה. אבל מה לעשות, כאשר כלכלן ממדרגה ראשונה מומר לטר האוצר בנוכחותי, שס"ה היצוא קבל בשנה האחרונה תוספת אסראי בעשרות אחוזים מעבר לגידול שלו?!

אם אני וחברי באים לטר האוצר ואומרים, איך לפגוע ביצור ליצוא וביצור לתחליפי יבוא ומצד שני, הוא שומע שנותנים סתם אסראי, אז ז.א. דרשני! חקירה יסודית של הענין חביא למסקנות. בגלל זה מצאתי לנכון להמריך את המרכז החקלאי לפעול בענין זה. חברי הכנסת החקלאים יבטאו, ללא ספק, את עמדתכם בפורומים המתאים.

האסראי צריך, לדעתי, לגדול בהתאם לגידול בתפוקה. אם הוא גבוה יותר מן הגידול בתפוקה, אזי ז.א. שמחוספים אמצעים בשוק ההולכים לצריכה. הוא יכול לגדול בכיוון הלא רצוי והוא יכול להיות מצומצם בחוס היצרני. היום נהפך בעתון "מעריב" האמצעי הנזילות בבנקים גדלו בשבוע שלפני הפיחות בחצי מליר לירות! לאן הלך כסף זה? ברור שלקוחות מסכו סכומים גדולים כדי לממן רכישות ספקולטיביות של אגרות חוב צמודות וניירות ערך צמודים לדולר. עבור סכומים אלה מסלמים רבית לא של 22%, אלא 36%, מפני שאח"כ זה כזה ^{יותר מ 100%} זה בדיוק מה שקרה בעת הפיחות הקודם. אז בקשתי לברר לאן הלך הכסף. ברור שהוא לא הלך לחקלאות, או לתעשיה. החסובה היתה, שניתן לדעך זאת רק כעבור שנה. גם הפעם טאל לר האוצר אותה טאלה והחסובה היתה זהה - לא יודעים! אבל בינתיים, זרמו עוד חצי מליר לירות...

כאשר מדברים על חקלאות, אין לעשות זאת בהכללות. החקלאות אינה אחידה. ישנם מסקים שאינם זקוקים לחוספת מימון מהמדינה וישנם מסקים המסלמים רבית של עשרות אחוזים ולא יכולים לעמוד בזה. הח' ב.צ. חלפון נחן כאן דוגמא אחת (מ. שור: אני מכיר לפחות 4 מסקים כאלה, החייבים כ"א למעלה מ 5 מליון ל"ו). הענין הזה מחייב בדיקה יסודית, על מנת להגיע לדופרנציציה במחן הלוואות.

אני בהחלט מסכים עם הח' סנטה יוספסל, שאפשר לפתור את הבעיה גם בצורה אחרת ולהגיע לאותה תוצאה. ליצרנים זה לא חשוב, באיזו צורה הם מקבלים את העידוד. אם אפשר ע"י הגדלת האסראי ולא ע"י מניעת העלאת הרבית, אז מה זה משנה? הגדלת האסראי מקטינה את ס"ה הרבית והם מסלמים. ישנה קורולציה בין הדברים. אנו לא צריכים להגיד בדיוק מה. אבל אם לא מגדילים את האסראי וגם מעלים את הרבית, אזי המרכז החקלאי צריך לחת את דעתו לכך וזאת בהקדם.

סנטה יוספסל: כדי שאפשר יהיה לסכם את הדיון, אני מבקש להציע 3 חברים, אשר יבטאו את הסיכום ויפרסמו אותו בעתונות.

סוכס: הח"ח ד. מירון; ח. יולס ומ. אוזילבסקי

הוססכו לנסח סיכום של הדיון ולפרסם

אותו בעתונות.

להלן נוסח הקומניקס שפורסם :

ההעלאה של שער הרבית על הלוואות ללא הבחנה בין הון מופנה לייצור בחקלאות ובתעשייה, לבין הון למטרות אחרות, נוגדת את היעדים העיקריים של מדינת-ישראל בתחום הכלכלה והמשק, ואין בה כדי לעודד ייצור וייצוא.

ההתייחסות על כל מגזריה, בחקלאות, בתעשייה ובמפעלים האזוריים בקיבוץ ובמושב, חרדה מהקטיים שהעלאת הרבית גרמה להמסך הייצור וגידולו. חובה על בנק ישראל והממשלה למעול נגד מגמה זו, שכן כוחו של המשק הישראלי ביכולתו ובכוננותו להפעיל הון להרחבת הייצור והייצוא.

כדי להגדיל את הייצור בלירה אחת, צריך להטקיע בין שתיים לארבע ל"י, לפי סוגי הענפים, מכאן שהשמירה על גובה הרבית להטקעות ולהון חוזר היא הכרח המציאות, וכל הפרזה במסקל הרבית במסך עלולה לשתק הטקעות בענפי ייצור חיוניים. למימון יש איפוא הפקיד מכריע בהרחבת הייצור ומחירו קובע לחיוב ולסלילה.

שלא כמו במסחר, שבו אפשר לעבור בקלות יחסית מעסקה לעסקה ואף לצאת נשכרים ממעגלי האינפלציה והפיחותים, אין הדבר אפשרי בתחום הייצור החקלאי והתעשייתי, הקטור לגורמים קבועים כמו קרקע ומים, מבנים וציוד יקר; כל פגיעה ביכולת התפעול כתוצאה מייקור ההון וצימצומו, עלולה לשתק את הייצור ולהברית הון לעסקים ספקולאטיביים והתוצאה מכך תהיה מיתון ואבטלה.

המסקנה היא, שהיבטים לפעול באופן סלקטיבי בהקצאת אשראי ובהגדלת ההיקף של האשראי המכוון לקידום הייצור והייצוא ולעידודו.

סעיף ז' - מחיר הובלת חלב גלמי.

מנחה יוספטל: פורום הוולב דן על מסקנות הועדה, בראשות הח"מ. מרץ, בקשר למחיר הובלת חלב גלמי ובהתאם לסיכום מובאות ההמלצות לאסורה של מזכירות המחלקה להתייחסות.

סיכומי פורום החלב מ 16/9/75 הם :

סוכם :

- 1) לקבל עקרונות הצעת הועדה, המסותפת של תנובה והמרכז החקלאי בהרכב הח"ח : א. גלבוע; י. כוכבא; י. סעדי; מ. הרץ; ר. לוזיה; ב. שני; אשר מעיפה הם:
 - א) יונהג מחיר ארצי אחיד להובלת חלב גלמי למחלבות
 - ב) "תנובה" תקבל את החלב במחלקה לעניין קביעת איכות וכמות.
 - ג) תעריפי ההובלה ותנאי המשלום יקבעו במו"מ ישיר בין היצרנים למובילים שלהם.
 - ד) "תנובה" תקבע בלעדית את יעדי הובלת החלב הגלמי בהתאם לצרכי העטית החלב.
 - ה) תבוסל קביעתן של מחלבות תנובה בחיפה, ירוסליו ותל אביב כמחלבות מרכזות.
 - ו) יקבע מרחק ממוצע שנתי אחיד להובלת חלב גלמי, אשר יחול על היצרן.
 - ז) יקבע מחיר אחיד להובלת ליר/ק"מ, אשר בו יחויבו/י, וכו' היצרנים בהתאם להובלת החלב בפועל יותר/פחות מהמרחק המוצע. מחיר זה יעודכן מדי פעם.
 - ח) הצעת המרחק הממוצע והמחיר ייעשו ע"י המחלקה הכלכלית של אגף החלב והיחידה הבינקיבוצית להדרכה כלכלית ויאומרו ע"י מזכירות "תנובה".

נימוקי הועדה

- (א) בשיטה הקיימת לחיוב היצרנים עבור הובלת חלב גלמי קימים עיוותים רבים, וכל נסיון לתקנה ללא שינוי יסודי, עשוי רק להגביר את העיוותים.
- (ב) מחיר המטרה לחלב גלמי הוא מחיר ארצי אחיד ואינו מתחשב בהבדלים כל שהם בחזנה, ממסך, מבנים ותנאים אזוריים.
- (ג) תחסיב המרכז החקלאי הנערך בכדי לקבוע את התמורה למסך לליטר חלב גלמי, מבוסס על מחיר ומרחק הובלה ארציים אחידים.
- (ד) מחיר מוצרי החלב הוא אחיד בכל הארץ, ללא קשר להוצאות ההובלה.
- (ה) ענף החלב הוא ענף בעל תנודות ייצור עונתיות המחייבות הכוונת עודפי חלב עונות הטיא למרכז עיבוד עודפים (ייצור גבינות קשות ואבקת חלב במחלבת חל-יוסף).
- (ו) ענף החלב הוא ענף בעל סיקולי שיווק ארציים, המחייבים תאום ארצי של הובלת החלב ממרכזי הייצור למרכזי הצריכה, מתוך סיקול יסודי של סינמזציה של הוצאות ההובלה לסט מקסימיזציה של השיווק והתמורה המקבלת.

(2) אופן הביצוע יקבע ע"י "תנובה", אחרי סיקול באיזו דרך ניתן לשלב את מחיר ההובלה בצורה הכי טובה במחיר החלב המסובסד. "תנובה" תעביר חישובים לדוגמא לידי ועדות המסך של התנועות.

(3) הסיכום יובא לאסורה של מזכירות המחלקה להתייטבות.

פ. הרץ : בעקבות דיונים אשר נחקמו ב 1970 במזכירות תנובה מונתה ועדה, אשר החליטה להמליץ על הנגת "פול" ארצי להובלת חלב גלמי. מי שטפל בזה בזמנו החליט לא להביא את הנושא לאיטור סוגי והוא הוקפא. אחרי המלחמה הועלה הנושא מחדש ותנובה פנתה אל המרכז החקלאי ובעקבות זאת מונתה ועדה מטופת ומסקנותיה אוטרו ע"י פורום החלב.

י. גדיס: מאחר וחלק מהחברים לא קבל את ההמלצות, אני מציע לדחות את הדיון.

סנטה יוספטל: הקראתי את המסקנות והן די ברורות כדי לקבל סיכום. העקרון שהנחה אנו הסיכומים היה, שלא יתכן שמי שסוכן רחוק מן המחלבה יסלם יותר עבור ההובלה מזה הנמצא במקרה קרוב למחלבה.

י. לנדסמן: ישנן מחלבות מרכזות וישנה מחלבת חל יוסף, שפעם אמרו שהיא מחלבה קטנה המיועדת עבור מסקי האזור ומי שמוביל אליה לא נהנה מהנחה במחיר ההובלה. הלחץ העיקרי לשינוי המצב הקיים בא מן האזורים עמק הירדן; בית זאן וחלק מאזור עמק יזרעאל. לדעתי, אפשר להחליט על "פול" ארצי, או לומר שמחלבת חל יוסף תהיה בט מחלבה מרכזת.

בן עמי הראל : בתוך החישוב דהיום של מחיר הובלת החלב הגלמי יש איס קילומטרים שתנובה מטלמט עבור הובלת חלב ממחלבה אחת לשניה. אני הצעתי לא להכניס סכום זה בחישוב וסדה יטאר הוצאה של המחלבה. אחרת, זה יגדיל את הוצאות המסך כלפי האוצר.

י. גדיס : עקרונית אני מקבל את הסיכומים. אבל מאחר ולא הייתי מסוגל לקלוט את הסיכומים שהקריאה הח' סנטה יוספטל, ורצויה התייחסות רצינית לנושא חשוב, איפוא, לקיים את הדיון כאשר החומר יהיה בידי כל החברים. ישנן אלטרנטיבות טונות סצריך לבחון אותן. למשל, הח' ג. שני העלה בפורום החלב הצעה על קניית החלב בסער המסך. היא עשויה להביא לפשטוט התחליכים ולמנוע סיבוכים עם המסקים.

ד. פלג : אני חושב שהמורוס הזה לא צריך להיכנס לפרטים, אלא להחליט עקרונית.

אם הח' י. גדיש מקבל את העקרון, אין מניעה לאשר אותו. אותן הבעיות המחייבות עוד בירור, כגון: קבלת החלב בשער המסק, או הכללת חלק מההובלה בתוך התחשיבים וכו' יס' להעבירן לפורום החלב.

מ. סור : יונם מסקים העלולים להרגיש את עצמם מקופחים ע"י ההסדר החדש, בהשוואה

למה שהיה עד כה. צריך, איפוא, שהמרכז החקלאי יאשר את ההמלצות ובמידה ולתנועות יהיה אח"כ הסגות הן הועברנה לדיון בפורום החלב.

סנסה יוספטל : פורום החלב כבר דן על הסיכומים ואשר אותם פה אחד.

י. לנדסמן : הבאנו את הנושא לפורום זה, כדי שלתנובה יהיה גיבוי צבורי לפעולה זו

כלפי המסקים. אפשר לדחות את ההכרעה לישיבה הבאה, או לאשר עקרונית את ההמלצות ובמידה ויהיו חברים שיעלו טאלות להבהרה, או לליבוץ הם יפנו אותן למרכז הועדה. לאור הבעיות, הוא יחליט אם יס' טעם להביאן מחדש בפני פורום החלב, או למזכירות.

בן עמי הראל : אני מציע לאשר את ההמלצות. במידה ותנועה מסוימת חרצה לערער על פרטים מסוימים, היא תפנה למרכז הועדה.

סנסה יוספטל : אני מציעה, איפוא, לאשר עקרונית את ההמלצות כלסוגן. במידה ויועלו

הצעות חיקונים יס' להפנות אותן למרכז הועדה תוך שבועיים-שלושה.

ההצעה נתקבלה

מזכירות המחלקה להתישבות מ- 5.11.75

נוכחים :

סנסה יוספטל, דב פלג, אורה גולדברג, א. פינקלמן, ד. רביב, ש. גוטליב, א. יודנפרוינד, יהודה סעדי, רבקה גרינקר, צבי מגן, ס. מצקביץ, מ. אוזילבסקי, ישראל גל, אברהם ארגוב, י. בר-לבב, זאב ארנון, חיים פלד, בן-עמי הראל, נתן חובב, מ. מלחי, אריק נחמקין.

מוזמנים : ח"כ צבי גרשוני, ח"כ עמוס הדר, אריה פסקין, ח"כ דוד קורן, ח"כ אהרן אפרת,

ח"כ יגאל כהן, ח"כ פסח גרופר, ר. איילנד.

1. אינפורמציה

סדר היום : 2. הצמדת הלוואות פיתוח.

היו"ר ס. יוספטל: אני מברכת את חברי הכנסת שבאו להשתתף איתנו, ואת ישראל גל, ואנו מקווים שגם ראובן אילנד עוד יבוא.

אתחיל באינפורמציה קצרה : אתם זוכרים כי לפני שלושה שבועות דנו כאן בסכסוך הקרקעות בגליל מערבי. בחרנו בועדה של 5 חברים. הועדה יושבה פעמיים ובישיבה השנייה סיכמה, שאין הרבה סיכויים שנוכל לקדם את העניין והחלטנו לפנות לטר החקלאות להקמת ועדה פריטטית של ששה חברים - שלושה חברים שימונו על ידי טר החקלאות ושלושה נציגים של המרכז החקלאי. נציגי המרכז החקלאי הם : דני רביב, נתן חובב ואני. ביקשנו מהטר למנות 3 נציגים. רצינו שיהיו מנכ"ל מטרד החקלאות, מנכ"ל מינהל מקרקעי ישראל ומנכ"ל המחלקה להתישבות. אני מקווה שהטר ימנה את הועדה בהקדם, כי העניין הוא רציני. אני מקווה כי בימים הקרובים הועדה תתחיל לפעול במרץ, כדי להסדיר כמה דברים. כי לא טוב שהעניין נמשך ללא הסדר, זה גורם למצבים לא נעימים.

לצערי הרב אני צריכה למסור לכם על כמה חברים שעדיין לא באו על חיקונם + כאילו זה כבר סודר; אבל ^{יש} חברים שעוד פחות מסודרים.

זכור לכל החברים, שקיימת החלטה שמפעילים את חכנון הרפת החל מ-10.1.

אנו היום כבר ב-5.11 ועדיין אין חכנון ברפת. גם זו בעיה סבוכה מאד. יסנם ניגודי אינטרסים, בין האינטרס של הרפתנים לבין האינטרס של הממשלה. היום הסכמנו, בהתעצות בלתי פורמלית, להקים ועדה, שהיא תנסה למצוא פתרון. זו ועדה פנימית שלנו, נציגי ועדות המסק. והעניין לבגרי לא פוטס, כי מה שמינהל החיכנון מציע, בעצם, זה אומר לקצץ מן הקיים, לא רק להוסיף, אלא לקצץ מן הקיים לגבי מספר רב של יחידים, והדבר צריך לבוא להסדר פחות או יותר מוסכם.

בעיה נוספת, הרחוקה מלהיות מוכרעת ומסודרת, זה מחיר הכותנה. פרט לכתבות

בעתונים ומכתבים שעמום וניומקה מחליפים ביניהם בסגנון "מטופר" ביותר, אין סום התקדמות בעניין והפער עדיין רחב מאד, בין מה שתעשיית הטכסטיל מוכנה לחלם ובין המחיר שמועצה הכותנה מוכנה לו. זה פחות לוחץ מבחינת הזמן מאשר יתר הבעיות, כי אנו יודעים כי המסווינות בינתיים לא מסכו אפילו אח 3,000 הטון שהובטחו להם במחיר מוזל. הדבר מעיד על המלאי שיש להם. הם לא התנפלו על "המציאה" הזאת, בשבוע שעבר מסכו 500 טון מן ה-3,000, סימן הזה לא לוחץ עליהם. עלינו הוא בודאי לא לוחץ.

אחרי האינטרמציות "המרנינות" האלו ניגש לסעיף הראשון בסדר היום, והוא -

ההצעה להצמדת הלוואות פיתוח

מדובר על הלוואות לפיתוח באיזור ג', שהוא איזור מרכז הארץ, רצועת החוף.

אני חושבת שכולכם שמעתם על הכוונות האלו, גם לגבי התעשייה וגם לגבי החקלאות, לקבוע סעיף הצמדה להלוואות פיתוח, במידה ההתיקרות עולה על 20%. לו היו אוסרים זאת לפני 3 שנים - זה בכלל לא היה מתקבל על הדעת. אחרי שבסגת 1974 הייתה אינפלציה של 55% - 54%, ובסגת 1975 בלי ספק נעבור על 20% - העפין הוא בהחלט רציני. ואנו איננו הולכים בצעדי ענק לקראת יציבות, ויש להניח שגם ב-1976 עדיין תהיה אינפלציה, ועוד איננו רואים איך זה יגמר בזמן הקרוב.

אספר לכם קוריוז, כדי להוריד קצת את המתח: הייתי בוועידת האינטרנציונל של

הקואופרציה בטוקהולם. שם יש ועדה חקלאית, והנושא המרכזי בדיון בוועידה החקלאית היה מימון החקלאות בזמן של אינפלציה מתמדת. את ההוצאה המרכזית הרצה מנהל בנק "רייפאיזן" מגרמניה, הוא הביא אתו הרבה דוגמאות ותחשיבים על 7% אינפלציה, והוא בנה את כל החיבורים שלו על כך, מה עושים בחקלאות כחיסנה אינפלציה של 7%. ולא רק שאני חייכתי, אלא היו עוד נציגים כמוני. אבל זה רק אצל המוסטגים בעולם הם במידת-מה שונים מהמוטגים שלנו. אצלנו יש סיכוי סביר שנעבור את 20%, ואם ההצמדה תהיה מוחלטת, אין זה הגבול שייקבע.

שמענו מסר החקלאות, שהוא טען בוועדת השרים לענייני כלכלה שיש הבדל בין התעשייה

ובין החקלאות. אם קובעים תנאים שונים לתעשייה בין איזור א' וב' לבין איזור ג' - זה כדי לתת תמריץ להקים תעשייה באיזור א', וזו בודאי מצווה שאנו כולנו צריכים לחמוך בה.

לגבי החקלאות הבעיה היא אחרת. איש לא מריץ מתחייב לפני 40-50

שנה בעמק חפר סילך להתחייבות חדשה באיזור א'. ולכן גם סר החקלאות חשב שיש מקום להבדיל בין התנאים לחקלאות לבין התנאים לתעשייה.

כפי שהוא סיפר לנו, ועדת השרים לענייני כלכלה לא קיבלה באופן עקרוני את

הסיעון הזה והציעה לסר החקלאות כמוצא מן הטבח, שמוחר לסר החקלאות להגיש רשימה של יסובים שעליהם עדיין ההצמדה לא תחול, היות ועדיין לא הגיעו למצב כזה שיכולים לעמוד בעומס כזה.

סר החקלאות הקים ועדת שתערוך את הרשימה הזאת, וישראל גל צריך לרכז אותה.

הוא הציע למרכז החקלאי לסגר לוועדה הזאת שני חברים כמסקיפים או כחברים וזה לא כל כך חשוב.

אני במחשבה שניה חשובי, שיש כאן מקום להחליף דעות ובפורום זה לקבוע עמדה לפני שנצטרף לוועדה זו. כי הצטרפות לוועדה זה בעצם אומר שאנו מסכימים לעקרון זה.

אני חושב שלא איחרנו עוד את המועד. וזאת הסיבה לדיון הערב בנושא זה, כי

עלינו לנקוט עמדה.

בינתיים ועדת השרים לענייני כלכלה עומדת כנראה על שלה. ואולי ישראל גל יוכל

להבהיר את יתר הפרטים.

ישראל גל :

לאחר הפיחות בנובמבר 1974, הועמס על השרים עומס כזה של החלטות, שענין ההצמדה

של הלוואות פיתוח לחקלאות עבר בלי ויכוח בכלל. כלומר, לא חשבו בדיוק על מה מדובר. האמת היא

שנציגי האוצר, באותה שבת לפני הפיחות, אחרי סר החקלאות אמר להם שלא יחמוך בהצעה, ניסו לטכנע

אותי שאטכנע את סר החקלאות שיחמוך בזה. אמרתי, כי לענין ההצמדה יש בחקלאות זכרונות מהצמדות

הקודמות ומעלים בזה את החקלאות על בריקדות. הם לא ויתרו על כך והעבירו את ההחלטה בממשלה בלי

דיון רציני בממשלה.

האמת היא כי מנובמבר 1974 ועד היום הנושא הזה מעשית לא הופעל, הפעולה

היחידה שנעשתה - שמשרד האוצר העביר את החלטת ההצעה לבנקים ולתעשייה ולחקלאות ואמר להם שזאת ההחלטה, ובקשר לפרטים נודיע לכם, ולא הודיעו עד היום הזה, זו שעה ויותר מאז ההחלטה. בחודש האחרון הבנק לחקלאות ותעשייה מחתימים את החקלאים על הצמדה לפי מכתב החשב הכללי, וזה רע מאוד. לעצם הענין, מה בדיוק אומרת ההחלטה, אקרא בפניכם את הסעיפים הנוגעים

לדבר :

סכומי יתרת הקרן שעל המפעל לפרוע לבנק בגין הלוואות פיתוח שיקבל יגדל,

כל אימת שמדד המחירים יעלה בסעור של מעל 20% בהשוואה לשנה הקודמת, למרות שנחזיר את החוספת הנובעת מהצמדה, אחרי פדיון הרבית עליה יסולמו משנה השוטפת. אם היום הרבית על חקלאות היא 11%, הרבית הנוספת מגדילה את ההלוואה והחוב גדל.

ס. יוספטל : אני רוצה להבין, האם זה אומר שקרן ההלוואה גדל ?

י. גל :

כן. ניקח דוגמה פשוטה - מיליון לירות שנחנו ל-10 שנים, בסנה ראשונה המדד

עלה ב-30% - ז"א צריך להוסיף 10%, ז"א אם היילמנו באותה שנה לקרן 100,000 לירות - היתרה של הקרן היתה 900,000 ל"י אבל אם מוסיפים לזה 10% של העליה במדד - עומדים שוב כמו בתחילת הסנה עם חוב של 990,000 ל"י. את 90,000 הלירות מחזירים בסוף התקופה, אבל רבית מתחילים לשלם על הכל.

למה הנושא הזה חזר לממשלה ? הוא חזר לא בגלל זה סמיסו ערער על ענין

ההצמדה, אלא בגלל זה ששר המסחר והתעשייה הביא תיקון שיסחרר את התעשייה למפעלים שהתכניות שלהם הוגשו לפני נובמבר ואמר לא בוצעו והיו בתהליך של דיונים במשרדים ובבנקים, ולא קיבלו כסף לפני זה אלא קיבלו כסף אחרי זה, אחרי הפיתוח. הוא ביקש שהממשלה תסחרר אותם מהצמדה ובקשתו נתקבלה. אבל בהזדמנות זו כל הענין עלה מחדש. ואז שר החקלאות פען מה שנסנה אמרה לכם, שאי-אפשר להחיל על החקלאות דבר שמוחאם לתעשייה. החוק לעידוד התקפות הון מכוון לענין התעשייה ועידוד התעשייה בעיירות הפיתוח. בזמן שהיתה החלטה חגיגית להעביר את סחי הערים אסקלון ואסדוד מאיזור א' לאיזור ג' בהזדמנות זו העבירו לנו 60 יסובים מאיזור א' לאיזור ג'. ברור שחוק זה אין לו שום משמעות לפיתוח החקלאות.

בזמנו עיכבנו אישור החוק, הכנו מפה נגדיה לחוק זה, וסענו סאנו יכולים להציג

מפה נגדית או יותר עונה מבחינת פיתוח תעשייה בחקלאות. מפה זו הוגשה לממשלה, היא לא הגיעה לכנסת.

ד. קורן : לא היה לנו מושג מכל זה.

י. גל :

לא ספרו לכם את זאת. היועץ המשפטי פסל את הענין הזה, הוא פען חוק אחד אינו

יכול להיות מתאים לשתי מפות שונות. הפשרה שנחקבלה היתה מורכבת משני דברים שהכילו את הנושא :

האחד, סאנו מורשים, לגבי יסובים סאין לנו אפשרות לתת להם אמצעי ייצור -

ומסלימים להם את אמצעי הייצור בתעשייה - מורשים אנו להציע באיזה איזור יהיו. אם ישוב מסויים

זה נמצא באיזור ג', ואנו מורשים סאין לו מספיק קרקעות ואין לו מספיק מים - מורשים אנו להביא

לסרים לענייני כלכלה הצעה שישוב זה יהיה באיזור רגיל, לפי הבנתנו. המדובר לגבי כל ישוב לחוד.

הדבר השני היה, שניחנה לנו סמכות לגבי יסובים סקו הגבול חוצה את אדמוניהם,

אחרי סאנו בודקים ולוקחים על עצמנו אחריות על נוסא זה - להודיע למרכז ההסקעות באיזה איזור נמצא

הישוב. אם חלק מהאדמות נמצא באיזור עדיף, א' או ב' - סאנים אנו להודיע, על ידי צירוף של מפה,

לאיזה איזור הוא סייך.

שר החקלאות הסביר לחברי הוועדה שהוא מתנגד לכך. היה לו סיכוי בממשלה להשאיר בודד ולכן הוא לא חבץ הצבעה, הוא לא רצה שתהיה החלטה שתחשב בזהתנגדות של קול בודד שלו.

למעשה, מה שהוחלט הוא, ששר החקלאות רשאי להגיש רשימת ישובים, שעדיין לא צריך להחיל עליהם הצמדה, שעדיין באיזור ג', להגיד כמה זמן לא תחול עליהם הצמדה. רשימת טיכולה להיות גם יותר מפורטת, ואפשר להגיד כי ישובים אלה ואלה - מציעים שעוד עשר שנים לא תחול עליהם הצמדה; וישובים אלה - לא תחול עליהם ההצמדה עוד 5-6 שנים. זה כרגע המצב.

אני מקווה שהמנכ"ל עוד יביע והוא יביע מהי עמדת משרד החקלאות. לי יש עמדה כונה מעמדת המשרד.

היו"ר ס. יוספטל: תגיד מה עמדתך.

י. גל: אני לא מנוע מלהביע עמדתי, אני מרביץ פה חבר. היה לי יותר נוח להגיד את הדברים לו המנכ"ל היה יושב פה לפני שהוא מציג עמדתו.

ח"כ אפרת: הבנקים הוציאו מכתב למחוקים, שמחתימים אותם על התחייבות לעמוד על כל מה שמחמק ממנו. סעיף ג' הוא חמור מאד לדעתי, שהוא בעצם אומר למסך טחות, כל מה שהבנק יעסה בעקבות ההלוואה הזאת בעתיד המסך מתחייב מראש לעמוד בזה, דבר שאינו נובע מהחלטה הממשלה. זו טרדנות, להחתים כל מסך על איזה מכתב שנותן לבנקים אפשרות להמרן עם רבית והצמדה.

י. גל: לא נעשה טוס דבר בהסכמתנו. על כל פנים אני לא ראייתי זאת. אם זה מדויק מה שאתה מוסר, אני לא ראייתי - נספל בזה. לדעתי, אין סמכות לבנקים, בהזדמנות זו של הצמדה, לחרוג מהחלטה שקראתי כאן.

א. פינקלמן: הספור של ישראל גל, טוענת הקרים לענייני כלכלה, כדבריו איטרה את ההחלטה ללא דיון, מזכיר לי סיפור יפה.

י. גל: ללא דיון מעמיק.

א. פינקלמן: מההסכמתי של המטפס האנגלי. עד לפני 60 שנה היה באנגליה עניין הגירושין קשה מאד, לכל מקרה של גירושין היו צריכים לעשות חוק פרלמנט. היה בעיר פורטסמות מזכיר עיריה שהגיש בקשה לחוק עזר, בזמנו כל חוקי העזר העירוניים היו עוברים דיון בפרלמנט. יתכן כל הליכה על חוק עזר זה, ובסוף שכולם כבר גרדמו הוא הוסיף פיסקה למטה - שמזכיר עיריה פורטסמות יהיה גרוס. זה הסתרוב לחוג. התוצאה המטפסית, מאז עד היום המזכירים של עיריה פורטסמות הם גרוסים.

זאת ספרתי לכם כדי להפיג את המתח, שלא קיים מטוס מה.

המנכ"ל של הצמדה יש לה סתי משמעויות צבוריות, וצריך לדבר על סתייהן:

האחת היא, כל האקט הזה נוצר בזמנו עקב בקורת צבורית, כשאנו מטוס מה החרטנו, שיטתה התעשרות קלה כתוצאה מהלוואות פיתוח נוחות שהחקלאים מקבלים. הוסמעה בקורת כזו, ואנו סקטור נכבד שמקבל הלוואות, ההתעשרות הגדולה של החקלאים - אני עוד לא מצאתי. אבל אנו טחקנו. ואז נתקבלה החלטה זו.

ד. קורן: אנו בוועדת הכספים לא החרטנו בעניין זה.

א. פינקלמן : אולי חלק מאתנו החריש את האוזניים על ההתעשרות של התעשיינים, החקלאים

ובתי מלון להיירים, מזה שקיבלו הלוואות נוחות לפיתוח התעשייה. לא נדבר על חיירות, כי אין כל כך הרבה חיירים כעת. אני גם לא מכיר תעשיינים שהתעשרו, ואני מעדיף תעשיינים מתעשרים שמפתחים תעשייה שתורמת תרומה משמעותית לבעיות העקרוניות שלנו מאשר תעשיינים עניים.

ופה אני עובר לטאלה שניה. אני סמח אסדין זה מתקיים היום, בעקבות הבטורות

החדשות שמסמיע לנו יועץ סר האוצר הפרופ' ברונר על מדיניות ההסקעות במדינה. הקטע של ההצמדה קסור לזה קר אמיץ. מתברר כי מדיניות ליועץ סר האוצר, שאומרת שכיון שנעשו הסקעות במסך בהיקף ללא פרופורציה לתוצר - צריך למתן את ההסקעות.

אני חושב שנגד גישה זו אנו צריכים להתקומם. התוצאה של הלוואות צמודות אלו,

זה חלק מתרופות הפלא להקטין את ההסקעות. יושב ראש התאחדות התעשיינים, טביט, אמר כבר אחד הדיברים הבקורתיים ביותר, כי מסובע הוא מי שמסקיע במדינה זו בתעשייה, בגלל תנאי המימון. להסקיע בתנאי הצמדה, לדעתי זה יותר מסובע. אם רוצים לבטל את ההסקעות, אם רואים בזה תרופה פלא, ואם רוצים ליתר בסחון להוסיף עוד 5% רבית - אני חושב שאנו צריכים לצאת חוצץ נגד מיעוט הסקעות, כי זה אסון למדינה לסווח ארוך. אנו צריכים להסמיע קולנו. ההסקעות צריכות להיות מבוקרות, סלקטיביות, לעודד איזורי פיתוח, אבל הסקעות צריכות להיעשות. אם לא תהיינה הסקעות - לא יהיה פתרון, בודאי לא! פתרון קל לבעיות הכלכליות של המדינה.

להאלות של המסמעות של הצמדה לגבי איזור ג'. אני רוצה לדבר גם על התעשייה,

לא רק על החקלאות. נכון שהמגמה היא לעודד הקמת תעשיות באיזור פיתוח מתיחסת לזמנים. כאשר מדובר עלינו כעל תעשיינים, אנו לא יכולים להגיד ליטוב שלנו שנמצא במרכז הארץ לקום וללכת ליטוב פיתוח. גם מסקים במרכז הארץ רוצים להקים תעשייה. ואין דין אסדוד ואסקלון כדין קיבוצים ומוטכים בסבבתם. החלטה זו אין לה משמעות אפקטיבית לגבנו במיסור הגזר, אלא במיסור הטוט.

ואני מציע שפורום זה יקבל החלטה לבטל את כל ענין ההצמדה. להביא את זאת

בפני סר החקלאות והוא יעביר זאת לוועדת השרים לעניי כלכלה, לגבי תעשייה וחקלאות. אני לא מדבר על תיירות שהיא מעטה. לגבי תעשייה וחקלאות - צריך לעשות רביזיה בהחלטה ולבטל אותה.

אני מציע לחברינו בוועדת הכספים לחזק את ידי השר. אם מתקבלת מעדה עקרונית

זו, אני לא מציע שנסתף פעולה לגבי מפה זו או אחרת.

פ. אוזילבסקי : אני מודה שאני לא כל כך חזק להניף את הדגל נגד סינוי תנאי הרבית של

11%-12%. אני מבין את כל הנימוקים שאמרת, וזה ודאי נכון בתהליכים רגילים. אבל בתהליכי אינטלציה של 50% אני מרגיש את עצמי לא כל כך נוח. וגם סר החקלאות ודאי לא מרגיש את עצמו כל כך נוח שצריך לשמור על 11%-12% רבית לפיתוח.

היו"ר ס. יוספטל : יותר מוצדק להעלות רבית, אז לפחות אתה יודע מה צפוי לך, מאשר הצמדה.

פ. אוזילבסקי : אבל להשאיר את המצב כפי שהוא היום, להתעלם ממה שקורה בהתיקרות, שהיא

מעבר לגבולות סבירים -אי-פעם חשבנו בחלומות שלנו שזה יכול לקרות, והיום להניף את הדגל כשאנו מתעלמים ממה שיהיה סל האוצר, כאשר סך הכל ההלוואות שהמדינה מקבלת הם צמודות - אינני יודע אם אנו יכולים לסעון זאת ולהצליח בטיעון שלנו. אינני יודע אם זה צריך להיות 20%, בהחלט יש מקום לבוא ולדון על כך, אבל להתעלם לגמרי ולאמר שאנו רוצים הלוואות כפי שהן, בלי ההצמדה, אחרת לא נסקיע - אני לא מציע זאת, כי זה לא כל כך נכון. בתנאים של היום מסקים שלנו מסקיעים מעבר לדרוש, כי ב-12% זה כדאי להם. מה שיכול להיות - וזאת אני מקבל - שבבול של 20% מסכן את ההסקעות בחקלאות, ופה צריך לבחון איפה הגבול.

אם חציע רביח של 40% - יקבלו!

א. פינקלמן :

יש הבדל אם אני מבטל את זאת מכל וכל, או אם אומרים תחום של 20%

מ. אוזילבסקי :

מסכן את ההשקעות בחקלאות!

אינני יודע אם הגבול צריך להיות 20% או 15%. מה שאני כן יודע, שאיזורים לא באים בחשבון לחקלאות. זה לא בא בחשבון. כי יש הגיון שטוענים בקידוד השקעות לעודד בעבר לגבול ג'. זה לא ניתן לעשות בחקלאות, מטום שלא סביר להעביר לאזור פיתוח לא את גבעת-ברנר ולא את כפר-ויחקין. אם המדינה רוצה להעביר אותה - תסקיע את הכסף. איש לא מעלה על דעתו שמשקים אלה צריך להפסיק להסקיע בהם, לכן אין הגיון בקביעת תחומים בחקלאות.

מה מסכן אפשר לעשות - זאת אני מציע לקבוע - תחום יותר גבוה, להחיל את ההצמדה על כלל החקלאות, מטום שבאמת אינני יודע מה ההבדל בין גבעת ברנר וכפר טוביה ? מדוע כפר-טוביה צריך להיות באיזור ב' ולא לסלם הצמדה וגבעת ברנר כן צריכה לסלם. אולי אני טועה וזה לא כפר טוביה אלא כפר ורבורג. נדמה לי שכפר טוביה זה איזור ב' וכפר בילו א'זור ג', וזה צריך לסלם והשני לא.

אני בהחלט סבור שנקבע שהחקלאות צריכה להיות בחוף המסגרת, כי לא תהיה לנו ברירה, גם מבחינת הענין כולו. המצב כולו צריך להיות כפוף המסגרת, לקבוע תחום יותר גבוה, ולהטיל את זאת על כלל החקלאות.

הועדה הזאת שחשב ותבדוק איזה משקים להוציא ולכמה יי שניט - זה נראה לא טוב. (היו"ר: צריך להבא לברוח מהארץ אחר כך!). אני לא יודע איך עושים את זאת.

אני מציע להחיל את ההצמדה על כלל החקלאות ולהעלות את האחוזים. יש לקבוע את הסכום שלא ימנע השקעות בחקלאות, נקבע זאת בתחום זה ונחיל את זאת על כלל החקלאות. ונדמה לי כי כך הכל לממשלה, מבחינה כספית זה לא יצור חור גדול.

א. פינקלמן : את הרעיון שלך, להחיל זאת על כל החקלאות - יקנו מהר!

מ. אוזילבסקי : אני מציע ללכת בדרך זו.

א. פינקלמן : מתי בדקה הכדאיות של ההשקעה בחקלאות בלי החזר הצמדה ? תבדוק עניינה איזו השקעה בחקלאות נעשתה ללא גורם זה.

מ. אוזילבסקי : כמה משקים השקיעו בשנתיים האחרונות כספים לא ברויח של 12%-11% אלא 18%, אתה יודע ?

א. פינקלמן : מדינת ישראל נסכרה מזה, כי החקלאות הגדילה את היצוא.

מ. אוזילבסקי : מדינת ישראל נסכרה מזה והחקלאות לא הפסידה!

י. בר-לב : אני מצטרף לדעתו של פינקל' טאין צורך היום להתייחס לוועדה, להסתחף או לא להסתחף בה. לא צריך להסתחף בה, כי עצם ההסתחפות היא הכרה בעובדה שיש הצמדה בחקלאות. ומי שמסכים להצמדה היום באיזור ג' - יצטרך מחר להסכים לאיזור א' ו-ב' ואיזור אפס. השאלה היא אם אפשר להצמיד הלואות פיתוח בחקלאות, כן או לא?

הנושא הזה אינו חדש. אותם הכלכלנים והיועצים שעסקו בענין ההצמדה

בזמנו נוכחו לדעת כי זה מכרסם בכל המשק, ואז באה ההכרזה המפורסמת של פקידות אשכול בזמנו, שזין יותר הצמדה במדינת ישראל, וזה הל אז גם על הסיכון, הם עשו את זאת כי ראו שפסוט אי-אפשר לעמוד בזה. אבל הצרה היא שהאנשים התחלפו, יש תיאוריות חדשות, לא בודקים מה תהיינה התוצאות.

קודם כל אם תהיה הצמדה, לא משנה איפה - הועדה תסתיר את כל איזור

ג'. אחת ^{כך} יס מצב, שכל הישובים שעדיין נמצאים במחלקת ההתישבות, רוב רובם של המושבים הם באיזור המרכז, הם לא קבלו תקציבים. אני יכול להעיד, רוב הישובים משפלת לוד ורמלה, החיים 30 שנה במקום, כעת רק הופכים להיות מושבים, כי הדור הני כעת לקח את השלטון בידיו, והם עושים חממות, עושים ייצוא וצריכים הרבה כסף לזה, בעיקר זה בא מתקציבי הפיתוח. לא מזמן הייתי בסיור כזה. מושב שקודם לא עשו בו כלום, מאז הדור הצעיר נכנס לענינים ונעלמו הזקנים והם לא קובעים יותר - הישוב עכשיו מתחיל לקבל תקציבים, הישוב עכשיו צריך הלוואות פיתוח - אז תענים אותו? הדור הקודם ביטב העדיף סעד במקום עסיה, אז תענים על כך את הבנים?

אני לא מבין את משרד החקלאות איך הוא דן בזה, הם צריכים להבין

את זאת. איזור ג' כאיזור עימות, אפיקים יקבל הלוואות פיתוח לפי גירסה זו, בלי הצמדה; ובאר-טובה כפר ורבורג, תימורים עזריקס וסדה עוזיה יסלמו הצמדה, ואולי לא יסלם הצמדה כי לא יקחו הלוואה. הישובים האלה יהיו פרובלמטיים, ואז זבולון המר ידרוש תקציבים גדולים לסעד כדי לפתור בעיות המושבים האלה.

אני מאיע שהראייה תהיה יותר רחבה. פינקי צודק, בחקלאות יש חלף

גימוקים למה יש לעזוב היום את ההצמדה. כי למה מקבלים הלוואות פיתוח בחקלאות? מקבלים רק לדברים שמשרד החקלאות מוצא לנכון לפתח. אלה הם דברים המכניסים דולרים למדינה, מעודדים יצוא ומונעים יבוא. וזה חסכון, זה ^{כל מה} שמדברים ביחס להקטן סירותים ולייצר יותר. והצעד הזה שרוצים לעשות - הוא בדיוק מנוגד לעקרון זה. ובמידה מסוימת זה גם נוגע לתעסיה.

אני מכיר הלך המחשבה של ג. בר קבוץ וגם של המושב. ביחס למושב טלא

יהיו ספקות - הוא יותר על הפיתוח, כי הוא לא יקח הלוואות. הוא קבל את התקציב ההתישבותי - שזנו יודעים למה זה מספיק! והוא יפסיק את הפיתוח, לא יבנה חממות ולא יחליף רשת הסקה, כי הוא לא יקח עליו התחייבות שהיא בלתי ברורה. כאשר הקרן היא צמודה, ולא חשוב למה - בחקופת אינפלציה חמיד יהיה חייב יותר מכפי שהיה חייב לפני שנה. זה קרה גם לסיכון, וזה גרם לסערת הרוחות בסנות ה-60 אשר הביאה לביטול ההצמדה. עד כה אומרים שזו דמגוגיה.

אבל אני חושב שאי אפשר גם לברוח מהמציאות. יש סיטות טונות של

הצמדה. כל מה שדברתי - זו הצמדת הקרן. ואני בעד זה, ואני אפתח את זאת, שאם בכלל מדברים על הצמדה - יש לדבר על הצמדת התשלומים - תשלום שנתי לצורך לשלם על הקרן. עקרונית זה פסוט - יש אינפלציה דוהרת - אז יגמרו את התשלומים יותר מוקדם, כאשר ההצמדה צריכה להיות כזו, שהתשלום שהוא משלם ערכו הנומינלי מההכנסות שלו הוא יהיה שווה יותר מאשר בזמן שקבל את ההלוואה. את הרעיון הזה קיבל בממנו היועץ של אשכול מי שהיום נגיד בנק ישראל. על ידי זה הכנסות המדינה לא יקטנו, להפך החקלאים יעשו פיתוח, כי הם יודעים שזה יעזור להם לשלם את התשלומים בהקדם בהתאם לרווחיות של הענף שלו. ישנה רב-גוונות בסיסה זו, תלוי למה אתה מקבל את ההלוואה. אתה יכול לפי הישובים לקבוא את התשלומים וזה לא יקטין את קצב הפיתוח, זה לא יקטין את הכנסות המדינה; זה לא יגרם לכך שעשרות ישובים, בעיקר מושביים, יהיו פרובלמטיים, דבר שיביא לבעיות חברתיות רציניות ביותר.

אני מציע את הרעיון הזה לבדיקה של המרכז. לדחות את הצמדת הקרן,

כי זה פסול והורס, אפשר לצטט כלכלנים שהוכיחו פי אסור לעשות זאת. צריך לחזור לאותו התרגיל שעשינו. איש לא יכול להגיד שאנו נהנים מאינפלציה. המחירים עלו, ההכנות הן נומינליות, יותר גדולות, אם העסקות הן גדולים - נשלם למדינה יותר לירות, והחקלאים יגמרו את תשלומיהם מוקדם יותר.

ח"כ פסח גרופר :

זה נראה לי מוגזם שגמרו על כך בסוד צפני הכנסת. שמעתי כאן מדוד

קורן, שועדת הכספים לא ידעה על כך. אני חבר ועדת הכלכלה, ומשרד החקלאות לא חשב שגם בית המחוקקים של עם ישראל צריך לדעת מזה. על כל מלה שצריך היה לשנות במועצות החקלאיות היה קרב אדיר, עם הסברים, ולעתים סיעות ^{התפלגו} על כך. ועל הדבר הכי חשוב - ועדות הכנסת לא ידעו, ופקידי האוצר אמרו לנו: אחם לא תהיו יותר מועדפים. האלת האלות היא - אם צריכה החקלאות להמשיך להיות מועדפת או לא. בויכוחים אתכם כל הנואמים מסבירים ומוכיחים שהחקלאות מוכרחה להיות מועדפת, וכי זו אחת המגמות שלהם. ועכשיו באים להצמיד לנו הלוואות פיתוח.

קודם כל השיטה הזאת של איזורים א', ב ו-ג'. שמעתי עוד דבר מעניין.

שמחזיקים אותו עדיין באמתחת של מיטה עד שכל העסק יתחיל לרוץ - שכל הישובים שנבנו אחר קום ממדינה יהיו פטורים; וכל הישובים עד קום המדינה - ההצמדה תחול עליהם. אני לא נכנס לבעיה אם זה צודק או לא, אבל עצם הגישה, עצם החלוקה היא תמוהה. וב לל, האם אפשר לבחור ועדה שתחליט בזה, כי הרי זה ממש דיני נפשות. פיתוח המסק החקלאי - זה דין המסק; אם לא יפתח אותו - הוא ייהרס.

ידידנו ראובן אילנד אמר לנו בוועדה הכלכלית, כי ענין הפיתוח החקלאי

האדום

הגיע לקו מבחינת הכספים והמסאבים שנחנו לפיתוח החקלאי. יוצא, כי מצב אחד הגענו לקו החדש, ומצב שני עומדים בפני מצב של הצמדה. מי יקח הלוואות צמודות? אנו זוכרים מה היה לפני סמונה שנים, כאשר מזקים עמדו בפני פשיטה רגל והיו צריכים להציל אותם ברגע האחרון, בגלל הצמדה!

פקידי משרד האוצר עושים כבת לעצמם, ואנו נתן ידנו לזה? - זה לא

יכול ללכת. ברגע שיצמידו את ההלוואות מ-20% ומעלה - זה אומר 10% ודאיים כל שנה, ופקידי האוצר יודעים את זאת.

לכן אני אומר, שאנו נחננד לזה, ואנו נעלה את זאת, וזה לא יהיה

קשה להעלות מיד בוועדות הכנסת, בעיקר בוועדה הכלכלית, שאמונה על נושאי החקלאות. ואנו יכולים להיאבק על כך. ואני רוצה להגיד לכולם פה, כי במס ערך מוספי הסקטור היחידי המועדף - זו החקלאות. בפירות וירקות - מס ערך המוסף הוא אפס.

אבל אני חוזר לנחמה זאת, ואני חושב שאנו צריכים לקבל החלטה,

להיאבק נגד הצמדה. ואם כבר הצמדה - על כל המסק, וחם וחלילה לנו להכנס לחלוקה, אוי ואבוי יהיה, זה פשוט יעלה דם רע בסקטור החקלאי כולו, זה לא יכול להיות לפי מפות שיצמידו. וזאת אני מציע.

ברצוני להגיד שלוש דברים :

יגאל כהן :

נדמה לי שסכחנו את העקרון שצריך להנחות אותנו, קראינו בפיתוח

החקלאות מה שאנו מאמינים שצריך להיות. נדמה לי כי בחקלאות הוכחנו, שאנו בפיתוח החקלאות תורמים תרומה חשובה למאזן התשלומים של מדינת ישראל. אם אנו נהיה משוכנעים בזה, יהיה לנו חוקף מוסרי לדבר על זה. ונדמה י כי קצת סכחנו נושא זה.

אני עוקב כמה כספים השקיעו בשנה האחרונה בפיתוח מים וחקלאות. אין ספק שמדינת ישראל בנושא של פיתוח החקלאות נעצר לה השכל.

אני חושב שאנו צריכים לחזור ולומר, כי החלק היצרני זו עתידה של מדינת ישראל, ויש להגיד זאת ללא כחל ושרק, וזה מה שיקבע פעם במאזן החשבונות, ולא אם צריך להעביר עוד 100 פקידים. קודם כל יפתחו, מי שרוצה לייצר בחקלאות - יכול לייצר, ויש מי שרוצה ללכת לחקלאות לייצר.

אם זה נכון, אני לא מקבל את עקרון ההצמדה בחקלאות. אולי טוב בסיכון בחל-אביב. ואם הגיעו למסקנה שאי-אפשר לתת משכנתאות צמודות לסיכון בחל-אביב - בודאי שלא יכולים ליישם זאת בחקלאות.

יחד עם זאת אין להתעלם מזה, שבמצב הזה של המסך 12% רבית - אדם לא יכול להתייצב ולומר שזו רבית מקובלת כיום. אני מציע לא ללכת על העקרון של הצמדה כעקרון, ולתת חסות אם ההצמדה תהיה אחרי 20% רבית או 25%.

ח"כ דוד קורן : אני רוצה להתייחס לכמה דברים, שאני לא בטוח אם החברים כאן יסכימו אתי.

החוב החיצוני של מדינת ישראל הוא 7 מיליארד דולר; החוב הפנימי של המדינה הוא 80 - 70 מיליארד לירות. יחד זה 120 מיליון לירות. איך החוב הזה מנתפח? לוקחים כסף מהצבור, מבטיחים לו הצמדה, וזה גדל. במצב זה מה קורה לאדם שיש לו כסף או הוא רוצה לחסוך ורוצה לסמור על ערך הכסף? - הוא קונה או אגרות חוב, או זהב או מסקיע ומקים מפעל. אז ערך המפעל גדל עם הפיתוח.

היו"ר ס. יוספטל: מי מקים מפעלים במדינת ישראל? - רק המסך הצבורי!

ח"כ ד. קורן: אני כופר בזה שרק המסך הצבורי מקים מפעלים. חסעי לכרמיאל, חסעי לנהריה וחראי מפעלים שהוקמו בכסף לא צבורי. הם קיבלו מהממשלה באוהם התנאים, ומסקיעים במפעל, ערכו עולה ומצמידים את ערך הכסף. בזה שמסקיעים במטהו - מצמידים את ערך הכסף, וכאשר יש פיתוח - ערך ההשקעה במפעל נשמר. ערכו יותר גדול גם בתחשיב שאנו עושים אחר כך בקביעת המחיר.

הדבר שאני רוצה להגיד, שהוא אינו פופולרי : אני בדרך כלל חושב שנוכח המצב צריך לבטל את כל שיטת ההלוואות והתקציבים וכד', וצריך לתת מענקים. אז אחת נותן 10% - 15% מענק, יסיג המסקיע את שאר הכסף. וזה נכון גם לגבי התעסיה. אז אומרים כי רוצים טאנשים יתייבשו בגליל ובנגב, יתנו להם כסף מזומן, אחוז מסויים מההשקעה במפעל שמקיימים, ובשנה הבאה יתנו לו פרמיה, חמריץ, אומרים כי עניין של הלוואות לא צמודות בתקופת אינפלציה הן לא ריאליות בשום תנאי. במסך יציב יש הגיון לאמר אחוז יותר נמוך. המסך שאינו יציב מבחינת ערך הכסף, מוכרחים לעשות דבר אחר - לא לנפח את הסכומים הגדולים שהממשלה מזרימה. לשלוח כל מסקיע לבנק. אחת יושב בקריה-סמונה - תקבל 10% מחנה; במגדל העמק - 5%, ובחל-אביב - לא תקבל, חוץ מאשר עניינים מסויימים שהמדינה מעוניינת בהם. אם זה עניין של חשית, וזה דוקא באיזור חל-אביב מאיזו סיבה, גם אז הייתי חושב פעמיים. צריך לעשות הכל כדי לפזר את האוכלוסיה, ליישב את הגליל ואת הנגב. אם רוצים לתת העדפה לאיזורים האלה - מוכרחים לעשות דיפרנציאציה. המגמה צריכה להיות - לפתח את הנגב והגליל והגולן ושאר האיזורים שהמדינה מעוניינת בפיתוחם.

ואם הממשלה באה ואומרת, בשביל להעדיף אחרים - אנו צריכים לסגור איזור זה,

ואז ישובים ותיקים, מלפני קום המדינה - לפי הנוסח של פסח - אני שומע את זאת בפעם הראשונה -

אם באים ואומרים שרוצים לפתח ולהעדיף איזורים אלה - אז באיזור המרכז, שלא מעוניינים לפתח אותו,

אנו צריכים להגביל ככל האפשר את ההשקעות, על ידי תנאים יותר קשים. ואם יהיה די, למרות הכל להשקיע גם באיזור המרכז - יתקיעו.

בועדת הכספים ובוועדות אחרות, מידי פעם צץ דבר נוסף, למשל, איט מקריט-סמונה

או מרמלה עולה לו יותר נסיעות, עולה לו יותר טלפונים, המזון עולה יותר ביוקר, נסיעות לקו"ח עולות

יותר ביוקר, נסיעות לעסקים, ההובלה של התוצאות, ההובלה של האספקה מהמרכז לסם עולה יותר יקר -

למי שיושב רחוק מהמרכז צריך לתת לו פיצוי לעומת זה שיושב במרכז. אין שום ספק, אם רוצים לעודד

את ההתייבות בכפר יובל - צריך להעדיף אותו על באר-סוביה, או כל ישוב אחר באיזור כפר יובל, על

ישובים שיש להם אובייקטיבית תנאים יותר טובים. זה לא בדוק עד הסוף, לא בדוק לכל ישוב.

אני לא מליץ על רשימת ישובים. אם מסרד החקלאות רוצה להסתכן בזה - בבקשה.

אני הייתי ממליץ על דבר אחר. בסעתו חוקקנו חוק השקעות הון בתעשייה. ואז

את ספיר המנוח: מה יהיה בחקלאות? והוא אמר: נעשה חוק עידוד השקעות הון בחקלאות.

א. נחמקין: האם לחברינו בכנסת ובוועדות הסונות, יש מידת תמימות הדעים שמדריכה אותם ?

ח"כ ד. קורן: ברגע שאנו יושבים בכנסת - אנו צריכים להיות אחראים על כל המדינה הזאת. מיטתו

צריך להיות אחראי למדינה. נשלח לכנסת אנשים שאינם תמימים אלא פקחים.

מה אני טוען הוא, בזמנו אמרו לנו: תגישו הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות.

אני מבין שהיתה בעיה איך לסדר את הנושא של המסך המספחתי. דברתי על זאת עם חלפון לפני כמה ימים,

ונפגש עם אריק וגכין הצעה לזאת. אני יזמתי את זאת, ואני מקווה כי נוכל להגיש במקום שיטה זו של

הצמדה - להגיש הצעת חוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. ואז המפעלים התעשייתיים באיזורים האלה, דינם

יהיה כדיון / כל המפעלים באיזורים.

האלה הם מן העליה אחרי קום המדינה

אני מפחד מהדברים כאשר בר-לבב. כל הישובים / אם יש

ישובים שלא פיתחו את המסך, היות ולא היו חקלאים בני חקלאים, ורק עכשיו הדור השני נכנס לזה -

יש להם פיגור של 20-30 שנה. הבעיה היא הישובים שהיו בפיגור. אולי הקריטריון יהיה

הוותק ולא האיזור.

בחוק עידוד השקעות ההון בחקלאות, צריך לקחת בחשבון את הנושאים האלה, אולי

חוק מיוחד שמתחשב בעניינים אלה, נראה לי שזה פתרון יותר טוב.

אבל אם הממשלה מחפשת דרך לעכב, לעצור את ההשקעות באיזור המרכז, לדעתי הבית

הזה צריך לתת לה ברכת הדרך.

בן-עמי הראל: לצערי הרב, אני נאלץ לומר, שתכופות כאשר מדברים בענייני התייבות - מדברים על

הנעשה בה מחוץ חוץ ידע בשטח בכלל ובעיקר בשטח המושב. ישנם כמה גורמים "מטחמים" גם בשטח הקיבוצי

נחמזל מזלי וליויתי בסעתו את המסך לקונברסיה. התייבותם מדובר בהם אז לא היו מעדות המזרח, והדבר

שאינן לעשות את הקונברסיה עבור מסקיהם נבע מחלואות בחלקן הגדול צמודות שהמסקים קיבלו. המסך

הקיבוצי לא יכול היה לעשות את זה ולא עשה. אבל במסקים המוסביים לא יכול היה להיות ליזוי לענין

החלואות, ולאחר מספר שנים גדל סכום החוב בגלל ההצמדה, ונאלצים היינו להציף אגודות ותיקות ביותר,

שהיו בכל רע, פרט למסקים בודדים כמו במושב שאני חי בו, שידענו לנהל בו את העניינים הכלכליים. בכלל,

השאלה היא: האם ניתן לבצע חלואות קונברסיה רציניות ביותר למסך המושבי ?

מה מדובר בהלוואות פיתוח צמודות. ישנו מיסו המאשר את מתן ההלוואות

האלו, וזה מסדר החקלאות, והוא יכול לקבוע מה חיוני למדינה, למטפחה ולאגודה, ולסקול את הדבר באופן ענייני. ישנה כאן נתינת הכסף, ענין מס ההכנסה, ישנה גם ההסקה הנעשית בכסף זה ועוד כמה גורמים.

אם אתם באמת רוצים לפתוח "חבת פנדורה" (וזה בקשר למה שמדברים על אמצעי הייצור), כי אז הייתי מציע לכם לבדוק כמה קיבוצים ומוטבים, אז תוכלו לראות מה קורה במסך הוחיק והצעיר כאחד. בשעת הפילוג בתנועה הקיבוצית היו חברים במסכים המתפלגים שחשבו, כי אותו חלק של חברים שנאמר במסך - יהיה מצבו טוב יותר, ואילו אלה שיוצאם למקום אחר - יצטרכו לפתוח דף חדש. במסך הוחיק הקיים נאמר דור הזקנים עם כל הבעיות, ויש צורך לקלוט את הדור הצעיר. אני לא בטוח אם לאחר כל ההטבות שניתנו בסעתו למסכים הוחיקים לעומת מה שמוטל על מסכים אחרים בצפון ובדרום ובאזור העימות - מי דפוק יותר.

יש לי מושג, שפיתחתי אותו לעצמי, שאדם בהתייחסות צריך לסלם את ההלוואות

שקבל ב"ביל ההשקעות במקום, לשאת בהוצאות המוניציפליות ולקיים את רמת חייו. אבל אם חלק מרמת החיים ניתן על ידי המדינה, ומול זה אני חייב לסלם בעד הכל בכסף מזומן - הרי שאני מציע לנתח את זה עד הסוף. כי אם מתחילים לטיח - אז מביעים לגהינום.

אקח לדוגמא את עצמי. יש לי בן ממשיך במסך מוטבי בבאר-טוביה. הוא

נכה צה"ל. הוא גמר את הקורס האוניברסיטאי הקיבוצי והוא רוצה להיות רפתן. הסקענו הסנה כספים בהקמת הרפת, ויש לו חוב של 400 אלף ל"י, מזה 300 אלף ל"י שוטף. אבל הואיל והוא בבאר-טוביה - הרי שהוא פסול מלזכות בהלוואת פיתוח. אולי עם ה"פספורט" של נכה צה"ל. הוא יקבל איזה סכום כהלוואה. (א. נחמקין: בתור נכה הוא מקבל פיצויים מדי חודש, ולא מגיע לו שום דבר ממסדר החקלאות. הגי' לו זאת בסמי!) אריק, על החכמות האלו אנחנו נתוכח כאיזה מקום אחר. אני מדבר על פיתוח. לא מעניין אותי אם כבר יובל הוא יטוב-עימות. אם הוא יהיה גביר - ניקח ממנו כמס הכנסה. אין שום הצדקה לחלוקתה של ההתייחסות לאזורים, כי זה לא ניתן להבחנה. בין מסך אחד על יד המסך של שכנו יכול להיות הבדל כמו בין יום ללילה. כל אחד יודע ומכיר את המוטבים "פיתוח א" ו"פיתוח ב". הלא למעשה ישנו סוג יחובים שממיד אומרים עליהם ש"העד לא יקח אותם, כי הם במרכז הארץ"...

כולנו יודעים היטב שבחקלאות חשובה היום יותר כמות ההון מאשר טיב

הקרקע או כמות המים. בעית ההון היא גורם הרבה יותר רציני.

היתה פעם חכמה טיכונ, כשההלוואות בסבילה ניתנו בריבית של 3.5% עם

חלום קבוע מראש. זה היה בתנאים קלים יותר מכפי שגמרו עם הסנה"י לגבי התשלומים על ההלוואות של התקציב. אבל כאשר יטבתי עם המתייב, כדי לבחון את הדבר, הוא עשה חשבון אחר. אם תחליט שההלוואות הן צמודות - לא יהיה למי לתת אותן, כי המסכים יבהלו ולא ירצו לקבלן, ומסכים אשר יסכימו לקבלן - יגרום בהם הדבר לחסכוכת. יהיו רק מסכים בודדים אשר ידעו לעשות את החשבון. ברם, כעבור זמן מה יצטרכו לעשות בהם קונברסיה.

דב פלג : קודם כל, אני רוצה להעיר למה שנאמר ולמה שלא נאמר. הצרה הגדולה

היא משוים את החקלאות לנייר-ערך. נייר-הערך הוא צמוד. כאשר אחת מסקיע בייצור במסך - אינך יכול לממש את הרכוש וגם אינך בטוחו לטווח ארוך שתקבל את התמורה ע"י שיווק התוצרת שלך. דוד, נניח שאתה מסקיע ברפת במסך מיליון ל"י. אתה טוען שהנות וזאת רפת הרי זה רכוש ריאלי. והוא צמוד. השמנקה הזאת לקוחה מהמחשבה על ניירות-ערך. לא אתה ולא אני איננו יכולים למכור את הרפתות שלנו. אכל גם דרך מכירת החלב - אינך יכול לקבל את הפרטי ההצמדה.

אולם, ישנה גם הנמקה שניה, שהיא נשמעת מפי כלכלנים. אינני יודע מדוע לא נשמעה כאן. אוסרים שהממשלה נוחנת כסף שהיא מקבלת אותו בהצמדה, ואם היא מלווה אותו תוך הבטחת ההצמדה - היא בזה מבטיחה את עצמה. ואם לא תנהג כן - היא תגדום בכך לחסוכות לעצמה. גם הנמקה זאת לקוחה מההשקפה הרואה את הממשלה כפירמה מסחרית או כבנק. כי אם זה כך - היא באמת צריכה להבטיח הצמדה על מספף שהיא מלווה, משום שקיבלה אותו בחנאי הצמדה. אולם, חמיכת הממשלה בהשקעות במשק הוא - יעד פוליטי - כלכלי של הממשלה, והחמיכה הזאת היא הוצאה שוטפת שלה. ההשקעה במשק איננה יכולה לפעול בצורה של טמירה על ערך ההון. כך טזאת הנמקה לא רלבנטית ואיננה יכולה להיות קטורה לנושא ההצמדה.

אי-לכך, אנו צריכים להציע, לפי דעתי, הצעה אחת בלבד. ובקשר לזה אני רוצה להתחיל מהסוף. אמנם, יש לי הרגשה שהדיון הזה הוא כבר לאחר המעשה. (קריאות: לא!) לפי דעתי, ישנה רק הצעה אחת, שהיא יכולה לעמוד בבקורת ציבורית. ההצעה היחידה מסעם הסקטורים היצרניים (ואני מציע לפעול יחד עם - הפרטים, ההסתדרותיים וההתיישבותיים) היא קביעת סלקטיביות בהשקעה וביחס להשקעות. ואני חושב, שהחקלאות תעמוד במבחן. ומה זאת סלקטיביות? - זה גובה החמיכה במימון ובמענק להשקעה המסויימת. תן 70% בהלוואה להשקעה מסויימת זו וזו ו-20% במענק. אם אתה מעוניין בתחום חקלאי אחר - תן פחות או יותר.

אטר להצעה בדבר גובה הריבית. מה יקרה אם בשנה הבאה האינפלציה תהיה רק רבע? אתה חושב שנעלה עתה מ-12% ל-14%. ריבית שכבר קבעת אותה על ההלוואה - טוב אינך יכול לשנותה, ואז יתכנו תנאים שלא נוכל לעמוד בהם. יכולים להגיד: מה זה אחוז אחד? - ברט, הפירצה קוראת לגנב. היום זה יכול להיות רק אחוז אחד ואילו מחר - 5% או 10%.

לכן, אני מציע שאנחנו יחד עם התעסיה ההסתדרותית, ויחד עם כל יתר הגורמים היצרניים (וזכותם היא כמו זכותנו), נגיד שההצמדה תמנע השקעות. המדינה זקוקה להשקעות. אנחנו נגד סיסמא בדבר פחות השקעות. ואם פחות השקעות - אז נדון באיזה מקומות להפעיל בהן. אני מציע שהמרכז החקלאי והגורמים האחרים יחליטו נגד ההצמדה.

כמו כן מובן מאליו שאנחנו איננו יכולים לקבל חלוקה לפי האזורי בארץ. איננו בנויים לזה, לא בחקלאות ולא בהעסקיה ואיננו יכולים להכניס את האלמנט הזה, מפני שאיננו יכולים - ואף אחד גם איננו רוצה - לזוז מהמקום, לא מדן, לא מיקום ולא מנירים. אין הבדל בענין זה מהו המקום. לכן, איננו יכולים להזיז תעסיה וחקלאות מכל המקומות האלה. לכן צריך הכל להסתכם באותה הצעה על אחוז המימון והמענק. זה הדבר היחיד העונה על האלה כשלעצמה. ואם יש לממשלה פחות כסף - היא תחלק אותו ליעדים מתאימים יותר לתכניותיה.

ישראל גל : אני מקבל במאה אחוזים את הדעה האומרת כי המתחיל ללכת בהצמדה / ילן בזה עד הסוף. הבעיה היא "רק" להכניס את המסך חזרה להצמדה, ואחר כך הוא ימשיך כבר ללכת בדרך זו. היום זה יהיה 20% מחר - אולי רק 18%. ואז יגידו "בטל 2% נפוצץ את העסק?". צריך לדעת אם אנחנו מוכנים לזה או לא. לי ברור שאיננו מסוגלים ללכת להצמדה, כי אין זה משנה מבחינתנו שהממשלה מגייסת את הכסף מגורמים חוגים ככסף צמוד. אבל קבלה דין ההצמדה אומר - הקטנה רצינית של הפיתוח.

לאיזה ענפים אנחנו מקצים יותר כסף בחקלאות? - חלק גדול - 2/3 -

הולך לשני גורמים עיקריים בסביל ייצוא. מה יעזור למחייב אם ניתן לו חממה, כטיסנה אינפלציה בארץ? הוא צריך להתחרות בפרחים שהוא מגדל לא בארץ, אלא בחו"ל. נניח, שהממשלה החליטה שההצמדה החלה ב-1972. במקרה כזה היא הייתה פועלת כבר 4 שנים. ואם הערכה העליה באינדקס הימשך גם ב-1976, כפי שחושבים ב-29%, - כי אז היינו מגיעים כבר, לפי הערכה זהירה מאוד שעל הלוואה שהמחייב קיבל

ל-10 שנים - הוא במשך 4 שנים, שכבר עברו (גם אם ב-6 השנים הבאות לא תהיה אינפלציה) הוא כבר צריך יהיה תחת 11% פלוס הריבית הנוספת - לשלם כבר 17% לשנה, ולאחר 10 שנים - יצטרך לשלם בסך הכל 170%. אינני יודע אם אוכל ליעץ למחישב - במוטב שיקים אז חממה...

מה זה פותר בסך הכל? איפוא אנחנו בתוך המשחק הזה של מיליארדים ל"י? מה היה תקציב משרד החקלאות הסנה? - 500 מיליון ל"י. מזה יש 100 מיליון ל"י המיועדים לחטחית בחקלאות - לניקוז ולמחקר. נותרים 400 מיליון ל"י, ואם גם יצמידו מזה 150 מיליון ל"י, האם זה יפתור את הבעיה של 120 מיליארדים ל"י המוצמדים של הממשלה?

אני יושב במרכז ההסקעות. במה מסקיעים בארץ? מי מסקיע היום לא רק במרכז הארץ, אלא גם בקרית-סטונה או בבית-טאן זולת הממשלה, חברות ציבוריות והקיבוצים? וזה עוד לפני ההצמדה! הבעיה היום היא במתן אפשרויות לפיתוח. איזה פתרונות יש לנו בארץ הזאת זולת פיתוח? האם יש לנו איזה פתרון אחר? לא נראה לי, איפוא, שבמצב הנוכחי יש טעם להכניס עוד אלמנט גדול אחד שיכול להרחיק סורה רצינית של ישובים. זה לא מתקבל על הדעת.

אינני רואה איפוא את הבעיה ^{בכך} שהועדה תכין או לא תכין הצעה. לי נדמה, שהמסקנה צריכה להיות אחרת.

במרכז ההסקעות נתבקסנו ע"י הממשלה להציע איך להרחיב את ההסקעות בתעסיה. ואז אמרנו: לא ע"י הצמדה. נראה לי, שאנחנו צריכים לקיים מערכה יחד עם על מי שאפשר בטוח זה.

ר. איילנד : אינני מצפה שהמרכז החקלאי יגיד שההצמדה היא טובה, ולכן תתקבל החלטה בגד ההצמדה. ומדוע? - כי בכית הזה אנחנו מייצגים את החקלאות, ומותר לנו לראות את עצמנו כמגוינים על הסקטור הזה.

אני לא לגמרי בטוח שכזהו גם המצב לגבי חברי הכנסת המכובדים היושבים עמנו מה. אני, על כל פנים, מסוגל לראות את העניין גם מכיוון אחר. אנחנו מדברים פה בגילוי-לב גמור. לא אחת דיברתי עם ידידי ישראל שמעתי כיצד הוא מגן על אי-ההצמדה, עוד לפני שמיטחו העלה את ההצעה על כך, ואמרתי לו: איזו מדינה אנחנו? היא יכולה לקחת הלוואות בהצמדה ולשלם את ההצמדה הזאת מקציב המדינה... ואני מכיר הרבה מאוד יהודים, אשר רצים עם עודף הכסף שבידם לאן שהם רצים, והם גם מאפשרים לממשלה להמשיך בכסף זה לבצע את הפיתוח שהיא מעוניינת בו. ישנם גם מקרים כאלה, והם לא מעטים. אני יודע על רבים כאלה. אמרתי כמה פעמים שלפי דעתי זה לא בסדר. הקושי הוא, כמובן, בכך שלא הכל רצים לקנות ניירות-ערך ולא לכל ישנם עודפים לקנות בהם ניירות-ערך.

הדבר הראשון שאני רוצה לשים אותו הצידה הוא דבר פורמלי. ההחלטה על הנהגת ההצמדה נתקבלה בליל הפיחות בנובמבר 1974. נכון ההחלטה הזאת לא בוצעה, כי לא ידעו איך לבצעה. עכשיו הצטרף למסכת העניינים גם הנושא הזה. (קריאה: זה צריך לבוא עוד לאיסור לועדת הכספים של הכנסת!) יכול להיות שלא. אולי צבי גרסוני יגיד שכן. (צ. גרסוני: זה צריך להיות מובא לאיסור לועדת הכספים!) לפני כחדשיים כאשר נתקבלה ההחלטה מחדש, שיש להנהיג את ההצמדה, ביקש סר החקלאות להגיש הצעה, אשר תהיה תואמת יותר את החקלאות.

לפני שמיטחו י י י ואשים אותי שאני חבר של פרופ' ברונר, אבל אומר שאני בעד הסקעות ובעד פיתוח. אני חושב, שעל ידי מתן סובסידיות אנחנו מונעים את עתיד הבנים שלנו. כי על לבן לא צריך לתת סובסידיה. עמי אין על זה ויכוח. חברי הכנסת ראו כמה נחונים, שהבאתי לתשומת לבם.

יהודה, אין להגיד שבחקלאות כדאי להסקיע רק כשישנה אינפלציה בשיעור של 20%.

ראשית, זה לא כל כך נכון. שנית, זאת איננה התעמולה הסובה ביותר בסביל להטיג תקציבי פיתוח גבוהים. וזה מה שאמרת. (י. סעדי: לכן, לא אמרתי את זאת, אלא רק כאלתי!) מה שהתכוונת לומר הוא איזו הסקעה יכולה לעמוד שלא בתנאי אינפלציה. ואם אין אינפלציה בשיעור של 20% - אז לא נכון שלא כדאי להסקיע בחקלאות. נכון הדבר, שבביתי, אחר אני מנסה לשפצו קצת, כדאי לעשות את זה ב-20% אינפלציה, וחבל שלא עשיתי את זה לפני שנתיים. אבל לא כן בחקלאות.

חברים כבר שאלו: מה מקור הכסף? האם הממשלה היא בענין זה כמו פירמה או בנק סמלויס כסף? - היא לא פירמה ולא תפסוס אף פעם את הרגל. אבל יש לה תקציב של המדינה, ובתקציב הזה כלולים בשנה הבאה 18 מיליארד לירות (וזה 18 אלף מיליון לירות!) לתשלום חובות. המצב באופן פרדוקסלי הוא כזה, שמאחר וחובות אלה היא חייבת לשלם, (ורק לפני חדשים הוציאה 1.3 מיליארד לירות לתשלום עבור תעודות המילואה שהגיע זמן פרעונן), אז יהיה כסף לפיתוח רק אם היא תוכל להנפיק עוד אגרות חוב... בסביל שיהיה לנו כסף להסקעה (ואני, כאמור, קודם כל כעד הסקעות ובעד פיתוח) עלינו לפעול בכיוון זה, ובראייה כוללת של הדבר, אנחנו חוטאים אם אנו מקטינים את יכולתה של הממשלה להסקיע. ועל ידי זה שאיננו מאפשרים לה להצמיד את ההלוואות שהיא נותנת - אנו מפחיתים את יכולתה מדברי אלה אינכם מסיקים, אני מקוה, אני אהיה הראשון שאצא עם דגל נגד ההצמדה. הייתי מסתפק בסיחות שהיו לי בנושא זה עם ישראל ופה וחס עם עוד חברים מספר. אבל ישנם בינינו כאלה שהפקידים לראות את הדברים לאו דוקא כמו האחרים.

אני מסכים עם כל אחד מכם האומר שחלוקה לאזורים בנושא זה בחקלאות לא באה בחשבון. אנחנו גם מינינו איזו ועדה והיא הגיעה לנקודה מסוימת. היו בה חברים יהודים חכמים וגבוהים שחשבו ודנו בנושא זה והגיעו למסקנה שזה לא יתכן. אני פיר זה טעמדת המרכז החקלאי תהיה בכל מקרה שהאזורים בחקלאות היא לא רלבנטית. ואינני חוזר על הנימוקים שהוסמנו כבר. אם אני אומר שאינני הולך להפגין נגד ההצעה הזאת - אין זאת אומרת שאני כאילו מסכים לה. ואם לא אזורים - הרי זה צריך להיות באיזה שהוא מקום בארץ. ההצעה של מרה נראית לי הגיונית והוגנת: להעלות את גובה ההגבלה. כלומר, לא 20% אלא 30%. אחוז זה נראה לי הגיוני.

חברים, זה לא אותו דבר כפי שבר-לבב ניסה להגיד, כאילו המסקים יסתכנו. המסקים יסתכנו רק אז אם ההצמדה תהיה החל מהאחוז הראשון. אני חושב, שגם על סיכונים לא צריך היה לשלם הצמדה. אם לישראל יש ספיקות אם כדאי לקבל הלוואה שתשאיר את המתייב עם חוב של 100 אלף ל"י, הרי אני אומר, שאולי יהיה מצב כזה שהוא אולי ישלם חוב זה ב-5 קרטונים. (ישראל גל: בוא נחליט תחילה על ענין המענק!) אחת יודע שישנה ועדה שעוסקת בנושא זה. לפני שעה דיברתי עם יהלומי על זה שבכפר חס, למשל, ישנם חברים שאינם זקוקים לקבל הלוואות לשם פיתוח, כי אם נאשר להם הקמת חממה - הם יכולים לממן את זה ^{בכסף} חס. ברור וצריך לעשות את הדבר בצורה מחושבת וסלקטיבית ולא לזרוק סתם כסף. לכן, נראה לי, כי 30% זה הוגן. אף יהודי לא יסקע גרוש אחד פחות, אם רק ידע לעשות חשבון. אני חושב, שמבחינה זאת אנחנו מציעים הצעה מהקבלה על הדעת.

הצעתו של בר-לבב שההצמדה תהיה לא תחול על הקרן, אלא על התשלומים - היא נכונה. יתכן ואפשר יהיה לקבוע שהמדד ייקבע לפי מה שהיה לפני חצי שנה. (קריאה: בר-לבב התכוון לכך שהתשלום יוחאס למדד, אבל שסכום הקרן לא יוחמד!) אני חושב, שבר-לבב צודק, כי הצמדת התשלום המדי למדד שאיננו חייב להיות מדי, אלא שנתי או חצי-שנתי או משהו דומה לזה - מה כמו המדד שהיה לפני חצי שנה. כך שזה יבטיח שהמתייב לא יטבור את הראש. אלו הן מיגבלות שאני מעריך שאם נבנו עמן - הדברים האלה יידונו. (א. פינקלמן: זה יותר גרוע מאשר ההצעה הקיימת!) פינקי, אני מציע שיהיה שיקול לכאן ולכאן.

ולסיום דברי. יחזן מאוד, סנסה, שצריך להציע אלטרנטיבה, על-מנת שהמסך יוכל לבחור. ישנן הלואות לתקופות של 10, 12, 17 שנה. אני סיך לאופטימיסטים וחושב שיהיה טוב גם למדינה, ואולי לא תהיה אינפלציה. במקרה כזה יוכל המסך לבחור בין ההצעה הקיימת. ובין ביטוח גבוה יותר. כי הן הביטוח קיים גם היום. בריבית של 11% - 12% שאנחנו מסלמים כלול גם האלמנט של ביטוח בטיעור של 4%. ואז יוכל המסך להחליט במה הוא בוחר. אני בהחלט בעד זה שנגיד שאנו בעד ביטוח בטיעור גבוה יותר ולא דוקא רק של 14%. - זה יכול לעזור. ואם במקום 4% אחת מוסיף עוד 9% - זה יכול להיות מוצא. מכל מקום, אז יוכל המסך לבחור באחד מבין השניים.

צבי גרסוני : ברצוני לומר, קודם כל, כמה מלים על הנושא עצמו, ואחר כך אעבור להצעות שאציע לסיכום. ואם אצליח לדבר קצרות - אגא אולי גם במדיניות הממשלה.

הנושא שעומד בפנינו הוא ההצעה שהוצגה על ידי הממשלה, והיא עוד לא

תופסת. והיא עוד לא תופסת כל זמן שלא אושרה בכנסת. מה אומרת ההצעה הזאת? - תהיה הצמדה מעבר ל-20%, והיא תחול גם על החקלאות. אבל הצעה זו אומרת גם שיהיו יטובים שיהיו פטורים מההצמדה. אני חושב, שצריך להתנגד להצעה הזאת. אך לי עוד לא ברור מה צריך להציע במקומה. ואני לא מציע לפגוע בזה להציע כבר עתה מה צריך להיות במקומה.

גרופר גונב לי מדי פעם את הנימוקים. הוא צודק במה אחוזים. באמרו

שזוהי הודמנות נוספת לבחון את הדבר לעצמנו. כי אנחנו, קודם כל, לא בסדר עם עצמנו אם הננו סבורים שאנחנו בסדר. האם זאת לא אמת שגם לטובת החקלאות וגם לטובת המדינה צריכה להיות העדפה לחקלאות כולה בפיתוח? (ואם זה לסניהם גם יחד טוב, מדוע זה פסול?) הסלקטיביות בפיתוח צריכה לנבוע מעקרונות שנקבעו, והם: אם הפיתוח הזה הוא לטובת הייצוא וכתחליף לייבוא. אם מפתחים חקלאות שהיא לייצוא ותחליף לייבוא ומקבלים בסביל זה הלואות-פיתוח - אז זה טוב למדינת ישראל. (א. פינקלמן: ואם, "חם וחליה", חוסכים מים, אז זה לא טוב למדינה?) מדוע מתחילים חברים שלנו להכות, קודם כל, את עצמם? אינני אוהב את ההתחסדות הזאת. כאשר מוכיחי לי שאנחנו דורשים לעצמנו זכויות יתר - אני מוכן להיות נגד זה. אני יודע במסדר האוצר שעם כניסתי לכנסת נלחמתי על זה שהתנועה הקיבוצית צריכה לשלם מס הכנסה כפי שמגיע ממנה (והתשלומים מגיעים כבר לסכומים גדולים מאוד) אבל אני נגד זה שאנחנו גורמים בכמה דברים נזק לעצמנו וגם למדינה. ומזה גם נובעת המסקנה שלי.

ניקה מסך טוב מאוד כמו גבע (ואני בכוונה לוקח מסך עשיר, ואני לא

מדבר רק על הצמדה). אם הוא יכול לפתח דברים בחקלאות, הוא צריך לקבל לזה עידוד מלא, אם זה יביא לייצוא נוסף בחקלאות ולתחליפי ייבוא? - אני אומר איפוא, כמו שגרופר אומר, שזאת הדרמנות נוספת להגיד שהחקלאות צריכה להיות מועדפת (וזה נוגע לעניין ההצמדה) במידה שהיא עושה הסקעות שתכליתן הגברת הייצוא ותחליפי ייבוא. אי אפשר לסתור את הנימוק הזה, כי זה סותר אזי את האינטרס של המדינה ולא רק של החקלאות.

מזה נובעת גם מסקנה נגיה והיא - שאי-אפשר לטרטט בעניין זה מפות.

זה אינטרס מדיני בין אם זה קורה במרכז הארץ ובין אם זה קורה במקומות אחרים של הארץ.

בפעם הקודמת שמחתי לטמוע שישראל מציע לסתף פעולה עם התעסיה הפרטית.

אני מייצג באיזה מקום גם את התעסיה הקיבוצית. אינני יודע אם זה חל על התעסיה כמו על החקלאות. מדוע? כי מישהו יכול להגיד: את ההדמה אני מנצל בכל מקום שהיא יסנה. אולם אשר לתעסיה, הרי אם יסנה אפשרות להקים אותה למוצרי ייצוא ולתחליפי ייבוא במרכז הארץ או בספר - אני רוצה להקיימה בספר. אבל המרכז החקלאי ואנחנו כפורום חקלאי איננו מוכרחים עוד להחליט על זה. לעומת זאת, הנימוק בקשר לחקלאות הוא כל כך אבסולוטי פה, לפי דעתי, שאנחנו יכולים בעניין החקלאות לסכם: א) יש העדפה לכל החקלאות; ב) ובלי מפות.

צודקים החברים באומרט: "מה זה, הצמדה היא חמיד כל כך בלתי-צודקת

שאנחנו יכולים להתנגד?" אז מרה הציע 30%. אבל בואו ונחשוב בקטגוריה אחת רצינית יותר, לפי דעתי! זה לא כך שאפשר כל פעם לדבר על אותו דבר מסויים, פעם אחת אומרים שבאיזה שהוא מקום צריכה להיות הצמדה. אבל כאשר מדברים על ריבית, אומרים שצריך להעלות את הריבית, כאשר מדברים על מענק / אז יסנו עכשיו, בכל זאת, איזה חידוש. אמנם, עוד לא ברור, לדעתי, מה רוצה פרופ' ברונז. כי, מצד שני, שמעתי אומר שיש לתת לחקלאים ולקיבוצים אפשרויות גדולות להסקיע, הואיל וצפוי חוסר-עבודה... (ר. אילנד : אנחנו מכינים הכנית-חירום של מסד החקלאות. רק לפנות ערב החלטנו שבמקום 250 דונם חסמות אנחנו נקים חסמות על סטח גדול יותר!) אבל כאשר מצטרפים הצמדה, ריבית, ענין של מענקים אלה או אחרים וגם יחס זה או אחר להסקעות, - הרי אני מציע שתהיה עיסקת חבילה לא מבחינת עסקים, אלא מבחינת הצורך בראית הסורה הסופית מה כל זה אומר.

ראובן, אמרת: "אל תזוז עם 120%" בזה אתה צודק. אבל אני צריך לדעת את כל

התנאים ביחד ולא כל פעם רק איזה קטע אחד. לכן, אני מציע לא לרוץ מיד בהצעות ברורות בענין ההצמדה. אני מיע רק לעכב הכל ולומר שאנחנו רוצים לפתח את החקלאות לייצוא ולתחליפי ייבוא ולראות את כל התנאים. מה שיהיה צודק - צודק, אך אם יינו משהו שאיננו צודק - נדון על זה מתוך פרספקטיבה אחת של ייצוא ותחליפי ייבוא.

מבחינת הזמן שלרשותי, מותר לי לחזור לעוד ענין. חברים, מוכרחים לעשות את

הבערות היסודי שעמוס הדר הציע לערוך אותו - הבירור בנושא "אנחנו והמדינה" - ולעשותו בצורה יסודית יותר. כי המצב אינו כמו שגורפר אומר, שאחרים אומרים שהחקלאות מרויחה הרבה כסף. גם חברים שלנו אומרים את זאת, וטוענים שאנחנו במצב טוב. נברר את זה באופן יסודי. כי גם חברינו מחולקים בדעותיהם לגבי מצבנו. (קריאה: אולי בישיבה אחרת?) את זאת אני מציע. לא נדרוש לעצמנו זכויות כיחידה-סגולה, אבל שלא נקפח גם את החקלאות ואת הרוממה למדינה כאחת.

מספסי האחרון הוא בקשר לסיכום. הערך של סיכומנו הוא בכך אם נצליח להעביר

דברים צודקים, ואם יסנה לגבי זה הידברות בין המוסדות החקלאיים ולל מסד החקלאות וחברי הכנסת.

אם אין הידברות כזאת - אז לא יסתדרו הדברים בין ישראל וראובן, ויהיה מה שראובן רוצה. ואם אין

הידברות בינינו ובין מסד החקלאות - אז לא טוב. ואני מציע שנקבל סיכומים כולנו יחד.

היו"ר ס. יוספטל: אני מקוה להגיע לסיכום.

אין אף חבר החושב שבחקלאות אפשר לדבר על אזורים א', ב', ג' וכו'. זה לא

הגיוני. אף אחד לא חשב לדבר כזה ניוון לביצוע. ננסח את גישתנו זאת תוך הנמקה שיסנה לבנו, שאינני צריכה לחזור עליה.

הדבר השני גם כן מקובל מאוד על כולנו או - לפחות - על הרוב הגדול, והוא -

סאין הצמדה על הקרן. אנחנו כבר עברנו את זה, אני באמת חושבת שמותר ללמוד מהנסיון ולא לחזור על

אותן הטגיות שעשינו ונסילמנו בגללן מחיר יקר מאוד. אני זוכרת שכאשר הרצפלד המנוח ניתח את המצב

בקשר לזה, הוא אמר: "קודם - קונברסיה, אחר כך - קונטולידציה, ולאחריה - קונבולסיה"...

נדמה לי, שני הדברים שציינתי מקובלים על כולנו.

יסנט מה חברים, ואני נמנית עליהם, החושבים שכאשר יסנה בעיה - צריך גם

להציע משהו לפתרונה. הבעיה היא בכך שיסנה אינפלציה דוהרת, ושהחקלאות מקבלת הלואות, ומסקיעת אותן

במסקיה. ואז נוצר מצב, כפי שאוכל המנוח הגדיר אותו בשעתו "אני נותן לכם פרה ואתם מחזירים לנו

זנב"... אנחנו באמת מחזירים זנבות, אם גם המדינה איננה מפסידה עלינו. אני חושבת כי העובדה ששלעצמה

שהחקלאות מתפתחת, שהייצור גדל והייצוא גדל אף הוא - זה לטובת כולנו: לטובת החקלאות ולטובת מסק המדינה. כך שאיננו צריכים ביום אופן להסכים למסחר שעלול לצמצם את ההסקעות בחקלאות. איש לא ירויח מזה. בודאי לא אוצר המדינה.

רק עכשיו הגיעו לידינו הסיכומים בקיר לייצוא, ואנחנו רואים שהייצוא החקלאי גדל וי-כמה מכלל הייצוא האחר בארץ; וגם הייצור החקלאי בכללותו גדל. זוהי החקופה הטובה ביותר לדרוש שלא יכניסונו לאיזה סיר-לחץ בגלל זה שבאיזה לילה אומלל של הפיחות הגדול כללו בהחלטות גם את ההצמדה של הלואות הפיחות. לא במקרה הקפואו את ביצוע ההחלטה הזאת, כי לאחר שהחלו להטוב - טוב לא היו בטוחים שאפשר לבצע את זה.

מדוע אני חושבת של-20%-30% לא צריך להסכים? - לא רק בגלל העיקרון, אלא גם מסיבות נוספות: אופטימיסטים יגידו: "החקלאים האלה אומרים 'כן', אבל למעשה הם אומרים 'לא'". יקבלו את זה כעין קונץ לא יפה". אבל הפסימיסטי יגידו: "החקלאים האלה, שהם מקורבים לסלטון, הם יודעים מה הולך. הם כבר מסכימים שב-30% ומעלה מזה הם ילכו לכך. ז.א., שהם יודעים מה הולך עלינו"... לכן, בטוח אופן לא להעלות מ-20% ל-30%.

אולם, אם אנחנו רוצים, בכל זאת, להראות שגם אנחנו מבינים טיטנן בעיות קטות במדינת ישראל וסערך הכסף יורד, הרי שהדבר היחיד שאנחנו יכולים להסכים לו הוא - גמישות כלשהי בענין הריבית. אנו צריכים להגיד כי הננו מוכנים להוסיף לריבית בהתאם לדרגת האינפלציה. (מ. אוזילבסקי: על כל הארץ?) כן! (מ. אוזילבסקי: זה יותר גרוע מההצעה שהוצעה לנו!) אני אומרת גמישות בענין הריבית, כי אני מרגישה שאנחנו צריכים להראות איזו שהיא נכונות להתחשב במצב. אינני מציעה שנגמור ונגדיר את זה בהחלטתנו בדיוק. אבל זה חשוב, כי בעזרת החלטה כזאת אנחנו מורידים, קודם כל, את ענין הצמדת הקרן באופן עקרוני. (ואני חושבת, 'זה דבר חשוב מאוד') וכן מורידים את ענין האזורים שהוא מסמ ענין אבסורדי לגבי ההחלטות, ואנחנו אומרים שהננו מוכנים לדון באיזה שהיא גמישות בנושא הריבית. ה יעזור לנו, לפי דעתי. זה יעזור להעביר את התנגדותנו לשני הטעלפים האחרים, שהם באמת בלתי-נסבלים.

זה מה שאני מציעה לסיכום.

אני מציע שהייתה לנו החלטות סופיות לגבי האזורים.

מ. אוזילבסקי:

אל תסלו את עצמכם בענין זה. כי אם יבטלו את האזורים - אז יצמידו את כל

ישראל גל :

הארץ!

אנחנו חמיד יכולים להגיד שזאת חבילה אחת!

מ. אוזילבסקי :

עם כל הקשיים טיטננט בקטר לביטול האזורים, איש איננו מסלה את עצמו ואיננו

חושב שלא צריך למצוא נוסחה מתאימה בקטר להצמדה.

אני מציעה שנגמור בענין האזורים, כי מה אנחנו רואים את הרע ביותר, ואת זאת

אנחנו מציעים לבטל.

לעומת זאת, אנו נכונים ללכת לאיזה שהוא הסדר בגמישות לגבי הנושא של ההצמדה,

ואני מציע לנסות להיגרר בזה. כמו שיש לכמה חברי חסס בקטר להצמדה, כן יש לי איזה שהיא חסס מאחורי

הריבית. כי אז יוכלו לבוא אלינו בהצעה נוספת להגדלת הריבית. גם מהתקדים הזה של הגדלת הריבית

אני מחדק

יחד עם זה נדמה לי, שברור לכולנו שנצטרך למצוא איזו שהיא נוסחה

פסרה, שנוכל להיות עמה. לכן, אני מציע שננסה להידבר עם האוצר בנושא הזה, ואז נראה למה נוכל להגיע.

היו"ר סנטה יוספטל: רק אם כולנו נגיד, כי אחרי כל הנסיונות שהיו לנו כבר בענין ההצמדה, איננו מקבלים את זה - נוכל לדחות את ההצעה הזאת.

י. בר לבב: אני מציע הצעה בת 3 סעיפים: (1) המרכז החקלאי רואה את החלוקה הגיאוגרפית כבלתי מתקבלת על הדעת; (2) המרכז החקלאי מתנגד בחוקף לעיקרון ההצמדה על הקרן; (3) המרכז החקלאי יכין הצעה למסדר החקלאות כדי לענות על ידה על דרישותיו בקשר לאינפלציה. את הסעיף הזה צריך עוד לנסח כראוי. אני חושב, שאנחנו צריכים להחליט נגד ההצמדה לקרן. יתר הפרטים - מחייבים עוד בוחנה.

היו"ר ס. יוספטל: ישנה הצעה מרחיקת לכת: שלא לסכם הערב. בישיבה הבאה כבר לא נחזור מחדש לדיון, אלא נביא הצעות ונצביע עליהן.

יגאל כהן: על שתי ההצעות הראשונות אפשר להצביע כבר עתה.

מ. אוזילבסקי: אנו יכולים להחליט שאיננו מסכימים שום דבר, אולם מסילים על ועדה להידבר עם מסדר החקלאות וכן להכין לישיבה הבאה הצעה מגובשת.

אורה גולדברג: הועדה שתיקבע צריכה לדעת, שאנחנו מערערים על איזור אחד שהוא טליט של ההתיישבות. השאלה היא: מדוע צריכה להיות לנו חמיד ההרגשה, שבכדי להשיג איזו שהיא הסבה בקשר לגידולים אלה או אחרים לחלק של ההתיישבות, צריכים אנחנו לחרום מסהו? למה לסכן כל כך הרבה מסקים? אילו יכולנו באמת להחליט יחד עם מסדר החקלאות ויחד עם חברי הכנסת הסובודים שאין הצמדה בטוח מקום - מה טוב. אבל אם אנחנו הולכים להצמדה, מדוע צריך לפגוע באיזור אחר?

היו"ר ס. יוספטל: הואיל ואי אפשר להתאחד על הסיכום, נבחר בוועדה. אני מציע שהוועדה תהא מורכבת מנא-כוח אחד מכל הנועה.

ההצעה נתקבלה פה-אחד.

הישיבה נסתיימה.

נוכחים :

סנטה יוספטל - היו"ר, י. פרי, דב מירון, יהודה סעדי, דב פלג, מחס שור,
מורדי מלחי, ט. מצקביץ, א. גולדברג, יעקב גדיש, א. פינקלמן, ח. פלד, צבי מבן,
חיים מולכו, דב אגמון, עובד שדה, אלי אנגלנדר, משה כרכמן, גדעון ישראלי,
ניומקה בלעדי, זאב ארנון;
שר המסחר והתעשייה - חיים בר-לב, מנהל חטיבת הסקטיל - שלמה גור-אריה.

הנושא : מחירי הכותנה.

היו"ר ס. יוספטל : חברים, אני פותחת את הישיבה. קודם כל, אני מברכת את שר המסחר והתעשייה וחבריו אצלנו. השר מדגיש בכל הזדמנות שהוא בוגר בית-ספר חקלאי ויש לו הבנה עמוקה לבעיותינו. לכן, אנו בטוחים שבשיחה חברית נגיע הערב להבנה הדדית.

הנושא ידוע לכולכם - מחירי הכותנה. לאחר הדיונים שנתיימו בעורומים הסונים, לא הושג עד כה הסכם לגבי מחיר הכותנה למסויות בארץ. אנחנו שמחים, שלגבי 60% מהיבול המכוון לייצוא איננו זקוקים למו"מ ושהמחירים בשוק הבינלאומי הם טובים למדי. אי-לכך, מצטמצם המו"מ לאותו חלק מיבול הכותנה שאנחנו מספקים למסויות בארץ. אין לנו ספק, שאנחנו חייבים לספק את הכותנה למסויות בארץ, ואילולא עסינו כן - כי אז היה בכך משום מעשה-חלם. גם בדיונים שקדמו לזה גילינו נכונות לבוא לקראת המסויות, אלא שהתעוררו חילוקי-דעות על כך, מהו המרחק שאנחנו צריכים לעבור כדי לבוא לקראתן והן לקראתנו ובאיזו נקודה אנו יכולים להיפגש.

נדמה לי, שזאת הפעם הראשונה, אחרי שנים רבות, שהגענו לכלל הסכם על נוסחה כיצד לחשב את המחיר למסויות בארץ. יסודה הוא - המחיר הבינלאומי, וזה ייחשב על-פני התשלומים בפועל ממכירות בחו"ל כמה חדשים לאחר. בזה ישנה התקדמות בהשוואה לעבר. אנחנו גם נוהלים הנחה מסוימת למסויות. זה יוצר, לפחות, בסיס לדיון, ואיננו צריכים להתחיל כל פעם מאלף-בית. ישנה גם הסכמה לגבי הצרך בסיסני כאשר חלות חנודות במחירים הבינלאומיים. לכן אי אפשר לקבוע את המחיר בארץ אחת לסנהף ואנו הצענו לקבוע אותו אחת לשלושה חדשים. שר החקלאות ביקש שזה יהיה אחת ל-4 חדשים. נדמה לי, שזוהי תהא נכונות כאן.

ישנה עוד הסכמה כי חנודות קלות במחירים הבינלאומיים, בסיסור של 3 סנט מעלה-מטה, המהווים בערך 5% של המחיר - אינן צריכות לזעזע את המחיר בארץ. כך שיסנה כבר, בעצם, הסכמה רחבה למדי. אך עדיין אין הסכמה על מידת ההנחה שאנחנו צריכים לתת למסויות בארץ מהמחיר הבינלאומי. ועל כך המחלוקת.

על גודל ההנחה ישנם חילוקי-דעות, כאשר הדבר נוגע לתופאה הטומית. גובה ההנחה מושפע מכוונת הצדדים לאיזה מחיר מוכנים להגיע בסוף. נאמר לנו על ידי נציג מסד המסחר והתעשייה ועל ידי השר עצמו, כי המקסימום שהוא חושב שהמסויות יכולות לסלם הוא 9 ל"י לק"ג. פירוס הדבר היה, שדורשים מאתנו יותר מ-10% הנחה מהמחיר הבינלאומי. זה נראה לנו אחוז מוגזם ביותר, ויש לנו הבנה עד למידה מסוימת, אך עד כדי כך - אין לנו הבנה. אנחנו חושבים שהננו צריכים לתת הנחה בסיסור של 5%, ואז יתקבל מחיר של 9.50 ל"י או 9.60 ל"י. כי הלא זה אינו דבר קבוע לחמיד, הואיל והוא מחושב על-פי ממוצעים של מחירים בינלאומיים. בשלב זה אנחנו עומדים ללא הסכם.

ברצוני עוד להזכיר לכולכם, לפני סיום שבועות, שענו המסויות שאם לאן
תקבלנה כותנה, הן חיואלצנה להיטגר, הסכמו, החת לחץ שני הסרים - סר החקלאות וסר המסחר והתעסיה -
לספק 3,000 טון כותנה במחיר של אסחקד, 8.85 ל"י כולל ההוצאות לאיכסון ורביית וכו', ניתנה אישור
למסויות הזכות לקנות 3,000 טון כותנה במחיר 8.85 ל"י על-מנת שלא תוכלנה לספול עלינו את התעסיה
שבגללנו נאלצים היו לסגור את המפעלים. אנו מאמינים בעומק ליבנו שלא אז ולא היום צריכים לסגור
בגללנו את המפעלים. יתכן שיסגון בעיות קשות במפעלים, אבל לא בכוחנו לפתור אותן. אנחנו מוחים,
נמרצות נגד המסע הזה, כאילו אנחנו עוכרי פועלי ישראל וכי אנו רוצים לגזול את פת לחמם של הפועלים
בקריח-סמונה בבית-סאן או בדימונה. אנחנו רואים בנסיון הזה, לספול עלינו את התעסיה הזאת, סחיטה
מכוערת ביותר. ואם היא לא תיפסק - נדע איך לפעול נגדה. כי אני חושבת, שזה אינו מגיע לציבור הזה,
שאחרי הכל איננו זוכה לרווחים בבורסה ואיננו גוזר קופונים, אלא הוא משתכר בעבודה קשה. לנסות
להכניס סריז כזה בין ציבור עובד אחד לבין ציבור עובד שני - זוהי סחיטה מכוערת, והיינו רוצים
שהסר ימחה נגד זה, כי לך, חבר בר-לב, ישמעו יותר.

עכשיו רבות הדיבור לחברנו הטוב חיים בר-לב.

הסר חיים בר-לב: ראשית, אני רוצה להודות לסנטה ולכם שניאותם להיפגס עמנו הערב. מיטתו
ראין סיכסוך שלא נגמר בשלוש לפנות בוקר. אני מאמין שבסוגית מחירי הכותנה אנחנו איננו צריכים
לגמור רק בערב שבת, אלא יכולים לגמור בזה עוד כמה ימים לפני שבת.

אני מצטער על שלוש דברים. ראשית, אני מצטער על זה שהממשלה צריכה לעטוף
במחיר הכותנה למסויות. השנה - לפחות - זה התחום היחיד בו נדרשת הממשלה לקבוע מחירים. אני כבר
זוכר תקופות בהן באו הפרדסנים ובאי-כוח תעסית הסימורים אל הממשלה ואמרו: "הסדירי את הענין בינינו!"
ואנו נלחנו אותם הבייתה. ומאז עד היום הזה, ואף לא השנה, הם לא באו הנית לבקש שאנחנו נקבע טיפוסים
ביניהם.

צר לי שהענינים בסוגית הכותנה התגלגלו עד לידי כך שאהרן אוזן ואני מוצאים
את עצמנו מנהלים מו"מ על "גיועפסן" לא לנו. לא המסויות ולא סדות הכותנה הם שלנו. מה שסיך לנו -
זאת האחריות על המסך.

הדבר השני שאני מצטער עליו - כולל כל אותם הדברים, אשר גילו מו"מ
שהם בפירוש גם לא נכונים ואינם חייבים לענין: לא הסכתבים שלהם ולא האיומים בסגירת המסויות. אני
לא מקבל את הדיבור הזה. אינני יכול לומר יותר מאשר שבחור אזרח במדינה אני מצטער שיכולים לעשות
מעשים כאלה. אם יסגון בעיות - צריך לסכת ולפתור אותן.

אך הואיל ואוזן ואני מצאנו את עצמנו בעצם מנהלים מו"מ, אני רוצה לומר שלא
באתי הנה לנהל מו"מ, אלא באתי לומר לכם איך אני רואה את הדברים ולבקש מכם להתחשב באורח מקסימלי
בצר החני. אתם בעצמכם תצטרכו להחליט, ואת החלטתכם אנחנו נצטרך להעריך, ואם היא תתאים למה שאנחנו
חושבים למוצדק למסויות - מה טוב; ואם לא - אז נצטרך הממשלה להחליט מה היא עושה. ויש לממשלה
מספיק סמכויות לדאוג לכך שלא ייסגרו מפעלים בגלל מחסור בחומר-גלם או בגלל זה שלא ינצלו חומר-גלם
שישנו בגלל זה שמישהו לא מוכן לקנותו בסיטואציה הפוכה. וכבר היו דברים מעולם.
אני חוזר ואומר אינני חושב שאני צריך לנהל מו"מ. אני אגיד רק מה צריך
להיות, למי דעתי, הסידור ואבקש שתקבלו אותו. ואם תקבלו אותו אז תפקידי, כסר המסחר והתעסיה, יהיה
להעביר את זה במסויות, ויש לי אמצעים, עד גבול מסוים, להעביר את זה.

המשבר הזה צריך, קודם כל, למצוא סידור שיאפשר בעתיד לפתור את הבעיות לא בעזרת הממשלה, אלא בין מועצת הכותנה לבין ארגון בעלי המסויות על בסיס העיקרון שהכותנה הגלמית צריכה, בראש וראשונה, לספק את צרכי החוק המקומי. כלומר, את צרכי המסויות. זה לא דבר חדש, לא בכותנה, לא בדשנים, לא בגרוטאות-ברזל ולא בשום חומר-גלם אחר שיש לנו בארץ איננו נוהגים אחרת. אפשר לייצא לפעמים גרוטאות-ברזל בריות גדול מאשר לנצלן בארץ, אבל אנחנו איננו מאפשרים לעשות כן, אלא קודם כל דואגים לכך שנספק אותן לטוק המקומי.

ומכיון שכך, צריכה להיות איזו סהיא הסכמה לעזרה הדדית, לפי הקריטריון של "עניי עירך קודמים". פעם, כשמחירי הכותנה גבוהים ומחירי המוצרים הסופיים נמוכים - צריך לתת הנחה ממחיר הכותנה, וכן גם להיפך כאשר מחיר הכותנה נמוך ומחיר החומרים גבוה - צריך לתת פרמיה לכותנה. גודל הסיוע הוא שונקציה מגודל הסינוי: ככל שגדל הסינוי, בין אם למטה ובין אם למעלה - כן צריכה העזרה ההדדית להיות גדולה יותר. את המשבר הזה צריך לפתור. אתם צריכים לשבת עט אנשי המסויות והם אתכם ולעבד סקאלה כזאת.

לנו יש עיקרון האומר שאם חלה התייקרות במחיר הכותנה בכך וכך אחוזים - אז ההנחה היא כזאת וכזאת, ואם ישנה לעומת זאת ירידה במחיר הכותנה ועליה במחיר המוצר הסופי - אז ה"בררה" או ה"אכסטר" הוא במחיר גבוה יותר בכך וכך אחוזים, באותם סיעורים. על זה צריך, לפי דעתי, לשבת ולקבוע את המחיר, וזה צריך להיות מוסכם ביניכם בלי הממשלה ובלי הרבה "חכמות", כשם שזה נעשה לגבי הרבה דברים דומים.

אנחנו נמצאים עכשיו במצב, שמחירי הכותנה גבוהים יחסית ואילו מחירי המוצרים הסופיים הם נמוכים. אינני יודע כמה זמן יסאר מצב כזה. יכול מאוד להיות שזה יהיה בסך הכל עניין של פחות משנה. יכול להיות שזה עניין לאורך כל השנה. איש איננו יודע זאת. ובסקסטיל גם לא יודעים להטביר לי מדוע זה בדיוק קרה כך. אומרים לי שיש עודף של חוטים וכי המסויות בעולם אינן רוצות להפסיק לגמרי בייצורם והן ממשיכות לייצר. ברם, כמה זמן יוכל להימשך מצב, שמחירי הכותנה יהיו גבוהים ומחירי המוצרים הסופיים נמוכים - אי אפשר לדעת. עקרונית והגיונית ברור, שאי-פעם בעתיד הדבר הזה יסתדר. אבל בזה הרגע המצב הוא, שמחיר הכותנה הוא גבוה יחסית לעומת אסחקד, ואילו מחיר החוטים ומצב ענף המסויות וענף הסקסטיל מכותנה בכלל - הוא בכל רע.

70%-80% מהמסויות נמצאים באזורים רגישים ביותר - בקרית-סמונה, נצרת, בית-שאן ודימונה. יתרת האחוזים - במרכז הארץ. אם אסכם את המצב אומר, שבמרכז הארץ - זאת לא קסטרופה לאומית. אבל אם אסכם לגבי המקומות האחרים - הרי יש לנו בטח זה לא בעיה מקומית, אלא בעיה רצינית, מה גם שאתמול בערב החליט הבנק לפיתוח למנות כונס נכסים ל"סיבי דימונה" ללא כל קשר עם מחיר הכותנה. זאת מכה במקום רגיש.

במצב כזה צריכה ההנחה, אתם צריכים לתת למסויות, להיות לא סבירה ולא מינימלית, אלא מקסימלית. ומקסימלית פירושה אפילו עד אפס ריוח ואפס הפסד. זה מקסימלי. אינני אומר שאתם צריכים למכור בהפסד, אבל לפי דעתי, במצב הזה, צריך לתת לא הנחה מינימלית או סבירה, אלא הנחה מקסימלית. ובמצב זה, הנחה מקסימלית משמעותה, שאם נעשה חשבון שהמחיר הממוצע לייצוא במחצית השנה היה כך וכך בדולרים, ואם זה בלירות ישראליות 11 ומשהו, הרי לאחר הורדת הוצאות הכרוכות בייצוא - נשאר סכום של 10.09 ל"י. ואם ההנחה תהיה בשיעור של 10% - ז.א. שניגוע ל-9 ל"י הק"ג. אני יודע שלאחר ההנחה הזאת לא יהיה מצב כזה שלא יסאר כל ריוח, הגם זה יהיה ריוח קטן יותר מכפי שאפשר לקבל היום אם תייצאו את הכותנה. אבל אני חושב, שבמצב כזה אתם צריכים לספוג את זה, לזה מתווספים, כמובן, דמי-איחסון.

הבעיה השניה היא בעיה התקופה שבה ייקבע המחיר. אנשי ענף הסקסטיל מסבירים לי שמחזור התקופה אצלם הוא 6 חודשים. כלומר, באביב הם חותמים על ההזמנות לעונה הסתיו; בסתיו הם חותמים על ההזמנות לעונה האביב. הם נמצאים במצב רע מאוד, אם באמצע תקופה כזאת מסתנה מחיר חומר-הגלם. בחוט זה - 5% של המחיר, ובבד - בודאי 50%. הזמנתי לתערוכת סקסטיל בניו-יורק, לפני כחודש, והתעסיינים שלנו קיבלו יופי של הזמנות, אולם הדאיגה אותם הידיעה מהארץ שיהיה התייקרות של החוט ב-20%, והיתה שם אזעקה כללית. הם טענו: במצב כזה איננו יכולים לקבל את ההזמנות האלו, כי התחרות קשה והמחירים נמוכים.

לכן, צריכה להיות התאמת מחירים - טוענים הם - פעמיים בשנה ולא שלוש פעמים. התאמת מחירים זו צריכה להיעשות לפי מחירי היצוא בדולרים בתקופה טעברה, ובממוצע, ולהפוך את זה ללירות, לנכות מזה את ההוצאות שישנם על היצוא, ומן הסכום שיסאר - לתת הנחה (ובמקרה הצורך-תוספת) לפי תנודות המחירים בהתאם למחירים של השנה הזאת.

דבר שלישי שאני רוצה לעמוד עליו הוא שהיה לנו סיכום עם משרד החקלאות בקשר להסדר-הביניים הזה: שינתן אסראי של 30 יום על-ידי מועצה הכותנה. הודענו על כך למטויות, אך זה לא הוגשם. אחד ההסברים של בעלי המטויות לכך מדוע לא מסכו 3,000 טון כותנה אלא רק 1,100 טון הוא מסום שאין להם כסף, ולשלם במזומנים ולקבל לשם כך הלואה בריבית גבוהה - אינם יכולים. פה אני פחות בקי בנושא ואני רוצה להגיד שתנאי המכירה לא יכולים להיות, לפי דעתי, חמורה תשלום במזומנים, ע"י קס-טון-אורדר. אני חוזר ואומר שאני פחות בקי מהו הנוהל בטטה זה. אבל אני יודע, שבדרך כלל, יש אסראי ספקים מסויים. אפילו חברות הדלק מעניקות לחברת החשמל אסראי בן 27 יום, אף כי חברות הדלק טוענות שהדבר עולה להן בכסף רב, דזה, כנראה, נכון. מצידנו אנו טוענים שחברת החשמל מעניקה אסראי של 60 יום לצרכניה. כאמור, אינני יודע מה הם הסידורים בסוגיה זו של תנאי התשלום, אבל גם כאן צריך להיות, לפי דעתי, איזה שהוא סידור. הוא מקובל כרגיל בין ספק ולקוח.

כל אותם סידורים שדיברתי עליהם ייקרו לפי דעתי, את החוט ב-20%. אולם, למרות מצבן הקשה של המטויות, הן צריכות לספוג אותה. ז.א., הן צריכות להסתדר עם זה. גם אם לא ירויחו הסנה במטויות, ואפילו אם חלק מהן יפסידו - נקוה שבטנה הבאה יהיה המצב טוב יותר.

זה סידור שאני מאמין שהוא צודק, וכפי האמרתי קודם, ישנן בידי הממשלה דרכי חוקיות ומטכיות לבצע דברים. היא חושבת שהם נכונים.

אני רוצה לומר, שבנוסחה הזאת שאנחנו סיכמנו עליה, איננו הולכים בשום תחום אחר, גם לא בתשומות התעשייתיות לחקלאות. אנחנו נוהגים שם נוהג אחר לגמרי: אנחנו לוקחים את המחיר הישן, בודקים מה התייקר, ולפי המחיר החדש הזה (לא לוקחים בחשבון את כל ההתייקרויות) חלק מסכר העבודה ותשומות מיובאות גבוהות. כך אנו נוהגים בקשר לאסלג, דסנים וכו', אלו הן תשומות לחקלאות. ישנן גם תשומות אחרות לא לחקלאות. אבל במקרה זה אני מוכן בפירוש לקבל נוסחה כזאת, כי אותם מייצאים 60% מהמוצר שלכם, וכל עוד קובעים נוסחה וקובעים שקאלה ונוהגים לפיה, - הרי זה, לפי דעתי, סידור שיכול לפעול.

אני מדגיש טוב שאני מביע עכשיו לקחת בחשבון את החישוב של 10.09 ל"י הק"ג כותנה. זה על יסוד בדיקתו של רואה-חשבון, שקבענו אותו יחד עם משרד החקלאות, אחר ישיב במועצה הכותנה והגיש לנו דו"ח. רואה חשבון זה הוא מ"אריה טרנר. הוא בדק את החשבונות, פירט וקבע את המחיר הזה לפי הממוצע של 6 החודשים האחרונים. את זאת הוא נתבקש לבדוק ואח זה הוא בדק ועל זה הוא חתם. (מ. טור: אלה הם הממוצעים של השנה הקודמת!) הוא נתבקש לבדוק את המחיר הממוצע של 6 החודשים האחרונים.

יש לנו מיסמך חתום בענין זה. הוא נחבקש לעשות זאת ע"י משרד החקלאות וע"י משרד המסחר והתעשייה.
מ-10.09 ל"י אלה אני מציע שחיתנו, במצב הזה, הנחה בשיעור 10%. אני מציע שהתקופה תהיה לא של
4 חדשים, אלא של 6 חדשים. אך למדרי התשלומים - תבואו בדברים עם הקליינטים שלכם ותיקחו בחשבון
שתשלום עם לקיחת הסחורה אינו מקובל, לפחות, בתעשייה וגם לא בעוד 1,001 דברים.

עכשיו אני יכול להחזיר לכם את סיוטת הטבלא שאנחנו מציעים, שהיא אומרת
כי בשינוי בהיקף של 5% במחיר (שזה 3 סנט) בתקופה הבאה - יטאר המחיר כמו שהיה; במקרה של שינוי
מ-5% עד 10% - 1.5% הנחה או פרמיה; במקרה של שינוי מ-10% עד 20% - הנחה או פרמיה של 4%;
מ-20% עד 30% - 7%; מ-30% עד 40% - 10% פרמיה או הנחה וכן הלאה עד שינוי של 70%. אם יהיה שינוי
מחיר בין תקופה לתקופה מעל ל-70% - נצטרך לקבוע סידור מיוחד. כל המקאלה הזאת של ההנחות או
הפרמיות קטורה רק באותם 4% של הכותנה והיא מיועדת לשוק המקומי.

אני אומר שזאת רק הצעה. אפשר לסגוה כך או אחרת, אם תשימו לב, תראו
שבין 7 ל-10 ל"י עכשיו השינוי הוא בשיעור של כ-35%, וזה קובע לנו את 10% הללו, שאנחנו מציעים
אותם בחור הנחה, לפי הטבלה הזאת.

פ. טור : כאלה היפוסטטיות: אילו התברר לך שהמחיר המחושב הוא לא 10.09 ל"י, אלא
קרוב ל-11 ל"י, האם היית עומד על ההנחה של 10% ?

הסר ח. בר-לב : אז הייתי מציע לספס במולם האחוזים קצת יותר. ז.א., זה היה כבר לא
10%, אלא 13% לדוגמא.

היו"ר ס. יוספטל : חברים, הכוונה היא לשינוע הדדי. לכן, כל הרוצה - יקבל את רשות הדיבור.
אבל תיקחו בחשבון שכולנו נבונים ומכירים את החומר באופן יוצא מן הכלל טוב, ואפשר לדבר בקיצור
רב.

דב אגמון : לא אנחנו החילנו במלחמה. בעתונות הופיעו מאמרים נגדנו וכמו אותה עלינו.
הבסיס צריך להיות בריא, נכון וישר. אותנו הובילו. אני חושב שזאת פעם ראשונה שאני שומע שהולכים
להשכיח מפעלים בגלל חומר-גלם. ה"ממזר" איננו שלנו, לא אנחנו יצאנו למלחמה הזאת. מדוע חשוב לי
לקבוע זאת ? - כי נעשה מה עוד דבר: את המלחמה על המחירים לא עשה סקציית המסויות, אלא ענף
הסקסטיל, וזה אבא אחר. לו היו הולכים לנסואין - הלא זה ממזר. אנחנו נשואים עם ענף המסויות, ואילו
מה בא אבא אחר.

לדעתי, מרמים אותנו, ואת התשלום כתוצאה מהרמאות הזאת אנחנו חייבים
לשלם. ישנו משחק בין משרד המסחר והתעשייה ובין באי-כוח מפעלי הסקסטיל. משום מה, מכיון שאני עשוי
מכותנה ועסו מזה כדור - הרי שבועטים בי. גם פועלי המסויות בגדירו את מצבם כשבויים של בעלי מפעלי
הסקסטיל. מדוע ? - כאשר מצב הסקסטיל נראה לבעלי המפעלים כמצב רע - כי אז יש להם 40 אלף חיילים
שעומדים מאחוריהם. אצלנו זה לא כך.

נדמה לי, שמשרד המסחר והתעשייה התערב כבר גם בתדריס ונתן איזון שהיה
העדפה לתדריס. משרד המסחר והתעשייה מוסיף עוד משהו, ואני בתור מגדל הדריס, מקבל את שתי החוסטפות
וגם של חוספת המדר.

אני מקבל את החיזה שאנחנו חייבים לספק כותנה לשוק המקומי. זאת אקטיומה.
אבל לשם כך צריך משרד המסחר והתעשייה לדאוג שהתעשייה הזאת תצא אי-פעם מחיתוליה. זרקו עלינו בוך
שאנחנו נחמכנו כאילו על ידי התעשייה. זה לא מדויק! נחמכנו על ידי משרד המסחר והתעשייה ומשרד
החקלאות באמצעות התעשיינים. גם בהם דבק משהו מזה. אבל נעזוב את זה. מה קרה ? אנחנו חושבים בהם

כבר 12 שנים. ענף המטוויות מבוגר מאתנו ואיננו מצליח להתבגר. והאטם בכך הוא - אתם! כדי להוכיח זאת, אסאל את השאלה של מר גור-אריה. אתם פתחתם את הספרים שלנו ולא חשבתם כי יכולים לפתוח גם ספרים אחרים. היו להם רווחים. האם הם השקיעו אותם? האם הם חידשו את הציוד שלהם? הם עשו משהו בתעשייתם ברווחיהם? חומר פנימי שלהם אומר שסם לא עשו את כל הדברים האלה שאנחנו עשינו.

אמסור לך פרט מעניין. אחת פטוט מקבל אינפורמציה לא מדויקת! אנחנו בין הכל הקלאים, אם כי יודעים גם על התעשייה. כי בקיבוצים ישנה גם תעשייה. אנחנו יודעים מה מקבלו התעשייה ומה זכויותיה. (קריאה: "המעפיל" ישנו מפעל תעשייתי בענף הסקסטיל - "מעפיל גרבים" - והוא רווחי מאוד! השר ח. בר-לב: אבל אין לכם מטוויות!) בבית-סאן ישנו המפעל הראשון, שעומד להיסגר ביום שישי הקרוב, אם לא תשיגו (וגם אם תשיגו) אמצעים. יש לנו איזו אינפורמציה בעניין זה, כי אנחנו מתעסקים בנושא זה ומוכרחים להיות קרובים לנעשה בו. באותו מפעל התחלפו במשך 7 השנים האחרונות עשרה מנהלים! זה כבר היפר-רוטציה. איך זה יכול אולי לעבוד? יש לי אינפורמציה מפי איס מלנדסטמססס שלך, שהוא היה מנהל במטוויות, והוא יודע את זה. (השר ח. בר-לב: אין להטות חומר אנושי בקיבוצים עם זה שבמקום אחר!) אינני מדבר על הפועלים, אלא על ההנהלה. מפעל אחד במשך 7 שנים מתחלפים בו 10 מנהלים, גם אם אתן לו כותנה חינם - הוא לא יוכל להרויח. יוצא איפוא, שבחור מוכרי כותנה, אנחנו מוכרחים לדאוג שהענף הזה של המטוויות יעמוד על הרגליים, שאם לא כן יראו עלינו כל פעם באצבע...

בוגרי אוניברסיטאות בקיבוצים, בעלי שני חוואים, הם בין העובדים בכותנה.

זה ענף של עבודה עצמית. אם אנחנו עורכים איזו שהיא מלחמה נגד גידול אבטיחים עם הטלת קטנות, אז מה הם ילכו לגדל? - כותנה. ואם אתה מוריד את הכותנה, מה יהיה אז?

אתה מדבר לעתים קרובות על חסימה. למה צריכים אנו לחסל ענף רווחי ומצויין

עבור המדינה מבחינת הדולרים שהוא מכנים (ואני יכול להוכיח את זה)? (השר ח. בר-לב: ישננו גם יהלומים!) על יהלומים אינני יכול לדבר, כי אינני סודד! (השר ח. בר-לב: היהלומנים מקבלים על כל דולר 7.20 ל"י, ואחם מקבלים 8.85 ל"י. במקום 8.85 ל"י מקבלים עבור כותנה ומחצית, הרי היהלומנים מקבלים 7.20 ל"י עבור כל דולר!) בעצם, רוצים להוריד אותנו כלפי מטה. הכותנה היא רווחית, אבל כדי שהיא תהיה רווחית יותר, אנו צריכים לייצר יותר. אם ילחצו אותנו ואם כתוצאה מזה נצמצם את הענף - הוא ירד בהרבה.

ציטטה ואמרת "עניי עירך קודמים". אני מקבל את זה. עמק יזרעאל מקבל יבולים

טובים, אבל הגליל קיבל השנה הפחתה של 15% ביבולים. איפוא "עניי עירך"? אני חשבתי שבגליל, ואינני מדבר כבר על זה שאנחנו מסק מעורב וצריכים לאזן את זה באיזה שהוא מקום. אנחנו נאבקים עם דב יעקובוביץ ואהרון דברת, ולא עם הפועלים.

אנחנו מגיעים למה שיש במטוויות. התברר שבסוף השנה הזאת יהיו להם רווחים. אם

יתברר לך שכל האינפורמציה שהם משרו לך איננה נכונה לפי המאזנים, תצטרך לעמוד מולנו ולהגיד "טעיתי". (השר ח. בר-לב: אני אסתכל במאזנים פה ושם!) למה ההשוואה? אני אומר שאני רווחי ואילו הוא טוען שהוא מפסיד. ואם הוא יהיה רווחי, אני אסען שהוא צריך להחזיר.

בחולצה התפורה יש כותנה ב-3 ל"י. זה מספר בדוק. אם אנחנו נותנים הנהה של

10% (ההפרש שבין 10 ל-9 ל"י) אנחנו נותנים בסך הכל 0.3 פרו-מיל, ואתה מקבל את זה באופן רציני.

השר ח. בר-לב: אני מדבר על החוט, שבו הכותנה מהווה 52%. אני מדבר על מטוויות הכותנה ולא על החולצה.

עובד שנה :

אני רוצה לקבוע לגבי כמה דברי . ראשית כל , לגבי העובדות. מה שנחשב
רואה-החשבון לעשות (ואין אני יודע מי ביקש אותו) הוא כמה קיבלה מועצת הכותנה עבור יבול שנת
1974 ועבור יבול 1973. אנחנו דנים על יבול 1975. על זה יש לנו מכירות סכבר ביצענו בכמות של
13,500 טון כותנה, ואתם יכולים לבדוק את הדבר הזה ע"י רואה-החשבון. (היו"ר ס. יוספטל: זה לא
מסנה, כי הסר אמר שאז הוא ידרוש הנחה בטיעור אחדים גדול יותר!) האם אנחנו מדברים על עקרונות
או על לירות? אם אנחנו מדברים על לירות, אז אל נדבר על עקרונות. אני חושב, שצריך לדבר על
עקרונות, ועל עקרונות אלה אפשר להתווכח. אפשר לבוא ולדרוש עוד מחוה ועוד מחוה, אבל העיקרון
צריך להישאר.

אני מתפלא על ידידי וחברי בסועצת המנהלים גור-אריה, שהוביל, בכלל לדבר

הזה. לדעתי, זה גם לרעת המסויות להוביל כך. ומה יהיה אם המחיר באמת יתחיל ליפול למטה? והן
מצב כזה היה בשנת 1973. ואם ייבנו מישהו שאיננו זוכר זאת, הרי ישנה פה הסבלה בעניין זה. ואמנם,
כאשר דנו על המחיר של השנה הקודמת, באו המסויות ואמרו: "איזה הסכם טפשי אתם דורשים? אנחנו
יכולים לקנות ב-50 סנט, ואתם דורשים 80 סנט". (הר. ח. בר-לב: נחנו להם לייבא במחיר זה?) לא רק
שנתנו להם, אלא היו 3 סתוים, שבהם מכהן הסר בר-לב בתפקידו כסר המסחר והתעסיה, והם היו קריטיים
מאוד-מאוד בנושא זה. בסתיו 1973 פנינו אל הר. בר-לב וסאלנו אותו: איך אתה חושב צריכים להיות
היחסים בין ענף הכותנה לבין ענף הטקסטיל בחור'ספק של חומר-גלם? והסר בר-לב השיב: "מה הבעיות?
כל אחד יקנה וכל אחד ימכור בהתאם למה שהוא יכול. אני סומך על הקומנסנס של המוכרים והקונים שלא
יחנו לצי"ס להרויח פעמיים על ההובלה". ואז דובר על המחיר. זאת היתה הגיאה שקבעו להתחשב במחיר
שהיה חצי שנה לפני כן. והן היתה עזרה הדדית בעניין זה מצידנו! אלא שתוך אותה שנה קפצו המחירים
ל-90 סנט. אבל אנחנו קיימנו את ההסכמים, אם כי הפסדנו בגלל זה. אבל כאשר המחיר ירד אחר כך,
אמרו אנשי המסויות: "חבריהם, זה לא הגיוני. אין וס אפשרות לקיים את ההסכם!" ואז הגיע סתיו של
1974. ישבנו בישיבות במסדרו של מסדר החקלאות וכפו עלינו מחיר של 7.50 ל"י. ואנחנו לאורך כל אותה
שנה קיימנו את ההסכם בדבר 7.50 לירות. אין מוצר אחד במדינת ישראל שסר על מחיר קבוע בכל אותה
שנה. אך מצבן של המסויות לא נעה, הם וחלילה, טוב יותר.

וכך הגענו לסתיו של 1975, ואז אומרים לנו: "כל מה שעשיתם בשנה שעברה - זה

אפס קצחו ממה אתם צריכים לעשות השנה". היתכן? עוד לא שמעתי קרבינוביץ או רבין ואפילו סט-טוב
אומרים שצריכה להיות קומונה כללית בארץ-ישראל. מה זה אומר שנפתח את שני המאזנים ואז נתחלק?
כי בתשובה שנית, הסר בר-לב, לדב אגמון אמרת שצריכה להיות עזרה הדדית, כי נסקפת סכנה לענף
המסויות. נניח, שנבוא בעזרה הדדית זאת. אבל אם מחברר הלא נסקפת למסויות סכנה, אלא ישנו ריוח?
- אז אמרת שתבדוק את שני המאזנים...

אני ממחתי מאוד כשהיה במסך 3 סנים ריוח לענף הטקסטיל. אולם כשבאתי בתוך

הנות המלחמה למפעל גדול ומצליח, אחד המצליחים ביותר שיש בארץ, ואמרתי לו שנוצר מצב כזה שאנחנו
מכרנו לך כותנה "פיסה" בזיל הזול, ועתה קפץ המחיר פי-כמה וכמה, ואם לא תיתן עזרה למגדלים - הם
לא יגדלו סוג זה של כותנה, - אז הוא אמר: "יש חוזה. יש גם ארץ סודן ואני יכול לקנות כותנה
בסודן"...

ועתה לנושא של "עניי עירך קודמים". בשנה שעברה, בחודש הזה בדיוק, כדי

סיוכל לחכות אותנו בשעת ניהול המו"מ, נתן מנדלבוים הוראה לייבא 2,000 טון כותנה והורה להביאה
במסוים, והיא עלתה למסויות יותר מאשר עלתה להם כותנה שקנו בארץ...

מה צריכים להיות הקריטריונים? - אני חושב, שכל סדר וכל איש כלכלה צריכים להיות מעוניינים שייקבעו כל מיני קריטריונים, על-מנת שלא לפעול בחוקף של לחצים. אני חושב, שהקריטריון הראשון צריך להיות טובת המדינה. ואם כן, צריך להוכיח לנו טובת המדינה היא להוריד את רווחיות ענף הכותנה ולהעלות את רווחיות ענף המטווה. צריך להיות "כלכלן" כדי להוכיח את זאת...

אחרי זה צריכה להיות גם טובת התעשיינים וטובת החקלאים. ואני חושב, כי מה שנעשה זה לא לטובת התעשיינים. יש בידי חומר רב המצביע על כך, שהתעשיינים טבורים טבעית חומר-הגלם היא בעיה אחר בעזרתה הם יוכלו לפוצץ את המצב. כי יש להם הרבה מאוד דברים ברוטם. ישנן אלפי בעיות בענין זה. ישנו גם באמת מספר בענף זה בחו"ל ובכל מקום. ישנן 6 ארצות שבהן מגדלים כותנה, וישנה עזרה ממסלחית לענף הטקסטיל, ואין זו באה על חשבון ענף הכותנה. לנו יש אינטרס לאומי, גם אינטרס ציבורי וגם אינטרס אידיאולוגי לעזור למטווה, ואני חושב, שאנחנו עושים זאת לאורך כל השנים, ובמים האחרונות עשינו זאת על אחת כמה וכמה. אינני רוצה לחזור לגבי מה שעשינו ב-1973, מה היה אז ועל זה שויתרנו על החוזים שהמטווה חתמו עליהם (ומר גור-אריה יודע על כך, כי הוא היה מעורב בזה) על 5 מיליון ל"י. ישנם עשרות דברים גדולים וקטנים. ב"סיבי דימונה", במצבה הקשה, הייתה מונחת כותנה שלנו בכמה מיליונים ל"י, שלא טילמו על חבונה אף פרוטה, למרות זאת סיב חסר של קביעת כונס נכסים בענין זה.

ועוד הערה קטנה. אמרת שהסנה המחיר גבוה יותר מאשר בשנה שעברה. זוהי טעות! בסתיו אשתקד היה המחיר 58 סנט. וגם עכשיו 58 סנט. אלא שיסנה מסוג מה אגדה שכזאת שבכותנה יסנה פרוספריטי. אין פרוספריטי בכותנה. אנחנו מוכרים במחירים נמוכים. אנחנו מוכרים כותנה לארה"ב ומתחרים באמריקנים בארה"ב. אין פרוספריטי, וקשה למכור כותנה. יסנה פה איזו שהיא אגדה.

מה נתנו עד עכשיו? - דבר ראשון נתנו עד עכשיו הוא 4.8 מיליון ל"י על 3,000 טון כותנה, ואם זה יחולק על החקופה הקרובה - זה מהווה ענין של 8% הנחה. 3,000 טון אלה, נתנו אותם במחיר של 8.85 ל"י לעומת 10.50 ל"י, שהוא המחיר הנוכחי, אם נחלק את זה על 6,000 טון - זה מהווה 8%. 10.40 ל"י קיבלנו לפי החוזים שמכרנו לחו"ל "פוב". כך אמרת לנו לפעול גם ב-1973. החישוב מבוסס על 8.85 ל"י מחיר הדולר של היום, כאנחנו מדברים על כותנה שממכר בעוד 4 חודשים, בה ביעה שער האוצר יהווה רבינוביץ הבטיח לנו כבר שהיה החליקה כללית עד 6%. ז.א., המחיר צריך להיות לא 8.85 ל"י, אלא פלוס 6%. ואנחנו מציעים עוד 5%. אני שואל: עד היכן זה צריך להגיע? האם זה מוכרח להגיע עד 9 ל"י הק"ג רק מטרתו שמישהו החליט שזה צריך להגיע עד 9 ל"י? או שיטנס איזה קריטריונים מחוץ ל-9 ל"י?

הענין של 3 חודשים - זוהי אגדה. בכל העולם לא קיים דבר כזה. כל המטווה בעולם קונה במסך כל הסנה כותנה, לכל אורך הסנה. כל הרוצה יכול להחזיק מלאי ל-3-6 חודשים. אבל מרבית המטווה קונה יומיום את חומר-הגלם שלהן.

אחר לנקודה האסראי, שדיברת עליה, אינני מכיר אף מטווה בעולם שמחזיקה 12-13 חודש בשיעורי הריבית של היום. גם כאשר הכסף יורד בערכו במרוצת הזמן בשיעור של 40% - אנחנו מקבלים את הכסף אשר מסלמים לנו בלירות ולא בדולרים. אילו הייתה הממשלה מסלמת לנו, כאשר היא קונה אצלנו את החיטה אוכל מוצר אחר, בהתחלת הסנה - אפשר היה לוודא על החישוב של ירידת ערך הכסף.

ח. מולכו : הכל נכנסים כאן לפרטים. ישנה הצעה קונקרטית שמדברת על בסיס מחיר בינלאומי ועל ההנחה ועל הנושא של קביעת המחיר מחדש מדי 6 חודשים. לדעתי, יש צורך לכוון את הדיבור להצעה הישנה. אני מתאר לי שאנחנו נוסיף להר המסחר והתעסיה הרבה ידע, אבל יחד עם זאת צריך להתייחס גם להצעה.

יהודה סעדי : אני רוצה להעיר הערה כללית. בעצם, שמחתי לשמוע בתחילת דברייך, כבוד השר, שהממשלה איננה רוצה להתערב ולנהל את המו"מ של שני הצדדים. זה גם מובן מאוד. כי אילו כך, הייתי מבין כבר יותר את היתר קונה מאתנו את היבול. במקרה כזה, אז גם הסעיף השלישי - של ענין האסראי - היה בא על פתרוננו. אחד מהכותנאים יוכל להסביר כאן בצורה מעמיקה יותר כמה עולה לנו ענין האסראי. פה מדובר לא על 30 ימי אסראי, אלא על תקופה ארוכה יותר.

בהמשך הדברים השתכנעתי שהממשלה רוצה לחתן את ענף הכותנה עם ענף המטוויות ולעשות מסניהם ענף אחד. זה בא לידי ביטוי בשלושת הסעיפים שהוצעו לנו: מתן הנחה מקסימלית עד אפס ריוח... כאשר ענף המטוויות יהיה חלק בלתי-נפרד של ענף הכותנה - אולי אפשר יהיה לדבר בנוסח כזה. מה זה "אפס ריוח"? אם ישנו ציבור במדינה שמסלם מס-הכנסה אמת - אז זה הציבור החקלאי. אני פטור מלפרט בנושא הזה. מספיק לפנות לוועדת בן-נחור, כדי לקבל את הנתונים המתאימים.

אפילו מבלי להתבסס על מחיר בינלאומי, אלא אם לקחת רק כנתון את המחיר האחרון של 7.50 ל"י הק"ג, שנכפה עלינו, ואם להוסיף על זה את ההתייקרות של השנה האחרונה - כי אז נגיע ל- 10.50 ל"י. ההתייקרויות האלו נובעות מהתחזומות אסר אחת ציינת אותן - אותן התחזומות שאנחנו מלמים עליהן בפועל, ההתייקרויות האלו חסכתמנה לגבי הכותנה בצורה שהמחיר ר צריך להיות 10.50 ל"י.

התקופה האחרונה מדובר עליה כתקופה של 6 חודשים - זאת תקופה שהיה נוחה, כמובן, למטוויות. אולי היא לא נוחה לנו? מדוע כל הנמיכות הזאת?

אנר לאסראי של 30 יום, שהוזכר כבר. היינו חותמים פה שהאסראי שניהן לענף זה יסתכל ב-30 יום. אך הוא מעל ומעבר ל-30 יום! אנו מחזיקים שנה חמישה מלאי של כותנה למטוויות.

מכל זה אני מגיע למסקנה אחת: שיש פה אי-הבנה במידע. לא יתכן מצב שענף המטוויות יהיה חלק בלתי-נפרד של ענף הכותנה. לא קיים במדינה הזאת מצב כזה. אני יכול להביא דוגמא קטנה, שהבאתי אותה כבר פעם. קיימת תחבורה ציבורית במדינה, שהיא נחונה במצב קשה. עד לפני מספר שבועות היה למדינת ישראל נפט. לא שמעתי שהממשלה החליטה לתת דלק מוזל לתחבורה הציבורית על-מנת להקל על מצבה. באותה מידה אינני מבין מדוע צריך לאחד את הכותנה עם המטוויות.

אני חושב שההצעה "עד אפס ריוח" או 9 ל"י מחיר הק"ג כותנה ו-6 חודשים אורך התקופה, כפי שזה הוצע לנו - זאת הצעה שאיננה יכולה להתקבל על ידינו. אני מניח, שאנחנו נמשיך אחר כך להתייעץ ואולי נצטרך להציע, בכל זאת, איזו שהיא פטרה בחקוקה שזה ההוצה הסוף. אבל ההצעה הזאת שהבאת, כבוד השר, אני מרשה לעצמי לומר שאיננו יכולים לקבל אותה.

יעקב גדיש : אני קצת הוכיתי הערב בהלם, כי הוברר לי שבמסגרת המצב של המסק, בעצם, צודק יותר להיות מיסכן, הואיל ולהיות ענף ריווחי - זה לא כל כך יפה... (היו"ר ס. יוסטפלד: יענקל'ד אל תהיה דמגוג! איש לא אמר את זה) שמעתי טרזצים לראות את המאזנים ולחכות את המרווח. ישנה קרן לעזרה הדדית במדינת ישראל, המופעלת באופן יוצא מן הכלל ע"י שר האוצר. לעומת זאת, מכל לירה שאנחנו מרוויחים אנחנו מלמים מס הכנסה של 35% ואף יותר אחוזים, והממשלה יכולה לעשות בכספים אלה מה שהיא רוצה. אם תרצה לתת אותם למטוויות - היא בהחלט יכולה לתת אותם למטוויות. ואם לאחרים - אז

לאחרים. אינני חושב, שבנוסף לעזרה ההדדית הזאת, שזאת מטרתו של המיסוי (מלבד החזקת המנגנון) אנחנו צריכים לחרוץ עוד משהו. מדוע לא פונים לכל תשלומי הסקסטיל? דב אגמון אמר, שבחולצה יש ב-3 ל"י כותנה, ואילו כאשר אנחנו קונים אותה - אנו משלמים 70 ואף 100 ל"י. אם כן, יש על החולצה מירוח גדול.

ענף הכותנה רווחי, ואנחנו צריכים להיות גאים בו. זולת 35-40 גגורות מס הכנסה מכל לירה של ריווח, הרי יתרת הריווח הולכת כולה חזרה להקעה במס, ואני חושב שהממשלה צריכה לעודד ריווח והיא צריכה לעודד הקעה מחדש. אך אם לוקחים מאתנו את הלירה ונותנים אותה ליעקובוביץ, אינני בטוח שהסידור הוא ביטודו לטובת המדינה. אתה יודע מה? - בוא ניתן את זה ישר לפועלים. אני כך מבין את העניין יג. השר ח. בר-לב: מי נותן ליעקובוביץ? בזביל המפעלים של קריה-סמונה ושל יעקובוביץ איננו עושים חושים. וממה שאתה חיתן בכותנה - זה לא מגיע אליו. אני סוציאליסט כמו סור, ואנחנו חיים במדינה שלא החליטה שבה לא יהיה יעקובוביץ. יש מאבק של כוחות ושל היצע וביקוש, וצריך לקחת ממנו את מס ההכנסה. השר ח. בר-לב: אל תנפנף לי עם מס ההכנסה. אני יכול להביא אנשים שיסגרו את ההגיד על מס ההכנסה של כמה קיבוצים. אנחנו משלמים מס-הכנסה אולי יותר מאשר כל יהודי אחר. לא התחקנו בכל מיני דברים. זה כסלון של הסכמתנו שיטנס יהודים שמדברים כך.

אם אנחנו מוכרים כותנה בזול, והמסכורת של הפועל נתונה ושרירה, - הרי ההפרש הולך למשק: להחזקת מנגנון, לדיבידנדים. ואם בא איזה פועל בדי ונה, שהוא אב לעשרה ילדים, לבעל המפעל, ל"כלל", ואומר לו: "תעלה לי את מסכורתי, כי יש לי עשרה ילדים" - זה לא מהווה קריטריון להעלאת המסכורת.

יש לנו ענף רווחי - ענף הכותנה, שהוא במידה אנחנו יכולים לדוד ממנו. זה לא ענף המסעים, שלגביו צריך לחשוב הרבה זמן אם לעקור אותו. יש לנו ענפים שהם עולים על ענף הכותנה. ענף זה גם נמצא בסקטור מסויים ואין לנו הרבה מיסכנים בו, ולכן גם מטוחחים אתנו. ישנם בו פחות או יותר רווחיים. אבל אילו היה זה עסק כמו ביתר הענפים החקלאיים - אז הבעיה לא היתה קיימת.

כולנו קלטנו את האיום שבדברי השר שיהיה יכולה לקבוע מחיר. אנחנו בודאי נהיה ממוסמעים, ואם יהיה צו ממשלתי - נעשה בדיוק כפי שיאמרו לנו לעשות. אבל אינני חושב, שצריך להסכים לזה.

האם מה שנשכח פה או באיזה שהוא מקום - מישהו יכבד את זה? כי, בסופו של דבר, לא הממשלה קונה מאתנו את הכותנה. ואם המחיר יתחיל לרדת בטווח העולמי - אז הקונים יצפצפו על ההסכם כמו שצפצפו כבר עליו בעבר.

אני חושב, שאי אפשר לקבל את הפסדה הזאת. בטוח אופן לא! אני חושב, שאם ניקח את הבסיס של 7.50 ל"י - אז 10.20 ל"י הוא המחיר, אם לוקחים רק את התוספת של המדד, והתוספות שלו ברוב הס, לפחות כמו האינדקס. השנים שלו ב-70 וב-80 מהסנה טעברה לסנה הזאת. אבל בטח הכל התסומות שלו יותר. אם אני מחשב 63% של המדד ל-7.50 ל"י - אז אני מגיע ל-10.20 ל"י.

יש לנו ענף טוב, רווחי ועושה דולרים, ואינני יודע מדוע צריך להרוס אותו.

דב פלג : אם המחיר הוא 10.44 ל"י (וזה מה שיצא עכשיו לפי המחשב) ואם נקבל את הסקאלה המוצעת על ידי השר חיים בר-לב - אז יוצא לנו מחיר של 9.40 ל"י.

ניוסקה בלעדי:

הנושא של הכותנה הוא אהבה, ואהבה אי אפשר לעשות בקיצור. אני שמח שהשר בא ליחיבה זאת, ואני יכול לומר לו, שאני שמח שאני משלם מכוחנה מס הכנסה גבוהה. ואם החוק איננו בסדר - אז השר יכול לדאוג ויחקקו אותו ויחזיקו ללא יותר. אנחנו מילמים מס הכנסה כמו שאריות. יסגן בדיון הזה שתי נקודות: מסויות וכוחנה. איך אפשר כל הזמן להכריח אותנו להתחתן? ענין המסויות מחייב דיון של הרבה ימים. אני מגדל כוחנה, והיא אצלי כבר מוצר סופי, שעה שהכריכה במנפסה במורה, אם לא נוכל למכור כוחנה - נעבור לגידולים אחרים. זאת מלכת גידולי הסדה בישראל. זה לא גדל על גבוה. היבול הממוצע שלנו הוא 127 ק"ג סיבים. המוצע בארה"ב הוא 60 ק"ג. גם לעומת קליפורניה כשלעצמה אנחנו מקבלים יבול ממוצע ב-5%-10% יותר. אינני מתבייש בזה שהגענו לייעילות גדולה. נכון הדבר, השר בר-לב, שזה תודות לחומר האנושי. כל אותם הבנים שעובדים בגידול הכוחנה אינם באוניברסיטאות, ומסקיעים בענף הזה 600 אלף ימי-עבודה בשנה, כמסכל הכמות הזאת של ימי-העבודה 95% הם עובדים בזה ערבים. בעד זה צריך ללחוץ עלינו?

אני חוזר על דברי שר המסחר והתעסיה, ואני עונה מה שהשר אמר: פירון ויעול גבוה! נכון שאני צריך להתחלק בתוצאות עם המדינה, אבל לא עם בעלי המסויות. אני מתחלק עם המדינה על ידי זה שאני משלם מס הכנסה. אני באה בזה שאיננו מקבלים סובסידיות לענף הזה ואף מתחרים בשוקי העולם במגדלי כוחנה אחרים. אנחנו נהיה מוכנים לשלם לא רק 35% למס הכנסה, אלא גם 85% מהרווחים שלנו, אם צריך יהיה לשלם.

זאת לא בעיה של כסף, אלא בעיה מוסרית ממדרגה ראשונה. אנחנו קובעים עובדות קיימות ואיננו דנים על נורא מופשט. כבוד השר איננו יודע את העובדות. אנחנו חתמנו, על פי דריסתך, על הסכם שבעה ימים לפני הזריעה. באו וביקשו מאתנו 1,500 ד" מן אחר. החלטנו זריעים. המחיר היה גבוה אז. אבל כאשר הורדנו את היבול ירד המחיר פתאום ל-70 סנט, והמסויות לא רצו לקבל את הכוחנה לפי ההסכם, ואמרו לנו: "אתם יכולים להגיש משפט נגדנו". אחר כך באנו עמם לידי הסכם על 70 סנט, אבל הם לא לקחו את הכוחנה הזאת עד היום, כי המחיר ירד עד 65 סנט. האם יש עם מי לדבר? הקניין בחו"ל יכול את הכל בהתאם לחוזה. עם מי אנחנו יושבים פה? עם המסויות אנחנו, בכלל, לא יושבים. זה כמו עם המצרים. האם אנו מוכרחים לבלוע מצב כזה?

בערי-הפיתוח מתחמקות במפעלי הטקסטיל ב-50%-60% של החושים. רק 40%-50% של החושים הולכים למפעלים שבמרכז הארץ. האם תחת מיכסה ערי-הפיתוח צריך להכניס גם את המסויות שבמרכז הארץ? איך זה מחקר? הלא לא 100% הם ערי-פיתוח. איך זה מחקר? למה אנו צריכים לתת למרכז הארץ אחימה שדורשים עבור ערי-הפיתוח?

אנחנו, כבוד השר, מרויחים הרבה. הייתי מתבייש בכוחנה שלנו לולא הרוחנו עליה הרבה. את הכוחנה החילוננו לגדל בשנות ה-50. ספיר ז"ל הכניס את המסויות, וגבתי - את הכוחנה. מאותה נקודת-המוצא החילוננו איננו. לאן הגענו אנחנו ולאן הגיעו הם? אני העברתי פובליקציה לשר, וזו בודאי הגיעה לסל. אני אחראי לזה? איך עשיתי אותנו שותף לדבר, שמעולם לא הטילו אותו עלינו? זה 2.5 מיליארד ל"י היקף המסויות שלהם. אנחנו סוהבים בקושי את 200 מיליון ל"י. אין זה בכוחנו. "טובע" כזה, כמו המסויות, יכול לסחוב אותנו גם כן למטה. זהו כל הדבר שאנחנו יכולים להגיע אליו. לא אנחנו נהיה אלה שנעלה אותם, אלא הם ימסכו אותנו למטה.

באיזור שלנו מיכסת הקרקע היא 25 דונם ליחידה. אז ממחצית מיכסת הקרקע ומשליש של המים - ההכנסה השנתית היא מחצית הכנסתו של מנהל אחת המטויות בחודש. ואנחנו נקראים "מתעשרים" ו"מרויחים"...

למה הולך עוזב קיבוץ להיות מנהל גדול ב"חולה טקסטיל"? אני יודע שעסקים טובים אינם מסאירים לאחרים. (השר ח. בר-לב: הוא לא עבד בכותנה!)

עכשיו לגבי ההנחה. לפי הצעתנו הם יקבלו הנחה של 5% כפי שהמועצה כפתה עלינו. אחרי זה קחו בחשבון את הפיתוחים שהיו בינתיים ואסראי ל-5 חדשים, שגם זה 2% לטובתם בכל חודש. זאת חוספת רצינית מאוד להנחה, ואני גמרתי רק בית-ספר עממי ויודע לחלק 6 על 3 ולקבל 2%... הפרסי הריבית שהמסק מסלם בבנקים הם לפחות בשיעור של 6%. המטויות מרויחות בין "פוב" וצי"ף עוד 6%. אז זה יחד כבר 20%. בגרמניה פסטו את הרגל 1,500 מטויות. אבל לא קראתי שלא נשארו שם מטויות וסאין חופרים שם גם בגדים. כל אלה רוצים לקנות את הכותנה שלנו ולסלם המורתה כסף.

סנית, כבוד השר לא צריך להתרגש, כאשר מדברים על חובות. לשר החקלאות נודע שיטתם 50 מיליון ל"י חובות, מפני שנתנו להם יותר מדי כסף. אז במה אנחנו אשמים בזה? אנחנו מדברים על כותנה כמוצר סופי. הכריכה - היא המוצר הסופי שלנו. מי שיכול לקנות - יקנה, ומי שאינו יכול לקנות - לא יקנה.

אני מבטיח לך, השר בר-לב, שחברי יסכימו לחתום על חוזה מכירת כותנה למטויות כדוגמת החוזה למכירת הבררה בפרי ההדר. נדמה לי כי שנתיים לפני כן היה המחיר 93 ל"י, עכשיו - 250 ל"י. וזאת בעד בררה שהאלטרנטיבה לאי-מכירתה - היא - להסליכה לבור, בה בסעה שהכותנה יכולה להכניס מיליוני דולרים למדינה!

העקרונות שאנו מציעים הם אלה: אנחנו נותנים הנחה של 5%; 3 חדשים תקופת המחיר; אין להעלות על הדעת שינוי באורך זמן האסראי. אנחנו איננו בנקים. כולנו תקועים בחובות בבנקים, גם אם אנחנו עשירים ביותר.

אמר לסמכות הממשלה, אני מסכים לזה ב-100%. זה אפשרי. ברקע סיביע אושו-מא למחסן והנהג יביא עמו צר אדמיניסטרטיבי בחתימתו של שר המסחר והתעשייה או שר החקלאות - נכבד וזוהו. לא נלך בגד החוק, אבל אז נגיד: "קחו אפילו חינם, אבל אל תכפו עלינו שנסכים לזה מרצוננו!" זה כמספספס שלמה. הילד הוא שלנו. קח אותו כסלימותו ותיהנה. לא נחתוך וזוהו לטנים]...

מחם טור : הכל מדברים על הצדדים המעשיים, ואני רוצה להעיר רק הערה אחת. אני אומר בנוסח של סנסה לחיים בר-לב, בוגר בית-ספר חקלאי, ולא "כבוד השר", אלא חיים בר-לב שר בממשלה, שאצל פיס סיגר הזמר, ישנו אחד הסירים ששמו "ללאיזה צד אתה?" לי דבר זה איכפת ביותר. פה יושב ציבור שכולו כמעט קיבוצניקים. אני מצמער על סאין פה חברים גם מחנועת המוטבים. לי איכפת נורא והדבר מכאיב לי ממש: איך זה קרה במדינת ישראל שאני נמצא במצב שהמרנו אותי, שאני כאילו רודף בצע, שאני מרויח, שאני מתעשר, שפועלי בית-סאן עולים עלינו... למטויות אני צריך לעזור?! איך קרה סידודי היקר חיים בר-לב, חברי לסוציאליזם, חברי לתנועת העבודה נותן סיוע מצב שאני, חבר קיבוץ, החי בקיבוץ להגשמת מטרות שהקיבוץ רוצה להשיגן, שכך יתמרנו אותי?

לו אמרת "חנו 2 מיליון ל"י לפועלי בית-טאן!" הייתי לוחט בכל כוחותי בעד זה, לו גם לא היינו מרויחים. אני מבטיח לך שלא היה נמצא אף אחד שהיה מסתייג מזה. אבל אנחנו, חברי קיבוץ, הקימונו ענף, באמת כמו התבטאו פה "מלכת הענפים", ותימרנו אותנו כך טאנחנו צריכים להתוכח. עם מי? לדעתי, אתה צריך להכריע "לאיזה צד אתה?"

משה ברכמן: אני מבין, טאנחנו מתקרבים בבטחון לעימות, ועימות כזה יכול להיות הנזכור פה הוא התחיל או איך הוא התחיל, אבל אף אחד אינו יודע איך הוא ייגמר. כדאי שננסה עוד לסקור כמה חלבים עברנו לאחרונה, ואולי עוד הפעם לבדוק כמה עובדות.

אני יוצא משני נתונים: האחד - שלא נפר צוים; השני - שהאפשרות של הוצאת צוים לא תספיק על עמדתנו. ואני מציע לסקור את הסיקולים לאור שני הנתונים הללו. (**קריאה:** אין גם בטחון שהצוים הם חקפים!) לא נחקוף אותם בבית-המטבח.

אני חושב, טאנחנו התקדמנו השנה, וצריך להודות בצדקתו של מי שהצדק אתו. התקדמנו ב-ני חלבים: א) בכך שקיבלנו את חביעת השרים. אינני מתאר לי שחברנו טר המסחר והתעסיה או מר גור-אריה מתארים לעצמם שכל אחד מאתנו יחזור למקומו וכי יצטרכו להוציא נגדנו צו-מ-לוח... כאשר קיבלנו את התביעה ביחס ל-3,000 טון, היינו צריכים לעשות פעולה קשה מאוד בשביל "למכור" את זה. גם הנחה בשיעור של 5% - זאת לא המצאה של גור-אריה. זאת היתה הצעתנו, ונתקבלה על ידי הסולחן הזה. ב) טר המסחר והתעסיה, או חברנו, חיים בר-לב עשה דבר גדול בקבעו שלכותנה יסנו מחיר, שניתן לבטט אותו, וטאינונו פונקציה או יכולת התשלום של הלקוח. גם להם לא מוכרים לפי יכולת התשלום של הלקוח. אלה היו שני הדברים שבהם התקדמנו. אך מאותו רגע החלו להפעיל "חכמהלוגיה".

ובחור "חכמה"לוגיה" אני מגדיר את בדיקת משלוחי הכותנה, שנמכרו לפני שנה בטיא הספל, בה בטעה שהיו יסנם במועצה מיסמכים על מכירות של החדשים האחרונים, שהם רלבנטיים לעונה.

אני חושב, שהנחה של 5% - זאת הנחה בשיעור חבין 15% במסך הממוצע לבין 25%-30% במסך המפגר. זאת הנחה מהניטו. אז לא צריך לזלזל בה כל כך; יש לה מסקל.

אני מציע גם היום לטר המסחר והתעסיה (או באמת - לחברנו בר-לב) להימנע מעימות. ואני מציע טעל בסיס שהוא קבע - טל מחיר בינלאומי פחות ההנחה - ינחה את המטויות להתחיל בניהול מו"מ. כי למר גור-אריה אין עתה אטמכתא לניהול מו"מ.

אנחנו יוצאים מנקודת-מוצא בדבר הנחה של 5%. אני מדבר על דעה אישית טלי, אבל אגן עליה לפני הסולחן הזה. ואני מניח, טאם המטויות תצענה 7.5% - לא נפטיק את המו"מ. אבל טהם יציעו בטופו של דבר טסחו ולא יחכסו מאחורי גבו טל טר המסחר והתעסיה! אני מציע להם להתחיל לנהל מו"מ. אני גם בדעה טיסנה דרך לגטר בינינו. אינני יודע אם זה אפשרי.

בעצם, אנחנו מנהלים מו"מ על כותנה טחטופק אחרי 3,000 טון טכבר טלפקנו. ז.א. בין ינואר לאפריל, וזה לא במזומנים, אלא בתשלומים לא-מידיים. אנחנו מקבלים את התשלום בממצע בפברואר. רבותי, המטטלה גייסה באוקטובר מיליארד ל"י. אם נקבל בדצמבר 5 מיליון ל"י וניתן הנחה נוספת על ידי התשלום היום, טזה 2% ריבית בחורה - ניתן על סמך זה לעשות טסחו. אז יכולה המטטלה לבוא לא כצד המו"מ, אלא כצד בנטיון לגטר בין עמדות טאין הצדדים מצליחים לגטר ביניהם.

אינני מאמין שהמטויות תחלנה במו"מ על יסוד המחיר של חו"ל. עד היום הן עוד

לא אמרו את זאת. הן לא תחלנה את המו"מ על איזה שהוא מחיר, כי לא התרגלנו לעשות זאת.

בזה אני רוצה לגמור. אני מתאר לי שלשר המסחר והתעשייה ישנם עוד ענפי מחוץ

למקסטיל. אני חושב שהוא מקבל בנושא זה יעוץ גרוע. ואם הוא ימצא את עצמו בעימות (הוא לא מיסכן.

אני מכיר אותו. הוא יצא מזה) - זה יהיה מצב שלא צריך היה להגיע אליו.

ולבסוף, עוד מסעף אחד. אני מציע שמה שאגיד יועבר על-ידי מר גור-אריה למטויות.

הצטברה מדירות גדולה מאוד. בשל העניין הזה של הסתה, שהיתה פה לפני חודש, הבאנו כמעט לטבירת המחשבים

אני חושב שאם ההסתה תתחד - לא נשלים עמה. (קריאה: היום היה טוב מאמר ב"מעריב"! קריאה: כול אחד

כותב. קריאה: אהרן דברת זה לא "כל אחד"! אני חושב, שהמצב הזה לא יוכל להימסך.

השר ח. בר-לב: מה הן הוצאות הייצור של קילוגרם כותנה?

משה ברכמן: עשו איזה מחקר שקבע שזה 35%.

השר ח. בר-לב: אחס לוחמים על כל אגורה. מותר לי לדעת כמה עולה לייצר קילוגרם כותנה? אם אני

מציע 9 ל"ק הק"ג, אני רוצה לדעת מה עוצמת המכה.

דב אבמון: 30 אלף לירות על 20 אלף טון.

ניומקה גלעד: מ-1,050 עד 1,150 ק"ג לדונם לחלק על יבול רב-שנתי של 120. (דב פלג: 9.17

ל"י הק"ג!) זה יוצר ריוח של 250 ל"י. מי מתקדם יותר - יש לו עוד 80 ל"י. ישוב המסקה: הקרקע -

מקבל יותר מזה.

היו"ר ס. יוספטל: כל אגורה נוספת היא 200 אלף ל"י.

השר ח. בר-לב: כל החקפה שלכם על ענף המקסטיל היא בחלקה נכונה ובחלקה בודאי לא נכונה. אבל אין

סום השוואה בין מפעל קיבוצי לבין מפעל לא-קיבוצי, גם לא בין עובד חבר קיבוץ ועובד לא חבר קיבוץ,

ואפילו לא בין מנהל בקיבוץ ומנהל לא בקיבוץ; ואין השוואה בין ענף המקסטיל לבין ענף אחר.

המקסטיל

זה לא מקרה, שמחנך מפעלי התעשייה הקיבוציים אפילו לספור את מפעלי באצבעות

יד אחת. גם ל"כור" אין אף מפעל אחד במקסטיל. אבל ישראל לא החליטה לחסל את ענף הכור. לסגור את

המטונות. טעם אחד - בגלל זה שלאורך החקופה הדבר הזה הוא כדאי למסך; וטעם שני - מטום בחקופה קצרה

עכשיו אי אפשר לסגור לא את המפעל בקריית-טמונה, לא בנצרת, לא בבית-שאן ולא באופקים ובדימונה.

וזה 70%-80% מהמטויות.

כן שאינני רואה כרלבנטיות את ההשוואות האלו או את ההתייחסות הזאת. גם בתוך התעשייה

אינני יכול להשוות את התעשייה האלקטרונית עם תעשיית המזון. ולא החלטנו לסגור את תעשיית המזון. היא

מחייבת יחס אחר של המדינה ושל כל אלה שיש להם יד ורגל במפעל. הסיוע אשר הענפים האלה קיבלו והסיפורי

שהם הכניסו ועוד יכניסו, ככל שיהיו מאסיביים, הם לא יגיעו לסיוע שהישוב נחן לחקלאות במסך 50 שנה.

ואני לא מדבר על ענף הכותנה, כי אינני מכיר אותו. אני מכיר את הסיפור על לוי אשכול, שבאשר דוד

גולן אמר לו הצריך: לסיוע יותר לתעשייה ונידנד לו בנושא זה, אז אשכול סאל לבסוף: "כמה?" - החצי

ממה שנחננו לדגננה!) היתה תשובתו של גולן. על כך הציב אשכול: "סכום כזה אין לנו!" אינני מבקר את

זה. אני רק אומר שבטוביה הזאת החקלאות איננה יכולה לבוא יותר מדי בטענות. החקלאות - היא חקלאות על

העזרה שניתנה וניתנה לה. קיבוץ - אינו רק חקלאות, אלא התייבות, ודדוע שההתייבות העובדת היא

היסוד לקיומה של ארץ-ישראל. אז על זה רוצים גם כן מדליה? (מ. שור: לא מדליה, אבל גם לא נדיפה.

(זיומקה בלעדי:) כמה עלה צ.ה.ל. למדינת ישראל? כי החקלאות וצ.ה.ל. - זאת המדינה!

אז בצ.ה.ל. מחלקים מדליות, ובתעשיה אינם מחלקים אותן.

בענף המטוויות חלים סיפורים ויחולו סיפורים. אך מרחב השיפורים הוא

סוגבל, כי זה, בטופו של דבר, ענף צויר-עבודה. אני יודע שפעם שילמו סכומים כאלה וכאלה כדי שילטגרו לולים, ופעם נחנו סיוע כזה וכזה כדי שייפתחו. אנחנו עכשיו הסכמנו לרמה מסוימת. איננו מעודדים התפתחות. ודאי שבתקופה הזאת אנו עדים לצימצום בענף זה של המטוויות, אבל אין מקום לסגור את התעשיה הזאת בארץ. עובדים בה כ-5,000 עובדים מחוץ 270 אלף עובדים בתעשיה. אז על כל ההתקפות והבקורות אני אומר מראש כי חלק מזה הוא בודאי נכון, ואילו חלק שני הוא בודאי מוגזם, וחלק הוא אולי סובבסטיבי ביותר. כל הדברים האלה הם היום לא אותו נוצר צריך לפתור אותו, למרות שאלו הן שאלות שצריך לטפל גם בפתרון הן. היום צריך לפתור את השאלה: מה יהיה מחיר הכותנה ובאיזה תנאים היא תימכר לסנה הקרובה?

דב אגמון:

ית לי הצעה והיא הצעה בעלי המטוויות: להקטין את מס-הקניה ב-15%-20%.

השר ח. בר-לב:

יכול להיות שצריך יהיה לעשות משהו גם בתחום הזה. אבל זוהי הצעה מסוימת.

אגב, הם אומרים: "תנו לנו סובסידיות כמו בחקלאות. יח בחקלאות סובסידיות במקרה של בצורת". (דב אגמון: אני קונה את הבצורת במחיר, ואחרי קונה את החיסה בארה"ב!)

(בתעשיה הממשלה איננה פועלת בשיטת הסובסידיות. (ס. יוסטסל: אנחנו לא רוצים סובסידיה!) אינני פותר עכשיו את הבעיות שלכם. אני אומר, שבתעשיה אין לנו שטטה כזאת. אנחנו נותנים הון-חוזר. אנחנו אולי כן מורידים מס-קניה, נותנים כל מיני דברים מסוימים, שבסך הכל הם בחוליות.

ישנה הבעיה הקונקרטית שהצגתי אותה, ואף אחד לא בא ואמר להכניס אותה, חס וחלילה, להפסד. (פ. שור: אמרת "אפט ריוח"!) אמרתי שזה המקסימום, ואפס ריוח על 40% - זה מסאזר עדיין ריוח יפה מאוד על 60% הנוותרים. ולא זו בלבד שאין עיני צורה ברווחים שלכם, אלא אני אף מברך עליהם וחבל שאין לנו יותר.

לפי דעתי, השאלה היא: איך פותרים את זה? מה שמטה ברכסן הציע - הוא דבר

שאיחרתם בו בחדשים. ב-10 בנובמבר אי אפשר להחזיר את זה לישיבה מסתופת עמם. הדבר נמסר לממשלה, ואנחנו צריכים להגיע - ונגיע - לאיזו שהיא מסקנה. אני רק מעדיף, שהמסקנה הזאת תהיה מקובלת עליכם ועליהם. מה יכול להיות מקובל עליהם - אני יודע. מה יכול להיות מקובל עליכם - זה חלוי בכס. אינני מציע להתחיל עכשיו, ב-10 בחודש בערב, ללכת למהלכים שצריך היה לעשותם לפני חדשים, אינני יודע מדוע לא נעשו ובאסמט-מי. (פ. שור: ברור באסמט מי!) יכול להיות. אבל השנה התגלגלו העניינים כך, שביום ה' לפני 6 שבועות באו המנכ"לים של שני המסדרים אל שני השרים ואמרו "ס.א.ו.ס.!" זה היה ביום חמישי בערב. השר ארזן עמד לנסוע ביו"א ולאחר כך. ואז התיסבנו מיד ומצאנו סידור לסיסה שבועות. סיסה שבועות אלה נגמרים ביום ו' של השבוע הזה. הממשלה יש לה סמכויות מסוימות, אבל גם חובות מסוימות, ואני חושב, שהממשלה חייבת לעמוד בחובותיה ולא לחשוש להשתמש בסמכויותיה. עד ינו' ו' אתם והמטוויות צריכים לגמור!

הרגשתי יכולה להיות מצויינת, אילו יסבתם, שני הצדדים ביחד, ולא הייתם מערבים אותנו בסוגיה הזאת. את הדבר הזה כדאי לזכור לפעם הבאה. אני פה מדבר אליכם, אבל יש לי גם ויכוחים עמם, ואני מדבר אתם בלשון יותר חריפה, האמינו לי. הפעם אין מנוס בלתי אם להגיע להסדר. אני מציע שלא אתם ולא הם תדעו אותנו לצעדים שאתם אינכם רוצים בהם ושהם אינם רוצים בהם ושגם אנני לא רוצה בהם.

מה בסיס התביעה המוסרית שלי אליכם? - היא כפולה ומשולשת. אינני אומר

שאתם תמכרו בהפסד, גם לא באפס ריוח. אני אומר, שאם הוצאות הייצור הן באמת 7.50 או 8.50 ל"י או 8.75 ל"י, אז את 40% של הכוונה שאתם מוכרים לסוק המקומי - תמכרו בריוח קטן. 60% שאתם מוכרים לחו"ל - ככל שתקבלו עבורם יותר, כן אני אברך על זה יותר.

אני אומר לכם, שבתעשייה אנחנו נוהגים בפירוש כך. אריה שחר יכול לבנות אלי

ולעשות שמיניות באויר ולהוכיח, זאת הפוספטים שהוא מוכר בארץ ומקבל 194 ל"י עבור הטונה

הוא יכול לייצא ולקבל תמורתם בחו"ל הרבה יותר. ובארץ מוכרים 24 אלף טון פוספטים. (דב אגמון:

זה 2.4% מהיקף הייצור של הפוספטים!) אריה שחר הוא לא יעקובוביץ ולא מוזביץ. הוא רק מנהל, וכל מה

שהוא מרוויח - זה הולך למפעל שלו או לאוצר המדינה. מותר לו לבוא ולהגיד שאם מחיר הכוונה מחושב

לפי מחיר חוץ מינוס 5% - גם אני רוצה באותו סידור. אותו דבר נכון לגבי מפעל הברומסים, שמוכר

ב-6,650 ל"י מפיל ברומיד. הוא יכול לקבל 11,250 ל"י. ומר צבי צור (גם כן לא יעקובוביץ אלא

מ"כור", "משלנו") המוכר סיונק ב-21,100 ל"י יכול לקבל 28,300 ל"י. (דב אגמון: זה דוקא לא נכון!)

ידידי, את כל החברים האלה אני טולח הביתה, ולא רק אני, אלא גם ועדת המחירים. אגב, בקשר לאשלג

ועוד מוצרים "שלי" - אינני מעביר אפילו לוועדת המחירים, אלא אומר להבצ' "תוסיף 10% ולך הביתה!"

ואחר למוצרים שלי, אלא מוצרי תעשייה רווחיים, שענינם מובא לוועדת המחירים, שיושבים בה נציגי

ההסתדרות והיצרנים, שמגיע להעלות את מחיריהם מעל ל-20% - מסתכלים ברווחיות של כל מוצר ואומרים

לחשטין: "ניתן לך, אדוני, רק תוספת של 110%".

זוהי הטמכות המוסרית שלי. אני יכול בפירוש לבוא לחבורה כמוכס ולבקש מכם:

"עשו מה הנחה מקסימלית!" רואה-החשבון אמר 10.09 ל"י. אני מציע איפוא שההערכה המקסימלית תהיה כזאת

שהיא חרד ל-9 ל"י. (פ. שור: ז.א. שאתה תחילה ירית ואחר כך עשית מסביב למקום הקליעה עיגול!)

אינני מתבייש בעיגול הזה. כי מ-7.20 ל"י לק"ג הם צריכים לקפוץ ל-9 ל"י. סכר העבודה שהם משלמים

עלה ביולי פעם אחת, ופעם שניה הוא יתייקר בינואר (את זאת אני יכול רק לתאר לי). אני יודע איך

הם יכולים לקיים את המפעלים שלהם. אינני בא לחתום לך שבין מפעלי המטונות אין איזה שהוא מפעל שהוא

יכול להראות מאזן יפה מאוד. אבל אני יכול לחתום לך, שכל המאזנים יהיו הסנה גרועים יותר: מאזן

לפני סנה. ואני יכול לחתום לך על כך שבמפעלי ביה-שאן, "חולה טקסטיל" ו"סיבי דימונה" ובנצרת יה

המאזנים פלוס-מינוס אפס-ריוח. 2% מעל או 2% מתחת לאפס. ואני יודע בכמה התייקרו החשמל והמים

עבורם. אמנם, הכוונה בחולצה היא רק ב-3 ל"י, אבל בחוס - זה 53%, ובבד הכוונה - זה 43%, 21% עבורת

ידיים, 6.5% הוצאות חרויח, 2.8% פחת, 2.3% מכירה, 3.3% הוצאות הנהלה וכלליות; ובבעלות הבד :

חוסים - 40.3% וכו'.

אם הם יצטרכו לשלם עבור הכוונה, נאמר, 25% או 30% יותר, ובעד העבודה הם

כבר טילמו ביולי תוספת-יוקר ובינואר יטילו טוב תוספת יוקר, ועם הסכם העבודה החדש תוספת סכר, ואז

החשמל התייקר ב-22%, - אני יודע שהם לא יוכלו להחזיק מעמד. אולי שליפר כן, למרות שגם הוא אומר

שלא. מדוע אני נוקב בשמו של שליפר? כי הוא טוען שהוא היעיל ביותר ביניהם. כך שבחור אזרח, הני

צריך לתת סובסידיה יסירה להם.

מהי זכותי המוסרית? - היא כפולה. פעם אחת - המכה בכס היא מרשימה. אבל

אם אני מסוה אותה עם מכות או עם קריטריונים בענפים אחרים - הרי אני אומר במלוא האחריות שזה

בפירוש דבר שלא זו בלבד שהוא מקובל, אלא אף מקובל ברחמנות.

אשר למסויות, הרי אם נלחץ יותר מדי, אני יודע שבמקומות הרגישים הללו תהיה לנו מפולת. אתם אינכם רוצים בכך, לא משום טיעובוביץ או מישהו אחר יגיד שזה בגללכם, אלא לגופו של הענין אינכם רוצים בזה; משום שזה לא לסובת המדינה. זוהי הסמכות המוסרית שלנו. וזהו מה שאני מציע.

אם אתם תקבלו את זה או משהו קרוב לזה - יהיה לנו סידור לצעד הבא; ואילו לצעד שלאחר זה, כלומר לסידור לתקופה ארוכה יותר או בקשר לסידור לפעם הבאה - אני אעמוד על זה ויסגרו אחכם ואותם בחדר, עד שתצאו ממנו בהסדר.

אגב, בארה"ב הנהיגו סוג חדש של מו"מ. כל צד מציג את ההצעה הסופית המינימלית שלו, והבורר אין לו אפשרות אחרת אלא זו או זו. זאת שיטה מצויינת! אני מניח, שאילו נהגנו לפיה הפעם - היה מחקבל אפס או קרוב לאפס. (מ. שור: נסה!) בבקשה, תבחרו בבורר. אני אמסור את ההצעה הזאת להם. הפער יכול להיות זיוס, לדעתי, בין 9 ל"י לבין 9.25 ל"י. אשר למועד - הוא יכול להיות כזה שהאחד יהיה מציע 6 חדשים והשני היה מציע 4 חדשים. כך היה זה, לדעתי, נגזר היום. אני מניע את הפסגה של הבורר נאמר לפעם הבאה. תגידו אתם למה אתם מוכנים. אלך אליהם ואדבר אתם קשות. אם יקבלו את זה - מה טוב; ואם לא - אז אני ואוזן נחליט. אני לא אגיע לזה שאריה יסחה יקח אצלכם, כחקלאים, יותר ושאני אקח מאריה שחר יותר.

דב אגמון: מר גור-אריה, מה אמרו לכם בעלי המסויות?

המר ח. בר-לב: האחרון שדיבר עמם - הייתי אני. דיברתי עמם בטלפון בסעה 5.30 בערב. (מר ס. גור-אריה: אני דיברתי איתו מאוחר יותר). לפני שיצאתי מירושלים דיברתי איתם. דיברתי אתם על כך מה הבסיס המוסרי שלי. כך אנחנו מדברים גם עם התעסיה, והקרבתן הוא לא בלתי סביר במצב כזה.

ד. גור-אריה: כאשר אני יושב ליד שולחן ההוא - הדברים אינם פשוטים. ישנם ביניהם כאלה שהיום הביאו כמעט להתפטרות של מי שמנהל מו"מ, כביכול. הם עדיין לא כל כך מתלהבים לא ממחר של 9 ולא 9.25 ל"י הק"ב כותנה. האלה היא לא באשר להתלהבות, אלא באשר ליכולת. אינני אומר שהם מיסכנים. אני יודע שגם בחקלאות יונן תקופות של בצורת או של טשטונות וכו'. גם אצלם ישנה עכסיו בצורת. קיים בעולם מסבר, והוא מסבר רציני מאוד. הוא הגיע אלינו באיחור מסויים. בעולם הוא שרר כבר מלפני שנה ואף שנה וחצי. אלינו הוא הגיע עכסיו. צריך להתגבר על התקופה הזאת. אני מקוה, שהמסבר הוא לא לאורך ימים. היו כבר תקופות חונות, ונכתב על זה הרבה.

אשר לפירסומים וההתקפות ההדדיות. זה לא מועיל ואולי גם מזיק. אני יודע שישנן התרגזויות והתרעמויות. ככל שהתדלח, אין לי יותר מדי השפעה על האיש האינדיבידואלי שמדבר עם העתונאי, העתונאי גם עומה לפעמים את ההיפך מזה.

שלום פורסט בעתון "הא" יעקובוביץ עשה כבר סידורים לסגור את בית-החרושת שלו ב-15 בנובמבר. ואני יודע שזה לא נכון! הוא הכחיש את זה, אבל את ההכחשה העמון איננו מפרסם. היו דברים שנאמרו ברוח טובה וכנה. אבל מקצוע עתונאי הוא כזה שכמעט כל עתונאי מחפס סנסציות. לפעמים דברת לא התבייש ושלח שורה של מכתבים באותו נוסח. זאת כבר לא פעולת העתונות. עד כמה שאני יכול להשפיע, אני עומה למען הרגעת הרוחות. עד כמה שאצליח - אינני יודע. אם נצא מפה כהחלטה מתאימה, אחתיל מחר בבוקר לפעול להרגעת הרוחות. ישנם רק ל"ו צדיקים בכל העולם, ואין בסחון יכולתם הם בישראל. אבל האנשים חיים. כיום שחינו ביננו 1952, כשהיו לנו 300 טון כותנה, ואמיר המנוח שלח למכור אותם, והם נמכרו רק בעזרת חיים וייצמן, כך אנו צריכים להיות עם זה גם מחר-מחרתיים. ולא חמיד ישנה בעולם קוניונקטורה ולא חמיד מבטיחים התמריצים את המחירים הטובים ביותר.

אילו היו גומרים על המחיר לפני הפיחות של ה-28 בספטמבר בטכום של 9 ל"י אפסר היה לקבל את זה בנסיקה ביד. (קריאה: זוהי אסליה!) אני ראיתי מכתבים כאלה. (טגטה יוספטל: מי לא נהן לכם לגמור?) לא גמרנו, כי הט לא הסכימו.

עובד טדה : אנחנו רואים כמיקסה אחת את העקרונות ואת המחיר. אף על פי שבאמר פה ט-9 ל"י זה גם כן עיקרון, הרי אני חושב שזה עורל להגיד זאת. בכל אופן, אנחנו רואים את שני הוברים האלה כמיקסה אחת. יכול להיות שיש מקום לוותר בנקודה א' ולהיות חזקים בנקודה ב'. אני משוחח עם אנשי המטויות יומיום ואני חושב שהעקרונות האלו אינם מקובלים עליהם. אנחנו נעמוד על כך שהעקרונות האלה יהיו כלולים בהסכם חתום ע"י בעלי המטויות וגם ע"י שני הסרים.

אני מציע סמך גור-אריה ומולכו - מצד אחד - ואנשי הכותנה - מצד שני - יסבו ויסכמו את סעיפי הוזה אחד-אחד, כדי שיהיה רחום מה שמוסכם על כולם. מנסיגות וגם מההיחות היסירות אני למד שטוב הדבר שיסבו הנוגעים בדבר ויראו מה מוסכם ומה לא מוסכם, כדי לדעת עד איזו נקודה מגיעים חילוקי-הדעות, ואז יהיה קל יותר לסכם.

שב פלב : אני מציע שנסכם תחילה בינינו.

היו"ר ס. יוספטל: אנחנו רוצים, בר-לב, לסכם תחילה בינינו, ונודיע לך את סיכומנו מחר. אבל לפני שנסכם בינינו אלה לי אליך: מי יהיה אחראי לסיכום הנגיע אליך? הם מדברים רק על המחיר ולא על כל יתר העניינים. אם נגיע להסכם, נרצה לדעת לא רק מי חותם עליו, אלא גם מי ערב לקיומו.

הר. ח. בר-לב : בסוגיה הזאת אני חצה לומר, שבקד לסעיפים האחרים, כלומר בענין ההסכם לתקופה ובקד לעיקרון בסקאלה, לא אספתי את כל המטויות, אבל יעקובוביץ, שליפר, דורון וזוסטרוב היו אצלי. (קריאה: דורון - זה דבר!) ואני אמרתי להם, כי מה שהסרים מסכמים - אלה הם עקרונות, ובטוח אנחנו נצטרך לבוא עם מחיר הנקבע לתקופה הראשונה ועם קבוצת מיכסה של התקופה הראשונה; על הסקאלה ועל ההסכם - אמרתי להם - תצטרכו לנהל מו"מ עם מועצה הכותנה. וזה היה מקובל עליהם.

אינני יכול להבטיח, שהם לא יבואו ולא יגידו שהם עומדים על סקאלה אחרת או על סידור אחר ויידרשו זאת כמו"מ אתכם. אבל אני יכול לומר, שהיה ברור להם (ואני מזכיר את זאת שו) שעל זה הם צריכים לבוא אתכם לידי הסכם. ואני מבין במירוץ, שאם הם רוצים שזה יהיה הסכם אשר יפעל אוטומטית לאורך תקופה מסוימת. יכול להיות שהם יגידו שאלו שנים זאת תקופה ארוכה מדי. (ס. יוספטל: לכן אני שואלת: מי ערב לקיומו של ההסכם? הם רגילים להפר חוזים!) קודם כל, אני מבצע שבדיונים האלה יסתתפו שני נציגים של המסדרים - מולכו וגור-אריה, ושההסכם יהיה ביניכם ובין בעלי המטויות ובנוכחות ובעדות נציגי הממשלה.

י. גדיש : לא מדובר על נוכחות, אלא על כך מי אחראי?

הר. ח. בר-לב : ארה"ב אחראית לזה כסאדאט יקיי. את ההסכם שחתם עליו? תשובו אהה, תגיעו גם בענין זה להסכמה.

י. גדיש : צריך אהה, הר, תהיה ערב!

הר. ח. בר-לב: אני לא יכול להיות ערב, בלתי אם שבמקרה שהם לא יקיימו את ההסכם - אני לא אחיה כתובת לחלונות שלהם. מועצה הכותנה צריכה לזכור עם נציגיהם ולעבד את הסקאלה ואת אורך התקופה. אנחנו, הממשלה, צריכים להודיע להם ולכם מהו המחיר ומהי התקופה שעליה אנו מדברים. אני חושב, שאם אנחנו, עהה, ביום ב' בערב, לא נפעל כדי לגמור עד יום ה' בערב בכל הסוגיות האחרות, ואם אתם תתנו את זה בכל הדברים האחרים, - אז נגיע בכנסת לויכוח בעד ונגד בין יוסי טריד לבין דוד לוי. אתם צריכים את זה? אני - לא.

הסיכום הוא, סדורו של סההסכם הזה יהיה לתקופה מוסכמת. נניח שלא מגיעים

למקאלה מוסכמת. במקרה כזה, בתום החדשים האלה (בין אם 6 או 4) נראה מה ניתן לעשות הלאה.

הממשלה הודיעה לפני 5 שבועות סתוך 6 הוועות הקרובות ימצא הסדר.

(דב אגמון: נמכור להם עוד 3,000 טון!) למה לכם לסחוב אותנו? (דב אגמון: אנחנו רוצים להגיע למו"מ

ישיב!) יהיה מו"מ ישיב. אבל אם הממשלה הודיעה (וזכתה בכל כך למאמרי בקורת של סווייצר ואברםס טל,

ס"הממשלה הגדולה לא יכולה להתוך"), אם היא הודיעה סתוך 6 שבועות תגמור ותסכם בענין זה, ואם 6

שבועות אלה מסתיימי ביום שישי השבוע, - אל נדחכו אותנו לזה שנגיד שזה יהיה בעוד שבוע. מה מסכנים

על ידי כך? - מסכנים בכך שאם לא תגיעו לידי הסדר - אז העסק יהיה פתוח גם בסיפוב הבא.

היו"ר ס. יוספסל: אנחנו מודיע לך, בר-לב, על הסתמות. (הסר ח. בר-לב: תודה גם לכם!)

התריסמנו ואני מקווה שגם אתה התריסמת, ואנחנו נוסים ונודיע לך מחר.

הישיבה נסתיימה

500

י

א.כ.

פרוטוקול

ישיבת מזכירות המחלקה להתיישבות
חל-אביב, 24.12.1975

נוכחים : סנטה יוטפטל - יו"ר; פרופ' מ. ברונו; י. בר לבב; ש. גוטליב; ב.ע. הראל;
ד. מירון; מ. י. מ. מלחי; א. ארגוב; ס. מצקביץ; א. גולדברג; ר. גרינקר;
י. גדיס; ח. פלד; צ. מגן; אביסה; ד. אגמון; מ. ברכמן; י. פרייס; ז. ארנון;
ג. הבר; א. קנר; ח. שפאר; ד. מדובסקי; א. יודפת; א. פרלמן; י. רוזנברג.

סדר - היום :

1. הסתמפות ההתיישבות בחקציב הועה"פ של ההסתדרות - אינפורמציה
2. המסך הדיון הכלכלי בהסתמפות פרופ' מ. ברונו.

1. הסתמפות ההתיישבות בחקציב הועה"פ של ההסתדרות - אינפורמציה.

היו"ר ס. יוטפטל: חברים! אני מבינה שבגלל הקדמת הישיבה חטרים לנו לא מעטים. הברירה
היתה: לדחות עוד הפעם את המסך הדיון, מבלי שתהיה ודאות שבטבוע הבא לא יקרה טוב איזה חקר שבגללו
לא נוכל לקיים את הישיבה או לקיימה בטעה מוקדמת יותר היום. חשבנו איפוא כי מוטב לקיימה גם אם
לא כל החברים יוכלו להסתתף בה ונמשיך בה את הישיבה עם פרופ' ברונו, שהחילונו בה לפני יותר
מחודש ימים.

בינתיים קרה משהו בעולמנו הכלכלי. לכן, דברים רבים, אשר בשיחה
הראשונה היו עוד בגדר של כוונות, הם הפכו בינתיים להכנות מגובשת למדי. לכן, נוסף על אותן
השאלות שנשאלו עקב הישיבה ההיא, ואני העברתי אותן בכתב לפרופ' ברונו, והוא יענה עליהן עכשיו,
ודאי התעוררו בינתיים שאלות חדשות. כך שלאחר שנשמע חטובה על שאלותינו הקודמות, נוכל להציג גם
אותן.

אבל לפני שאני אתן את רשות הדיבור לפרופ' ברונו, אני רוצה למסור לכם
איזו אינפורמציה מסמחת למדי, על אף זאת שאין זה מאה אחוזים ממה שהיינו רוצים להשיג.

החברים זוכרים שלפני זמן רב למדי דנו כאן בהסתמפות ההתיישבות העובדת
בחקציב הועה"פ של ההסתדרות. הגשנו אז ערעור על החלטת הועדה שקבעה את האחוז המוטל על ההתיישבות.
ברם, טחנות הצדק בהסתדרות טוחנות לאס, ורק לפני שבועיים הוזמנתי לישיבה בדנה בערעורנו, והיום
נחבלה החטובה. החטובה אומרת שבמקום 13% שחוייבנו בהם - הננו נחבעים, להסתתף רק ב-8%. על 5%
הנוותרים יתקיים עוד איזה שהוא דיון נוסף.

אני אקרא שני סעיפים ממכתבה של ועדת הבקורת המרכזית, ואחר כך אומר
מה הן המסקנות כפי שהן מתבטאות בלירות!

"א. על המרכז החקלאי, בשלב זה, לשלם לגזברות הועד הפועל, על חשבון
הסתמפות ההתיישבות העובדת בחקציב הועד הפועל - 8% במקום ה-13%, שחוייבה על ידי הועדה המנהלת של
חברת העובדים.

ב. על בעיית ה-5% הנותרים (קרי: ההפרס בין 13%, שנקבעו על ידי הועדה המנהלת של חברת העובדים, לבין ה-8% הנ"ל), הזמן מזכירות ועדת הבקורת המרכזית, בהקדם האפשרי, לבירור, את הרכז החקלאי ואת הועדה המנהלת של חברת העובדים".

ז.א. בינתיים עלינו לשלם רק 8%, והפירוש המספרי מבחינת הכסף הוא 1,280,000 ל"י. שלחתי לכם גם מכתב ובו הצעתי שחלק את הסכום הזה בין התנועות שייגבה על-פי מספר החברים הרשומים בבית הפיקוח. כל תנועה תחליט בעצמה איך היא רוצה להסיל את הסכום הזה על יטוביה וכיצד לגבותה. אם ללכת לפי מספרי בית הפיקוח, כי אז תחשב תמונה כזאת: איחוד הקבוצות והקיבוצים (כולל קיבוצי הנוער הציוני) - יצטרך לשאת ב-20.10% מהסכום הנ"ל; הקיבוץ הארצי - ב-21.57%; הקיבוץ המאוחד - ב-16.50%; תנועת המוסבים - 39.33%; מוסבי העובד הציוני - ב-2.50%. בסך הכל 100%.

אני מעביר את זה בכתב לכל התנועות. אני סבורה, שבטלב זה אין לנו דרך אחרת אלא לחלק את הסכום הזה באופן פרופורציונלי על ידי התנועות. כי בינתיים ענין ההלוואות התבטל, ואין אפשרות לגבות מהן. כך שהתנועות צריכות למצוא את הדרך שתקבע באיזה אופן לשלם - ולשלם. היות והסכומים אינם כל כך כבדים, אני בטוחה שכולכם תבצעו את זה בנאמנות.

היות ובדרך כלל אני מביאה בסורות לא כל כך טובות, שמחתי להביא הפעם

בטורה טובה.

2. המסך הדיון הכלכלי בהתחפפות פרופ' מ. ברונז

היו"ר ס. יוספטל: אבקש אותך, פרופ' ברונז, ליטול את רשות הדיבור ולהטיב על השאלות שנשאלה. אתה תבחר בעצמך על מה קודם ועל מה אחר כך להטיב.

פרופ' מ. ברונז: קודם כל, אני חייב לכם התנצלות על הדחיה בפעם הקודמת ועל סינוי הטעה על ידי הקדמתה היום. הדבר היחיד שאני יכול לסעון אותו לזכותי הוא שזה הפריע לי בעבודה לפחות כמו לכם.

אשר לשאלות. הצעתי בשאלות האלו רק היום וניסחתי להכניס בהן איזה

שהוא סדר. אך אני רואה כי הדבר חשוב ביותר הוא לנהוג לפי הסיטה האומרת "ראסון בא - ראסון יוצא" אתחיל בשאלות של יושבת הראש.

השאלה הראשונה היא שאלה טובה, ואני חושב לקשור אותה בדברים שקרו בינתיים: "במסך שנים רבות היתה תיאוריה שאנו זקוקים לצמיחה מהירה של המסק כדי לשאת בנטל הבטחון, שאיננו צריך לעבור אחוז מסויים מן החוצר הלאומי. עכשיו כולמים את הצמיחה, הוצאות הבטחון עולות בגלל עלית המחירים בעולם. איך ניתן לפחד בין סתי המגמות?"

אני רואה את השאלה הזאת כנקודת-מוצא לטובת הדיון, כי שאלת הצמיחה, אפשרות קיום הצמיחה יחד עם פתרון בעיות טונות של המסק - זאת אחת הדילמות היסודיות של המדיניות הכלכלית. בקשר לכך אחזור לנקודה, ואני חושב שדיברתי עליה בפעם שעברה, והיא - הבעיה המרכזית של מאזן התשלומים.

בתכנית שהוגשה לפני כשבוע ימים לממשלה הוצב יעד של הקטנת הגרעון במאזן התשלומי ב-300 מיליון דולר לסנה בערך, במחירים של 1975, כאשר משנה הקרובה - בשנת 1976 - מדובר על הפחתה מקווה של כ-500 מיליון דולר בגרעון האזרחי. ז.א. בגרעון לאחר שמפחיתים ממספרי

הייבוא את הייבוא לצרכי בטחון. כיון שהוצאות הבטחון במסבס חוץ, לפי המתוכנן, עומדות לעלות ב-400 מיליון דולר (מ-1,500 ל-1,900 מיליון דולר. וזהו המספר שחציב המדינה מזכיר אותו), ואם רוצים בכלל לעמוד בגרעון קבוע או שהוא פוחת קצת - אז צריך להפחית עוד למעלה מזה. ז.א. הקטנת הגרעון במאזן התשלומים ב-500 מיליון דולר - זהו היעד לסנה הקרובה.

אין זה מתקשר עם בעיה הצמיחה? - בדרך הבאה. לעתים קרובות ניתן להקטין גרעון במאזן התשלומים בשתי צורות או בשילובן של שתי צורות: האחת - על ידי הגדלת הייצוא; השניה - על ידי צימצום הייבוא. לכאורה, שתי אפשרויות פשוטות. מה אומרת הגדלת הייצוא? בסך הכל היה הייצוא של המסק הישראלי בסנה הזאת בסדר גודל של 4 מיליארד דולר. אם ניקח 1% של הייצוא - זה 40 מיליון דולר. אבל הגדלת הייצוא ב-1% - זאת איננה עוד הכנסה נסו של 40 מיליון דולר, מכיון שאנחנו זקוקים לייבוא על-מנת לייצר את מוצרי הייצוא האלה. בחקלאות - זה נמוך מחצי במרכיבי הייבוא, אבל במוצרי תעשייה - זה חצי. ז.א. כ-20-25 מיליון דולר מכל אחוז בגידול הנוסף של הייצוא. לו רצינו לסגור את הגרעון של 500 מיליון דולר רק בעזרת הגדלת הייצוא - כי אז צריך היה להגדיל את הייצוא ב-20% בסנה אחת. זה דבר שאיננו ניתן להשגה, לפחות, באמצעים מקובלים. גם לא באמצעים לא-סיגרתיים שאפשר להעלותם על הדעת, מכיון שתנאי הסוק העולמי הם התנאים של הסוק העולמי. היה טפל בסוק הזה ועדיין לא יצאו ממנו. כך שלהעביר בבת-אחת גורמי ייצור מענף שיצר למען הסוק המקומי לענף המייצר לייצוא - זה לא פשוט.

לכן, כאשר המדיניות הכלכלית מזכירה יעד של 10% גידול ריאלי בייצוא - זה נחשב לדבר אופטימי מאוד - לפחות - אצל כל מי שמצוי בעניני הייצוא. זה כולל את ההנחה שהגידול התעשייתי הריאלי (בלי יהלומים) צריך יהיה להיות בשיעור של 20%.

אל מה אני חותר? - ברצוני להדגיש את הנקודה כי הקטנה מסמעותית מאוד בגרעון בטווח הקצר אפשרית רק על ידי ריסון ניכר בייבוא, מכיון ש-1% של ייבוא זה 80 מיליון דולר. כי הייבוא כיום הוא 8 מיליארד דולר לסנה.

בפעם שעברה עמדתי על כך מה זה ייבוא. כסני סליסים ממנו הם למסק האזרחי: חומר-גלם, ציוד, מוצרי צריכה, תשלומי רכיבה, תשלומים יסירים. אפשר לחסוך בייבוא, אך זה עלול לפגוע בהשקעות. אפשר לחסוך במוצרי צריכה יסירה. לכן, אם התנאים מחייבים, אין מנוס מהקטנה מסמעותית מאוד בגרעון במאזן התשלומים בסנה אחת. אין מנוס מפגיעה בייבוא חומרי-גלם. ז.א. חיסכון בחומרי-גלם. אך חיסכון בחומרי-גלם אומר גם הקטנת קצב הצמיחה. זאת הדילמה המכאיבה בחוף המערכת הזאת.

לכן, מה שהתכנית מציגה הוא יעד צמיחה, אבל בצורה הדרגתית - לצמיחה חוץ טנחיים-סלוס. במונחים של סדרי-גודל מדובר על גידול התוצר (והסנה הוא לא גדל בכלל) בסנה 1976 בשיעור של 1%-1.5%, על-מנת לאפשר הקטנה בייבוא; אחרי זה - בסנה שלאחריה - בשיעור של 5%; ובסנה 1978 - בשיעור של 7%.

אפשר להגיד גם: הגדלה מהירה של הייצוא חוץ הקפאה של השימושים המקומיים. אם תרצו, אפשר לקרוא לזה צמיחה המתאפשרת ע"י הייצוא. אם הייצוא יגדל יותר - מה טוב, ואם לא - אז תהיה צמיחה אטית. זה לא יעד, אלא הכרח או כורח המציאות.

איך זה מחקש בנושא של נטל הבטחון? זה נכון שבעבר היינו אומרים לא פעם שצריך לסמור על כך שחלקו של הבטחון בתוצר הלאומי ישאר קבוע, אם העוגה תגדל - אז אפשר להגדיל את ההוצאות לבטחון. אך אם העוגה לא תגדל? - אז אם הוצאות הבטחון הן כורח המציאות - זהו המחיר. בסנה כזאת (וזאת לא רק הסנה) בולט מאוד של הוצאות הבטחון יס מחיר בשל הצורך לשלם במטבע חוץ וגם עבור קניות במקורות מקומיים. וכאשר התוצר או המקורות אינם גדלים - אז מתוך מקורות מוגבלים אחת מוציא חלק גדול יותר על הוצאות בטחון.

כדאי להדגיש פה דבר חלופתי יס לגביו לא הייתי אומר טעות, אבל אולי אי-ודיעה מלאה, והוא - ההוצאות הבטחון הגדולות אינן מתכנסות על ידי סיוע חוץ באופן מוחלט. ז.א. זה נכון שאנחנו מקבלים כיום מארה"ב סיוע חוץ במסדים חסרי תקדים, אבל הסיוע הזה איננו מכסה את כל הוצאות הבטחון. למשל, אנחנו נקבל מארה"ב לצרכי הבטחון שלנו בסנה הקרובה, אם זה יאושר בקונגרס וכו', 1.6 או 1.7 או 1.9 מיליארד דולר ועוד כ-500-600 מיליון דולר באופן עקיף. אבל זה לא מכסה אפילו את הוצאות הבטחון שיש לנו במטבע חוץ.

נקודה נוספת, שכדאי להזכיר אותה, היא זאת שגם בתוך הסיוע הזה לצרכי הבטחון רק המחצית היא מענק. ז.א. שלא צריך להחזיר אותה. המחצית מתוך הסיוע לבטחון (כי הסיוע צריך בכל מקרה להיות באסראי) בהיקף של כ-800 מיליון דולר מתקבל באסראי לזמן ארוך, אמנם, של 30 שנה, אבל בריבית שהיא לא מסובסדת, אלא בגובה של 8%. היא, אמנם, נוחה יותר מזו שהיינו צריכים לשלם לו קיבלנו הלואה באיזה שהוא בנק או מוסד פיננסי. אבל זוהי ריבית כבדה, שגם אם לא תכביר בסנים הקרובות (כי יש תקופה של "גרייס") אז היא תכביר אחר כך.

אני אוסיף על כך עוד דבר אחד - שהיעד הזה של הקסנה משמעותית של הגרעון בסנה הקרובה, מוכתב במידה מסוימת לאור היקף הסיוע הצפוי ב-1976 - את הסיוע ב-1976 אולי אפשר היה להעביר בקצת פחות כאבים, לאפשר לעצמנו גרעון יותר גדול - הקושי הגדול הוא החסימה שאנו חוסמים את עצמנו בסנים הבאות. כיום שומעים דיבורים - זה מתבטא בהצהרות על הקסנת הסיוע בסנים לאחר מכן; אחמול קראתי בעתון משהו, על כך שנאמר על ידי איס ה-סי.אי.אי. שיש לנו עודף וסזה מאפשר לנו העלאת רמת החיים, זה לא מה שדרוש לנו אוביקטיבית. גם ב-סי.אי.אי. יושבים כלכלנים אשר עושים חשבונות מה מצפים מהמשק הכלכלי, אולי יותר כלכלנים מאשר אצלנו.

הבעיה פה אי-מציאותו של סיוע שלא נוכל לקבל, גם אם נוכל לקבל - אין ספק שהמחיר הפוליטי הוא כבד לאין שיעור.

לכן, זו התמונה וזו המסמעות. זו אמנם תשובה ארוכה לשאלה אחת, אבל אולי בהזדמנות זו הגבתי על עוד בעיות שהועלו בינתיים.

השאלה הבעיה של סנטה: להחליפת הון בעבודה יש הספעות לא טובות לטווח ארוך: מציאת הפועלים מן השטחים בענף הבניה מנעה השקעות בפיתוח שיטות בנייה יותר ממוכנות, יותר זולות לטווח ארוך. אותו הדבר בודאי נכון בסוג מסויים של תעשיות (קססיל, מזון), שמפגרות אחרי ההתפתחות בעולם בגלל מציאת כוח אדם זול יחסית. הפיגור הזה מתקנס בנו כבר היום. האם אין אנו מעודדים העמקת הפיגור בתעשיות שיכולות להגיע לייצוא גדול?

אין לי מה להעיר על זאת. אני מסכים אם האמירה הבסיסית, עם המשפט שנאמר וזה נכון - אלמלא מלחמת ששת הימים ומה שבא אחריה, יש להניח שבגלל מחסור בעובדים היו בענף הבניה או בענפים אחרים יותר שיטות ממוכנות. התעשיות שנסענות הרבה על כוח עבודה זול לא היו גדלות בקצב כזה כפי שגדלו. השאלה, אם זה גרוע? זה מותנה בקביעת השאלה איך נראה לנו העתיד בסני התחומים.

שאלה אחת שאפשר לשאול - אם תמיד יהיה כוח עבודה זול מהטעמים -

אני לא מדבר על הסנה הקרובה שהיא טנה קשה. בכל מקרה הייתי מקווה שהמטק הישראלי לא יהיה בנוי על כוח עבודה ניכר זול ממקור אחר, אבל היקף מוגבל של כוח עבודה שעובר גבולות, זה לא דבר שהוא מן הנמנע שימשיך להיות גם בעתיד, קטור בהסכמים מדיניים, צורת האיזור ודברים כאלה, אני הייתי יוצא מהנחה שאיזושהי זרימה של כוח אדם יכולה להיות בעתיד.

יש שאלה אחרת, מידית יותר, שהיא נוגעת לסנה-נחיתים הקרובות, כך נראה לי בגלל הדו"ח שהזכרתי בהחלטה דברי - שהמחסור הגדול במטבע חוץ מחייב אותנו ללכת במסלול שבו אנו דוחים את החזרה לצמיחה מהירה בעתיד. ובזה אני רואה קוטי גדול יותר. הבעיה היא לא של עודף כוח אדם, אבל מציאת מקומות עבודה ומניעת אבטלה, יותר מאשר בעיה של מיכון נוסף לחסוך בכוח אדם, לפחות ב-2-3 השנים הקרובות. וזה מתקשר עם תחום ההסקעות עליהם דברנו בפעם הקודמת.

אם יש פיגור בתעשיות שיכולות להגיע לייצוא גדול או לא - אני לא בטוח שתעשיות לייצוא חייבות להיות כאלו שמסתמסות בהרבה הון ובמעט עבודה. תקחו לדוגמה את ענף האלקטרוניקה, המסתמס בכוח אדם רב, אבל כוח אדם חייב להיות מקצועי, ולא כמו מחצבים, הדורש כוח אדם רב ולא כל כך מקצועי והרבה הסקעות הון.

והנקודה הכלכלית של סנסה, שהיא יותר הערה ולא שאלה:

3. "הסכמת האמצעים כלכליים בלבד - מחירים, אסראי, רבית וכו'" -

לא יספיקו לחקן את כל העיוותים במטק.

אדמה לי להציע כמה אמצעים אדמיניסטרטיביים הנראים לי אפקטיביים :

(א) יש לנצל את כוח הייצור המקומי לסיפוק צרכי הסוק הפנימי לפני סמרים יבוא מוצרי צריכה כגון: ניצול כוח הייצור בלולנס לאטפקת בסר עוף והודו ומניעת יבוא בסר קפוא; עידוד צריכת תפוחי אדמה במקום אורז מיובא ע"י צימצום יבוא אורז והעלאת מחירו.

(ב) ייצור "מוצרי תועלת" לסוק הפנימי והפניית המוצרים היותר יפים והיותר יקרים לטווקי חוץ. הדבר גוסה והצליח בשנות ה-50 בענפי ההלבשה, הריהוט וכלי בית ויוכל להועיל לא רק לצימצום הצריכה הראוונתית אלא גם לייצור אקלים חברתי יותר בריא.

קודם כל לגבי א' - על החלפת יבוא, אני רק אומר הערה כללית, אינני מכיר, אינני מסוגל לשפוט לגבי ברירה בין יבוא בסר-קפוא ובין ייצור מקומי של עוף והודו. זו שאלה של מחיר יחסי, ואני לא מתמצא בו. אותו הדבר ביחס לאורז ובמקום זה צריכה בתפוחי אדמה. הקריטריון במחיר הדולר סביר שיכול להיות גבוה, אם הדולר עולה לנו ביוקר - צריך להיות כדאי לייצר אותם בארץ במקום לייבא. פרט לזה אין לי סנטימנטים לבסר קבוע, או עוף ואורז (פ. יוספטל: לנו יטל).

אני מבין שלגבי בסר יבוא - בבסר יש שאלה מה קורה למחיר על פני הזמן. כיום זה זול, מדובר על אפשרויות כיתייקר. במחירים של היום - כדאי.

לגבי מוצרי תועלת - זה רעיון שמייסו העלה אותו בקונספטס אחר לפני כמה זמן, התגובה המידית הייתה אוהדת. העניין של מוצרי תועלת מחייב סוג התערבות מסויים של הממשלה, עם תקנים, עם הליכה למפעלים להציע שיצרו זאת וכד' - זה רעיון שטווה בדיקה. המצב הוא בהרבה מובנים דומה למצב שהיה בזמן שהיו מוצרי תועלת, לכן זה דבר שלא צריך לדחותו ללא בדיקה.

אולי כאן אגיד מלה אחת שקטורה בבעיה כלכלית יותר כללית. נניח שהיינו מונעים יבוא של איזה מוצר, סוגרים יבוא, היינו מכריחים אנשים לצרוך מוצרי חוץ - הקומבינציה של שני דברים יחד, סטוגרים יבוא, יכולה להתעורר בעיה אם לא מפעילים אמצעים לספוג עודפי כוח קנייה שבידי הצרכנים, ז.א. פה יש קושי שהוא מחייב או מיסוי נוסף או פנייה לרגש הלאומי - אל תקנו דברים אחרים. אם יש כוח קנייה בידי צבור במקום לקנות דבר אחד - יקנו דברים אחרים. כאשר יש עודפי ביקוש - הם מוצאים את דרכם לכל מיני אפיקים שבהם מצטברים רווחים והמסמעות הקטורות בזה.

הצעות מסוג זה הן הצעות טובות אם מלווים אותן באמצעי ספיגה יותר חריפים מאלה שמדברים עליהם ככבוע.

מלווה חובה - הייתי ממליץ מסיבות אחרות לא לחסוב על זה, משיקולים של הסתכלות אחרנית מה קרה עם טיפול במלוות מצד הממשלה, כל המערכת הביורוקרטית, הצורך להחזיר ולא חסיד אתה מוצא למי האגרת שייכת. בין אם אלו מלוות חובה או מלוות מרצון - זה לא היה נסיון שהייתי ממליץ לחזור עליו. או שאתה מטיל מיסוי או מבקש מאנשים שיקנו אגרות מרצון, יצור כלים זה של מלוות חובה - אני רואה בו טעמים לפגם.

היתה קבוצת נאלות של יעקב גדיס, זה בא בצורה של טענה - שאלה, זה יפה.

הטענה הראשונה - "הגרעון במאזן התשלומים הינו סימפטום בלבד". השאלה - "למה לא מטפלים בגורמי המחלה אלא בסימפטום בלבד?"

הטענה השנייה - "אם גורמי המחלה העיקריים הם האחוז הקטן של עובדי הייצור, ואבטלה גורמי יצור אחרים וכאן מחוס מוטיבציה כלכלית וחברתית לעבוד ביצור". והשאלה - "האם הקטנת ההשקעות וטיפול מיוחד בסקטור היצרני לא יגרום לפגיעה נוספת בסקטור אשר דוקא אותו ראוי לעודד?"

הטענה הזאת מתקשרת לטענה הראשונה. זו שאלה באמת מעניינת, האם הגרעון במאזן התשלומים זו סיבה או מסובב. ז.א. כפי שאתה מתאר את זאת, כיוון שיש אחוז קטן של עובדי ייצור ואחוז גדול מאוד של לא עובדי ייצור - לכן יש גרעון גדול במאזן התשלומים. מנקודת זמן מסויימת - זה נכון; הסטורית, אני חושב שההפך הוא נכון. פרט להתפתחות של הסנתיים האחרונות שהיתה מיוחדת, אם היו שואלים אותי למה הגרעון במאזן התשלומים במסך הישראלי במסך 20 שנה לא נסגר, לדעתי התשובה היא לא מכיוון שהיו פחות מדי עובדי ייצור, אלא לא רצינו שהוא ייסגר. למה רצינו שלא ייסגר? היה נוח לנו שלא ייסגר. היו לנו חלואות מחו"ל, היתה שיטה לצרוך מהר, והעובדה שהיו אלוהי קטן יותר של עובדי ייצור לעומת אחוז גדול של עובדי שירותים היא התוצאה של יבוא הון גדול למסך ולא להפך, כמגמה של טווח ארוך.

יחד עם זאת, למה איננו מצליחים היום לסגור את הגרעון - כי אין מכסיר המאפרד לעבור מספיק מהר מסקטור אחד לשני, או מכוח אדם הנותן שירותים במסך - לסקטור שמייצר ליצוא.

השאלה של גדול גרעון במאזן תשלומים - זו החלטה של המסך, איך הוא רוצה להשתמש במקורות שלו. מעניין להסתכל בהשוואות בינלאומיות, אם משרוים ארצות שונות באותה רמת הכנסה, ושואלים מה מאפיין מסקים שיש להם גרעון יותר גדול במאזן התשלומים, על ציר אחד גרעון במאזן התשלומים ועל ציר שניס אחוז עובדי השירותים בסקטור הצבורי, - יש קורולציה די גבוהה.

אפשר לומר שמסך סאיננו חייב להקטין את הגרעון שלו, יכול להרשות לעצמו לייצר בחוץ הארץ בהיקף גדול יותר אותם הדברים שאותם הוא לא מוכר בטוק העולמי, ואלה הם - הטרותים. כמובן, שזאת לא כל המצית התשובה על השאלה. ישנם גם כל מיני דברים אחרים שמאפיינים אותנו: עליה, בטחון, רצון לקיים רמת טרותים חברותיים וכו'. אבל מה שנכון כטיבה ומסובב הרי הוא, הייתי אומר, שהקשר הטיבתי-היסטורי הוא הפוך.

אסר להקטנת ההשקעות. נדמה לי, שעמדתי על הנקודה הזאת בפעם שעברה. לדעתי, צריך להבחין בין הגדלת הייצוא בטווח של שנה-שנתיים לבין הגדלת הייצוא בטווח ארוך יותר. בטווח הקצר האפשרות שלנו להגדיל ייצוא - מותנית בכוסר ייצור קיים ולא בהשקעות החדשות. כל הייצוא של החדשים הקרובים יבוא מההשקעות שעשינו בשנים קודמות או מהסבה של מפעלים קיימים המייצרים לפצרוכה מקומי מייצרו לייצוא.

כאשר טענתי שצריך לצמצם בהשקעות - הטענה לא הייתה מכוונת לצימצום בהשקעות לייצוא, אלא על מציאת מנגנונים שיאפשרו סלקציה בחוץ ההשקעות בצורה כזאת שתעודד השקעות לייצוא ואולי גם תפגע על ידי כך בטחונים אחרים. וזאת לא מחוץ רצון רע, אלא מכיוון שהכביה העיקרית, כמו בכל שאלה אחרת, היא שאם יש לך מקורות מוגבלים, אתה צריך לשקול כמה אפשר לקחת לסקטור המסויים של המסך, שאתה מעוניין בו. ז.א. שאתה צריך ליעד את תקציב הממשלה למקום שאליו הוא צריך ללכת. לכן, הייתי נזהר לומר "פגיעה בסקטור היצרני". הכוונה היא לזה העדפה בחוץ הסקטור היצרני לדברים שאותה רוצה לעודד אותם.

ההבחנה בין טרותים וייצור - היא הבחנה שצריך להיזהר בה. מה שחשוב הוא בעצם מה תורם ענף זה או אחר למאזן התשלומים ומי הוא סאיננו תורם לכן. בזה עובר החתך בין טרותים לבין ייצור, כשמרבית הטרותים אינם תורמים למאזן התשלומים, בסעה שרוב הייצור עשוי לתרום לכן. אבל זה לא חתך חד וחלק. לדוגמא: ייצור מוצרי לוקסוס לסוק המקומי - איננו צריך להיות בעדיפות ראשונה, גם אם זה במסגרת הסקטור היצרני.

ישנה טענה נוספת הקשורה בנושא של ההשקעות. גדיס טוען: "כאשר הפרופטור (כך כתוב פה. מ.ב.) מדבר על השקעות, הוא רואה לנגד עיניו את המפעלים הפטרוכימיים, כורים אטומיים וכו'. מאידך, היצרנים הבודדים (לא חברות ציבוריות) רואים את המפעלים הבודדים שלהם, ולגביהם אי-השקעה משמעותית למעשים חוסר אפשרות לייצר או להרחיב את הייצור, למרות שהציוד אינו מנוצל בכל שיממה. כי פשוט לא ניתן להשיג עובדים בכלל ובמסמרות בפרט". ואל זה מצרף גדיס את שאלתו: "מלבד זו המצויה בטענה עצמה, אני רוצה לשאול: האם מרוב הטיפול במקרו לא מאבדים את המיקרו ("מרוב יער לא רואים את העצים")?"

השאלה היא שאלה טובה. ישנה פה מין סתירה: אתה רוצה להעביר עובדים

מסקטור זה או אחר לסקטור מייצר לייצוא או, נגיד, לסקטור היצרני כמינוח שלך, או שאתה רוצה שמקרב כוח-האדם המתווסף למסך ילכו אל הסקטור הזה עובדים. בשנה כמו שנת 1975, שהלחץ בטוק העבודה בה פחת כבר מאוד (אין עוד אבטלה, אבל ישנם כבר בהחלט מקרים שבמפעלים טונים יוצאים יותר עובדים לחופשה או לעובדים שעות חלקיות - מעין אבטלה בפוטנציה) אומרים, בכל זאת, יצרנים (ואתה אינך היחיד שטוען זאת) שאי אפשר להשיג עובדים, ואתה יכול לסמוע את הנעימה "לו היו לי עובדים". טילפן אלי טפף ורטהיים לפני כמה ימים ואמר לי "אני מייצר לייצוא. יש לי צורך בעובדים נוספים. אני עובד רק במסמרת אחת ואינני יכול להשיג עובדים למסמרת שניה". ... אני הייתי חושב, שזה קצת עניין של זמן טעובר.

י. גדיס : אתה בא לאנשים טרגילים לעבוד בתנאים טובים, כמו במשרד, ולא זו בלבד שאתה אומר להם "תלכו עכשיו לעבוד בתעסיה", אלא גם אומר להם "תלכו לעבוד במסמרת לילה". זהו מעבר היפוטטי. הוא בודאי יגיע תחילה להרפת רעב די רצינית לפני שיאות לבוא לעבוד בתנאים כאלה... הדבר הזה הוא קצת יותר מדי חריף.

פרופ' מ. ברונר : עובדה היא שיטנם ענפים סבהם חייבים לעבוד, בתוקף נסיבות טכנולוגיות, בכלום מסמרות. (י. גדיס: יש והתנור אז עובד "על ריק" שתי מסמרות ורק במסמרת אחת בפועל מסמ למען הייצור!) מכחינה עובדתית במידה שהדבר נוגע למצב היום - אתה צודק. זאת גם התחושה של יצרנים בכמה ענפים: שזה כך. (קראה: אולי אין גותנים את ההסכנות כדי למסוך עובדים למסמרת סניה?) אולי אחזק עוד קצת את הקו שלך. אני טוען שבהחלטתו של האדם כאשר הוא קובע מה הוא יעשה קובעים סיקולים כלכליים וסנקולים חברתיים או סיקולים של מסורת או של הרגשה וכו'. אבל ישנו איזה מחיר כלכלי מטויים שמעבר לו אתה מוכן גם לוותר על עקרונות. זה דבר שקיים בתחומים רבים. למשל, זה קיים אפילו (תרטו לי להבדיל את זה אלף-אלפי הבדלות) בהעלמות ממ או מילוי טפסים בקטר לנסיעות ברכב שלך, כיון שדאת הדרך היחידה שבאמצעותה אתה יכול לקבל אחזקת רכב. הסתמסתי בדוגמא הזאת כי דוגמא קונקרטית מאוד. אני, למשל, בדעה שתחת לחייב את העובדים למלא את הסופס הזה (אצל עובדי המדינה זה מחריד אותי כל פעם) מוטב שהממשלה תודיע שהיא מוסיפה לבעל הרכב תשלום שהוא כזה למה שהעובד קיבל במסוצע בחדשים האחרונים. ואם כך, תקשרו לתשלום זה את תוספת היוקר בהתאם - והעובד יקבל את זה כתשלום, בין אם יסע ברכבו או לא יסע בו. או - לחילופין - שתהיה לו האופציה להבא לעבור לסיטה הזאת או להפסאור בסיטה של הדיווח המפורט. אני מאמין, ש-80%-90% מבלי הרכב העובדים כטכירים היו עוברים לסיטה שאני ממליץ עליה. ז.א. יש פה ענין שאתה מוכן לשלם משהו, אבל לא מוותר יותר מדי. אתה מוותר קצת, בהדרגה, אבל לא לגמרי. הוא הדין לגבי העבודה במסמרות.

מצד העובדים זאת נאלה של אלטרנטיבות, כל עוד יכול העובד לקבל מסדה עובדים בה בסעות היום במשרד ממסלתי או בכנק ואולי אפילו לא לעבוד, למה לו להסכים לעבוד במסמרת סניה? אם הגבלת התקציב למסרדי הממשלה לא תאפשר למסרדים לקבל עובדים חדשים, ואם יהיה קצת יותר קשה למצוא מסרות או עבודה במסרדים אלה, ואם תהיה אולי גם הקפאת שכר (וזה יכול לקרות) - ילכו אנשים למקומות אחרים שבהם תהיה תעסוקה עבורה. ואם תיתנו רווחיות גדולה יותר לייצור ואם היצרן יוכל לשלם שכר גבוה יותר בעד עבודה במפעלו - אז אפשר יהיה, בגבול מטויים, לעבוד במפעלים כאלה גם במסמרת סניה.

כל זמן שאתה נותן ליצרן הלואות בסביל להטקיע במפעלו מחקציב הפיתוח ומסקורות אחרים והוא מקבל את ההלואות האלו בריבית מסובסדת - למה לו להתעסק עם עובדים במסמרת סניה וכו'? אבל אם ההלואות לא תהיינה מצויות בטפס עבירו והן תהיינה יקרות יותר, ואם כדאי יהיה לו להגדיל את הייצור, כי טווקים סיקלטו ייצור זה ישנס, - הוא יאות לשלם לעובדים גם תוספת שכר. זה ענין של מידה. זוהי הסערה, וההוכחה היא באכילת תפודים...

ואם אני חוזר על השאלה, שכבר קראתי אותה, "האם מרוב סיפול במקרו לז מ מאבדים את המיקרו?" הרי אין ספק שהתשובה היא חיובית.

השאלה הבאה היא: "האם לפי סדר גודל של הכעיות - דוקא ההסקעות והמימון הן האקוטיות ביותר ובהן יש להטקיע אנרגיה רבה? והאם התגמול נסו יהיה סוה-ערך או גדול מהעלות של הסיפול בכעיה? כי יש כאן נזקי היכוך גדולים". - לגבי ענין ההסקעות אמרתי כבר את דעתי. זאת לא נאלה של הסקעות ככלל, אלא איזה מין הסקעות ולאן הן מופנות. אני פשוט אחזור על מה שכבר אמרתי: טלקטיביות בהסקעות קשה לעשות באמצעים אדמיניסטרטיביים בלבד. ז.א. מסרדי הממשלה והפקידות

בנויים, על הסרונותיהם ויחרונותיהם, בצורה כזאת שאפשר לומר לאחד "כן" ולשני "לא", כי אין קריטריונים ברורים, אני חושב, שצריך ללוות את זה גם באיזה מהם קני-מידה אובייקטיביים. ברור לי שצריכה להיות איזו שהיא תערובת של שני האלמנטים האלה.

אני מבין, גדיש, שענין ההסקעות מטריד אותך ביותר. אחת כותב בסענתך:

"זמינות העובדים היא הנאי הכרחי לניצול יעיל יותר של הציוד ורק אחר כך ניתן לצמצם את ההסקעות (זמנית)". ומיד אחרי זה באה האלתך: "למה סדר הסיפוך הפוך?" - אינני חושב, שסדר הטיפול הוא הפוך. אני חושב, שמדובר על טיפול בו-זמנית של ריסון בהסקעות ושל צורך לפעול סתיו עובדים זמינים יותר. (י. גדיש: התהליך לוקח זמן!) גם ריסון הסקעות לוקח זמן.

י. גדיש:

הסקעות הראשונות שסענת לא סיפקו אותי כל כך. תמיד אפשר להפוך את הקערה על-פיה. ישנם כמה הנאים הכרחיים ורק אחר כך באים הנאים המספקים. אחד הנאים הכרחיים הוא הגדלת הייצור. סגירת הפער במאזן החשבונות מחייבת פעולות שונות בו-זמניות. אני מתאר לי שישנן בעיות אקוטיות. לדוגמא: אין היום כסף במטבע חוץ במידה מספקת, וצריך לדאוג לכך שהקופה לא תתרוקן ממטבע חוץ. כי מיליארד הדולרים שנותר בקופה - אפשר לחזות בנקל מהי הוא יידלה.

אם ישנו מספיק זמן לספל בצורה צפויה בבעיות? ישנו סדר עדיפות מסויים, סדר העדיפות הזה אומר - תסתן קודם כל את הנקודות שהכאב בסווח ארוך יהיה יותר קטן. אם אחת היום מטפל במקסור יצרני בדרים, (א) מיקר לו רביה; (ב) לא מעודד הסקעות - ראיתי היום נייר על סך הכל "ההטבות" ליצוא, עם החוק החדש, עם התיקונים החדשים, יגיע לכך שההדעה ב-1976 תהיה בסדר גדול של 8%, מהתנאים שהיו ב-1975. זה כל ההטבות טראיתי בנייר שהוא חסוי ואני לא יכול לצטט את המקור. זה הפועל יוצא כאשר מתרגמים בכמה התיקרו ההלוואות, אם ההלוואות ליצוא תהיינה צמודות לטער המטבע ויהיה פיתוח זוחל.

אתם מטפלים היום בנושא הסקעות בצורה אדמיניסטרטיבית, כי אתם הנוחנים - אתם יכולים לא לתת את זאת. היות ובנק ישראל קובע גובה הרבית - זה נמצא תחת היד שלכם.

מאידך הנושא של זמינות עובדים, כיון שהוא לא כל כך פופולרי והוא זי קשה, זה תהליך ארוך שצריך לעבור הרבה שלבים. לא בקלות עובדים יוותרו על הנוחיות שיש להם, למה שהם רגילים - ויעברו לדברים פחות נוחים. יקח זמן רב עד שיסכימו, כאשר יראו שבאמת אין ברירה אחרת ויצטרכו לעבור לעבודה אחרת. גם האמצעים לכך לא כל כך נראים בטוח.

פרופ' פ. ברונו:

מה האמצעים שהיית נוקט בהם? לגבי זמינות עובדים.

י. גדיש:

אפשר לדבר על שני המקורות - אפשר לדבר על מקורות צבוריים, הם או שנמצאים במנגנונים שם הם הכי פחות פרודוקטיביים, (מ. שור: הכי קשה להעביר אותם) נכון, הפתרונות לא יהיו לענות את הדברים הקלים. הדבר הקל הוא - לא לתת כסף להסקעות ולהעלות רבית. זה רק ענין של צו.

הפעולה היתה צריכה להיות - לתת טיפולים מאוד כואבים, מאוד דרסטיים במנגנונים עצמם, להקטין אותם, הם מנופחים מעבר לכל פרופורציה, עם מכוני מחקר שגם אנו מטפחים זאת, ולא תמיד בסלקציה מתאימה. זה אולי נקרא הון אנושי לסווח ארוך, בעוד 70 שנה יתן פירות, ולכן כאילו אסור לפגוע בזה, כי מייצרים הון אנושי.

אני חושב, בסופו של דבר אם נמצאים ב-28 עובדים בייצור לעומת ארבעים

וכמה אחוזים בשכירה - זה מקור הבעיה. לא מספיק להגיד שהסטוריה היו לנו סילומים מגרמניה, כספים מחו"ל והיה נוח לנו להטאר בגרעון. כאשר יסנו חצי מיליארד גרעון כחלומים - מתקרבים לעצמאות כלכלית, כאשר היום הפער הוא 4 מיליארד דולר, המרחב הוא רב.

פרופ' מ. ברונר: תראה לי נקודה אחת, שאני חושב שבה מפריזים קצת. הטאלה היא, היום היה בעבר

מחסור בעובדים שיעברו לתעשייה? ז.א. שיקלטו לתעשייה, יאפשרו הגדלת התפוקה בתעשייה? בטן הכל, לדעתי - לא. במידה שהיתה התעשייה היא התאימה את עצמה על ידי הגדלת הפריזון, הסקעות וכו'. יש פה עניין של אבחנה בין התאמות לסווח ארוך לבין התאמות מידיות, שחמיד קשות וכואבות.

אתן דוגמה: אם מסתכלים על כלל כוח העבודה במסק, מה קרה מ-1970 ל-1974?

כמה מכלל העובדים הלכו לסירותים ולתעשייה? גם הטר שלי עכשיו אוהב להסתמס בטסטיטיקה זו. זה נכון לכלל כוח העבודה. אבל אם תפרק נסים לחוד וגברים לחוד - תקבל תמונה טובה. מ-1970 עד 1974 כמחצית של הגברים הלכו לתעשייה. זה מפתיע אולי, זה דבר שגם אותי הפתיע. מה סקרה הוא, שהגידול הגדול בסקטור הצבורי - לא כולו, יש גם גברים - בחלק הגדול הוא נסים - מורות, אחיות, אלה הם המספרים הגדולים. בתעשייה, ענפים שצמחו יותר מהר, עתירי מדע - הם הלכו הגברים; פחות בענפי סכטטיל ומזון בהם יש אחוז גדול יותר של נסים.

אני לא חושב שהיה באמת מחסור של כוח עבודה. זה עניין של מבנה, ביקוס,

מה העדיפות.

אם היצוא לא גדל מ-1970 - 1973, כיוון שלא ניתן לו מספיק עידוד, כי היו

לנו מקורות דולריים. בשנתיים האחרונות קבלנו מכה עצומה ולא מצליחים לרדוף אחרי המאורעות.

מ. שור: אתה אומר שחטאנו. בעית היסוד של המדינה לא היתה פרודוקטיביות,

בגלל זה שהיה דוד עסיר שנתן, ולכן הזניחו את המצווה הזאת של פרודוקטיביות. מה שנאמר לך בשיחה הקודמת - החטא הבסיס, המשובב והטיבה שחטאנו כל השנים - בחוסר פרודוקטיביות. ועכשיו בא העונש. החטא ואונשו - זו הבעיה.

פרופ' מ. ברונר: המוטיבציה שלך לא לחטא - זו פונקציה של מגבלות חיצוניות. אם אתה יכול

להרשות לעצמך לחטא - אתה חוטא.

כמובן אתה צודק במובן זה, אילו אפשר היה בבת אחת ליצור מנגנון טיפלוט

בבת אחת אנשים מהמנגנון, אילו היות מתכנן דברים מראש - אולי אפשר היה להגיע לזה. זו גם פונקציה של מבנים חברתיים ופוליטיים. מה אתה יכול במדיניות כלכלית לנסות לעשות? אתה יכול לדאוג לדבר אחד. אני רואה בתקציב נקודה מרכזית, ז.א. גודל התקציב, לאחר וכוחים רבים מסביב לנושא הוכרע בסוף להגיש תקציב שיש בו הקטנה ריאלית של הפעילות הממשלתית.

תקציב הוא תקציב, אחר כך יש לחצים מכל הצדדים. במסך הסנה יכולים כל

מיני דברים לעלות, אשר אם הם האוצר לא יעמוד בפניהם - יהיה תקציב נוסף. הכוונה צריכה להיות, שזה תקציב להקטנה ריאלית של הפעילות. מה זה נותן? זה לא בסוי מספיק להקטנת התעסוקה בסקטור הצבורי אבל לפחות בסוי הכרחי לא להגדיל אותו, אם לא מגדילים תקציבים - לא יכולים להגדיל את המנגנונים שעליהם אתה מדבר, שכולנו עובדים בהם, ניצונים מהם. זה לא מפעל יצרני שבו אם מחיר התפוקה יורד - הוא מוכרח לפלוט עובדים. הם חיים מתקציב, עד שאתה לא מקצץ בתקציב - לא יועיל שום דבר.

ב-1975 נעשה קצת יותר קשה, עדיין היה שומן.

התוצאה לא תהיה פיטורי מנגנונים אלא הקטנת פעולות. התקציבים

מ. שור :

יהיו לאנשי ולא לפעולות.

זו סכנה. זה תלוי קצת במוסבי ציה של הסר ועומד בראש המסדר, גם

פרופ' מ. ברונר :

לו צריך להיות עניין להמשיך לטפח סירותים מהצבור מצפה להם ממנו, זו התקוה. רק לחצי צבור יכולים לפעול כאן.

יש עוד דבר אחד כמובן - זה נוהגי עבודה, נוהלי פיטורים, בעיות

של צמצום המנגנונים וזה הסתדרויות העובדים, איך ההסתדרות תתיחס לכל הנושא הזה.

אני לא טוען שזה ברור, שזה דבר מרכזי. להגיד - חכה עד שזה יקרה,

אחר כך תתחיל לשים ריסון גם בהקצעות - זה יקר מדי מבחינת המקורות שעלולים להתבזבז בינתיים. זה הקושי.

היתה עוד סידרת האלות של דב פלג, שאיננו פה, אקרא חלק מהסאלות

חוזרות על דברים שכבר התייחסתי אליהם:

1. הניתן באמצעים פיסקליים ומוניטריים להגיע בסווח קצר לשינוי

מספיק במאזן התשלומים?

2. האם אין הכרח להבדיל בתנאי המימון (רביית והצמדה) לענפים

יצרניים לבין התנאים למגזרים פיננסיים ומסחריים?

זו סלקטיביות של הקצעות לא יצרניות לעומת אחרים; יצור לעומת

ענפים אחרים. אני יכול לטער מה הטענה, צריך להבחין בין הטבות הניתנות ליצוא באשר הוא ייצוא לבין הטבות שניתנות להקצעות.

דברת על על ייצוא,

י. גדיס :

אני מבין את הטענה, שמעתי את הטענה מפי אנשי חברת העובדים, "כור"

פרופ' מ. ברונר :

ואני מניח שזה המקור שלך. דוד גולומב עשה את החשבון. הטענה אומרת דבר כזה: מה סידרי ההטבות

שמוצעות כרגע הכלליות שמדובר עליהן כיום? - מדובר על המסך הפיחות הזוחל; מדובר על המסך החזרת

מס למי שעושה יצוא. לעומתם יש החמרה שהיא באה דרך ההצמדה של האסראי ליצוא לטער המטבע. אך

ההצמדה כשלעצמה יש בה החמרה, מכיון שהיא מייקרת את עלות הייצור. דוד גולומב, למשל, חיטב שזה

מייקר את הייצור ב-5%. (י. גדיס: בסיכום של הסורה האחרונה הוא מוכיח שזה ייקור של 18%)

אני קיבלתי אותו הזכיר, שאתה מסתמך עליו. הוא לא מביא בחשבון את הפיחות הזוחל. (י. גדיס:

הוא לוקח אותו בחשבון בצד הייקור של האסראי!) אבל זה לא בסדר! (י. גדיס: הוא מוטה אותו בהוצאות השוטפות שהעלינה!)

אשר לכוונת ההטבות. מבחינת הנטו, זה לא נותן מספיק לייצור. לגבי

המרכיבים השונים - אין ויכוח. הצמדת האסראי במטבע חוץ שניתן לייצוא - היא מייקרת כשלעצמה,

אבל רק אם חלים באותו זמן פיחותים. כי אז אתה צריך לשלם יותר עבור הדולר. לעומת זאת, אם חל

פיחות - אתה מקבל את ההטבה גם בצד הייצוא. יש לעשות חשבון ריאלי.

מה שקרה עד כה הוא שהיצרן לייצוא זכה תודות לפיחות בהכנסותיו ולא

מ. יוספסל :

נפגע מההגבלות הכרוכות בפיחות.

פרופ' מ. ברונו:

הדרך הטובה ביותר לעודד ייצוא היא לא באמצעות אסראי או ניכוי

מס, אלא אם אתה יכול לתת פרמיה. אך למתן פרמיה ישנן הגבלות בינלאומיות. עתה מתפטים כל מיני דרכים לעקוף הגבלות אלו או לקבל הרטאה למתן אחוז פרמיה זה או אחר. אבל אלה הם דברים עדיין לדיון. אם אינך יכול להגדיל פרמיות, אתה צריך לחפש דרכים אחרות. אבל הדרך של ניכוי במס היא איננה אפשרית בחוק הרפורמה שהונהגה במיסוי.

מהי הבעיה בקשר לניכוי מס (ואת זאת שמעתי מפי אנשי "כור")?

אם החזרי המס חלים על חברות שמלסמות 61% וכל חברה כזאת יכולה להפחית את המס ל-40% (כזה "מס חברות") - אז זה בסדר. אבל מה בקשר למס של מפעל ייצור מאוטר, שהוא צריך לסלס רק 40% וסאי אפשר כבר להפחיתו? (ס. יוספטל: מה לגבי מוסבניק שהוא מייצר פרחים ואינו משלם עדיין מס?) אחת הגירסות בהצעות היא לנהוג במקרה כזה בצורה כמו בקשר למס ערך מוסף. במקרה כזה תקראו לזה "החזרי-מס", אבל זאת תהיה פרמיה מוטוית. אז גם מי שאין לו רווחים יכול לזכות בה. אבל הדברים האלה אינם מוכרעים עדיין.

בעיה מתן ההטבות לייצוא בחוקפה בגלל המיגבלות הבינלאומיות.

לכאורה, הסיסה הטובה כאן היא של פיתוחים גדולים יותר, אלא שלפיתוחים כאלה ישנן גם השפעות אחרות בתחום ההטקות לייצוא ישנה מידת הצעות תיקון, הכוללת דברים ש

שהם יעמדו עוד לדיון, וסבהן ישנן כאלה שמדברות דוקא על מתן יחס העדפה גדולה מאוד לייצוא: הריבית המוצמדת והאפקטיבית הוחזר לייצואן. (מ. טור: ואף בחלק מוגדל!) נכון.

השאלה הבאה היא של דב פלג: "הניתן לקיים פעילות יצרנית,

חקלאית ושל תעשייה בלי אסראי מכון? הניתן לגייס הון חוזר לייצור בריבית סולית של 40% באינפלציה צפויה של 25%?"

לא אגיד שאני מרגיש את עצמי מומחה גדול לכל נושא האסראי

המכוון והון חוזר. ישנם מומחים גדולים ממני. אני אומר רק דבר אחד על הכיוון שהוא נראה לי, שאני רוצה לחמוך בו, ואני יודע שלא אתה פופולארי פה, וזה בשאלה של ייקור האסראי המכוון. פה צריך להבדיל בין זמינות של אסראי לבין מחירו. זמינות - היא חשובה מאוד לפעילות יצרנית זאת או אחרת או למי יאחה רואה סיבה להעדיפו, מה שאין כן המחיר שבו ניתן האסראי. את הבעיה אני רואה לא בטינוף ענין הזמינות, שהוא חשוב מאוד, אלא, בעצם, במחיר האסראי למסק.

זה מחזיר אותי לנושא שהוא קטור במקצת גם בשאלה מדוע לייקר

ריבית על הלואות פיתוח. פה יש - טוב - כפי שאמרת "עצים ויער". מנקודת-ראות העץ הבודד כלומר של המפעל - העלאת הריבית מייקרת את ההוצאות. ואם היא מייקרת את ההוצאות - אתה יכול למכור רק במחיר גבוה יותר. כלומר, זה ענין של מחיר אינפציוני. יחד עם זאת אומרת הסענה (שהיא סענה טככלכלנים מטמיעים אותה) שבאינפלציה צריך להעלות את הריבית.

איך אתה מגשר בין שני הסיפונים האלה? פה ההבדל בין המקור

והמיקרו. ז.א. מה צריכה להיות המדיניות. ריבית לאסראי אפשר להעלות בצורה הנכונה רק על ידי הסתכלות אל היער ולא רק אל העצים הבודדים. מדוע? - מכיון הריבית זה - מחיר, אלא אם כן אתה מוכן לתת אסראי בלי הגבלה. אתה מוכרח לקצוב אותו באיזו שהוא צורה או להחליט שבמחיר נמוך מדי אתה חיתן סובסידיה ללא קטר לפירות שההלואה הזאת צריכה לתת.

הסובסידיה שאליה אני מחיחס נובעת מהריבית שאיננה קטורה בתנאי אינפלציה.

כאשר, נגיד, ריבית על הלואה מסוימת היא של 8% ויטנה עלית מחירים במסך בטיעור של 25% - זאת יכול בעזרת הלואה זאת מקבל - הינך יכול להניף יוצור או איזו שהיא פעילות ריאלית במסך, שזוהי נותנת תשואה גבוהה יותר מגובה הריבית. אם הריבית במסך עולה - עולים גם המחירים בערך באותו גובה. לא תמיד זה כך. לכן, אם הריבית זאת קוצב היא בט 8% והאינפלציה היא של 25% - הרי שאתה מוסיף, באמצעות אסראי זול, סובסידיה, שהיא בגודל ההפרש שבין 8% ל-25%, שזה 17%.

את ההשקעות צריך לסבסד, כי אחרת לא תהיינה מספיק השקעות במסך. אני רק

סוען נגד הטיסה שעושה את הסובסידיה פונקציה של האינפלציה. זה נראה לי לא רצוי.

נחאל את עצמנו: איך מטפן את עצמו הקציב המדינה בעזרת אמיסיות של ניירות-

ערך? עד יום א' השבוע היתה הצמדה מלאה לאותן אמיסיות, ומאז הוחלט, זאת הפעם הראשונה, לעבור להצמדה חלקית. הצמדת ניירות-ערך ב-100% עולה למסך המדינה 4% או 5% (כי זה קצת צמוד) פלוס קצב העליה של האינפלציה. ואם ישנה אינפלציה של 25% - ז.א. שעל הכסף שאתה מגייס, אתה משלם 30%. לעומת זאת, אתה נותן אותו בריבית של 8%, 10% או 12%. בהפרש שבין 30% לבין 10% - ישנה הסובסידיה. אם ניקח את כלל האסראי שהממשלה נותנת וניקח, לצורך זה, את האסראי לזמן קצר ובינוני - הרי זה יהיה בסדר גודל של 20 מיליארד ל"י. 20 מיליארד ל"י כפול על 8% - ז.א. זה 3.5 מיליארד ל"י. זאת סובסידיה. סובסידיה זאת איננה מתחלפת במיסרין באותה שנה. חלק ממנה מסתלם כאשר אתה פורע את החוב הצמוד. אבל זאת סובסידיה שהיא מסתנה לפי קצב האינפלציה, וזה מה שלא בסדר בה. היא גם לא מתחלקת לפי הצורך של החוסך. (קריאה: למה זאת סובסידיה?) הגודל התיאורטי של הסובסידיה הוא ההפרש שבין הריבית, אשר אתה גובה, לבין קצב האינפלציה. הכסף שאתה משיג באסראי זול הולך להשקעות סמיצרות מוצרים שהמחירים שלהם עולים.

קריאה: כל המנגנון הזה איננו לוקח בחשבון את גורם אי-הודאות. כי על ידי הגדלת

הריבית, גורם אי-הודאות, שהוא איקס, הרי ברגע שזה מתחיל לעלות מעל ל-25% ו-30% - הוא גורם אחר כך לאיזו שהיא מכפלה, שבאיזה שהוא מקום מפסיקה את הרצון להסקיע או את היכולת המחשבתית לחזות או להסתכן או לסחך בטכומים כאלה.

ס. יוספטל: יש לזה עוד תופעה-לואי והיא מדאיגה אותנו עוד יותר. אילו היתה רק הממשלה

נותנת אסראי - היה זה נכון. אולם הן ישנו גם אסראי מסחרי חפשי של הבנקים, והממשלה נותנת את הסון: הממשלה מעלה את הריבית והבנקים, ללא הכרח כלכלי, כאשר יש להם ממילא כבר רווחיות גדולה, שומרים על הפער, וגם הם מעלים את הריבית. לכן, כל הוצאות המימון גדולות בהרבה מעבר למתוכנן.

פרופ' מ. ברונו: ישנן מה, בעצם, שתי טאלות. צריך היה להפריד את הדיון בין אסראי לזמן

ארוך ובין אסראי לזמן קצר. אני דיברתי על אסראי לזמן ארוך. אחר כך אעבור לאסראי לזמן קצר. באסראי לזמן ארוך הסענה היא שם הריבית ניידת עם האינפלציה - אתה טכניט אי-ודאות גדולה יותר לתוך המערכת. זה נובע לאי-הודאות לגבי הריבית הנמדית. אבל אותה מידה של אי-ודאות קיימת גם לגבי המוצרים שאתה ממכור. ז.א. שההתייקרות נעה באותה כיוון. (א. גולדברג: ברוב המקרים - כן. י.)

גדיש: מה שייך למוצרים בארץ, אתה צודק, אבל לא כן לגבי השווקים בחו"ל).

אני חושב טענה על הטלה, זו טלה מאוד רצינית. אולי אחזור על טענה, שאני מבין אותה, היא טענה האומרת: אתה מצמיד למדד המחירים לצרכן, אבל המחירים לא נעים בהכרח לפי מדד זה. נפרד בין הארץ לחו"ל. מה שנוגע לארץ - כל מחיר שלא תקחו, הסטורית כאשר האינפלציה הכללית הוא נע ועולה - אולי יש מקרים יוצאים מן הכלל, תמיד יש מוצר אחד שהמחיר שלו יורד, שלא היה לו ביקוש, לגבי קטח רחבה של המחירים יש עליה במסך, לא כל המחירים עולים באותו קצב זה נכון, לכן איננו אומרים שהיה הצמדה מלאה, אלא אומרים - חצי הצמדה. זו הליכה על בטוח. אם ישנם מחירים שלא עלו, מה שלא יקרה - ההצמדה היא למחצה.

הצורה בה הוצגה ההצעה אמרה - חצי הצמדה. הכוונה של רביית ניידת, 5% פלוס חצי עליית המדד, זה מכשיר לעשות את הרביית שתנוע עם האינפלציה, אבל לא עם מלוא האינפלציה, זה פחות קצת ממה שהיה קורה אילו היתה חצי הצמדה פרופר. עם חצי הצמדה פרפר - צריך לקחת חצי הצמדה על רביית.

אי-ודאות קיימת גם על המחירים. הסיקולים של היצרן הם הסיקולים על ההסקה, מה הרווחים שיקבל, לאן דברים אלה נעים אם המחירים לא בהכרח יעלו יחד עם האינפלציה במקביל. כדי לענות על בעיה של אי-ודאות שבכל זאת קיימת - היא גם קיימת לגבי אינפלציות מאוזן קיצוניות, עלול אדם למצוא את עצמו בתנה כמו שנת 1974, כאשר המחירים עלו ב-50%, זה בבת אחת מקפיץ בצורה נוראה את הכל, כדי לענות על החריגות הקיצוניות האלה באה התקרה.

אם מדובר על אסראי לטווח ארוך - מדובר על תקרה של 15%, 17% ו-19%, לפי איזורים בתעשייה. באיזור א' או באיזור ג' זה חמור יותר. זה אומר שהעקרון של 5% פלוס חצי עליית המדד פועל עד עליית מחירים של 25%. מעבר לזה הרביית נשארת קבועה עד 19%. זה לא אומר שתמיד יהיה 19%, אם תהיה עליה ב-25% - תשלם רביית של 19%.

ההסקה לטווח ארוך - והטנה לא נחזור לעליות המחירים של 5%-6% כפי שהיה בעבר, מה שקרוב לוודאי שהעליה תהיה בסדר גדול של 16%, (ס. יוספטל: הקרן לא גדלה, לא רק הרביית?) לא. או חצי הקרן גדלה עם המדד או הרביית גדלה. אתה מחזיר את אותה הקרן, אבל הרביית נעה לפי נוסחה של 5% פלוס חצי עליית מדד. הקרן לפי זה לא צמודה. יכלו להגיד - 5% רביית וחצי קרן צמודה - אז היית משלמת קצת יותר, גם משלמת עליה של החצי פלוס 5% על התוספת של העליה - זה היה יוצא קצת יותר.

הרביית משתנה לכל תקופת זמן. נדמה לי, מתוך סיחות או תבובות, כאשר מציגים את זאת בצורה של רביית ניידת - זה נחפץ יותר נכון, זה יותר נאמן לכוונה האמיתית של העניין. זה דבר די מקובל במקומות שונים בעולם - לא בארצות הברית, אבל בבריטניה זה קיים, זה קיים בארצות אחרות, שהרביית קטורה במה שנקרא "פריימרי". יש רביית בסיסית ורביית על הלואות, גם רביית על הלואות שלקחת נעה על פני זמן לפי הרביית הכללית של המסך.

ברביית לאסראי לזמן קצר - פה הסיקולים קצת שונים, אבל הדבר הבסיסי הוא, שהרביית צריכה לסקף באיזו צורה את הנאי המסך, בתקופת אינפלציה הרביית צריכה לעלות. זה נכון גם לגבי אסראי לזמן קצר. בתקופת של אינפלציה עודף הביקוש מחייב ריסון מוניטרי במסך, אם אתה לא עושה ריסון מוניטרי - אתה גורם לנזילות יתר במסך, להגדלה של ביקוש והחמרת תהליך האינפלציה. לכן עליית הרביית היא דרך לסקף את הצורך לריסון כלל האסראי במסך. אמנם בטביל המסקיע זו עליית ההוצאות, עליה המסקפת מצב אוביקטיבי של יער, להבדיל מבעיותיו של כל עץ ביער הזה.

בענין רבית חופשית, לעומת רבית על אשראי מכוון - אני מניח אם הרבית

על אשראי מכוון תעלה - יכולה הרבית על אשראי חופשי אפילו לרדת.

היו"ר ס. יוטפטל : הנסיון הוא הפוך.

י. גדיס : זה תלוי בהתערבות האוצר.

היו"ר ס. יוטפטל: ההרגשה היא, אני לא יכולה להוכיח זאת, שקביעת אשראי מסחרי בבנקים

זה דבר טריוויאלי בהחלט, אין זה רקע של היצע וביקוש. יש וולום של אשראי, נפח של אשראי שלא גדל עם האינפלציה, אשר באשר האשראי המכוון מתיקר - הבנקים מחליטים, יושבים שלושת הבנקים הגדולים יחד ומחליטים כי החל מיום זה וזה מוסיפים עוד 2%-3%, וזה פועל בדיקנות של טעון סויצרי.

פרופ' ס. כרוננו: נפריד בין שני דברים. האחד - מרווח של בנקים; והשני - בין אשראי

טובתנים וטסטלמים רבית קרדיטורית. זה הכושר המונופוליסטי של הבנקים, זה נכון טעליית הרבית היא לא כולה פרי מרווח, זו גם פונקציה של מדיניות מוניטרית, גם מציאות מוניטרית במסך.

אין טפק טרבית של 40% כטעלית מחירים היא 25%, יוצרת מרווח גדול מאוד מנקודת הראות של היצרן. תלוי למה אדם לקח אשראי, אם אתה לוקח אשראי בטביל ייצור סוסף - זה דבר אחד; אם בטביל להגדיל מלאי סחמחירים שלו עלולים לעלות - וחלק גדול של הלחץ על האשראי נובע מתוך רצון לקנות או להחזיק מלאים של מוצרים שצפויה חתייקרות גדולה שלהם. למשל - מוצרים דולריים, מוצברים במסבס חוץ, כאשר צפוי פיתוח גדול, כאשר צפויה תהליכים של פיתוחים, יש מוטיבציה לקבל אשראי אפילו ברבית גבוהה.

במסגרת האשראי המכוון צריך לדאוג לזמינות אשראי, אבל צריך לדאוג

לרבית.

דב אגמון : הייתי מסכים שבאמצעות אשראי מכוון צריך היה להגדיל נפח, אבל בתנאי

זאתה מגדיל טוטאלית. אם אתה נותן לחקלאות שהיא ממוסגרת, נקבעים לה מחירים, נקבעים לה קריטריונים של טיב, אני לא יכול לעשות מה שעושה יצרן ארונות, זאתה לא יודע מה יש בפנים ואיך לא בודק אוויר, אבל כאשר אתה מוכר ביצה - כתוב מה המסקל שלה, אם היא סוג א' סוג ב', ידוע ואומרים לי מה צריך להיות טיב החוצרת שלי - אבל זה מדובר רק לגבי חוצרת חקלאית שיש קריטריון מדויק.

לו היית לוקח ואומר, החקלאות, ענף פלוני אלמוני, לדוגמה אם אני עוסק

בייצור חיטה, ייצור 200 אלף טון, החוצאות שלה היא כזו, אני נותן אשראי שצריך לכסות את כל החוצאות ב-100%, כרבית טאתה קובע, בסדר. אבל אם אתה נותן לי אשראי של 25% - אתה טולח אותי לקבל את היתר בטוק החופשי, ואתה אומר לו כאילו - פטוט לו את העור. וזה מה שעושים לנו.

אתה אומר, כיוון שאני לא טולם על כך לאן הולך הכסף - אני רוצה טיהיה

קטח להטגה. בנו זה פוגע מצד אחד כיצרנים, כאשר מצד שני האוצר קובע לנו את המטגרת, ומצד שלישי פותרים זאת על ידי טובסידיות בטורה של ענפים טקטוריים אחר כך באינדקס, אתה מכנים לו גם טובסידיות, וזה יוצר מעגל שאין לצאת ממנו, אשר במקום לפתוח אוויר - מסבכים אותו.

פרופ' ס. כרוננו : איך היית פותח אותו?

איך היית פוטר זאת?) - כאשר אחת נותן את האסראי בכמות שהוא זקוק לו.

(פרופ' מ. ברונז: אם מדובר על ייצוא, אחת יודע: צריך לתת עד כמה שאפשר יותר. אבל לשם ייצוא לטוק המקומי - זה לא כך.)

ד. אגמון: ניקח את ענף הכותנה. מדינת ישראל מעוניינת כ-40% מייצור הכותנה ישאר בארץ. אני לא חפשי למכור כמות גדולה יותר לחו"ל. אחת קובע לי את זה. אנחנו, היצרנים החקלאים, יש לנו איזו שהן מסגרות. אחת צריך לענות לטקסור הזה שאתה יושב אחר. כלומר, אם יש לי נגריה - מסוס אותי בנגריה. אך ביטבנו במרכז החקלאי בדיון, מענין אותי הייצור החקלאי. אפשר לקחת את המיגור הזה ולהוסיב כלכלניו מסני הצדדים ולהגיע לכלל הסכמה. אני, דרך אגב, חושב, שבסיכומו של דבר, יתכן והתוצר יהיה זול יותר, כי זה היה מפחית הרבה מהסובסידיות.

פרופ' מ. ברונז: הממשלה אינה עושה אף פעם את החשבון המלא של סכום כל החמיכות שנחנה בכל הצורות. כי אז צריכה הייתה לומר שיסנה סובסידיה באמצעות סער הדולר, באמצעות הריבית ועל ידי זה שאתה לא מטלם מכסים על משהו, וסלל מיני רשויות נותנות את זה, והמעגל לא נסגר.

ד. אגמון: אנחנו מייצאים 60% מהכותנה, ויתנו לנו איזו שהן הסבות בסל כך מהטוק הבינלאומי עצמו. אבל בארץ אני מוכרח לספק את הכותנה לכל מיני יעדים בתוקף הסכמים כוונים, גם לי נותנים לי את היחרון של הייצוא. אבל אתה יכול לאכוון את זה ולהגיע לכך עם קצת אומץ-לב על ידי מתן אסראי למיגור מסויים. אחת צריך רק להחליט באיזה מיגורים לחסוך.

פרופ' מ. ברונז: אני קצת טקפטי לגבי היכולת להבחין דברים כאלה במדויק. אינני יודע אם אתה עוסק רק בחיטה או רק בכותנה. אם אתה רוצה לעודד ענף מסויים בלבד או שאתה עוסק בעוד כמה תחומים, כחם שבני-אדם רבים כמון עוסקים בהם. פה הוא לוקח אסראי לדבר אחד והוא יכול להסתמס בו לדברים אחרים. זה לא פסול. השאלה היא: מה יכולתך לפתח בדיוק? הן זהו לא מסק סובסידית שבו הכל מדויק. (ס. יוספטל: זה די מתוכנן אצלנו! בחקלאות ישנן מכסות ייצור ומכסות מיט ויסנו שטח קרקע קבוע!)

ש. אגמון: אצלנו קובעים בג לייצור פטימים וכו'. ישנם ענפים שאנחנו רוצים להגדילם, כמו חיטה. לסלק, למסל, קבענו גג. יש לך פה מיגוון סבידך שליטה עליו יותר מאשר במסק הסובסידים. בברית המועצות היו מרוצי מאוד אילו הגיעו למצב בטוח זה כמו אצלנו.

זאב ארנון: אם המקפת על הבנקים אומר "אני מיוקר את האסראי הסכוון, ולקבלת אסראי נוסף תיפנו לטוק, וזה באיזה שהוא מקום יתאזן", הרי אני, קודם כל, רוצה לצטט את ספר מנכ"ל בנק ישראל. הוא אמר שאם ישנו מצב מסויים בנזילות - הרינו יכולי לקבל את הוספת האסראי הדרושה לנו מהטוק. אילו הייתה מערכת הבנקאות אחרת - הדבר היה אפשרי. ברם, המצב הוא כזה שהבנקים הגדולים מקציט נפח ואיכות. האיכות היא בידי בנק ישראל, והנפח - אינו בידי. כל"ל יכול להקציב לחקלאות קסף ככל שהוא עצמו מחליט, ולא חשוב אם זה נקרא אסראי לזמן ארוך או לזמן קצר. החקלאות היא במקרה זה חוג לקוחות שנותנים לה סכום מסויים של סף באסראי. אם אין לבנק אפשרות לסל על הצד האיכותי - אז הלקוח מתקפח.

אילו אפשר היה לשנות את מידות ההסתתפות בקרנות - זה יכול היה להיות בסדר, הוא הדין אילו היה בנק ישראל קובע את הסער והלקוחות היו מקבלים את האסראי בנפח הדרוש - זה יכול היה להיות בסדר. אבל היות ויש חסם שהבנקים לא יקיימו את זה (ואסור לקבוע תקנות שלא יקיימו אותן!) - הרי שהסערך הוא חד צדדי. החקלאות ניתנת לתיכנון, והענפים בה הם קבועים. צריך להגיע לסכום כמותי ואכותי ולהסתדר בהתאם לכך. הכי גרוע הוא לעשות מזה ניידות. כי הניידות מובילה לזה שהיא מבטלת את כל העסק הזה, ואז אין באמת אסראי סכוון. כי ההתייקרות של הריבית תוביל לכך.

פרופ' מ. ברונו: אני פה למדתי יותר מכפי שיכולתם אתם ללמוד מפני, אבל הואיל וזמני חס, אני מציע לכם שתזמינו את ספר או מישהו אחר מבנק ישראל ותטוחו עמו. זה יהיה יותר טוב מאשר לדבר אתי בנושא זה.

ב.ע. הראל: דיברו כאן על כלכלה וכלכלנים, ניסוח ונוסחאות. יש לי ההרגשה שיש לנו מדינת ישראל של יהודים, שהם אינם מתיחסים במידה מספקת של רצינות לריאקציה של האדם ברחוב על זה. את המומנט הזה אינם לוקחים בחשבון כלל וכלל.

פרופ' מ. ברונו: זה דבר טרופעיז אותו בכל מסק שפעולתו מתערבים כלכלנים. ההצעה הסטנדרטית במקרה כזה היא: קחו לכם גם יועץ לפסיכולוגיה. יש הרבה אמת בדבר!

ח. פלד: דיברו על כלכלה ועל בטחון, אבל האם באיזה שהוא שלב של הדיון הדליק ענין העזיבה אור אדום?

פרופ' מ. ברונו: בהחלט! אין ספק, שהעליה והירידה הם פונקציה של מצב כלכלי. אבל - לדעתי - רק בחלק. זה אחד הגורמים. הגורמים הכבדים יותר הם בתחום הכלכלה. זה לא מנחם. מסיחות שניהלתי עם עולים פוטנציאליים ויורדים פוטנציאליים, הרי, בדרך כלל, מערכת הנימוקים המוטמעת היא פחות בתחום הכלכלי ויותר בדברים אחרים. אין ספק שחלק מן הירידה הוא פונקציה של התעסוקה.

ח. פלד: דיברת קודם על סער הדולר. ישנה שיטה מקובלת, שהיא ידועה לך היטב, למשל, בענין בשר העוף הכין, כפי שאני יודע, משרד החקלאות עבודה שהיא חרגה מהשיטה המקובלת וסקירבה את הססח הזה לנושא של מיקרו. בענין בשר העוף טענו אלה שעבדו על כך, כי לא מזמן עודד משרד החקלאות השקעות בלול. האם אתה בדעה כזאת והאם יש מקום שמשרד האוצר יוציא הוראות למסדרי הממסלה בכיוון זה?

פרופ' מ. ברונו: במשרד האוצר ישנה ועדה מטויימת, שחברים בה גם אנשים מבחוץ, שהיא צריכה לדון בהשקעות. היא נקבעה עוד לפני 15 שנה. אבל עד עתה זה נסאר מבלי שפיתחה ענפים חדשים.

היו"ר ס. יוספטל: אני מודה מאוד לפרופ' ברונו. אני חושבת שאולי לא בכל קיבלנו חסובות ממספקות אותנו, אבל קיבלנו סעור בכלכלה ועל מחשבות משרד האוצר כיום הזה. הואיל ואני בדעה שגנחנו צריכים לקבל על עצמנו את החוצאות של המחשבות הללו, טוב - לפחות - לדעת כיצד הן נולדות.

פרופ' מ. ברונו: גם אני למדתי הרבה. תודה רבה!

היטיבה נסתיימה.

506

ישיבת מזכירות המחלקה להתישבות

יום ד' - 14.1.76

נוכחים:

י. אפרחי	יו"ר מ. שור
צ. גור-אריה	ר. אילנד
י. אוזילבסקי	א. בן-מאיר
צ. קלינסקי	ש. אסף
בצר אריה	ח. פלד
ר. לוזיה	י. דורון
ב. מור	ד. מירון
א. זיו	ד. גרסטן
מ. הרץ	ש. יוניגרייס
יצחק אלפרטי	א. גולדברג
ישעיהו פרי	ד. פלג
ז. ארנון	ד. אגמון
א. גולדמן	י. ביוסר
א. קריצקי	י. נתק
י. שיבא	י. גדיש
ד. רביב	א. פינקלמן
בן-עמי הראל	ב. גיל
נ. חובב	י. בר-לבב
ב.צ. חלפון	מרכוס
ר. גרינקר	א. בן-אהרון
א. פרלמן	י. הירש
ש. גוסליב	א. נדיבי
ס. ריין	י. הלפרין

"חבר המהרגמים"

נרשם ע"י:

- (1) המו"מ על מ"רי התוצרת החקלאית
- (2) אשראי מכוון
- (3) זונות

סדר היום:

א.ה

14.1.76

מ. שור - יו"ר:

ברשותכם נפתח את הישיבה ואני מברך על הציבור הנחמד שבא בהמוניו וכן אני מברך את חברי צו במשרד החקלאות, אברהם וראובן. אני רוצה לברך בתוכנו את שמחה אסף המיועד להיות המזכ"ל של המרכז החקלאי. אני באמת שמח שאחרי יסורים ממושכים סוף סוף שמחה היגיע. אני מברך אותו ורוצה להגיד שמחכה לו עבודה רבה לבנות את האגף הכללי של המרכז החקלאי שהוא צריך לעמוד בראשו וכמזכ"ל להיות שותף לכל העבודה הרבה המחכה לנו במרכז החקלאי. להעמיק את השותפות שהיא כוח החיים שלנו ולפתח את כל הדברים שהמרכז החקלאי יכול לפתח. אני חושב שהוא יכול לעשות הרבה יותר משהוא עושה, ואם אנחנו נהיה בקומפלט שלם ונאיש את כל העמדות שהתנועות צריכות את כל העמדות והתנועות צריכות לתת, ואני באמת מאחל לשמחה עבודה פוריה והצלחה בתפקידו, ושיוכל למלא את אותם הדבריו שאנו מצפים שהמרכז החקלאי ימלא. עוד תהיה לנו ישיבת מליאת המרכז החקלאי. מאז הועידה סרם התכנסנו וכל המוסדות הפועלים במרכז החקלאי פועלים "בהתנדבות", שלא על פי בחירה. זה יהיה בקרוב, לאחר שטנמה תחזור מחו"ל. היא נמצאת עכשיו באמריקה בשליחות ציונית ולכן אני ממלא את מקומה. נוכל באמת לעשות את מה שאני מאחל שנעשה.

לסדר היום. יש לנו שני סעיפים, המו"מ על מחירי התוצרת החקלאית ואשראימכוון. לפני שאני מוסר את רשות הדבור לאברהם וראובן, אני רוצה להקדים כמה מילים, בבחינת דאגה בלב איש - ישיחנה. אני חושב שיש לנו דאגה בזמן האחרון. עם כל החברים שאני נפגש בזמן האחרון ועם הארגונים מורגשת אי נחת מכך שאיננו מתקדמים בהתאם לצרכים, חוקפים את החקלאים והחקלאות בכמה שטחים, באשראי וריבית, בפיתוח ההשקעות ובעניין המחירים יש לנו הרגשה שזה נמצא קצת בפגור, ואנו יותר מידי שקטים כפי שנאמר לי בכמה פגישות. אני חושב שלדאגה ולאי-הנחת יש שתי סיבות. יש סבה אחת בהחלט אובייקטיבית, המצב של המשק והמדינה וכלכלת המדינה, ואין ספק שהמצב חמור מאד. אבל יש לי הרגשה שיש גם סיבה סובייקטיבית. משום מה השחררה אצלנו הרגשה כאילו עלינו להתגונן. אין לנו אותה תקיפות

כפי שהיתה לנו לפני שנה ושנתיים כשיכולנו להלחם על אגורה נוספת במחיר החלב ומה לא היינו מוכנים לעשות עם ועדי הפעולה. נראה לי שהרגשתי ההתגוננות והעמידה הסובייקטיבית - אני חושב שהיא בהחלט לא מוצדקת. בחקלאות מתפרסמים כמעט כל יום הסכומים של השנה הקודמת וכל יום אפשר לראות מחדש את מקומה של החקלאות במשק המדינה.

אם יש שעה קשה למשק ולמדינה, נדמה לי שתמיד צריך לשמור על שני דברים: על המורל ולעשות את הדבר הנכון. לא פעם נדמה לי שאין אנו עושים את הדבר הנכון. הדבר הנכון הוא לשמור מכל משמר שהחקלאות לא תיסוג. בשנים האחרונות החקלאות זנקה קדימה בצורה יפה וזה היה טוב לחקלאים וטוב למדינה. אני חושב שאין צורך במאמץ גדול על מנת להדוף אותה שוב פעם אחורנית. המעשה הנכון בשעה זו הוא בכל הכוח לקדם את החקלאות ולא לתת לתנופתה להחלש. אם על סדר היום היצוא ואנו נקרא להגביר את היצוא, ואני חושב שבשטח זה אנו יכולים להיות גאים, אנו גם את האתגר הזה נקבל על עצמנו. אם אנו צריכים לתת תרומה בקשר לתחשיבים - גם את התרומה הזאת ניתן והודענו על כך למשרד החקלאות. אבל צריך קודם כל לשמור מכל משמר שהתמורה המגיעה לתוצרת שלנו תהיה התמורה המגיעה. כפי שאומרים מה שלמלך למלך ומה לאלוהים לאלוהים. התחשיבים שמשרד החקלאות היגיש הם תחשיבים מדויקים ובדוקים. את ההתיקרויות האלה אנו צריכים לקבל במלואן ובזמן. פה עניין הזמן משחק הרבה מאד.

אני חושב שהישיבה הזו צריכה לזרוז ולהביא להתקדמות בנושא זה. גם בנושא המחירים שזה התפקיד הראשון והמרכזי וגם בסעיף האשראי המכוון שעליו נשמע מפי ראובן. אחרי שנשמע את הפתיחות של אברהם וראובן נתחיל בדיונים ולאחר מכן יבואו הסכומים.

אברהם בן-מאיר:

אם הסעיף הוגדר בסדר היום מו"מ על התוצרת החקלאית, אני רוצה להתייחס לא רק למו"מ אלא גם לרקע המהווה ולא לרקע הציבורי, בזה אולי יעסקו אחרים, אלא ברקע של המספרים כפי שהם מזדקרים מהצעות התקציב. באשר למחירים ולפצוי עבור התיקרות שהיתה, כאשר נקבעו המחירים לאחרונה סוכם שהקביעה היא עד ראשון לאוקטובר ואז יהיה מו"מ לקביעה מחודשת. לקראת 1.10 לא הוגשה תביעה ולא הוגש חשבון, כולנו ציפינו אז לשנויים ושערנו שבמסגרת השנויים ניתן יהיה להתאים מחירים, וכזכור לכולם שנויים לא חלו והמחירים לצרכן נשארו כפי שהם, מה שחייב אז את הגדלת הסובסידיות לשנה הנוכחית.

במועד יותר מאוחר נערך חשוב ההתיקרויות במשק והוגש לנו, נערך במקביל חשוב גם אצלנו, ובימים אלה העברנו לאוצר את התביעה עבור התיקרויות כפי שהיו במשק על בסיס המספרים של החוברת של המרכז החקלאי. את זה העברנו כתביעה לפצוי התחולתו ראשון לאוקטובר. עוד אין בידינו תשובה, אני יודע מדיוני טרוט תשובה רשמית, שהויכוח יהיה קשה מאד על כל מספר ומספר, כי התמונה שמסתמנת באוצר שונה מהתמונה שאנחנו הגשנו.

אבל אם אנחנו מדברים על שנוי המחירים כתוצאה מהתיקרויות במשק כשאלה אחת, אנחנו לא יכולים להנתק מהעובדה שאנחנו נמצאים בפתח התאמת מחירים בגלל התיקרויות אחרות שצפויות משנוי תקציב הסובסידיות. אם כי אלה הן שתי שאלות, אנחנו נעסוק בהן באותו הזמן, משום שהעתוי הן של הגשת התביעה והן של השנויים האמורים להתבצע - שני הדברים האלה יהיו בסמוך.

אני רוצה בקצרה לסקר את השנויים שחלו בתקציב הסובסידיות ואת אלה שלפי הערכתנו עומדים לחול. אני מדבר על תקציב סובסידיות רק למוצרים של ענפי החי, כלומר, חלב, לול על שלוחותיו השונות ובקר וצאן. בענפים האלה התקציב המקורי לשנה הנוכחית היה 745 מליון לירות. אנחנו נסיים את השנה עם תקציב בפועל של 1,250 מליון, וזה נובע מזה שנשמרה

רמת המחירים לצרכן. אני מדבר על חלב, פסמים, ביצים, הודים ועגלים. בעקר אלה. זה היה תקציב מקורי של 745 מליון, בפועל יוצא סכום של כמיליארד ורבע הנובע מזה שהשנויים האחרונים שהיו לא עלו המחירים. זו סובסידיה לענפים האלה הישירה והגלומה במספוא, שני הדברים יחד.

אם היינו רוצים לשמור גם לאחר השנויים שיהיו על רמת מחירים נוכחית לצרכן, אנו היינו מזקקים את תקציב סובסידיות לענפים האלה בסדר גודל של 1,6 מיליארד. בהצעת התקציב מופיע לענפים האלה סכום של 670 מליון. כלומר, במיליארד נמוך מהסכום שהיה נדרש אילו לא היו שנויים לצרכן. משמע, הגלגול לצרכן צריך להיות בכמיליארד לירות. אם אנחנו מחברים את שתי ההתיקרויות, זאת שהיתה במשק עד ראשון לאוקטובר, ובלי להתיחס למה שקרה מראשון לאוקטובר או מה שקורה במשק מאז ואילך, אלא רק עד ראשון לאוקטובר, ואת ההתיקרות הצפויה במספוא כתוצאה משנוי תקציב הסובסידיות והתיקרות במערכת השיווק שגם שם יצטרכו להתבצע תקונים כאשר תערכנה ההתאמות, אז אנחנו עומדים במצב קשה. אתן כמה דוגמאות:

אם בחלב ההתיקרות כפי שהוגשה בתביעה היא 36אג, אנחנו מעריכים את ההתיקרות במערכת השיווק ב-10אג וב-30אג את ההתיקרות שחיה כתוצאה משנויי מחירי מספוא. אז אנחנו צריכים להוסיף לצרכן במקום ב-1.59ל" שזה המחיר הממוצע היום למוצרי חלב, ב-2.47ל" כנ"ל ביצים, אני לא רוצה לקבוע את כל המרכיבים, אנחנו צריכים, אנחנו צריכים להוסיף במקום ב-38אג ב-54אג לביצה. השנויים הדרסטיים יהיו אם נמשיך באותה שיטה של שיווק הפסמים, כאשר הפסם החי נמכר במחיר שנקבע בהסכם כמחיר מובטח והסבסוד כולו מופנה אל הפסם הקפוא, אנו נצטרך ליקר את הפסמים הקפואים מרמה של 10ל" לרמה של 16ל". הפסם החי יצטרך אם אני לוקח בחשבון רק שנויים במשק ובמספוא העלולים להיות, מבלי שום שנוי במערכת השיווק, מה שקודם לקחתי בחשבון בחלב 10אג, יצטרך להתיקר מ-9.45ל" ביום שבו יחולו השנויים, ביום שתקציב הסובסידיות יהיה 670 מליון

א.ה.

14.1.76

ותהינה התיקרויות במספוא. זה כולל התיקרות במשק, זה כולל תמיכה של 670 מליון לירות במוצרים במקום 1,6 מיליארד שהיתה צריכה להיות אילו רצינו להשאר במחירים הנוכחיים. כך בהודים, הרמה צריכה להיות במקום 8.35 המחיר המובטח ולא מחיר השיווק היום, לרמה של 11.50 בקרוב. בבשר בקר במקום 10.65 14 ל"י.

כיון שהמגמה המסתמנת באוצר היא להקפיד על המדה בתקציב כפי שהוא מוצע, החשבון די פשוט לגבי אותם מוצרים שבהם יש חשבון ליחידה. אנחנו יודעים לאיזה מספר יחידות אנו מתחייבים, מכפילים את זה במכפלה הנכונה ויודעים את שעור ההוצאה. זה איננו נכון לבקר למשל, כאשר שם מקציבים בהצעה סכום של 10 מליון לירות ואז קשה להניח שאם המחיר המובטח שיקבע יהיה 14 מליון לירות, ניתן יהיה לעמוד בהוצאה של 10 מליון לירות, ומשחמץ מזה שיהיה מאבק חריף מצד האוצר לנסות ולקבוע מחיר מובטח ברמה כזאת שלא יחייב אותו לחרוג מעשרה מליון לירות.

מסתמנת פה לפי דעתי שתי בעיות חריפות. אחת בחלב, וזה נושא אבקת החלב. מיצרים היום בארץ כמליון ליטר חלב מאבקת חלב. במדה ותערכת תהיה כזאת שיהיו קשיים בשומן חריפים יותר מכפי שידענו עד עכשיו, וודאי שלמחלבות יהיה מניע לשמוש יותר באבקת חלב שלא יוצרת להם את הבעיה של השומן, ותהיה מגמה של גדול בשמוש באבקת חלב. לדעתי התשובה לזה תהיה היסל גבוה שצריך לפחות להכפיל את מחיר האבקה המיובאת, וזה יהיה אחד המבחנים של המערכת, אם נצליח ליקר את האבקה בשעורים האלה. מבלי יקור כזה באבקת החלב אנחנו לאחרונה עסקנו בויכוח קשה סביב רמה של 558 מליון לחלב עד 560 ליטר. אני אופא קושי לעמוד ברמה הזאת. במשרד האוצר מדבריה במושגים של צריכה על בסיס שומן על רמה של 510 מליון ליטר חלב, ואגב, גם בנאות של שר האוצר כשהיגיש את הצעת התקציב לממשלה, נכללה פסקה שמתיחסת להיקפי היצור בחקלאות. נאמר בפרוש שמכסות היצור תותאמנה לרמה המתחייבת מהשנויים שיהיו.

א.ה

14.1.76

אבל את לא נתיחס לרמה כזאת, אני חושב שללא ספול מאסיבי באבקת חלב, מעבר ל-540 מליון ליטר אני צופה קשיים גדולים. הדבר השני שמזדקר פה זה העוף הקפוא. אנחנו נעמוד בתקופה הזאת מול יבוא מתחרה באיכות טובה של בשר בקר מיובא במחיר נמוך. באם לא יוטל עליו היטל שבעזרתו נוכל לחמוך במערכת השיווק של העוף הקפוא, גם פה ספק אם נוכל לעמוד באותם 105 אלף טון שנעמוד השנה, שגם זה כבר קצוץ היצור לעומת המכסה המחולקת שהיא 120 אלף טון.

מונח לפני מסמך שהוצא לפני חודש במשרד החקלאות האמריקאי ע"י עוזר שר החקלאות האמריקאי, שבו הוא מתאר כיצד גם ארה"ב, ארצות השוק המשותף, יפן וקנדה כדי להגן על יצרני הבשר שלהם נערכו בשנים האחרונות וההגנה שלהם במידה רבה מאד הביאה לאותם מחירי דמפינג שישנם בארצות אחרות, והשאלה אם נצליח לגייס כאן אותה הגנה שמגייסים בארצות מערב אחרות, ואם נוכל בעזרת הייל מתאים לאפשר שיווק של העוף הקפוא באותו היקף ששיוקנו השנה.

בעיה בפני עצמה בענף לא גדול, אבל אולי הוא הבעיתי ביותר עקב השנויים הוא ענף הצאן. אנחנו עומדים עם מלאי גבינות צאן ששווה ליצור של כמה חודשים וזו תופעה שאנחנו מודעים אליה מאז נובמבר 74 מההתיקרות של אז. בוודאי שיקור נוסף יחריף את הבעיה של גבינות צאן באופן רציני, אם לא נצליח פה לגייס תמיכה מיוחדת לענף זה - אני צופה בו קשיים גדולים מאד. הוא הדבר של בשר צאן שהאומדן והחשבון שלו מול תחליפי יבוא היא הפחות סימפטית מבחינת היצרן מאשר כל סוגי הבשר האחרים. זוהי התמונה במספרים. אלה הם עדיין לא סכומים. אני חוזר אומר שוב, לגבי ההתיקרות במשק אנו העברנו את הדרישה עם תחולה מראשון לאוקטובר ברמות ההתיקרות כפי שמקובלות על הנוכחים פה. אנחנו מחכים השבוע לתשובה, כשאני יודע שהתשובה לא טובה מבחינתנו. א) התשובה תהיה שום תחולה לפני המועד של השנויים שאני מדבר עליהם, לא תהיה תחולה

א.ה

14.1.76

לפני המועד של הסכמים מאני מדבר עליהם. על זה יהיה ויכוח. ב) יהיה ויכוח על הספרים שבע"פ אני כבר יודע שבחלב פה מופיע 36 אג' ושם טוענים 20 אג'. נושא המחירים גולגל לאוצר כתביעה ואתם חתמו מעודכנים עם ההתפתחות. הנושא השני הוא לפנינו ואני חושב שכולנו מצויים לדעת נכון איך אנחנו נעמוד בהיקפי שיווק שיהיו אפשריים ברמות מחירים כאלה לצרכן כפי שזה מתבטא.

ראובן איילנד - מנכ"ל משרד החקלאות

האמת היא שאינני יודע בדיוק למה התכוונתם כשאמרתם לדון באשראי המכוון. אנחנו קימנו על זה שיחה לפני כמה שבועות ואני מצטער לדרוש לכם שלא הצלחנו לקיים את מצותכם. דחינו, להשיג תוספת כסף מבלי לשנות את הריבית. מבחינה זאת מצבנו הגיאופוליטי לא היה נוח, כי כל אותם הסקטורים אשר מתנגדים יחד עם המרכז החקלאי להעלאת הריבית התעריף שלהם הוא ראשון באפריל ולא ראשון באוקטובר כפי שלנו. ברגע זה אף אחד לא לוחץ על תוספת כסף, ובמידה שהיו בעיות של מימון גם בתעשייה, התעשייה פתרה את הבעיה שלה במסגרת הגדלת האשראי שניתן תמורת הניירות של מלווה מעסיקים בסדר גודל של 200 מליון לירות, ואתם יודעים באיזה תנאים הכספים האלה ניתנים. כך שהתעשייה בינתים ירדה מעל השולחן עד ראשון באפריל. לו היינו יכולים לעבור עד ראשון באפריל ולעבור חצי שנה בלי שתהיה תוספת אשראי.

לפני כמה שבועות אמרתי לכם שלפני שנה הרגשתי לחץ חזק מאדעל האשראי. ישיבה שהתקיימה ב-26.11. השנה איך שהוא הלחץ הזה נחלש, או שלא רציתם להעיק עלי ואני מעריך מאד את זה, או שזה לוחץ פחות מאשר לפני שנה, על כל פנים הלחץ הזה הורגש פחות, פרט לדגים שהופיעו. יתר הענפים, הופיעו קצת פחות, גם הענפים וגם הארגונים. אבל בשלב מסוים בהתיעצות שהיתה במסגרת האשראי המרוכז, התברר שהמצב לא נוח כפי הרושם שנוצר, וזה באמת קבע את הקו אצלנו ללכת לאיזה שהיא פשרה.

14.1.76

א.א.ה.

אני לא אכניס אתכם בתהליך קבלת ההחלטות, מכיון שהתהליך הזה

היה לא הכי סימפטי, היו ארבעה סכומים חתומים שלא התקינו, פעם בגלל

משהו שנכנס באמצע, עד שבטופו של דבר נגמר העניין בשישי בינואר לפני שבוע

ואז סגרנו את הנושא. אני חושב שהסדור הוא משהו בין שני הצדדים. נגמר

שהתוספת לאיראי במונחים שנתיים זה 125 מליון לירות שהם במונחים

חודשיים 166 מליון לירות. היות ושלוש חודשים לא נוצלו יש לנו 166

מליון לירות לחלק כל חודש. בממוצע בתקופה ינואר-אוקטובר, ומאחר וינואר

כבר עובר וההלוואות עדיין לא בוצעו אלא רק בחלקן הקטן, אפשר לעשות

את החשבון הוא 190 מליון. רנחנו נהיה בממוצעים חודשיים מעכשיו ואילך

בין 166 מליון נוספות לבין 190 מליון לירות. הריבית שנשלם ומהמספרים

האלה אתם יכולים להבין איזה מאבק היה כאן, משום שאין שום סדר במספר

שאגיד לכם, זה כמעט התפוצץ והמכתב שכתבתי היה בעצם כבר מנוסח, איזה

אחריות אני מסיל על הנגיד על זה שהוא יהיה אחראי אם היצור יפגע וכו'.

את המכתב כתבתי בערב בבית, למחרת בבוקר אמרתי: עושים עוד נסיון אחד ואז

העניין נגמר. פשרה שאומרת עד ינואר, כלומר, אוקטובר, נובמבר-דצמבר שזה שייך

לתקופת ההסכם, הריבית לא תשתנה והיא 15%. הריבית בינואר-פברואר היא

17.1%. מ-1.4 זה 17.4% עד יולי, ואוגוסט ספטמבר זה 17.8. אלה הם שעורי

הריבית. זה כבר הממוצע לאחר איזה שהם תרגילים, כאשר היישום של הריבית

הוא שהריבית נופלת על כל היתרות שקיימות בתקופה זו. כלומר, לא על ההלוואות

החדשות, אלא כל הקרן מ-1.1 פועלת בריבית כזאת ומראשון באפהיל בריבית אחרת.

אני אומר לכם מראש, אני אומר שלהעלות את הריבית זה לא להקפיא ריבית

ולא להוריד ריבית, זו תוספת הוצאה. תוספת הוצאה למשק החקלאי היא בסביבות

12 מליון לירות. 12 מליון לירות אלה נפחות מזה, אני לא חשבתי את זה

עד הסוף, מהווים כשתי עשיריות האחוז מסה"כ התשומות שלנו. זה המקום השלישי

שאני מרצה בו היחס. זה כך אם אני מסיל את הריבית הזו ישירות כתוספת.

אני בטוח שיהיו פה חבריה שגם אם לא יגידו, יסכימו איתי, שלפחות לחלק

מהתקופה, יכול להיות שלארבעה חודשים, יכול להיות שלחמישה חודשים,

א.ה

14.1.76

עד שהדברים יתאזנו מחדש, זה יחליף הלוואות בריבית שולית, שכפי שאתם יודעים היטב, מגיעות לפעמים עד 32-34%. אם אתה מנכה את זה מזה, למה"כ אני לא בטוח שתהיה אותה התוספת שאני מדבר עליה.

אני כמובן יודע שקימת סברה שהונחה פה על השולחן בדיון שנערך במרכז החקלאי, שעלית שעור הריבית על ההלוואות המכוונות, עלולה להביא גם להעלאת הריבית החופשית של הבנקים. אם זה יקרה הנגיד כפי שנראה לא יוכל בשנה הבאה לחזור על התאוריה. במשך כל הקריירה הציבורית שלי אינני זוכר שמו"מ על נושא מסוים התנהל במשך שבעה חודשים רצופים. אנחנו החלנו לעסוק בנושא הזה ביוני שנה שעברה, ואז הלכנו בצורה תאורטית לבקוש לאשראי ועשינו עבודה עצומה של בקוש לאשראי. זה ביחס למסגרות הכלליות והתנאים.

בוודאי תרצו לדעת מה ההצעה שהיא עדיין לא סופית, כך שזה עוד לא עבר את הדיון שלנו בוועדה הפנימית של המשרד, אבל ההצעה שאני חושב שהיא די קרובה למה שבסופו של דבר יהיה ואני מדבר רק על סדרי גודל, בשנה שעברה היה לנו אשראי מכוון במונחים שנתיים - ואני מה שהיה בתשל"ה ומהי התוספת. בגדולים היו 86.9, אנו מציעים תוספת 28.2 פלוס. המלאים היו 82.3, אנחנו מציעים תוספת 34.5. פה אתם רואים את ההערכות שלנו ביחס למה שיהיה דרוש כדי לממן מלאים של גבינות ושל ביצים, זו כבר איזה התכוננות לקראת אותו המצב שאברהם תאר לפני זה. בבעלי חיים בשנה שעברה היה 38.8 ואנחנו מציעים תוספת של 12.75. ארגוני קניה היו 90.2 ומציעים להוסיף 20 מליון. אשראי מרוכז היה 139 ומציעים להוסיף 30 מליון. לגבי ארגוני הקניה, מאחר ונוצר מצב שאנחנו איננו יכולים לנסד מימון בשעור גבוה יותר מאשר איזה שהיא הערכת מצב לאוקטובר שנה הבאה, אם אנו יודעים שיש לנו יותר כסף מכיון שלא נצלנו את ה-170 מליון חודשיות, ופה מדובר על 125 מליון שנתיים, הרי את ההפרשים אשר יוצרו כתוצאה מזה שלא נרצה להעלות את השעורים מעבר למה שנראה לנו

פחות או יותר מתקבל על הדעת גם לשל"ז, שרינו איזה שהיא רזרבה שאני לא יודע כרגע להגדיר את גודלה, אבל היא תהיה בסביבות 10-15 ארגוני הקניות מעבר ל-20 המליון שהוקצו. אבל הסכום הנוסף ינתן כהלואה מיוחדת עד סוף סתמבר, כיוון שאין לי בסחון שבראשון לאוקטובר יהיה כך. אין לנו עדיין הסכם ואינני רוצה להתחייב על סכום גבוה יותר.

נוסף לכך יש לי עוד הערה אחת. אם מתי שהוא יתיקר המספוא, השארנו לעצמנו אופציה פתוחה לסען טענות בקשר לגדול הבקוש לאשראי הון חוזר. זוהי התמונה.

יו"ר מ. שור:

אבקש ממך להתייחס לכך איך המשרד מתכוון לערוך את עצמו ולגבש עמדה לקדם את פני הרעה בעניין המחירים.

ר. איילנד:

אינני יודע מה אנחנו כציבור שיושב כאן חוטבים על מה שמצפה לעמך ישראל במדינה בתקופה הקרובה. אני לא בטוח שכולנו מודעים למה שהולך. אני רוצה לתאר את המצב כפי שאני רואה אותו, למרות שאומרים לי שאני מתאר שחור. אני אומר שיש למצב פתרון אבל זאת בתנאי שעם ישראל יתגייס ויסנע מתנים ויפשיל שריוולים ויפסיק לעשות דברים שהם בעיני אבסורדים כמו לתת לראובן איילנד מאה לירות ביטוח לאומי ואח"כ להגיד שאין מספיק כסף לפיתוח. לתת צריך רק לאותם היהודים שזקוקים לזה. אנחנו הולכים לתקופה קשה, ואם מישהו מעלה על דעתו שבתקופה הקשה הזאת החקלאות תהיה משהו יוצא מן הכלל, אני חושב שאנחנו מסלים את עצמנו. האמת היא שהרבה תלוי במה שילך במישורים אחרים. אני לא בטוח שאנחנו בנויים כך שהדברים שצריכים לעשות אותם אמנם יהיו מחר החלטות מקובלות. לגבי המחירים צריך להתחיל מו"מ ובעצם או נמצאים כרגע בתהליך של מו"מ להתאחר הפעם קצת. אי אפשר להגיד שהתנאים הכי ורודים בקשר להעברת הדרישות.

א.ה.

14.1.76

אחד הדברים שיכול לעזור לנו להערכת, והוא באופן פרדוכסלי דוקא סגור מהיר שאני בעדו. אין לי ברגע זה דבר ברור, אבל אני בעד להתחיל לקצץ בסובסידיות במספוא ומיד. אבל לא רק אני קובע, מחר מתאספת לראשונה הועדה המעורבת של הסתדרות והמסתלה בשביל לנהל את המו"מ על הנושא הזה ואין לי מושג מה יקרה שם. זה כמובן קשור גם עם המו"מ על השכר. העניין איננו פשוט.

דוד גרסטן:

לא לחינם התכנס כאן אולם מלא, כולנו צמאים לשמוע מה יהיה בחקלאות ועם החקלאים. הדברים שמענו מפיו של אברם, גם אם בחלקם רק נרמזו וגם אם אינם מדויקים עדיין, זה אומר דרשני. קודם כל אני רוצה להתייחס למרכז החקלאי, כשבדרך כלל אפשר לציין שהוא יצא עם החשיב לאוקסובר בזמן. סוכט עם משרד החקלאות ועל דעתו וכו', למה זה היה צריך להתעכב עד היום ועוד מחר יתכן שזה לא יגמר? אני לא מדבר על מה שיהיה מאוקסובר והלאה - זה פרק שני. אבל עד אוקסובר אני חושב שהמרכז החקלאי לא עשה את כל המוטל עליו. הציבור החקלאי שואל אם המרכז באמת נרדם באיזה שהוא מקום. היגיון חשיב, הוציאו חוברת יפה ולבסוף זה נתקע באיזה שהוא מקום לאחר שהכל נבדק והוצאו מסקנות. זה אומר דרשני. אני חושב שהמרכז החקלאי בעניין זה לא היה מספיק פעיל. זה דבר אווד.

אין לי עם מי להתוכח פה. בוודאי שהם מיצגים אותנו ביאה אחוז, הבעיה היא פה שחייבים במספר דברים לחזק את עמדתם ודרישתם כלפי האוצר. (א) דבר אחד צריך להיות ברור, אנו לא יכולים בשום פנים ואופן ללכת לפי אותה אמרה שרבינוביץ הזכיר במשק בקשר לקצוץ במכסות היצור. זה צריך להיות דור שלקראת דבר כזה לא נוכל ללכת. (2) כל עניין התיקרויות לגבי יבוא בשר בקר, אנחנו יודעים שזה הובא בתנאים טובים מאד. במידה שזה ימכר בצורה שבה האוצר חושב לעשות זאת, אין ספק שזה יהרוג אותנו מיד. כך זה לגבי כל מה שיש לנו בפסממים, וצריך לקחת בחשבון מה שהוסקע

א.ה.

14.1.76

בסנים האחרונות במסחנות ובמפעלים וכל הקטור בזה במסקים לגבי שני הענפים עוף והודו, ברגע שיקבלו במחירים זולים את בשר הבקר, אין כל ספק שזה יפגע בצורה איומה בענפים האלה, וכל מחיר שנשיג אותו אח"כ לא יעמוד כנגד התצרוכת. ברגע שהתצרוכת תרד ואפילו יהיו המחירים שנשיג גבוהים - זה יכה אותנו ללא ספק. הדברים האלו צריכים להיות מאד ברורים. במידה שאנחנו באיזה צורה שהיא לא נצליח לגייס את כל הכוחות, ויש לנו מספיק חברי כנסת חקלאים, אם לא נצליח לגייס את דעת הקהל לדבר הזה, אני חושב שאם מרכז החקלאי צריך להיות ער ואני שמח שיוסבים כאן בצורה מלאה, אני חושב שפה מוטל תפקיד רציני מאד על המרכז החקלאי לדאג שכל פגיעה קטנה בענין זה שעלולה להביא עלינו שואה לא תהיה. בענין זה הושקעו מליונים וזה יכול להביא אותנו להרס עצום. עוד לא הייתה תקופה שבה החקלאות עמדה במבחן כזה לגבי הבאות כפי שזה עכשיו. אני מזהיר את כולם, ואני חושב שהמרכז החקלאי חייב לעמוד על הבעיות האלה ולראות את המציאות.

אותי לא כל כך מדאיגה שאלת המחיר, מדאיג אותי קיצוץ בתוצרת, ירידה בבשר בקר וכו'. אין ספק שאת הדברים האלה צריך לקחת בחשבון ולעמוד על כל מה שעומד להתרחש.

דב פלג

אני מציע שאנחנו נעודד את עצמנו ע"י חזרה על מספר שיחות שכבר עשינו. אני רוצה להעיר מספר הערות שנראות לי אופרטיביות מהיום למחר. דבר ראשון, אני חושב שאנו צריכים לסכם לעצמנו טהטיסה שנקטנו בנושא ההתיקרות מאוקטובר היתה משה. זה שחייכינו קודם לסכומים וחייכינו לנובמבר, ואח"כ הסלנו על חיות לעשות חצי עבודה, מפני שלא היינו בשוחים אם נסה בחצי אגורה לכאן או לכאן. לו היינו מתחילים את המו"מ הזה באמצע ספטמבר על סמך אומדנים הכי גרועים, היינו יוצאים

14.1.76

א.ה

הרבה יותר טוב. לכן צריך לסכם. להודות לעצמנו שעשינו פה מטעה. לא לקחנו בחשבון לא את התפתחות התקופה ולא את העניין. אני מציע שננסה לתקן לפחות חלק מהמטעה הזה ונלמד מהבית הגדול של ההסתדרות, וזה מה שנקרא מפרעה. אני מציע עד כמה שזה מסוכן, שאנחנו נקבל מפרעה ואם התחולה של אוקטובר אבודה אז אולי עוד אפשר לדבר על דצמבר. אנחנו יחד עם חברינו במשרד נדרש מפרעה על החלק המוכר מהתקופה שהייתה, מפני שאחרת נשאר עם כלום. ראובן מעריך שהסובסידיות או משהו אחר יקרה בקרוב.

היום למשל כתוב במעריב בשם הר המסחר והתעשייה שעד אפריל לא יקרה כלום. אני לא אומר שאפשר לחתום על ההצהרה הזאת, אבל גם אין בסחון שזה לא יהיה. זה תלוי במו"מ וכו', ואז אנו עלולים להגיע לראשון באפריל עם שום דבר ועם תביעות צודקות. זה מה שאני מציע כהצעה ראשונה.

הצעה שניה: אני לא מתוכנן עם ראובן אם מוטב להקטין סובסידיה על המספוא או על המוצרים. יש שקולים שונים. אבל אני חושב שהאינטרס העליון שלנו ולא רק שלנו, שהסובסידיה לא תקטן בבת אחת. זוהי הנקודה הכי חשובה. אני חושב שהעמדה הזאת היא לא רק לסובתנו. גם אם במוסדות מסוימים, מתוך סיבות שונות ידחו את העניין הזה, אני חושב שאנחנו צריכים, גם אם זה כרוך בהפסד מסוים לגבינו מבחינה חשבונאית, להסכים שהסובסידיה תורד עד כמה שהיא צריכה להיות מורדת כתוצאה ממה שאברהם וטביר פה מהספיגה של מיליארד לירות בשנים-שלושה צעדים לפחות. גם אם הצעד הראשון יהיה לפני שנקבל את הפצוי.

דבר שלישי, אני לא רוצה לחזור לויכוח שהיה ביננו ולהערכות, עכשיו זה כבר לאחר מעשה בעניין הריבית. עכשיו רק נשאר לנו לראות אם כעבור שנה יעזו להגיד לנו שוב את אותו הספור. נרשום את זה בפרוטוקול. על כל פנים אני לא חושב שהדבר הזה הזיק, כל תרומה להאטת תהליך עליה הריבית הוא לחיוב.

דבר אחרון, אני חושב שאנחנו צריכים להתיחס לנושא הזה שמכסות היצור הופכות לחלק מהמו"מ. מכסות היצור יש להן ממשות הרבה יותר רחבה מהצד הכלכלי שמבטיחים לי פרנסה זאת או אחרת. אם היתה מכסה של 120 אלף לעופות טון, ואם מוסכמת מכסה זאת או אחרת לחלב, הדבר הזה מבוסס על שקולים התיבותיים וכו', ובארצות בהן כל העסק הוא על בסיס מסחרי - בדברים האלה לא נוגעים בכל מקרה. פותרים את השאלות כך או אחרת, אבל בזה לא נוגעים. ראובן אומר שהמצב יהיה גרוע - יכול להיות, ואפשר יהיה לוותר כאן או אן יחד עם כל עם ישראל, אבל הבסיס שמאפשר לקיים את המסק מוכרח להיות מובטח ואינו יכול להיות חלק ממו"מ מן הסוג הזה שיטנו פה. על הדבר הזה אנו חייבים להגיב בחריפות.

דורון יעקב :

אכאנחנו עומדים בפני מציאות כזאת עולות כאן מספר בעיות. פה יש בעיה קשה ביותר. אני הראשון בעד אי נגיעה במכסות. אני מציג תמונה: מכסות פסמים 120 אלף טון, צריכה ריאלית ביחסי המחירים הקיימים או בסבסוד הקיים אשר לא מצא את בסויו במיליארדים שצוינו פה 105. היום זה מתבטא בהרבה כסף כל חודש. זעזוע ביחסים האלה עלול להביא לאיזה שהן השלכות בשני תחומים. התחום הראשון הוא מידי: יש הקטנת הצריכה. אמנם אומרים לא לגעת במכסות, אבל מה נעשה עם העופות, איפה נכניס אותם לקירור כדי לענות לבעיה של הויסות בהיקף מה, כשבינתיים בשר בקר זורם על פי התחבובות. אנחנו בתנאים הקיימים וביצור הקיים מגדילים את המלאי כל שבוע ב-200 טון. אם מחר נגדיל אותו בתקופת מעבר של חצי שנה ב-500 טון לשבוע, אחרי שלושה שבועות גמרנו עם הקרור בארץ והפסמים מתחילים למות במשקים. אותו הדבר עם ההודים מחודש מרץ. עלינו לדעת מה הבעיות הנצבות מולנו, ולכן הנושא של העלאת מחירים בשלבים חייבה להיעשות בשלבים, אחרת זה יהיה ממש שואה על מערכת יצור הפועלת לפי רמתצריכה מסוימת, ופתאום יבוא זעזוע. זו נקודה ראשונה.

נקודה שניה למחשבה, ואני יודע שהרבה אנשים לא התלהבו מהרעיון. היום דה-פאקטו חוץ מביצים יש רק תכנון מקרו, אין תכנון מיקרו. אין מכסות ליצור אינדיבידואליות בפסמים ובהודים. יש רק מקרו ואין מיקרו דה-פאקטו. אין תמיכה בעוף, נקלט במחיר מלא. נשאלת השאלה אם אין הגיון, עם כל הבעיות של אשראי ארגוני הקניות שהמשחק יהיה באמצעות המספוא ושיהיה החזר מספוא כאמצעי תכנון, אחרת גמרנו עם התכנון האינדיבידואלי, מפני שאי אפשר לומר גם לא נקטין את הכמות הכוללת, אבל אם אתה רוצה לשחק בפנים בלי שרשמים יורידו את המספרים, זה רק יכול להיות מתוכנן באמצעות שיטו אחרת. אם לא כן אני לא יודע איך נשתלט על הבעיה לתת לבעל מכסה את המגיע לו כשרוצים ליצר פחות. היטל על בשר קפוא ברור שחייב להיות.

הדבר האחרון זה בעית הביצים. לפי עניות דעתי בהודמנות הזאת שיש שנוי במחירי הביצים צריך לעשות שני דברים. הדבר הראשון בתוך המחיר צריכים לכלול את הפצוי עבור הנושא של האסום והטיפול בביצה, על מנת לא לעמוד כל פעם כעני בפתח איך מכסים את הוצאות היצור. אם מדינת ישראל זקוקה ל-50/70 מליון ביצה לקרור לויסות האספקה, זה צריך להכלל בתוך המחיר. דבר שני, למרות שזה נראה משונה, ולמרות שאני לא רוצה לזעזע עוד יותר את המערכת, אם ימשיכו כל פעם לא לענות לבעיה של פער תיווך, ומענין שבביצה פער התיווך פחות מכפי שצריך להיות ומשונה שאני דוקא רוצה ללחום בעד פער תיווך. המערכת היום לא מספיקה לכיסוי הוצאות. לכן לא המשווק וגם לא החנווני לא מספלים בצורה הנאותה, ואת התוצאות אתם מכירים, אתם יודעים איך נראית הביצה אח"כ וזה פוגע גם בצריכה. חייבים לקחת בחשבון שלא תמיד יכולים להגיד רק אגורה בשביל הביצה בעד שיווק לחנווני גם כשהמחיר הוא 20-30 אגורה או 70 אגורה. היום ביצה שבורה זה הפסד של כל הסס לחנווני, אז הוא מזלזל בביצים וכך הביצים נראות.

14.1.76

א.ה.

בן-ציון חלפון

העניין ע"ה האסרתי נגמר אמנם במאוחר, ונגמר לא כפי שכולנו ציפינו אבל נגמר טוב. בעניין הריבית, המכסימליסטים שדרשו היגיעו, ויש חברים בתוכנו שחויבים הריבית של 15% על אסרתי מכוון היא לא ריאלית וצריך לשלם יותר. מדברים על 20% שהוא הסכום הריאלי ששווה הריבית, לכן אם גמרו כ"י שגמרנו אני חושב שגמרנו טוב. אני חושב שארגוני הקניות קצת קופחו. אני חושב שהיו צריכים לקבל חלק יותר גדול, כי החשומות או המימון היום מתרכז רובו ככולו ע"י ארגוני קניות, אבל קבלנו הבטחות מראובן ואני מקוה שיעמוד בהן.

לגבי בעיות המחירי. אני חושב שצריך להבדיל בין המחירים לבין הסובסידיות. היום הסובסידיות זאת בעיה ציבורית כללית. אנו צריכים לתבוע מה שמגיע לנו עבור התוצרת שאנו מיצרים לפי שעושים כל היצרנים בארץ. זה באשר למחיר. אני חושב שנעשתה שג-אה אולי שבאוקטובר המרכז החקלאי לא עמד על זה שיתחשבנו. הציפיה הייתה וגם ראובן הדגיש זאת, שממילא יהיו שנויים במחירים, יהיו שנויים בסובסידיות. אני חושב שאין שום קשר בין המחיר שאנחנו צריכים לקבל לבין סכום הסובסידיות שצריך להיות בתוך התוצרת. לכן בעתיד צריך להפריד את הנקודה הזאת. את המחירים צריך להפריד ותוספות אם נרצה לדרש מכסימות ומינימום, צריך לדרש ולעשות את החשבון.

בקשר לסובסידיות אני חושב שאנחנו צריכים להתחיל לחשב על מושגים לא של כמות הכסף שצריכה להיות, אלא האחוז שצריך להיות מהמחיר. חלים כל הזמן שנויים. כל הזמן אנחנו מסתכלים על הסכום של הממשלה בכמה היא צריכה להשחית בסובסידיות. אני חושב שאנחנו צריכים לקבוע שאחוז מסוים מהמוצר הזה צריך להיות מורכב כך וכך מחיר השוק וכך וכך סובסידיות. אחוז קבוע. כי קורה לנו שוב פעם מה שקרה לפני שנתיים כשהצקה הייתה גדולה. חיכינו, הממשלה לא הייתה מעוניינת להעלות מחירים כפי שזה קורה עכשיו, למרות שראובן היה מוכן להעלות מחירים מדצמבר-ינואר. בינתיים הפער הולך וגדל, ואם יצטרכו להעלות מחירים באפריל ואם זה ילך לפי מה שספרו כאן בן-מאיר וראובן, ואני יודע שאנו הולכים לקראת הכיוון הזה, אז יצטרכו

א.ה.

14.1.76

להעלות בפעם אחת את המחירים בשוק פי כמה וכמה. שמעם כמה יעלה ליטר חלב וכמה יעלה ק"ג עוף, ואז אני לא מבין על מה אנחנו ניצר. אמרו קודם ובצדק שמכסה אצלנו זה דבר קדוש, אבל הוא קדוש עד גבול מסוים. ברגע שיבואו דורון ורפי ויגידו שהמחסנים מלאים ויש מספיק ביצים ועופות, אני חדאשון אין לי שום חשק לגדל אם אני יודע שהעופות שלי לא יקבלו אותם, אז מה זה יתן לי? לכן אני חושב שמכסת היצור זה השלכת של מחיר. צריך לראות שהמחיר יהיה מחיר פחות או יותר שהפועל או האיש הממוצע יכול לקנות אותו בכמויות גדולות.

אני מסכים שצריך להלחם נגד יבוא. אותה המלחמה שרצינו לעשות עם בקשר עם יבוא, צריך להפסיק בכל חוקף את יבוא הבשר, אפילו במחירים יותר זול. לא בשר צאן שמיבאים ואנחנו שותקים ולא בשר אחר. על זה צריך להלחם. אבל להלחם בזה שאני איצר את המכסימום ולא יקבלו אצלי, ויהיו צרות צרורות בעניין זה - לא נראה לי. א

אני חושב שהמרכז החקלאי צריך להתכונן לתקופה די קשה מבחינה זו ולא חמיד אפשר להלחם עם טחנות רוח. אם יקבעו לנו מחירי מכאלה שלא יקנו אותם בשוק, יהיה מצבנו קשה מאד.

מיכה הרץ:

אני רוצה להתייחס רק לקטע קטן מהמערכת לנושא של החלב. אני חושב שהנושא של סובסידיות ומחירי מטרה ליצרן ומחירים לצרכן ומכסות קשורים אחד עם השני ואי אפשר להתעלם מזה שהמערכת הזאת היא מערכת אחת והא בהא תליא. אני חושב שבנושא של כמויות החלב נעשה עוול עי המרכז לתכנון שהלשים את הנציגים שלנו במשרד החקלאות ראובן ואברהם, הלעים אתכם במושגים לא נכונים. אברהם הזכיר כאן מושג של תכנון לפי שומן, זה מושג שעוד לא שמעתי אותו בשום מקום בעולם. למה ליי שומן של 2.8 בחלב שתייה? למה לא לפי 1,5 אחוז, אז אפשר היה לרדת בכלל ליצור של 300 מליון

א.ה.

14.1.76

מליון ליטר במדינה הזאת? אנחנו הוספנו ואת החמורה עד היום לא קבלנו.
אם אנחנו ניתן חלב שיהיה של 3.2% אז יש מקום בכלל ל-560 ליטר, ואם
המחלבות יפסיקו להשתמש ב-60 מליון ליטר מיובא, וכל ההגנה היום היא 3%
על יבוא אבקת חלב. זה אבסורד כשזה כולל דמפינג בארצות אירופה. זה לא
אותו מצב כמו בעופות כשלא אוכלים את העופות. יש ביקוש, משתמשים בארץ
בשישים מליון ליטר חלב מיובא מאבקת חלב, רק המחלבות. תוסיפו לזה עוד את
אבקת החלב שמשתמשות בה - דה ופרומין וכל היתר וגלידה, זה עוד 20-30 מליון
ליטר שמיבאים אותם היום מחו"ל, ופה נאבקים על מכסות ויוצרים בכלל מצב
של מלחמה בין-סקטוריאלית כמעט על 5 מליון ליטר, כשלדעתי יש מקום לחלק עוד
קרוב למאה מליון ליטר שמיבאים אותם היום מחו"ל.

כשאני הולך לנהל מו"מ עם מושביץ על זה שיקנה אצלי אבקת חלב מתוצרת
הארץ הוא צוחק עלי. הוא אומר לי: מה זה, יש לי חוזה עם האוסטרלים, אני מביא
אבקת חלב מאוסטרליה וזה לא מעניין אותי שיש בארץ. הוא אומר לי: תמכר לי
ב-4000 לי אקנה אצלך. זה מה שאני מביא מחו"ל היום. אני חושב שבנושא הזה
צריך קודם כל להוציא את המושג הזה של חכנון לפי שומן, שיהודים מאד
מכובדים במשרד החקלאות שאני מאד מכבד את הכושר החשבוני שלהם, שזה
בסה"כ תרגיל על הנייר, יוציאו להם את זה מהראש. תגידו למה לא לתת חלב
3.2 כפי שהפרה מיצרת לפחות. טורקיה, יפן וישראל זה המדינות היחידות
בעולם שיש בהן חלב 2.8. זה לפי סטטיסטיקה של אי.די.אף. אני חושב שבנושא
הזה צריך לעשות משהו. יקנו את החלב הזה גם אם יעלה מחיר המטרה ליצרן
בעוד כך וכך, רק אם יפסיקו את היבוא למיניה: שקוראים לו יבוא משלים.
אני חושב שבנושא הזה נעשה עוול, והמרכז החקלאי קבל את המכסות האלה
כפי שהן ומה ששייך לשנה הנוכחית גמרנו. אבל צריך לזכר שלקראת אפריל
1976 מספיק עם זה. אני חושב שהקו שהציג אברהם לגבי עליית מחירי אבקת
החלב הוא קו נכון. צריך לתמוך בזה לא רק לגבינו אלא גם לגבי מושביץ
כי הם משרד מסחר ומעשיה זורק את זה וסומך על זה שבין המשרדים זה יפל
איפה שהוא באמצע.

א.ה

14.1.76

לנושא התיקרויות מחלבות. אברהם הכניס בחשבון שלו איזה עשר אגורות, צר לי לאכזב אותך, זה יהיה לפחות 20 א"ג. 5 זה כבר היום וצפוי בראשון בפברואר צפויה העלאה עצומה של חומרי אריזה למוצרי החלב. כשהלכנו בנושא הזה למשרד מסחר ותעסיה - אמרו: אנחנו מאשרים, עכשיו אתם תלכו לבכות במשרד החקלאות. זו התשובה שקבלנו בנושא של התיקרות חומרי אריזה, אז צפויים גם כאן זמנים הרבה יותר קשים.

אברהם בן-מאיר:

לא אמרתי שהנוסחה של חלב על בסיס שומן זו הנוסחה שמקובלת עלינו. אמרתי שבאוצר מתיחסים לנוסחה כזאת ואז מדברים על רמה של 510 מליון ליטר חלב. אני דווחתי על זה פה. אני מתאר לעצמי שאתם מצפים שאמסור לכם אינפורמציה מלאה וכך עשיתי.

אם התיקרות במחלבות היא לא 10 א"ג כפי שאני אמרתי, אלא 20, משמע לצרכן לא 2.47 אלא 2.60. אני אינני בטוח אם ככל שנתיחס למכסות כנכס נוכל לשווק על פי הבקושה שהיה, נוכל לשווק את הדמה של 560 מליון ליטר חלב. השנה השתמשו ב-630 מליון ליטר, אבל בחוספת אבקת חלב מיובאת.

ש. וונגריים:

מאחר שאני למוד נסיון שיש איזו טעות בהתחלה ואח"כ שנה שלמה אי אפשר לתקן, שמעתי מאברהם על 38 מחיר ממוצע, צריך להגיע ל-54, סה"כ 16 אגורות הפרש. היום יש 12.3 אגורות סובסידיה, התיקרות המספוא עוד 8 וזה כבר מעל עשירי. איפה התיקרות במשק? ז.א. פה כבר יש אי-התאמה. אני שמעתי גם בפומבי וגם בהודים מספרים שכוללים את כל הסובסידיה וכל התיקרות ובביצים לא שמעתי. אם נשארה סובסידיה לכיצה צריך לדעת כמה זה ואיפה זה נמצא, ולא שאחרי כן יתברר שטעינו באיזה מקום. כדאי שתגיד מה המצב.

א.ה.

14.1.76

בקשר לסוביסידה של העוף החי. היום שמעתי משהו טוב. מישהו אמר
שלא כל דבר שרצוי לתנובה ולמועצה רע ליצרנים. יש לפעמים שזה גם טוב
ליצרנים. אנחנו מדברים על מכסות יצור. אנחנו אמנם נמצאים כבר בהתחלת
ינואר אבל מספרים יש לנו רק עד סוף אוקטובר-נובמבר. יש משקים שכבר עברו
את המכסות השנתיות שלהם. ואז יש מכסות, ואם לא תשאר איזה אפשרות שיקבלו
אלו שמיצרים מה לתכנון, פחות ממה שבמסגרת התכנון, לא עשינו מעצם שום דבר
עם התכנון. השוק נותן את כל המחיר היום לפי ההסכם הלא חתום אנחנו מוכרים
את תוצרת הפסמים בדיוק לפי המחיר המובטח וכל מי שייצר יקבל את המחיר.
במצב של היום אני מבין שהורדת הסובסידיה באופן הדרגתי יכולה ליצר מצב
שישאר לעוף החי, גם פסמים וגם הודים סובסידיה ישירה לפי ק"ג שיווק. לא
הכל יעבור דרך היצרן.

בן-עמי הראל:

לפי דעתי אנחנו עומדים לפני תקופה חדשה לא בענין המחירים בלבד,
אנחנו צריכים לזכר שמליאת המרכז החקלאי תתכנס בחודש הבא ויש מה שנקרא
תגובת הצרכן, אבל אני חושש מתגובת היצרן. הלא אם לא נתחיל להסביר
ולהכין בשטח את תגובת היצרנים, המושבים והקיבוצים, נכנס לתקופה של
ועדות חרוט, ועדות פעולה שלא תורמים שום דבר, אלא רק גורמים לדמורליזציה
בשטח. מישהו ישלח את המחיר בשביל זה, והיות והזמן קצר, לקראת החודש הבא
צריך לדעת מה ייאמר לציבור המצפה לזה. אין כאן מקום להתחמק. ברגע
שיקראו למליאת המרכז החקלאי, לא יתכן לקרא לו מבלי למסר דו"ח פחות
או יותר על המצב וכפי שאומר אברהם, יש לספק את האמת. עברו התקופות שאפשר
היה להיות דמגוג ולהגיד דברים שימצאו חן בעיני הקהל. יצטרכו להגיד
דברים שעל הקהל יהיה להתמודד איתם. הוא צריך גם לדעת כיצד ביישום
העבודה והעברת פועלים מענף לענף, איך בתוך השטח יש לפעל, איך יפעלו בתוך
המשק. הבה נזכר שיש אחוז לא קטן של יצוא לא מתוכנן וכפי שאנחנו יודעים
ליצר לא מתוכנן, אנחנו יודעים להכנס לדפרסיה ולעשות איזה בוחן די רציני.
בזה יכולים להרס משקים בודדים ואנשים שאין להם תורף שיתן להם כיסוי.

14.1.76

א.ה.

לגבי המשקים החזקים הרבה פעמים אומרים: השד לא יקח אותם, תהיה להם רשימה ארוכה, אבל הם יכולים לחכות עד שיעבור הגל. אבל באופן כללי יש הרבה משקים שמוציאים מסקנות ובהרבה מקרים לא נכונות לפי הערכתי, כמו כל שנה בענף הרפת, שמגיעים למסקנה מחסלים את הרפת, בעיקר במושבנים ולא עושים חשבון נכון, הרבה יהודים הולכים הביתה ושואלים עצמם בשביל מה להם ליצר, סוגרים את העסק וגמרנו בזה. ואז מגיע בהמשך הזמן למצב שבו יהיו בעיות. גם שוק העבודה מהווה בעיה. אנו צריכים לקראת הכנס להתכונן היטב ואסור לקרא לכנס מבלי שנהיה מוכנים לו. אם לא תהי תשובה לאוצר - לא תהיה, אבל צריך להיות ברור כיצד מציגים את העניין הזה.

גם בעניין אחוז הסובסידיה מהתוצרת. כולם מדברים על אותה נוסחה. הויכוח הוא לא על הנוסחה אלא על איזה אחוז, מה היסוד של העניין. לנוסחה כולם יסכימו, יהיה אחוז מסוים. אבל הוועה"פ יכול להגיד לך 50% ופה יכולים להגיע ל10% או ל20%. השאלה מה המדיניות של החקלאים בעניין זה ואת זה לא שומעים, ומה המדיניות של משרד החקלאות. אנחנו יודעים שיש חילוקי דיעות בין הענף הכלכלי של המרכז החקלאי ובין ההסתדרות. הלא יושבנו פה ואנו שותקים גם בעניין זה, בעוד הדבר עומד להחתך לאט לאט.

גם בעניין החלב. אם היה מצב רק של קמח חלב, אפשר היה להגיד שיש מצבים מסוימים שבעולם המחיר יורד והיצרן או המחלבה הפרטית עושה חגיגה. הבה נזכר שכל העניין של אבקת חלב קשור גם למועצת החלב. במועצת החלב נקבעים היחסים לא רק ע"י מחיר החלב אלא ע"י סובסידיות, אם זו סובסידיה ישירה או סובסידיה ע"י התוצרת. כל זמן שהמבנה הלקוי והחולה של מועצת החלב קיים, זה מעודד את העניין של יצור ונצול קמח חלב לתוצרת ומכה את המסק החקלאי. אנחנו לא כל כך עשירים בחקלאים במדינת ישראל שאפשר לבוא ולשנות שנה שנה. זו היתה מדיניות במשך שנים והיו תקופות די קשות. ידעו שיש מושג הקרוי יבוא משלים. חייבים לחזור לזה ולאחוז בכל האמצעים

שכל היצור שניתן בענפים היסודיים שיוצרים ליצר אותם בארץ ייצרו אותם בארץ. יש לצאת למלחמה על זה, בכל אופן מה שאנו לא יכולים להתגבר על משהו אחר וזה משרד מסחר ותעשייה, אבל משרד החקלאות בעניין היחס של הסובסידיות בתוך אבקת חלב - בעניין זה בוודאי צריכה להיות הכנה. אני מציע, מי שיחיה את העניין בעתיד יעלה על כל הבעיות, איך בכלל המחלבות הפרטיות מקבלות קמח חלב, סובסידיות ואיך העניין הזה ישפיע לטווח ארוך כלפי היצור הכולל ואפשרויות התכנון והיצור בארץ.

דבר אחרון. עם כל הרפורמות אני משער שבמדינת ישראל עוד תשאר הבעיה המרכזית נושא המסים. בדרך כלל בעולם מחפשים לעודד יצור, אם זה יצוא או אם זה יצור יעיל ע"י נוסחאות של מסים שונים או הקלת הון. במשק החקלאי במשך כל השנים היה מנוטרל מהמומנטים האלה, כי מחוץ לתחשיבים שטח היעיל או הלא יעיל התבטא רק בתוך הענף, כלפי המדינה לא היה שום עידוד למי שיעבוד יותר קשה ומי שיהיה יעיל יותר ולו גם במועט. אם אמרו שבעת הכנסת הרפורמה יבטלו את כל העידוד של שעות נוספות והפרמיות על יחידת יצור, אני עדיין לא יודע אם זה יקום, ואז במשק החקלאי צריך לעמוד על המשמר שהמסים שהם אחד הנושאים הכבדים בענפי הוצאות המחיה ומה שאר הנסו ממנו צריך להיות, יצטרכו לעמוד ולעקב אחרי זה גם משרד החקלאות, גם המרכז החקלאי, כיוון שזה מה שיבטא את ההכנסה למתישב הקיבוצי והמושב.

אני מברך את ראובן שכבר שמעתי כמה פעמים אומר שעלינו להיות את המציאות. אני בין אלה שאומרים שצריך ללכת לקראת הלך הרוח הזה. אבל לא ע"י שתיקה. אנחנו למעשה נותקים ואנחנו נחליש איזו הכרזה יפה נפש וכך זה יסאר. אם אנו נותקים בכל הנוגע לנעשה במדינה, ובמיוחד המושבים, ואם גם המרכז החקלאי נותק ואינו סרים קול כאילו לא נוגע בנו כל העסק, משהו משחק ואנו נאכל את הפרות. חשוב שנתיחס לזה לא רק בתור

א.ה.

14.1.76

חקלאים אלא בתור אזרחי מדינת ישראל. לפי דעתי היגיע הזמן לחזור לשורשים. ההתישבות העובדת היתה היסוד והמקור ממנו יצא קול קורא לציבור ונתן את הסון. זה לא מעט שנים, ואינני נכנס לויכוח אם הסיבות פוליטיות, מפלגתיות או כל מה שהיה לא רצו לנגוע בתיבת הפנדורה הזאת. אבל לפי דעתי עברנו את השלב שבו יכולנו להסלות את עצמנו, כי סה"כ לפי הערכתי בהתישבות העובדת מכל התנועות, הקיבוצים והמושבים מכל הסקטורים חייבים להתאחד בנקודה זאת. אומרים בעולם שהחקלאים הם הקונסרוטיביים ביותר, כי הם יושבים עם הרגלים על הקרקע וזה יוצר אצלם פסיכולוגיה יסודית ובסיסית. לפי דעתי המרכז החקלאי צריך לראות עצמו לא אחרי העגלה אלא לפני העגלה, ולעלות על נושאים ציבוריים ולהביע דעה. אחד המומנטים החשובים יהיו במליאת המרכז החקלאי שיבוא. להכין את זה כך שלא רק נביע דעה על מחיר החלב או הביצים, אלא גם על כמה דברים כלליים במדינה.

ז. ארגון:

אני מברך את ראובן שגמר טוב, עם זאת יש לזכר שלענין הריבית לאשראי יש שלושה מרכיבים. גם נגמר השבוע ענין הלוואות הפיתוח וזה בין 11-14% וגם זו העלאה ב-28% ריבית וטוב שזה נגמר בריבית יסודית של 15%, לפרות שזה כרגע לא מעשי, אבל אם אנחנו ניקח את הכל ביחד, הגורם של ההון החוזר והגורם של ההשקעות ובעיקר את הענין השלישי שמסקים וישובים ממנו את עצמם ע"י ממון ביניים, אלה פקדונות מאושרים שהתחילו בשנה מסוימת, הכפילו עצמם במשך השנה והשלישו את עצמם וכמעט חזרו למקור. ז.א. לוקחים כסף עצמי ועוד משהו ביחד עם ארגון קניות ובנק, וזה מן מכשיר מסוים כפי שהיה פעם תיווך שטרות. לכסף אין ריח ולכן לא היה לחץ בחודשים האחרונים. אבל הסכום הזה שוב ירד, האבבועה הזו התפוצצה בחלק, הכסף לא נמצא כל כך בארגוני הקניות אלא חוזר למשקים, ואז מתקבלת המונה לגמרי אחרת בהתפתחות. אני מבין שבמידה וזה נגמר, המדובר בחשבון הרגיל ולא רק עם בסול הסובסידיות, אלא בכל מאורע חריג כמו פירות שאיננו פירות זוחל, החקלאות צריכה לקבל פצוי מלא, וזה מחוץ לחשבון השנתי. זה דבר אחד.

14.1.76

א.ה.

דבר שני. האשראי מחולק היסטורית בצורה קשה, ואם יממשו את כל ההבטחות שראובן איילנד נתן אותם בשבועות האחרונים וכל אחד שואל מה חלקו, אני חושב שלא יוכל לעמוד בזה לאחר שכבר אמר כמה לארגוני קניות וכמה אשראי מרכז. גם לא ניתן הרבה לעשות עם הסכום הזה השנה, כי 20% מהאשראי זה לארגון קניות למשקים מודרכים פלוס קו ירוק, מסקי חלפון - זה עוד פעם כמעט שליש. ליושור זה 20% ולענפים המסכנים ביחד זה רק 25%. אז איך שלא יחלק והוא צריך להיות אמון וגאון, הוא רק יכול לחלק אותו סכום בצורה לא מוצלחת. זה טוב, אבל זה לא פותר את הבעיות והיו בעיות. נשאר לנו מעט מאד זמן בכדי להעריך מחדש לקראת השנה הבאה ולשנות את המערכת כולה. את זה צריך לעשות בעבודה משותפת בכדי לשבר כמה מרות קדושה ולהגיע לדברים מוסכמים במשרד החקלאות, המרכז החקלאי וכל אלה שהיום פועלים במערכת מבלי לנקב בשמם.

יעקב הירש:

אני חושב שאנחנו קצת חוסאים, אל עצמנו כשאנו מדברים אל עצמנו. מה יש אם זה יופיע גם בעתון? בן-ציון הזכיר פה בצדק שאנחנו שותקים ומביאים 400 טון בשר צאן קפוא ואנו שותקים. אני לא יכול פה להשאיר את הציבור בלי מילה לצורך העניין הזה. אנו לא שותקים לגמרי, אבל אנו גם לא משיגים את מה שאנחנו רוצים. מהענף הקטן הזה מתקיימות בארץ בתחום הקו הירוק 1300 משפחות. בעבר הלא רחוק ייבאו 200 אלף סלאים בשנה. לא לקו הירוק אלא לשטחים. כרגע את זה הצלחנו לחסל לגמרי. מי זה אנחנו? זה נציגינו במשרד החקלאות, מפני שלעדיהם לא הארגון הקטן שלנו היה משיג את זה. אבל במקביל משרד מסחר ותעשייה אישר מכרז ליבוא 400 טון בשר סלאים קפוא לתחום הקו הירוק וזה בערך 20 אלף סלאים. אז אם נשקל 200 אלף סלאים לעומת 20 אלף סלאים זה לא נורא כל כך. אבל משהו קרה במשך בשנים האחרונות. ראשית כל עם ישראל השקיע מליונים בפיתוח הענף והיצור בארץ מכסה חלק גדול מהיבוא שייבאו בעבר. הכוונה ליהודים וערבים יחד. אח"כ קורה משהו במדק. כוח הקניה קטן בהרבה. יש הוזלות של מוצרים

א.ה.

14.1.76

אחרים, כך לחודשית שלמים בקיץ היינו בפיגור של חודשים-שלושה בשיווק סלאים. נכון שכרגע המחירים גבוהים, אבל זה לא אומר כלום. אם יש לנו מושג על מספרים ארציים, כרגע בחודש נמכרים אלף סלאים ואפילו לא כך, 700-800 סלאים בחודש, כל השיווק המאורגן בחודש, אז יש מחירים טובים. אבל ההשפעה של זה בסה"כ השיווק של ק"ג משוקלל לשנה, ההשפעה של זה 7-8% ואפילו לא. כך שאם היום המחירים הם טובים, בסה"כ הקיץ הזה אכלו מגדלי הצאן הרבה צפרדעים, מפני שאת הסלאים לא הוציאו בזמן. אני חושב שאחד הסכומים של הציבור הזה צריך להיות לחזק את נציגינו במשרד החקלאות ולעשות הכל כדי שגם את ה-400 אלף טון האלה לא יביאו, מפני שהם צריכים להגיע במרץ-אפריל ואני מאמין שניתן לעשות עוד הכל שלא יבואו הנה. ה-400 אלף טון האלה זה כפול אלף דולר לטון, זה 400 אלף דולאר, לא חבל? בשביל מה זה? כדי שעוד כמה מתווכים ירויחו בדרך? אני מתנגד.

אסכם בזה שאי אפשר להיות רב-פרצופי, צריך לקיים משקים בארץ? אז צריך גם לעשות הכל כדי שיוכלו להתקיים ולא במקביל גם להביא יבוא מתחרה.

חיים פלד:

לענין המחירים. למעשה העניין מתקדם ואת המכשול של משרד החקלאות עברה. המשרד אימץ את המספרים ומנהל עכשיו בשביל החקלאים את המו"מ. יש לי בענין זה הערה אחת. יש בעיה של מחיר ויש בעיה של עודפים ובעיות שיווק. הבעיות הקשות השנה אלה הן הבעיות שקשורות בעודפי שיווק כשענין המחיר הולך כפי שהוא צריך ללכת. הסכנה שאני רואה שיעשו משני הדברים האלה ערבוביה ויספלו במחיר ולא בעודפים. צריך לבקש את מלא התמורה המגיעה לפי החשבון לכמויות החוצרת המתוכננות ואשר בחלקן הגדול גם ישווקו ואגיד משהו גם בענין סכויי השיווק. ענין העודפים זו בעיה נוספת וכל הגורמים צריכים לשבת יחד ולקחת בחשבון את כל השקולים ולחפש פתרונות. לא להגיד שלאור השיווק לא ניתן השנה החזר הון ואני שמעתי הצעה כזו. לא רק שזה פוגע בענין, אלא גם יוצר בסיס נמוך

14.1.76

א.ה

לגבי התחשבנויות הבאות. ראינו את זה בעבר, ומשנה לשנה אנו שוב נקלעים למצב שבו נצטרך לארגן ועדי פעולה. הייתי אומר להפך, ההגיון השנה לאור העודפים צריך למעל בכיוון זה שבענין המחיר אפשר פחות לוותר, כי מה שאמכר ואם זה יהיה פחות מהתכנון, בוודאי אצטרך להתקיים מכמות קטנה יותר ואז צריך יותר מחיר.

כמה בעיות בתחום השני. זה מכלול אחד כל ענין העודפים, ענין הסובסידיות, כל הבעיות האלה שהן עכשיו ברומן של עולם. ההסתדרות היתה פה לפני שבועיים ולהם יש תוכנית. האמת היא שגם משרד החקלאות וגם המרכז החקלאי דן במשך ודשים על הסובסידיות ועל הסיטה ועל החוזים, אבל למעשה אין שום דבר. מי שיצא עם תוכנית היתה ההסתדרות וגם היא יושבת עם הממשלה. כתבתי חוברת שבה אני מציג את התוכנית של ההסתדרות ומציג את הבעיות שלדעתי צריך להתייחס אליהן, וחייבים להשתלב בזה. אתן רק שני מספרים בקשר לזה.

הממשלה מקציבה 1.19 מיליארד לכל מוצרי היסוד הבסיסיים כסובסידיה להוציא את התחבורה הציבורית. ההסתדרות מציעה 1.9 בתחילת השנה ואם היא עושה חשבון כמו הממשלה זה 2.3, בדיוק כפול. הדבר הזה מאד נוגע לנו. יאלו אותי היום איפה אטצו עומדים. אפשר לשאל איפה משרד החקלאות עומד. משרד החקלאות מתיצב עם דעת הממשלה, יתכן שאין לה אפשרות אחרת ואיפה המרכז החקלאי עומד. אלה בעיות קשות ונוגעות ישירות לענין השיווק. אמנם אינני מרואי השחורות, מפני שלא יכול להיות כל כך שחור. אם יעלו באמת ב-50%, יעלה בהתאם גם השכר וכל הדברים האחרים יצטרכו לעלות. אני לא מאמין שהכל יעלה. כולם אומרים שאסור במכות אלא צריך לאט לאט. אמנם יש הבנה שונה מה זה מכה. האוצר חושב 35% זה נקרא ללכת לאט, לדעתי זו מכה בתנאים הקיימים. בכל אופן חייבים להתייחס לזה. למעשה אף אחד לא יודע מה יהיה, אבל במקרה קראתי היום סכום של חשבונות לאומיים של שנת 75 ששם הפיחות מנובמבר 74 פעל. שם יש ירידה בצריכה הפרטית הריאלית ושם ירדה ב-1-2%, קניית מכוניות ב-50% ומוצרים בני קימה ב-20% וכמה.

א.ה

14.1.76

ביציג עלה ב-5% הצריכה, חלב אין שנוי, ירקות יש עליה ופרות יש ירידה קטנה. זה אומר משהו. לא יהיה כל כך שחור, אבל בכל אופן צריך להשתלב בדיונים וצריך להתכונן. יהיו בוודאי בעיות.

לבסוף אני רוצה להציג עוד בעיה שאנחנו מנוגדים להסתדרות ואנחנו חייבים למצא איתם איזה שהיא שפה או לפחות לשבת לדון איתם. ההצעה שלהם אומרת שצריך לקבוע אחוז כללי של עלות לצרכן סכום סובסידיה. בתוך הסכום יש להם מוצרים שצריך לתת להם הרבה סובסידיה ומוצרים שצריך לתת להם מעט סובסידיה. יש להם כל מיני מדדים של חיוניות. יש להם מודד אחד חשוב לגביהם. הם אומרים שאת הבקוש קשיח לגבי המחיר, צריך לתת הרבה סובסידיה, מפני שאז אין סכנה שיבזבזו, יקנו מה שיקנו באיזה מחיר שלא יהיה. לגבינו זה בדיוק ההפך. למשל לגבי החלב, אנו מעוניינים שבחלב שתיו יהיה הבקוש קשיח ולהעלות יותר את המחיר וגבינה צהובה פחות להעלות את המחיר. פה אנחנו ממש מנוגדים בעניין ההסתדרות ואני מציע שבעתיד הקרוב ננהל דיון על יסוד החוברת הזאת, כי אלה הן הבעיות.

א. פינקלמן:

נקודה ראשונה לגבי ההון החוזר. אני רוצה לברך מעל הבמה הזאת את זנבר על ההישג הגדול שהביא. אני חושב שגם אנחנו וגם זנבר צריכים להיות בדעה שזנבר טרם אותנו. החשבון הפשוט שלנו הוא שקבלנו 166 מליון בחשבון השעה חודשיים או 125 מליון בחשבון שנתי ואנחנו משלמים על ה-125 מליון האלה - יש לי ויכוח עם יעקב גדיש על אחוז אחד. אני טוען שזה 26% והוא טוען שזה 27%, אבל זה ההישג הגדול שהשגנו, וקבלנו את ה-125 מליון ב-26%. אין לי טענה בעניין זה למשרד החקלאות, יש לי טענה בעניין זה לחברינו כמו בן-ציון וחבריו שלא תמכו במשרד החקלאות בכך שיחפשו. לחצו עליו לתוספת אשראי ויהי מה ובכל מחיר, וקבלנו בכל מחיר. בשביל לקבל את ההישק הזה ב-26% זה לא היה נחוץ לנו כלל. אם זה יגרור את כל האשראי בחקלאות העניין יעלה אינני יודע כמה. ראוי שנדע מהו "ההישג" הזה.

14.1.76

א.ה.

לגבי ענין ההסתדרות. אני מתחיל לראות שנפתחת חזית בינינו לבין ההסתדרות. אם אתם רוצים דוגמא, מי שקרא אתמול את דבר, התפרסם מאמר של העורך הכלכלי של דבר, שהפסוקים שלו באים מבית מדרשה של ההסתדרות, של המכון למחקר חברתי-כלכלי, ושם כתוב הפלא ופלה: התשומות בחקלאות מינואר עד אוקטובר עלו ב%11 בלבד, ואילו מחירי התפוקות עלו ב%33. המסקנה יכול כל אחד להסיק לעצמו. אני סרחת ובודקתי את הענין הזה. לא רק ככה, אלא שהתשומות עלו ב%9 בלבד, אלא אי היוטר האינטלקטואלי הוא בכך שבנובמבר-דצמבר עלו התשומות ב%34 ועליהן עוד 9% יחד 51% כשאתה עושה ריבית דריבית, ואנחנו את התשומות עשינו בנובמבר-דצמבר ותפוקות קבלנו פצוי חלקי בחודשים שאחרי זה. אני מבקש שהמדור הכלכלי של המרכז החקלאי יגיב בענין זה, שלא נהפך כשויסוס.

לגבי הנושא של מחירי התוצרת. אני לא אכנס לכל המכלול של הבעיות. אני חומך בכל מה שאמר מיכה הרץ לגבי אבקת החלב ואת הענין הזה צריך להפסיק בכוח. אני לא יודע אם ע"י היטל או הגבלה אדמיניסטרטיבית, אני מבין שהגבלה אדמיניסטרטיבית היא הגבלה בגלל השוק. אני חושב שלא יתכן הדבר הזה. בסיס השומן הוא לא בסיס ואת הענין של השומן צריך לסדר או ע"י העלאת אחוז השומן בחלב או ע"י הורדת אחוז השומן בחלב הגלמי. אינני יודע אם ספלנו מספיק בנקודה הזאת, אבל אנחנו מדברים על בעיה שתהיה על הלונג. אינני חושב שנעשה בחכמה אם נחמוך בבטול כל הסובסידיות במספוא, לענין זה יש השלכות לכאן ולכאן. אני חושב שאם לבטל, אז לבטל את מקצת הסובסידיות ולא את כולן. הזמן קצר מכדי לנסק את המהלך הזה ואני מציע שנמק את דברינו. הנקודה החשובה ביותר בעיניי סגוע זה מהלך מחירי התוצרת. צודק בן-עמי, המרכז החקלאי הוא יסן ואם נמשיך בענין הזה עוד שבוע, יתעורר הציבור ויעשו ממנו קצירות ובצדק. אני רוצה לומר שאנחנו יכולים להיות יפי נפש ולהגיד שאנחנו סופגים מחירים ולהגיד כל דבר שבעולם, אבל להגיד לא מספיק, העובדות באות ומספחות על פנינו ואנחנו הולכים ומסתפגים כמו חינוק היוצא מהאמבטיה. אני מוכן לקבל את ההצעה של דב פלג פה,

א.ה

14.1.76

תקבל המזכירות החלטה שאומרת שאנחנו כמרכז חקלאי מוכנים בגלל המצב ובגלל השעה וכו' לקבוע שהמחיר הזה יחול רטרואקטיבית לא מאחד לאוקטובר אלא מאחד לנובמבר ואולי אפילו דצמבר. ובלבד שיסוכם בחוץ שבוע ימים שמחירי התוצרת יתחילו לרוץ כמחירים חדשים, אחרת לאן אנחנו הולכים? אנחנו כבר ב-14 לינואר ומחכים שיבוא הנס שיעלו את מחירי הגרעינים. בדיוק זה מה שהיה חסר לנו ולנס הזה אנו מתפללים כמעט כמו לגשם. אני חושב צריך לצאת פה בהחלטה מסכמת. אני לא בטוח שגם דבר זה יעלה את המחירים וזאת בגלל מילכוד שהאוצר נמצא בו עם ההסתדרות וכל הבעיות האלה. אני לא מבין מדוע אנו קושרים את עצמנו להעלאת מחירי הגרעינים ומחכים שאלה יעלו כדי שיעלו לנו את המחירים. המחירים שלנו לכל הדעות היו צריכים להקבע לראשון לאוקטובר? ואני מוכן שאנחנו נאקט פוזיטיבי מצדנו נודיע שהעניין יקבע לדצמבר, אבל יתחיל לרוץ מדצמבר ויסוכם תוך שבוע. אני מציע יוחלט פה שאם תוך שבוע לא מסוכם המחיר עם האוצר, נחכנס מחדש ונקבל פה החלטות לא סימפטיות, למרות שאנו שואפים להיות נחמדים ומתחשבים במצב וכו', אם נמשיך להיות כאלה - נהפך לשוטים. אני מבקש שעל זה תהיה פה החלטה.

מ. אוזילבסקי:

לגבי האשראי יש בינינו חילוקי דעות. אני 125 מליון לירות מוכן לקחת ב-26% מפני שאני לוקח את זה בפועל. הבה לא נשלח את עצמנו, אינני יודע את הלחצים הכספיים של כל אחד, אבל המסק החקלאי היום משתמש בכספים של 26%, אז מה משחקים פה משחקים? אם אפשר היה לקבל בפחות ריבית אין ויכוח בינינו, אבל בין לא כלום ובין 26%, אני מעדיף ב-26%. כשעוד פעם אני אומר, שאם אפשר היה לקבל את זה בריבית יותר נמוכה הרי אין ויכוח. אבל בין לא כלום ובין לקבל עוד 125 מליון לירות ב-26% - זה עדיף, אי אפשר להשיג את זה בשוק. פה אינני מתעלם מעוד דבר אחד, אני מעריך שזה לא היה נשאר ב-15% לעולם ועד בלאו הכי. אז יש הבדל בין שהיום אתה

14.1.76

א.ה.

משלם 18% ורוצים להעלות את אחוז הריבית, ובין מציאות שאתה משלם 15% ורוצים להעלות. אני מעריך שב-15% לאורך זמן לא היו משאירים אותנו. ב-18% מצבנו אחר, אבל יש לנו עוד 125 מליון לירות. אם הייתי מעריך שאנחנו לא לחוצים כל כך ולא זקוקים למימון הזה - הייתי אומר שכדאי לחכות ולערך את המו"מ אחרת, אבל בפועל אנו משיגים בשוק ביותר, אז מה הויכוח פה? אני מציע שגם כלפי חוץ לא נצא עם הקו הזה שאנו לא כל כך צריכים את הכסף הזה ב-26%. באמת מצבנו הוא כזה שאנו יכולים לוותר על 125 מליון לירות ב-26%? אנו רחוקים מזה, אז למה לנו לצאת כל כך נגד זה? אני חושב שזנבר אסודא רק קולט את זה, הוא תכף שט את היד על הדופק: מה קורה אתכם בעצם, הלא מצבכם הרבה יותר טוב מכפי שאתם מנסים לתאר.

הערה שניה, אני תומך בגישה של הפרדה מוחלטת בין התביעה שלנו למחיר ובין הספול במלאי. אין ויכוח למה. אני רק רוצה שלא נשכח בנשימה אחת ונאמר: זו לא ירידה ביצור. זה לא כל כך מסתדר אצלי. בכל אופן, אני לא בעד שנצא בהכרזה שאנו הולכים ומציעים לקצץ את היצור, אבל בואו לא נצא בנשימה אחת ונגיד: אנחנו את המחיר תובעים כדי שיכסה לנו את הוצאות היצור פלוס הוצאות העבודה וכל מה שאתם רוצים. ועל המלאי לא תקצצו. איך זה מסתדר? אנחנו צריכים להיות מספיק רציניים ומספיק אחראים שאיפה שאנחנו עוברים את הגבולות תבירים, אני לא מציע שאנחנו נשחק, ואם יש לנו תחזית שאומרת שיערמו במחסנים כמה סונות חמאה כבר נצא בהכרזה שמחר בבוקר אנו מציעים לקצץ, אבל אם באמת אנחנו מעריכים שאנחנו הולכים כל שנה למלאים שהולכים ומתדרדרים, אתם חושבים שעד אין סוף נוכל לבוא ולתבוע המחיר מחיר והמלאי הוא מלאי? איך זה מסתדר ביחד? צריכים לדעת איפה שהוא היכן אנחנו נמצאים, ויהיו מקומות שנצטרך להיות יותר רציניים ומספיק נועזים לבוא ולהגיד: יתכן. לזה אנו צריכים להיות ערוכים בשנה הקרובה. גם אני לא כל כך פאסימי כמו חיי. את הביצים יאכלו ואת החלב ישתו ואת בשר הפסימים אם נחגיס נכון ונקבע להקטין או להפסיק את יבוא הבשר הקפוא,

א.ה.

14.1.76

ואני גם חושב שיש לנו סכוי להצליח בכך, גם פה קטסטרופה לא צריכה להיות. יחד עם זאת השנה נצטרך לדאג שהחריגות מהתכנון יהיו מינימליות. אם נשמור על התכנון ואם ניצר בתכנון האינדיבידואלי מצבנו לא כל כך חמור.

הערה אחרונה קורה במחיר. אני לא כל כך אופטימי שאנו הולכים מחר בבוקר לגמור את המו"מ על פיצוי על ההתיקרות אפילו עד אוקטובר. זה תהליך שבעבר נמשך זמן. מה שכן, וזה כבר נאמר, מפרעות על ההתיקרות צריך לתבוע ומיד, ולפני שתהיה ההחלטה על המהפכה הגדולה. לפני שיחליטו את ההחלטות הבומבסטיות, את המפרעות על ההתיקרות עד אוקטובר אנו צריכים לתבוע, וגם אם מראש נותר על כמה אגורות. אבל כמפרעה צריך לתבוע את זה מיד כי בסוף נצא נשכרים מזה. אחרת להערכתי אנו לאט לאט נזחל לאפריל ויעשו לנו עסקת חבילה אחת, שהלוואי ונקבל את סכום המפרעה שאליה אפשר להגיע היום.

דב אגמון:

מילה אחת על האשראי. אנו מנהלים מלחמות בכל מיני מקומות ולפעמים יוצא מזה קיפוי. אנחנו לפי תביעת משרד החקלאות ומשרד מסחר ותעשייה ויתרנו בעניין הכותנה, עכשיו משנגמר עניין האשראי זה לא נכנס בכל חשבון וחלקו את האשראי כפי שחלקו. הכותנה קופחה פה פעמים. הקיפוח הקודם לא הובא בחשבון כי יכול להיות שבשעת המו"מ על ה-125 אינני יודע איפה צמח החשבון. זה חשבון משונה כשכולם נכנסים לסיר אחר וזה מאבד את הדבריי, ובעצם יצאנו מופסדים מהלחץ.

דבר שני, וחבל שראובן איננו, אני חושב שהוא מטעה את הציבור ואת עצמו ואנחנו מובלים מזה. הוא כל הזמן טוען יהיה רע יהיה רע. כל זמן שיש דולארים ליבא אבקת חלב, אי אפשר לבוא ולצעק לחקלאים: תראו לא יהיו דולארים. הם ישנם ואני רואה אותם בעין, אם ב-400 אלף דולאר מיבאים סלאים ויש עוד שורה של דברים שיש יבוא למרות שיש גם בארץ. זה לא רציני

א.ה.

14.1.76

ואני יודע שזה מפריע לנך כי התזה של ראובן מוצאת את בסויה גם בעת מו"מ שהוא מנהל וזה לרעתנו.

הדבר הלימי והאחרון: אנחנו צריכים להעריך. גמרנו עם זנבר את הויכוח ועכשיו צריך לעמוד על דבר אחר: תשלום במזומן ובמקום. אני מתוכנן על ריבית ועל כל מיני דברים בשעה שמושכים אותי עם התשלומים שזה הרבה יותר מכל התשלומים שאני מקבל. אתן לכם דוגמא בחיסה. המשיכה שמשכו אותנו בזדון, ולא עזרו לנו המכתבים וגם קטנוניות של החשבים של המשרדים, הפסדנו רק על הריבית $3\frac{1}{2}$ מליון לירות סתם ככה. אני מתאר לי שגם עם הסובסידיות שאנו מקבלי במאוחר ותעשו את החיבון, אנחנו צריכים להגיד צמוד. קבלנו וגם את התשלומים שאנחנו מקבלים מכס אנחנו רוצים לתאריך או ב אותה ריבית של 26%. מוכרחים פעם לגמיו את הדבר הזה. אנחנו מדברים על כסף קטן ומפסידים כסף גדול.

אברהם בן-מאיר:

אני חושב שדב צודק בהחלט כשהוא מתיחס למה שלא קרה באוקטובר ואני רק רוצה להזכיר שב-28.9 במוצאי שבת כאשר כולנו חשבנו שלמחרת יהיו שניי מחירים, משרד החקלאות הציע לוותר על חלק מהסובסידיות כבר אז ולגלגל מחירים לצרכן ולהביא לאותו ביצוע הדרגתי שאתה מדבר עליו. זה לא הלך. החביעה נדחתה ונשארו המחירים לצרכן בעינם. מה שאמרנו אז ומה שעלול לקרות, שזה יביא למעבר לא מספיק הדרגתי. אנו עומדים כמה חודשים אחרי כן בפני אותה הבעיה.

דברו כאן על היקף היצור ועל המחירים. שמעתי משפט אחד שאמר חייק פלד ואני בהחלט חושב שמעמדנו היה נוח מאד אילו היינו מגבשים את המשפט הזה כנוסחה שלנו. הוא אמר לתבוע על היצור את מלא המחיר כפי שהניירות מצביעים ואני בעד. אבל ישנן הערכות טונות מה יהיו היקפי היצור. יכול להיות שצודקים האופטימיסטים ויחכך שלא. אינני יודע מה יהיה כוח

א.ה.

14.1.76

הקניה וכו'. אבל אם היינו מופיעים עם נוסחה ואומרת: על מה שיטווק בארץ ללא תרגילי מבצעים מיוחדים - על זה מלא המחיר כפי שהחשבון מראה. מה שמעבר לזה על זה סימני שאלה. אי אפשר להופיע כמו מיכה ולומר: ייצרו את הכל מחלב, את הגלילות וכו' וכו', ואח"כ יספלו במבצעי יצור של החמאה ולא חשוב כמה חמאה תהיה. זה לא הולך. אם היו באים ואומרים: אנחנו נמצאים בפני תקופה לא כל כך סימפטית, את התקופה הזאת אנו לוקחים על עצמנו בנחתות למי נוסחה זו או אחרת, ואני לא רוצה לשלוף פה נוסחה מהשרוול, אנחנו נכנסים לנסיעה של מה לא מצליח להיות מווק במסלולים הרגילים, נדמה לי שמעמדנו היה נוח אם היינו מופיעים כך. זו הערה אחת.

בהקשר לזה אני רוצה לומר שלפני האוצר התערב והטיל מיגבלות על היקפי היצור, למה אנחנו הצגנו 150 אלף טון פסמים ולא 120 אלף? מי כפה את זה עלינו? האוצר לא. המערכת עצמה. נכון שהיום כ-50% נסחטים במסחנות והולכים לבשר קפוא הבעיה של עודפים בשוק לא באה לידי ביטוי למחרת המסלוח. אבלמה שקורה זה שאצל דורון בניירות המלאי הולך וגדל. זה מה שיקרה ואי אפשר להתעלם מזה, אלא אם תהיה תשובה בבשר המיובא ויגידו המלאי הזה הוא תחליף ליבוא. את זה אמרתי בפתיחה ועל זה צריך להאבק. גם כשמדברים על הצאן, אילו היו באים ואומרים במקום ה-400 אלף דולאר שהולכים לצאן מציעים ליצר בארץ פסמים, אז הדבור סביב הדולארים הוא דבור שאפשר לדבר אותו. אבל כשמדברים ליצא במקום זה צאן, אני בא לשמור על ענף הצאן מסיבות התישבותיות, אבל כשמדברי על זה ששם זורקים 400 אלף דולאר אנו לא נמצאים על קרקע מוצקה בעניין הצאן. אילו היו אומרים במקום זה נעשה פסמים - חשבון הדולארים הוא אחר. אבל כשאומרים הבה ניצר צאן, חשבון הדולארים הוא לא כל כך סימפטי. בויכוח הזה אתה לא יכול להגיד שזורקים 400 אלף דולאר ליבוא בשר צאן, משום שאם התחליף לו הוא בשר צאן שמיוצר בארץ, אתה מוציא עליו לא פחות דולארים. אני בעד שמירה על ענף הצאן. בפסמים זה חשבון אחר.

א.ה.

14.1.76

אני בעד שמירה על ענף הצאן בעיקר מהסיבות ההתישבותיות. ואני גם חושב שלטווח הארוך אם מדינת ישראל לא רוצה לשעזע את אספקת הבשרים מיצור מקומי, יבואו לה זמנים פחות סימפטיים בקניות בחוץ, וזה גם צריך להיות שקול במערכת ואי אפשר להסתכל רק על מה שקורה מחר בבוקר. יהיה גם מחרתים. את הדברים האלה אנו סוענים ונמצאים בענין זה בויכוח.

אני בהחלט מקבל את החביעה להעלות את הדרישה למפרעה לאלתר ולנסות להגיע לתוצאות. יחד עם זה אני רוצה למסר פה הערכה כפי שאני רואה אותה. על פי מיטב הערכתי בדרג הפקידותי לא יסוכם שום דבר על שנוי לפני שיהיו השנויים הכלליים בארץ, אלא זה צריך להתחך בדרג הפוליטי, ומה יהיה שם אני לא רוצה כל כך להעריך. אני לא צופה ורודות גם שם, אבל לפי הערכתי בדרג הפקידותי זה לא יגמר, אנחנו נפגש בעוד שבוע ואמסור לכם דיווח מדויק, אבל זו הערכתי. כל מה שנאמר ביחס לנושאים של האשראי - אני לא עוסק בזה, אני אמסור את הדברים לראובן.

מ. שור יו"ר:

אני רוצה לסכם בכמה משפטים. דבר ראשון מה שאנחנו לא נסכם זה את ההערכה בענין האשראי. לא צל"ש, הישק או לא הישק - כמובן שיש בענין זה חילוקי דיעות, ואני חושב שבענין זה אנו צריכים להגיד שני דברים שאנחנו מסתפקים במה שמענו ורושמים את זה לפנינו, וההיסטוריה הקצרה מאד תשפוט בינינו. המבחן יהיה באותה נקודה האם העלאת הריבית הזו דחפה את העלאת הריבית בשוק, ואז כל התאוריה כאילו זה בלע איזו ריבית שולית תתאמת או לא תתאמת. לכן אני מציע בענין זה לא לסכם. שמענו ואני חושב שיש משהו בהערתו של זאב, אנחנו צריכים להעריך בכל הנושא של האשראי היערכות אחרת קצת.

14.1.76

א.ה

דבר שני, אני חושב שאנחנו יכולים להסכים יחד שיש להרים זעקה די גדולה, ואנו צריכים לפנות לכל הדרגים האפשריים, אנו כבר פנינו למשרד מסחר ותעשייה וגם לאוצר כתבנו על זה במכתב מיוחד של המרכז החקלאי, יש להרים קול זעקה בקשר לכל הנושא של יבוא. יש לנו על זה גם החלטה של הועידה החקלאית. כל הנושא של בשר קפוא, אבקת חלב הוא נושא חמור. אני לא משלה את עצמי שהמלחמה תהיה קלה מכיון שנחקל בכל הבעיה של הצרכנות בארץ, אבל בשביל החקלאות זה הפך להיות בעיה מכרעת. אני חושב שבנקודה זו אפשר לסכם על דעת כולנו, שבנושא זה נחריף את המלחמה שלנו.

דבר שלישי, אנחנו לא צריכים ליצר ניגוד מדומה בין בעית המכסה ובין בעית המחיר. הדברים האלה די קשורים ואני חושב שגם בנקודה זו אפשר לסכם. אנו לוחמים בכל הכוח על זה שמכסות היצור שקבענו לעצמנו הן בסיס קיומו של הענף. כמובן שיש לזה גם פונקציה עם המחיר. מתי אומרים שאין כלל ניגוד? אם יש אגורה או שתים הבדל. אבל אם יש ויכוח גדול מאד בענין המחיר, יש כמובן קשר גומלין בין המכסה ובין המחיר. אני מציע לא ליצר ניגוד ובטולים כבר נתוכח. זה קוור גם עם המלאי.

בענין הסובסידיות, לא שמעתי את הויכוח שהיה פה בענין ההסתדרות, אבל אני מציע שלא ניצר לנו חזית עם ההסתדרות. לדעתי מבחינה עקרונית בפעם הראשונה מתקרבים כל הצדדים לאיזה קונצנזוס. מהו העקרון? לקבוע אחוז גבוה. אני חושב שזהו הישג של החקלאים וכל הצדדים מתקרבים לאחוז קבוע בתוך העלות. בתוך הדבר הזה יש כמובן חילוקי דיעות. חייט הציג כאן בעיה רצינית וקונקרטית מאד, לאיזה מוצר לתת סובסידיה יותר גדולה או יותר קטנה. אני חושב ואנחנו צריכים בנקודה זו להחליט, אם אנחנו נהיה בפנים, ועד עכשיו לא היינו בפנים, היה מו"מ בין ההסתדרות ובין הממשלה, המרכז החקלאי היה מהצד ואנו כל הזמן היינו נגד סובסידיות. אם אנחנו נהיה בפנים אני זוכר שפעם היינו משלחת בהסתדרות ואז היה לנו ויכוח גדול מאד עם משל ואברמוביץ. וגם אז ראינו שתוך כדי הסברה וויכוח, למרות שיש

14.1.76

א.ה

איזה ניגוד אינטרסים, אנו יכולים להגיע למיצוי המשותף. אני בעד זה שבנקודה זאת נסכם שאנחנו צריכים להיות גורט במו"מ בין ההסתדרות והממשלה בענין הסובסידיה.

דבר חמישי. אני חושב שמוסכם על כולנו ענין המפרעות. זה יהיה איזה מבחן שמה שלא יהיה אנחנו מעלים בכל הכוח את ענין המפרעות ולא יתגלגל העסק הזה ונחכה כולנו לגודו. יחכו לראות מה יקרה, מה יהיה גורל הסובסידיות ובינתיים החקלאות לא תקבל מה שהיא צריכה לקבל.

הדבר האחרון שבעיני הוא החשוב ביותר זהו המאבק על המחיר. אני לא מקבל שהמרכז החקלאי נרדם. אני בפתיחת דברי אמרתי שיש פה נוסף לבעיה האובייקטיבית איזו בעיה סובייקטיבית של ההרגשה שכמעט כולנו לאחרונה היינו במצב של התגוננות. בגלל המצב שנוצר אנו בביכול לא הרמנו קול. בפתיחת דברי אמרתי שאין לזה הצדקה שבנקודה זאת נשתוק. הישיבה הזאת הוכיחה את הדבר הזה ביתר שאת, ואני חושב שאנו צריכים עכשיו שבוע שבוע להחזיק את היד על הדופק. בשם כולכם נחבע מאברהם שבשבוע הבא ידווח לנו. אני למשל נחרדתי ממהו ומסתומס שאף אחד לא העיר על זה, לא שמתם לב שאברהם אמר: אנחנו המרכז החקלאי הגשנו את החומר, ואנחנו באמת עובדים בסדר, אבל בקשר לחלב התביעה של 36א. הגשנו והנה הם מדברים על 20א. איזה פער! בכלל כל הקריטריונים שחשבנו שעברנו כבר איזה דרך והשגנו משהו ולפחות על המספרים לא יהיה ויכוח, טעינו גם בזה. בעיקר הייתי רוצה שמשרד החקלאות בחזית הקשה ביותר בינו ובין האוצר, הוא יהיה באותה התחושה שלנו, ואני בהחלט מקבל שבעין המחירים נפעיל את כל הדרג הפוליטי. אני חושש שההערכה של אברהם שזה לא יגמר בדרג הפקידותי אלא יעבור לדרג הפוליטי צודקת. אני חושב שאנחנו צריכים להעלות את זה בדרג הפוליטי. אני בעד זה שנכנס במרכז החקלאי את הסיעה החקלאית שלנו, נעלה בפניהם את הבעיות האלה ונחבע בכל התוקף. אין זה עומד בשום פנים

א.ה

14.1.76

ואופן בסתירה לדבריו של בן-עמי, על זה שאנו צריכים להשמיע את קולם של החקלאים ושל המרכז החקלאי על מה שמתרחש במדינה. לנו אין במה להתביש בסכום השנה, אנו לא נהיה אחרונים בתרומה למסק, אבל אני חושב שזו תהיה איולת להדוף את החקלאות אחורה, גישה שהיתה קימת בשנים האחרונות. דרך המחירים אפשר באמת להגיע לזה. מה שאנחנו תובעים טוב לחקלאות וטוב למדינה. נדמה לי שבזה אפשר לסכם את הדיון.

בן-עמי הראל:

אחה לא נגעת בנקודה אחת מה ייאמר בחודש פברואר לפני הציבור של מליאת המרכז החקלאי שיחכנס כאן.

יו"ר מ. שור:

אני פה צינתי שורה של פעולות שנעשה ואף סכמתי ואמרתי שבועד שבוע ימסור אברהם בן-מאיר דו"ח על מה שהושג בינתיים. בזה אני מסיים את הישיבה.

19

א.כ.

פרוטוקול
ישיבת מזכירות המחלקה להתישבות
חל-אביב, 17.12.1975

500

נוכחים : ס. יוטפסל - יו"ר; י. בר-לב; י. פרי; ש. גוטליב; ב.ע. הראל;
א. יודנפרוינד; ד. מירון; ד. רביב; מ. שור; מ. מלחי; א. ארגוב;
א. גולדברג; ר. גרינקר; י. גדיש; א. פינקלמן; צ. מגן; דב אגמון;
ד. סדובסקי; י. פרייס; ח. שפאר; י. הררי; א. פרלמן; ז. ארנון;
י. רוזנברג.

סדר-היום :

- (1) תיכנון החלב לשנת 1975/76
- (2) מחירים, הכנסות וטובסידיות - חומר כלכלי-סטטיסטי.

היו"ר ס. יוטפסל : חברים! כפי שבדאי כבר ידוע לכם, הפרופ' ברונו אינו יכול לבוא, לצערנו הרב, הערב. הוא הודיע, כי הוא צריך להשתתף בפגישה או בישיבה שבסוף פנים איננו יכול להשתמש ממנה. הוא מוכן לבוא לישיבה אצלנו בשבוע הבא. הוא אז יענה על השאלות שהעברתי אליו ויענה את זה בהרחבה והוא מבכר לעשות את זאת אז מאשר לדחוס את זה לאיזו חצי שעה הערב. לכן, החלטנו להעלות הערב לדיון כמה בעיות אחרות.

ראשית, אני רוצה למסור אינפורמציה על סעף אחד, שהעסיק אותנו הרבה מאוד בזמן האחרון. השבוע הוחלט על תיכנון החלב לשנת 1975/76, אשר שלושה רבעים ממנה כבר חלפו בינתיים, וההחלטה היא פסרה, שלגבי השנה הזאת איננה נוראה, אלא שהיא מסילה ספק לגבי מה שיהיה בעתיד, ואני מיד אמסור לכם בקצרה מהי ההחלטה.

(1) תיכנון החלב לשנת 1975/76

היו"ר ס. יוטפסל : מינהל התיכנון החליט שבמחצית הראשונה של השנה - מה-1 באפריל עד ה-1 באוקטובר - שבה לא הופעל התיכנון, יוכר כל הייצור כמות שהוא ויכוסה במלואו בטובסידיה. אשר למחצית השנייה של השנה מה-1 באוקטובר עד ה-1 באפריל 1976 - יופעל התיכנון כפי שהוא תוכנן על ידי מינהל התיכנון לגבי 1975/76 על בסיס שנת 1974/75, ופצב התיכנון הזה במחצית השנייה יהיה 47% מתוך הנחה שברוב אזורי הארץ זוהי השנה עם ייצור החלב הקטן ביותר.

נוסף לזה, היות וישנם אזורים שההיפך בהם הוא הנכון (בעיקר בבקעת בית שאן, עמק הירדן והערבה) וגם בהתחשב באותם מסקים שנמצאים בשלבי פיתוח הרפת ויש להם כבר מיתקנים מוכנים, אבל במחצית הראשונה של השנה לא הצליחו להכניס פרות ולייצור חלב - נקבעו לסט תיקון עיוותים כאלה עוד 5 מיליון ליטר חלב. בסך הכל נגיע איפוא ב-1975/76 ל-570 מיליון ליטר חלב שזה בערך ב-12 מיליון ליטרים יותר ממה שתוכנן לגבי כל שנת 1975/76.

לכן, אמרתי שזוהי פסרה, שבמסגרת גלובלית אפשר לחיות עמה. בקשר לחלוקה הפנימית במחצית הראשונה של השנה מגילא לא היתה התערבות של מינהל התיכנון, כך שאם ישנם במחצית השנייה של השנה עיוותים, - הרי הממוצע הוא לא כל כך נורא.

אבל בהחלט מינהל התיכנון יסנו סעיף שלגביו רשמתי הסתייגות. סעיף זה אומר שרשימת המיכסות, כפי שהיא הוכנה ע"י מינהל התיכנון לסנת 1975/76, חסמם לתיכנון גם בשנת 1976/77. הסתייגנו מהקביעה הזאת, בי חתבנו שהחלוקה הפנימית היא איננה נכונה. כדי ליטול קצת מעוקצו של הסעיף הזה, שרשמתי את הסתייגותנו לגביו, אמר בסוף הישיבה שר החקלאות, כי בסוף פברואר או התחלת מארט, כשנדע כבר כיצד מספיעה המדיניות הכלכלית החדשה על הצריכה ועל השיווק, נטב מחדש ונדון על התיכנון לקראת 1976/77, כשברור לכל שיסנן שתי עמדות מנוגדות : כשחלק מן החברים קובע שבסיס התיכנון יהיה המצב בתשל"ה והייצור בפועל של תשל"ה, לעומת עמדת מינהל התיכנון (שאף היא נחמכה על ידי חלק חברים) שהבסיס יהיה רשימת מיכסות התיכנון של 1975/76, שהיא בנויה על המציאות של 1974/75 בתוספת אחוזים מודרגת בשל גודל הרפת.

בעקבות ההחלטות האלו (ולא רק בגללן, אלא בעקבות התיכנון בכללו) קיימנו גם דיון על זה מה נעשה בעודף עגלות ומבכירות. כי אם קיים איסור להגדיל את מרבית הרפתות בארץ, שהן כבר גדולות, הלא עגלות בכל זאת תיוולדנה. מה נעשה איפוא בעודף שיהיה בהן? ההתאחדות מגדלי הבקר חישבה כבר סמ-100-120 אלף חולבות יולדו 50 אלף עגלות, ס-40 אלף מהן תהיינה ראויות לגידול, וס-30 אלף מה-40 אלף תהיינה נחוצות לחידוש העדרים. (אל-פי הטלקציה הטבעית לוקחים בחס-30%-40% מהולדות צריכים לחדש מדי שנה את העדרים). כך שיסאר עודף של 10 אלפים עגלות. ההתאחדות רואה טיכוי, אך אין בכך בטחון, שתגיע לייצוא של 5 אלפים מבכירות על ידי הרחבת הסווקים. עד כה התרכז הייצוא כמעט אך ורק לאירן. עכסיו מתחילים לפתח סווקים בקפריסין ובתורכיה. ההתאחדות מקוה שתגיע בתמיכת הממשלה ובעזרתה לייצוא 5,000 מבכירות.

פנינו לסוה"י וביקשנו ממנה שתחתום על הסכמים עם כל אותם המסקים שיש להם עודף עגלות ותחייב לקנות את העגלות או את המבכירות בשכיל מסקי הפיתוח בהתייבבות הצעירה החדשה, שעל-פי התכנית צריך להגדיל בהם את הרפתות.

קודם כל, תבענו ממשרד החקלאות שיאסרו ייבוא עגלות. כי זה אחד הדברים האבסורדיים ביותר שעוד בשנה האחרונה ייבאו עגלות מקנדה. ואכן, פנייתנו נענתה בחיוב. אבל מעבר לזה פניתי לסוה"י וביקשתי שיחתמו הודים מחייבים בין הסוה"י ובין המסקים, כפי שנהגו גם קודם לכן, בדבר גידול מבכירות לייצוא, תוך הבטחת הון חוזר והתחייבות לקבל את המבכירות האלו מבכלי המסקים כבוא העת, במחיר שייקבע מראש. מחירי הייצוא הם כרגע 5-6 אלפים ל"י לראש. הוצעה לסוה"י הצעה בדבר מתן הנחה של 200 ל"י ממחירה של כל עגלה, שהסוה"י תתחייב לקבל אותה, מהמחיר של 5,400 ל"י לפי התנאים של היום, כשמחיר זה יהיה צמוד תמיד למחיר הייצוא בהנחה כזאת. אך חשובה על כך מהסוה"י עדיין לא קיבלנו. אלא שבאופן עקרוני נאמר לנו שיסנה נכונות לכך. משרד החקלאות עומד בענין זה לצידנו ויעזור לנו להעביר את הדבר הזה.

זה סיום-ביניים של נושא שטיפלנו בו במשך שנה. אוי באבוי למו"מ שלאחר שנמסך כבר שנה הוא מוליד חוצאות כאלו, אבל צריך היה לגמור את זה!

אני מתארת לי, שכולכם חשבתם שהיום נתחיל לדון בתכנית הכלכלית. אבל לכולנו יסנו הרושם שאנחנו פשוט איננו יודעים מספיק. שר החקלאות הזמין ליום מחר את נציגי התנועות, כדי למסור להם אינפורמציה על ההצעות. שיסנן, שהן עדיין רק בגדר הצעות. כי הרי עדיין לא החליטו על שום דבר באופן סופי. אבל ההצעות שתובאינה הן הצעות שעובדו על ידי משרד האוצר ובנק ישראל, שהוגשו למשרדי הממשלה, והללו צריכים להתחיל להצעות האלו. משרד החקלאות, לפני שהוא יתחיל באופן רשמי להצעות מנוגעות לתחום פעולתו, רוצה כנראה לשמוע את תגובות החקלאים עצמם. והפגישה הזאת תתקיים מחר. כך ילא ראינו מקום היום להעלות לדיון דברים שכולנו קראנו עליהם בעתונות, אלא שאין לנו ידע נוסף מעבר למה שהתפרסם בבלי התקשורת.

אולם, דבר אחד כבר ברור לכולנו, והוא לא יסתנה לרגל ההתייחסויות שתהיינה מצד משרדי הממשלה, והוא - שתקציבי הפיתוח יהיו הרבה יותר קטנים וכי כל השקעה חייבדק בקפדנות גדולה פי כמה מאשר עד עכשיו ותנאי תקציבי הפיתוח יהיו אף הם גרועים יותר מכפי שהיו.

אינני יודעת עדיין אם יתגשם כל מה שכתוב בהצעה: שתהיה הצמדה של 50% מכל הלואות הפיתוח. אבל אנחנו שומעים כבר זה שנים רבות שתכניות כאלו או אחרות בדבר הצמדה קיימות, וישנו חשש רציני כי, בסופו של דבר מסהו מזה גם יאוסר.

לכן, אני חושבת, שמבלי שניכנס לדיון, יש מקום לכך שכל הגורמים שיוטבים כאן, ושכולם כמעט עוסקים גם בתכניות של השקעות, יקחו בחשבון כמה שהיה אולי נכון לפני שנה או שנתיים - ספק אם יהיה נכון גם בשנה הבאה. זאת רק בחור הערה לפני שניכנס לדיון של ממש.

כאשר חשבנו הווקר על מה נדון בישיבתנו זאת, אם פרופ' ברונו לא יבוא, אמר לי חיים פלד שהוא עיבד חומר כלכלי, שהוא משמש יסוד לדיונים כלכליים בכל הזמנים, ובודאי שיכול להשם בתור כזה לזמננו. וטוב הדבר, שעה שמדברים לקראת העתיד, אם יודעים מה היה בעבר. לכן, החלטנו יחדיו שחיים יציג לפנינו את החומר, שהוא ריכז אותו בחוברת, שכרגע חילקו אותה לכם, ושהיא דנה במחירים, ההכנסות והסובסידיות עם כל הלקחים שאפשר ללמוד מזה גם לגבי הדיונים לעתיד. לכן, אני מציעה שחיים יציג לפנינו עתה את החומר הזה, ואחר כך נחליט מה לעשות.

2. מחירים, הכנסות וסובסידיות - חומר כלכלי - סטטיסטי

חיים פלד : הענין הוא שפרופ' ברונו לא אמר שהוא לא יבוא, היות והוא אמר כי ייתכן שבכל זאת יבוא לכן לא בטלנו את הישיבה ואנו מקיימים אותה, וזאת הסיבה שאנו מגייסים לכם את החומר הכלכלי-סטטיסטי, אשר למטה כתוב באותיות קטנות - לקט לוחות וקטעים מתוך חוברת בהכנה. ההצעה היתה להוציא חוברת שניה בתשל"ו - החוברת הראשונה הוצאה בתשל"ה, וזה צריך לשמש חומר המכסה סטחים שונים שיש לנו ענין בהם.

מה שחטר עוד בחוברת זו - זה הרוטב, הדברים המסבירים את המספרים המובאים כאן, כי עוד לא הגעתי לטלב זה. אבל אולי אוסיף בעל פה מה שעוד לא הספקתי לעשות בכתב. אחרי הקדמה זו, אני מקווה שנוכל לגשת לענין. ונלך לפי הסדר.

הסעיף הראשון - התפתחות מדד המחירים לצרכן ב-16 השנים האחרונות מתש"ך (1960) עד השנה, ניתן כאן להבחין ב-4 תקופות אופיניות :

הראשונה מתשכ"א עד תשכ"ו, אין טטיות גדולות, ממוצע המדד עלה ב-7%-6%;

התקופה השניה, בין השנים תשכ"ו עד תש"ל, בתקופה זו באות לידי ביטוי

תוצאות המיתון וסיעור הגידול אף הוא מתון יותר, בין 2.5% עד 4%.

התקופה השלישית - זה שלוש השנים תשל"א-תשל"ג, התחילה האינפלציה ועליה

מואצת במחירים וחל גידול מ-11.4% עד 17%.

והתקופה הרביעית - זה הסנמיים האחרונות, כאשר היתה אינפלציה דוהרת וסיעור

הגידול היה מ-33.8% עד 43.3%, פי 3-4 ממה שהיה בעבר. וכמובן שמכאן חסיבות לענין ההצמדה עד 20%.

לפי תחזית האוצר תהיה בשנה הבאה עליה של 25%, אבל יש להניח כי יהיה

גם יותר.

הלוח השני מתייחס לבעיה שבעבר ההסתדרות הרבה פעמים עוררה אותה, בזמן האחרון לא שמענו עליה הרבה אבל היא יכולה לצוץ מחד, במידה שהלחצים במשק יהיו יותר חזקים - זו הספעה מחירי המזון מייצור מקומי, על סינויי מדד המחירים לצרכן. אם המזון מייצור מקומי מעלה את המדד או ממחן את המדד. אנו מענו כל הזמן טאי-אפסר להשוות מדד, בעיקר פירות, ירקות ובשר, בטלוסה מוצרים אלה אי-אפסר לעשות חשבון לחודש ולא לחודשיים, אפילו לא לשנה, צריך לעשות חשבון רב-שנתי. עשינו חשבון ל-4 שנים - תסל"א-תסל"ה.

עובדה ראשונה שצריך לדעת - מטקל התכנית במדד באחוזים. אם המדד הוא 100%, אז כל הסעיפים, פרט למזון, מהווים 70.4%, והמזון מהווה 29.6%, כל סוגי המזון.

אבל המזון מתחלק ל-2 קבוצות ראשיות: קבוצה אחת, שאין לחקלאות המקומית כל קשר אליה - זה מזון מיובא או מעובד, שזה קרוב ל-13%; והקבוצה השנייה - מזון מקומי טרי.

גם בענין זה עשינו חלוקת מטנה של מוצרים שהממשלה קובעת את המחיר שהממשלה מחזיקה באופן מלאכותי מחיר נמוך, כמו: חלב ומוצרים, ביצים ודגים בריכות, ברור שכאן ישנה הספעה ממחנה של המזון על האינדקס; ודבר שני: בשר עוף, בשר בקר וצאן ופירות וירקות טריים.

המידה היא לא מדויקת לגמרי. נניח אם המדד הכללי ב-תסל"א ותסל"ב עלה ב-13.01% - המזון מחוצרת מקומית עלה רק ב-9.5%. ברור שהספעה המזון הטרי במקרה זה ממתנת, בעיקר מחלב, ביצים וקרפיונים שהעליה היתה ב-5.25%; ובבשר בקר ועוף ופירות וירקות טריים - 11%. עדיין נמוך יותר מהמדד הכללי.

בשנים תסל"ג-תסל"ד המדד עולה ב-33.8%. אנו רואים שסוגי המזון שהממשלה קובעת את המחירים עלה המדד עלה ב-42%;

בשנים תסל"ב-תסל"ג עלה המדד הכללי ב-17% והמזון מייצור מקומי שהממשלה קובעת את המחיר שלו - ב-2.4%.

בשנים תסל"ד-תסל"ה - המדד הכללי עלה ב-43%, והחלב ומוצרים, ביצים ודגים עלו ב-73%.

זאת התמונה וכך צריך לנתח אותה. מה שמענין, אם לוקחים את כל החקופה של 4 שנים מתסל"א עד תסל"ה, אנו רואים שהמדד הכללי עלה ב-153.3%, ואילו החלב ומוצרים, ביצים ודגים עלו ב-163.3%, כלומר העליה יותר גדולה מהמדד הכללי.

מזון מיובא ומעובד, כולל בשר מיובא וקפוא עלה כמעט ב-200%; ירקות ופירות טריים בהחלט היו גורם מייצב - עליה ב-142% עד 149%; בשר בקר וצאן המחירים עלו ב-142%.

היו"ר ס. יוספסל: אתה אומר שדוקא חלב וביצים ודגים עלו יותר מהאינדקס?

ס. פלד: כן. בגלל הורדת הסובסידיות בנובמבר. על זה לא מדברים, זה נעלם מהעין בדרך כלל.

מחיר התוספת החקלאית בשנתיים האחרונות - תסל"ג-תסל"ה. טוב פעם יט פה ניתוח רב-שנתי. בשנתיים האחרונות מדד התוספת החקלאית - זה ידוע וחוזרים על זאת כל הזמן, מתבטא בכל התחומים, כל פעם מחדש רואים את זאת ומסווגים לעבר, זה מבליט בצורה מוחשית יותר איך הדברים השתנו. בשנים תסל"ג-תסל"ד מחירי התוספת החקלאית עלו ב-42%; ובשנת תסל"ד-תסל"ה - עלו ב-58%; ובשנתיים האחרונות תסל"ג-תסל"ה עלו ב-124.5%, זה אותו האחוז שהקיף 11 שנים תסל"ב - תסל"ג.

בתוך מדד התסומה יש סעיף שכר עבודה לשכירים, לא משתמשים בסעיף זה, פה מודדים רק תעריפים ולא מודדים הוצאה בשכר בחשבוואה לרמת המסך כמו שמודדים את יתר סעיפי התסומה. אנו משתמשים במדד אחר של סטטיסטיקה.

היו"ר ס. יוספטל: באיזה מדד אתם משתמשים;

ח. פלד : יש מדד שכר למשרת שכיר לפי דיווח הבטוח הלאומי, הוא יותר נאמן, יום עבודה של שכירים בחקלאות.

הח' שור : כאשר אתה אומר - הסכב הממוצע - זה הסכר הממוצע של שכירים במסך או הממוצע רק של שכירים חקלאיים ?

ח. פלד : רק שכירים חקלאיים. אני מדבר על תסומה חקלאית. אם אנו מפרוידים בין הסכר לבין המדד הכללי, מתקבלת עליה מחירים ממוצעת של 137.7% במקום 124.5% עליה מדד מחירי התסומה בחקלאות.

היו"ר ס. יוספטל : כלומר, הסכר עלה פחות מיתר התסומות.

ח. פלד : בהחלט. יש לנו גם לוח שכר עבודה לפי שכר ממוצע לשכיר בחקלאות.

מה שאני רוצה להבליט בענין המדד הוא, יש סעיפים שהממשלה באופן יטיר קובעת מחירים כמו מספוא, דשנים, מיט - אלה תופסים 51% מהבסיס במדד; שכר עבודה, שהוצאנו אותו, כולל רופאים וטרינאריים - 27%, ושאר הסעיפים - 24%.

סעיפי תסומות ושרותים שמחירים נקבע על ידי הממשלה - 156%; שאר הסעיפים של תסומה קנוייה - 93%.

ישנם הסעיפים הבולטים כמו דלק, חשמל מים, כל הסעיפים שאנו דשים בהם בטנתיים האחרונות.

היו"ר ס. יוספטל: מה שמפליא, התערובות קבלו כל הזמן סובסידיה וכעת לא מקבלות, והן לא התיקרו באותה מידה.

ח. פלד : בשנים האחרונות כמעט שלא נתנו סובסידיה. בגלל פיחותים ועליה במחיר טוב פעם הצטברה סובסידיה, בטנתיים האחרונות הסובסידיה לא היתה גדולה.

הלוח הבא - התפתחות תנאי הסחר של ענף החקלאות בין השנים תשי"ט - תשל"ה. יש מדד מחירי התסומה החקלאית; מדד מחירי התפוקה החקלאית ומדד תנאי הסחר. מחיר התסומה בחקלאות שמחלקים במחיר התפוקה ומדד לתסומה, יחידת המחירים מה שהמסך סוכר ומה שהמסך קונה. גם בעבר עשינו זאת הרבה פעמים, ומה שבולט פה זו עובדה ידועה, מיט כל הזמן הרעה בתנאי הסחר.

אם אנו עושים חשבון מצטבר במסך הרבה שנים, מדד מחירי התפוקה בחקלאות בחשבון רב שנתי, מחירי התפוקה עולים פחות ממחירי התסומה. במסך 16 שנה המדד הגיע ל-78.5%, במסך 16 שנה היתה ירידה בתנאי הסחר, חלה הרעה בתנאי הסחר ביצור החקלאי של 21.5%.

(צ. מגן: והתפוקה לא הטיגה מחירים גבוהים?) נכון. (ס. יוספטל: למה עלתה, בכל זאת רוחניות המס?) אם ההכנסות גדולות בכל זאת, הרי זה תודות לגידול בפריזון העבודה והיקפו הפיזי, שהוא בשיעור של 4.5% גידול שנתי.

ס. יוספטל: לפי הסבלה הזאת צריכים היינו להגיע לשפל המדרגה, מטום שתנאי הסחר הורעו בצורה בולטת. אבל המציאות היא אחרת.

ח. פלד: לו היינו כמו שכירים - כי אז היתה התמונה באמת קשה. אך פה עומד לנו ענין הגידול בפריזון העבודה.

מ. שור: אם זה 4.5% לשנה ואם נכפיל את זה פי 16 - הרי זה מה שנותן לנו את ההטבה.

ח. פלד: "חשבון ההכנסות מענף החקלאות בחיט תשל"א-תשל"ה".

החשבון ערוך פה בצורה של מסק בודד. ז.א. חשבון ההכנסה הנקיה. ז.א. יש פה תפוקה חקלאית פלוס הפיצויים. יורדות מזה הסכומות קנויות, שכר לשכירים, ריבית מסולמת ודמי חכירה, ואז נשארת הכנסה נקיה.

מ. שור: אנחנו מסלמים ריבית מסולמת בערך בטכום של 350 מיליון ל"י? הפרוגרסיה נשארת והיא חזקה!

ס. יוספטל: גם התפוקה היא כמעט פי 4. הוא הדין כמעט גם הריבית.

ח. פלד: הריבית היא פי-4 ואילו של התפוקה - פי-3. פרט לגידול האסטרונומי של המספרים יש פה חשבון אחוזי ההכנסה הנקיה מההכנסה ברוטו. זהו מודד של הרווחיות היחסית. לפי זה היתה שנה תשל"א שנה טובה מאוד. (צ. מגן: אף על פי שאחוז ההכנסה הנקיה ירד, זה עוד לא מוכיח שמבחינה אפקטיבית היתה ההכנסה נמוכה. כי זה תלוי בכך כמה היתה ההכנסה האמיתית!) זה מודד יחסי. אחר כך יש לי גם מודד לפי ערך הכסף. אלה הם שני מודדים שונים.

אם למדוד את השנה בחחומיה היא, הרי המפתח המקובל לכך הוא - אחוז

ההכנסה הנקיה מההכנסה ברוטו. מה שבולט פה הוא שנות תשל"ה היא שנה לא טובה. ברט הנתונים של תשל"ה הם ארעיים. לפי החגובה צריכה התמונה להיות אחרת. יתכן, שטועים. סאלתי במרכז לסטטיסטיקה בענין זה והטיבו לי כי יתכן והחשבון הסופי יהיה גרוע עוד יותר. צריך עוד לברר מה הם הגורמים שהביאו לכך.

אם אנו לוקחים את תשל"ד כבסיס בטעימים של הכנסה ברוטו והכנסה נקיה

היחס נחמד פחות או יותר ויטנה הרעה מסויימת בהשוואת לשנים תשל"ב ותשל"ג. בתשל"ד ההכנסה הנקיה היא 213 וההכנסה ברוטו - 211. בתשל"ה יטנה, כמובן, הרעה: ההכנסות ברוטו עלו ל-326 וההכנסה הנקיה - 283, במחירים הריאליים. אחרי ניכוי מדד המחירים לצרכן. ההכנסה הנקיה הריאלית, כשהיא מנוכה בהוצאות למדד המחירים לצרכן, אשר היא עולה בתשל"ב ותשל"ג וסאיננה חזקת בתשל"ד - היא לא עולה בתשל"ה, אלא יורדת בה. ז.א. שהמדד עלה באותה שנה בצורה גדולה יותר מאשר הגידול הנומינלי של ההכנסה הנקיה.

אם אנחנו מסוים את זה למועק עצמאי בחקלאות, אנו רואים שיטנה עליה

מ-125 ל-126. (ס. יוספטל: זה בגלל הפריזון!) זה ביטוי לפריזון, אבל ישנם בזה הרבה גורמים. (א.

פינקלמן: איזו מדידה ישנה לגבי חקלאים עצמאיים?) היא נעשית באמצעות טקרי כות-האדס. מדי שנה בשנה מחליפים סם רבע מהמידגם. צריך להתייחס לנתונים האלה בזהירות. פה ישנו נתון שאומר שיטנה ירידה חלולה, כמעט של 10%, במספר המועסקים העצמאיים.

בדף הבא יסנו חומר רב על ההפתחות מחירי מוצרי מזון מיובאים ועל מחיריהם

הבינלאומיים. כלולות בזה קניות מעטות מסדר מסחר ותעסוקה של חיסה, סוכר, בשר, פולי סויה וגרעיני מספוא, כפי שקנו אותם במקום כל הניח מאז 1964. אם אנו מעיינים בטבלה, הרינו רואים שבחיסה הייתה יציבות עד 1973, אחר כך עליה באותה שנה וגם בשנת 1974, ולפי האומדן תהיה בשנת 1975 ירידה קלה. אך תקציב הסובסידיות איננו מתחשב בתנודות האלו. (א. פינקלמן: מהו ההבדל בין המחיר וערך הדולר בין שנת 1975 ל-1976?) זוהי טאלה רצינית, אבל אינני יודע זאת כרגע.

אותה תמונה שבחיסה גם לגבי פולי סויה: יציבות יחסית עד 1972, ואחריה

עליה חלולה בשלוש השנים האחרונות.

בסוכר אנו עדים למצב מעניין, והדבר נובע לשאלה סכאל מחים. החל מהשנים

1969 ו-1970 יסנה עליה חזקה ותלולה. אנחנו מכירים את התמונה. זה יגיע ב-1975 עד 1,000 דולר לטונה. אבל מסדר מסחר ותעסוקה עוד לא סילם מחירים כאלה, כי יש לו מלאי במחירים קודמים. לאוצר יש עיקרון הקובע: "נכנס ראסון - יוצא ראסון", וכתוצאה מזה התמונה שנוצרה היא שבשנת 1975 סוכר המחיר יקר מאוד בהשוואה למחיר שבו הוא נקנה, אם כי בטוק הבינלאומי חלה ירידה במחירו. אחר כך בא בר-לב והוא טבר את העיקרון שהממשלה היא הקונה והמוכרת הבלעדית, והתעסינים קיבלו רשות לייבא יותר מ-50% מהסוכר ובמחירם יותר נמוכים. אגב, בדף הזה, למטה, כתוב שהעיקרון הזה מבטא חק קניות בהתחלת השנה, כי אחר כך האוצר במסך תקופה ארוכה למדי כמעט ולא קנה. (ש. גוטליב: בכמה המחירים נמוכים עתה יותר? (א. פרלמן: ב-350 דולר לטונה. אבל סוכר בטיב אשר התעסוקה זקוקה לו עולה במחיר גבוה ב-10% מאשר זה שהממשלה קונה).

ס. יוספטל : אמרו לנו שקנו בשר קפוא ב-1,100 דולר לטונה, ויסנה כבר כמות בשר קפוא

לכל שנת 1976. אנחנו איננו צריכים לאפשר להציף את השוק בבשר קפוא זה. צריך לאכול בשר עוף!

ח. פלד : אני עובר עכשיו לנושא הסובסידיות.

הלוח שלפניכם מראה מה חלקו של הייצור החקלאי בסובסידיות. החלק שנוגע לנו

הוא קטן מאוד. אם אני עובר על הסעיפים השונים, על פני מירווח זמן של 6 השנים האחרונות, הרי ביצוע הסובסידיות מבחינת התקציב מחולק לארבעה חלקים (הם: 1) תמיכות במוצרי מזון - החשבון המסחרי, ז.א. הממשלה קונה ומוכרת. היא קונה חיסה, סוכר, בשר קפוא, בשר עוף וכו', וההפרט שבין מחיר הקניה ומחיר המכירה מכוסה על ידי הסובסידיות בטעיף הזה. זה מתחבט השנה (אומדן ראשוני) ב-535 מיליון ל"י.

יסנם מזה סוגי חשבון כאלה שנוגעים לנו. למשל: חיסה מייצור מקומי. חשבון

הסובסידיה לגבי החיסה בנוי כך: חיסה ייבוא עולה לממשלה, לפי התקציב, 1,500 ל"י השונה ואילו חיסה מייצור מקומי רק 1,270 ל"י השונה, וזה כולל איחסון ופחת וכו'. כלומר, הייצור המקומי הוא ב-230 ל"י לסונה זול מחיסה ייבוא. ז.א. לגבי החיסה מייצור מקומי יסנה סובסידיה שלילית. (ש. גוטליב: לפי איזה שער?) לפי השער שהיה ב-1975. הממשלה מוכרת חיסה ייבוא ב-1,460 ל"י השונה, בה בטעה שהיא עולה לא ב-1,500 ל"י. כך נשפה יסנה סובסידיה בסך של 40 ל"י לסונה. היא קונה חיסה מייצור מקומי ב-1,270 ל"י השונה ומוכרת אותה ב-1,140 ל"י השונה - ב-320 ל"י פחות מאשר חיסה-ייבוא ז.א. יסנה פה תמיכה בחיסה מייצור מקומי בסך של 130 ל"י לסונה. זאת סובסידיה לאין לה כל קשר לייצור. הם קוראים לזה "סובסידיה אדמיניסטרטיבית".

הסעיף השני - תמיכות בסוצרים ובחומרי גלם חקלאיים. יש פה תמיכה לחלב, ביצים, השלמה מחירם לבשר, קרנות ובטעיפים קטנים אחרים, המספוא פה בפנים. פעם היה גם דטן בחומרי הגלם.

הסורה השלישית - תמיכות אחרות, בתמיכות אחרות יש קואופרטיבים לתחבורה שזה חלק נכבד ביותר - ב-1975 זה 880 מיליון לירות. יש פה סובסידיה של הובלה למאפריות. מאפיה קונה פעם אחת חטה מסובסדת, והמאפיה מקבלת עוד פעם סובסידיה - וזו הכניסה גדולה. יש מלס מיובא, התמיכה במים - לפני 5-4 שנים היא הייתה כלולה בטעיף השני, ועדת הכספים הוציאה את זאת, הכירה שענין המים זה לא חלק מהחקלאות, יש לו השלכות יותר כלליות.

הח' טור : מתוך 165 מיליון לירות מחצית הסכום הוא להחדרה והתפלה.

ח. פלד : עס כיסוי הגרעון בקרן האידון; ישנה הרביית למפעל הארצי בשנה העברה - 30 מיליון לירות; יש הוזלות מים ברמת הגולן, היאחזויות, התפלת מי הים, מיתקן זרחין וכד'.

היו"ר ס. יוטפטל : מה הסובסידיה למים בחקלאות ?

ח. פלד : אני אגיע לזה. כתבתי למה פה - תמיכה בסוצרים ובחומרי גלם חקלאיים. אני מוסיף לסעיף 2 חיטה מקומית במינוס, מה שהיה בימים קודמות בסובסידיה - הוא בשנים האחרונות מינוס. אני גם לא חושב שהחדרה צריך להיות בפנים, אבל לא הספקתי להוציא אותה.

אלה הסכומים שנחתמו לנו אחוזי התמיכה בייצור החקלאי מסך הכל התמיכות לייצוב המחירים : ב-1970 - 55%; ב-1971 - 41%; ב-1972 - 38%; ב-1973 - 40%; עולה ב-1974 ל-59% ושוב יורד ל-49% ב-1975.

בדף הבא אני נותן פירוט למעופים העיקריים של הסעיפים הנוגעים לנו. אני מסווה את הסובסידיה ל-3 נתונים, שהם לדעתי רלבנטיים, הסובסידיה יש לה 3 היבטים, בכלל היא בסני להתערבות הממשלה במערכת המסך, כדי להטיג את המטרות הסוגות טיט לה. ויש לה נדבה מטרות, לעתים מטרות מנוגדות - היא מעונינת באטפקת מזונות יציבה; היא מעונינת בעידוד הצריכה בחלב דבר החורט לבריאות העם, מה שקיים ברוב הארצות; לסמור על רמת ההכנסה של החקלאים; יש לה ענין במניעת זעזועים בשכר, וביציבות ביחסי העבודה. אני מדגיש את זאת, ואמרת זאת גם בישיבה קודמת, אני חושב שכל המלים האלה על סובסידיות לצרכן או ליצרן, או האימרה: אנו לא רוצים סובסידיות - הן לא רלבנטיות. סובסידיה זה חלק מהמערכת הכלכלית בארץ והממשלה מעונינת, זו התערבות שלה במסך. הטיקול היחידי שיכול להיות, שכל התערבות מעוותת, התערבות יותר מדי חזקה מעוותת יותר מדי. עצם סובסידיה היא כורח המציאות וחייבת להיות. ויש לה 3 היבטים :

פעם אחת היא חלק מהכנסה של חקלאי, היא מחבצעת במקומות מסויימים. סובסידיה לחלב - אי-אפשר לתת לכל צרכן במכולה, לכן היא מתרכזת במקומות מסויימים, היא חלק מהכנסה של היצרן.

יש עוד שתי צורות של תמיכה של תוצאת ליצוא,

הח' גדיש : יש לכם חשבון בקשר לגמישויות של הביקושים למצרכים חיוניים אלה, מה יקרה עם כל סינוי של 1% של הסובסידיה ?

ח. פלד : על זה עובר החבר קרן בתנובה, הוא המקור הכי טוב לחישובים אלה. אצלו מתרכז החומר הזה.

הח' טור : אין בארץ מחקר על פונקציות הביקוש.

ה. פלד :

בתנובה מתרכז בזה נסיון של שנים רבות.

מה שאני רוצה להגיד פה, הטובסידיה יש לה 3 היבטים: פעם היא חלק מההכנסה של היצרן; פעם היא חלק מאוצר המזון של האוכלוסיה; ופעם של הוצאת התקציב של הממשלה.

הדיוני את אותם 9.6% הטובסידיות מהתפוקה החקלאית לבין ההוצאה למזון במסך הלאומי. אם אנו עוברים על המספרים - החלב והביצים הם בהנחיות האחרונות מהווים מתוך סך הכל הטובסידיות לתפוקה מתקציב מסרר החקלאות - 86%, לעומת 70% - 60% בשנים קודמות, ז.א. שהטובסידיה היום מתרכזת בשני מוצרים אלה, להוציא ענין חיטה וסלק שבשנים האחרונות הן במינוס, להוציא עוף קפוא שזה היום הפך לעסק גדול מאוד, זה מתרכז במסרר המסחר והתעסיה ותופס 120 - 100 מיליון לירות מהתקציב, כל ענין המסחרות.

מה שאני רוצה להצביע, זה על המסקל הגדול של חלב וביצים מסך הכל הטובסידיות לתפוקה מתקציב מסרר מסחר ותעסיה, והמסקל הגדול בשנים האחרונות הקיימת למספוא, שמגיע בחסל"ד ל-101, בחסל"ה - 160; וחסל"ו זה יהיה 380. פה מדובר רק בגרעינים, לא כולל כוספא וטובין, סצריך להוסיף את זאת.

היו"ר ס. יוטפטל :

זה בעיקר סריך לחלב וביצים.

ה. פלד :

אם אנו מסתכלים על אחוז הטובסידיה מהתפוקה החקלאית בחסל"ז וחסל"ח - האחוז היה גבוה יותר, אחר כך במסך 4 שנים - האחוז יורד לטביבות 7% - 6 1/2%, ומתחיל לעלות מחסל"א, שהחזיקו בצורה מלאכותית את המחירים, פחות מאשר בטוק הבינלאומי, אפילו זה כולל יצוא, ובחסל"ה יש סיפור במצב ומגיע ל-6.9%.

אותה התמונה אנו רואים בהוצאה למזון.

היו"ר ס. יוטפטל :

בחסל"ד הורידו חלק גדול של הטובסידיות.

ה. פלד :

את ההורדה עשו בנובמבר, אחרי הבחירות, עד הבחירות החזיקו באופן

מלאכותי את המחירים.

אותה התמונה יש בשני המדדים האחרים, שהשיא הוא בחסל"א. עשיתי מסחק

כזה, אמרתי שחסל"א, אם אנו רוצים לחזור פחות או יותר למצב הטוב ביותר - נגיד של 1.3% הטובסידיות מהתקציב הממשלתי, או 6.5% מהטובסידיה מהתפוקה החקלאית, כסדה מגיע ל-1.1 מיליארד לירות טובסידיות.

אני רוצה להגיד משהו, זורקים הרבה מספרים, האמת שהענינים האלה כל הזמן

בסגנונים גם במחירים בינלאומיים וגם בסערים. בדרך כלל מדברים על סנה תקציבית, היום הסער המנוצע הוא של 8 1/2 לירות הדולר ומחירים יותר נטוכים, מצד שני לקחתי את המצב היום, לפי הסער היום ולפי המחירים שהם בחסל"ו, שבחלקם הגדול נקנו, או כמעט כולם נקנו. הישוב עלות היבוא לטונה גרעינים ממוצעת בחסל"ו בדולרים לטונה הוא 137 דולר, לפי 7.1 לירות הדולר זה 973 לירות, עם המכס והוצאות יבוא מקומיות מחיר המספוא הוא 1,240 לירות. על טונה גרעיני מספוא הטובסידיה היא 300 לירות לטונה. הטובסידיה לכוספאות, טובין וקמח דגים, המחירים של כוספאות נקבעים לפי יחסים קבועים למחיר הגרעינים, לו היום היה מחיר ריאלי של 1,240 לירות - הטובסידיה היתה גבוהה יותר, אני הערכתי כי לכוספאות היא 400 לירות ל ונה ולטובין - 250 ל"י לטונה; לטונה קמח דגים בחסל"ו עלות היבוא המקומית מגיעה ל-3,700 לירות, והטובסידיה הקיימת היא 1,000 לירות לטונה.

אם אנחנו לוקחים את הסובסידיות לחומרי-הגלם לפייהמפתחות המקובלים,

הרי בחלב בקר זה 90 מיליון ל"י, לבשר עגלים - 31 מיליון ל"י, והחשבון המפורס לפניכם. הסכום הכללי הוא 470 מיליון ל"י. ישנן גם סובסידיות למטעו המיועד לחזיריט, לבהמות-עבודה, שחלקם הגדול הוא בסקטור הערבי, הוא הדין לגמלים ועופות-מים. ישנו מספוא שנקנה בכמויות גדולות לצריכה בטחית, טאף הם נהנים מהסובסידיה.

ס. יוספטל:

אם יבטלו את הסובסידיה על המטפוא, מה יקרה לענף הפטימים שהוא עד כה

מקבל אותה בטכום ניכר?

ח. פלד :

כתבתי על זה. אילו היו מעבירים את הסובסידיה על המוצר - היחה מממסלה

מרויחה מזה. חלק מהבטרים מקבלים כאן 280 מיליון ל"י. במקרה כזה היו הביצית והחלב מקבלים את הסובסידיה באופן יסיר, ואילו כל סוגי הבטרים והקרפיונים היו מקבלים רק חלק מהסובסידיה הזאת. אני חושב, שהממסלה היחה חוטמת 100-150 מיליון ל"י. (ס. יוספטל: בכמה היה זה מייקר את קילוגרם הבטיר?) היום סומרים על מחיר של 7.10 ל"י הק"ג. היום הסובסידיה היא בטכום של 1,23.3 ל"י לק"ג. (ס. יוספטל: כל הבטרים היו מתייקרים ביותר מאשר 1 ל"י לק"ג!)

אני מגיע לסוף - לשאלה המעניינת את כולנו, שהיא נוגעת לסיטות החתנות

בחיטוב אחוז הסובסידיה מהמחיר - נושא שחל מדברים עליו: הממסלה, מטרדי הממסלה, ההתחרות וגם אנחנו. עייתי מה חשבון בנוגע לחלב וביצית, בטלכל אחד מהם ישנן עמוד לחוד (שני העמודים האחרונים בחוברת).

משקל הסובסידיה בחלב ומוצרים בהנחות שונות של העברת סובסידיה לצרכן

- אג' לליטר חלב גולמי -

המחיר הקיים לפני קבלת פיצוי התיקרות במחירים לצרכן	המחיר הקיים כולל פיצוי התיקרות במחירים לצרכן	המחיר הקיים כולל פיצוי התיקרות במחירים לצרכן	המחיר הקיים כולל פיצוי התיקרות במחירים לצרכן	המחיר הקיים כולל פיצוי התיקרות במחירים לצרכן	המחיר הקיים כולל פיצוי התיקרות במחירים לצרכן
אוקטובר 1975	קבועים לצרכן	בטיעור 25%	בטיעור 35%	לצרכן	לצרכן
1. עלות הייצור הריאלית					
סובסידיה למטפוא	15.9				
מחיר ליצרן - 3.2% סומן	164.4				
עלות ריאלית ליצרן	180.3				
הוצאות עיבוד וחלוקה סיטונאית	61.5				
עלות ריאלית לסיטונאי	241.8	267.0	267.0	267.0	267.0
רווח קיטונאי (13.5%)	32.7				
עלות ריאלית לצרכן	274.5	303.0	303.0	303.0	303.0
2. חשבון החמיכות					
סובסידיה למטפוא	15.9				
סובסידיה ליצרן	52.3				
סובסידיה למחלבות	15.8				
סה"כ	84.0	109.2	69.5	53.6	
3. מערכת קיימת - כולל חמיכות					
מחיר סיטונאי ריאלי בניכוי חמיכות	157.8	157.8	197.5	213.4	
רווח קיטונאי	21.2	21.2	26.5	28.6	
מחיר לצרכן	179.0	179.0	224.0	242.0	
4. חלקה של הסובסידיה באחוזים					
מעלות ריאלית לצרכן	30.5	36.0	23.0	17.5	
מעלות ריאלית לסיטונאי	34.5	41.0	26.0	20.0	
מעלות ריאלית ליצרן	46.5	61.0	31.0	22.0	
מהמחיר לצרכן	47.0				

אני יטבתי בדיון על כך עם ההסתדרות. מדברים היום על אחוזי הסובסידיה.

ברור לצנחגה ההסתדרות שהאחוז, צריך לסנותו, מחיטס לעלות הריאלית ובסום אופן לא למחיר לצרכן. העלות הריאלית לצרכן היא בסיסית של 35%. אנחנו מדברים על 47%. גט לי יט קצת ספיקות ביחס לחשבון הזה. (א. גולדברג: מה זה מסנה?) כי מישהו אמר שאם הסובסידיה עולה יותר מאשר 30% מהמוצר - צריך להעבירה על הצרכן.

ס. יוספטל: בהסתדרות מדברים על זה שמהיה ריצפה וגם תיקרה. השאלה היא: מה הוא הבסיס?

ח. פלד: אם אומרים 30% זאת התיקרה - אז 70% זה סביר. אצלנו 47% - זה סביר. גם לראובן איילנד ישנן בודאי הצעות.

אני קצת עולה על מוקשים, כי לקחתי את אותו המצב והוספתי גם את מחיר ההתייקרות (כפי שזה בעמודה השניה) ואז אחוז הסובסידיה עולה. המחיר לצרכן נטאר - 1,79.0 ל"י. אך ישנן עוד שתי אפשרויות: (1) בעמודה השלישית - 2.24.0 ל"י; (2) בעמודה הרביעית - 2,32.0 ל"י. אם רוצים להיכנס לפרטי החשבונות של לבן ואטל וכו' - הרי שהתמונה היא אחרת.

זה, כמובן, איננו נוגע לשאלה: מה יקרה אם שיווק החלב יפחת לרגל העלאת מחירו לצרכן ב-25% או ב-35%? בזה עוסק הח"ק, שהוא עוסק את החישובים בטכיל מסרד האוצר. אני עוד לא קיבלתי את הנתונים האלה, אבל האינפורמציה הזאת תהיה בידי ברגע שהוא ילין אותה.

באותה שיטה עבדתי גם לגבי מסקל הסובסידיה בקטר לביצת מאכל. אם ניקח לגביה את המצב הקיים כולל מיצוי התייקרות במחירים קבועים לצרכן, הרי הביצה תעלה ל-61.0 אגורות וחרד אחר כך, לאחר כל החמיכות ל-53.5 אגורות. אני אסתפק בזה.

היו"ר ס. יוספטל: חברים, מה יט לבט להעיר ומה הן המסקנות מזה? אין מה להעיר? (קריאות: צריך לעכל את החומר ולחשוב על מה ששמענו!) אנחנו נקבל עוד איפוא מחיים, כפי שאני מבינה, את התוספות.

מ. טור: יט מה ענין התקדמות החקלאות ופיריון הייצור, שזה אלמנט בולט מאוד. הבעיה השניה היא בעית הסובסידיות. לאט-לאט מגיעים לקונצנזוס שהסובסידיות הן מכסיר בכל חברה מתקדמת. גם בהסתדרות מתחילים להבין שהסובסידיה היא מכסיר כמו כל מכסיר, וצריך לדעת איך לנצל במידה. זה מכסיר לחינוך, מכסיר לשיווק מאורגן וגם מכסיר לוויסות של כל הדברים הבסיסיים של המוצר. ואט נגיע לזה י - שיהיה באמת אחוז מסויים ושעליו ניאבק - אז נגמור עם הויכוחים החיצוניים. ראיתי שגם בחוץ התנועות היטס לויכוחים האלה מסתנה. כאשר דיברנו על הכיוון הזה עם אנשי הפוליטיקה שלנו, הם רצו "לכסותינו בכובעים". היום הם כבר מגיעים לאותה מסקנה.

בן עמי הראל: במסרד החקלאות ישנה מחלקה, ובה לומדים איך לעשות את זה מבלי לחנוך את הידיט.

היו"ר ס. יוספטל: בעצם, ישנן שתי אפשרויות להקטנת הסובסידיות: (1) שיגידו: נייקר את המספוא ונמכור אותו במחירו האמיתי. אז אנו רואים שזה יפחית את הסובסידיות ב-470 מיליון ל"י. אז נוכל לראות גט על מה זה יפול באופן מיוחד; (2) שיגידו: את המספוא נמכור כפי שנמכור, אבל את הסובסידיה היטירה למוצרים נחאים למה שאנחנו רוצים בקטר לכל מיצרף. לחוד.

אני חושבת, שאנחנו צריכים להזהיר מפני ההליכה בדרך המציעה להוריד את

הכל מהמטפוא. כי אז אנחנו נאבד את הסליטה.

מ. טור : המטפוא הוא מכסיר מצויין בטביל לסמור על השוק המאורגן!

ח. פלד : אני חושב לאור המצב היום אנו מעוניינים לא בהעלאת מחירים גדולה, מבחינת

ענין החקלאי, שחיה לא מכה חזקה אלא לאט לאט, לא העלאת רצינית גם בחלב $1/2$ ביצים ופחמים, ללא ספק זה לטובת הייצור החקלאי היום. גם מהאוצר אומרים אותו הדבר, לא מכה חזקה, לעלות בסעור מסויים. אותו הדבר אומרים בהסתדרות, אבל המושגים קצת שונים. אצל האוצר מכה לא חזקה - זה 35% , פה כתוב 35% , בהסתדרות רחוקים מזה מרחק רב מאד. פה קודם כל נעשה ויסות להוריד סוכר שיעלה את זאת בין אפט ל- 10% .

לאור העמדה של שר האוצר, כמובן שתכתיבה של האוצר קטורה לסכום שהם החליטו

1.6 מיליארד לירות לסובסידיות. אני קניתי כי מזה לא יוכלו לזוז, כמו שלא יכולים לזוז מכל סעיף

אחר. יש להניח ספחות או יותר מתבטט מה שהאוצר מניח - האוצר רואה את זאת ב- 35% . אני יודע מה

ההסתדרות רוצה, אולם אינני רואה ששר האוצר יוכל לעמוד בזה.

הח' מ. טור : חייב העלה פה את הסובסידיות השליליות בקשר למחיר החיסה, צריך להתעמק

בנושא זה. הדבר בולט בענין המיט, ואני חושב כי לענין המיט נצטרך להקדים דיון רחב יותר. כל

הסובסידיה למיט היא 165 מיליון לירות, בתוך זה יש שיערוכים הסטוריים, יש החדרה והתפלה. הסובסידיה

לייצור מיט לחקלאות זה לא יותר מ-75 מיליון לירות. נצטרך את כל זה לבחון היטב. ובענין המיט יש

לקיים דיון מיוחד.

הח' גדיס : ראיתי את התקציב של "מקורות", כל המחירים של הצרכנים מכסים רק את

האנרגיה - 250 מיליון לירות.

הח' טור : לצרכנים זה רק 152 מיליון לירות, מזה יורד היטלים - 27 מיליון ומענקים -

25 מיליון לירות - נשארים 100 מיליון לירות בתקציב מקורות, מתוך זה 15 מיליון לירות לתקציב

הסנה הבאה. אסיט בעיה של החדרה - זו בעיה אקולוגית.

500

פ"ן

המרכז החקלאי
ישיבת מזכירות המחלקה להתישבות

מיום 21.1.76

נוכחים:

מ. שור יו"ר	מ. פרקר
א. נדיבי	א. ארגוב
ד. גרסטן	ד. פלג
י. רוזנברג	י. גדיש
ר. גרינקר	ז. ארנון
מ. מלחי	ר. לוזיה
א. בן-סאיר	ב. מור
ש. יונגרייס	א. בצר
א. זיו	א. יוסבת
ש. אסף	א. גולדברג
נ. חובב	א. פינקלמן
צ. מגן	בן-עמי הראל
ד. מירון	י. בר-לבב
ש. ריין	י. פרי
י. בייסר	ע. גורביץ
א. סגסי	

- על סדר היום: (1) המו"מ על מחירי התוצרת החקלאית
(2) יצוא מבכירות

נרשם ע"י: "חבר המתרגמים"

א.ה

21.1.76

יו"ר מ. שור - דברי פתיחה

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. יש לנו היום שלושה סעיפים בסדר היום והייתי מאד מעוניין שנגמור את כולם בעזרתכם האדיבה. הסעיף הראשון הוא ענין מחירי התוצרת החקלאית. הסעיף השני זה יצוא המבכירות. (3) אינפורמציה על דיון שיהיה לנו בימים הקרובים על ענין מחירי המים. הייתי רוצה שנגיע לזה כדי שאוכל למסר אינפורמציה שהיא לדעתי מאד חשובה על הסתרחש בהקשר לזה.

לגבי הסעיף הראשון, מחירי התוצרת החקלאית היתה לנו רק לפני שבוע ישיבה ברב עם ונדמה לי שמה שחשוב עכשיו זה להחזיק את זה בתנועה, ואני יכול להגיד שמיד לאחר הישיבה מסרנו פרסומת לישיבה. אמנם לא תמיד יש לנו עתונות טובה ולא כל העתונים התייחסו באופן שווה. אגב, זו אחת הבעיות שאנו עומדים לפניה. לפני מליאת המרכז החקלאי שתערך ב-12 לצרואר הזמנו מסיבת עתונאים ואולי גם נשוחח איתם על "העתונות הטובה" כלפי החקלאות שגם זה מסימני התקופה. אבל אנחנו עשינו את שלנו. בכל זאת שמעתי היום מכל מיני צדדים שכן קראו.

דבר שני שעשינו זה לפנות למשל ותבענו לשתף אותנו בכל מ"מ בין ההסתדרות ובין הממשלה בענין הסובסידיות לקביעת המחירים לצרכנים מכיון שאנחנו שותפים. למעשה הולך ומתברר ומסתבר שמתמרנים אותנו לעמות ישיר בינינו ובין הצרכנים ובינינו לבין ההסתדרות מתוך הנחה פשוטה, ואני חושב שלא נצטרך לקבל את זה, מתוך הנחה פשוטה שאומרים הסובסידיות, אותם 650 מליון שמאיר הזכיר בישיבה הקודמת, זה קבוע ומוזה אי אפשר לסטות ימינה ושמאלה. 650 מליון נשאר כמחיר קבוע. עכשיו בבקשה - תריבו ביניכם, אתם רוצים להעלות לצרכן בממוצע 25% - תעשו חשבון שמה שישאר יהיה ליצרנים וגם להפך, אתם רוצים לתת ליצרנים את מה שהם תובעים? בבקשה, את היחרתטילו על הצרכנים. אני חושב שזה יכול להיות אחד הדברים החמורים בתולדות המאבק שלנו בענין המחירים ואני חושב שאסור לנו להקלע אליו.

א.ה.

21.1.76

אנו הסברנו את זה למשל ותבענו שלגבי המחירים והסובסידיות נהיה שותפים למו"מ. אני מקוה שנקבל תשובה חיובית. אף פנינו לרבינוביץ שר האוצר שהפנה אותנו למשל. אני אמנם יודע שבמו"מ בין ההסתדרות ובין הממשלה היגיעו למבוי סתום ולא יכולים להתקדם, על כל פנים זה הדבר השני שתבענו.

דבר שלישי, אנחנו פנינו לסיעה החקלאית שלנו בכנסת. הייתה לנו שיחה עם ראש הסיעה צבי גרשוני שנבחר ע"י כל החקלאים של הכנסת להיות יו"ר הסיעה. היות וגם בסיעה החקלאית יש דעות שונות, הוא הציע שקודם כל נפגש כל נציגי הסיעה החקלאית עם המרכז החקלאי ועם משרד החקלאות לשיחה כיצד לתאם את הדברים. יש לו טענות בעקשר לכך שלפני כמה שבועות כנסו את כל הסיעה החקלאית בעניין האשראי ואח"כ לא היה תאום מספיק, ולדעתו התוצאות היו כפי שהיו מפני שלא היה תאום מספיק בין הזרועות השונות של הפעילות שלנו. אנחנו פנינו לשר החקלאות ומקוה שהפגישה המשותפת בין ראשי הסיעה, הנהלת הסיעה, המרכז החקלאי והמשרד יתקיים וישא פרי. בינתיים כמובן חברנו אברהם בן מאיר ממשיך לעשות את שלו והיום נשמע מה התקדם, מהי הערכת המצב ונסכם. אינני רוצה לקיים היום ויכוחגנרלי סביב זה, עשינו את זה לפני שבוע ובסעיף זה ננסה לסכם קוי פעולה שלנו לימים הבאים.

אברהם בן-מאיר:

לפני הנושא הזה תרשו לי הערה לגבי העמות עליו דבר היו"ר בינו לבין צרכנים. מלבד הבעיה שהציג מתס, כל מי שצפה שלשום במבט לחדשות שמע וראה את התאור של הכתב בעניין הרעלת עכברים בחולה והסכום שלו שמחר אולי זה יקרה לילדי ישראל. (נכתב בעניין זה מכתב לסלויזיה) ומי שקרא את ברוך נאדל בידיעות אחרונות סבור גם כן שאולי הבסוס המדעי של כתב הטלויזיה היה על ברוך נאדל. יש איזה גל כזה באופנה. כולנו ראינו כמה מסוכן להכנס לעמות כזה לא בצורה מחושבת כי הויכוח קשה מאד.

21.1.76

א.ה.

יחד עם זה נראה לי שארגוני החקלאים כולם אינם פטורים מלחשב איך נערכים בנושאים האלה. אם זה גל הוא גל קל מאד והוא באופנה, כל מי שעוסק בו זוכה בקלות לפופולריות וחשוב מאד לתת את הדעת על העניין הזה.

לנושא שעסקנו בו בשבוע שעבר. אמרתי קודם לחברים שפה בחדר אמר בשעתו יוסף פרלמוטר שבחיים הציבוריים מהלך של חודשיים זה לא מהלך איטי. עד שנקבעת הגישה, עד שמגיבים על תביעה וכו'. אני לא רוצה להביא לכם תוך שבוע בשורות וסכומים מוגמרים; אבל אמסור לכם אינפורמציה על מה שקרה והערכתי לגבי מה שיקרה בשבוע הקרוב. אנחנו נכנסנו עס האוצר לדיון מפורט בתביעות. אם אמרתי בשבוע שעבר שהיתה התגובה של האוצר על תביעה זאת של 26-30 המדובר היה בשרות ייזום. כעת נכנסנו לדיון מפורט ובו הסתמנו כבר על הסף הסתייגויות שלו. בעיקר הסתייגות בקשר לסעיף של התיקרות שכר עבודה. בחוברת של המרכז החקלאי ובמסמך של מרכז התכנון של משרד החקלאות שאנחנו בדיון הבין-משרדי מתבססים עליו ולא על החוברת הירוקה, אם כי המסמכים זהים, הווייטה התיקרות בסעיף הזה בשעור של 54%. זה מבוסס על נתוני הלשכה של סטטיסטיקה. זו התיקרות בזכר של שכירים בחקלאות ובתקופה שעליה מדובר. זה לעומת התיקרות ממוצעת של שכיר במשק, של 40.7%.

האוצר כתרגיל ולשם התמצחות שלף מאיזה שהוא מקום מספר מבוסס על נתוני הלשכה סעיף של התיקרות שכירים בענפי הרפת והלול. אינני יודע איפה זה נרשם ומי בודק את זה, אבל מופיע שם סעיף כזה ושם היתה התיקרות של 19%. הוא אמר לנו: אתם מופיעים עם ה-54% אני מופיע עם 1%. ההצגה שלו לא רצינית וגם אינו מתכוון לעמוד מאחרי זה. אבל נראה לי שעל 41% נצטרך להחישב. הסעוץ של התיקרות שכיר ממוצע במשק הוא סעוץ ואנו לא יכולים ללכת עפ"י השכירים בחקלאות שכאן היה מצב שמי שתקן אותו חשב אותו ללקוי משנים קודמות.

21.1.76

א.ה.

מלבד הסעיף הזה בדיון הראשון לא נשמעה שום טענה רצינית על כל סעיף אחר. יחד עם זה מה שהובטח לנו, שכנגד המסמך שלנו נקבל תשובה כתובה תוך שבוע ימים. אני מעריך, אם כי לא נשמעו טענות ממס, שאחרי שהם יעשו שעורי בית, צפוי לנו ויכוח בנושא הגרעון. בתשובה שנקבל בעוד שבוע, תהיה גם תשובה לתביעה שהגשנו אותה למתן מפרעות עד גמר ההליכים. אנחנו טענו שכיון שאנו עוסקים היום באוקסובר-אוקסובר, אנחנו נמצאים בפגור, אנחנו חובעים לפני גמר ההליכים לאשר לאלתר מפרעה והובטחה לנו התיחסות במסמך גם לנושא הזה, כשאני חוזר ומביע את הערכתי, שבדרג של הפקידים נקבל תשובה שלילית בעניין הזה.

מעבר למחירים יש נסיון עקבי לקשר את הויכוח על המחירים בויכוח על היקפי היצור, על המכסות. ישנה תביעה של תנובה להגדיל את אחוז השומן בחלב בשתי עשירות. הייתי יכול לגמור את זה אילו הייתי מסכים לאיזה שהוא מספר שהוא מדבר עליו במכסות החלב. פה יהיה ויכוח חריף. הם ינסו בכל דרך לקשר את זה בהיקפי היצור. ושוב אני חוזר ואומר שתהינה בעיות קשות לאו דוקא עם משרד האוצר אלא ויכוחים בנושא של בשר קפוא מיובא וההיתר על אבקת החלב, שיש לזה משמעות לא פחות מאשר למחירים. מכל מקום אני מקוה שלישיבה בשבוע הבא אוכל למסר לכם בדיוק במה ישנה הסכמה ובמה חילוקי דעות. אם המרכז החקלאי רוצה להערך לפעילות ציבורית ולהאבק, אני אוכל למסר לו על מה עליו להאבק. לשם זה דרושים לי כעשרה ימים, כדי שימצא בידי מסמך של משרד האוצר שאומר: את זה ואת זה קבלנו ואת זה לא קבלנו.

ד"ר מ. שור:

אנחנו היום לא נעשה ויכוח גנרלי, אבל היות ודברנו על בעית העמות בינינו ובין ההסתדרות, בקשתי את חיים שיכין לנו את המספרים האלה, איך הדברים נראים בוריאציות בינינו ובין הצרכנים. חיים הכין לנו הכל בחוברת ורודה המדברת על מידת ההשפעה ההדדית בין היצרן לצרכן, בין התמורה ליצרן והעלאת המחירים לצרכן. נתנאי סובסידיות קטיח. לפני שבוע

א.ה.

21.1.76

חיים דבר על נקודות שבהן יש סתירה בין מה שיוזם ברזילי פרסם על הגמישויות ובין האינטרסים שלנו.

חיים

אני רוצה להקדים הערה אחת בענין סכר עבודה. יש איזה דבר גדול בחשובי התיקרות, במגעים שלנו עם המוסדות יש שני דברים והנחונים הם נתונים, אבל יש משהו אחד מאד חשוב. מה שמאד חשוב שנשיג את מה שרוצים להשיג בדרך מוסכמת ובנתונים מוסכמים. פה בחשבון התיקרות, השיטה היא מוסכמת ומסוכמת ע"י גבתי ואני אמציא את הסכום הזה. שם כתוב במפורש יקור עבודת האדם וההתיקרות מחושבת על סעיף פועלים שכירים. זה דבר אחד שכדאי לדעת. אני עדיין לא אומר לאברהם שיעמוד על זה, אבל זה רק אומר שאין דיווח ואף אחד לא מתעניין בזה, הלא הסטטיסטיקה עובדת בשאלות ומפנה שאלות לכל מיני אנשים ואומרים אין שנוי, אין שנוי. ברור שזה לא מעשי וגם הוא חושב כך. זה לגבי השיטה, והשיטה פעם עובדת לטובתנו ופעם לרעתנו, אבל זה הענין שאתה עובד לפי משהו מוסכם ואתה לא יכול כל פעם לפי החוצר לשנות אתזה בזמן המו"מ. אתה לא יכול לבוא אחרי המו"מ ולהגיד: אני מציע מעכשיו, היות ומדובר בעבודה עצמית הבה לא ניקח שנויים של פועלים שכירים אלא ניקח ממוצע של כלל השכירים. זה הרבה יותר הגיוני ואני הייתי תומך בזה. כל השכירים מהווים ארבעים וכמה אחוז ובהחלט אפשר לוותר על זה היות ומדובר בענפים עם עבודה עצמית, אבל מבחינת הסדר, הנוהל והחיתום הצדק אתך.

אני אמרתי לפורילים שימשיך לחשב לפי המקובלות בעבר. אנחנו עושים ויתור בדרג של המו"מ ולא בדרג של מעקב אחרי המספרים.

חיים

הייתי במשרד החקלאות וצריך לשמוע אינפורמציה. נאמר לי שהמצב המיוחד של הסנה, שקבעו מראש ואין אפשרות לשנות את שער הסובסידיה

21.1.76

א.ה.

לכל מוצר. בעבר הדברים היו אחרת. אנחנו התמקחנו עם משרד החקלאות, קבלנו מה שקבלנו, ואח"כ החליטו כמה יבוא מהשוק וכמה יבוא מגידול הסובסידיות. הפעם הדברים נקבעו. למעשה נקבע 300 מליון לירות סובסידיה לחלב, 175 מליון לירות לביצים וזהו זה. כך הגישו את התקציב לממשלה ואי אפשר היה להזיז אותו וכך הדברים עומדים גם היום. זו התמונה במאבק הראשון, עדיין אינני רואה את סופו של המאבק. אם הדברים עומדים ככה, העניין נהיה פשוט מאד, שני הקצוות נעים על ציר קבוע, מה שהחקלאי יקבל מועבר לשוק ואם בשוק לא יכולים להעלות - זה יורד מהחקלאי. היות והאמצע קבוע. צנור אחד סתום חלקית.

מה שיותר גרוע, לא רק שקבעו סובסידיה, אלא סובסידיה שקבעו אותה לשנה הבאה, היות וקיצצו למעשה ב-50% את סכום הסובסידיות, הסובסידיה היא הרבה יותר נמוכה מכפי שהיתה לפני שנה. כך שגם ללא כל העלאת מחירים ליצרן כבר יש העלאת מחירים לצרכן. אם תסתכלו על הדף הראשון, בו אני מדבר על שלושה מוצרים שתופשים שלושים וכמה אחוז של הסובסידיה. אם אתם מסתכלים על חלב שבו יש 68% למוצר, למספוא בערך 20% המצב היום שיש סובסידיה של 88% לליטר חלב. בשנה הבאה יהיו 53% שזה מתקבל ע"י חלוקת 300 מליון ל-567 מליון תכנון, ואז יוצא ש-35% כבר יש להעביר לצרכן, לפני שהיצרן קבל משהו על התיקרויות. אם אני מוסיף לו רווח קמעונאי שאין להתעלם ממנו אם כי לפעמים שוכחים אותו וגם זה 5% לפי האחוזים הקיימים, החלב לפי המחיר הממוצע ליצרן שזה היום 1.79 לי כולל חלב ומוצרים, כבר מתיקר 22% לפני שבכלל התחילו לדבר על היצרן. לגבי הביצים זה 26%, בשר פסטימים קפוא זה 46%. כלומר, היה צריך להעלות את מחיר הבשר הקפוא מ-10 לי ו-14½ לי לפני שבכלל התחילו לדבר כמה מגיע ליצרן פסטימים, למשחטה וכו'. זאת נקודה ראשונה. כל זה בשער המטבע הנוכחי. אני עושה את החשבון הזה כי אני מבין שלשנוייה במטבע יש רזרבות בתקציב. כך צריך לעשות את החשבון.

א.ה

21.1.76

הדבר הזה עומד בנגוד גמור למחשבות שיש היום בהסתדרות ולמו"מ

שצריך להיות בין הממשלה ובין ההסתדרות. למעשה החומר הזה מכיון שהחקלאים אינם צד במו"מ הזה, לי יש גם מסקנות קצת אחרות. אני חושב שהם גם לא צריכים להיות במו"מ המסולש הזה לאור המצב שמתגלה. בכל אופן את החומר הזה צריך להביא לידיעת אלה שעלולים להחליט מחר. מחר הממשלה יכולה לשבת עם ההסתדרות אשר הציעה להעלות מ-10-15% את המוצרים האלה, תוך כדי הכפלת תקציב הסובסידיות, בזה הם כנראה לא יכולים לשנות שום דבר וזה יהיה יותר, על כל פנים אם תיפול הולטה כלשהי בין ההסתדרות לבין הממשלה, ברור שמה שישראל ישאר ליצרן מאחר שכבר שני הצדדים סתומים. לקראת המגעים האלה הכנתי את החומר הזה.

מדדתי מה השפעת העלאת המחירים ופצוי התיקרות ליצרן, מה ההשפעה של זה לגבי העלאת מחירים ליצרן ולהפך. אם מעלים את המוצרים ב-30-40% או 25%, מה נשאר עבור התיקרות ליצרן. כטאני אומר יקור מספוא זה מכנסה. את זה חייבים לכסות והתיקרות במחלבות חייבים לכסות. אני מדבר על ההתיקרויות במסק שחשבונו 36א לליטר חלב.

אני פה הכנסתי עוד גורם. אמרתי שהשנה החקלאים רוצים להיות גורם מוביל בעניין של הויתורים. זה מה שדברנו ולמעשה לא החלטנו. אמרתי שלגבי החקלאים זה מותנה בזה שאחרים ילכו בחלם. אבל הכנסתי ועלאת מחירים לצרכן וליצרן הכנסתי שתי אלטרנטיבות: פצוי מלא לחלב 36א, פצוי חלקי לאחר ויתור על חלק מהעבודה, שזה 21א ו-21 זה כשמוותחרי על התיקרות העבודה מהיתרה. היתרה זה לא חצי שנה. אני הגשתי בזמנו חומר על העניין הזה. זה 2א לביצה ו-30א לק"ג פטימים. על זה היה מדובר. בדיקה ראשונה זה שתי אלטרנטיבות של פצוי חלקי ופצוי מלא, בכמה מחירי המוצרים לצרכן צריכים לעלות. את פצוי אפס, כלומר, רק הקטנת סובסידיות ע"י האוצר בחלב מעלה את המחיר לצרכן ב-22%, פצוי חלקי שכבר כולל ויתור

א.ה.

21.1.76

שמפה אי אפשר לסגת, לפחות 42% פצוי מלא 51% סזה 36אג יש פה פירוס.
אפשר בדף 4 לכדק מה קורה עם הסובסידיה לחלב בקר למשל. סובסידיה
קימת למוצר לחלב 68אג, סובסידיה כלולה בתקציב 53אג וכבר עובר ליצרן 15אג
לזה מתאסף 36 פצוי התיקרות, 10אג במחלבות וזה עד אפריל, החזר יקור
מספוא 20 אג, סה"כ 81, רווח קמעונאי 11אג, 92אג אחת צריך להוסיף למחיר
לצרכן. המחיר הממוצע הקיים הוא 1.79 לל, המחיר החדש 2.71 לל, 51 רק לחלב.
למטה מופיע המחיר ליצרן, המחיר הקיים פלוס התוספות.

אני בודק את הבעיה משני הצדדים ואומר מה ההשלכות. אם היצרן
יקבל מה שהוא דורש, מה ההשלכות, מה אחוזי ההתיקרות? כולל ספיגה, חלב
ומוצריו עליה של 42%, ביצי מאכל 35%, בשר עוף קפוא 54% וזה פצוי חלקי.
אם אני רוצה הכלול לא מוכן לוותר זה 51 אחוז בחלב, 41% בביצים ו-60%
בבשר קפוא.

עכשיו אני עובר לצד שני ואומר שאם אני צריך לקבל בשביל יקור במסק
21אג סזה נקרא פצוי חלקי ו-3.2 בביצים במקום 5.2 ו-45אג לק"ג בשר חי
בפטימים במקום 75, יקור של 45% נותן לי 26אג, ויקור של 35% כבר נותן
לי 10½אג לחלב ו-3.2 לביצה. ביצה עדיין בסדר, וכמה שאני יורד יותר כמובן
כבר לא נשאר שום דבר. 30% בחלב נשארות עוד 2½אג מול ה-36אג או ה-21אג
ו-25% הביצה כבר נגמרת גם כן ומי שיורד מזה היצרן צריך עוד להוסיף משהו.

מול המספרים האלה מה אומרים הפרטנרים. ההסתדרות אומרת לגבי חלב
טחיה 5%, מוצרי חלב 14%. הממשלה מדברת על 30-35% לפי ההצעות של הממשלה
35% הביצה יכולה להיות בסדר, 35% לגבי חלב זה 10½אג החצי מה-21אג אחרי
הספיגה. זאת הבעיה כפי שהיא מסתמנת. המסקנה שלי פשוטה; אין פתרון
ולא צריך עימות עם ההסתדרות. מי שבשל את הדבר הזה, קיצץ את הסובסידיות
ב-50%, לא רוצים להעלות מחירים, לוחץ בחזית השכר, ייקר את מחירי התשומה

א.ח.

21.1.76

לחקלאות, איפה שהוא לא קשר את הקצוות - הוא ימצא את הפתרון. הכתובת של החקלאים היתה תמיד משרד החקלאות ודרכו למשרד האוצר. אין שום סיבה לשנות. לו הדברים היו קרובים יותר, אפשר היה לנסות לשתף פעולה ולהגיע למשהו מוסכם. כפי שהדבר נעשה, נראה לי בלתי אפשרי ונראה לי אוילי, אפילו אין צורך לבקש להשתלב בעניין הזה כי אין למצב הזה פתרון. זאת ההצעה שלי וזאת דעתי. מדברים עם משרד החקלאות, צריכים לגמור עם משרד החקלאות והוא יכיר בחשבון כפי שאנו עושים כל שנה. אין הממשלה גם תימור על התקציב וגם תתן מה שמגיע לחקלאות ולחקלאים וגם לא תעלה מחירים - זו בעיה שלה ועליה לפתור זאת.

יו"ר מ. שור:

אני מבקש שכולם יתייחסו לדברים מבלי להעלות הצעות חדשות.

דוד

אני רוצה להתייחס להצעות מעשיות. לפני שבועים ייבנו והתמרמרו ואני הייתי רוצה לשאל את המרכז החקלאי ואת היו"ר עם מה הוא רוצה לבוא ב-12.2 בעוד זמן קצר לסועצה החקלאית. כוונתי למליאה של המרכז החקלאי. הבעיה פשוטה מאד. אני לא יודע אם אנחנו צריכים לחכות עד שאברהם יביא לנו איזה תוצאות ויגיד לנו: רבותי, המצב כזה וכזה - קדימה. יכול מאד להיות שאנחנו צריכים להקדים. יש לנו עבודות יפות מאד של פלד שעשה אותן, חקלאים לא יודעים מדברים כאלה, מה היה מוזק לו היינו מקיימים כנס של חקלאים על ההסבר לדרישות של המרכז החקלאי, שזה יפורסם ולדעתי גם יעזור למשרד החקלאות. וכי אנו צריכים לחכות עד שאברהם בעוד עשרה ימים יבוא עם תוצאות ואחרי זה נתחיל לחשב מה עושים עוד פעם. בינתיים יעברו חודשים נוספים ואנו מפגרים בכל שטח. אני חושב שאנחנו צריכים להתייחס לדבר הזה אם עלינו לחכות, או שמא עלינו לכנס כנס של חקלאים בלי רעש גדול ובלי כנס חרום. יש בעיות ויש דרישות, הציבור עומד ומחכה ולא כל אחד יודע בדיוק מה שנעשה. נכנס את החקלאים, נביא את האלטרנטיבות שלנו לממשלה

21.1.76

א.ה

ואני חושב שיהיה לזה הרצוני כלפי כל הדיונים שיהיו. לא לשבת בחבוק ידים, לחכות עוד חודש ימים, לבוא למליאת המרכז החקלאי ושם בוודאי יקומו יקומו חקלאי וישאלו מה פעלנו עד כה. אני מציע שנחליט בענין זה קודם כל. אברהם ופלג עשו עבודה מבורכת ואין לנו ויכוח עם משרד החקלאות. הבעיה שאנו צריכים לעזור למשרד החקלאות כדי שיצליח במאבקו ולא לשתוק כפי שמוצע פה.

שמחה:

אני לגמרי תומך בדברים של גרסטן. בהתיעצות פנימית לגמרי שקימנו לאחר ישיבה שקימנו לפני שבוע, התגבש קו שאנחנו נופיע ונאמר כך מה אנחנו במצב הכלכלי במדינה מוכנים לתרום ועל מה אנחנו לא נוותר. אמרנו שיוכנו הנתונים והנתונים הוכנו ונביא להתיעצות במסגרת המחלקה להתישבות, אני אפילו הייתי בדעה שאם נוכל לגבש פורום פנימי במרכז החקלאי כדי שנוכל להביא לשולחן הזה הצעה מוסכמת מה טוב, אבל לא הספקנו לגבש פורום להבאת הצעה והחלטנו שנביא את הענין פתוח כאן, ומפה נצא בהחלטה ראשונית שאומרת מה שאנו יכולים לתרום, לאחר שהמספרים כללית מונחים על השולחן ועל מה לא נוכל לוותר. אני שותף לגמרי לדברים שאמר גרסטן ושהעלה אותם בפעם הקודמת בן-עמי לקראת כינוס ישיבת המרכז החקלאי שתהיה התמונה ברורה ולשם זה גם בקשנו מסיבת עיתונאים לפני המליאה של המרכז החקלאי, ועל כך מסר מתס בפתח הישיבה, כך שאנחנו הולכים בקו הזה והיה חשוב שנגבש כאן איזו החלטה והיה חשוב לנו מאד לשמוע מה חברים חושבים על הענין הזה.

בן-עמי:

חיים אמר, ואני הייתי מאלה שתמכנו בכך שצריך ללכת בראש המחנה ושכולם ילכו בתלם. אבל יש תלמים כאלה וזה כל כך עמוקים שלפעמים שוקעים בהם וזה כפי הנראה מה שנוצר, ומתם לא ניהן לצאת. כמו התלמים בחורף, שהתלם כל כך עמוק, שוקעים בבוץ ואי אפשר להזיז את הגלגל הצידה.

21.1.76

א.ה.

לפי דעתי יש עמדה מסורתית של המרכז החקלאי או של ההתיישבות העובדת שאף פעם לא נכנסת לסמכות ההסתדרות לגמור את קביעת הפרנסה. לא משום שאנו נגד זה שההסתדרות תעשה זאת, אלא מפני שראינו שאף פעם לא היו מוכנים להכנס לראש הויכוח הזה ולשמור על האינטרסים וההכנסה נטו של העובד בחקלאות. לפי דעתי לא צריך לשנות את העמדה ואני תומך במה שחיים אומר. יש לנו נתונים ויש לנו כתובת. המרחק כל כך גדול שיש לתבוע אחריות מהכתובת הזאת להביא את זה לעמות. הויכוח הוא לא רק המחיר של השנה. תמיד נאמר דמוטב לנו ללכת משיטה מסוימת על מנת לא לאבד את הצפון. אם נחיל לתמרן יותר מידי יהיו השלכות גם לשנה הבאה. האוצר צריך לדעת, וייתכן שנשלם מחיר יקר בשביל זה. בכל אופן מההסתדרות לא נבנה. זה ששקבעו מיטת סדום של סובסידיות מבלי לתת פתרונות, זה לא יכול ללכת. אם נכנע לזה, גם בשנה הבאה יעשו אותו הקונץ. אי אפשר להכריז הכרזות ספונסניות למי שירים צ'ק בלנק, כי זה מה שעשו. אפילו לא יהיה עימות עם החקלאים, יקבעו שזהו המצב ולא ישלמו לנו. אופי היצור שלנו הוא כזה ויהיו עוד פעם כמה כנסי חרוט והיהודים יחסלו את הרפתות. לפי דעתי צריך להזעיק את משרד החקלאות. המצב כל כך חמור, ואני לא מאמין שהמצב ישתנה גם אם ההסתדרות תלך לקראת זה. לאוצר צריך להיות עמות ברור. היום נאמר משהו על שכר עבודה שנקבע בין ההסתדרות ובין המעבידים. אנחנו בכלל לא קיימים בתמונה הזאת. אנחנו נגיע לחודש מאי ולא לאפריל, כיון שהתקציב יאושר בכנסת לקראת אפריל. לפי דעתי אין הרבה מה לחכות וצריך לבקש פגישה עם שר החקלאות, להכין לקראת כנס המליאה את הנתונים כפי שהם, כיון שלא בסמכותנו להסתיר אותם. משהו ישאל אותנו באיזה סמכות גוף ציבורי לא הציג את המצב כפי שהוא. לפי דעתי צריך ככה להציג את זה לפני הציבור, אין פשרות באמצע. אלה הנתונים האמיתיים ואין עצה כנגד זה ואין תשובה לזה. השליחים שיבואו למליאה צריכים לקבל את הנתונים האלה.

א.ה.

21.1.76

דב

אני חושב שאנחנו צריכים לקבל את דעתו של אברהם בן-מאיר שענין המפרעה הוא ענין של תרעה פוליטית. זה לא קשור בהחלטה אם יגיע לנו 20% או 30%. לכן אני חושב שבענין הזה על המרכז החקלאי לפנות ישר לדרג הנכון ואנחנו נתבע בהערכות אלה או אחרות כמה יקח המו"מ, מפרעה ליום כפי שקבענו. מפרעה יותר קטנה מנובמבר ומפרעה יותר גדולה מדצמבר. את זה אני מציע שנעשה מיד דרך הצנורות תבוהים ביותר שעומדים לרשותנו. זה שר החקלאות וכו'.

לגבי הצד השני, יכול להיות שמבחינת ניתוח המספרים חייט צודק, והכתובת שלנו היא הממשלה מפני שהיא היחידה שיש לה מקורות ממה לשלם. אני חושב שע"י הפניה להסתדרות איננו מקוים שההסתדרות חשיב את תוסף, אני חושב שאנו ע"י כך צריכים לנסות להקטין את חופש התמרון של ההסתדרות מהבחינה הזאת. זה לא נכון שסגרו רק צד אחד, קבעו שני דברים שסגרו את הכל. קבעו את כמות הסובסידיות וקבעו את אחוז הסובסידיה מהמחיר של המוצר. גם זה נקבע עוד בשלב הקודם. ע"י שני הדברים האלה בעצם כבר קבעו את תושי. לא סגרו רק צד אחד. שני הדברים האלה התחילו עם ההסתדרות. זה לא ככה שאנו בוחרים בין ההסתדרות לבין הממשלה. אנחנו תובעים את סגירת הפער מהממשלה, יחד עם זה אנו מעמידים את הקיץ בפני ההסתדרות. זה בכלל לא עומד בסתירה אחד עם השני. לכן אני מציע שנעשה את הדברים במקביל.

יונגרייז:

אני לא רוצה להכנס לחלק הפוליטי, אני מדבר על החוברת של חייט. בענין בשר עוף פטים. הוא מתיחס רק לחלק שיטחו במשחטות 40 אלף טון ולא מתיחס לעוף החי. מחלק את ה-120 מליון לירות רק לחלק של עוף חי. ז.א. אין מנוס מלהעלות את העוף החי במינימום 1.45 ל"ו ומכסימום 2.29 ל"ו בשוק החי. אתה אומר שמסבסדים רק את החלק ששוחטים, לעוף חי אתה לא מתיחס בכלל. פה יהיה ויכוח עם ההסתדרות הרבה יותר גדול מאשר בחלק הראשון.

21.1.76

א.ה.

אם אנחנו את העוף החי צריכים להעלות לפי המספרים שלך זה יביא אחריו ויכוח הרבה יותר גדול. לפי דעתך יש להוציא את זה מהשוק. לנו אין הסכם כתוב ואנו מקיימים מחיר אחר במשך כל התקופה מפסח. כל ענין הסובסידיה לעוף השחוט מבוסס על כך שהממשלה לא צריכה להוסיף לעוף החי. יש הסכם ואני מניח שלא ישנו את זה, שליצרן מובטח מחיר עוף חי, אם השוק לא ישלם את זה, הממשלה תצטרך לסבסד. אני לא מניח שישנו את ההסכם הקודם. ההרגשה שלי היא שנצטרך להגיע למצב שלא תהיה אפשרות לקלס ונצטרך להוריד את המחיר כפי שעשינו בדצמבר והממשלה שלמה 14 מליון לירות לחודש אחד השלמת מחיר. לא יתכן לדבר רק על החלק הזה של 40 אלף.

פינקי:

כל זמן שמדובר בע"פ מדובר בע"פ, אבל ברגע שכותבים בכתב ועוד מפיצים את זה בסטנסילים יש רובריקה של פיצוי חלקי זה נהפך כבר למסמך אמיתי. עלי לפחות המספרים של הפיצוי החלקי לא מוסכמים ואפילו לא בסדר הגודל. אני חושב שעל הפיצוי החלקי צריך לקיים כאן בירור כמה ואיך ומתי לדרוש אותו.

יו"ר מ. שור:

אני חושב שאפשר לסכם סביב זה. דבר ראשון הייתי מבקש מבן-מאיר שבאמת יעשה כל מאמץ ויפנה גם לאוצר, שנוכל בשבוע הבא לקבל משהו יותר ברור בישיבה הבאה. אנו רוצים להחליט איך ללכת הלאה ואני מבקש שהגבול למו"מ בשבילנו יהיה ביום רביעי הבאה ואברהם יביא לנו מסקנה כזאת או אחרת.

אברהם בן-מאיר:

אני מעריך שגם אם לא יהיה בידי מסמך כתוב של האוצר, אדע כבר את התיחסות שלהם ואוכל למסר פה אינפורמציה.

א.ה

21.1.76

מ. שור:

אנו רוצים לפנות לכיוון מעשי. ביום רביעי הבא נתאסף ונשמע את הדו"ח של אברהם. זה דבר ראשון. דבר שני, עד אז נעשה את הפעולות הבאות: א) המרכז החקלאי יפנה לשר החקלאות בחביעה למפרעה. כמובן אברהם במו"מ שלן ימשיך לתבוע את התביעה הזאת. הישיבה הזו פונה לשר החקלאות בקשר למפרעה. אני את זה מפנה לשר החקלאות. דבר שלישי: כבר חביתי ואני מחכה לתשובה בדבר פגישה בין מנהלי הסיעה החקלאות, המרכז החקלאי והמשרד. אנחנו קובעים פגישה בקשר לכל המצב הזה ושם נספר על הלך הרוח בתוכנו. ונודיע להם בפרוט שאם הדבר הזה לא יתקדם איננו מתכוונים לשקט על שמרינו. מהפגישה שבה ישתתפו גם ראשי הסיעה החקלאית נדע אם עלינו לעשות גם את הדבר הרביעי פגישת הסיעה החקלאית. על כך נחליט לאחר שנשוחח עם השר ועם ראשי הסיעה. דבר חמישי, אני בהחלט חושב שאנחנו כעמדה עקרונית לא צריכים להסכים בשום פנים ואופן שיש ציר אחד קבוע והכל סובב סביב הציר הזה. לא כתוב בתורת משה מסיני שאסור לזוז במשהו גם מהסובסידיה. זה בהחלט צריך להיות מו"מ משולש. מבחינה זאת יכולה להיות אפילו הבנה משותפת וגם ההסתדרות וגם החקלאים יזינו את הציר הקבוע הזה. על כל פנים דבר אחד בטוח שזה לא עומד בשום סתירה להסתדרות. גם אם הכתובת שלנו היא משרד החקלאות ומשרד האוצר אין זה מפריע לנו להיות בפנים בועדה שמשותפת לממשלה ולהסתדרות. גם אנחנו חברי הסתדרות ומותר לנו לעמוד על המשמר. בשלב זה אלה ההצעות שיכולות להתקבל על דעת כולנו.

בקשר לכנס, אני חושב שיהיה טוב אם נחליט על כך ביום רביעי הבא. צריך לתת התראה לפני כנס כזה. אנו בתוכנו נברר באיזה צורה לערך את הכנס הזה ובשבוע הבא נביא להניכם הצעה בנושא זה. אלה ההצעות המוסכמות על כולם.

א.ה.

21.1.76

בכל ההצעות שלך משום מה לא שמעתי הצעה להזמין את שר האוצר לכאן.
כבר היודברים מעולם. שר האוצר מופיע בפני ההסתדרות, מופיע בפני כל החנועות
ומופיע בכל מקום שהוא צריך או לא צריך. אין כל מניעה ששר האוצר יופיע
כאן בהקדם ויתרשם באופן בלתי אמצעי מהתביעות שלנו.

יו"ר מ. שור:

זה רעיון שאפשר בהחלט לשקל אותו. למליאה הזמנו אותו ב-12.2
וגם את שר החקלאות. גמרנו סעיף זה וסכמנו את ההצעות האלה על דעת כולם.

סעיף מס. 2: יצוא מבכירות

כולם מדברים על יצוא והבעיה לא איך לדבר אלא איך לעשות. קטע
מסוים על עשית יתר, כך אי מבין את הסעיף הזה, זה כיצד לעשות יותר.
אורי מההתאחדות יפתח.

אורי:

אתם רואים שאנחנו כאן מסלחת ואנימיצג דעה אחת, לעומתי בוודאי
יהיו חברי הנהלת ההתאחדות שיציגו דעה אחרת. לא לעצם היצוא, אלא לגבי
ההיערכות לקראתו וכל מה שקשור בנושא. נדמה לי שאין צורך להרחיב את
הדבור עד כמה חשוב לנו היצוא דוקא בשנה זו ולפי הערכתי גם בשנים
הקרובות. לא נראה לי שמצב היצור והצריכה בארץ ישתנה באופן דרסטי
שישנה את הצורך ביצוא מספר ניכר. אנו למעשה מקיימים את היצוא, ולא מעט
אנו נחקלים בהבנה לא נכונה לגבי חשיבותו כבלם וכוסת בענף, אבל
שומרים עליו בשנים כדי שבשעת הצורך נוכל להעזר בו. אם נזכר, למעשה
עמדנו בפני תקופה דומה. לזו לפני שנים אחדות כאשר גם כן קוצצו מכסות
והתעורר הצורך ביצוא מוגבר והמספר התבטא בהיקף דבה יותר קטן. גם אז
עמדנו בפני קשיי די רציניים כשלמעשה רק היום נחלצנו מהם, אבל הברירה
שבאותה שעה עמדה בפני ההתאחדות היתה או להציע למשקים לשחוט את עודפי

21.1.76

א.ה

הבקר או ליצא אותם תוך מתן הקלות לקונים שונים. זה אומר בעיקר בשטח של האשראי, כאשר מדובר באשראי מדובר בתקופות של עד שנתיים. זה מחייב סכון וערבויות מתאימות, זה מחייב נשימה מספיק ארוכה כדי לעבור את התקופה הארוכה הזאת.

כאשר אנחנו מדברים לגבי שנת 76 ובהתאם לנתונים שיש בידינו, והנתונים הם התחייבויות המשקים שקבלו אשראי לצורך גדול המבכירות האלה ותמורת זאת התחייבו לשווק מספר מסוים, אנחנו כבר מגיעים והרשימה עוד לא נסגרה, למספר של 4600 מבכירות שכבר נרשמו במשקים, קיבוצים ומושבאים כדי לגדל וליצא אותם ואני מאמין שהם גם מתכוונים לכך שהמבכירות תצאנה מהמשק, ביחוד כשאנחנו לוקחים בחשבון שלמעשה עצרנו איזה גלגל שהיה בשיא התנופה שלו. בשנתיים-שלוש האחרונות היה קצב היתוח בלתי רגיל בענף הזה ואפשר להשוות את זה לגלגל שבאמצע הסבוב המהיר שלו ממש עצרנו אותו. בהרבה מאד משקים אנו עדיין נתקלים בעובדה די תמוהה שהחומרה שבמצב עוד לא די מודעת אצלם. אני מכיר לא מעט משקים שיסימו את המכסה שלהם בינואר או בפברואר, ורק עכשיו מתחילים לחשב מה יהיה.

אני לא בא לומר שהמספר של 4600 או 5000 מבכירות יפתור את הבעיה, אבל ללא ספק הוא יכול להקל עליה בצורה לא מבוטלת, אם ניקח בחשבון שע"י כך אנו מסחררים את השוק מ-25-30 מליון ליטר חלב וזה מספר לא קטן. בינתיים אני גם לא רואה דרך אחרת יותר טובה או יותר מהירה כדי לשחרר קצת את הלחץ.

אנו עומקים מזה 15 שנים ביצוא, והיצוא היה חלק מתפקידי ההתאחדות והשתדלנו להקפיד על כך שגם לא יהיה חלק קובע ומכתיב את הפעולה השוטפת של ההתאחדות שהיא פעולה מקצועית בעקרה, ענפה מאד, קשורה עם כל מגדלי הבקר בארץ, עם מי מקשרים יותר הדוקים ומי בפחות קשרים הדוקים, אבל קשורה ומשתדלת ליצג אותם בצורה נאותה.

א.ה

21.1.76

לא הייתי מגדיר את תפקידה של ההתאחדות מסחרית שטלה על עצמה בענין היצוא. כלזמן שזה הצטמצם למספרים שבין אלף לאלפיים ראש לסנה אפשר היה לעשות את זה כמו שאומרים בדרך אגב ע"י סגל לא קבוע, מצומצם מאד, שאם להגדיר אותו בדיוק, זה היה איש אחד שבדרך כלל בוחר את הבקר ועוד חצי או שליש איש שריכוז את הפעולה תוך כדי עבודתו בשטחים שונים. הדבר שונה באופן מהותי כאשר מדובר בהיקפים גדולים של 5000 ראש בקר ואולי למעלה מזה, שאת זה אני צופה לפחות לכמה שנים. אני לא מוציא מכלל אפשרות שיתכן שזה יהפוך להיות הרגל טוב. מבחינה אובייקטיבית לא צריך להיות קושי לפי היקף העדר שלנו ליצא 5000 ראש בשנה. לכן אני אומר שקיים שוני מהותי מאד, והחשש שלפחות קיים אצלי הוא שההיקף הזה הוא במימדי הפעולות הכספיות של ההתאחדות יעלה אולי פי עשר על כל החקציב השנתי של ההתאחדות, הוא יהפוך להיות גורם קובע את פעולת ההתאחדות גם בשטחים שונים. לפי דעתי יפריע את תעבורה השוטפת המקצועית שההתאחדות צריכה לעשות, אם זה ימשך באותה צורה כפי שזה נמשך עד היום הזה, הווה אומר כחלק אורגני בחוף הפעולה השוטפת והסגל הקיים של ההתאחדות.

כעת אני רוצה לעבור לענין המסחרי. היות וההתאחדות היא גוף מקצועי בעקרו, אין לה את העורף והבסיס המסחרי, הגיבוי הכלכלי שקיים בארגון אחר, בין אם זה ארגונים כלכליים, ארגוני קניות וארגונים איזוריים אחרים או מועצות יצור שפועלות בתוקף חוק. אנחנו לא זה ולא זה. מכאן אני מגיע לענין השוק. ללא שום ספק זה איזה שהוא מעגל. כאשר יש לך מעט בקר קשה לך להתחרות בשוק בגלל זה שאתה לא מסוגל לתת כמויות רציניות. אתן רק דוגמא, שלפני כשנתיים באחד הבקורים באיראן הוזמנתי לפגישה עם הסגל הבכיר של משרד החקלאות סס. ישיבה שהקימה בראשותו של סגן השר שלהם. הם הציגו בפני תוכנית של גידול עדר הבקר באיראן, תוכנית מאד יומרנית שבה דובר על יבוא של 30 אלף מבכירות בשנה. כאשר ניסיתי להסתייג והסברתי להם את עמדותי שלא מבחינת כמות הבקר - אפשר לקנות בעולם שלוש אלף ראש בקר, אבל אני מסיל ספק האם התשתית באיראן

21.1.76

א.ה.

מתאימה כבר לקליטת 30 אלף, ואז הגענו להסכם של 6000-7000 ראש אפשר.
על הפרטה הזו וסכמנו. אז אמרו לי: יפה, אתם מוכנים לחתום על הסכם שתספקו
את המספר הזה? יש לנו נסיון טוב מאד עם בקר ישראלי, יש לנו אמון טוב
מאד עם מגדלי בקר, אין תלונות של מגדלים ואם יש כאלה אתם פותרים אותן,
נחתום אתכם על הסכם.

אני לא צריך להזכיר לכם כמה ומי לפני שנתיים רצו אחרי מילוי
הרפת המקומית, אם זה במגמה לחסוף מכסות ואין להסתיר זאת גם אם היא
טובה או רעה. ואז כמובן לא יכולתי להציע יותר מאשר 1000-1200 מבכירות
שלפי הערכתי יכולנו ליצא באותה שנה. אמרו לי: אם כך אין ברירה אלא ליבא
בקר ואתה אמרת שבקר טוב יש בשלושה מקומות בעולם: בקנדה, ארה"ב וישראל.
אנחנו נקנה מכם כל ראש בקר שתציעו ואכן עשו זאת, אבל את השאר נצטרך
ליבא. הוצאות ההובלה מארה"ב לאיראן הן כאלף דולאר למבכירה. שלנוכ-270-
260 דולאר. אמרו: היות והמגדל לעולם לא יוכל לשלם את המחיר הזה, אנחנו
ממשלת איראן נשלם את ההובלה. היא תשלם גם לכם אבל גם לאמריקאים את
האלף. זו המחשה של מה שקורה כשאין לך מה להציע. הם קבלו אז את אותה
ההחלטה והם משלמים סבין ותקילין לחברות אמריקאיות עבור ההובלה.

בחודשים האחרונים התחלתי לנגן על הנימה שלאחרונה אנו מוכנים
לשלוח יותר. הם אמנם מקיימים מגעים האם לבטל את הסובסידיה הזו, האם להקטין
אותה או מה יהיה גודלה. מותנה מאד באיזה מחיר נוכל לספק את הבקר
ובאיזה קצב. האם נוכל להעמיד תנאי אשראי שבוודאי נדרש, והאמריקאים
נותנים את זה והקנדיים נותנים את זה ויש להם ממה לתת, לנו לא תמיד יש
ממה לתת, למרות שעד היום כשפנינו לאוצר לאשר לנו קו אשראי ליצוא קבלנו
זאת. אמנם מעולם לא פנינו בשביל אלפיראשט, אבל בשביל מאות פנינו
ואף קבלנו ברוח טובה. אני מאמין שנקבל. נשאלת השאלה מי ערב לאשראי כזה.
אנחנו אמנם משתדלים לערב ע"י כל מיני ערבויות בנקאיות, אבל הסכון קיים
ועומד. גם כשאחא מבטח את זה באה החברה לסכונני סחר חוץ, כי גם הם ערבים
ב-82-85%.

21.1.76

א.ה.

יש גם סכונים פוליטיים. אנחנו לא מוצאים לשוין, אנחנו מוצאים לאיראן, ושם כדור של 9 מ"מ יכול לשנות את כל הסכומים הפוליטיים והסכומים. הבה לא נתעלם מזה. קיימים סכומים גם פוליטיים וגם מסחריים מקצועיים.

המצב עוד יותר קשה כאשר אנו מנסים להתמודד עם השוק הסורקי. זה שוק חדש שבמה"כ ייצאנו לשם 250 מבכירות במשך השנה שחלפה 1975 ואנחנו מנסים להכנס ולחדור לשוק הזה. בסורקיה הכסף לא מתגלגל כמו באיראן, וכל ההצעות שעד עכשיו קבלנו היו מלוות בתנאי אשראי שונים. אנחנו את המו"מ לא מנהלי עם השאח אלא בדרך כלל עם בעלי חנות שמעוניינים לרכוש בקר ולהקים חנות בקר. הם מקבלים אשראי של 80% מבנק החקלאות שלהם, והם 80% זה למעשה כ-120% לפי סדר הנהוג בפרס. זה לא שחסר לו הכסף, אבל היות והוא לא עושה את החשבון שלי גם אני לא יכול לעשות לו את החשבון שלו. החשבון היחיד שאנחנו יכולים לעשות זה כשהוא אומר: האמריקאים מוכנים לתת לי אשראי כזה וכזה. כך שפה זה לא חופם אם יש לו כסף או אין לו, יתכן שיש לו כסף לשלם גם כפלים. מי לא היה לוקח אשראי אם היה יכול? כך שההתמודדות בשוק די קשה ומחייבת נטילת סכומים, דבר שאינני חושב שהוא בדיוק תפקידה של ההתאחדות לעשות אותו.

מזה זמן מה מהרהרים בקול רם איזה צורת מבנה אנחנו צריכים לשאף אליה כדי לאפשר את הרחבת הפעילות ואפשרות להתמודדות בשווקים בתנאים כפי שמוכתבים לנו כאן ושם. הדרך שנראתה לי ועדיין נראית לי עד היום, אני לא מתכוון לפרט אלא עקרונית בלבד, היא הקמת תאגיד או חברה שתהיה בבעלות או משתייכת לאותם ארגונים כלכליים שירצו להצטרף אליה ולהתאחדות לי נראה שהארגונים הכלכליים האזוריים יכולים להיות השותף המתאים. הם קשורים עם המשק בעשרות קשרים ומשרתים את המשק במיגוון רחב מאד של פעילויות מסחריות. יכולים לשרת את המשק ואותנו גם בענין זה. גם במצב

א.ה

21.1.76

זה ישארו בוודאי מסקים, קיבוצים ומושבים ללא איזה שהוא אבא בין מסיבה שלא ירצו באבא אחר או שאין להם כזה. יש לנו גם התישבות פרטית שלמעשה קשה להבחין מה הפרטיות שבה עולה על פרטיות שבמקום אחר, כמו לדוגמא בית יצחק ומושבים מסוג זה והם לא רוצים את האבא הזה. הם אומרים שהאבא שהיה להם עד עכשיו הוא מספיק טוב. כבר נתקלתי במשק אחד או שנים ויותר בין קיבוצי ובין מושבי שאומרים: יפה, הארגון האיזורי מיצג אותי בעשרים דברים אחרים, בזה לא, בזה אני רוצה להמשיך את הקשר הישיר עם ההתאחדות. צריך לתת את האפשרות הזו לכל אלה שאינם יכולים ואולי גם לכל אלה שאינם רוצים, לשמור את הקשר כפי שהיה בעבר.

היות וההתאחדות אינה מתכוונת, ולפי דעתי גם לא צריכה לצאת מהענין, אלא להפוך לחלק מגוף יותר רחב בעל עורף כלכלי יותר רציני, היא חוכל ליצג את אותו חלק. אני חושב שהמהפכה הזו היא יותר עקרונית מאשר ארגונית-טכנית. אני לא הייתי מציע בשנה של החרחבות בקנה מידה כזה ביצוא, לשנות את הדפוסים הארגוניים והטכניים בהם אנו פועלים. אני מציע להמשיך ליצא באמצעות אגרסקו, אני מציע להמשיך את הפעילות העסקית באותה צורה כפי שהיתה קימת בשתוף אותם ארגונים כהנהלה מכוונת את המדיניות העסקית ונותנת את הסכום העסקי.

יו"ר מ. שור:

מכיון שפנו אלי שאעמיד את הסעיף הזה לסדר היום שמחתי לכך, כיון שאני רוצה שהמרכז החקלאי וההתישבות יקדמו את ענין היצוא. זה באמת מה שנחוץ לנו עכשיו, להאדיר קצת את היצוא. לשם זה אני פה, אבל אמרולי שיש איזה מחלוקת. אם רוצים להגדיל ולהאדיר את היצוא, צריך שנוי המבנה הארגוני. במקום שההתאחדות תגדל ותיצא בקר, יהיה תאגיד. אמרו לי ההתאחדות נגד תאגיד והמפעלים ואיזוריים בעד תאגיד. בערך כך הבינותי. עכשיו אני שומע שדוקא מי שתמך בתאגיד זה ההתאחדות ויכול להיות שפה התחלפו היוצרות.

א.ה

21.1.76

אני רוצה לעשות קצת סדר בענין זה. אני מבין שיש חילוקי דעות בתוך ההתאחדות בנושא זה, ודווקא פתח אחד שדיבר על הגברת השותפות. אני הגדרתי את הנושא שבו אנו צריכים להכריע.

אורי:

אני במשפט הפתיחה שלי דברתי על חילוקי הדעות, ואני מציע שאולי משהו נוסף מההתאחדות שיש לו נימוקים נגד ישא דברו. אני הבעתי באופן ברור ביותר את עמדתי שלי.

סמי:

יהאן מאד שדעתי די קרובות לדעותיו של אורי ויתכן שבסופו של דבר אוכל לתמוך כחאגיד או בחברה, אבל יש לקחת בחשבון את עמדת המוסד שאנו מיצגים אותו והדעות הן שונות. אני לא יכול להגיד שהן אחדות והיה רצוי לשמוע גם את הצד שכנגד. אני אביע במקצת את דעתי ובמקצת את המוסד שאני מיצג אותו. למעשה טוב שהעמידו את הסעיף כפי שהעמידו אותו, מכיון שיש לזה קשר בלתי אמצעי ויחיד לגמרי לאותו סעיף שדנו בו מקודם. לנו מגדלי הבקר קרה שנדפקנו בשני האופנים. גם במחיר ואין לאף אחד תשובה לגבי המחירים ושמחתי לשמוע את דבריו של גרסטן ובן-עמי, מכיון שכך המצב בדיוק ואנחנו צריכים לדעת שאנו עומדים לפני קסטרופה, ומצד שני מהמכסה, לא מספיק שתקבל את מחצית המכסה או מחצית המחיר עבור התוצרת שלך, אלא אתה נפגע או אותו משק שבעבר הלא רחוק היה יכול לקיים את המשק, למעשה נתנו לו את האפשרות לגדל במשהו. כוונתי לאותם משקים גדולים שהיתה להם אפשרות לגדל ושלא בקשו שום דבר והיו יכולים לגדל ואמרו להם: די, יש אחרים שצריכים ללכת לזה. הערכת היא שהגדולים ישארו גדולים ויתפתחו, ואותם המשקים שבעבר לא יצרו חלב בגלל אי כדאיות, אלה ירדו מהר מאד. הבה נגיד בינינו שהענין ברור, זאת איולת שלא תאפשר בשום אופן לאותו משק מתפתח להחזיק ענף כמו הרפת. בין אם מדובר על או משקים.

21.1.76

א.ה.

לכן אני אומר שבשעה כזו כשהיצור שלנו נפגע קשות, זאת הזדמנות חד פעמית אולי להתארגן ולגשת בצורה יותר אינטנסיבית לענין היצוא. אורי נקב כאן במספרים שאני בערך חותם עליהם, אם כי יש לי הערכות קצת שונות. נכון ש-4600 מבכירות נרשמו עד היום הזה, אבל כשאחיה מסייר במשקים או באיזורי, הרבה מבין הבוקרים הן במושביי והן בקיבוצים חשבו: מילא, התחלנו את המכסות, ידענו את זה בעבר, נגדל וניצר וכו'. בינתיים רואים שהבעיה הרבה יותר חמורה, רואים שאי אפשר להשוות את המצב הנוכחי של המכסות עם המכסות שהיו בשנות השישים והערכתי היא שזה לא יהיה 4600 שיעמדו לרשות היצוא בשנה הקרובה, אלא יתווספו עוד כאלפיים עגלות לערך.

אני בהזדמנות קודמת בפורום אחר שחלק מהחברים שמעו אותי, העליתי לפניכם את ההערכה שלי לגבי המלאי שעומד לרשותנו. אותו המלאי הגנטי. אנחנו מסוגלים להחזיק את הקיים ולטפח ולפתח סיפין סיפין, מכיון שלא נפתח את הענף בצעדים גדולים כדי ליצר ולספק את הבקר לצרכי הארץ, לצרכי פיתוח משקים חדשים או צרכי פיתוח פנימיים מבלי להחזק לשום דבר. לקחתי בחשבון 5000 עגלות ליצוא. יתכן שיש תוספת של אלף.

אמרתי שלגבי הבעיה של נתינת אשראי גם לקונה וגם למגדל, יתכן מאד שבמסגרת התאחדות מגדלי בקר אין אנחנו מסוגלים לעשות זאת ואורי הסביר זאת היטב. אנחנו לא בריאים לא מבחינה פיננסית ולא מבחינה ארגונית כדי לעשות זאת. אבל מה הבעיה, מה בוער כאן? אנחנו ערים לבעיה והחילונו לטפל בנדון לפני מספר חודשים בעזרתם של כמה חברים ואני חושב שההתארגנות היא ברוכה אבל בתנאי שהעסק הזה ילך בצורה מסודרת וברוכה. דעתי היא שבמצב בו אנו נמצאים כרגע, עם הקטנת המכסות ואי אתפתחות הענף, לא כעת הזמן להקים תאגיד או אגודה. פה ניקח על עצמנו את המשימה הכבדה של התאחדות מגדלי בקר. ניקח על עצמנו את המשימה ליצא את ה-5000-4000 ראש. והיה ונראה שהעסק הזה הולך ויתכן שנוכל להתמיד ולפתח את ענף היצוא במימדים כאלה, לא יהיה מנוס אלא להקים את החברה או תאגיד.

21.1.76

א.ה.

לא עכשיו הזמן המתאים להקים איגוד. איגוד זה טוב מנגנון, אנשים נוספים, תקציבים נוספים, מכוניות ונסיעות ועוד. קשה לי מאד להכריע כעת למען הקמת האגיד.

מכאן אנ בא לאותם הדברים שנאמרו בהודמנויות שונות ע"י שחיסת עגלות, ע"י אי נצול הפוטנציאל הגנטי שלנו. לפי הידוע לי עד עצם היום הזה לא נשחטה אף עגלה ולא נמכרה אף מבכירה לשחיטה, אלא אותן המבכירות שהיו מיועדות ליצוא ושלא יצאו מסיבות וטרינריות נמכרו לגדול בארץ במחירי היצוא. כמו כן שמעתי בתנועות שאנחנו לא מנצלים את הכספים שעומדים לגדול המבכירה ואנחנו פשוט עומדים על המעמרת ולא מתחילים את העניין. נדמה לי שההאטמות האלה לא במקומן. לסכום הייתי מציע שנמשיך במסגרת הקימת של התאחדות מגדלי בקר לשנה הקרובה להתארגן ולנסות למכר את אותן המבכירות שעומדות כהיצע, ולקראת הבאות לדון בצורה רצינית ביותר להתארגנות לקראת חברה ליצוא.

דב מירון:

אנשי התאחדות הציגו מבחינת הנתונים בצורה ממצה את הנושא. האמת היא שהויכוח מתנהל מספר חודשים. אורי אמר שאנחנו עצרנו תנופה ואני חושב שצריך לתקן ולומר שאנו נמצאים במצב של "תנופה" אחורנית. אני שמעתי ששר החקלאות בכנס חקלאים שנערך אחמול בבאר-שבע אמר במפורש, שהחל מאפריל יהיה צרך להקטין את היצור של החלב ב-40-30 מליון ליטר. אני מבין שבפורום הזה מיותר להוסיף משפט אחד הנוגע לחשיבות היצוא והבעיה עכשיו מתמקדת בנושא ספציפי. בנוסף לחשיבות היצוא בכלל יש פה משקל מיוחד למצב הרפת בשנה-שנתיים הקרובות. דברו על ההיקפים המדברים על כל מה שהיה מקובל עד עכשיו, במספרים אין סתירה מדברים על 4500-5000 ראש מבכירות שאפשר ליצא אותן בלי לפגוע בתוכניות הקודמות. אם אנו לוקחים בחשבון שאולי עוד יהיה צרך לצמצם בארץ מספר ליצוא יגדל.

21.1.76

א.ה.

אני הייתי עד לויכוח שהיה במזכירות כבר לפני מספר חודשים. לפי מה שידוע לי המזכירות אז מנתה ועדה שיכלה למצות את הנושא. בעצם העובדה שהענין מגיע היום, זה משום שבקשתי מההתאחדות שהדבר יובאו לידיעת הציבור. יבוא לסכום כזה או אחר, אבל יגיע לידי סכום. בשבוע שעבר היה דיון בוועה"פ של ההתאחדות והחבריו לא יכלו להגיע להכרעה. היה דיון במזכירות, יש דעות שונות וזה לגיטימי בהחלט, נבחרה ועדה והיא כנראה לא יכלה להגיע להצעה משותפת. היגיעו למסקנה שצריך לשתף את התנועות וזה בעצם הפורום שהיה צריך להביא את הענין הזה להכרעה. אני מציע שנקיים חילוף דעות.

אני מביא את דעתי. שמעתי את אנשי הארגונים והם מוכנים ליטל על עצמם שותפות ואחריות בצד העסקי והמסחרי. אין שום ספק שההתאחדות חייבת להיות אחראית לצד המקצועי, אין מי שמטיל ספק בדבר הזה. לכן אני חושב שזאת עשויה להיות שותפות פורה, יעילה, אחראית שתוכל לענות בכלי מתאים להיקפים השונים. אילו היו ההיקפים הקודמים אולי היה צריך להשאיר את זה במסגרת, גם כן היתה נדרשת התארגנות מבפנים, אבל סמי אומר שעד עכשיו לא היתה בעיה. אני מקבל מה שהוא אומר שלא שחטו מה שהיה צריך ליצא, אבל צריך לקחת בחשבון שהענין ילך ויחריף ועל ז אין ויכוח. בהתארגנות יעילה ובזמן נקדם את הנושא. נשמע כאן את כל קטת הדעות וזה לגיטימי, אבל הייתי מציע שהענין יסוכם וחבל שישאר על סדר היום כבר חודש שלישי.

בן-עמי הראל:

יש המון דברים שמסרידים אותי בשיחה כזאת וזה לא רק בעניני בקר ולא בענין יצוא, בעיקר אחרי הנאום שלך מה מענינים אותי מפעלים איזוריים ומה מענינת אותי ה תאחדות. בשבילי זה אותם בני אדם. אנו מחקים בנדמה לי המון פעמים, מקימים פורומים כמו מפעלים איזוריים כפי שאומרים על מרכז תנובה שם יושבים אידיולטים ובמפעלים האיזוריים כולם חכמים. יש גם מצב הפוך. סה"כ אם התנועות יישאו באחריות, ואין אף אחד שחי בזכות עצמן ואף מנהל לא. הוא נבחר בשם תנועה, הוא חי בזכות התנועה ובשם הישובי שהוא פועל בשמם.

21.1.76

א.ה.

משום כך אני נמצאבדילמה ולא מענין אותי כיצד קוראים לכסף, בסופו של דבר זהו אותו הכסף. אם הכסף נמצא ובהרבה מקרים הכסף בא מבנק ישראל שפה נלחמי על כמות האשראי שצריך לתת לענפים, ולא מזמן ישבו פה מפעלים איזוריים שאמרו שהנפח שלה צריך להיות יותר גדול. חלק אמר שהוא משקיע בניירות ערך כדי לשמור על הכסף שלו, הוא צועק שחסר לו הון ומשקיע בניירות ערך ואם יש כסף, הרי זה אותו הקיבוץ ואותו המושב, אז שיחנו את המימון להתאחדות מגדלי בקר או מי שלא יהיה בסדור מסוים. אני בעל הבית על כסף לא שלי? אני מנהל כסף של המרכז ומחר ישב שם מישהו אחר. זה כסף של בנק ישראל. אם העניין חשוב, הכסף נמצא במסגרת וזה שתקים עוד מסגרת לא יחסך כסף ולא יפתור שום דבר. זה פשוט להקים עוד מסגרת שתיצר עוד ניגודים, כי טבע העניינים של כל מוסד, שהוא מתפשט הצדקה לקיומו. בכלכלה יש דבר כזה וברור שאין עמידה על המקום. או שאתה נסוג או שאתה הולך קדימה. אף אחד לא רוצה לסגת ולכן הוא מתפשט.

אם יש ענין של יצוא ובקר ליצוא, ואנילא יכול להפריד את כל הבעיה של האשראי ובקר ליצוא מכל ענף החלב בישראל. גם אי אפשר לקבוע מדיניות לשנה אחת. אם הענף הזה היגיע למימדים, ואני בא ממסק גדול, שיש צורך על מנת לוטט את היצוא במדינת ישראל להחזיק מחסני גבינה ומחסני חמאה ואולי גם ליצא בקר, יכול להיות שבשלב מסוים הענף צריך לסבסד את היצוא. כיון שההנאה של שמירת הענף מוטלת על כולם. למה אני מזכיר את זה? כי אני חושב שלא קיים דבר כזה בנפרד. מישהו נהנה ברגע זה, אבל בעקיפין יתנה כל הענף. זה כמו באסון טבע, זה שנדפק באסון נדפק ושני שנשאר בענף וביבול בעצם מרויח מהאסון של מישהו אחר. זה מעגל סגור, מדינה קטנה, ולפי דעתי אין שום הצדקה שמאותו הכיסאאותה המסגרת ומאותו המגע של כוח האדם יקומו עוד מסגרת. יש מקום במסגרת הקימת ליפוח כוחם של אנשים עם היכולת הכספית. אם למרכז החקלאי יש הכוח לתבוע זכויות ואשראי בשביל כל החקלאות, בחלוקה הזאת יתבע המרכז אחוז יותר גדול ליצוא ואז תוריד קצת מארגוני הקניות אשראי ותתן ליצוא.

א.ה

21.1.76

לסכום, לפי זעמי זה אינטרס של הענף לטווח ארוך לא להפריד ענף מענף ולא להפריד בתוך הענף. טוב שהענין הזה בכל ענף יהיה ביד אחת, כי בסה"כ זה באחריות של משק אחד - ההתישבות העובדת. יכולים להיות מאה מנהלים, אבל בסוף מי שמשלם את המחיר זה ההתישבות העובדת. לי נראה לא רק במובן כלכלי אלא גם באופן רעיוני נראה לי שאין צורך להקים תאגיד מיוחד לענין יצוא מבכירות. בזמנו היה ויכוח גדול על הקמת מרבק. קמו חברים ואמרו שאין להקים קואופרטיב אלא חברה. חברה יכולה להתמודד ואינה צריכה לגבות מניות מחברים, אינה צריכה לגבות הון, בתנובה צריכים הון. הגענו לשלב באותה חברה שהיו צריכים לבוא למשקים לגבות מניות והון כיון שמי שרוצה לבנות ולהכין לשבת צריך לבשל ביום שישי. אף אחד לא יכול לנו. אם אנחנו רוצים לפתח את הענף, ההתישבות העובדת צריכה להכין עצמה לכולם כי היום אני גביר ומחר אינני גביר, אבל אינני יכול משום שהיום אני גביר לתפוש את כל המערכת. הענף הוא ענף וצריך לשמור את זה לכולם.

א. פינקלמן:

האמת היא שהנטיה הראשונית שלי היתה לקבל את הגרסה שאומרת שלצורך הענין הזה אין מעם להקים תאגיד נוסף ועוד מכוניות ועוד יהודים וכו'.

אם ההתאחדות האליחה לספל ביצוא המבכירות שהיה דבר לא מבוסס אבל גם לא מרכזי בפעילותה עד היום, יתכן שהיא יכולה לעשות זאת גם בעתיד. אבל בראיה מבוררת יותר נדמה לי שצריך ללכת לתאגיד הזה. בן-עמי היה מאד פתיסי, האחריות היא של התישבות. זה נכון. אבל צריכה להיות התישבות חלוקת עבודה המבוססת על יחידים. חלוקת העבודה הזאת אומרת עקרונית שפעילות כלכלית-מסחרית נעשית בסוג מסוים של גופים שאנחנו הקמנו במתכונת אציה או במתכונת איזורית ויש לנו מידת פיקוח עליה והם התמחו בענין הזה. הפעילות המקצועית צריכה להיעשות בארגונים אחרים שהתמחו בזה. כולם ביחד יושבים תחת מסגרת השולחן הזה. זה לא אומר שאין אחריות, האחריות הכוללת היא שלנו והראיה היא ראייה כוללת, אבל זה לא אומר שאין מקום להתארגנויות ספציפיות, בתנאי שיעשו עם ראש פתוח אם הם נחוצים, ולא על סמך מנגנונים נוספים.

א.ה.

21.1.76

לגבי הנושא של היצוג אין צורך להכביר מילים. לכולם ברור שצריך לדחוף מה שיותר ולהגיע ל-5000 ראש ואני מבין שהמספרים הם של 4-5 מליון דולאר פלוס.

אורי יוסבת:

אני חושב שאם ניקח את הממוצע לשנה זו 700-720 דולאר לשנה זו לראש זה יהיה הממוצע. אני הזכרתי את הערכה שלי שע"י מכירה במזומן בלבד לא נגיע ליעד הזה של 5000-6000 ראש. נצטרך לנקוט בשיטות אחרות, ביניהן שיטה של אשראי. ברור שאתהאשראי הזה נקבל מהאוצר וננצל כדי לשלם למשקים את מה שמגיע להם. תמורת זה נשתדל לקבל ערבויות מתאימות כדי שבבוא הזמן הכספים אמנם יפרעו ויוחזרו לאוצר.

א. פינקלמן:

ובכן מדובר בסדר גודל של 4 מליון ואולי פתיד 5 מליון, ואני מבין שישנם כאלה שזורקים מספרים גם יותר גדולים. זה כבר היקף בהחלט משמעותי ורציני ומדובר פה במסחר בין-לאומי שיתכן שנוכח המסיבות מתבקש פה מטען של אשראי ספקים עם סכומים מסחריים מצד אחד ופוליטיים מצד שני. אני מקבל את הטעון הזה. זה עניין לבעלי מקצוע בנושא הכספי-מסחרי. אז יש צורך בהתארגנות כזאת שהביטוי הן הכספי והן המסחרי יתן בה את האפקט הנחוץ. אני לא מקל ראש בביטוי המקצועי מסחרי שיתן גם הוא את האפקט הנכון. לכן אמרתי שבסקול נוסף נדמה לי שהקמה של התארגנות כזאת יש בה ביטוי נוסף גם לאנשי מסחר בכספים מצד אחד, ונדמה לי שההתארגנויות האיווריות הן תשובה נכונה לעניין הזה נוכח התמחות שלהם בנושא הזה נוכח הקשרים הכספיים שלהם בארץ ובחו"ל מצד אחד, וההתאחדות עצמה מצד שני, כאשר ההתאחדות תתן את הגיבוי המקצועי וארגוניים יקחו על עצמם לתת את התקן והמטריה הפיננסית והטיפול המסחרי. כל זאת בתנאי שזה ייעשה ללא שום מנגנון נוסף. אני מבקש שזה יתקבל כאן כהחלטה.

21.1.76

א.ה.

אני מתכוון לומר שההתארגנות הזאת תיעשה ללא אנשים נוספים וללא מכוניות נוספות, נקודה. אני חושב שאפשר לעשות את זה במתכונות הקיימות. יש לשנות רק את ההתארגנות ולא את האחריות. יש כלים בארגונים ויש כלים בהתאחדות, אפשר להשתמש בכלים של הארגונים וההתאחדות לתפעולו של התאגיד הזה. כמובן במינימום הוצאות. גם אגרסקו צריכה להיות בתמונה הזאת והיא צריכה להיות אחד מכלי העבודה. אני לא הייתי רוצה להגביל את התאגיד הזה ולהגיד אגרסקו בקונססיה. אני חושב שצריך להיות שילוב עם אגרסקו. אבל את זה לא הייתי רוצה להכתיב. את האי-מנגנון הייתי רוצה שנקבל כאן כהחלטה, כדי שנדע שלכבוד העניין הזה אנו לא הולכים לבנות אימפריה חדשה. לא בונים אימפריה. יוצרים ההתארגנות עניינית אלמנטרית והיא שתטפל בעניין הזה. אז נדע שאם יש אשראי ספקים זה מכוסה בערבויות מתאימות ובפעילות בנקאית נכונה וינתן אשראי מכסימלי של בנק ישראל למימון היצוא הזה וינתן בערבויות מתאימות. לא ערבויות בנקאיות, חבל על הכסף הזה. צריך גם לחשב על כל מיני אחוזים נוספים.

אני מציע שיבדק גם דבר נוסף. מדובר בהתארגנות שמנסה לדחוף יצוא שלמליוני דולארים ואני חושב שפרט לנושא של מימון היצוא, יש פה מקום לסדורים נוספים וצריך להקים את זה כחברה עם סטאטוס ולקבל עוד מימון להשקעות נוספות במשקים לצורך קידום הנושא הזה בראיה ארוכת טווח.

א. סוגסי:

למעשה זה כמו כדור, העבירו אלינו את הכדור, אנו החזרנו את זה לוועדה מסוימת שלא סכמה ולא היגיעה לידי הסכמה ועכשיו החזרנו שוב את הכדור לתנועות. התנועות החזירו את הכדור למרכז החקלאי ופה צריך לגמור את המשחק.

21.1.76

א.ה

אני אתחיל מהתחלה. היקף היצוא התחיל לפני מספר שנים במספר מצומצם של מבכירות 400-500 מבכירות והיום כבר הגענו לאלפיים פלוס במכירות לשנה יצוא. אני לא רוצה לחלק מחמאות, אבל עד עכשיו ההתאחדות עמדה די טוב בנושא הזה של היצוא והאיש שטפל בזה היה אורי שעשה זאת על הצד הטוב ביותר. אני חושב שההתאחדות והמחלקה בתוכה הוכיחו את עצמם בנושא של יצוא מבכירות. אני חושב שגם המשקים מרגישים כך ואי אפשר להתאונן.

המספרים שזורקים כאן כמו 4-6 אלפי מבכירות מדברים על תמונה די ורודה. עד היום ידוע לנו כמה קשה היה לנו להגיע אפילו למספר של אלפיים מבכירות מכל מיני היבטים בין-לאומיים, כספיים ופוליטיים שלא נכנס לזה. ברור שגם להגיע לאלפיים מבכירות ליצוא אורי היה צריך הרבה מאד להזיע ולהתרוצץ. לדבר בשנים הקרובות על 4000-6000 מבכירות זה קצת מוקדם מידי. יתכן שבאופן סמלי נרשמו משקים, אבל הווק הזה עוד לא קיים ועדיין אין מי שיקנה את המבכירות האלה.

מעגל המנגנון הקיים היום בהתאחדות הוא מנגנון די מצומצם ועמד במבחן. אני חושב שגם להבא יוכל לעמוד במסגרת ההתאחדות. אם יש צורך להוסיף למנגנון הזה או למחלקה הזאת עזרה או מספר אנשים - על זה אפשר לדבר. אני חושב שאין להפריד בין ההיבט המקצועי וההיבט הכלכלי בענף הרפת אם מדובר על יצוא מבכירות. אני לא רוצה להשתמש במונח לא כל כך מדויק, כי אם אנו מדברים על הכנת היצוא, נצטרך לממן את זה והשאלה מי יממן את זה. נזרק כאן הרעיון שהארגונים האיזוריים, ארגוני הקניות או ארגוני שווייץ הסייכים להתייבות שיצטרכו לממן מבחינה כספית וההתאחדות תתן את הרקע המקצועי. אולי החשש שלי מוסעה, אבל אני סבור שההסתכלות הכלכלית תגבר על ההיבט המקצועי. מה שחשוב לנו למעשה זה לא רק מה נקבל עבור המבכירות, אבל החשש שלי שההכרעה לא תהיה בידי ההתאחדות וההכרעה לא תהיה ממסר רק לצד המקצועי.

א.ה.

21.1.76

כשיש עימות בין ההיבט הכלכלי והמקצועי זה כן. ארגונים כלכליים אזוריים יגידו שלהם לא כדאי ליצא למדינה הזאת מסיבה זו או אחרת וההתאחדות תגיד את שלה מבחינה מקצועית. השאלה מי יתן פה את ההכרעה. אני חושב שאם לקיים מנגנון לפי המספרים שהוזכרו כאן והמדברים על שלושים מליון לירה לשנה, בשביל זה להקים מנגנון - זה מוגזם. מנגנון זה נקרא משרדים, טלפונים, מזכירות, מכוניות, נסיעות לחו"ל וכו'.

אני מאד חושש מפני ארגוני הקניות. אנו יושבים כאן וידוע העניין של מכוני התערובת. ביני לבין עצמנו - האם יש לנו שליטה עליהם? זהו ארגון כלכלי ושלנו! אם נקים מנגנון מיוחד עדיין אינני יודע ביד מי תהיה ההכרעה. השאלה היא אם תהיה לנו גם השליטה המקצועית להבא.

עד היום אגרסקו היתה בתמונה של יצוא מבכירות פרט למדינה אחת. בכל יתר המדינות אגרסקו היתה מעורה. להגיד שאגרסקו פעלה לפי רצוננו המלא לא אוכל. אבל מי זה אגרסקו? אנחנו יושבים בה ויש לנו מה לומר בתוכה. אם יש לשנות החלטות או גישה, אני חושב שזה בידינו ויש לנו מילה באגרסקו. דעתי היא להשאיר את זה בידי ההתאחדות. אם יצטרכו להוסיף עזרה באנשים ובעבודה למחלקה זאת הדבר אפשרי. מבחינה כלכלית צריך לחשב שאולי זה יהיה תאגיד, אבל לא חברה שתקים מנגנון חדש.

מ. פרקר:

למעשה התחלנו עם היצוא הזה לפני מספר שנים במידה קטנה יחסית, כאשר היום כשאנו עומדים מול בעיה של הרחבה, אנחנו צריכים לחשט כאילו איננו יכולים לגייס מבחינה כספית את אותם האמצעים הדרושים כדי לכסות את המספר המסוער של 5000 ראש עדיין כלל אינו בכיס, מפני שאם אנחנו צריכים להתחרות עם ארה"ב וקנדה במחיר, אינני מאמין שארגוני הקניות האזוריים הם הארגונים היכולים להתחרות ב-600-700 דולאר למבכירה, כפי שזה מוצע ע"י אותן הארצות.

21.1.76

א.ה.

אני לא מדבר עכשיו על המקרה המיוחד של איראן. אבל אם אנו רוצים בשלב זה לשווק את המבכירות שלנו לאיראן, אנו צריכים להתחרות עך ארה"ב והם מציעים את אותן המבכירות ושמעתי שגם שם יש חלב מיותר. מחיר של 630 דולאר לראש, מחיר שאנחנו אחרי ויתורים וסבסוד ניכר ע"י מקורות ממלכתיים יכולים להציע ואם נקבל וזה מה שאיננו יכולים. במחירים של היום אין כל רנסביליות היום לשווק מבכירות ב-630 דולאר כשאני מנסרל את נושא ההובלה, הוא נניח אחיד לגבי ארה"ב וישראל לגבי איראן, זו נקודה אחת. יתכן שבשלב מאוחר יותר הכל ישתנה, כפי שלפני חמש שנים זה לא היה קיים והחזואי היה צריך לשלם את ההובלה, ולא כפי שזה עכשיו שהממשלה עושה זאת על חשבונה. כמובן שבמקרה כזה ידנו תהיה על העליונה. אבל למעשה מה קרה? אנחנו הגענו מ-400 ראש בשנה לאלפיים פלוס. בצענו את זה באמצעים מסודרים ובלינווי מקצועי מעולה והבאנו את המבכירות שלנו לשם עולמי לגבי אותן הארצות שבהן בצענו זאת. אנחנו מדברים על יצוא של 5000 ראש, האם השווקים כבר בכיס? מי שملווה את הנושא הזה יום יום במסגרת ההתאחדות, יודע מצוין איזה לבטים ואיזה קשיים, לפעמים גם בגלל אסראי, אבל לא תמיד. לפעמים גם בגלל כוח הקניה הפוטנציאלי של הקונה הקיים. לגייס את הכספים למען הבטיח סכנות כלשהן, נדמה לי. במסגרת תקיימת אין כל סיבה שלא נעשה את זה במסגרת של חברת בת במסגרת ההתאחדות. חברת בת שאפשר להקים אותה ואפשר באמצעותה כשם שעושים את זה בארצות אירופאיות, שלמעשה חברות השיווק והיצוא של בקר הן חברות בת של התאחדות מגדלי הבקר כמו הולנד וגרמניה, מדוע לא נלך בדרך הזו ונשאיר את הנושא הזה במסגרת הקימת באמצעות ובעזרה פעילה ביותר של אותה ההתישבות היושבת בארגוניים משניים על הסוס הזה, ונמשיך לשווק את הבקר הזה וניתן לו את ההמשך הרצוף כפי שזה קיים היום באמצעים מקצועיים מעולים ובהתפתחות סבירה שקיימת לגבי כל ענף כולל ענף הבקר. אלה הן למעשה הסיבות שחברי ההתאחדות היגיעו למסקנה שאנחנו יכולים לקחת על עצמנו את הנטל הזה במסגרת הכללית של ההתישבות עם אותן האפשרויות הקיימות לכל הארגוניים האחרים הפועלים בשטח הכלכלי.

א.ה

21.1.76

פ. מלחי:

לא שווה סדר גודל של 800 ראש לסדר גודל של 4-5000 ראש. זה עניין של קרוב לארבעים מליון לירות, וזו מוכרחה להיות הפרדה גמורה בין הצד העסקי-פיננסי ובין הצד המקצועי. אני לא רוצה לחזור על דברי פינקי. יש לנו ארגונים מסוגים שונים עם הפרדה וזה טוב כך ולא טוב שהאיש המקצועי יחלבט עם-עצמו, אלא צריך להיות איש פיננסי, איש שיווק לנושא הזה וצמיחה להיות כאן הדאגה המקצועית לנושא הזה. לדעתי, ואני לא מקבל את גרסתו של פינקי שאת זה ניתן לעשות בלי שום אמצעים. אי אפשר לעשות עסק של ארבעים מליון לירות על ריק. זה לא הולך. אני בעד זה שהדבר ייעשה ע"י הארגונים. יש להם את התשתית ולכן ההוצאה לנושא זה תהיה מינימלית. ישנו הצד המקצועי שהוא מכוסה היום באופן מלא, ימשיך הלאה בדיוק באותה המתכונת ובסה"כ זה צריך לעלות לנו מינימום.

הדאגה לענף בארגון המקצועי לדעתי מספיק עמוקה ומספיק מושתתת, ועם כל הפגיעות שבן עמי וכולנו חרדים להן, החרדה הזאת בארגון האיזורי יכולו משקים ישנה. אותו איזור שיש בו משקים עם הרבה מאד פרות, ברור שהוא מוכרח לפתור את הבעיה של המשקים, והוא ידאג לכך שהנושא הזה יקבל את מלא התמיכה הכספית-פיננסית וימצאו את כל הדרכים האפשריות כדי לקדם את הנושא הזה של היצוא.

א. גולדברג:

לעצם העניין של הצורך ביצוא מבכירות נראה לי שכאן הדבר ברור עד כדי כך שלא צריך לחזור על זה. המספר 5000 או יותר באיתה פגישה שסמי הזכיר אותה, גם שם משהו לא היה ברור, היתה איזה שהיא טעות וזה יכול להיות 7000 ואולי זה 4500 ראש. יש המון גורמים שישפיעו על כך מה יהיה ההיצע של מבכירות. ליצוא בשנה הקרובה. דבר אחד ברור והוא שאנחנו חייבים ליצא הרבה יותר ממה שיצאנו עד עכשיו.

א.ה

21.1.76

כאן נשאלת השאלה איך לעשות את זה. אם מתכוונים להגדיל היקף של איזה שהיא פעילות פי חמש, בלי שום חשיבות באיזה מסגרת זה ייעשה. הדבר הזה יצטרך להעסיק אנשים, יצטרך להעסיק פקידים שיעשו את העבודה בצורה מסודרת. או שאנשי ההתאחדות איך להם מה לעשות ויוכלו להתפנות לזה, או שיצטרכו לקבל עזרה ולדאג שאנשים מתאימים יעסקו בנושא הזה. אני חושבת שלגבי מסגרת מיוחדת סיקראו לה מדור של ההתאחדות או יקראו לזה חברה של ההתאחדות או תאגיד, אם רוצים מצינות לעסוק ביצוא שאין לו שווקים במוחים, אנחנו חייבים להרחיב את הפעולה הזאת.

עכשיו נשאלת שאלה שניה; האם יש הכרח או רצוי לשתף בנושא הזה את הארגונים האיזוריים. חבל שהאנשים שהם כל כך פעילים בנושא אינם משתתפים בישיבה. אני מבינה שמי שפעיל זה איזור גרנות. זה לא מקרה שאיזור גרנות כל כך פעיל. איזור חדרה הגדילו את יצור החלב בשנה שעברה ב-30%. הם מבחינת החלב מכוסים עד הסוף, פוטנציאל יש להם להגדיל בעוד 30% והם מודאגים באופן מעשי. זה לא גורם חיצוני למערכת, זה גורם פנימי. אני חושבת שבנקודה זאת לא נוכל לסכם. היה מעניין וכדאי לשמוע גם אותם. בכל מקרה, אם בעתיד יוקם תאגיד ליצוא זהו הרגע היום ולא לחכות שנה, כי היום עוסקים בנושא היצוא בארץ, כל שני ורביעי יש הצעות חדשות ונוספות איך לעזור לגורמים שמוכנים לספל בעניין היצוא בצורה פעילה ובאופן דינמי. לכן אם להקים - יש לעשות זאת היום. לסיום, לי נראה שיש בהחלט יתרון לשתף את הארגונים האיזוריים, מכל הסיבות שנאמרו כאן ועוד סיבה שלא נאמרה ושמעתי אותה במקום אחר, שההתחייבות של המשקים לגדל מבכירות וליצא אותן, לא תמיד המשקים עמדו אחרי ההתחייבות הזאת ומי שיכול לחייב אותם זה ההתאחדות. אנו נמצאים היום בנקודה שלא מספיק לא להפריע, צריך גם לזוז ולדרבן את הנושא הזה, ואולי באמת ע"י סבסוד. המשק נשמע יותר למפעל האיזורי בדרך כלל.

א.ה.

21.1.76

אם יש איזה שהוא גורם שיכול להכריח את המשק שהתחייב למשהו, זה הארגון האיזורי יותר מכל גורם אחר. אולי זה רע ואולי זה טוב, על כל פנים זאת עובדה. לגבי המנגנון עצמו, פה לא נאמר מי יצטרך לעשות זאת. אני מבינה שאותו אדם שעוסק בזה בהתאחדות ימשיך להיות ראש אותו התאגיד, אז ממה אנחנו מודאגים כל כך? הוא יעבוד ששה ימים בשבוע במקום ארבעה אז מה בכך, זה רק לטובת העניין. אם ישנה מסגרת ולא יוצרים איזה דבר מלאכותי, אני רואה בזה רק חיוב.

אורי יוסבת:

יש כאן איזה שהיא אי הבנה. השתמע כאן מדברי כמה חברים כאילו ההתאחדות לא מגלה פעילות בשטח של אשראי למשקים וכו'. כל זה לא אמת. ההתאחדות היחמסוגלת ומסוגלת גם היום ועושה את זה והעניקה אשראי במליוני רבית ועוד תעניק במליונים נוספים. לכן אני רוצה לחזור ולהדגיש את שתי הנקודות שאמרתי בתחילת דברי, לא המנגנון הסכני לתפעול חסר לה תאחדות, שני דברים לפי דעתי אחד חיובי ואחד שלילי. השלילי הוא שאם ההיקף של היצוא אמנם יגדל לאותו ההיקף שאנחנו צריכים אותו, הוא לפי הערכתי יפריע לעבודה המקצועית של ההתאחדות כגוף מקצועי. ב) ההתאחדות לפי דעתי אינה חברה מסחרית במהותה, לא מסוגלת ולא צריכה להיות ערבה לכספים שהם פי עשר מגודל התקציב הרגיל שלה.

י. גדיש:

אני לא רואה את הקשר האורגני בין יצוא המבכירות ובין ארגוני קניות. אני מבין את הקוסי שישנו בהתארגנות במסגרת הקיימת וביחוד לאור הדברים של אורי. אני חושב שהדבר הזה מחייב הוספה של אדם מקצועי למערכת הזאת במסגרת תאגיד ארצי נפרד שיהיה או כפוף להתאחדות או לא כפוף להתאחדות אלא כפוף למרכז החקלאי, כפי שיש לנו הרבה ארגונים מסוג זה, טיעוסק בנושא הזה של היצור, ואני לא חושב שהכויפות לארגונים האיזוריים יש לה איזה יתרון. אני לא רואה את ההתמחות היוצאת מן

א.ה.

21.1.76

הכלל ביצוא דוקא, אני לא יודע מדוע כל כך רוצים להדביק את זה לארגונים האלה. אני גם לא חושב שצריך להגיע לאינטרסנסיות איזורית שיכולה אולי לבוא לידי ביטוי. אם יהיו בעיות של עודפים - אולי נגיע פעם למצב הזה שההיצע יגדל מהבקוש. אז למה להכניס קונפליקטים איזוריים לתוך המערכת? אני גם לא יודע בדיוק מה זה הארגונים האיזוריים, זו לא אישיות משפטית נפרדת שמנהלת את כל העניינים. אלה כמה ארגונים איזוריים שיש בהם חלשים יותר וחזקים יותר בהתאם לתחלופה שיש שם אם יש שם, ואני לא חושב שזה בדיוק השטח שצריך להוסיף להם בנושא הזה. לדעתי צריך לתגבר את האנשים שהתמחו בדבר הזה. יש אנשים שיהיו מצויים יותר בצד הכלכלי של הבעיה ולנסות להקים או ע"י חברת בת, ואני חושב שההצעה של סמי ללכת בשלבים, שנה ראשונה להקים את זה כחברת בת או תאגיד בת על יד ההתאחדות והכפיפות שלו ניתנת להגדרה, ורצוי שלא תהיה כפיפות יותר מידי גדולה, ואם נראה שהעסק הזה מתפתח, אפשר להקים גוף נפרד שיהיה מיועד אך ורק לנושא הזה.

פ. שור - יו"ר

גם כשיש חילוקי דעות צריך לסכם. לנציג תנועת המושבים שסכמו דעתם בנושא קשים יותר חילוקי הדעות, מפני שלא הייתי רוצה שבישיבה זו נסכם נגד עמדת תנועת המושבים. אני רוצה להנחות לקראת מה שאולי יסוכם בישיבה הבאה. אני רוצה קודם כל להניח מה אנחנו רוצים ונראה אם אנחנו מסכימים לפחות על זה. לעתים פה קבור הכלב. אני חושב שכולנו רוצים קודם כל לא להמשיך ביצוא, אלא אנחנו רוצים להרים איזו דבר גדול ביצוא. אומר אהרון שזו פנטסיה ושזה לא ריאלי ואולי אנו מדברים יותר משזה אפשרי. אבל לי אין ספק שזהו היום אחד האתגרים הגדולים של ההתישבות העובדת ואם נדבר בפברואר במליאה, אחד הדברים שאנו רוצים להציג לפני ההתישבות העובדת זה תרומתנו ליצוא ואנחנו יכולים. זה אחד מהדברים הקונקרטיים ביותר שגם משתלבים עם כורח פנימי שלנו בקשר למשבר ברפת ועניין המכסות. אנו רוצים להרים משהו יותר גדול וזה מוסכם על כולנו.

א.ה

21.1.76

דבר שני, אני חושב שמוסכם על כולנו שלהרים דבר יותר גדול צריך להכין את הכתף ולא באמצעים רגילים. אותו כתף התישבותי שאנחנו צריכים לדאג שתוכל לשאת את התישבות כולה. צריך להכין את הכתף ולא לדחות ואני חושב שאם נדחה נאחר את הרכבת. אני חושב שאנחנו יכולים וצריכים להכין את הכתף שתזרים לנו יותר אמצעים, יותר אפשרות וחתך גם עצה. זה דבר שלישי שאנחנו רוצים.

דבר רביעי שאנחנו רוצים זה לא לנפח מנגנונים אלא לנצל את הדברים האפשריים. דבר חמישי שאנו רוצים זה בשום פנים ואופן לא לפגוע במעמדה של ההתאחדות ולא בצד המקצועי של ההתאחדות. א. יש לא מתכוון לזה. להפך, אחד הנימוקים מול התשובה של אהרון האומר שבעלי המאה הם יקבעו את הדעה, על זה אומר אורי שיש דוקא חשש הפוך. אם זה עסק של היצוא, וההתאחדות צריכה להתעסק בכל העניין של היצוא, הצד המקצועי יכול להפגע. בו בזמן שכולנו רוצים שהצד המקצועי לא יפגע, איש לא רוצה שבעלי הדעה יהיו בעלי המאה, ואיש לא מתכוון לפגוע במשהו בסמכותה של ההתאחדות. אני שוחחתי עם מנהלי המפעלים האזוריים לפני הישיבה הזאת. נדמה לי שאם זה הרצון המוסכם על כולנו, הבעיה היא איך עושים את זה. לי נראה שצריך לתת הזדמנות להקמת התאגיד המשותף שהוא למעשה הנהלה המיעצת רק ליצוא בלי לפגוע באלה שעסקו בזה, רק כדי להכין את הכתף. אני מציע לתת שאנס לזה תוך כדי שמירת כל הדברים האחרים שהוזכרו כאן שלא יפגעו ומי שלא ירצה להכנס להתאגדות הזאת - ההתאחדות תמשיך לספל בהם והם לא יכנסו למסגרת התאגיד אלא ישארו בהתאחדות ובטפולה הישיר. אני מציע לכל חברי ההתאחדות שקצת חוששים מפני הקמת הגוף הזה - לשקל את הדבר פעם נוספת. אני לא רוצה להצביע היום ולקחת הישיבה הבאה, תוך כדי שיחה נוספת. אולי נגיע להסכם לפי אותם הקווים שהצעתי. כמובן ישקלו לשני הצדדים.

סוף הישיבה

26 בנובמבר 1975

נוכחו : סנטה יוספטל; י. בר-לבב; י. פרי; ש. גוטליב; נ. חובב; א. יודנפרוינד;
ד. מירון; י. סעדי; ד. פלג; ד. רביב; מ. שור; א. ארגוב; א. גולדברג;
ר. גרינקר; א. פינקלמן; צ. מגן; ר. איילנד; ז. ארנון; י. אפרת.

סדר היום

1. אשראי מכוון ;
2. סיכום הדיון בענין הצמדת הלואות פיתוח;
3. סינוי סט המרכז החקלאי.

1. אשראי מכוון.

היו"ר ס. יוספטל : אני פותחת את הישיבה ומוסיפה לסעיפי סדר היום סעיף שלא היה רשום בו, אלא שאני בטוחה כי אין לכם התנגדות לו, והוא - ענין האשראי המכוון.

כולכם קראתם בעתונות, שהועדה המיעצת של בנק ישראל החליטה להעלות את הריבית של האשראי המכוון מ-15% ל-20%. היו כבר דיונים על כך בפורומים טונים, וגם על זה קראתם בעתונות. היות והסקטור החקלאי הוא מן הלוקחות הרציניים של האשראי המכוון, והעלאת הריבית תשפיע עלינו קשה מאוד, חשבתי שיש בהחלט מקום שנחליף כאן דעות ונסכם את דעתנו וגם נעשה לה פומבי. ביקשתי את ראובן להסתחף עמנו בדיון הזה, וזאת מתוך ידיעה שאת המו"מ בשם החקלאים הוא ינהל עם בנק ישראל ושבמו"מ הזה הוא יזכה במסענת החזקה שלנו, מה שיעזור לו לעמוד בו.

אני אפתח רק בכמה מלים. הנפח הקיים של האשראי המכוון הוא בערך 450 מיליון ל"י. אם יוסיפו על הנפח הקיים הזה 3% - זה יוסיף עוד 13.5 מיליון ל"י, אם יוסיפו 4% - 18 מיליון ל"י, אם 5% - כפי שבנק ישראל רוצה - זה יעלה את הנפח ב-22.5 מיליון ל"י. לא אוכל להגיד בדיוק כמה מזה ניתן לאותם ענפים שיש להם מחירים מסובסדים, מבוקרים ומפוקחים. אני רק יודעת שזה החלק הגדול מנפח האשראי הזה. בכל אופן, ההוצאה הנוספת הזאת תסתקף בתחסיב מחיר התוצרת. אינני יכולה לקבוע בכמה בדיוק, אבל אני בטוחה שבחלק רציני מאוד.

ניסיתי לראות גם את הטיעון הנגדי. הטענה שאני מכירה אותה מהמו"מ הקודם, שהיא תעורר בודאי עכשיו, היתה : אם אתם זקוקים לתוספת אשראי - קבלו אותה בבנקים! - הכסף בבנק יקר. אם עושים את חשבון התערובת של כספי ממסלה עם כספי בנקים - הריבית שנצטרך לסלם תהיה גבוהה יותר. כדי לרענן את זיכרונכם אזכיר, כי כשהעלו בפעם האחרונה את הריבית מ-11% ל-15%, אמרו לנו: קודם היה שליש מהכסף בנקאי ושני שלישים כסף ממסלתי; עכשיו זה בערך חצי-חצי. ומבלי שתתחתי עתה עם נגיד הבנק, אני מתארת לי שעכשיו היחס ישתנה בצורה כזאת שהשליש מהכסף יהיה ממסלתי ושני שלישים כסף בנקאי.

אנחנו זקוקים בעצם לתוספת של 200 מיליון ל"י לאותם ענפים שזוכים עד כה באסראי מכוון, בנפח הקיים. היטבתי איפוא בכמה יעלו לנו 200 מיליון ל"י הנוספות, אם נלוו אותם בסוק. לקחתי בחשבון ריבית בגובה של 25%. אני יודעת שיטנה ריבית שולית גבוהה יותר, לקחתי בחשבון ריבית של 25% מתוך הנחה שנגיד הבנק צורך באמרו שהוא לוקח את 200 מיליון ל"י אלה בבנקים ובריבית שאיננה עולה על 25% ואולי אפילו ב-2% פחות. על יסוד זה היטבתי מי חוסך ומי מוסיף. אם הריבית על הכסף הבנקאי תהיה של 25% ואם נקבל את ההלוואה ב-18% ריבית, הרי זה יעלה לנו ב-14 מיליון ל"י. ז.א., אם יעלו לנו את הריבית בהיעזר של 3% ויתנו לנו בהלוואה 200 מיליון ל"י נוספים שהם יעלו לבנק ישראל בריבית של 25% - זה בערך יסתווה. אבל אם יעלו לנו את הריבית ב-4% - זה יעלה לנו כבר ב-18 מיליון ל"י. אבל ההפרש בין ריבית של 25% לריבית של 19% - יעלה ב-12 מיליון ל"י. ז.א., הבנק יסלם 12 מיליון ל"י ויתבע מאתנו 18 מיליון ל"י. אם זה לפי התכנית של הבנק 20% - אז יתבעו מאתנו 22.5 מיליון ל"י והבנק יסלם רק 10 מיליון ל"י, כי הוא יסלם רק הפרש של 5% (בין 25% ל-20%). ז.א., אם הבנק יעלה את הריבית יותר מאשר ב-3% - מוטב לנו לקבל את האסראי המכוון במסגרתו הקיימת עכשיו ב-15% ואת ההלוואה הנוספת בהיקף של 200 מיליון ל"י נקבל בבנק. ואז על 200 מיליון ל"י הראשונות יש, פחות או יותר, לכל החקלאים דביטורה בגבולות של 25%; האסראי הסולי עם הריבית הגבוהה יותר בא כבר אחרי ה-200 מיליון ל"י.

אם הבנק לא ירצה להוסיף 200 אלא רק 100 מיליון ל"י (ושמועות כאלו גם כן מהלכות בחלל חיינו) אז לא כדאי בטווח פנים ואופן לקבל את ההלוואה בתנאים כאלה, ואז אנחנו נצטרך להגיד "לא מעוקצן ולא מדובסן". אבל אם נקבל, כאמור, 200 מיליון ל"י ב-18% - זה יהיה, לפי דעתי, כדאי לנו. כי אז יהיו לנו ב-18% עוד 200 מיליון ל"י. זאת, כמובן, אם באמת יהיו מוכנים לתת לנו 650 מיליון במקום 450 מיליון ל"י. זה החשבון הקר.

אבל אני רוצה להגיד גם משהו להנמקות של בנק ישראל. יש לו כל מיני נימוקים. אחד הנימוקים הוא שהיות וישנו אסראי זול, הרי סקיים בזבוז, וכפי שמענו כאן מפי פרופ' ברונר, יש מי שמשיג אסראי מכוון ב-15% - והוא קונה אגרות-חוב צמודות. . . ברם, עצם העובדה שאין מסק חקלאי שאיננו משתמש בנוסף לאסראי המכוון גם באסראי נוסף, מוכיחה שהסכום של 450 מיליון ל"י הוא פחות מדי. ואנחנו, כידוע, משתמשים בכסף רב שאנו לווים אותו בסוק החפסי.

הנימוק השני של בנק ישראל הוא שאם מייקרים את האסראי לווים פחות כסף. אולם, הוכח כבר אלף פעמים שזה לא נכון. כי גם ריבית של 15% - ובודאי מעל ל-15% - משמעה כסף יקר, ואיס איננו להוט לקבל הלוואות בריבית כזאת, אם איננו זקוק לכסף הזה. כל פעם שהעלו את הריבית נחוץ היה, בכל זאת, גם הון חוזר. וזה לא רק אצלנו, אלא במסך כולו. כי עליה הריבית בכמה אחוזים לא צימצמה את היקף האסראי במאומה לא אצלנו ולא במסך הכללי.

בנק ישראל, משרד האוצר והממשלה סוענים כל הזמן שצריך לקדם את הייצור. היום ישנם מעט צינורות שדרכם ניתן לסייע לייצור. אנחנו יודעים שיסגן הגבלות בגלל הסוק המסותף ויש מה שמותר ומה שאסור. וטנה הרפורמה שבגללה אי אפשר להעניק כבר העדפות באמצעות המס. האסראי המכוון הוא פחות או יותר הצינור האחרון שניתן להעדיף על ידו את הייצור על מייגזרי מסך אחרים. פשוט לא מתקבל על הדעת שבטעה סהכל אומרים שהייצור לא גדל וכי זאת

נקודת התורפה של המסך וכי קיימת, בעצם, העדפת הענפים הלא-יצרניים לעומת הענפים היצרניים ברווחיות ובמסכורת וכו', דוקא בתקופה כזאת מוצאים את ה"תרופה" המסונה הזאת להכביד על הייצור ע"י ייקור האסראי המכוון. אני הייתי מבינה אילו היה בנק ישראל מציע לבדוק מחדש את המטרות של האסראי המכוון. ואם באמת כל המטרות שנקבעו עד כה ראויים לאסראי הזה. אני חושבת, שאין לחקלאות לחשוש מבדיקה כזאת, אבל בטווח פנים אינני מבינה את העניין הזה של ההכבדה.

קראתי בעיון שגם אנשי משרד מסחר ותעשיה, בסט התעשיה, מתנגדים בחוקף להעלאת הריבית. לפני יומים היה דיון במינהלת הברח-עובדים, ובאותה ישיבה נתקבלה החלטה שהיא מתנגדת בכל חוקף לעלית הריבית. אני מציעה שגם אנחנו נקבל החלטה כזאת ונבקש מראובן לנהל בסמנו את המלחמה הזאת. כי אני חוזרת על הדבר שבו פתחתי, כי אם בכל זאת יחליטו על איזו שהיא העלאת סל הריבית, הרי מה שנראה לי, לפי החישוב שעשיתי, שמקבל על הדעת שנקבל 200 מיליון ל"י נוספים וסכל האסראי המכוון יעלה רק ב-3% יותר. ז.א., 18% במקום 15% קודם.

ראובן איילנד : אני רוצה לומר, קודם כל, מהי ההתייחסות של משרד החקלאות לנושא, כי אני חושב שגם יחס המרכז החקלאי חייב להיות מושפע מהמצב הפיננסי של המסקים. ותיכף תבינו מדוע אני אומר זאת. כלומר, אם המצב הוא כזה כפי שתואר כאן בצורה חיובית, ושהתיאור הזה תפס, לצערי הרב, אחיזה לעצמו או מהלכים בהלך-הרוח של כמה חברים טובים ומשפיעים מאוד במשרד האוצר של מדינת ישראל, ואם השפעת מהלך-הרוח הזה תהיה לא רק בתחום האסראי הזה, לא רק בבנק ישראל, אלא גם בקטר לקציב הפיתוח וכו', - הרי זה מסוכן מאוד. אם הדברים נראים כך למספר חברים, שהם בעלי השפעה, הרינו עלולים להיות מוטבעים בחותמת של עשירים. והלא ידוע שלא יהיה הכי ורוד בסנה הקרובה.

חשוב לנו לדעת אם הצורך באסראי נוסף לוחץ או שאיננו לוחץ. (ס. יוטפטל: לוחץ!) לפני שנה ידעתי שזה לוחץ מאוד. האמת היא שהשנה אין לי הרגשה כזאת. יתר על כן, לפי הקטרים היומיומיים שלי, היחסים והמלפונים שאני מקבל, יש לי הרגשה שזה לוחץ פחות. ואז יתכן מאוד שמה שאנו עושים (ואנחנו עושים כאילו זה לוחץ) - זה אולי לא מוצדק. ועל זה אתם חייבים לתת תשובה.

אנחנו מפעילים עכשיו, למשל, את הלואות הפלחה. לאחר שלא גמרנו, בעוונותינו הרבים, עם בנק ישראל על הגדלת היקפן, אנחנו מפעילים אותן בכמונת של השנה שעברה, ואני מרגיש את עצמי קצת כטיפוס, כי אף על פי שמדד התחומות עלה ב-64.4% אני נוהן אותה הלואה כפי שנתנו אותה בשנה שעברה. וזאת שלא לדבר על העניינים הטכניים הכרוכים בכך : שאם תהיה חוספת - יצטרכו לחזור על אותו הסיפור פעמיים.

הדובר הוא על חכנית שהיא קטורה בחוספת של אסראי מכוון ולא על אותו סכום שהיה אשתקד. נכון שיש לנו אסראי מכוון בסכום של 450 מיליון ל"י, ואנחנו מנהלים את הסיחות שלנו בדבר חכנית לאסראי מכוון לשנה הקרובה, כולל גובה הריבית, ומבססים את המו"מ על ההנחה שתהיה חוספת של 200 מיליון ל"י, גם אם זו לא תינתן בבת-אחת, אלא באיזו שהיא הזרמה, כשקצב ההזרמה הזאת קטור בגובה הריבית. כלומר, אנחנו משחקים מה במשחק של כסף ונפח תמורת ריבית.

אם יתברר שאפר להשיג 200 מיליון ל"י נוספים ב-25% ריבית, הערכתי היא שלא צריך ללכת לענין הזה. אם זה ינתן בריבית של 18% - אולי כן. להערכתי, אם נקבל 200 מיליון ל"י נוספות, הרי שסכום זה ווריד את ריבית הסוליים - לפחות - לגבי עוצמה של 100-120 ואולי אף יותר מיליוני ל"י - אותן סוליים שעבורן אנחנו משלמים לא רק 25% ריבית, אלא גם אולי 35% ויתכן שאף יותר. כך שמבחינת חישוב הרווח או ההפסד החשבון שונה, לדעתי, מהחשבון אשר ערכה אותו סנסה.

לאף אחד מאתנו אין נתונים. המסק פועל ומתממן. הטאלה היא: מה הוא מסלם עבור המימון הזה? להערכתי, למחצית השנה הקרובה (כי לאחריה תאכל זאת אולי האינפלציה) או בתקופה ארוכה יותר מאשר מחצית השנה הקרובה, הזרמה של 130 מיליון ל"י (ועל זה אנחנו מדברים מיד) בנוסף ל-450 מיליון ל"י, שתהיה פתוחה לכל אחד מהענפים שלנו, תוכל לממן, כולל האסראי המרוכז, חלק ניכר מהצרכים שלנו, וזה מוכרח יהיה להשפיע על הורדת נפח האסראי אשר נלקח ע"י המסקים בריבית הסולית. אינני חושב שיש לו למישהו מאתנו נתונים מבוססים שאפשר לבנות עליהם.

אם 18% על כל האשראי הם נקודת האיזון, הרי הדבר אשר אני הייתי מוכן ללכת אליו (ולצדק, לא יכולתי לגמור על זה אתמול. כי אתמול נמסן עדיין המו"מ, שנמצא באיזה שהוא שלב שלפני הגמר, ואני גם ידעתי שאני צריך לבוא אליכם היום, ורציתם להיות יותר מוכן לקראת ניהול המו"מ בחלב הזם, אף כי אנו מדברים על עשראי נצריכים היינו להכין אותו ל-1 באוקטובר) התכנית שאני מוכן להסכים לה מדברת על אשראי בריבית הנחית ממוצעת של 17.5%, כאשר מדי רבע שנה תהיה עליה זווילת של הריבית. באופן כזה נגמור את החקופה של יולי-ספטמבר בריבית בגובה של 18.1%. הויכוח עתה הוא על כך שהנגיד רוצה שלתאריך מסוים (והוא מוכן שזה יהיה יותר מאוחר מאשר ה-1 באוקטובר) נגיע לריבית של 20%. כי התוספת מראש תהיה בטיעור של 20% (ז.א. 200 מיליון ל"י אלה). הריבית על 450 מיליון ל"י הבסיסיים תצמח כל רבע שנה. אני התחלתי בחצי אחוז, ואילו הנגיד מדבר על 1% החל מה-15. הדבר שאני מוכן להסכים לו הוא שהבסיס יגדל ל-18% באופן הדרגתי במסך השנה.

היות ואנחנו מדברים על ממוצעים לגבי כל הקופה ולא על הלואות שהינחנו בתנאים טובים אחת מרעותה, הרי שהחשבון הסכימטי מראה ממוצע מיכאני-מתימטי שלפיו הריבית הממוצעת במסך כל שנה תהיה 17.1%. ז.א. מסהו סביב 17.25% או 17.5%. זה על נפח שנתי של 623 מיליון ל"י.

כדי שלא יטאר דבר שלא הובהר, אומר כי 100 מיליון ל"י, שמדובר בהם, אינן שנחיות. מהתחלה זה רק 130 מיליון ל"י ורק לאחר כן היתרה. אבל מוסכם מראש שבסוף השנה נראה את זה כאילו אלה היו 200 מיליון ל"י שנחיות, כי הדיון בתשל"ז יהיה כבר מנקודת-ראות של 630 מיליון ל"י.

כלומר, אם החשבון של שנה מראה שב-18% כדאי לנו העסק - הרי זה לנו פה הצעה שהיא עונה לזה. אך מובן כי גם 1% יותר - הוא מכביד יותר מאשר את זה פחות ב-1%. כל אחד מאנחנו יודע את החשבון הזה. אם כי אני אומר, שבמאזן הכולל זה יוריד בסוף השנה את טיעור הריבית.

עכשיו המצב הוא כזה שזאת כאילו הוצעה האחרונה של מסדר החקלאות, שהיא

עדיין לא נחקבלה וסעל כך מתנהל עדיין המו"מ. אולי נגמור אותו ביום שישי.

הייתי רוצה להיות בסני טעבים בכת-אחת. איך עושים זאת - אינני יודע. הייתי

רוצה להיות במצב שהגידו כלפי חוץ שזה לא בא בחשבון, אך שהגידו לי יחד עם זאת, שזה בעצם מתקבל על הדעת. (י. סעדי: ומה אם נגיד רק על הצד האחד, השלילי?) אז אגיד לנגיד בנק ישראל שיחד עם התעסיה ועם חברת עובדים נחכה עד שהוא יסתדר. (מ. שור: אולי כדאי, למען השלב השני, להגיד את זה כך?)

זה טיקול עדין מאוד, ואני עושה כרגע את הטיקול הפוליטי ולא את הטיקול לגופו של ענין מבחינת המסך (ובזה אני מתכוון כרגע למסך הכללי). הטיקול הפוליטי יכול להיות כזה שיש ליצור חזית מאוחדת של כולנו נגד הכוונות האלו. כל הקורא בעתונים (והאנשים האלה רגישים לכתוב בעתונות ולדעת הכלכלנים) מתרשם ממה שנאמר בהם. במערכת "דבר" שאלו אותי: "מה באמת המצב?" עניתי שאנחנו מוכנים להעלות את הריבית תמורת 200 מיליון ל"י נוספים. אז ב"הארץ" הייתה תגובה על זה: "מה הטעם להגדיל את הנפח?" - יש לחץ גדול על הנפח. כי האשראי המכוון הוא כיום 7 מיליארד ל"י מתוך סך הכל של אשראי במסך בהיקף של 12 מיליארד ל"י. (א. פינקלמן: אבל רובו של האשראי הזה בן 7 מיליארד ל"י הוא כבר היום בריבית של 120%) זאת אינני יודע. אני יודע שהאשראי המכוון היום הוא בריבית של 15% פרט לצרכי ייצוא, שבזה הוא רק ב-6% ושלגביו מוכנים עוד לרדת תמורת הצמדת הייצוא לדולר.

אני מציע - והצעתי את זה גם לסר החקלאות, ובמקצת זה תלוי בישיבה הזאת -

שלא להיות עם כולנו. במדיניות כזאת אפשר, אמנם, להרויח מסהו. אבל אני מציע שביום היום לא נסנה את ההחלטה.

מבחינת התקפות נגיד הבנק ומדוע הוא פועל כך סנטה ניתחה קצת את הדברים.

אינני חושב שהובאו כאן כל השיקולים. יש פה גם שיקול נוסף של אסראי מסובסד ובלתי-מסובסד, ואם האסראי המכוון צריך להיות אסראי יגיתן בתנאים עדיפים או שהוא ייתן בתנאי הסוק, אבל שהוא אסראי מובטח מבחינת היקפו. אלו הן התי ורסיות של הפיסת המושג הזה של אסראי מכוון. הנגיד הולך באופן מוצהר בכיוון האומר כי האסראי המכוון צריך להיות אסראי שהיקפו מובטח למסק היצרני, מבלי שהוא יהיה קטור בטובסידיות.

אני רוצה עתה להתנצל מראש על שהייתי אחכם רק מספר דקות ושאני מוכרח עתה

ללכת. מחר בבוקר תעזבן אותי סנטה על כל אשר יוחלט כאן הערב.

דב פלג : אני מצטער, אבל אני חושב שאיננו יכולים לקבל את הבסיס למו"מ המוצע על-

ידך, ראובן. אם אתה שואל אם זה לוחץ - הרי זה לוחץ מאוד. אני גם חושב שסנטה פועה אם היא חושבת שלמסקים רבים ישנה האפשרות לוותר על זה. לרבים אין כבר אפשרות כזאת. אתם אינכם לוקחים בחשבון טעם העלאת שיעור הריבית בטעם זה - כל החזית תדון כולל הריבית הסולית בסוק, מפני שכל הבסיס של הטיעון הוא אחר לגמרי. פה ישנה מדיניות כללית של העלאת הריבית, כשהסכמת החקלאים לוחצת על התעשינים וכו', וכל החזית אז וזה, וזה יגיע - להגדלת הריבית להסקעות ולכל התחומים האחרים. אם לא ימצאו כוחות לעצור את העניין הזה - אז הכל זו יחדיו.

המצב הוא כזה שאנחנו עלולים להגיע לממדים כאלה בקטר לאחוזי הריבית

מהמחזור, שזה יתחיל לטכן את רווחיות הייצור. הגיע הזמן שנגיד שאיננו יכולים לקבל יותר את הבסיס של "תן וקח". לכן, אינני רואה בכלל את הבעיה הזאת במיטור של חשבון הבנקים, אלא בתור טאלה של מדיניות. הלא אחרי הכל בעית הבנקים היא במירווח שלהם. הם מטלמים 16% ומקבלים 22%. כך יהיה גם השנה, כהבדל זה שהמספרים של הריבית יהיו גבוהים יותר.

אנחנו מוכרחים לפעול יחד עם התעשייה ולהציג את המצב הבסיסי, טעם עלית

הממוצע של הריבית על ידי כל הגורמים - הייצור ייחנק. אם הקריטריון המכריע לייצור יהיה רק מי שיכול להחזיק מעמד מבחינת ההון החוזר שברשותו - אז ייווצר מצב מענין מאוד. יסנט כבר מיגזרים בתעשייה שלגביהם קיים רק קנה-מידה אחד: מי שדורש יותר הון חוזר - הוא איננו יכול לעבוד. אם זאת המטרה הכלכלית של המסק הישראלי ואנחנו ניתן לזה יד - יהיה זה, לדעתי, פסע.

על אף כל הלחץ שיטנו מצידנו להגדלת הנפח של האסראי, אנו צריכים יחד עם

התעשייה להציג את המו"מ בתחום שהוא באמת מתקיים - תחום המדיניות הכלכלית ולא תחום החשבון עם הבנקים. אנחנו צריכים להציג את זה כתנאי לקיומו של הייצור; ואנחנו נמשיך ללחוץ על הנפח.

המסק החקלאי מופלה לדעה, כי מדי פעם ממצאים פטנטי בתחום התיאורטי של

מימונים טונים, שאנחנו איננו נהנים מהם, ובקטר לנוטא זה כדאי ללחוץ באופן ספציפי יותר. לכן, אני חוזר ואומר, מבלי לנסק יותר, שאני מציע שנתחף פעולה עם התעשייה ועם חברת עובדים ועם יתר הגורמים שנגועים בזה ונגועים בדבר. יש לנהל מו"מ על 200 מיליון ל"י חוספת אסראי במסק השנה. נעמוד על זה שהריבית לא תעלה ונמשיך ללחוץ על הנפח באמצעות המיטורים שבהם אנו יכולים ללחוץ.

א. פינקלמן : ההנמקה להעלאת הריבית מבוססת על שני טעמים. האחד - שעל ידי ייקור מחיר

הכסף מטיגים רציונליזציה מרובה יותר בשימוש בכסף. דרך-אגב, אני סבור שהעיקרון הזה נכון בכלל ונכון גם אצלנו, אבל לא בסדרי הגודל של המחיר שדובר עליהם. אילו אמרו שיעלו מ-15% ל-40%-60% - 80% - זה יכול היה להיות מצויין. אבל אם מדובר על הפרט שבין 15% ל-30% - אז זה עוד לא הקטע ש עובד. (י. טעני: אילו היה מחיר ב' של המים - זה גם כן היה מספיק כר!).

הטעם השני (וזאת הדעה הרווחת בציבור שקורא עתונות) הוא "עליהוט!"

על החקלאים, ובמסגרת ה"עליהוט!" הזה מערבים גם דברים אחרים. שמענו גם מפי גדולים וטובים
אנחנו "מטובסדים" וכי לא המצרך או הצרכן מסובסד, אלא היצרן... אותה מוטיקה נשמעת גם בענין
הריבית. אני חולק על הריבית המטובסדת. אני גם לא רוצה שניכנס בהסדר בין בנק ישראל, ממטלת
ישראל והבנקים המסחריים, כי יולחן ציבורי איננו צריך להיכנס לתייחסות השימוש של נזילות ולא
נזילות. בכל אופן, המדובר הוא לא בכסף מחקציב המדינה.

מצב מאפיין הוא שבשנה שבה עלה האינדקס ב-54% היה מחיר האסראי המכוון

13%, ואילו כאשר האינפלציה נבלמה מבחינה סטטיסטית ויחסה היטביות בקטע הזאת, לדעתי - הריבית על
אסראי מכוון עולה...

בויכוח הזה אנחנו משלמים היום, לדעתי, קנס על שתי מערכות ציבוריות

שהטולחן הזה ניהל או לא ניהל: 1) כאשר הסכמנו לפני שנה להגדיל את הריבית מ-13% ל-15%. וזאת
פעם ראשונה, ללא תקדים במסק הישראלי, שהחקלאות היתה המובילה בהסכמה להעלאת הריבית;

2) כאשר כולנו יסבנו בשקט טעה שהעלו, לפני 3 חודשים, את מחיר הריבית באסראי המסחרי בשיעור של
3%. העלאה זאת בשיעור של 3% נעשתה אז חוץ בהסכמה מפורשת שהיא רק באסראי מסחרי ולא באסראי מכוון.

והנה גם אלה חוזרים עתה אלינו. האסראי המסחרי התייקר ב-3% והאסראי המכוון יעלה ב-5%. וזה
יחזור חלילה...

אנחנו מרגישים בקצות האצבעות לחץ חזק לאסראי. ישנם מסקים שמסלמים 35%

ריבית ואף יותר, אבל לא הכל מסלמים ריבית כה גבוהה. אם נקבל 200 מיליון ל"י חוספה של אסראי
ואם הריבית תגדל ל-17.1% - אז בין אם ריבית זאת היא בסדר או לא בסדר - הרי הסכמה לזה יוצרת
חזית גועשת נגדנו בקרב התעשיינים וגם בקרב לאסראי המסחרי, ואני מניח שזה יבוא לידי ביטוי גם
במדיניות ההסקעות.

הואיל ומזכירים על המדיניות הכלכלית, הרי אני רואה פה מקום למדיניות

ברורה מצד הממשלה. אם היא רוצה לעודד את הייצור - זה ניתן להשיג על ידי הגדלת ההסקעות ובמתן
אסראי להון חוזר המיועד לייצור. אגב, ראיתי הצעות של ועדות המדברות על מתן הון חוזר למפעל
כוולק מן ההסקעה הראשונה להקמת המפעל. אני חושב, שזה דבר נכון ואני בדעה שאנחנו צריכים לחשוב
על הסידור הזה אצלנו.

למרות המצב הקשה באסראי, אני מציע לנקוט במדיניות של ארץ-ישראל השלמה -

"אף העל!" אני חושב, שאנחנו צריכים להתייבב מאחורי החלטה האומרת שלא ניתן את ידנו לייקור
האסראי המכוון באף סביר של אחוז, אפילו אם היטובי התועלת יוכיחו שזה כדאי. עד כדי כך אנחנו
צריכים ללכת! בענין זה אני מציע שנראה לנגד עינינו את העיקרון לפני החשבון. לכן, אני מציע
את זאת לראובן, ואני מקווה שחברי יתייבבו מאחורי בעמדותי זאת. טולחן זה אינו צריך להסתפק בזה
שיגיד לראובן שיגיד זאת לנגיד הבנק, אלא צריך להצטרף אל כל הגורמים האחרים שהם יהיו נגד העלאת
הריבית. אנחנו צריכים לדרוש את התאמת הנפה למסמעות הריאלית של הייצור, אבל לא נטשים לקבל את
האסראי בריבית גבוהה יותר, ולו גם אם המחיר יהיה אי-הגדלת הנפה.

קשה לנו לשלוח אותך, ראובן, למערכה כזאת כיס בה רק "תן" ואין בה "קח".

איננו מציידים אותך בחמוסות, אבל מלהמתך צריכה להיות במקרה זה על "תן" בלי "קח".

ישראל אפרת: אשתדל לא לחזור על מה שנאמר כבר. האלה היא אם מישהו מסתכל על המיקרו של

הענין - ואז זה כדאי; או אם הוא מסתכל על זה כפי שהציגו את זאת דב ופינקי.

היה לי ויכוח עם דובון ועוד חברים בארגון מגדלי הפלחה. אמרתי שאפסור, אמנם, להגדיל את סכום הכסף באשראי, ובעצם לא יהיה לנו מזה ולא כלום. התוספת הזאת בריבית של 18% תשא בשוליים שלה ריבית בשיעור של 25.5%. זה גם כן לא כל כך נורא. לכאורה, זה עוד כסף לא כל כך יקר, ואפשר להשתכנע לקחת אותו. באט, הבעיה היא בכך שכל האשראי המכוון מהמס סמל ימיני לכל התנהגות של סערי הריבית, ובסופו של דבר, מרגישים בניפוחה של הריבית: היא כל הזמן קופצת ועללה. ניקח, למשל, ארגון קניות. אשראי שמקבלים אצלו - הוא סיקלול של כל המקורות העומדים לרשותו. כאשר האשראי ניתן בצורה שהסיקלול אינו מספיק - אז באים הבנקים ואומרים: עכשיו נוצר מצב שבו כדאי למסכים לעמוד ביתרות גדולות יותר, ולכן אנו צריכים להעלות את הריבית למסכים על ידי כל מיני פטנטים כמו אשראי של מסד מסחר ותעסיה. יותר מזה, האשראי של הדסנים, אשראי של סמכים פרטיים שניתן למסכים עבור קניותיהם - מהייסר למעשה מביב הנושא הזה של האשראי המכוון. אם אני עושה חשבון ורואה שהאשראי הוא ב-5% ריבית גבוהה יותר, ז.א. ב-2% באשראי בנקאי נוסף על הריבית של האשראי המכוון, - הרי כל הדברים האלה מהייסרים, בסופו של דבר, לפי האשראי המכוון. ז.א. שזה לא רק על האשראי המכוון, אלא כפול סט.

בסופו של דבר, אנחנו רק ניהן את ידנו למאמץ של הגיד הבנק להגיע למצב כזה שסערי הריבית במסך יהיו לפי השינויים בשיעור הדולר פלוס מסהו, על-מנת שיהיה עידוד להמרה מהירה של מסבע חוץ. מדיניות כזאת היא מדיניותו של בנק ישראל, אבל איננו צריכים להיות במצב כזה שבעוד מדיניות סתיתן לנו את האשראי, למעשה, ב-4.5% וצמוד לדולר. פה המדיניות של "אף פעל" היא באמת מדיניות נבונה.

ר. איילנד : לעצרי, אני מוכרח ללכת. שמעתי שלושה חברים. מחר אסמע מהו הסיכום. אני מבין לאן נוטת הרוח. אני חושב, טאמם סועים - סועים מנקודת-הראות של המסך החקלאי, ולעצרכתי - ודאי סועים מבחינת המסך הכללי, שאני חושב שצריך לראות גם אותו. כי הנגיד הוא איננו אויב העומד לפניך. יש לו איזה הוא חפקיד בכל המערכת הזאת שהוא - לכוון את המערכת הזאת כך שנוכל אין שהוא להתקיים. **(פ. סור: אבל יש לו קונצנציה!)** כשאנחנו מדברים מבחינת השינוי בשיעור הריבית ומסקלו בסך כל התסומה הרי הוא בשיעור של 0.3% **(פ. סור: ראובן, איך זה יכול להיות? אם הריבית על ההפוקה היא 10% או 8%, איך חיהכך תסומה בשיעור של 0.3%)** סלה לי, הריבית על האשראי המכוון (ועל זה אנחנו מדברים היום) היא 0.3%! הריבית על ההון החוזר חרד, לדעתי, ולא תעלה. **(פ. סור: הלואי והיית צודק! אני מוכן לעשות אתך עיסקת-הבילה!)** אני מסכים לדבר אחד: שזה לא פועל באופן שזה לכל אחד.

י. אפרת : ראובן, אמרת, שמחר תסמך על הסיכום מסננה. איך הוא יספיע עליך?

ר. איילנד : אינני רוצה להתחייב. אנחנו פועלים בתיאום. עוד לא מכרנו, חס וחלילה, את החקלאות.

נ. חובב : הצורך באשראי לוחץ בזמן האחרון על המסכים מכל הסוגים. אפילו במסכים הצעירים והחלשים מגיעה כבר הריבית הסולית לשיעור של 36%-38%. מסכים אלה לוחצים על ארגוני הקניות, והארגונים מצידם מחפשים כל מיני מקורות מימון כסדים ולא כסדים כאחד. הצעתו של ראובן מאפשרת לנו לקבל 200 מיליון ל"י אשראי נוסף. לפי חשבינו, ברור שתנאי ההלוואה הזאת יורידו את הריבית הסולית של המסכים. כס שמבחינה עסקית ההפסד לא יכול להיות גדול. מצד שני, זה יכול להכביד בכיוון של הגדלת הוצאות הייצור בענפים. ואם זה יכביד - צריך יהיה לקחת את זה בחשבון בהתחשבות ובמו"מ על המחירים, ותוספת האגורות הצטרך למצוא את ביטויה בקילוגרם הבשר וגם בתוצרת הענפים האחרים.

הלחץ גדול למדי, ובאיזה שהוא מקום זה יתפוצץ. יכול להיות שבמשקים

זה לא יורגש. אבל אנחנו צריכים לתת את הדעה על זה.

לאור מה שקורה במשקים, היתה בתקופה האחרונה סידרה של דיונים. היתה

הצמדה על הלואות פיתוח ועוד דברים; גם באו ודרשו שנוותר על כמה אגורות בסכר העבודה. אנחנו חשופים מאוד ברוחב ומסתכלים עלינו. (ר. גרינער: הכל רוצים להיות חקלאים?) למי המכתבים שמתקבלים בתנועה, ממקומות ישוב שבין חדרה לגדרה, ישנם אפילו פרופסורים שרוצים ללכת לכפר.

המרכז החקלאי צריך לתת את דעתו על המצב ולגבש לעצמו מדיניות כוללת.

אנחנו יודעים פחות או יותר מהי המגמה ומה הן התחזיות של ההתפתחויות שנהיה עדים להן במסך בתקופה הקרובה. אולם בכל הנוגע לתקופה יותר ארוכה - אף אחד איננו יודע. מסתמנות איזו שהן מגמות. מתברר שלצאת יבשים מהענין הזה לא נוכל, גם אם נהדוף את כל ההתקפות עלינו, אשר הן קיימות, דרך-אגב, מצד כל המיגזרים. שמענו כמה דברים מפי הפרופ' ברונר, והם היו מכוונים ביותר כלפי המושבים. אם ישנם שנים-טלושה זקנים יוצאי מזרח אירופה, שאינם יכולים לעבוד יותר במשקיהם ואין להם בנים ממשיכים, והם חיטלו את הרפתות שלהם והתקיעו את הכסף באגרות-חוב צמודות, אז טופלים פעולה כזאת על כל המושבים...

היום מדובר בהעלאת הריבית על האסראי המכוון, ומחר תבוא צרה אחרת.

גם כלפי הציבור אנחנו צריכים להופיע בתכנית ברורה. אנחנו באיזה שהוא מקום מוכרים כסוציאליסטים. זה צריך לבוא לידי ביטוי מעבר לגדר של המשק. גם מבחינה טאקטית, אם נבוא ונגיד שהחקלאים מסתפים פעולה עם מה שקורה במסך וחרדים למצב שהתהווה - אז כל המיתקפות שיטנן עלינו לא תהיינה - לפחות - כל כך יעילות, כפי שהן נראות בעיונות ובציבור וגם בפורומים מצומצמים.

אני מבין טקסה מאוד להחליט על מדיניות כוללת של ויתורים. אבל את

מסתמנת איזו מגמה בתחומים של הצמדה להלואות פיתוח, להלואות מהאסראי המכוון, על השקעות ובקטר לענין של מקורות המים - עלינו לחבר את כל זה יחד ולצאת באיזו מדיניות כוללת, אשר תספור על האינטרסים שלנו - מצד אחד, ומצד שני תסייע לנו להופיע בפני הציבור הרחב לא כגזלנים ונצלנים וככלי בתי-חרושת וכו'.

א. יודנפרינד : היום מטלטל המשק ריבית גבוהה למדי, המתקרבת אולי ל-30%. אינני מקבל את הדיבור על 36%-40%. אם ארגון קניות רוצה להשיג מימון בריבית של 30% - הוא יכול להשיגו. קודם כל אל נטבך את הדבר יותר מדי, כדי שזה יהיה עילה להסכמתנו להצעה. ברגע שנסכים להעלות הריבית - הדגרים האלה יפעלו. שני החברים הראשונים שדיברו בוויכוח הערב, הסבירו היטב שזה יפגע בכל השטחים, וזה גם לא יוריד את הריבית הטולית בשום אופן. אני זוכר, כי ברגע שהעלינו את הריבית על האסראי המכוון - המיד חלה העלאת בגובה הריבית לאורך כל החזית.

אמנם, יבטיחו לנו את 200 מיליון הלירות הנוספות, אבל גם אותם לא

נקבל במלואם, ואילו את הריבית הגבוהה יותר - כבר נטלט. גם אם תהיה אחר כך יציבות מרובה יותר ולא תהיה עליה גדולה כמדד - את הריבית שוב לא יורידו.

צריך לקבל את ההצעה של סנטה האומרת "לא מעוקצן ולא מדובבך". מוטב -

וזה כדאי יותר - לקבל 100 מיליון ל"י בלבד מאשר להסכים לתוספת ריבית. מפי חברי "הסומר הצעיר"

שמענו מה כבר את הסיסמא "אף טעל!" (פ. שור: גם סיסמת הערבים היא "אף טעל!") עלינו לא לקפוץ

מה בראש!

זאב ארנון: נדמה לי, שהחשבון הפורטוניסטי שאנו עוסקים בו כעת לא יעזור לנו. התנאים בהם ניתן להשיג אשראי מסחרי מהבנקים אינם קבועים ומשתנים במידה רבה ממצב הנזילות של הבנקים. בהתאם לכך פותח בנק ישראל את ה"סיביר" או סוגר אותו, הדבר מוצא את ביטויו בשיעור ההסתתפות העצמית שהועלה על הבנקים בקרנות האשראי המכוון, כפי שניתן לראות בלוח הבא, המסקף את המצב מראשית 1974 עד היום.

סך הקרן	תאריך סגור	הסתתפות הבנקים מאמציהם	סער הריבית ללקוח
קרן מסלוחים לייצוא	23.1.74	מ-65% ל-50%	6%
"	27.2.74	מ-50% ל-40%	6%
"	1.5.74	מ-50% ל-35%	6%
"	14.8.74	מ-35% ל-15%	6%
קרן לייצוא פרי הדר וכוחנה	14.8.74	מ-25% ל-15%	6%
קרן הון חוזר לתעסיה	5.6.74	מ-60% ל-50%	מ-11% ל-13%
"	14.8.74	מ-50% ל-30%	13%
"	12.12.74	מ-30% ל-30%	13%
"	1.5.75	50%	מ-13% ל-15%
קרן הון חוזר לחקלאות	5.6.74	מ-45% ל-50%	מ-11% ל-13%
"	14.8.74	מ-50% ל-30%	13%
"	1.12.74	30%	מ-13% ל-15%
"	12.12.74	מ-30 ל-50%	15%
קרן מסקים מודרכין-אשראי מרוכז	6.6.74	37.5%	מ-11.5% ל-13%
"	1.12.74	37.5%	מ-13% ל-15%
"	12.12.74	מ-37.5% ל-50%	15%

כאשר מעלה בנק ישראל את שיעור ההסתתפות של הבנקים בקרנות האשראי פותח נפת האשראי החופשי הניתן ע"י הבנקים וכאשר בנק ישראל נוקט במדיניות אשראי מרחיבה מקטינים את שיעור ההסתתפות הבנקים בקרנות האשראי המכוון.

מסמעות הצעת הנגיד לייקר את הריבית על האשראי המכוון בהיקפו הקיים מראשית ינואר בכל רבע שנה הוא פחות זוחל של האשראי המכוון בדומה לסימת הפיחות הזוחל של סער המטבע. ההבדל המהותי הוא בכך שבצורה זו יתחל האשראי המכוון לחקלאות בהדרגה כאשר מחירו יתקרב יותר ויותר לסער האשראי החופשי.

בפרוצדור המו"מ הסנתי של משרד החקלאות עם בנק ישראל חל סיבוס מסויים בקטר לנוסא הדיון, תחילה ביקש הבנק לקבל אומדן כולל של הביקוס להון חוזר הדרוש למגזר החקלאות על ענפיה ונוצר הרוסס שהנתונים דרוסים על מנת להגיע לסיטה מחוקנת ומסופרת של הקצאת האשראי לענפים ולמלאי. בסיטה הקיימת בה נקבע סכום האשראי המכוון לענפי החקלאות הסונים מכסה ההלואה דק חלק זעיר של ביקוס הענף ויש ענפים רבים הכלל לא נהנים מאשראי מכוון. כאשר הוגשו הנתונים המבוקשים התחיל מו"מ ארוך ומגיע על הקריטריונים לפיהם יש לקבוע את הביקוס להון חוזר. בנק ישראל לא הכיר בסעיפי חסומה מסויימים כמו הוצאות כלליות, ריבית. כמו כן קוצץ הביקוס בכל הענף בחודש תמורת אשראי הספקים בו נהנה המסק החקלאי ברוכשו את החסומה באמצעות ארגוני הקניות. הביקוס הכולל של הון חוזר הדרוש לחקלאות לשיווק המקומי בתל"ו מגיע לפי כללי החישוב של משרד החקלאות ל 1837 מיליון

ל"י לעומת 1250 מיליון ל"י לפי גירסת בנק ישראל. משרד החקלאות כלל בסכום הביקוש רק חלק ממלאי התוצרת עבורו נדרש מימון ולדעת המשרד יש לספק 50% מהביקוש בתשל"ו דהיינו 918 מיליון ע"י אסראי מכוון. היקף האסראי המכוון בסוק המקומי הגיע בתשל"ה ל 460 ל"י ולכן החוספת הדרושה מגיעה גם היא ל 360 מיליון ל"י לעומת 165 מיליון כאשר נוהגים לפי גירסת בנק ישראל.

הצעת הנגיד דיברה על חוספת של 200 מיליון בסער של 20%. בהמשך המו"מ התברר שהכוונה היא לתת את האסראי הנוסף במסך הסנה ולכן סכום החוספת הוא 173 מיליון ל"י בממוצע שנתי. הסכום אינו מאפשר חיקון עיוותים או שיעור המצב אלא מספיק רק לסמירה המצב הקיימת, דהיינו פיצויי עבור התיקרות והגידול הפיזי. באם היסאר חוספת קטנה של 20-30 מיליון ל"י הרי היה לא מספיק אפילו כתוספת המימון הדרושה בחודשים הקרובים לאחזקת המלאי הגדול של חמאה, גבינות וביצים.

העיר ו כאן שלא צריך להקדים את התעסיה בקשר לסנוי שער הריביות כפי שהדבר קרה בסנה הקודמת, כאשר עלית שער הריביות הופעלה בחקלאות חצי שנה לפני התעסיה. צריך, לזכור שקיים קוסי מסויים בהטואה בינינו לבנין התעסיה. קודם כל בעחוי המו"מ, כי בתעסיה מנהלים את מו"מ הסנתי בראשית ינואר ואנו לגבי הסוק המקומי בראשית הסנה החקלאית וביחס לייצוא בראשית אפריל. במימון לייצוא ניתן האסראי בצורה דומה כמו לתעסיה, אם גם ההתחשבות נערכת בצורה טובה. האסראי לחקלאות למימון הייצוא יהיה כנראה בשנת 1975/76 כ-500 מיליון ל"י. לא כן המצב לגבי המימון לסוק המקומי, כאשר התעסיה מקבלת את האסראי בצורה טובה. בסנה האזרחית 1974 קיבלה החקלאות 320 מ' ל"י (מהם 217 מ' ל"י לענפים ולמלאי ועוד 103 מ' לאסראי המרוכז) התעסיה קיבלה בטביל מפעלים באזורי פיתוח ובהתייבות העובדת (קרן א' ו-ב') עוד 348 מ' ל"י, הסכום הנותר של 252 מ' ל"י הוא מימון לרכישות מטאיות שהוחל בו לאחר מלחמת יום הכיפורים. לרשות התעסיה עומדים עוד צנורות אחרים של אסראי ממוסד לכן ההתייבות לאסראי זה בחקלאות היא כבדת מסקל יותר מאשר בתעסיה.

להתיקרות האסראי המכוון לסוק המקומי יש עוד השפעה נוספת כאשר תקציב הפיתוח והאסראי המרוכז מכסים בין 30% ל 40% של המקורות להסקעות ועוד 30% באים ממקורות עצמיים והיתרה מוסגת מקרנות מוסתפים בין גורמים שונים כאשר הבנק המטחרי הוא המיד הפרסנר הדומיננטי והקובע את מחיר האסראי. ברור שאם הריבית לאסראי מכוון תעלה בורר הדבר אחריו גם התיקרות המקורות למימון ביניים להסקעות. במובן זה מהוה הצעת ההתיקרות המודרגת בכל רבע שנה מלכודת נוספת לייקור הריבית בסוק החופשי ויביא באמת לצמצום נפח האסראי הפנוי להסקעות ואכן הדבר תואם את מדיניות צמצם ההסקעות לה המליץ פרופסור ברונו. לכן גם אם נצטרך לקבל את הצעת הנגיד בקשר להתיקרות האסראי המכוון הרי אנו לא נוכל לקבל את הצעת העליה הזוחלת ומוטב לגמור על שיעור גבוה יותר שנקבע בצורה ברורה. יש לזכור שגם צפויות לנו אללי ההפוכות שונות במסך במסך הסנה כפי שהדבר קרה אחרי הפיתוח הקודם כאשר כתוצאה ממנו נדרש אז אסראי נוסף כפצוי על ההתיקרות הבלתי צפויה, אינני מסכלם עם אלה הסוענים שיש לנו הרבה זמן לגמר המו"מ על חוספת האסראי ולדעתי מרוח הזמן המירבי עד לקבלת החוספת הוא 2-3 חודשים.

ס. גוטליב : לפי החשובה על טאלת החבר, כאשר ראובן היה כבר על סף יציאתו מהאולם, ברור שלא כל כך חשוב מה נחלים כאן, אלא מה שייגמר ממ. אם זה כך, עלינו להתייצב מאחורי עמדתם של דב פלג ופינקלמן. בסופו של דבר, זה יוכל לעזור גם לראובן לעמוד, באיזה שהוא שלב, בפני לחצים עתידיים. כי מה שיסנו היום - זה איננו עוד הלחץ האחרון.

היו"ר ס. יוספטל: חברי! הדעה הכללית של הנגיד היא "לא" באלף רבתי. אינני מתנגד סנקבל את דגרי רוב החברים, למרות שכולנו יודעים שבה דבר לאיגמר. בדע שהחלטה שלנו על "לא" - היא החלטה טאקטית, כפי ש מעון אמר, כדי לעזור לראובן לעמוד.

אינני מצטערת על החישובים שערכו כאן החברים - על מנת שראובן ידע גם היכן הם הגבולות שבהם הוא צריך להעצר, כי הרי הוא בהחלט איננו רוצה לגרום לנו נזק.

אני גם הבינתי היטב את הרמז שלו, בטעה טעמד כבר לצאת, מיט הבדל בין מי שלוחץ מאוד ולוקח אסראי בריבית של 30%-35% לבין מי שלוחץ פחות ומשיג אסראי חפסי בריבית עד 30%. גם זה משפיע על הערכתו.

מה שאנחנו צריכים לצרף להחלטה, לפי דעתי, הוא שאנחנו חושבים שכל ענפי הייצור צריכים ללכת בחזית אחת. לי זה נראה כדבר חשוב ביותר, כי התיאוריה שדוגל בה ראובן טעל ידי זה שאנחנו גומרים קודם אנו מקבלים יותר - זאת, לפי דעתי, טעות פאטאלית. בעיקר כשאנחנו רואים מהו ההבדל במסקל האסראי המכוון בשני ענפי הייצור העיקריים. אצלנו זה כמעט העיקר, ואילו אצלם זה כבר שולי יותר.

אני חושבת, שננסח את ההחלטה בשני טעיפים: א) אנו מתנגדים לעלית הריבית באסראי המכוון, בהסתמך על גסיוננו שהעלאה כזאת של הריבית באסראי המכוון תביא להעלאה הריבית בכל מערכת האסראי ותטיל עומס רציני על הייצור החקלאי שהוא, לכל הדעות, ייצור בעל זכות העדפה שהוא גם הצינור הטוב ביותר להעדפה; ב) סצריך ללכת בחזית אחת עם יתר ענפי הייצור. אחר כך נראה כיצד לפעול הלאה.

י. בר לבב: חוסיפי, סנטה, בתור הצעה פנימית, אופרטיבית יותר ולא לפירטוט, טדב, פ סינקי וחובב ישימו עין על מדיניות הריבית של ארגוני הקניות התנועעליים. כי יתכן מאוד שזאת נקודה חלטה ביכולת המסקים לסלם בעד מוצרי צריכה, כשהם נאלצים לסלם ריבית גבוהה ביותר. ריבית זו מגיעה, לפי פירטוטם טראיתי, אפילו עד 39%. (מ. טור:בר-לבב, כדאי שחדע טזה לא נכון!) זה כתוב כך. למה אני אומר זאת? כי לפני שבוע היתה לי איזו פגישה מקרית עם נגיד הבנק במקום מסויים, והוא סיפר לי, באמרו "לכט טוב" וציטט את הדבריה האלה. הוא לא רצה להגיד לי מאין הוא יודע על כך, והוסיף ואמר: "מדוע אתם מחוכמים על 1% ופה אנט לוקחים אחוזים כה גבוהים מהמסקים?" זאת נקודה החולטה שלנו, טרבים יודעים עליה. אינני יודע מה יט להתגאות בזה? (קריאה:לכל היותר, הריבית הזאת היא בשיעור של 23%) (מ. טור:הסיפור על אחוזים גבוהים כאלה אין לו יסוד. כל פעם מגלים איזו "פילגט בגבעה"!).

דב פלג : אינני מציע שהטיעון שלנו יכלול את הנימוק שזה יקבע את הריבית גם לגבי כל המסק. אלא שאנחנו דורשים אחוז קבוע מהמחזור של האסראי בריבית קבועה. מצב הייצור לא הוטב. לכן, אין סיבה להרע את המצב.

א. פינקלמן: הדרישה היא: התאמת נפה האסראי להיקף הייצור!

היו"ר ס. יוספטל: אפילו אם אנחנו רוצים לשעון את זאת, דב, יגידו לנו: הלא בין כך טוט דבר לא נטאר קבוע. מחירי החטמל והמים עלו גם הם. מדוע צריך איפוא מחיר הכסף להיטאר קבוע?

דב פלג: מאז התחלת העליה של המחירים עלה מחיר הכסף יותר מאטר כל דבר אחר!

היו"ר ס. יוטפסל: לפי דעתי, הנימוק החשוב ביותר בהתנגדות להעלאה הריבית הוא שזה מזיז גם את הריבית קדימה בכל יותר הסטטיסטי. (דב פלג: סנסה, את מתכוונת לריבית בכל ההלוואות הנוספות שמקבלים מאת הממשלה?) לא !

י. סעדי: מדי פעם ישנו - ויהיה - הכרח להסתמס לאו דוקא בצינור של מסדר החקלאות לסח סיפול בעניינים ולצורך העברה החלטותינו. מדברים שמעתי לא רק מראובן אני מציע למסקנה בנושא זה, בעצם, לא צריך להיות מטופל אך ורק על ידי מסדר החקלאות, אלא אולי באופן ישיר על ידי המרכז החקלאי. לא מטפיק הנודיע את החלטתנו זאת לראובן ושהוא יספיל בדבר לפי יכולתו, אלא אנו צריכים לעבד לעצמנו תכנית פעולה ולפעול יחד עם גורמי הייצור. כי אינני מאמין שהחלטתנו בלבד תלחץ על מישהו שינסה למסס אותה. אם יש צורך לפעול בעזרת חברינו בכנסת ויחד עם התעשיינים - יש לעשות את זאת.

היו"ר ס. יוטפסל: חברת העובדים החליטה ללכת במסלחת לועדת השרים הכלכליים, ואנחנו יכולים ללכת יחד עמה. צעד כזה הוא הצעד הטוב ביותר במילנו, כי מענתנו על הצורך בהעדרת הייצור במסך מחייבת אותנו ללכת יחד עם "כור" וכו'.

י. בר לבב: אנו צריכים להיות הוגנים בהתנהגותנו. במסך 20 שנה היינו עדים לכך שלא המיד התייעץ מסדר החקלאות עם המרכז החקלאי, והיו חכופות מקרים שהוא החליט וקבע עמדה הפוכה מזו שהיתה לנו. אנחנו דנו פעמים רבות אם ללכת או לא ללכת ישירות למסדר האוצר בכל מיני נושאים. אם יש למרכז החקלאי איזה שהוא הסכם מקובל ואם אנו רואים במסדר החקלאות מסדר שהוא צריך לייצג אותנו - אז אולי לא צריך להסתפק בזה שאומרים לראובן שהוא אומר לנו וסמן ההגיונות ללחץ עליו, לדבר איתו ולהסביר לו ולשכנע אותו ולא להגיד לו "אתם לא אתנו - אז אנחנו לא הולכים אחכם"...

אני מציע לעשות את שני הדברים יחד, כדי להדגיש דוקא שאנחנו ראינו המיד את מסדר החקלאות כמייצג אותנו בענין זה. אם יתברר שלא נצליח בזה ושהעניינים לא ייוטבו בדרך של מו"מ עם מנכ"לים ואם לא נוכל לשכנע את המנכ"לים, הן זה עוד לא אומר שלא נוכל לשכנע את השר. אינני חושב שזה מן ההגיונות ולטובת הענין שאנחנו פתאום נסכים את זה. אני מציע סגלך יחד עם חברת-העובדים, כי זאת פעולה לגטימית ביותר, אבל יחד עם זאת לא להסתפק רק בהודעה ברורה, אלא גם ללחוץ על מסדר החקלאות.

היו"ר ס. יוטפסל: הזמנתי את ראובן לישיבה זו לא משום שאינני חושבת שאנחנו הולכים יחד, כדי שהוא ידע מה חושבים החברים. כי אני יודעת שהוא לוקח את זה בחשבון. אני מניחה שהוא יעשה לפי מיטב יכולתו על-מנת להשיג את אשר אנחנו רוצים. ואם לא ישיג - אז לא בגלל זה שלא רצה בכך, אלא משום שישנם כוחות חזקים יותר במו"מ זה.

י. סעדי: הכיוון של ראובן ושל מסדר החקלאות בנושא זה היום (ואני אמרתי זאת גם בעבר ואולי אגיד זאת גם לגבי העתיד) הוא כזה שיהיו דברים שבהם לא נוכל ללכת יחדיו. אני בדעה שאיננו צריכים לעשות עיטקות. השאלה היא עקרונית, ויש לדבר על ענין הריבית, ואילו פה נשמעה מפי ראובן במפורט דעה בדבר עיטקה.

א. פינקלמן: יש לי גם כן הערה. אני משהייג מ"א-הגינוח. (י. בר-לבב: צריכים להיות הוגנים, וזאת לא אי-הגיונות. אחה, בחור צבר, צריך לדעת את זאת יותר ממני. הגיונות - זה מסתובב אחר). הוגנוח ? - טוב!

אשר לזה שמסדר החקלאות מייצג אותנו. אינני מקבל את העיקרון שמסדר החקלאות מייצג אותנו. אנחנו מייצגים את עצמנו. מסדר החקלאות הוא חלק ממסלת ישראל. אמנם, נכון הדבר שזאת פדרציה רופפת של מסרדי הממשלה. אני מקוה שבחוק המסדר לרווחה חברתית מקטור אחד לא יפעל נגד הסני. זאת לא שאלה של ייצוג.

סנטה, אמרת שהחלטתנו היא החלטה טאקטית. אם הכוונה לויכוחים - אז יהיו ויכוחים. אבל אם אנחנו עתידים להסכים לזה - הרי שלזה אינני מסכים, לכן, אני פשוט רוצה שרוח הדברים בהחלטה תהיה ברורה יותר.

היו"ר ס. יוספטל: פינקי, למה אני אומרת "החלטה טאקטית" וכי בזה הענין לא ייגמר? - כי מה י יקרה אם בנק ישראל (והוא ראוי להחליט) גם אם לא נסכים? (א. פינקלמן: הועדה המיעצת רק ממליצה!) אם מישהו יחליט על איזו שהיא חוספת ריבית - אנחנו נעמוד במצב שכאשר צריך יהיה לחדש את האשראי, נגיד שאיננו מוכנים לקבל את האשראי שעולה יותר מ-15%, או שאנחנו ניקח, בכל זאת, את האשראי המכוון גם אם יעלה לנו בריבית של 17%-18%? (א. פינקלמן: אולי לא ניקח!) אני רוצה לראות את הגיבורים שיחליטו לא לקחת! אפילו אם חמליץ על זה שלא לקחת - הגזברים יקחו! כי אם מישהו לחוץ - אז הוא יקבל הלואות גם בריבית של 25% ו-28%.

א. פינקלמן: פה צריכה להיות מלחמה ועד הסוף!

י. סעדי: ישנם גזברים במחלקים שבאים לחתום על הצמדה על הלואות וישנם כאלה שאינם חותמים על הצמדה.

היו"ר ס. יוספטל: אבל זה משהו אחר לגמרי!

היות ואיננו מפרסמים את ההחלטה בפומבי, מותר לי להביע את ספקותי לגבי האסטרטגיה והטאקטיקה. כי אני רוצה לראות את הגזברים שאחר כך לא יחדשו את האשראי המכוון, על אף כל הספיקות של פינקי.

אשר לויכוח איך ללכת. טוב לנו ללכת עם חברת-עובדים. זה צעד נכון מצידנו וזה לא יפגע באף אחד.

א. גולדברג: אבל צריך לקבל גם את הצעה בר-לבב, כדי שמסדר החקלאות ידע על זה.

היו"ר ס. יוספטל: אנחנו מעבירים תמיד את החלטותינו למסדר החקלאות, והפעם נעביר את החלטתנו זאת גם לנגיד בנק ישראל.

ההצעה היא איפוא כדלקמן:

"מזכירות מחלקת ההתייחסות של המרכז החקלאי דנה בישיבה ביום 26.11.75 על

המלצת בנק ישראל להעלות את שער הרבית של האשראי המכוון מ-15% עד 20% והחליטה:

(1) המלצת הבנק עומדת בניגוד למדיניות המוצהרת של הממשלה להעדיף את ענפי הייצור, למען הגברתו. האשראי המכוון משמש כסוג האמצעים היעיל לביצוע מדיניות זו.

(2) בנק ישראל מתכוון לצמצם את הפער בין שער הרבית לאשראי מכוון לבין השער לאשראי המסחרי הרגיל. הנטיון בעבר הוכיח שכל פעם, כאשר הועלה שער הרבית לאשראי מכוון, עלתה בעיקבותיו הרבית בכל יתר מערכות האשראי, והפער לא צומצם.

(3) המרכז החקלאי תובע להתאים את גופו האסראי המכוון להיקף התפוקה במחירים נוספים, לפי היחס המוסכם בין בנק ישראל ומסדד החקלאות. עלית מחירי החסומה והתפוקה החקלאית וגידול הייצור הריאלי מצריכים תוספת אסראי להון חוזר, והגדלת סכום האסראי הדרוש מעלה מפילא את הוצאות המימון, גם בלי העלאת סער הרבית.

(4) לכן מצטרף המרכז החקלאי לענפי הייצור האחרים, התעסיה ומסך חברה-העובדים, בהתנגדות נמרצת להעלאת סער הרבית של האסראי המכוון".

ההחלטה נתקבלה.

2. סיכום הדיון בענין הצמדת הלואות פיתוח

היו"ר ס. יוטפטל: בזמנו אמרנו שנטייל על ועדה לסכם את החלטותינו בנושא זה. הועדה מורכבת מנציגי כל התנועות, ואני שלחתי לכם את הניסוח. אני רוצה להקדים לזה משהו. אם אתם זוכרים, הרי סבויכות היו הכל בדעה שזה בכלל אבסורד להגיד בחקלאות "מרכז אזורי הפיתוח". בסכום ההחלטה לא ביטאנו את זה, כי חסדנו שזה יהיה הדבר היחיד שהממשלה תקבל: טאין הבדל בין המרכז והקצוות. חשבנו: זאת, בכל זאת, המסרה טאנחנו רוצים להשיג. לכן, דיברנו על אי-העדפת איזור זה או אחר, ואמרנו טאנחנו מתנגדים להצמדה בחקלאות בכלל. אני אקרא עתה בפניכם את הניסוח כולו:

"מזכירות המחלקה של המרכז החקלאי דנה על החלטה הממסלה להפעיל הצמדה

למוד יוקר המחיה לגבי הלואות פיתוח באיזור ג', אם עלית המדד תעבור 20% בשנה, ו בה וסיכמה את דעתה:

(1) ההתייחסות כבר עברה ב גוף החמישים תהליך של הצמדת הלואות פיתוח. התוצאות היו הרות סכנות. הרבה יסובים הגיעו להסתבכות כספית כה עמוקה, שהממשלה היחה צריכה להסקיע כספים רבים בהבראתם. לפי נטיון העבר, ההתייחסות לא יכולה לעמוד בהצמדה המסילה עליה עומס חובות בלתי ידוע מראש, באשר רוב הפיתוח נעשה בעזרת הון זר.

(2) בשנים האחרונות, כאשר המסך היסראלי התרחב רק במסדים קטנים והגיע להוט גידול מוחלט בשנה האחרונה, גדלה התפוקה החקלאית בתל"ה ב-6.2% והייצוא החקלאי - ב-30%. הצמיחה במסך החקלאי היא תוצאה של הסקעות בשנים קודמות. הצמדת הלואות הפיתוח, אפילו בצורה מוגבלת, תגרוט לצימצום ההסך והאטה הגידול בייצור ובייצוא החקלאי - תוצאה שלילית ללא מסך למסך המדינה.

לכן מערער המרכז החקלאי על ההחלטה להצמיד הלואות פיתוח למסך החקלאי

בכלל".

דב פלג : (א) אני מציע שבאיון שהיא נקודה נדבר לא רק על החקלאות, אלא על הייצור בכלל.

(ב) את בעיה האזורים הייתי מציע לנטח בנושא אחר. מאחר שההצמדה כוונה

לאיזור ג' בכדי להשיג פיזור של האוכלוסייה, וזה לא חל על ההתייחסות - אז אין יסוד לתביעה הזאת לגבי ההתייחסות. (ס. יוטפטל: את זה הורידו בוועדה בנימוק שאם זה יקבלו). ההנמקה לגבי איזור ג' הינה: מדי שנה יעבור לאזורים א' ו-ב'.

ס. יוטפטל: יש לזה הנמקה נוספת: שבמרכז נמצא החלק המבוטט, ולא במרכז החלק החלט. בהתייחסות זה לא כך.

דב פלג : יס לכלול הנמקה חיובית המכוונת לכלל המסק. היות והאיזור הזה איננו רלבנטי להתייחסות - אז את זה יקבלו. (ס. יוספטל: בועדה אמרו חברים שזה יביא רק לחוצאה הפוכה)

אנחנו מקטור יצרני במסק. אנו בדעה סצריכות להיות הטקעות בכל המסק

ובחור זה - גם בחקלאות. הטאלה הניצבת פה היא: אם החזית צריכה להיות רחבה או שעלינו להתייחס רק לחקלאות? אני חושב שכדאי להראות שיטנה פה איזו תפיסה כוללת ולא רק אינטרסנסיות של החקלאות.

א. פינקלמן : אינני בעד שינוי מהותי, אבל בפסוק האחרון הייתי מציע לכתוב לא "על החקלאות בכלל", אלא "על ההתייחסות בכלל". ז.א. לכתוב "למסק ההתייחסותי בכלל".

אורה גולדברג : בטח כוונה של התנגדותנו לגבי הטלת ההצמדה על החקלאות? - בכך שאנו טוענים זאת עיבוד האדמות אתה יכול לקיים רק במקום שהאדמות נמצאות, ואילו את כל היתר - אתה יכול לסדר גם במקומות אחרים.

א. פינקלמן : אגב, זוהי פגיעה ב"כור". במצבה של המדינה היום, הנימוק של הפיזור הוא קיים.

אורה גולדברג : אני לגמרי לא משוכנעת שיש לנו סיכוי להצליח לבטל את ההצמדה באיזור ג' אלא רק לגבי החקלאות. כמו שזה היה לגבי הסיכון. ביחתי היא פגרמטית ולא אידיאולוגית. צפצצות החזית פה - יכול לעזור.

ס. שור : אפשר לאחד את הדברים ולהגיד "מתוך ראייתנו הכוללת שאנו צריכים לחזק את הייצור" ולכתוב גם כל מה שנאמר בסוף.

ג. חובב : היתה ועדה והחליטה, וצריך לקבל את הנוסח שלה.

אורה גולדברג : הבעיה היא לא של ניסוח. מטרה האוצר יעשה חישוב בכמה כסף מדובר, ואז יגיע למסקנה ש-200 מיליון לירות בחקלאות זה לא סכום גדול, ואת הסכום הזה יפסרו מהצמדה.

ס. יוספטל : אם אנחנו פותחים את הדברים בזה שההתייחסות עברה כבר פעם את ענין ההצמדה וכו' ואיננו נוגעים בכל המסק, הרי שבענין זה אני חושבת כי טוב שאנחנו נדבר על ההתייחסות והחקלאות.

א. פינקלמן : נאמר שהייצור שלנו נובע מהטקעות שהן בעיקר הון חיצוני, לדעתי, אין זה נכון לכתוב את זה. ראשית, זה לא נכון מבחינה עובדתית. אך גם אילו היה זה נכון, לא הייתי רוצה להופיע כך בציבור.

היו"ר ס. יוספטל : אפשר לכתוב, אם כן, שההצמדה מסילה עליה עומד בלתי ידוע מראש.

הצעת ההחלטה אושרה.

3. שינוי שם המרכז החקלאי

היו"ר ס. יוספטל : היתה פניה של הח' יעקב רייך אל הועד הפועל של ההסתדרות בתביעה, שהאיל והחברים בהתייחסות הם כבר לא פועלים חקלאים, והאיל והפועלים החקלאים אלה הם הפועלים הסכירים, הרי הוא חובע בשמם שהם יסאו את השם "הסתדרות הפועלים החקלאים", ואילו אנחנו, בהתייחסות, ניקרא כפי שניקרא.

אני אקרא בפניכם את מכתבו של הח' יעקב רייך למזכיר ההסתדרות הכללית הח' משל
וליו"ר האיגוד המקצועי אוריאל אברהמוביץ, מה-3 באוגוסט 1975. מאז נחקבל המכתב בועה"פ של
ההסתדרות מלפנים אלי מדי שבוע ושואלים אם כבר החלטנו בענין זה. והרי המכתב :

כ"ו אב תשל"ה
3/8/75

"לכבוד
הח' י. משל
מזכ"ל ההסתדרות

לח' א. אברהמוביץ
יו"ר המולקה לאיגוד מקצועי

חברים נכבדים,

הנדון: הסם של הסתדרות הפועלים החקלאים.

בודאי ידוע לכם שלפני למעלה מ-60 שנה התכנסו הפועלים החקלאים ביהודה, ובגליל
והחליטו על הקמת הסתדרות הפועלים החקלאית. ומאז זרמו הרבה מיט בירדן, וחלק גדול של הפועלים
החקלאים הלך להתיבות עצמאית קיבוצית ומושבית. וכמו כן ידוע לכם מהי ההתפתחות בתעסוקת אצלם
בהתיסבות.

כנראה, בגלל הסיבות הנ"ל הם החליטו בועידה ה-12 להיפרד מהעובדים הסכירים בחקלאות.
ביטיבת מזכירות האיגוד הארצי של הפועלים החקלאים הסכירים הוחלט, לאור כל
ההתפתחות הנ"ל ולאור המציאות שאנחנו נטארו הפועלים החקלאים הסכירים ולקראת זה שאנחנו הולכים,
באפריל 1976, לבחירות, יהיה סם הסתדרות הפועלים החקלאים הסכירים סייך לנו באופן בלעדי.

לידיעתכם !!

בתודה ובברכת חברים,

יעקב רייך

מזכיר האיגוד הארצי של הפועלים

החקלאים הסכירים".

העתק מהמכתב הזה נשלח אלינו, והועד הפועל ביקש התיחסות. לא התיחסתי לזה כל

כך ברצינות, אבל עניתי במכתב הבא:

לכבוד

הועד הפועל של ההסתדרות

לידי הח' י. משל, וא. אברהמוביץ.

הנדון: הסם של הסתדרות הפועלים החקלאים.

" פנייתו של יעקב רייך אליכם מיום 3.8.75 נראית לי מחוסרת כל פרופורציה.
האיגוד הארצי של הפועלים החקלאים הסכירים הינו איגוד צנוע עם מספר חברים
מצומצם. לפי ידיעתי את המינוח בהסתדרות הכללית, ניתן הסם של הסתדרות ארצית לאיגודים הרבה
יותר גדולים.

אבל אם אתם חושבים שיש איזו שהיא הצדקה לקבלה - אביא אותה לדיון במוסד

מתאים שלנו.

ב ב ר כ ה ,

סנכה יוספטל".

על זה ענו לי שהם עומדים על כך שאני אביא את זה למוסד מתאים כלנו. מוסד זה צריך היה להיות מזכירותו המורחבת של המרכז החקלאי, שאיננה קיימת. לכן, אני מביאה את הנושא הזה לדיון כאן.

בינתיים דיבר אחי איסיה אברהמוביץ ואמר לי כי ענין של גדלו או קטנו של איגוד פועלים הוא דבר יחסי. ישנן הסתדרויות פועלים לא יותר גדולות מנושאות בתואר של הסתדרות ארצית. אם כן, אנו צריכים להתייחס פה לנושא זה לגופו של ענין. הם מוכנים גם - אמר אברהמוביץ - לכך שהם איגודים יהיה "הסתדרות הפועלים החקלאים הסכירים". במקרה זה - הוסיף - נוכל אנחנו להיטאר עם השם "הסתדרות הפועלים החקלאים".

הדבר לא נראה לי כל כך. השם הרשמי היום הוא "הסתדרות הפועלים החקלאים - המרכז החקלאי". מתחת לשם הזה היה האיגוד כוחה עד כה "האיגוד הארצי של הפועלים החקלאים הסכירים". והלא "האיגוד הארצי של הפועלים החקלאים הסכירים" הוא תואר מתאים, יפה וטוב, ואין - לדעתי - שום צורך בשינויו. לכן, מה שאני מציעה הוא - שאנחנו נגיד שהשינוי המוצע על ידם לא נראה לנו. אנחנו רואים את עצמנו כלב-לבה של "הסתדרות הפועלים החקלאים - המרכז החקלאי", ואנחנו חושבים שהשם "האיגוד הארצי של הפועלים הסכירים" מסקף בהחלט את המציאות של הפועלים החקלאים הסכירים.

ברצוני להביא עוד נימוק נוסף, שלא כל כך יפה להעלותו על הכתב, אבל הוא רציני. מי הם רוב-רובם של הפועלים החקלאים הסכירים? ערבים. פועלים חקלאים יהודים הם ברובם ברמה של הפקידות, כי הם לרוב עובדי "יכין-חק"ל" ועובדי "הנובה אקספורט", והפועלים החקלאים היהודים הסכירים נותרו עוד - אלה הם הפועלים בבתי-האריזה. אבל בעבודה בפרדס ובסדה ממש איפה הם? כך שגם מבחינה זאת נראה לי כמעט כחילול השם אם אנחנו נמסור את שם "הסתדרות הפועלים החקלאים" לאותו איגוד שהוא סינה את הרכבו באופן שמעוותי כל כך. אני חוזרת ואומרת שזה, כמובן, נימוק שאי אפשר להעלותו על הכתב.

דב פלג : אין כאן בעיה של רכוש וכו'?

היו"ר ס. יוטפטר : אין ספק, של יעקב רייך היתה גם מחשבה מיטגנית. בזמן שהעברנו את האיגוד הזה למסגרת האיגוד המקצועי בועד הפועל של ההסתדרות, נשאר האיגוד באופן פיזי בחוץ הבניין של המרכז החקלאי. כי בבנין הועד הפועל אין מקום פנוי. האיגוד פנה גם לועד הפועל של ההסתדרות בדרישה לקבל חלק מבית המרכז החקלאי בתור רכוש משלו. נדמה לי, שענין זה נגמר, כי אנחנו טענו שקרן הביטוח של הפועלים החקלאים רכשה חלק מהבנין, ואותו חלק הוא באמת שייך לארגון. אולם כל היתר - הוא כולו רכוש של המרכז החקלאי. אבל ברור לגמרי, שמאחורי תביעת הארגון ישנה גם מחשבה בדבר נסיון להציג, בטלח מאוחר יותר, דרישה לקבל גם חלק מהבנין הזה. (קריאה: צריך לרשום את הבנין על שם "ניר הסיתופי"!) השבוע נגמר כבר, בשעה טובה ומוצלחת, הדיון עם מינהל מקרקעי ישראל על דמי-ההסכמה בקטר להעברת דונם אחד של הקרקע, עליו הוקם חלק של הבנין, שהיה בבעלות "עמידר" וסצורף למגרס טעליו הוקם הבית. בסל הדיון שנמשך זמן רב לא נרשם הבית עד כה בטאבו. אבל אני מקוה שבימים הקרובים הוא ירשם בטאבו.

א. יודנפרוינד : האם ישנה איזו תמונה מפועל יהודי חקלאי עתה במוסבה.

דב פלג : של פועל יהודי תימני!

ז. בר לבב : אנחנו איננו הפורום המוסמך לחולל שינוי בטט של הסתדרות הפועלים החקלאים.

יבוא יום ואני אצטרך להגיש טאילתות כדוגמת הטאילתה שהגשתי כבר פעם: "עד מתי יושב המרכז החקלאי בצורה הבלתי-דמוקרטית?" טנה ומתחצית הטנה מאז ועידתה של הסתדרות הפועלים החקלאים אין לנו עוד מוסדות נבחרים. לכן, יכול מישהו לגשת לבית הסופס המחוזי ולהוציא צו סקבע כי כל ההחלטות של המרכז החקלאי אינן חוקיות. (קריאה: מה יכול לקרות אז?) אל תזלזל בזה! החוט הדמקראטי שלך צריך להיות ער. אני מייצג רק אחוזים קטנים. לכן, אני אומר שזה לא מתפקידנו עתה. אבל כדי שזה יהיה רשום בפרוטוקול, אני מציע שאנחנו נדון בכבוד-ראש על שינוי שמו של המרכז החקלאי. כי אנחנו דיברנו על זה גם בוועידה.

קודם כל, גם מאותם הטיקולים שאם הזכרת, סנטה, צריך לתת תשובה לאיגוד שהוא צריך להיקרא "האיגוד הארצי". ישנו רקע היסטורי של תנועת הפועלים ולא יתכן שיופיע יורש שהוא איננו היורש הטבעי. אנחנו איננו צריכים להסכים שבט "הסתדרות הפועלים החקלאים הסכירים" ייקרא מישהו שהיה בהסתדרות פועלי הבנין, למשל. בשעתו נימקתי את זאת בכך שיכול להיות מצב כזה שהמזכיר של האיגוד הארצי הזה יהיה ערבי. אולי הוא יהיה חבר המפד"ל או מפלגת העבודה, אבל לא יהיה יהודי. אסור לתת מקום לאסוציאציה כזאת. אבל יחד עם זאת אני חושב שאיננו יכולים להמשיך ולהגיד "הסתדרות הפועלים החקלאים - המרכז החקלאי", כי זה לא נכון.

אנחנו מתחילים להקים גם יסובים לא חקלאיים. כך שזה צריך להיות, לדעתי, מרכז חקלאי והתייבותי. אולם, כדי שלא יהיה ויכוח, הרי שאנחנו יכולים להסתפק, לדעתי, בטט "הסתדרות הפועלים הכללית של העובדים בארץ ישראל - המרכז החקלאי וההתייבותי".

נוסף לכך זה גם יסדת את יחסינו הבינלאומיים. אגב, זה עונה גם על החלק של המוסבה. ואני עדיין מקבל מהארץ הקומוניסטית ההונגרית את כל ההודעות שלה, כי סט באמת חושבים שאנחנו פועלים חקלאים סכירים. הם לא טולחים את החומר הזה לזיו-אב שהוא "פרמט יוניון" וכו', אלא לנו. אז גם כלפי חו"ל בכל יתר הארצות אנחנו למעשה לא מיוצגים, כי חושבים שט שאיננו קיימים. ההתייבות המפוארת שלנו בארץ איננה קיימת במפה הבינלאומית של החקלאים, אלא לגביה קיימת התאחדות האכרים. אם יהיה הסט שלנו באנגלית "אגריקולטור את סטלמנט סנסר" - זה יהיה מובן וברור לכל. אבל על זה צריך להחליט - לפחות - המרכז. לכן, אני רוצה שההצעה הזאת תירשט בפרוטוקול וסדחו אותה.

ט. גוטליב : אגב, יעקב רייך הוכה מכה קשה אמס: חתנו היה טיים המטוס שהתרסק על כל אלה שהיו בחוכו על יד אל-עריס.

באיגוד הארצי של הפועלים החקלאים הסכירים מתנהלת עכסיו קמפניה ויטנה כבר החלטה סיעקב רייך יעזוב. כל הענין הזה היה טפיה של המאבק בין יעקב רייך ויצחק טפירא. יתכן ולולא זה לא היה עולה כל הענין הזה, כי הוא פחות מכל עוסק באידיאולוגיה. יתר על כן, אם יהיו ב-1 בינואר חילופי הגברא באיגוד, - הרי שאת ראובן ארביב הענין הזה מענין פחות מכל. בפרט שאין לנו עוד היום מזכירות של המרכז החקלאי, שהיא היא מצריכה להחליט על זה. ואם הדבר נדחה כבר חצי טנה - אז יעברו עוד חודש-חודשיים עד שנוכל להחליט על כך.

פ. טור : יס לנו שני ויכוחים : (1) בתוכנו, (2) בינינו לבין הפועלים החקלאים הסכירים.

(1) בקטר לויכוח בינינו. הועדה המרכזת של הועידה ה-12 הביאה הצעות. אני הצעתי למזג את הרציפות ההיסטורית של הסתדרות הפועלים החקלאים, וכקיצור השם יהיה - "המרכז החקלאי ההתיסבותי". זה לא נתקבל. יכול להיות שבמסך הזמן, כאשר בר-לבב לא יצטרך להגיש בכל ישיבה שאילתא "מתי כבר יהיו קיימים כל המוסדות של המרכז החקלאי?" (ואני מקוה שהם יהיו קיימים) נוכל לחדש את הסיחה בינינו גם בקטר לסט לפי הצעה זו הממזגת את השם סמלפני 60 ויוהר מזה שנים ועד היום ולעמיד - "מרכז חקלאי והתיסבותי" - וזה יתקבל.

(2) אבל לויכוח בינינו ובין הפועלים החקלאים הסכירים - אין כל הצדקה. כי משמעות תביעתם היה : לגזול מאתנו את השם הזה של הרציפות ההיסטורית. בארץ הזאת, בהתיסבות העובדת נמצאים אותם הפועלים שעד היום הם הפועלים העובדים. אני חושב, בניגוד לאלה שמעסיקים עבודה סכירה, שהשם הזה צריך להישאר, כי יש בו גם חוכן. הן מיסודי ההסתדרות החקלאית היו אוקס פועלים עברים שהלכו להתיסבות העובדת אחר כך. אני הייתי במסך 7 שנים - יחד עם הפועלים החקלאים האחרים - בהדר, בפתח-תקוה עד שהגעתי לכפר מנחם. האם זה היה כל כך קל? כעבור כמה שנים היו מרביתם לאנטי ההתיסבות. (י. בר לבב: מה ההבדל בין "פועלים" ו"עובדים"?). לגבי שמול היסטוריים אנחנו מייצגים את הרציפות מאז ועד היום. אם הפועלים החקלאים הסכירים של היום ירצו בשם "פועלים חקלאים סכירים" - בבקשה.

פה ניפחו סתם את הויכוח. אולי מסתתר מתחת לזה איזה תיאבון אחר.

אנחנו עומדים איפוא על זה שיסאר השם שלנו!

א. פיקקלמן : לא לשנות את השם שלנו! גם לא להוסיף את המלה "התיסבותי". יש לנו ייחוד חקלאי. אני גאה בזה שאני רטוט בתעודת הזהות שלי כחקלאי.

אשר לויכוח עם האיגוד. ישנה פה רק שאלה מעשית: שהמלה "הסתדרות" לפני כל המלים הנוטפות עלולה לבלבל.

מ. סור : בקטר לסט יש גם הצבעה.

היו"ר ט. יוסטפלד: דעה כל החברים ברורה ולפיה ננהג. בזה סיימנו. חודה רבה!

הישיבה נסתיימה